ERICH SEGAL

Acte de credință

Prea târziu am ajuns să te iubesc, o frumusețe veche și atât de nouă, de când lumea ! Prea târziu am ajuns să te păstrez în sufletul meu toi timpul...

ERICH SEGAL

ACTE DE CREDINŢĂ

Titlul original: Acts of Faith, 1992
Traducere de ILEANA CUDALB

Cuprins

DICȚIONAR DE CUVINTE
PROLOG
- 1 DANIEL
- 2 TIMOTHY
- 3 DEBORAH

PARTEA I
- 1 DANIEL
- 2 TIMOTHY
- 3 DEBORAH
- 4 TIMOTHY
- 5 DANIEL
- 6 TIMOTHY
- 7 DEBORAH
- 8 DANIEL
- 9 TIMOTHY
- 10 DEBORAH
- 11 DEBORAH
- 12 DANIEL

PARTEA a II-a
- 13 DEBORAH
- 14 TIMOTHY
- 15 DEBORAH
- 16 DEBORAH
- 17 TIMOTHY
- 18 DANIEL
- 19 DEBORAH
- 20 DANIEL
- 21 DEBORAH
- 22 TIMOTHY
- 23 DANIEL
- 24 DEBORAH
- 25 DANIEL
- 26 DEBORAH
- 27 TIMOTHY
- 28 DEBORAH
- 29 TIMOTHY

PARTEA a III-a
- 30 TIMOTHY
- 31 DEBORAH
- 32 DANIEL

33 DEBORAH
34 DANIEL
35 DANIEL
36 DEBORAH
37 DANIEL
38 DEBORAH
39 DEBORAH
40 DANIEL
41 DANIEL
42 DEBORAH
43 DEBORAH
44 DANIEL
PARTEA a IV-a
45 TIMOTHY
46 TIMOTHY
47 TIMOTHY
48 DEBORAH
49 DEBORAH
50 DEBORAH
51 DANIEL
52 DEBORAH
53 DANIEL
54 DANIEL
55 DEBORAH
PARTEA a V-a
56 TIMOTHY
57 TIMOTHY
58 TIMOTHY
59 TIM0THY
60 TIMOTHY
61 DEBORAH
62 TIMOTHY
63 DANIEL
64 TIMOTHY
65 DANIEL
66 DANIEL
67 DEBORAH
68 TIMOTHY
69 DANIEL
70 DANIEL
71 TIMOTHY

72 TIMOTHY
73 DEBORAH
PARTEA a VI-a
74 TIMOTHY
75 TIMOTHY
76 TIMOTHY
77 DANIEL
78 DANIEL
79 TIMOTHY
80 TIMOTHY
EPILOG
81 TIMOTHY
82 DEBORAH
MULȚUMIRI

LUI KAREN, FRANCESA ŞI MIRANDA… care m-au sprijinit ÎN CREDINŢA MEA

SERO TE AMAVI, PULCHRITUDO TAM ANTIQUA et tam nova, SERO TE AMAVI! Et ecce intus eras…

ST. AUGUSTINE, CONFESSIONS X 27

Prea târziu am ajuns să te iubesc, o frumuseţe veche şi atât de nouă de când lumea!

Prea târziu am ajuns să ie iubesc – şi să te păstrez în sufletul meu tot timpul…

DICŢIONAR DE CUVINTE

bar mitzvah – majorat religios
mikva – baia rituală
sheitel – perucă
eshes chayil – femeie vrednică
gibor chayil – eroină, femeie viteză
frummer – credincios
mohel – circumcizator
chtreimels – pălărie în 13 colţuri cu blană de jder
midrash – comentariu
mazel tov – noroc bun
agunah – femeie părăsită
kletzmer – lăutar
shul – sinagogă
shaygetz – obraznic
havdaiah – ritualul de sâmbătă seară ce încheie Sabbath-ul
chutzpah – obraznic
meshugge – nebun
kishkes – maţe umplute
kasha varnishkes – casă
kvitl – bilet, acatist
shmatta – cârpă
dybbuk – duh
minyan – zece bărbaţi, număr obligatoriu pentru efectuarea rugăciunilor
kittel – veşmânt alb, se îmbracă la rugăciuni
tekiah – sunet lin (din cornul de berbec)
shevarim – sunet cu frânturi
ternah – sunet prelung
srif – cabană
chavera – tovarăşi
chevarim – întovărăşire
shayne maidel – fată frumoasă
shmutzik – murdar
shmcer – a unge
daven – rugăciune
shtibel – capelă

shalom sabta – bună-ziua bunică
yeshiva – institut de învăţământ superior
yeshiva socher – student
shiva – a sta la pământ
shumck – podoabă
yom kippur – ziua ispăşirii (a zecea zi după Anul Nou)
shana tova – un an bun (mare)
shofar – corn de berbec
or chadash – duminică nouă
Haftorah – capitol din Profet (se citeşte după capitolul săptămânal al bibliei)
shekinah – splendoare divină
tallit – şal de rugăciune
Eli, Eli, lama azavtani – Doamne, Doamne, de ce m-ai părăsit
gedolei hatorah – cărturari vestiţi
yasher-koyakh – felicitări

PROLOG

1
DANIEL

Am fost botezat în sânge. În propriul meu sânge. Nu-i un obicei evreiesc. E mai degrabă o poveste. Legământul făcut de poporul meu lui Dumnezeu, cere ca noi Să-i arătăm credinţa de două ori pe zi. Şi ca nu cumva vreunul din noi să uite că suntem unici, Dumnezeu a creat păgâni peste tot care să ne amintească mereu acest lucru.

În cazul meu, Tatăl Ceresc a aşezat la jumătatea drumului dintre casă şi şcoală, vecinătatea unui lăcaş catolic-irlandez. Aşa se face că la intervale de timp regulate pe când mă duceam sau mă întorceam de la rugăciune, Oştenii Domnului de la St. Gregory se uitau la mine şi mă potopeau cu tot felul de invective:

— Evreule!

— Jidane!

— Ucigaşul lui Christos!

Aş fi putut să fug când încă erau departe de mine. Dar ar fi trebuit să-mi arunc cărţile – cartea mea de rugăciuni, Sfânta Biblie. Şi asta ar fi fost un sacrilegiu.

Aşa că stăteam pe loc, cu cărţile mele cu tot, temându-mă să fac vreo mişcare în timp ce ei făceau pe nebunii şi arătau spre scufia mea continuându-şi ritualul.

— Ia uitaţi-vă la ăsta, poartă pălărie ca şi cum n-ar fi iarnă!

— E jidan. Aşa poartă ei pălărie ca să nu li se vadă coarnele!

Stăteam acolo neajutorat în timp ce ei mă înconjurau şi începeau să mă împingă.

Pe urmă începeau loviturile. Ploua cu pumni din toate părţile, izbindu-mă peste nas, peste gură de-mi zbârnâiau creierii. După toţi aceşti ani încă mai simt izbitura şi gustul sângelui.

Cu timpul am învăţat câteva tehnici de apărare. De exemplu, într-o încăierare victima nu trebuie să

cadă la pământ, dacă-i posibil, mai bine să se sprijine de un perete. Pentru că dacă eşti la pământ atacatorul se poate servi şi de picioare la fel de bine.

Mai mult, cărţile mari pot servi ca scuturi. Şi talmudul nu numai că este cea mai importantă culegere de texte religioase – este şi destul de mare ca să te ferească de orice lovitură în plex.

Câteodată cred că mama şi-a trăit toată viaţa în spatele uşii de la intrare, pentru că ori cât de uşor aş fi intrat eu în casă după astfel de altercaţii, o găseam acolo aşteptând.

— Danny, băieţelul meu – ce s-a întâmplat?

— Nimic, mamă. Am căzut.

— Şi vrei să te cred, nu-i aşa? Tot hoarda aceea de cazaci irlandezi de la biserică a fost? Ştii numele vreunui huligan?

— Nu.

Minţeam, desigur. Îmi aminteam fiecare coş de pe obrazul batjocoritor al lui Ed McGee, al cărui tată ţinea taverna locală. Am auzit că se pregătea pentru Mănuşa de Aur. Poate că nu făcea decât să se antreneze pe mine.

— Mâine am să mă duc să vorbesc cu stareţa lor sau cum s-o mai chema ea.

— Haide mamă, ce-ai să-i spui?

— Am s-o întreb cum îl tratează ei pe Christos. Ea ar putea să le aducă aminte acestor băieţi că Isus era *rabin.*

Bine mamă, gândeam eu, n-ai decât. N-or să facă decât să se apropie de mine data viitoare cu crosa de baseball.

M-am născut prinţ – singurul fiu al lui Rav Moses Luria, monarhul comunităţii noastre de credincioşi aparte. Familia mea venea în America din Silcz, un oraş mic din Carpathia, care în diferite epoci a aparţinut când Ungariei, când Austriei, când Cehoslovaciei. Şi cu toate că stăpânii s-au schimbat, un singur lucru a rămas acelaşi: Silcz a fost căminul lui *B'nai Simcha* – „Fiii bucuriei" – şi fiecare generaţie a văzut un Luria onorat de titlul: Rabin de Silcz.

La câteva luni după ce naziştii au *anihilat* comunitatea, tata şi-a condus turma către un alt Pământ al Făgăduinţei – America. Aici ei au recreat Silcz într-un colţ al Brooklyn-ului.

Membrii congregaţiei sale nu au avut probleme cu obiceiurile noilor locuri. Pur şi simplu le-au ignorat şi au continuat să trăiască aşa cum o făceau de sute de ani. Graniţele lumii lor nu se întindeau mai mult decât distanţa pe care o parcurgeau în ziua de Sabbath până la amvonul pastorului lor.

Ei se îmbrăcau ca de obicei în haine lungi şi negre, cu pălării de castor în timpul săptămânii şi cu pelerine tivite cu blană în zilele de sărbătoare. Noi, băieţii, purtam pălării de pâslă negre în ziua de Sabbath, perciunii în inele, şi tânjeam la ziua când avea să ne crească barba.

Unii din coreligionarii noştri care fuseseră asimilaţi îşi răseseră bărbile şi se simţeau jenaţi să ne aibă în mijlocul lor: arătam atât de ciudaţi – atât de evrei fără îndoială. Îi auzeam adesea şuşotind, despre noi: „Fistichii”. Şi în timp ce cuvântul însemna pur şi simplu ortodox, tonul lor trăda mânia.

Mama, Rachel, a fost a doua soţie a tatălui meu. Chava, prima lui soţie i-a născut numai fete – două şi se numeau Malka şi Rena. Apoi a murit la naştere, iar băieţelul pe care l-a adus pe lume nu i-a supravieţuit mai mult de patru zile.

Spre sfârşitul celor unsprezece luni de doliu câţiva dintre cei mai apropiaţi prieteni ai Tatălui meu au început să-i sugereze discret că era timpul să-şi caute o altă soţie. Nu numai din motive dinastice dar şi pentru faptul că Dumnezeu hotărâse în Geneză că „nu e bine ca bărbatul să rămână singur”.

Iată de ce Rabinul Moses Luria s-a căsătorit cu mama mea, Rachel, care era cu douăzeci de ani mai tânără decât el şi fiica unui învăţător, Vilna, care a fost foarte onorat de alegerea lui Rav Luria.

În primele douăsprezece luni li s-a născut un copil. O altă fată – Deborah, sora mea mai mare. Dar spre marea bucurie a tatălui meu în anul următor am

fost zămislit eu. Primul meu ţipăt în viaţă a fost privit ca un răspuns direct al celor mai fierbinţi rugăminţi ale bărbatului.

Următoarea generaţie era asigurată; aşa că lanţul de aur nu avea să se rupă. Avea să fie un alt Rabin Silcz. Să conducă, să înveţe, să mângâie. Şi ceea ce era mai important să fie un intermediar între Dumnezeu şi credincioşii săi.

E destul de rău să fii singurul fiu la părinţi – să le vezi pe surorile tale tratându-te ca şi cum ai fi invizibil şi asta din cauză că nu sunt şi ele băieţi. Totuşi, cel mai greu pentru mine a fost să aflu cât de mult şi cât de frenetic am fost dorit. De la început am simţit povara aşteptărilor tatălui meu.

Îmi amintesc prima mea zi la grădiniţă. Am fost singurul copil luat de tata. Apoi când m-a sărutat la poarta şcolii, i-am simţit lacrimile pe obraz.

Eram prea tânăr să înţeleg că acesta era un semn.

De unde să ştiu că într-o zi aveam să-i provoc mult mai mult decât lacrimi amare?

2
TIMOTHY

Tim Hogan s-a născut furios.

Şi pe bună dreptate. El era orfan cu părinţii în viaţă.

Tatăl lui, Eamon, un marinar neguţător şi-a găsit nevasta însărcinată când s-a întors acasă după un lung voiaj. Cu toate astea Margaret Hogan jura pe toţi sfinţii că niciun muritor nu se atinsese de ea.

Începuse să bată câmpii, boscorodind la lume că fusese blagoslovită de vizita unui duh sfânt. Soţul ei, nerecunoscător, n-a făcut decât să plece într-un alt voiaj. Zvonurile spun că el şi-ar fi găsit altă „nevastă”
în Rio de Janeiro, de la care ar fi căpătat cinci copii „muritori”.

Şi întrucât starea sănătăţii lui Margaret se înrăutăţea, pastorul de la St. Gregory a aranjat să o interneze într-un sanatoriu, condus de călugăriţele de la Reînvierea, în nordul statului New York.

De la bun început părea că Timothy, cel cu părul bălai şi bucălat, cu ochii albaştri ca ai mamei sale era de asemenea destinat orfelinatului. Mătuşa lui, Cassie Delaney, deja împovărată de grija celor trei fete ale sale nu credea că mai este posibil să hrănească o gură în plus cu ceea ce putea aduce acasă la sfârşitul săptămânii un poliţai din New York.

Şi pe lângă asta, Tim venise pe lume după ce ea şi Tuck hotărâseră în ciuda a ceea ce le dicta religia să nu mai aibă copii. Era deja sfârşită de anii cu nopţi nedormite şi de chinul schimbării scutecelor.

Dar Tuck a convins-o.

— Margaret, e sângele tău. Nu putem lăsa băiatul singur pe lume.

Din momentul în care a intrat universul lor, cele trei surori ale lui Tim nu s-au străduit să-şi ascundă ostilitatea. Le răspundea şi el cu aceeaşi monedă. Îndată ce a fost în stare să ridice un obiect, s-a

străduit să arunce după ele. Cele trei potrivnice ale lui nu oboseau niciodată să-şi pună în practică persecuţiile.

Odată, mătuşa Cassie a intrat exact la timp ca să le oprească pe când încercau să-l arunce pe fereastra dormitorului pe Tim care nu avea decât trei ani.

După această salvare de ultim moment, tot Timothy a fost cel care a încasat-o, pentru că le-a întărâtat pe fiicele ei:

— Băieţii bine crescuţi nu lovesc niciodată fetele, îl dojeni ea, o lecţie pe care Tim ar fi asimilat-o mai bine dacă nu l-ar fi auzit pe unchiul său de câteva ori sâmbăta seara urlând la mătuşa lui.

Tim îşi dorea foarte mult să-i părăsească, la fel de mult cum şi ei ar fi vrut să scape de el. Când avea opt ani, Cassie îi dăduse o cheie atârnată de un şnur. O purta în jurul gâtului şi acest talisman îi dădea libertatea de a hoinări şi de a-şi consuma agresivitatea înnăscută în activităţi bărbăteşti cum erau bătutul mingii şi lupta de stradă.

Nu era slab din fire. De fapt, era singurul băiat care îndrăznise să-l provoace pe musculosul Ed McGee, liderul indiscutabil al găştii de bătăuşi calificaţi.

În cursul încăierării scurte dar explozive de pe maidan, Tim i-a aranjat bine ochiul şi buza lui Ed, deşi McGee reuşise să sloboadă un croşeu de stânga care aproape îi zdrobise falca lui Tim înainte ca măicuţele să-i poată despărţi pe pugilişti. Intervenţia călugăriţelor desigur i-a făcut prieteni buni după aceea.

Şi cu toate că era om al legii, unchiul său a fost mândru de spiritul de luptător al lui Tim. În schimb, mătuşa Cassie era lividă. Ea nu numai că îşi pierduse patru zile de lucru în secţia de lenjerie de la Macy, dar mai trebuia să-i pună şi comprese cu gheaţă la nesfârşit nepotului ei pe obraz.

Când Tim a văzut-o pe mama lui, Margaret, într-un album al familiei Delaney, a băgat de seamă că mătuşa Cassie a pălit la faţă.

— De ce n-o pot vizita? se rugă el. Vreau să spun că aş dori doar să-i dau bineţe sau ceva asemănător?

— Nu te-ar recunoaşte, îi spuse Tuck. Ea trăieşte în altă lume.

— Dar eu nu sunt bolnav, aş recunoaşte-o.

— Te rog, Tim, insistă unchiul lui. Suntem bine intenţionaţi.

Inevitabil a venit şi ziua în care Tim a aflat ceea ce toată lumea şuşotea de ani de zile. Într-o sâmbătă noaptea, în timpul unei încăierări, a auzit-o pe mătuşa lui zbierând la soţul ei:

— M-am săturat de acest bastard mititel, până-n gât!

— Cassie, ţine-ţi gura, o mustră Tuck. Ar putea să te audă una din fete.

— Şi ce, nu-i adevărat? E bastardul lepădat de soră-mea şi într-o zi am să i-o spun eu însămi.

Tim era răvăşit. Dintr-o dată îşi pierduse tatăl şi se vedea stigmatizat. Încercând să-şi potolească furia şi teama, el îl înfruntă pe Tuck în ziua următoare şi încercă să afle cine fusese tatăl lui adevărat.

— Mama ta se purta destul de ciudat, băiete, îi răspunse Tuck înroşindu-se la faţă şi evitând să întâlnească ochii lui Tim. Ea n-a pomenit niciodată de nimeni – decât ceva în legătură cu un duh sfânt, îi mai spuse el. Zău, îmi pare rău.

După asta, Cassie a continuat să-i caute nod în papură în tot ce făcea sau spunea Tim iar Tuck pur şi simplu îl evita de câte ori era posibil. Tim a început să se simtă ca şi cum ar fi trebuit să plătească pentru păcatele mamei sale. Cum altfel putea să descrie viaţa lui împreună cu familia Delaney decât o pedeapsă continuă.

Se străduia să vină acasă cât mai târziu posibil. Cu toate astea, când se aşternea întunericul, prietenii lui se împrăştiau la cină şi el rămânea singur, neavând cu cine vorbi.

Terenul de joacă era slab luminat de o lumină blândă ce iradia din vitraliul bisericii. Ferindu-se să fie descoperit de cei ca alde Ed McGee, el intra înăuntru. La început ca şi cum ar fi vrut să se

încălzească. Treptat s-a trezit în faţa statuii Fecioarei şi s-a simţit abandonat şi singur. A îngenuncheat să se roage aşa cum fusese învăţat.

„Ave Maria, gratia plena – Sfântă Maria, plină de bunătate, Dumnezeu este cu tine, Tu cea mai binecuvântată între femei… Sfântă Marie, Mamă a lui Dumnezeu, roagă-te pentru noi păcătoşii, acum…”

Cu toate astea Tim nu înţelegea exact ceea ce căuta. El nu era destul de mare să înţeleagă că se născuse cu un statul neclar, şi îi cerea Fecioarei Mame să-l izbăvească de neînţelegere.

De ce m-am născut? Cine sunt părinţii mei? De ce nu mă iubeşte nimeni?

Seara târziu în timp ce-şi ridica privirea temător, el crezu – pentru o fracţiune de secundă – că a văzut statuia zâmbind ca şi când i-ar fi spus: „Un singur lucru trebuie să-ţi fie clar în această viaţă confuză. Eu te iubesc”.

Şi când a ajuns acasă, Cassie l-a plesnit zdravăn pentru că a întârziat la masă.

3
DEBORAH

Cea mai veche amintire a lui Deborah despre Danny a fost strălucirea cuţitului ascuţit îndreptându-se spre penisul lui mic.

O mulţime de oameni se îngrămădea în jurul fratelui ei de opt zile, ea a putut vedea totul foarte clar din braţele mamei sale, care stătea într-un colţ al camerei, privind şi tresărind în acelaşi timp.

Danny stătea pe o pernă, pe genunchii naşului său,
Unchiul Saul – respectiv un văr mai de departe, era singura rudă de sex masculin din partea tatălui – ale cărui mâini blânde dar puternice îi desfăcură picioarele lui Danny.

Atunci preotul, un bărbat înalt şi deşirat cu şorţ alb şi şal de rugăciuni, a fixat clema în jurul penisului fratelui ei şi o apărătoare de metal în formă de degetar ce acoperea vârful până la prepuţ. În acelaşi moment mâna lui dreaptă s-a ridicat ca şi când ar fi căutat stiletul.

Nu se auzea decât respiraţia liniştită în timp ce bărbaţii de faţă îşi ţineau cu toţii instinctiv mâinile în faţa propriilor organe genitale.

După ce a recitat repede o rugăciune, preotul a străpuns prepuţul copilului cu o singură mişcare şi a tăiat rapid ţesuturile în jurul marginii apărătorii. Micuţul Danny urla.

O clipă mai târziu chirurgul, urmând ritualul, ridică prepuţul să-l vadă toată lumea şi apoi îl cufundă într-un borcan de argint.

Rav Luria intona o rugăciune cu voce tare: „Facă-se voia Ta, o stăpâne al lumii, Tu care ai rânduit ca fiii noştri să intre în ordinul tatălui nostru, Abraham”.

S-a auzit apoi un suspin de uşurare urmat de bucurie.

Plângăciosul Danny a fost înapoiat tatălui său care radia de bucurie.

Rav Luria i-a invitat apoi pe toţi să mănânce, să bea, să cânte şi să danseze.

Chiar dacă Codul de Legi cere ca bărbaţii şi femeile să stea separat, chiar dacă era deoparte cu mama ei,
Deborah putea să audă vocea tatălui ei ridicându-se deasupra celorlalte.

Când era destul de mare să poată rosti cuvintele întregi, unul dintre primele lucruri pe care Deborah a întrebat-o pe mama ei a fost dacă a existat o sărbătoare la fel şi când s-a născut *ea.*

— Nu, iubito, îi răspunse Rachel cu blândeţe. Dar asta nu înseamnă că noi nu te iubim la fel de mult.

— Dar de ce nu? insista Deborah.

— Nu ştiu, îi răspunse mama ei. Aşa a hotărât Tatăl Ceresc.

Pe măsură ce trecea timpul. Deborah Luria afla şi alte lucruri pe care Tatăl Ceresc le hotărâse pentru femeile evreice.

În rugăciunile de dimineaţă ale bărbaţilor existau cuvinte de mulţumire aduse lui Dumnezeu pentru fiecare dar.

Binecuvântat să fii Tu, Cel Care l-ai învrednicit pe cocoş să distingă graniţa dintre zi şi noapte.

Binecuvântat să fii Tu, Cel Care m-ai învrednicit pe mine să nu fiu un neştiutor.

Binecuvântat să fii Tu, Cel Care n-ai îngăduit ca eu să mă nasc femeie.

În timp ce bărbaţii aduceau mulţumiri pentru bărbăţia lor, fetele trebuiau să-şi arate mulţumirea astfel:

Binecuvântat să fii Tu, Cel Care m-ai făcut pe mine după voia Ta.

Deborah a fost înscrisă într-o şcoală tradiţională „Beis Yakov", a cărui singur scop era să le pregătească pe fetele evreilor de a fi soţii de evrei. Astfel că ele citeau Codul de Legi sau cel puţin o

versiune prescurtată compusă special pentru femei în secolul al nouăsprezecelea.

Profesoara lor, Doamna Brenner, le amintea tot timpul fetelor că aveau privilegiul să-şi ajute soţii, să împlinească porunca dată de Dumnezeu lui Adam, şi anume aceea „de a avea rod, de a se înmulţi, şi de a stăpâni pământul”.

Asta-i tot ceea ce suntem noi, gândea Deborah, o maşină de făcut copii? Dar nu îndrăznea să pună întrebarea cu voce tare, mai degrabă aştepta nerăbdătoare ca Doamna Brenner să ofere o explicaţie. Ceea ce a reuşit însă profesoara ei să-i spună, a fost că, atâta timp cât femeia era creată din una din coastele bărbatului, ele nu erau decât o parte din ceea ce erau bărbaţii.

Cu toate că era credincioasă, Deborah nu putea accepta legenda ca pe un fapt în sine. Şi cu toate astea nu îndrăznea să-şi exprime cu voce tare scepticismul.

Din întâmplare mulţi ani mai târziu, pe când era la liceu, Danny i-a arătat un pasaj din Talmud pe care ea nu avusese niciodată voie să-l citească cât a mers la şcoală.

El explica de ce în timpul coitului un bărbat trebuia să stea cu faţa în jos şi o femeie cu faţa în sus: bărbatul privea la pământ, locul de unde venea, iar femeia la locul de unde fusese creată, coasta bărbatului.

Cu cât învăţa mai mult, Deborah era mai plină de resentimente. Nu numai că era socotită o fiinţă inferioară, dar chiar teoriile profesorilor care încercau să convingă fetele, arătau că lucrurile nu stăteau chiar aşa. De exemplu, de ce îi explicau ei că o femeie care a dat naştere unui băiat trebuia să aştepte patruzeci de zile înainte de a fi pură din nou, pe când una care născuse o fată trebuia să aştepte optzeci de zile?

Şi de ce când cel de-al zecelea bărbat lipsea la întrunirea quorum-ului necesar pentru rugăciuni, o femeie evreică nu putea fi acceptată ca substitut, iar

cel de-al zecelea loc era completat de un băieţel de şase ani?

Când a fost la sinagogă a îndrăznit să tragă cu ochiul peste cortina care înconjura balconul în care stătea cu mama ei şi cu restul femeilor. Văzând parada bărbaţilor în vârstă şi a adolescenţilor chemaţi să citească Tora o întrebă pe mama ei:

— Mamă, de ce nu vine nimeni sus ca să putem citi şi noi?

Iar pioasa Rachel nu i-a putut spune decât:

— Întreabă-l pe tata.

Şi ea aşa a făcut. La masă în timpul Sabbath-ului. Iar Rav i-a răspuns indulgent:

— Scumpa mea, Talmudul spune că femeia nu trebuie să citească Tora, din respect faţă de comunitate.

— Dar ce înseamnă asta? insista Deborah realmente confuză.

Tatăl ei i-a răspuns:

— Întreab-o pe mama.

Singura persoană pe al cărui răspuns adevărat se putea baza era fratele ei, Danny.

— Ni s-a spus că dacă femeile stau în faţa bărbaţilor care se roagă, asta le va întuneca minţile.

— Nu pricep, Danny. Poţi să-mi dai un exemplu?

— Ei bine, îi răspundea fratele ei cu greutate. Ştii, ca şi Eva care i-a dat lui Adam… ştii tu…

— Da!, se enervă Deborah. Asta ştiu. L-a făcut să mănânce mărul. Şi ce-i cu asta?

— Ei bine, asta i-a generat lui Adam nişte gânduri.

— Ce fel de gânduri?

— Ei, Deb, se scuză Danny. Nu ni s-a spus încă. După care adăugă: Dar când ni se va spune promit să-ţi spun şi eu ţie.

De când îşi putea aminti, Deborah Luria îşi dorise privilegiile conferite fratelui ei odată cu circumcizia. Dar pe măsură ce creştea era obligată să accepte dureroasa realitate că ea n-avea să-l servească pe Dumnezeu niciodată pe deplin… pentru că ea nu se născuse bărbat.

PARTEA I

1
DANIEL

Când aveam patru ani tata m-a chemat în biroul lui şi m-a ridicat pe genunchi. Încă îmi aduc aminte rafturile din lemn îndoite sub greutatea cărţilor, pline cu volumele legate în piele ale Talmudului.

— În regulă, spuse el cu blândeţe. Să începem cu începutul.

— Cum adică? l-am descusut eu.

— Ei bine, simplu – spuse tata vesel – Dumnezeu este începutul – după cum este şi sfârşitul. Dar tu eşti prea mic să pătrunzi conceptele mistice. Pentru astăzi, Daniel, vom începe doar cu *alfa.*

— Alfa?

— Bine pronunţat, spuse tata cu mândrie. Acum ştii prima literă a alfabetului ebraic.

Şi îmi arătă al doilea semn pe pagină.

— Ce urmează, este *beta.* După cum vezi, acum învăţăm *alfabetul* ebraic.

Şi tot aşa ara continuat cu celelalte douăzeci de litere care au mai rămas.

Curios, nu-mi aduc aminte să mă fi opus o singură dată celor ce m-a învăţat tata. Totul îmi mergea la inimă şi la minte şi ardeau acolo ca lumina eternă deasupra ateului sfânt din sinagogă.

Următorul lucru pe care mi-l amintesc; când am învăţat să citesc în ebraică, primele cuvinte din viaţa mea au fost: „La început Dumnezeu a creat cerul şi pământul…” pe care apoi le-am tradus în idiş.

Acest, dialect germano-ebraic a apărut la început în ghetourile medievale de pe Rin şi era încă limba vieţii noastre de zi cu zi. Ebraica era sacrosantă, rezervată numai cititului cărţilor sfinte şi rugăciunilor. Şi de aceea eu am repetat primele cuvinte ale Genezei în limba vorbită.

Tata îşi mângâia barba cenuşie şi dădea din cap.

— Bine, băiatul meu. Bine.

Lauda lui era meritată. Am învăţat şi mai mult pentru a dobândi cât mai multe cunoştinţe. În acelaşi

timp tata nu înceta să-şi mărească pretenţiile.

Deşi nu-mi spusese niciodată, ştiam că el se aştepta ca eu să absorb toate aceste cunoştinţe până în cele mai mici amănunte. Şi ca printr-un miracol le-am învăţat pe toate – cuvintele sfinte, legile sacre, istoria, obiceiurile, încercările complicate ale învăţaţilor de-a lungul timpului de a extrage învăţătura Domnului într-un mănunchi de comentarii.

Singurul lucru pe care îl doream era ca tata să se mândrească mai puţin, pentru că eu, cu cât învăţam mai mult, cu atât îmi dădeam seama că mai aveam şi mai multe de ştiut.

Mi-aduc aminte că în fiecare dimineaţă tata îi mulţumea Domnului pentru marele său dar. Nu numai că era un fiu – şi el întotdeauna sublinia – *dar ce fiu!*

Pe de altă parte eu eram într-o permanentă stare de nelinişte, temându-mă că l-aş putea dezamăgi într-un fel.

Tata era deasupra altor rabini şi la propriu şi la figurat. Nu-i nevoie să mai spun că era şi deasupra mea.

Era un om voinic. Înalt de peste un metru optzeci, şi cu ochi negri strălucitori, şi cu toate că amândoi, şi eu şi Deborah, am moştenit de la el culoarea brună, din nefericire pentru ea, n-a moştenit şi înălţimea lui.

Papa a aruncat o mare umbră peste viaţa mea. Ori de câte ori eram mustrat la şcoală pentru o greşeală măruntă, profesorul întotdeauna mă tortura cu comparaţiile: „Şi asta din partea unui fiu al marelui Rav Luria?”

Spre deosebire de colegii mei de clasă, eu nu mi-am permis niciodată luxul de a greşi. Ceea ce era un lucru mărunt pentru alţii, era privit ca o blasfemie când venea din partea mea: „Viitorul Rabin de Silcz să vândă bilete de baseball?”

Din cauza asta cred că şi tata nu m-a trimis la şcoala noastră de pe strada unde locuiam. Aş fi putut beneficia de un tratament special. Acolo, păcate

precum chicotitul în spatele profesorului – ca să nu mai vorbim de aruncatul cretei în el când era cu spatele, la tablă – ar fi putut rămâne nepedepsite.

În loc de asta trebuia să fac o călătorie lungă – şi uneori periculoasă, de acasă până la institutul Etz Chaim Yeshiva, la zece blocuri spre nord, şcoală renumită prin rigorile sale şi al cărui director era cunoscut ca cel mai mare rabin al secolului douăzeci.

În fiecare zi de şcoală, inclusiv duminicile mă trezeam în zori ca să-mi spun rugăciunile în aceeaşi cameră cu tata care purta straiele şi şalul de rugăciune legănându-se înspre răsărit, acolo unde ar fi trebuit să fie Ierusalimul şi rugându-se pentru renaşterea poporului nostru la Zion.

Privind în urmă, asta mă uimea – mai ales că de-acum exista statul Israel. Totuşi niciodată n-am pus sub semnul îndoielii ceea ce făcea acest mare bărbat.

Şcoala începea exact la opt şi până la amiază noi parcurgeam materiile ebraice, cele mai multe de gramatică şi din biblie. În anii mici de şcoală ne concentram asupra „poveştilor” – cum era Arca lui Noe, Turnul Babel, Haina multicoloră a lui Joseph. Pe măsură ce am crescut şi am devenit matur – asta pe la unsprezece, doisprezece ani, am început să studiem Talmudul, imensa culegere de legi civile şi religioase ale evreilor.

Prima din cele două părţi ale sale abia dacă atingea preceptele cuprinse în manual. Acestea conţin nu mai puţin decât patru mii de reguli şi postulate.

Uneori mă întrebam cum putea tata să reţină atât de multe lucruri în mintea sa. Bineînţeles că el părea să ştie pe de rost nu numai preceptele dar şi comentariile.

Ora de Talmud era ca o şcoală de drept pentru juniori. Am început prin a învăţa să fim recunoscători atunci când ne pierdem bunurile, iar către sfârşitul trimestrului, dacă se întâmpla să găsesc un fruct căzut pe pământ ştiam deja ce era mai bine să fac: să-l păstrez sau să-l dau înapoi?

La amiază plecam cu toţii la masă unde ne puteam întâlni cu colegele noastre de şcoală în aceeaşi sală, dar care erau separate la orele de ebraică. După desert serveam întotdeauna salată de fructe uscate şi cântam psalmi de mulţumire, iar băieţii mai mari trebuiau să alerge pe scările sinagogii pentru a-şi spune rugăciunile de după-amiază înainte de a începe învăţătura noastră seculară.

De la unu până la patru şi jumătate trăiam într-o lume complet diferită. Era ca în oricare altă şcoală publică din New York. Începeam bineînţeles, prin a spune Crezul. La acest capitol fetele erau împreună cu noi. Presupun că anumiţi învăţaţi moderni au hotărât că nu era niciun pericol pentru ambele sexe de a studia împreună Dreptul, Engleza şi Geografia.

Excepţie făcea vinerea când noi terminam mai repede în vederea Sabbath-ului dar întotdeauna se făcea aproape întuneric până când reuşeam să scăpăm.

Apoi mă îndreptam, obosit, spre casă şi dacă reuşeam să ajung întreg mă aşezam şi înfulecam tot ce pregătise mama pentru cină. După aceea rămâneam la masă să-mi fac lecţiile. Atât pe cele sfinte cât şi pe cele laice, până când mama hotăra că eram prea obosit să mai continui.

Prea puţin am lenevit în pat în copilăria mea. De fapt, singura dată când îmi aduc aminte de asta, a fost atunci când am suferit de viermi intestinali.

Cu tot regimul ei de carceră eu am iubit şcoala. Programul dublu era pentru mintea mea flămândă ca două banchete ale cunoaşterii. Însă sâmbăta era pentru mine o zi specială, Ziua Judecăţii. Pentru că atunci trebuia să-i arăt tatei ceea ce învăţasem peste săptămână.

Pur şi simplu el era Atotputernicul în viaţa mea – şi chiar aşa mi-l imaginam şi pe Dumnezeul Evreilor a fi – de neînţeles, de necunoscut.

Şi capabil de mânie.

2
TIMOTHY

Şcoala săracilor de la St. Gregory avea o dublă religie. Băieţii şi fetele începeau fiecare zi prin a-şi mărturisi ambele credinţe: americană şi catolică.

Indiferent de vreme, ei trebuiau să se adune pe terenul de joacă unde, împreună cu Sora Mary Immaculata, spuneau mai întâi Crezul şi apoi Tatăl Nostru. În zilele reci de iarnă, cuvintele lor se transformau uneori în nori mici albi – destul de simbolic – care pe loc transformau curtea şcolii într-un fel de nor pământesc.

Apoi intrau înăuntru, într-o tăcere plină de respect – pentru că se temeau de rigla Surorii Mary Bernard, tot atât de mult ca şi de focul iadului şi de osânda veşnică.

Dar mai erau şi excepţii. Băieţi încăpăţânaţi ca Ed McGee şi Tim Hogan, care nu se temeau de riscurile lumii viitoare, o trăgeau de cozi pe Isabel O'Brien.

Bineînţeles, că erau momente în care făceau atâta zarvă încât Sora pierdea orice nădejde de a-i mai aduce pe băieţi pe calea cea bună. Spre sfârşitul lui septembrie ea începea să adauge la rugăciunile ei de seară încă o rugăminte specială la Prea Curata de a grăbi sfârşitul acestui semestru. Astfel că cei doi incorigibili să terorizeze şi pe altcineva mai tare decât pe ea.

La uşa fiecărei clase era un bol cu aghiasmă, astfel ca fiecare copil să-şi moaie degetele şi să se roage, iar în cazul lui Tim şi al lui Ed să stropească gâturile unor victime lipsite de apărare.

Programul şcolii parohiale era ca al oricărei şcoli publice – Matematică, Drept, Engleză şi Geografie şi altele – cu o singură adăugire semnificativă. De la început, chiar de la grădiniţa, Surorile au stabilit că cea mai importantă materie la St. Gregory era Doctrina Creştină – „A trăi şi a muri ca un bun catolic în această lume înseamnă să te întâlneşti în pace şi bucurie cu Dumnezeu pe lumea cealaltă".

Sora Mary Bernard, era obsedată de primii martiri. Ea citea adesea clasei detalii din „Vieţile Sfinţilor” din Butler cu vădite înclinaţii pentru aspectele sângeroase. Faţa ei rotundă, aproape că se înroşea, transpiraţia aburindu-i ochelarii groşi, şi uneori elanul ei creştea atât de mult încât ochelarii îi alunecau în jos spre vârful nasului.

— Împăratul nebun, Nero, a fost cel mai crud, sublinia ea. Pentru că i-a tăiat bucăţi pe sfinţii noştri martiri şi i-a dat la câini – sau i-a uns cu ceară şi apoi i-a înfipt în ţeapă dându-le foc ca la torţe.

Chiar şi la asocieri oribile ca aceasta, Ed McGee nu se potolea şi şuşotea.

— Nostim, Timmo, nu-i aşa? De ce n-am încercat şi noi asta cu O’Brien?

Când Sora Mary Bernard simţea că audienţa ei era suficient de captivantă, închidea cartea, îşi ştergea sprâncenele şi trăgea concluzia.

— Ei şi acum, băieţi şi fete, trebuie să vă amintiţi că acesta a fost un privilegiu. Pentru că dacă nu eşti creştin, poţi să suferi toate focurile de la o mie de iaduri şi tot n-ai să te chemi martir.

Şi cu aceasta trecea la o altă temă favorită: *ceilalţi* din afară. Cei nebotezaţi. Păgânii. Condamnaţii.

— Trebuie să vă abţineţi – bineînţeles cu orice preţ – de la prieteniile cu necatolicii. Pentru că aceştia nu sunt oamenii dreptei credinţe şi ei se vor duce în iad. E uşor să-i recunoşti pe evrei după felul cum arată şi se îmbracă. Dar cel mai mare pericol vine din partea protestanţilor – ei sunt greu de identificat şi vor încerca adesea să vă convingă că sunt creştini.

După ce învăţau cum să evite osânda veşnică, ei treceau la următoarea prioritate – pregătirea pentru prima Sfântă Împărtăşanie.

Începuseră să înveţe catehismul.

În fiecare săptămână erau obligaţi să înveţe pe de rost un anumit număr de întrebări şi răspunsuri din această doctrină fundamentală a Bisericii Catolice.

Care *sunt pedepsele de căpătâi pe care noi le-am moştenit prin păcatul originar a lui Adam?*
Pedepsele de căpătâi pe care le-am moştenit prin păcatul originar al lui Adam sunt: moartea, suferinţa, ignoranţa şi înclinaţia puternică spre a păcătui.
Care este mesajul principal al Noului Testament?
Mesajul principal al Noului Testament este bucuria mântuirii prin Isus Christos.

Cartea lor de texte conţinea întrebări şi răspunsuri cu tâlc.

— Isabel O'Brien, arăta Sora Mary Bernard către fata roşcată ce stătea lângă fereastră.

— Da, Soră? răspundea Isabel, ascultătoare, ridicându-se în picioare.

— Isabel, dacă unei fete îi place mai mult să asculte la radio decât să-şi spună rugăciunile, asta o ajută să-ajungă mai repede în Rai?

Codiţele fetei se legănau pe lângă obrajii ei, în timp ce-şi scutura capul.

— Nu, Soră. Asta nu o ajută să ajungă mai repede în Rai.

— Foarte bine, Isabel. Acum Ed McGee.

Băiatul îndesat, se ridica greoi pe jumătate.

— Da, Soră?

— Presupunând că un băiat îşi petrece cinci ore pe zi jucând mingea, şi numai cinci minute cu rugăciunea, face el totul oare ca să-l iubească pe Dumnezeu?

Toţi ochii clasei erau aţintiţi asupra lui Ed. Toată lumea ştia că Sora rezervase această întrebare special pentru el.

— Ei? îl îndemnă ea nerăbdătoare.

— Ah, trase din timp Ed. Asta-i o întrebare într-adevăr grea.

Douăzeci şi patru de perechi de mânuţe încercau să înăbuşe douăzeci şi patru de chicoteli.

— Vino aici imediat, ordonă Sora Mary Bernard.

Ed se îndreptă afectat spre faţa clasei ştiind foarte bine ce i se rezerva. Înainte chiar să fi cerut Sora, întinse palmele. Ea se holbă la el apoi lovi cu nădejde în palmele întinse, pe măsură ce Ed încerca să-şi menţină surâsul fără să tresară.

Apoi profesoara admonestă întreaga clasă:

— Încasează şi mai mult cel care îndrăzneşte să se poarte fără respect.

Clasa începu să râdă dinainte când îl striga şi pe Timothy.

— Acum, Tim Hogan, spune Crezul Apostolilor.

— Pe de rost?

— Pe de rost – şi cu simţire, răspunse Sora Mary Bernard, bătând uşor cu rigla în aşteptare.

Spre marea uimire a Surorii, Tim recită fiecare silabă fără nici cea mai mică ezitare. Cuvânt cu cuvânt.

— „Cred într-unul Dumnezeu, Tatăl a Tot Puternic. Creatorul Cerului şi al Pământului; şi în Isus Christos, singurul lui Fiu, Domnul Nostru; care a fost zămislit de Duhul Sfânt, şi născut de Fecioara Maria…”

— Bine – foarte bine, se simţi ea obligată să recunoască.

Tim privi în jur la clasă şi crezu că vede dezamăgire în ochii colegilor săi.

Posac, Ed McGee bodogăni;

— Tocilarul!

3
DEBORAH

Lui Deborah îi plăcea Sabbath-ul. Era cea mai sfântă între sărbători, singura menţionată în cele Zece Porunci. Mai mult decât atât, era darul special făcut de Dumnezeu israeliţilor. De milenii, civilizaţiile vechi socoteau timpul în ani şi luni după noţiunea de *săptămână* de şapte zile ce culmina cu Sabbath-ul şi care era o invenţie evreiască.

Este ziua bucuriei sincere. Chiar şi doliul după părinte sau soţ trebuie să înceteze în aceste douăzeci şi patru de ore, alungând disperarea.

Biblia spune că de Sabbath, Atotputernicul nu numai că S-a oprit din lucru dar „şi-a reînnoit şi sufletul".

Şi exact acelaşi lucru îl făcea şi Deborah Luria când închidea în urma ei uşa, vineri după-amiaza. Ea nu numai că se închidea înăuntru, dar lăsa restul lumii afară. Lumea maşinilor, a magazinelor, a fabricilor, a grijilor şi a muncii. De vineri seara un miracol – un amestec de credinţă şi bucurie – renăştea în sufletul ei.

Poate, gândea Deborah, ăsta era şi motivul pentru care mama ei părea atât de transportată când rămânea nemişcată în faţa lumânărilor pâlpâitoare, în timp ce eşarfa subţire de mătase îi aluneca uşor pe umeri.

În timp ce familia privea în tăcere, Rachel îşi punea mâinile la ochi, şi îşi spunea rugăciunea cu voce atât de scăzută încât numai Dumnezeu însuşi o putea auzi.

În fiecare vineri după-amiaza, Deborah şi sora ei vitregă, Rena se alăturau mamei lor la curăţenie, spălat şi gătit, pentru a pregăti casa în eventualitatea în care îngeri invizibili le-ar fi onorat cu vizita lor, până când primele trei steluţe apăreau pe cerul serii, anunţând sâmbăta.

Puţin după căderea întunericului, Papa şi Danny se întorceau de la rugăciuni şi mirosul iernii răzbătea

din hainele lor negre de culoarea cărbunelui. Familia se îmbrăţişa ca şi cum se întâlnea după luni de despărţire.

Rav Luria îşi aşeza mâna lui mare pe capul lui Danny şi îl binecuvânta – iar după aceea făcea acelaşi lucru şi cu fiicele sale. În cele din urmă, cu voce adâncă şi puţin răguşită, îi recita mamei binecunoscutul Proverb 31:

Cine poate găsi o femeie de valoare,
Când preţul ei este mult deasupra rubinelor,

Şi în timp ce stăteau în jurul mesei acoperite în alb şi luminată de strălucirea lumânărilor, Papa ridica cupa mare de argint şi binecuvânta vinul şi apoi pâinea – două bucăţi pentru a aminti că Dumnezeu trimisese o recoltă îndoită israeliţilor în deşert astfel ca să nu trebuiască să strângă hrana de Sabbath.

Mâncarea care urma după aceea era un festin. Chiar şi în cele mai sărace case, familiile trebuiau să facă sacrificii în timpul săptămânii pentru ca masa de vineri seara să fie bogată – dacă era posibil cu mai multe feluri de peşte şi carne.

Toată seara tata le cânta o mulţime de cântece de sărbătoare şi melodii hasidice – unele de pe alte meleaguri şi, altele vechi de secole; iar altele compuse de el însuşi.

Deborah abia aştepta să treacă celelalte zile obişnuite ale săptămânii, amintindu-şi că la sfârşitul ei o aşteptau clipe minunate când putea să fie liberă. Şi când putea să-şi lase vocea să se ridice deasupra celorlalţi. Vocea ei era extraordinară – atât de clară şi puternică încât Rachel adesea o atenţiona să cânte mai încet în sinagogă ca să nu-i deranjeze pe bărbaţi.

Obrajii mamei sale străluceau în ziua de Sabbath, şi ochii îi dansau în ritmul muzicii. Părea că radiază de iubire. Într-o zi Deborah află motivul special al acestei bucurii ascunse.

Venea de la şcoală împreună cu Molly Blumberg, o vecină de şaisprezece ani care era logodită şi avea

să se mărite în vara aceea. Molly era într-o stare de surescitare, căci tocmai aflase una din regulile fundamentale şi cel puţin mai discutate. Căsătoria la evrei.

Este de datoria bărbatului să facă dragoste cu nevasta lui în noaptea de vineri – poruncă bazată direct pe paragraful din Exod 21:19. Mai mult decât atât, această obligaţie nu trebuie să fie îndeplinită superficial pentru că Legea spune că el trebuie să o „mulţumească". O femeie poate chiar să-l dea în judecată pe bărbatul ei dacă acesta nu se achită de obligaţii. Asta, trase concluzia Deborah, explică parţial motivul pentru care bărbaţii primesc hrană consistentă. Şi zâmbetul de pe obrazul femeii evreice când prepară această hrană.

După ce restul familiei pleca la culcare, Deborah rămânea în singura cameră iluminată din toată casa. Chiar dacă acea lumină nu ardea toată noaptea. De la una din poruncile biblice care interzicea munca în timpul Sabbath-ului s-au inspirat mai târziu înţelepţi care au oprit chiar şi aprinderea sau stingerea luminilor electrice, dar Luria ca şi cei mai mulţi dintre vecinii lor credincioşi au ajuns la o înţelegere să stingă lămpile la ora unsprezece noaptea.

Cartea de căpătâi a lui Deborah era Biblia. Şi adesea Cântarea Cântărilor. Total absorbită, ea citea uneori cu voce tare fără să-şi dea seama:

Noaptea în pat mă gândesc la cel pe care sufletul meu îl iubeşte;
Îl văd, dar nu-l pot găsi.

Apoi închidea uşor cartea Sfântă, o săruta şi urca scările.

Era perioada cea mai fericită din copilăria lui Deborah. Pentru ea Sabbath-ul era sinonim cu iubirea.

4
TIMOTHY

Într-o sâmbătă dimineaţă la sfârşitul lui mai, Tim Hogan şi colegii lui de clasă la fel de nervoşi au îngenuncheat în strană lângă confesional, aşteptând să le vină rândul să îndeplinească cel mai important ritual din viaţa lor pentru prima dată.

De când aveau şapte ani, Sora îi instruia neîncetat cum să se mărturisească pentru a se purifica de păcate, ceea ce făcea un catolic demn de binecuvântare – pur şi gata să primească împărtăşania.

În ciuda ordinului Surorii (bazat în special pe dezbină şi stăpâneşte), Ed McGee se cocoţă peste câţiva dintre colegii lui în strană, şi îşi făcu loc în apropierea lui Timothy căruia îi trase un ghiont tare în coaste, încercând să-l provoace să rupă tăcerea. În realitate, în ciuda purtării sale aparente, bravada lui Ed îl părăsise încă de la uşa bisericii şi era aproape pregătit să recunoască faptul că era speriat.

Sesizând agitaţia, Sora Mary Bernard se învârti în jur şi fixă asupra lui Ed o privire destul de dură pentru a-l expedia direct în purgatoriu. Şi în timp ce-l apucă de mâneca hainei şi îl trase afară, ea îl admonestă:

— Încă ceva Edward McGee. Poţi să-i spui tatălui tău că nu mă asculţi nici măcar în biserică.

Tim întoarse capul şi privi după el, în timp ce părăsea confesionalul câteva minute mai târziu, dar privirea prietenului său era fixată în pământ, în timp ce se îndrepta spre poartă.

Ei, nu poate fi chiar atât de rău, gândi el. McGee e dintr-o bucată.

În acest moment, o bătaie uşoară pe umărul lui îl făcu să tresară. Se ridică nervos în timp ce Sora îi arată separeul confesionalului în care trebuia să intre.

Cu capul plecat, Tim păşi uşor înspre separeu gândind: E ca şi o bucată de prăjitură. Ştiu şi ce-i

înainte şi ce urmează după… sper.

Totuşi, în timp ce intră în compartimentul din stânga, trăgând draperia după el şi îngenunchind, inima începu să-i bată cu putere.

În faţa lui era o tăblie de lemn. Ea se deschise uşor şi, prin plasa care acoperea deschizătura, zări licărirea patrafirului purpuriu din jurul gâtului confesorului său, ale cărui trăsături nu le putea vedea.

Dintr-o dată, într-o fracţiune de secundă, gravitatea – marea semnificaţie a acestui lucru – îl străbătu ca un curent electric. Ştia că pentru prima dată avea să-şi deschidă inima pe de-a întregul.

— Binecuvântează-mă, Părinte pentru că am păcătuit. Aceasta este prima mea mărturisire. Trase adânc aer în piept şi recită. Am întârziat de trei ori la şcoală săptămâna trecută. I-am sfâşiat coperta caietului lui Davy Murphy şi i l-am aruncat în cap.

Făcu o pauză. Niciun fulger nu se aprinse. Şi nici pământul nu se deschise ca să-l înghită. Poate că Dumnezeu, aştepta, păcate mai grele.

— Miercurea trecută i-am aruncat pălăria lui Revin Callahan în closet şi l-am făcut să plângă.

Aştepta şi inima îi fâlfâia în piept.

O voce de partea cealaltă a tăbliei îi spuse cu blândeţe:

— Desigur, asta înseamnă lipsă de respect faţă de proprietate, fiul meu. Şi trebuie să-ţi aduci aminte că Domnul Nostru a spus „Binecuvântaţi sunt cei blajini”, şi acum pentru penitenţa ta…

Asta a fost prima mărturisire a lui Timothy.

Dar *prima* mărturisire adevărată n-a făcut-o decât cinci ani mai târziu.

— Am pândit prin gaura cheii când sora mea mai mare, Bridget, făcea baie.

După un moment s-a auzit un răspuns monosilabic de cealaltă parte.

— Da?!

— Ei, protestă Tim. Asta este. Doar m-am uitat. Apoi se forţă să adauge: Şi am avut gânduri necurate.

Din nou tăcere, ca şi cum confesorul simţea că mai rămăseseră multe nerostite. Avea dreptate pentru că dintr-o dată Tim o trânti:

— Am avut sentimente îngrozitoare.

Pentru moment, de cealaltă parte a tăbliei n-a fost nicio reacţie. Apoi auzi:

— Te referi la probleme sexuale, fiule?

— V-am vorbit deja despre asta.

— Atunci care sunt aceste alte „sentimente”?

Tim ezită, trase aer adânc în piept şi mărturisi:

— Îl urăsc pe tata.

Ceva uşor dar auzibil. „Oh” de partea cealaltă a tăbliei. Apoi preotul spuse:

— Mântuitorul Nostru ne-a învăţat că Dumnezeu înseamnă iubire. De ce… simţi tu altceva pentru tatăl tău?

— Pentru că nu ştiu cine este.

A urmat o tăcere solemnă, după care Tim şopti:

— Asta-i tot.

— Gândurile pe care le-ai avut sunt necreştineşti, spuse confesorul. Trebuie să luptăm întotdeauna împotriva ispitei de nesupunere, împotriva poruncilor, în gând, în vorbă sau în fapt. Acum pentru penitenţa ta, spune de trei ori Rugăciunea Sfintei Marii şi fă un bun act de căinţă.

Preotul murmură apoi cuvinte de iertare: în nomine patris et filii et spiritus sancti, şi adăugă:

— Mergi în pace!

Timothy plecă. Dar nu în pace.

Cu părere de rău, Tim încerca să accepte că el nu-şi întâlnise niciodată tatăl pământesc. Dar nu-şi putea înăbuşi dorinţa de a o vedea pe mama lui – nici de a se împăca cu gândul dureros că era separat de ea doar de două ore de mers cu autobuzul.

Încercase de dragul său să creadă în descrierile lugubre ale lui Tuck despre o nebună mult prea răvăşită ca să-l recunoască. De fapt, teribila ei înfăţişare i-ar fi provocat şi mai multă durere. Dar vedeniile lui erau prea puternice ca să renunţe. Noaptea, imaginaţia lui invoca o femeie blondă,

pură, în haine albe, un fel de Madona care deşi prea slabă ca să aibă grijă de el, cu toate acestea îi împărtăşea dorul şi se ruga ca el s-o viziteze.

Câteodată, el visa cu ochii deschişi că atunci când va creşte şi va avea o casă a lui, va putea să aibă grijă de ea. Şi voia ca ea sa ştie acest lucru. Voia să o asigure din nou.

De-asta trebuia s-o vadă.

La cea de-a douăsprezecea aniversare a zilei lui de naştere, el îşi dori un cadou special: N-ar vrea ei să-l ducă la azil s-o vadă? Doar să se uite la ea, chiar şi de departe. Dar Tuck şi Cassie au refuzat.

Şase luni mai târziu, a făcut aceeaşi rugăminte şi a fost pus la punct chiar mai brutal.

— Numai pentru asta nu mai am timp scrâşni Cassie exasperată. Că vrei tu să te duci s-o vezi pe dementa de soră-mea… Să vezi ce mamă ai. Să-ţi strici toată ziua.

Tuck rezumă lucrurile în felul lui caracteristic cu umor răutăcios.

— Cadoul pe care ţi-l facem este că nu te ducem acolo. Apoi adăugă: Să terminăm cu asta.

Şi au terminat. Cel puţin să mai *discute.* Acum Tim nu mai avea altă soluţie decât să ia problema în propriile-i mâini.

Într-o sâmbătă dimineaţă, devreme, i-a spus ca de obicei mătuşii că se duce împreună cu câţiva băieţi să privească jocul celor de la Knicks la Madison Square Garden. Ea a acceptat aproape bucuroasă să scape de el toată ziua. N-a observat nici măcar că era îmbrăcat cu costumul lui de la confirmare.

Tim se *repezi* la metrou şi luă expresul de la Manhattan, pentru Port Authority cu staţie terminală la Eighth Avenue şi Forty-first Street. S-a apropiat de ghişeu cu teamă şi a cerut, un bilet dus-întors spre Westbrook, New York. Funcţionara care mesteca gumă a luat hârtia de cinci dolari muiată şi mototolită din mâna transpirată a băiatului, şi a apăsat două butoane cu degetele ei cu unghii roşii. Maşina a eliberat o cartelă. Tim s-a uitat la ea:

— Nu, nu, spuse el, şi vocea îi era spartă. Ăsta este preţul pentru copii. Eu am depăşit doisprezece ani.

Femeia se holbă la el:

— Hei, băiete, fă-mi o favoare, se plânse ea. Zi şi tu că-i Crăciunul şi în felul ăsta n-o să trebuiască să mai potrivesc o dată mânerul la maşina de imprimat. Şi-apoi trebuie să fii un pic nebun ca să fii atât de cinstit.

Un pic nebun. Cuvintele au fost ca un duş rece pentru băiatul care se afla în drum spre mama lui internată la balamuc.

Următorul tren pleca la 10:50 a.m. Tim cumpără două, napolitane Baby Ruth, pe care intenţiona să le servească la dejun. Dar neliniştea îi provocă o foame atât de rebelă încât le consumă pe amândouă în mai puţin de o jumătate de oră înainte ca vagonul să-şi ia pasagerii.

Febril din cauza aşteptării şi disperat să-şi mute gândurile de la ceea ce făcea, el coborî din nou scările şi cumpără o revistă cu desene Captain Marvel.

În sfârşit, ceasul peronului arăta 10:45 şi conducătorul îmbrăcat într-o uniformă cenuşie, chel şi cu ochelari, anunţă că puteau începe îmbarcarea.

Nu erau mulţi oameni care să se îndrepte în partea de sus a New Yorkului pe acea vreme nemiloasă a lui ianuarie, aşa că nu i-au trebuit decât câteva secunde lui Tim să se îmbarce. Şi tocmai când întindea biletul conducătorului, o labă mare îl înhaţă strâns de umăr.

— Okay, zurbagiule, jocul s-a terminat.

Se întoarse. Văzu un negru uriaş purtând un revolver şi o uniformă albastră deloc încurajatoare a poliţiei din New York.

— Te cheamă Hogan? mârâi ofiţerul.

— Şi ce dacă? N-am făcut nimic rău.

— Ei bine, nu ştiu, răspunse poliţaiul. Ceea ce-i sigur este că te potriveşti cu descrierea pe care o am eu despre un fugar numit Hogan.

— Nu fug nicăieri, insista Tim cu curaj.

Conducătorul vagonului interveni:

— Hei, ofiţer, eu am un grafic, ştii?

— Îmda, okay, okay. Uriaşul dădu din cap şi ţinând încă strâns braţul lui Tim, spuse: Astăzi n-o să facem o călătorie de plăcere.

Într-o clipă gardianul şi captivul au coborât, uşa vagonului s-a închis şuierând şi vehiculul a luat-o din loc la curbă îndreptându-se spre destinaţia la care Tim ştia acum că nu va ajunge niciodată.

Cruzimea acestei întâlniri – secundele care zburau torturându-l, şi care îl păgubiseră de scopul unei vieţi întregi – acum îi trezea sentimente de tristeţe atât de adâncă încât începu să plângă.

— Hei, ia-o uşor, băiete, murmură poliţistul cu o voce mai mult decât amabilă. Şi de ce încercai, mă rog, să scapi? Te-ai purtat urât sau ce-ai făcut?

Tim scutură din cap. Acum într-adevăr voia s-o rupă la fugă şi să nu-i mai vadă pe Delaney din nou.

Din nefericire însă, îl văzu pe unchiul său mult mai curând. Nu trebuise să aştepte mai mult decât o jumătate de oră în birourile poliţiei din staţie când apăru şi Tuck.

— Ei, secătură mică, îl salută el pe Tim. Ai crezut că poţi să-mi tragi, clapa, aşa-i? Băiete, eşti aşa de prost – că nici nu te-ai uitat în ziare să vezi dacă Knicks joacă în oraş. Apoi îl privi pe ofiţerul care îl arestase: Mulţumesc că l-ai înhăţat, camarade. Ai pe aici vreo cameră în care să pot vorbi singur cu băiatul?

Negrul dădu din cap arătând spre o uşă mică în fundul culoarului. Tuck îl înhăţă pe Tim de cot şi începu să-l tragă, dar de data asta băiatul începu să protesteze:

— Nu! Nu! N-am făcut nimic – n-am făcut.

— Am să văd eu dacă-i aşa. Acum pregăteşte-te s-o încasezi.

În timp ce dispăreau în cameră, poliţaiul îşi aprinse ţigara şi începu să-şi arunce ochii prin Daily News. O clipă mai târziu tresări la sunetele pe care le recunoştea: plesnetul repetat al curelei pe bucile

goale, urmat de gemete înăbuşite în timp ce chiulangiul încerca bărbăteşte să-şi ascundă durerea.

Tim stătea şi scrâşnea din dinţi în încăperea subterană, privindu-l fix pe unchiul său şi jurându-şi în sinea lui: Am să te omor într-o zi.

5
DANIEL

În timp ce păşeam pe trotuarul înzăpezit cu biblia în mână, puteam distinge umbrele credincioşilor venind acasă de la slujba de dimineaţă.

Era dimineaţa de Crăciun. Şi eu făceam ceea ce întotdeauna strămoşii mei făcuseră în această zi, o ignoram cu bună ştiinţă. Iată de ce mă duceam la şcoală. Şi de ce restul credincioşilor tatălui meu se duceau cu toţii la lucru. Această activitate lipsită de festivitate avea semnificaţia unei lecţii în sine: aminteşte-ţi, asta nu e sărbătoarea *ta.*

Spre sfârşitul anului, dascălii noştri ca şi liceele, acordau elevilor o vacanţă de două săptămâni – pe care ei o numeau pur şi simplu „vacanţa de iarnă". Pentru a accentua şi mai mult diferenţa dintre noi şi vecinii noştri creştini, şcoala se redeschidea pentru o singură zi pe douăzeci şi cinci decembrie. Era un gest de sfidare.

Profesorul nostru Rabbi Schumann, îmbrăcat în costumul lui negru obişnuit, cu pălăria homburg, privea solemn pe măsură ce noi intram şi ne aşezam pe locurile noastre. Era un tiran auster şi poruncitor care adesea ne mustra când făceam chiar şi cea mai mică greşeală.

Ca şi mulţi profesori ai noştri, el îşi petrecuse câţiva ani într-un lagăr de concentrare şi paloarea părea să îi fi pătruns în toate trăsăturile. În schimb, cred că severitatea lui cu noi era un fel personal de a-şi ascunde mâhnirea şi poate sentimentul de vinovăţie pe care îl simţea din cauză că supravieţuise Holocaustului, în timp ce atât de mulţi nu reuşiră s-o facă.

Pasajele din Biblie pe care le alesese în acea zi, toate subliniau deosebirea religiei noastre şi pe măsură ce dimineaţa trecea, Rabbin Schumann, era din ce în ce mai supărat. În cele din urmă închise cartea cu un oftat adânc, se ridică şi îşi aţinti privirea asupra noastră cu ochii lui negri, adânciţi în orbite.

— Această zi, această îngrozitoare, cumplită zi, este aceea în care *ei* au descoperit combustibilul pentru torţele cu care să ne dea foc nouă, oriunde ne-am afla. De-a lungul secolelor, de la izgonirea de pe Pământul Sfânt, nu a existat ţară în care noi să nu fi fost persecutaţi în numele *Lui!* Şi epoca noastră contemporană a asistat la ultima oroare – nazismul, cu eficienţa lui nemiloasă – *şase milioane dintre ai noştri.*

Îşi trase batista şi încercă să-şi usuce lacrimile.

— Femei, copii mici, spunea el suferind, toţi s-au transformat într-un mănunchi de fum din cuptoare. Vocea îi era din ce în ce mai aspră: Am văzut asta, băieţi. I-am văzut ucigându-mi soţia şi copiii. N-au avut nici măcar bunătatea să mă extermine şi pe mine. M-au lăsat să trăiesc devastat de amintiri.

Nimeni în clasă nu mai respira. Eram atât de copleşiţi de cuvântarea lui, nu numai din cauza conţinutului dar şi din cauză că Rabbin Schumann, de obicei un supraveghetor aspru, suspina acum neajutorat.

Continuă apoi, în timp ce plângea:

— Ascultaţi – ne aflăm aici astăzi, pentru a le arăta creştinilor că încă mai suntem în viaţă. Suntem aici în faţa lor şi vom mai îndura încă până ce va veni Mesia.

Făcu o pauză, îşi trase răsuflarea şi îşi recăpătă calmul.

— Şi acum să ne ridicăm.

Întotdeauna m-am temut de acest moment când trebuia să cântăm versurile pe care le-au cântat cu voce slabă atât de mulţi dintre ai noştri în timp ce intrau în camerele de gazare.

Cred din toată inima
În venirea lui Mesia,
Şi chiar dacă el ar întârzia pe drum
Eu n-am să încetez să cred. Încă mai cred.

Cerul după-amiezii era de un cenuşiu întunecat în timp ce mă întorceam acasă, zguduit. Încă o dată am

trecut pe lângă luminile aprinse de Crăciun. De data asta însă ce vedeam în ele era strălucirea atomilor indestructibili a şase milioane de suflete.

6
TIMOTHY

Într-o după-amiază fierbinte din vara lui 1963, băiatul de paisprezece ani, Tim, împreună cu Ed McGee şi gaşca lui veselă precum şi Jared Fitzpatrick au trecut pe teritoriu străin – în vecinătatea apropiată aşezământului St. Gregory, care era centrul comunităţii *B'nai Simcha.*

Când au trecut de casa lui Rav Moses Luria, Ed a pufnit:

— Uitaţi-vă, aici trăieşte capul iudeilor. De ce n-am suna la uşă, ori altceva?

— Bună idee, căzu de acord Tim, dar Fitzpatrick avea remuşcări.

— Crezi că răspunde? Ar putea să ne ia la goană…

— Haide Fitz, spuse McGee încăpăţânat. Eşti ca o găină simandicoasă.

— La dracu, sigur că sunt, protestă el. Sunatul la sonerii e treabă de copii. Nu găsiţi şi voi ceva mai interesant?

— De exemplu? se tocmi Ed. Până una alta n-avem grenade de mână.

— Dar de un pietroi în fereastră, ce zici? sugeră Tim, arătând spre grămada de piatră cubică adunată în josul străzii. Muncitorii terminaseră lucrul şi lăsaseră o mulţime de ghiulele de toate mărimile.

Fitzy se repezi la locul cu pricina şi alese o piatră rugoasă de mărimea unei mingi de baseball.

— Okay, băieţi, îi provocă Ed. Cine vrea să fie primul aruncător? Se uită fix la Tim. Aş fi făcut-o eu, bineînţeles, dar încă mă mai doare mâna de la scrântitura pe care am făcut-o în încăierarea cu negrii aceia marţea trecută.

Înainte ca Tim să fi putut protesta, Ed şi Fitzy l-au ales pe el.

— Haide, găinaţule, aruncă afurisenia aia!

Cu o mişcare furioasă, el înhăţă piatra din mâna lui Ed, îşi încordă braţul şi o aruncă în fereastra cea

mare a rabinului.

Zgomotul a fost asurzitor. Tim se întoarse către tovarăşii săi.

Ei deja erau la jumătatea străzii. Trei ore mai târziu se auzi soneria de la uşa familiei Luria.

Deborah fiind încă şocată răspunse şi dădu înapoi la vederea celor doi solicitanţi. Imediat s-a dus să-l anunţe pe tatăl ei.

Rav fusese foarte absorbit de dificultatea pasajului unui text de lege când ghiuleaua duşmană pătrunsese în sanctuarul casei sale.

De atunci stătea nemişcat, holbându-se la câteva cioburi de sticlă care încă mai atârnau în cadrul ferestrei şi mintea îi era torturată de imagini ale pogromurilor şi pasul sacadat al trupelor.

— Papa, spuse Deborah ezitând, un poliţist la uşă… a adus un băiat cu el.

— Ah, murmură el, poate de data asta vom căpăta un pic de dreptate. Spune-le să intre.

Câteva clipe mai târziu apărură cei doi.

— Bună ziua Domnule Rabin, spuse poliţistul în timp ce-şi scotea şapca. Sunt ofiţerul Delaney. Îmi pare rău că vă deranjez dar sunt aici din cauza ferestrei sparte.

— Da, recunoscu Rav sobru, paguba există.

— Ei bine, uite-l şi pe răufăcător, răspunse poliţistul trăgând de gulerul băiatului ca şi cum ar fi ridicat un animal prins în cursă. Mi-e ruşine să spun că Tim Hogan aici de faţă este nerecunoscătorul meu nepot. Noi l-am luat după ce biata maică-sa, Margaret, s-a îmbolnăvit.

— Oh, spuse Rav, este deci băiatul Margaretei Hogan? Ar fi trebuit să-l recunosc după ochi.

— O cunoaşteţi pe mama? întrebă Tim.

— De departe. Când a murit soţia mea, Paracliserul Isaacs a angajat-o să vină aici din când în când să-mi facă curăţenie în casă.

— Şi mai neplăcut, îl ţintui Tuck cu privirea pe Tim. Acum spune! Spune-i rabinului ce ţi-am spus.

Timothy se strâmbă la faţă ca şi cum ar fi înghiţit o pilulă amară şi murmură, „Eu-u-u”.

— Mai tare, băiete, bombăni poliţaiul. Vorbeşti cu un om respectabil.

— Îmi – îmi pare rău pentru ce-am făcut, excelenţa voastră, răspunse Timothy şi continuă pe de rost: Îmi asum întreaga răspundere pentru faptele mele şi intenţionez să plătesc paguba.

Rav Luria se uită surprins la băiat o clipă, apoi spuse:

— Stai jos, Timothy.

Tim se cocoţă ascultător pe marginea unui scaun din faţa biroului rabinului pe care erau o mulţime de cărţi împrăştiate, dar nu-şi putea potoli nervozitatea privindu-l pe evreul bărbos care păşea înainte şi apoi de-a lungul rafturilor burduşite cu cărţi, şi cu mâinile prinse la spate.

— Timothy, începu rabinul rar, poţi să-mi spui ce te-a făcut să procedezi la o astfel de ostilitate?

— N-am… n-am ştiut că e casa dumneavoastră, domnule.

— Dar ştiai că-i o casă de evrei, da?

Tim lăsă capul în jos.

— Da, domnule.

— Ai o… ură aparte faţă de oamenii noştri?

— Eu… ei bine, nişte prieteni ai mei… vreau să spun că ni s-a spus…

Nu putea spune mai multe. Din acel moment unchiul său deja începuse să năduşească.

— Dar tu crezi că-i adevărat? spuse Rav liniştit. Vreau să spun casa asta arată altfel decât casele prietenilor tăi?

Tim se uită în jur o clipă înainte de a răspunde candid:

— Ei, aici sunt o mulţime de cărţi îngrozitoare…

— Da, continuă rabinul. Dar altfel eu sau cineva din familia mea arată ca nişte demoni?

— Nu, domnule.

— Atunci sper că acest accident nefericit ţi-a dat ocazia să vezi că evreii sunt exact ca şi ceilalţi oameni… cu deosebirea poate, că au mai multe cărţi. Se întoarse spre poliţist şi-i spuse: Mulţumesc

că mi-aţi dat ocazia să discut cu nepotul dumneavoastră.

— Dar n-am discutat încă despre despăgubire. O fereastră mare ca aceea trebuie să coste o mulţime de bani, şi întrucât Tim a provocat paguba, el trebuie să plătească pentru ea.

— Dar unchiule Tuck…

Rav interveni.

— Câţi ani ai Timothy?

— De-abia am împlinit paisprezece, domnule.

— Şi cum crezi că poţi să câştigi nişte bani?

Răspunse Tuck, pentru nepotul lui.

— Poate să facă nişte comisioane, să care cumpărăturile pentru vecinii care-i dau câte ceva.

— Cât îi dau?

— Oh, cinci cenţi, sau zece cenţi.

— În felul acesta îi vor trebui ani de zile să acopere costul ferestrei mele.

Ofiţerul se uită la rabin şi apoi declară:

— Nu-mi pasă dacă-i trebuiesc şi secole. Va plăti în fiecare săptămână.

Rav Luria îşi duse mâna la frunte ca şi cum i-ar fi venit o idee. Apoi ridică uşor capul şi spuse:

— Cred că am o soluţie care ne-ar putea ajuta ambelor părţi, declară el. Domnule ofiţer Delaney, continuă rabinul, văd că nepotul dumneavoastră este în fond un băiat bun. Cât de târziu îi este permis lui Timothy să stea seara?

— Şcoala se termină înainte de zece.

— Şi vineri seara? întrebă Rav.

— Zece şi jumătate, unsprezece. Dacă e un meci la televizor îl las să se uite până se termină.

— Bine. Un zâmbet acoperi toată faţa rabinului. Întorcându-se spre băiat îl anunţă: Aş avea o slujbă pentru tine…

— O acceptă, spuse unchiul său repede.

— Aş vrea mai degrabă să se hotărască singur, spuse Rav cu blândeţe. Este un post de o mare responsabilitate. Ştii ce înseamnă Shabbes goy?

Din nou ofiţerul Delaney interveni.

— Cer scuze, domnule rabin, dar goy nu înseamnă creştin?

— Da, răspunse Rav Luria. Cuvântul pur şi simplu înseamnă blând. *Shabbes goy* este acea persoană care nu aparţine comunităţii evreieşti dar care are o morală impecabilă şi care vine vineri noaptea după Sabbath şi face lucrurile pe care noi nu avem voie să le facem – de exemplu închiderea căldurii, stingerea luminii şi aşa mai departe. Sincer vorbind, explică el, mai face şi comisioane suplimentare în timpul săptămânii ca să poată astfel învăţa câte ceva despre legile noastre întrucât pentru noi este păcat să-i spunem să facă ceva din moment ce începe Sabbath-ul. Se întoarse apoi spre Timothy şi îl lămuri: Laurence Conroy este tocmai pe punctul de a pleca la Colegiul Holy Cross pentru a studia medicina. El a fost cel care ne-a asistat timp de trei ani pe noi, familia Kagans, Domnul Wasserstein, şi pe fraţii Shapiro. În fiecare lună, fiecare casă îl plăteşte şi în fiecare vineri ei îi păstrează o porţie din desertul pe care l-au avut în noaptea respectivă. Dacă te interesează ai putea să iei slujba cel puţin pentru câteva luni ca să-ţi plăteşti datoria.

Câteva minute mai târziu, în timp ce se duceau spre casă, ofiţerul de patrulă Delaney, trăgea concluzia asupra acestui subiect neplăcut:

— Ascultă-mă Timmy, spuse el, bagă bine în cap ce-ţi spun! Data viitoare când mai spargi geamul vreunui jidan, asigură-te mai întâi să nu fie un rabin important.

7
DEBORAH

Deşi Deborah n-avea decât paisprezece ani, ea a asistat la o bătălie foarte dură – chiar dacă cu forţe inegale – între sora vitregă şi tatăl ei.

— N-am, să mă mărit cu el – nu!

— Rena, ai peste şaptesprezece ani, murmură tatăl ei, şi apoi făcu aluzie la sora ei mai mare. Malka era măritată atunci. Şi tu nu eşti nici măcar logodită. Spune-mi mie încă o dată ce-i aşa de rău la băiatul lui Rebbe Epstein?

— E gras, spuse Rena.

Rav Luria se adresă soţiei sale.

— Ai auzit Racheleh? Deodată peţitul a ajuns subiect de frumuseţe? Fiica noastră crede că un învăţat subţire dintr-o familie respectabilă, este nedemn de ea pentru că este un pic peste greutate…

— Un pic mai mult, bombăni Rena.

— Rena, se rugă rabinul, e un băiat credincios şi îţi va fi soţ bun. De ce eşti aşa de încăpăţânată?

— Pentru că nu vreau.

Bravo, Rena, îşi spuse Deborah în sinea ei.

— Nu vrei? întrebă rabinul cu un ton de uimire melodramatică. Cum poate să fie un motiv serios, nu vreau?

Dintr-o dată însă Danny sări în ajutorul Renei.

— Dar tată, strigă el, cum rămâne cu Codul de legi? Oare nu se spune şi în Ha Ezer 42: 12 că mariajul trebuie să se facă cu consimţământul femeii?

Dacă această întrebare ar fi venit de la oricine altcineva decât de la fiul său iubit, Moses Luria ar fi conchis că nu are nici o legătură cu chestiunea în cauză. De data asta însă, el n-a putut decât să zâmbească cu mândrie. Băieţaşul lui, care nu era încă *bar mitzvah,* nu se temea să folosească argumentele din scriptură în faţa lui Silczer Rebbe. Pentru moment puseră capăt discuţiei.

În zilele ce au urmat în casa Luria, s-a resimţit continuu tensiunea, iar discuţiile cu voce joasă la telefon au continuat până noaptea târziu.

După ce a terminat o discuţie particulară destul de lungă, Rav a păşit încet şi cu vădită intenţie în sufragerie unde se afla restul familiei.

El privi la soţia sa şi spuse obosit:

— Epstein începe să facă presiuni. Pretinde că are o ofertă din partea lui Belzer pentru una din fetele lui. Rav oftă dramatic: Ah, ce păcat să pierzi aşa un învăţat cumsecade! Privi la Rena şi adăugă: Bineînţeles, nici nu mă gândesc să te oblig să faci ceea ce nu vrei, scumpa mea, spuse cu blândeţe. Depinde numai de tine.

În tăcerea care a urmat, Deborah a simţit cum cercul vicios al emoţiilor închide voinţa surorii sale.

— Bine Papa, oftă Rena slab, am să mă mărit cu el.

Rav explodă de bucurie.

— Minunat, asta-i o veste minunată. Ajung două săptămâni pentru ceremonia de logodnă?

Se întoarse spre soţia sa şi întrebă:

— Ce crezi Racheleh?

— După mine, e bine. Ai să aranjezi cu Rebbe Epstein?

— Deja am făcut-o, zâmbi Rav, poznaş.

Deborah scrâşni din dinţi şi se jură că niciodată n-o să-i lase s-o manipuleze în felul acesta. Şi nu înceta să se întrebe dacă el avea să fie la fel de autoritar şi cu scumpul său fiu, Danny.

Mai târziu, Danny, şi-a amintit vag despre vizita lui Rebbe Epstein în biroul tatălui lor pentru a întări legământul de căsătorie, zestrea Renei şi lucrul cel mai important, data şi locul nunţii.

Ce-a urmat după aceea, a avut ecou în memoria lui Danny toată viaţa. Pentru a simboliza sigiliul pe o învoială, tradiţia cere ca părinţii să spargă o farfurie. Câteodată – şi chiar aşa se întâmpla în ziua aceea – femeile veneau cu veselă şi când se anunţa înţelegerea se ridică o zarvă de nedescris de şi

farfurii sparte pe duşumeaua din bucătărie, strigăte de bucurie, *Mazel tov, mazel tov!*

— Ce-i nebunia asta cu spartul farfuriilor? îl întrebă Danny pe tatăl său.

— Ei, fiule, radia de bucurie Rav. Sunt câteva explicaţii. Unele spun că aşa cum un pahar spart nu se poate lipsi la loc, tot aşa şi o înţelegere dintre mireasă şi mire nu poate fi schimbată. Există şi o tradiţie mai colorată. Se presupune că zgomotul are darul de a speria spiritele rele ce ar putea interveni în căsnicia Renei.

Chiar şi Deborah care fusese atât de îmbufnată la perspectiva căsătoriei fără voie a surorii ei, luă parte la această bucurie şi se alătură râsului universal care preceda serbarea nunţii.

La Sabbath-ul dinaintea nunţii, rotofeiul Avrom Epstein a fost onorat în calitate de ginerică, prin invitaţia primită de a merge la amvon şi a citi textele săptămânii alese din Profeţi.

În timp ce se cocoţa pe podium, un adevărat bombardament cu ghiulele minuscule s-a abătut dintr-o dată asupra lui. Stafide, migdale, nuci, bomboane aruncate de doamnele de la galerie pentru a-i ura noroc. Cele mai multe dintre femei au aruncat la întâmplare ce aveau în mână, dar Deborah şi-a făcut o socoteală precisă ţintind cât mai multe nuci în capul viitorului ei cumnat.

A rămas în sarcina lui Rachel să explice fiicei sale vitrege faptele speciale de viaţă după legea evreiască. Deborah n-ar fi trebuit să fie prezentă, dar ea a dorit foarte mult să audă şi nici Rachel sau Rena n-au obiectat.

Esenţa celor expuse de mama ei era puritatea femeiască. Sau, cu alte cuvinte, impuritatea. Rav fusese cât se poate de minuţios şi o consultase pe Rachel pentru a afla ciclul menstrual al Renei în aşa fel ca în ziua nunţii ea să fie pură. Acum, Rachel îi explica Renei în cele mai mici detalii cum să se examineze singură lunar, pentru a-şi constata ciclul şi a trage concluziile. După aceea, îi spuse că în

timpul ciclului trebuia să-şi schimbe lenjeria de corp şi de pat zilnic, şi abia după şapte zile contactul sexual era, în fine, din nou permis.

În timpul celor paisprezece zile de poluţie, o femeie nu trebuie să se atingă de soţul ei în niciun fel. Chiar şi paturile lor trebuie să fie bine separate. Regulile erau atât de stricte că în timpul acesta un soţ nici măcar nu putea mânca din mâncarea rămasă de la soţia lui decât dacă o punea în altă farfurie.

— Înţelegi totul, Rena? întreba Rachel.

Fiica ei vitregă doar ce dădea din cap.

Rachel se aplecă spre ea şi o bătu uşor peste mână.

— Ştiu ce simţi dragă. Şi eu aş fi vrut ca mama ta să fie cea care-ţi spune toate acestea.

Rena dădu din cap din nou şi spuse:

— Mulţumesc.

Deborah nu-şi putea stăpâni sentimentul de ură la gândul că într-o zi poate că şi ea avea să fie considerată „necurată" în ochii soţului ei. Timp de o jumătate de lună avea să fie impură, murdară, de *neatins.*

Şase săptămâni mai târziu, Rachel a dus-o pe Rena la *mikva,* baia rituală pentru prima ei purificare. Deborah rămase acasă să-şi imagineze.

Ea ştia ce avea să se întâmple pentru că mama îi descrisese totul mai înainte. Sora ei avea să intre într-o cameră de baie unde avea să-şi scoată toate hainele, ceasul, inelele, chiar şi banda care-i acoperea degetul.

Apoi avea să se spele, să-şi perieze dinţii, să-şi pieptene părul de pe tot corpul, să-şi taie şi să-şi frece unghiile. În cele din urmă, sub privirea foarte atentă a matroanei de serviciu, Rena avea să coboare câteva trepte de piatră într-un bazin mare plin cu apă curgătoare, şi avea să se cufunde cu totul.

Însoţitoarea, atentă, trebuia să se asigure că fiecare şuviţă de păr era muiată în apă. Dacă un singur fir de păr rămânea deasupra apei procedura nu era valabilă.

Rena avea să facă acest lucru de-acum încolo în fiecare lună cât ţinea perioada ei fertilă, ceea ce putea să însemne un sfert de secol.

În următoarele patruzeci şi opt de ore, Rena a fost tăcută şi nervoasă. De câteva ori, Deborah a crezut că chiar a auzit-o plângând uşor în camera ei. Auzind suspinele înăbuşite, ea a bătut la uşă, dar evident Rena n-a dorit să-şi împartă sentimentele cu ea.

— Uite, e normal, le explică mama ambelor fete. Măritişul este cel mai important eveniment din viaţa unei femei. Dar este de asemenea un lucru groaznic să te rupi de ai tăi – să părăseşti casa părinţilor urmând să trăieşti cu cineva…

Şi se opri.

— Cu cineva pe care de-abia dacă-l cunoşti, termină Deborah cu amărăciune gândul.

Rachel ridică din umeri cu greutate:

— Ei bine, există şi acel aspect, desigur. Dar ştii ceva Deborah? Căsătoriile aranjate uneori funcţionează mai bine decât cele aşa-zis romantice. Comparativ cu alţii, cazurile de divorţ la hasizi sunt atât de rare – abia dacă se întâmplă.

Da, gândi Deborah. Pentru că este aproape imposibil să *obţii* divorţul.

— Draga mea, Rena, îi şopti Rachel cu blândeţe fiicei sale vitrege. Am să-ţi împărtăşesc un secret. Când tatăl meu a venit să-mi propună să mă mărit cu Rav Luria – vreau să spun cu Moses – am fost… ca să fiu cinstită – n-am prea fost încântată.

Făcu o pauză şi apoi, pentru a se asigura că mărturisirea ei n-avea să fie difuzată, adăugă:

— Adu-ţi aminte, să nu spui asta nimănui.

Rena dădu din cap şi îşi aşeză mâna cu afecţiune peste cea a Rachelei.

Rachel continuă:

— Vreau să spun că eram chiar mai tânără decât tine. Moses părea mai degrabă potrivit cu un tată decât cu cea ce visasem eu ca soţ. Era mai în vârstă, avea copii… şi era legendarul Rabin de Silcz.

Închise ochii pe măsură ce-şi amintea.

— Dar, apoi ne-am întâlnit singuri. De prima dată am ştiut că-mi citea gândurile. El a înţeles exact toate neliniştile mele şi toată rezerva ce o simţeam. Şi atunci mi-a spus o poveste simplă. Una din legendele sfinte care spunea că atunci când sufletul pleacă din Rai, el are două părţi, una masculină şi alta feminină. Ele se separă şi intră în diferite corpuri. Şi dacă oamenii trăiesc corect, Tatăl Ceresc îi uneşte din nou într-o pereche.

Am încetat să mai fiu supărată din cauza căsătoriei mele cu cineva de două ori mai în vârstă, şi am început să mă gândesc că sufletul meu îşi găsise cealaltă jumătate. Din acel moment m-am îndrăgostit de el. Şi, trase ea concluzia, sper că eşti de acord cu mine, căsnicia noastră seamănă cu unirea dintre un stejar şi o viţă de vie.

Cele trei femei au rămas privindu-se fix una pe alta, fără grai. Rachel surprinsă de sinceritatea ei neaşteptată. Rena consolată.

Şi Deborah confuză şi uşor speriată, căci ştia atât de puţine despre lumea înconjurătoare.

În dimineaţa nunţii, Rena n-a coborât scările pentru că Legea spune că mireasa şi mirele n-au voie să mănânce toată ziua până când se termină ceremonia. Când Deborah s-a interesat grijulie cum se simte sora sa, aceasta i-a răspuns doar:

— E în regulă. Şi oricum nu mi-e foame.

Rudele şi ceilalţi participanţi la sărbătoare se strânseseră deja în curtea sinagogii când Avrom Epstein, purtând eşarfa de rugăciune peste costumul alb tradiţional de mire, apăru în uşă, condus de femei, în sufrageria unde aştepta Rena.

Un trio de muzicieni tineri, bărboşi, dansând pe călcâie, arătând ca nişte fugari din tablourile lui Chagall, cântau melodii vesele. Mireasa stătea să-şi întâmpine viitorul soţ.

Avrom se uită lung la ea şi şopti:

— O să fie bine Rena. Vom fi buni unul cu altul.

Îi luă vălul, i-l aşeză pe obraz şi apoi plecă urmat din nou de mini-parada lui de muzicanţi.

De-abia o oră mai târziu, ei s-au aflat faţă în faţă sub baldachinul de nuntă din curtea sinagogii când Avrom i-a pus Renei inelul pe degetul arătător şi i-a spus;

— Să-mi fi soţie devotată în Legea lui Moise şi a lui Israel.

Apoi, potrivit măreţiei ocaziei, fiecare dintre cele şapte binecuvântări au fost rostite de diferiţi rabini distinşi, unii dintre ei venind chiar din afara statului pentru ceremonie.

Yacov Ever renumitul cantor (şi artist) care venise din Manhattan, a intonat rugăciunea vinului. În cele din urmă paharul tradiţional a fost aşezat pe pământ lângă pantofii uriaşi de culoare neagră a lui Avrom Epstein.

Când a ridicat piciorul spărgând paharul, mulţimea adunată a strigat într-un glas *„Mazel tov, mazel tov*!", iar muzicanţii au subliniat printr-un bas dublu şi o serie de acorduri de ţambal şi tobe după cum spune psalmul. Sunete plăcute Domnului.

Ceremonia a fost splendidă şi după cum cerea obiceiul; femeile şi bărbaţii stând separat la mese diferite în părţile opuse ale camerei. Numai copiii au avut paşaport să calce frontierele dintre sexe, şi ei au făcut-o pe cât de des pe atât de zgomotos.

Cei cinci copii ai Malkăi nu făceau excepţie. Tot timpul Deborah se trezea ţinând în braţe câte unul sau doi deodată. Mai târziu ea avea să-şi amintească de toate acestea ca de partea cea mai bună a serii.

Entuziasmul tinerilor muzicieni era atât de molipsitor încât Cantor Ever s-a dus pur şi simplu la microfon pentru a interpreta traducerea celui mai important cântec al tuturor nunţilor hasidice – *„Toată lumea este o punte îngustă",* pentru a le reaminti noilor căsătoriţi că chiar în acest moment fericit din viaţa lor ei sunt pândiţi de primejdia tristeţii de cealaltă parte.

Când în cele din urmă masa s-a sfârşit şi binecuvântările pentru cuplu s-au încheiat, mesele şi scaunele au fost trase într-o parte şi camera s-a transformat într-o imensă sală de bal.

În acordurile melodiei *„A Lucky Star, a Lucky Sign”,* cele două soacre, Rachel şi dolofana Rebbitsin Epstein, au început să danseze, urmate de însuşi însurăţeii.

Acesta a fost un moment unic din timpul festivităţilor – singura dată când bărbatul şi femeia dansează împreună.

Ceilalţi au dansat fiecare în partea lui de cameră, şi mult după ce doamnele s-au întors obosite şi transpirate la locurile lor, bărbaţii bărboşi au continuat să danseze vârtos unul cu altul, formând un cerc uriaş ţinându-se de batiste.

A fost momentul în care clarinetistul a făcut şiret cu ochiul înspre ceilalţi colegi de orchestră. Ca la un semn, ei s-au lansat într-un cântec special a cărui melodie repeta mereu doar silabele „Biri biri bum biri bum”. Era cea mai renumită melodie compusă de însuşi Rav Moses Luria, şi care fusese tipărită în lucrarea de două volume „Breat Book of Hasidic Tunes".

La sfârşitul ei s-au auzit ropote de aplauze şi strigăte de încurajare pentru ca Rav Luria să-şi cânte propriul cântec. El s-a conformat fericit, acompaniind ritmic cu piciorul şi închizând ochii pentru a se concentra.

Danny a încercat să ţină pasul cu cei mai în vârstă, care – în special Papa – păreau neobosiţi. În cele din urmă, pe punctul de a fi epuizat, se scuză şi se duse să bea ceva. Imprudent, îşi potoli setea cu vin în loc de apă minerală şi curând după aceea se ameţi. Suficient de bine dispus, el o strigă pe sora sa care stătea singură şi îngândurată.

— Haide, Deb, nu sta acolo. Vino să dansezi!

Deborah se ridică în silă şi se alătură câtorva femei care încă se ţineau de mână şi se legănau în acordul muzicii.

Danny n-avea de unde să ştie că proasta ei dispoziţie crescuse exact după ce-l auzise pe unchiul Saul rostind exuberant:

— Deborah – să te gândeşti, că ţie îţi vine rândul!

8
DANIEL

De data asta chiar mă gândeam că avea să mă omoare. Să fi fost oare recompensa mea pentru orele suplimentare de Tora? Eram în anul de *bar mitzvah* şi Papa aranjase pentru mine o oră suplimentară de studiu în fiecare după amiază cu Rebbe Schumann. În acest timp, trebuia să stau şi să citesc partea Profeţilor. Aşadar, întoarcerea acasă era şi mai târzie şi chiar mai periculoasă decât înainte.

Nu ştiu ce destin mi l-a scos în cale pe criminalul Ed McGee căci a sărit la mine cu o plăcere sadică.

Mă aflam în bătaia puştii. Mai erau şi alţi copii la şcoală care nu mă puteau suferi pentru că eram fiul unui atât de renumit şi credincios bărbat. Gelozia lor creştea şi de multe ori îmi adresau insulte. Dar McGee – pentru exact aceleaşi motive îmi adresa o ploaie de pumni.

De data asta nu era niciun spectator – ceea ce mă înspăimânta. Cine avea să-l oprească dacă avea să-şi iasă din minţi? Era o noapte atât de rece încât puţinii trecători care treceau pe lângă noi aveau gulerul ridicat şi pălăria trasă pe ochi, şi părăsind casa abia dacă aveau ochi pentru ceea ce se întâmpla în jur. Iar vântul era atât de puternic încât îmi acoperea cu totul gemetele. Singurul meu arsenal era cel de apărare – scutul cărţilor mele sfinte pe care le ţineam cât puteam de strâns.

Şi atunci Ed a întrecut măsura. Cu mâna dreaptă mi-a aruncat cât colo Talmud-ul sfâşiindu-i coperţile. Nu ştiu dacă şocul acelui gest sau sacrilegiul mi-a cauzat o durere mai mare.

— Ei, şi acum evreiaşule, spuse el în batjocură, nu mai ai preţioasele tale cărţi sfinte ca să te aperi. Ridică-te şi luptă cu mine ca un bărbat.

Ridică mâna şi îmi împinse bărbia în sus făcând pe nebunul.

— Îţi acord şansa primii lovituri, chiar.

N-am lovit niciodată pe nimeni în viaţa mea, dar dintr-o dată teama mi s-a transformat în ură şi atunci i-am tras una în plex. Am auzit un zgomot surd ca şi cum ar fi ieşit brusc aerul dintr-un balon uriaş.

Ed se încovoie de durere şi se poticni îndărăt, încercând să facă tot ce-i stă în putinţă ca să nu cadă. Deşi ştiam că era singura mea ocazie de a fugi, am rămas acolo paralizat în timp ce agresorul meu continua să se clatine şi să tragă aer ca înecatul.

De ce n-am fugit când puteam? Surpriza, presupun.

Nu puteam crede că am făcut ceea ce făcusem. Şi cu câtă eficienţă…

Şi ca o ciudăţenie, mă simţeam vinovat. Vinovat de a fi provocat durere unui semen al meu.

Ed îşi reveni repede şi părea că scoate flăcări pe nas.

— Şi acum, bodogăni el, acum am să te ucid.

Dintr-o dată s-a auzit un strigăt.

— Lasă-l în pace McGee, balegă proastă!

Amândoi am ridicat privirea tresărind. Era Tim Hogan care alerga spre noi.

— Nu te băga, spuse Ed rar. Lupta e între mine şi evreu.

— Lasă-l în pace, repetă Timothy. E fiul rabinului. Apoi se întoarse spre mine şi îmi porunci: Du-te acasă Danny!

— Dar ce, Hogan, tu eşti bodyguardul lui? îl zeflemisi McGee.

— Nu Ed, sunt numai prietenul lui.

— Vrei să spui că fătălăul ăsta de jidan e prietenul tău?

— Mda, răspunse Tim calm, ceea ce mă înfricoşă. Şi ce-i cu asta?

— Vorbeşti serios? gâfâia McGee.

— Nu-i decât o singură cale ca să afli, răspunse Tim şi întorcându-se spre mine îmi porunci din nou: Danny, du-te acasă. Imediat!

Trebuia să mă fi văzut când m-am aplecat şi mi-am adunat cărţile jumulite, apoi am început să mă retrag. Cu coada ochiului observasem cum cei doi

stăteau pumn în pumn ca nişte gladiatori. Am rupt-o la fugă pe stradă în timp ce auzeam zgomotele luptei. Schimb de pumni, lovituri parate, aterizare. Nu îndrăzneam să privesc înapoi. Şi dintr-o dată am auzit sunetul inconfundabil al cuiva căzând pe asfalt. A urmat apoi glasul moale a lui Tim Hogan.

— Îmi pare rău, Ed. Tu ai vrut-o.

9
TIMOTHY

Cu toate că soţul ei nu bănuia, Cassie Delaney începuse să nu-şi mai pună salariul la un loc cu al lui în fiecare săptămână.

Asta însemna că n-avea să mai contribuie cu întreaga sumă la cheltuielile casei. Încă din copilărie, sora ei cu ochi albaştri, Margaret fusese „cea frumoasă" iar ea – cel puţin cum afirma maică-sa „o sperietoare". La fel au rămas lucrurile chiar şi când au devenit majore.

Orice ar fi spus soţul ei, nu putea să-i scoată din cap lui Cassie că era urâtă din naştere. Simţea ea că el ar fi tânjit după o nevastă ceva mai sexy.

Şi dintr-o dată a găsit soluţia. Secţia ei primise o comandă de neglijeuri franţuzeşti din mătase neagră foarte scumpă, podoabe suficient de seducătoare pentru a face orice femeie să arate ca Brigitte Bardot.

Trebuia să aibă şi ea unul. Dar de unde să ia optzeci şi şase de dolari? Chiar dacă şi-ar fi tras din salariu, tot n-ar fi reuşit să-şi permită un asemenea lux.

Norocul a făcut ca Macy să-i mărească salariul pe neaşteptate cu 4,68 dolari pe săptămână. A ţinut secret acest lucru faţă de Tuck şi a început să dosească banii.

Când era convinsă că cei din casă dormeau, se furişa în bucătărie, se cocoţa pe scară şi îşi ascundea cei patru dolari într-o cutie goală de fulgi de porumb Kellogg.

Săptămânile treceau încet, dar mica ei comoară creştea treptat. În sfârşit, numărând cu răsuflarea oprită, ea constată că strânsese şaizeci şi opt de dolari.

Într-o sâmbătă seara, sosi acasă şi găsi un bilet de la soţul ei anunţând-o că-i luase pe copii în oraş la o pizza.

Cu toate că era obosită, simţi un fior de bucurie pe când se cocoţă din nou pe scară să mai adauge încă patru dolari la comoara sa. Dar era ceva ciudat cu cutia. Nu mai părea la fel de plină precum fusese. Numărând banii, hârtie cu hârtie, descoperi spre marea ei consternare că nu mai erau decât cincizeci şi doi de dolari.

A simţit că i se face rău şi apoi a apucat-o furia.

— La dracu, avem un pungaş afurisit printre noi!

Nu trebuia să se uite prea departe ca să-l descopere pe ticălos.

Năvăli pe scări şi urcă în camera lui Timothy începând să răscolească totul. Descoperi *banii* într-o pereche de pantofi de tenis. Erau mai mulţi decât ar fi putut economisi el din retribuţia de douăzeci şi cinci de cenţi pe săptămână. Şi nu exista decât un singur mijloc de a-i avea…

— Până aici! explodă ea în faţa lui Tuck. Trebuie să-l trimitem de aici. Am să mă duc mâine să vorbesc cu părintele Hanrahan.

Vocile se auzeau cu uşurinţă prin pereţii de placaj ai casei Delaney. Sus, în camera sa, Tim asculta totul.

— O, Doamne! şopti el singur, simţind dintr-o dată un gol teribil în piept. Ce avea să facă? Încotro putea s-apuce?

Era duminică după-amiază şi Rachel plecase cu Danny şi Deborah s-o viziteze pe mama ei în Queens. Ca de obicei, Rav rămăsese acasă în biroul lui, întotdeauna avea atât de mult de lucru.

Recent se ivise un caz special în faţa curţii religioase pe care o conducea. O femeie abandonată – o *agunah* – făcuse cererea de a i se îngădui să se căsătorească din nou. Tocmai era absorbit de lectură când a fost întrerupt de o voce.

— Vă rog să mă scuzaţi, domnule rabin.

El ridică privirea, tresărind.

— O, tu eşti, Timothy, zâmbi el cu uşurare. Câteodată uit că ţi-am dat cheia.

Băgă mâna în sertarul biroului său.

— Ţi-am pus leafa aici.

Şi în timp ce îi dădea lui Tim plicul, Rav Luria îşi dădu seama imediat că vizita băiatului nu avea doar scopul de a-şi lua salariul.

— Stai jos, spuse el arătând scaunul din faţa biroului său, şi întinzându-i o farfurie, adăugă: Ia un cornuleţ de casă.

Tim schiţă un gest de refuz, dar numai în ce priveşte prăjiturile. Părea că se bucură de invitaţia de a rămâne, cu toate că îi era teamă să vorbească.

Rav Luria luă atunci iniţiativa.

— Vreau să-ţi spun din nou Timothy cât de mult apreciem serviciul tău, eu şi familia mea.

— Mulţumesc, răspunse Tim cu greutate, dar nu cred că voi mai putea continua.

— O? E vreo problemă?

— A, nu, răspunse Tim cu curaj. Doar că probabil voi fi trimis la un internat.

— Ei bine, spuse rabinul. Presupun că ar trebui să te felicit, dar cum sunt puţin egoist îţi spun că îmi pare rău un pic.

— Ca să spun adevărul domnule, nu sunt deloc încântat.

Tăcerea care urmă arătă clar că amândoi înţelegeau acum sensul conversaţiei.

— Şi cine te forţează să pleci? întrebă rabinul.

— Mătuşa şi unchiul, începu Tim şovăitor. Apoi scuzându-se: Într-adevăr n-ar trebui să vă răpesc timpul…

— Nu, nu, te rog, făcu rabinul un gest cu mâna. Continuă.

Tim îşi adună curajul şi răspunse:

— S-au furat nişte bani.

— Tu ai furat banii?

— Nu, tocmai asta-i, simţea Timothy că îşi dă duhul. Cineva a jefuit economiile mătuşii mele şi când ea a căutat a găsit banii pe care i-am câştigat eu de la dumneavoastră.

— Şi nu i-ai explicat?

— Unchiul meu mi-a spus că nu i-ar fi plăcut, răspunse el dând din cap.

— Ei bine. Tim – se încruntă rabinul. Va trebui să-i spui acum.

— E prea târziu. Se duce în seara asta la Părintele Hanrahan ca să mă trimită departe.

A urmat o altă tăcere şi apoi Tim a izbucnit aproape involuntar:

— Vreţi să mă ajutaţi, Domnule Rabin?

— Cum aş putea *eu* să te ajut în asemenea situaţie?

— Aţi putea vorbi cu Părintele Hanrahan, îl rugă Tim. Ştiu că el v-ar crede pe Dumneavoastră.

Rabinul nu-şi putu reţine un surâs amar.

— Asta s-ar putea numi amestecul într-o altă credinţă, spuse el.

— Ei, argumentă Tim, amândoi sunteţi oameni cu stofă, nu-i aşa?

Rav Luria dădu din cap.

— Da – dar făcuţi la fabrici diferite. Totuşi am să-i dau un telefon şi-am să văd dacă este dispus să discutăm.

Tim se ridică.

— Mulţumesc, vă sunt foarte recunoscător.

— Tim – scuză-mă că mă amestec, îl întrebă Rav Luria precaut. Dar chiar dacă nu-i poţi convinge că eşti nevinovat, nu există altă cale să-i faci pe unchiul şi pe mătuşa ta să te ierte?

— Nu, Domnule Rabin, răspunse Tim dureros. Mă tem că nu-nţelegeţi. Făcu o pauză şi ţinându-şi lacrimile izbucni din nou: Ştiţi, ei mă urăsc.

Cu asta se întoarse şi părăsi camera, fără să privească înapoi.

Rav Luria rămase o clipă şi se gândi: *Acum înţeleg de ce a spart fereastra.*

Rav Moses Luria privise cu sânge rece arma poliţistului nazist, se confruntase fără teamă cu o jumătate de duzină de huligani ce murdăriseră sinagoga cu semnul svasticii. Dar ca să-l sune la telefon pe un preot, asta era cu totul altă treabă.

În cele din urmă, trase gânditor din pipă scoţând un nor de fum, ceru numărul bisericii la centralistă şi

apoi îl formă. Telefonul răspunse după al doilea apel.

— Bună seara. Aici Părintele Joe.

— Bună seara Părinte Hanrahan. Sunt Rabbi Moses Luria.

— Oh, răspunse preotul. Însuşi Rabinul de Silcz?

Cum de ştia Hanrahan acest lucru? se întrebă Rav.

— Cu ce vă pot fi de folos, Domnule Rabin?

— Ei, mă întrebam dacă aţi avea puţin timp pentru o discuţie?

— Bineînţeles. Pot să vă invit la ceai mâine?

— Ei, de fapt, ar fi mai bine dacă ne-am întâlni afară.

— Vreţi să spuneţi pe un teritoriu neutru?

— Ei bine da, răspunse rabinul, candid.

— Se întâmplă să jucaţi şah? întrebă preotul.

— Puţin, răspunse rabinul. În realitate nu prea am timp pentru jocuri.

— Ei bine, atunci, sugeră preotul, de ce nu ne-am întâlni la o partidă de şah în parc? Am putea juca în timp ce discutăm.

— Bine, căzu de acord rabinul. Să zicem la ora unsprezece, mâine?

— Unsprezece este foarte bine, răspunse preotul.

După care adăugă un vesel *„Shalom”*.

A doua zi cei doi clerici stăteau în carne şi oase în faţa unei mese cu tabla de şah încrustată pe suprafaţa ei. Rabinul a deschis mişcarea cu pionul la rege urmat de două mutări.

— Cu ce vă pot ajuta, Domnule Rabin? întreabă preotul afabil, pregătind o mişcare identică.

— E vorba de unul din enoriaşii Dumneavoastră.

— Şi cine ar puteai fi acela?

Amândoi jucătorii au început să-şi etaleze caii şi nebunii într-o serie de mişcări simetrice.

— Un băiat pe nume Timothy Hogan.

— O, Doamne. Preotul oftă în timp ce îşi aduse regina în faţa regelui. A mai spart vreo fereastră?

— Nu, nu. E cu totul altceva.

Rav făcu o pauză, aduse turnul la regele său şi apoi continuă cu un ton uşor de scuză.

— Realmente nu vreau să mă amestec, Părinte. Dar am observat că acest băiat are un necaz… ceva în legătură cu nişte bani furaţi.

Părintele dădu din cap.

— E-aşa un băiat deştept, dar pare să aibă un talent special de a intra în bucluc.

Exact, la cea de-a unsprezecea mutare, amândoi jucătorii au pierdut un cal.

— E strălucitor. Mă bucur că sunteţi de acord cu asta, răspunse rabinul, în timp ce se folosi de un pion ca să-i ia nebunul preotului. De-asta ar fi păcat să fie trimis departe.

Părintele Hanrahan, privi uimit spre Rav.

— Cum aţi aflat asta, pot să întreb?

— Ei bine, cu mulţi ani înainte mama băiatului a lucrat pentru scurt timp la mine. Băiatul se află acum în slujba mea… e ajutor de Sabbath.

— Vreţi să spuneţi *Shabbes goy?* întrebă preotul cu binecunoscutu-i zâmbet. Nu sunt chiar necunoscător în practicile religiei dumneavoastră.

— Atunci ştiţi că este o poziţie de mare încredere şi responsabilitate care de-a lungul timpului a fost ţinută de oameni atât de distinşi şi cumsecade, cum a fost şi marele dramaturg rus Maxim Gorki.

— Ca să nu mai vorbim de James Cagney, marele actor irlandezo-american, adaogă Hanrahan, în timp ce făcu o mutare bruscă cu regina sa în faţa regelui lui Rav, pronunţând amical, Şah!

Încercând să evite a se lăsa absorbit de dilema tablei de şah, rabinul constată categoric.

— Nu ştiu cine-i acest domn Cagney – dar ştiu că Hogan este nevinovat.

Părintele Hanrahan ridică privirea la rabin şi răspunse enigmatic.

— Cred că aveţi dreptate.

— Atunci de ce nu puteţi face ceva?

— E greu să vă explic, Domnule Rabin, spuse preotul, mutându-şi calul înainte, aparent fără să se gândească. Orice informaţie care poartă pecetea confesiunii mă opreşte s-o dezvălui.

— Şi totuşi, nu există niciun mijloc de a salva băiatul? insistă Rav.

Părintele Joe cântări un moment, apoi făcu remarca:

— Poate că am să pot vorbi cu el – să-l fac să se implice mai mult în biserică. Asta ar putea să-mi ofere prilejul s-o determin pe Cassie să se răzgândească.

— Atât de mult depinde de mătuşă?

Hanrahan se uită la ceas.

— E târziu, trebuie să plec. Sper că mă veţi scuza.

Rav se ridică, dar vocea lui Hanrahan îl opri locului.

— Oh, încă ceva, Rabbi Luria.

— Da?

Aplecându-se peste masă, preotul îşi luă nebunul rămas şi îl mută în diagonală luând unul din pionii rabinului. Nu mai era nicio cale de a salva regele evreului. Catolicul îşi puse atunci pălăria cu un gest graţios şi o luă din loc.

Rav Luria rămase în parcul în care bătea vântul şi se gândi: *M-a învins.*

Dar lucrul important este că *am câştigat!*

Înainte de a se întâlni cu Timothy, Părintele Joe studiase tot ceea ce putea să însemne un „raport” în viziunea poliţiştilor enoriaşi.

Ceea ce a aflat a fost un amănunt extraordinar, care l-a izbit. Deşi fiecare dintre profesorii lui Tim fusese obligat să-i micşoreze gradele din cauza purtării lui proaste, nu puteau să nu recunoască de departe că era cel mai deştept din clasă.

— „E un drăcuşor deştept”, scrise Sora Mary Berpard. „Dacă talentele lui considerabile ar putea fi canalizate pentru a face bine, atunci ar fi o binecuvântare pentru noi toţi”.

Atunci s-a auzit o bătaie în uşă.

— Intră, a spus preotul.

Uşa s-a deschis încet, şi Timothy Hogan, alb la faţă, aproape ca şi cămaşa, trase cu ochiul temător, înăuntru.

La început tot ce văzu au fost rânduri nesfârşite de cărţi, aşezate din podea până în tavan pe rafturi de lemn. Asta îi amintea de biroul lui Rav Luria într-o versiune mai ordonată. Apoi, îşi fixă privirea asupra preotului cărunt ce părea pipernicit dincolo de biroul lui uriaş de mahon.

— Aţi vrut să mă vedeţi, Părinte? întrebă el neîncrezător.

— Exact. Stai jos, fiule.

Înainte de a face cea mai uşoară mişcare, Tim izbucni:

— N-am furat eu banii, Părinte Hanrahan. Jur pe Dumnezeu că n-am, furat!

Părintele se aplecă peste birou şi îi mărturisi încet:

— Te cred.

— Mă credeţi?

Hanrahan îşi uni palmele şi se adresă din nou băiatului:

— Băiete, nu contează dacă tu ai dreptate de data asta, în urma ta ai lăsat o mulţime de fapte rele care s-au înscris într-un catastif cât mâna mea de gros.

Tim încerca să citească gândurile bătrânului.

— Mătuşa Cassie, nu-i aşa? Mă urăşte.

Părintele îl făcu să tacă ridicând mâna.

— Haide şi tu! E o femeie credincioasă şi-ţi vrea binele. Se aplecă din nou peste biroul mare şi-i spuse cu glasul blând: Trebuie să recunoşti că i-ai dat bătaie de cap în toţi anii aceştia.

— Cred că da, răspunse Tim, apoi întrebă neliniştit. Unde o să mă trimiteţi?

— Aş vrea să te trimit acasă la Delaney, spuse preotul încet, dar nimănui nu-i trebuie un uragan în casă. Tim, tu eşti un băiat foarte deştept. De ce faci toate astea?

Tim ridică din umeri.

— Pentru că îţi închipui că nimănui nu-i pasă de tine?

Băiatul dădu din cap.

— Greşeşti, îi spuse Părintele Joe în şoaptă. Începe prin a crede că lui Dumnezeu îi pasă.

— Da, Domnule, răspunse Tim şi apoi adăugă aproape din reflex: Ioan 4:8; Cine nu iubeşte nu-l cunoaşte, pe Dumnezeu.

Părintele rămase uimit.

— Cât de mult ştii tu pe de rost din Scriptură?

Tim ridică din umăr.

— Cred că ştiu tot ce-am avut de citit.

Părintele Joe se învârti în scaun, trase o biblie mare şi frunzări câteva pagini.

— Dacă un bărbat spune că îl iubeşte pe Dumnezeu şi îşi urăşte fratele, el este un mincinos; Căci dacă nu-şi iubeşte fratele pe care îl vede, cum îl poate el iubi pe Dumnezeu, pe care nu-l vede? Se uită apoi la Tim şi întrebă: Recunoşti asta?

— Da – acelaşi capitol, versul douăzeci.

— Extraordinar, murmură Hanrahan. Închise biblia cu zgomot, o puse pe birou şi strigă exasperat: Atunci, pentru Dumnezeu, de ce atunci arunci cu pumnii în dreapta şi în stânga, în semenii tăi?

— Nu ştiu, mărturisi Tim.

Preotul îl privi fix o clipă, apoi îi spuse cu căldură:

— Tim, cred că Domnul a rânduit tot ce facem noi. Şi tot ce s-a petrecut până astăzi a fost ca noi doi să ne întâlnim. Dintr-o dată îmi este foarte clar că tu te-ai născut ca să-l serveşti pe Dumnezeu.

— Cum? întrebă Tim nesigur.

— Ei bine, pentru început ca băiat la altar. Nu – eşti un pic cam mare pentru asta, o să împărţi sarcina cădelniţării cu Marty North. El este mai tânăr decât tine dar ştie să mânuiască cădelniţa.

— Şi ce se întâmplă dacă nu vreau să cădelniţez? întrebă Tim afişând din nou acel aer de provocare.

— Ei bine, răspunse preotul la fel de vesel. Atunci poţi să ţii lumânarea. Şi adăugă repede: Ori te poţi duce la Şcoala de Băieţi din Pensylvania, la St. Joseph.

Asprimea lui Hanrahan îl puse în gardă pe Tim. Se-uită la preot.

— Nu mă deranjează să mă scol dimineaţa, spuse Tim într-o doară.

Preotul începu să râdă.

— Mă bucur, Tim. Şi acum ştiu că eşti exact pe drumul cel bun.

— Ce-i aşa de nostim?

— Sunt fericit, răspunse Părintele Hanrahan. Ştii, la urma urmei ai o bucurie mai mare când găseşti o oaie pierdută decât ai pentru celelalte nouă zeci şi nouă strânse deja în turmă.

La care Timothy dădu replica

— Matei 18:13 – versiunea prescurtată.

Preotul radia de bucurie dar îl întrebă mai departe.

— Asemenea gânduri sunt şi în Luca. Îţi aminteşti?

— Să fiu cinstit, nu, răspunse Tim.

— Slavă Domnului – cel puţin mai e ceva ce pot să te învăţ şi eu. Acum du-te acasă. Şi să fii aici dimineaţa la şase şi jumătate.

Dacă n-a fost convertit atunci de preot, Tim a fost complet transformat de ceremoniile în sine. Era una să îngenunchezi şi să te rogi, şi era alta *să serveşti,* să te simţi parte din rugăciune.

Când îşi scoase haina pentru a se înveşmânta în straiele de ceremonie, el simţi că într-un fel se lepăda de păcat. Sutana neagră simplă şi cu stiharul alb, îl făcură să se simtă *pur.*

Iar straiele lui într-un puternic contrast cu veşmintele preoţilor, nu se schimbau niciodată. Preoţii îşi schimbau culoarea veşmintelor în funcţie de anotimpuri.

Verdele purtat în duminicile obişnuite simboliza mărirea şi speranţa, în timp ce violetul purtat în timpul slujbelor din Postul Pastelul şi Postul Crăciunului, semnificau penitenţa şi încrederea în duminicile speciale din timpul aceloraşi perioade de bucurie mărturisită. Mult mai important era albul, care se purta la Crăciun, la Paşte şi în special în Zilele Sfinţilor şi în ocazii sfinte precum Sărbătoarea Circumciziei.

Tim venea uneori la şcoală purtând încă urmele mirosului de tămâie.

— Hei, Hogan, ce-i cu tine? îl lua McGee în batjocură. Te-ai parfumat cumva?

— Vezi-ţi de treburile tale, răspundea Tim.

— Isuse, Sfântă Fecioară şi Iosef, arăţi extraordinar sutană.

Tim simţi o clipă că-şi pierde răbdarea.

— Scurteaz-o McGee sau…

— Sau *ce* ţârcovnicule?

Tim se gândi o fracţiune de secundă care era răspunsul cel mai potrivit – să întoarcă şi celălalt obraz sau să-i mute falca din loc celuilalt?

Făcu un compromis şi plecă mai departe.

Ajunseseră la vârsta când adolescenţii descopereau dintr-o dată sexul opus – cu toate că, desigur, nu era bărbăteşte să admită acest lucru.

În cazul lui Tim, colegele lui de clasă de mult şuşoteau între ele despre culoarea ochilor lui albaştri, şi oftau din cauza indiferenţei cu care le privea. Şi, întrucât el nu dădea semne că băga de seamă în vreun fel reacţia lor, au început să aibă ele iniţiativa.

Într-o seară, pe când pleca de la ora de pregătire la latină pe care o aveau cu Părintele Hanrahan, Tim descoperi surprins că Isabel O'Brien cu părul tăiat mai scurt acum, şi cu obrazul mai rotunjit, îl aştepta.

— E întuneric, Tim, spuse ea încet cu voce nervoasă. Te deranjează să mă duci acasă?

Era uşor dezorientat, nu atât din cauza cererii ei, ci mai mult din cauza felului în care îl privea. Era sigur că avea ea un scop.

În timp ce depăşiseră primele blocuri, părea să fie clar că tot ceea ce intenţionase era să-i facă cunoscut statul lui printre fetele de la şcoală. Dar ceea ce nu părea să realizeze ea, era cât de greu îi venea lui să creadă că fetele îl considerau spilcuit, şi că două dintre ele îl găseau chiar „chipeş".

Tim nu ştia cum să răspundă, aşa că după un timp Isabel insistă.

— Care-ţi place mai mult? întreabă ea. Vreau să spun dintre noi toate?

— Eu… Nu ştiu. Nu m-am gândit niciodată la asta.

— Oh, spuse Isabel.

Când a ajuns împreună cu ea în faţa scărilor de la intrare, Tim s-a simţi extrem de uşurat. Şi cu toate că era frig şi bătea vântul, Isabel nu se dădea dusă la căldură, în casă.

În schimb, îl luă prin surprindere pe Tim spunându-i:

— E-n regulă, dacă vrei poţi să mă săruţi. Adică n-am să spun nimănui.

Lui Tim i se tăie respiraţia. Îşi imaginase adesea cum ar putea fi să… se apropie de vreo una din fete în clasă. Dar se temea întotdeauna să nu se facă de râs. Pentru că nu ştia cum să procedeze.

Fără să-l prevină, îi arătă ea, trăgându-i capul în jos şi presându-şi buzele peste ale lui.

Era plăcut, recunoştea el în sinea sa. Chiar dacă ea se străduia să-i strecoare o dată cu căldura gurii sale şi gândurile. Cum ar fi să vadă cum arătau sânii ei?

Alţi băieţi se fuduleau deja că văzuseră astfel de lucruri. Numai că el nu voia s-o supere pe Isabel. După o clipă, se îndepărtă şi spuse:

— Presupun că ne vedem mâine la şcoală, da?

— Presupun, murmură ea timidă. Ai să mă conduci din nou acasă?

— Da… sigur. Poate săptămâna următoare, poate altădată.

Noua comportare a lui Tim afectase pe toată lumea în jurul său. Chiar şi mătuşa şi verişoarele sale observaseră – cu anumită surprindere – că energia lui demonică altădată, fusese reorientată.

— Nu ştiu despre ce-i vorba, se plânse Tuck lui Cassie, dar se întâmplă, ceva cu băiatul. S-a făcut aşa de cuminţel.

În mare parte explicaţia era că serviciul public îi dădea acum ocazia să se roage mai des, fără să mai recurgă la devoţiunea lui tainică închinată Fecioarei.

În decurs de şase luni avansase în rang, şi ajunsese să ducă singur cădelniţa în timpul slujbei.

Începuseră să înveţe deja latina la şcoală şi Timothy traducea cu uşurinţă chiar pasajele de la începutul Evangheliei după Ioan:

La început a fost Cuvântul,
şi Cuvântul a fost Dumnezeu,
şi Dumnezeu a fost Cuvântul.

Dar mintea sa era mult prea flămândă ca să fie mulţumită doar cu hrana propoziţiilor simple din Scriptură, iar Părintele Joe era mai mult decât încântat să-l iniţieze în cunoaşterea limbajului sfânt al Scripturii Catolice.

Încă o dată el a fost uimit de memoria extraordinară a lui Timothy, ca şi de imensa lui dorinţă de a învăţa.

— Tim, remarcă într-o zi Părintele Hanrahan, cu nedisimulată mândrie. Nu pot să-ţi spun decât ceea ce Dumnezeu i-a spus lui Nicodim în Ioan 3:3. El zâmbi cu subînţeles. Nu-i nevoie să citez, nu-i aşa?

— Nu, dădu Timothy din cap şi recită pasajul: „Numai un om care s-a născut din nou poate cunoaşte împărăţia lui Dumnezeu”. Da, Părinte, simt că m-am născut din nou.

Tim credea cu nemărturisită credinţă că în anul următor, când Tommy Ronan avea să plece la seminar, el avea să fie ales să conducă procesiunea ca purtător al Crucii.

Dar providenţa avea planuri mult mai apropiate.

Într-o zi de iarnă, în timp ce juca hochei pe patinele cu rotile în stradă, Tommy Ronan a alunecat şi şi-a rupt glezna, lăsând în sarcina Părintelui Hanrahan să aleagă pe altcineva care să poarte Crucifixul.

Era o problemă de vârstă, bineînţeles. Mulţi dintre băieţii mai mari se aflau în serviciu de cinci ani şi poate chiar mai de mult. Totuşi, textele scrise de mână subliniază faptul că tânărul care poartă Crucea grea trebuie să se distingă prin înălţime şi robusteţe. Pe aceste criterii, Crucifixul greoi a fost trecut în sarcina lui Tim.

Atât preotul cât şi servul au văzut în asta mâna lui Dumnezeu.

10
DEBORAH

De ani de zile, Deborah trăia cu teama acestei clipe. Subiectul a fost prima dată abordat într-o seară după cină. Ca de obicei, Danny era sus şi-şi făcea lecţiile. Mama şi Papa stăteau cu Deborah şi aşteptau ceaiul să se răcească.

— Copila mea, începu Rav Luria, e timpul…

— Nu vreau să mă mărit! izbucni Deborah.

— Niciodată? întrebă mama ei.

— Sigur, odată, mama. Dar nu încă. Nu acum. Mai am atâtea de făcut.

— Poţi să-mi dai un exemplu? întrebă Rav.

— Ei, de exemplu să mă duc la, colegiu.

— Să te duci la colegiu? repetă tatăl ei uimit. Şi de ce vrei tu să te duci la colegiu? Mama ta s-a dus? Surorile tale s-au dus?

— S-au schimbat timpurile, răspunse Deborah cu hotărâre surdă.

Rav cumpăni o clipă, apoi se aplecă şi bătu afectuos mâna fiicei sale.

— Tu eşti foarte deosebită, Deborah. Din toate fiicele mele… tu eşti cea mai deşteaptă şi cea mai credincioasă.

Deborah plecă fruntea încercând să-şi ascundă încântarea pe care i-o făcuse acest compliment.

— Aşadar, continuă Rav, n-o să ne rezumăm să-ţi căutăm un soţ bun numai în Brooklyn sau în New York. Te asigur că sunt o mulţime de candidaţi şi în Philadelphia, Boston sau Chicago.

— Ce te face să fii atât de sigur?

— Ei bine – şi tatăl ei zâmbi – mi-am luat deja libertatea să fac ceva investigaţii.

Se aplecă, o sărută pe fiica lui pe obraz şi apoi bătând-o uşor pe Rachel pe umăr, şopti:

— Lucrez la o *regulă* foarte grea, nu mă aştepta.

Când părăsi camera, Rachel luă mâna fiicei sale în ale ei.

— Să nu-ţi fie temă, o să fie bine. N-o să te oblige la nimic.

Deborah dădu din cap doar şi se gândi: N-a obligat-o nici pe Rena. Tata are obiceiul să ridice valul picătură cu picătură.

— Mamă, e scris în piatră ca fetele să se mărite atât de tinere? Vreau să spun că Dumnezeu nu i-a spus asta lui Moise pe Muntele Sinai, am dreptate?

— Iubito – Rachel zâmbi înţelegătoare – tradiţia noastră cere ca fetele să se mărite de tinere. Dar nu-i nicio grabă. Sunt sigură că pot să-l conving pe tatăl tău să te mai lase un an poate doi.

— N-aş avea decât optsprezece ani atunci, răspunse ea plângându-se. Nu mă imaginez la acea vârstă cu părul tăiat şi perucă pe cap.

Deborah se uită la mama ei care purta un *sheitel* cu păr sintetic şi ar fi vrut să-l facă să dispară.

— Vrei să ştii un secret? începu ea. Nu e ăsta sfârşitul lumii. Şi apoi am auzit că o mulţime de femei fanteziste poartă peruci.

— Dar nu ca să le facă mai urâte, socoti fiica ei.

Rachel oftă cu disperare.

— Ascultă, Deborah, ţine-ţi firea o clipă. De ce n-aştepţi să vezi cu ce propunere vine tatăl tău? Poate că-ţi va găsi pe cineva puternic ca Samson şi deştept ca Solomon.

— Da, sigur, spuse Deborah cu un zâmbet subţire. Şi-o să fim căsătoriţi de Profetul Ilie.

La care mama sa răspunse:

— Amin.

Rachel Luria nu exagerase cu posibilităţile soţului ei.

În aprilie Deborah intrase în şaptesprezece ani şi într-o seară tatăl ei se întoarse de la rugăciunea de seară fluturând în mână un plic.

— Aha, ştiam eu, spuse el. Am ştiut eu că Chicago era locul unde trebuia să caut. Se întoarse apoi spre Deborah şi cu un zâmbet o anunţă: Draga mea, aici se află viitorul tău soţ.

— Înseamnă că nu-i prea mare, glumi ea uşor.

— Bine, dar băiatul ăsta este fiul lui Rebbe Kaplan! Are toate calităţile pe care şi le-ar dori cineva. Ai auzit de expresia înalt, brunet şi frumos?

— Nu mai spune! rosti Deborah făcând feţe feţe. Gary Cooper în persoană.

— N-am auzit niciodată de flăcăul ăsta, Cooper, spuse tatăl ei scurt. Vorbeam de Asher Kaplan – un candidat a-ntâia. Şi nu numai că viitorul tău soţ este iniţiat în Torah, el are şi peste un metru optzeci şi joacă basketball la Universitatea din Chicago. Cu dispensă specială, bineînţeles.

— Cu sau fără tichie? întrebă ea sarcastic.

— Cu, bineînţeles, cumpăni tatăl ei. Iată ce-l face atât de neobişnuit. Şi apoi n-a jucat niciodată sâmbăta, ci numai în meciurile de după *Shabbes.*

— Uau! interveni Danny cu uimire. Ca şi Sandy Koufax de la Dodgers. N-a tras niciodată cu mingea în zilele de sărbătoare la evrei.

— Nici de Koufax ăsta n-am auzit. Dar Kaplan…

— Nu ştiu ce să zic, spuse Deborah, sperând că ezitarea ar fi putut încheia discuţia. Sună prea atletic pentru mine.

— Cel puţin vrei să-l întâlneşti?

— Am de ales?

— Desigur draga mea, zâmbi tatăl ei. Când vrei tu.

Deborah oftă învinsă.

După schimbul entuziast de scrisori între cei doi părinţi, Asher Kaplan a fost expediat la Brooklyn cu misiunea sa cavalerească. A fost găzduit de nişte veri la două blocuri distanţă de casa Luria.

Prima dată Deborah l-a văzut în acea sâmbătă dimineaţă în sinagogă când a tras cu ochiul peste draperia albă care le ascundea pe femei de privirile pofticioase ale bărbaţilor.

Nu exista nicio îndoială că avea peste un metru optzeci înălţime. Şi că era socotit frumos, cu părul arămiu şi cu trăsături fine. Mai mult decât atât, cu toate că era bărbierit, perciunii lui aveau lungimea cerută, dar nu erau răsuciţi în inele.

Apoi, când tatăl ei îi făcu onoarea lui Asher ca oaspete chemându-l să citească din Tora, el nu numai că a incantat ritmurile iniţiale din inimă, dar a reuşit să demonstreze chiar că putea să cânte şi muzica şi textul cu o cursivitate totală.

Mai mult decât atât, a fost ales să fie ultimul care să recite fragmentul din Profeţi. Practic, erau aceleaşi onoruri care îi fuseseră acordate soţului surorii ei înaintea nunţii. Deborah îşi spunea în glumă, că poate mama avea s-o ia, chiar în seara aceea la mikva. Trebuia să recunoască că dacă n-ar fi fost sub presiunea obligaţiei, l-ar fi găsit atrăgător.

Mama, care stătea lângă ea, nu se putea abţine să nu şoptească tot timpul cât era de impresionată de cântarea lui Asher Kaplan.

— Ce voce de aur! exagera ea.

Haide, mamă, se gândea Deborah. Şi tu eşti de partea lui?

După serviciu, în timp ce tatăl ei şi Danny îl prezentau pe vizitatorul lor din Chicago celor mai importanţi enoriaşi, Deborah şi mama ei se grăbiră spre casă pentru a îndepărta cenuşa din cutia ce acoperea arzătorul din soba care încălzise toată noaptea.

Între timp sosiră şi bărbaţii. Lui Deborah îi era limpede că până şi Danny îşi dăduse consimţământul candidatului. Se uita în sus la el cu o privire atât de admirativă încât ai fi zis că Asher îşi ţinea capul în nori. Era clar că dacă ar fi fost vorba de o bătălie, ea ar fi fost copleşită numeric.

Tot timpul mesei, Rav Luria roşu la faţă de plăcere nu-şi încăpea în piele de mulţumire. Era convins că găsise un mire aparte pentru fiica lui deosebită.

El îl lăsă chiar pe Asher să conducă discuţia de după cină. Interpretarea pe care o dădeau cei din Chicago fragmentelor din Tora era încă o dovadă cât era el de potrivit ca să fie ginerele Rabinului de Silcz.

Asher abia dacă se uită la Deborah. În afară de „îmi pare bine să te cunosc” în Idiş, el nu i-a mai

adresat niciun cuvânt.

Tocmai vorbeau despre avertismentul lui Ieremia adresat păcătoşilor ale căror greşeli erau înscrise cu peniţe de fier cu vârf de diamant.

Punct la care Deborah îi întrerupse şi recită versul următor „Încrustat pe tăbliţa inimii lor…”

Toate feţele s-au întors dintr-o dată spre ea fixând-o cu priviri uimite.

Se pregătise şi ea pentru acest eveniment.

Şi în sfârşit a venit şi marele moment îndelung aşteptat. Toată familia a ieşit la plimbare în Parcul Prospect din apropiere. Rabbi şi Doamna Luria păstrau o distanţă discretă la zece paşi în urmă „în aşa fel ca cei doi copii să poată să se cunoască unul pe altul”.

Asher se străduia din răsputeri să-i facă lui Deborah o impresie bună. Era mândru că venea din Chicago, fapt foarte important pentru el, dar şi pe ea o plăcea într-adevăr.

De prima dată fusese impresionat de ochii ei mari, căprui şi de înfăţişarea aprigă. Fusese realmente încântat de vocea ei când cântase Rugăciunea de Mulţumire de după masă şi impetuozitatea cu care intervenise în conversaţia bărbaţilor.

— N-au exagerat, remarcă el.

— Poftim?

— Părinţii mei mi-au spus o mulţime de lucruri minunate despre tine şi familia ta. Pentru prima dată n-a fost o falsă reclamă.

Făcu o pauză, sperând să audă aceleaşi vorbe şi din partea ei.

Ea înţelese asta şi în cele din urmă spuse:

— Şi tu – eşti exact aşa cum mi-au spus ei.

Asta-i tot? se gândi Asher.

— Am auzit că eşti o adevărată *eshes chayil* spuse el, plusând cu ultima apreciere acordată unei fete evreice.

— Cu alte cuvinte „nevastă de soi”, răspunse Deborah caustic. Acum depinde cum vrei să traduci cuvântul ebraic. Vreau să-ţi spun că dacă *gibor*

chayil înseamnă erou într-o bătălie, de ce n-ar însemna *eshes chayil* femeie într-o bătălie?

Asher îşi încreţi fruntea şi dădu din cap chibzuind dacă era înţelept din partea lui să angajeze cu viitoarea logodnică o dispută semantică. În cele din urmă hotărî că era mai bine s-o lase baltă.

— Putem schimba subiectul? o rugă el.

— Nu ştiu nimic despre basketball, răspunse ea.

— Mă rog, poate vrei să ştii ceva despre planurile mele de viitor?

Deborah abia ridică din umeri.

S-au plimbat câteva minute bune pretinzând fiecare că admiră frunzele.

Apoi, Asher vorbi din nou.

— Mă rog, în caz că te interesează, n-am să mă fac rabin.

— Oh? răspunse ea. Şi tatăl tău nu e supărat?

— Nu chiar. Am încă doi fraţi mai mari care deja conduc propriile lor parohii. Oricum, m-am gândit că ţi-ar place să afli că mă voi face doctor. Ce crezi despre asta?

— Cred că-i minunat, răspunse ea sincer şi adăugă după o clipă: Tu ştii ce vreau eu să mă fac?

— O soţie, sper.

— Oh, voi fi oricum, răspunse ea. Dar mi-ar plăcea să mai fiu şi altceva.

— Ce anume? întrebă el.

— Mi-ar plăcea să fiu un învăţat.

— Dar tu eşti femeie!

— Deci, voi fi o femeie învăţată, răspunse ea.

Exasperat şi simţind că trece timpul, Asher forţă lucrurile.

— Deborah, te superi dacă-ţi pun o întrebare simplă?

— Nu, de loc.

— Îţi place de mine?

— Da, răspunse ea cu greutate.

— Ei bine, vrei să te măriţi cu mine sau nu?

— Un simplu da sau nu? spuse ea.

— Da, răspunse el.

Deborah privi în sus în ochii lui de culoarea alunei şi mărturisi:

— Nu…

11
DEBORAH

Era unsprezece fără câteva minute, vineri seara.

Deborah Luria stătea singură în sufragerie şi citea Biblia. Ca întotdeauna lăsase Cântarea Cântărilor la urmă. Era atât de absorbită încât aproape nu auzi cheia răsucindu-se în broască la uşa din faţă. Îşi reveni abia când noul sosit murmură sfios:

— Sabbath fericit, domnişoară.

Ridică privirea. Era acel băiat cumsecade pe care familia şi vecinii îl angajaseră să le stingă luminile.

Temându-se că era nepotrivit chiar şi faptul că se afla în aceeaşi cameră cu el, se ridică în picioare.

— O, îmi pare rău, se scuză ea. Probabil că te-am făcut să întârzii.

— Nu-i nimic. De fapt eu am venit un pic mai devreme. Pot să mă duc să fac treaba la familia Shapiro şi apoi să mă întorc.

— Nu, nu, protestă Deborah. Am să termin de citit imediat.

Închise cartea, o aşeză cu grijă pe masă şi apoi părăsi camera.

— Noapte bună, şopti tânărul.

Dar ea părea că n-a auzit.

Când Timothy Hogan a venit prima oară să lucreze la familia Luria, abia dacă a observat-o pe Deborah care atunci era o adolescentă sfioasă, neîndemânatică şi cu părul creţ şi negru. Cu toate astea, cu trecerea timpului, el a căzut sub vraja frumuseţii sale exotice.

Ştia că greşeşte, totuşi în momentele sale de slăbiciune se ruga ca atunci când se ducea să-şi îndeplinească sarcinile de vineri seara măcar s-o poată vedea.

O privea cum dispare înghiţită parcă de o lumină sfântă şi abia atunci îşi dădu seama că se purtase necuviincios. Aceste fete nu aveau voie să vorbească cu niciun băiat – mai ales dacă el era irlandezo-

catolic. Şi cu toate că nu rostise decât câteva cuvinte ecoul vocii ei plăcute plutea în toată camera.

Curiozitatea îl îndemnă să calce graniţa din nou. Se aplecă să vadă ce citise şi fu de-a dreptul şocat să descopere că singurateca fată a rabinului stătea tot timpul cu Sfânta Biblie.

Sus, Deborah se dezbrăcă pe întuneric în camera ei, dar în timp ce se aşază pe pernă şi vraja somnului îi liniştea gândurile, ea încă mai vedea albastrul senin al privirilor lui Timmy Hogan.

Trebuie să-i spun tatei, îi şoptea o parte din ea. Dar atunci bineînţeles, Papa îl va concedia, şi eu n-am să-l mai văd niciodată.

Am greşit că i-am răspuns. De ce-am făcut-o?

Şi dintr-o dată se lumină.

Tim Hogan îi vorbise în idiş.

Cu toate că îşi jurase solemn să se ducă la culcare mai devreme în vinerea următoare, ea încă se mai afla jos când Timothy sosise spre deosebire de data trecută la zece şi jumătate.

— Te rog, nu te deranja, spuse el cu un uşor tremur în glas.

Ea se prefăcu a nu-l lua în seamă. Dar nu se ridică să plece aşa cum făcuse săptămâna trecută.

După câteva momente, Tim o întrebă uşor:

— Vrei să mă întorc mai târziu?

Ea se ridică şi aproape îl întrebă involuntar:

— Cum de ştii idiş?

— Ei bine, lucrez de patru ani pentru aceste familii, aşa că am avut destul timp să prind câte ceva. Oricum, e sigur că e mult mai uşor să vorbeşti decât să citeşti.

— Poţi citi?

— Foarte încet, răspunse Timothy. Ştii, Domnul Wasserstein e aproape orb. De când am început să-l ajut vineri seară, el m-a convins de câteva ori să vin în timpul săptămânii şi după-amiaza, aşa că m-a învăţat să-i citesc Daily Forward.

Deborah a fost încântată că vecinul lor de optzeci de ani găsise în semiîntunericul memoriei sale

suficiente resurse pentru a explica literele ebraice acestui tânăr catolic.

— Dar cum te-a putut învăţa, dacă el nu putea vedea pagina?

— O, a pus la punct un sistem foarte interesant. El ştie Psalmii pe de rost şi mă trimitea la acela care începea cu litera pe care o învăţăm noi. De exemplu „Dumnezeu este Păstorul meu", începe cu alfa, „Când Israel a plecat din Egipt" începe cu beta. Şi aşa mai departe.

— Foarte inteligent, spuse Deborah cu admiraţie. Şi foarte frumos din partea ta.

— Oh, a fost tot ce-am putut face. Domnul Wasserstein era atât de singur – în afară de mine, singurul contact cu lumea din afară era *shul.*

Făcu efortul să se abţină din râs.

— Ce-i aşa de nostim? întrebă Deborah.

— Glumeşte adeseori şi-mi spune c-o să mă facă un bun rabin. Câteodată chiar mă gândesc că e serios.

— Evreii nu fac prozeliţi, cumpăni Deborah, ea însăşi uimită că poate să fie atât de dogmatică într-un astfel de moment.

— Nu-mi fac griji, zâmbi Tim. Şi Deborah se simţi brusc incomodată. Expresia lui era atât de… îngerească. Şi apoi, dacă Părintele Hanrahan îmi găseşte un loc, voi merge la Seminar iar cunoaşterea alfabetului ebraic va fi un real avantaj pentru mine la orele de studiu ale Vechiului Testament.

— Adică vei pleca? întrebă ea aproape involuntar.

— Dacă voi corespunde cerinţelor preoţeşti.

— Ce înseamnă asta?

— Ei bine, ca şi Mântuitorul nostru, eu va trebui să rezist la ispitele lumii, ale cărnii şi ale diavolului.

— Oh, răspunse ea neştiind ce să mai spună, în sinea ei sperând că nu şi-a trădat dezamăgirea la perspectiva de a nu-l mai vedea.

— De fapt nu mă tem de diavol – glumi el uşor. Dar încă mai ani de lucru cu celelalte două.

Deborah intră brusc în panică. La ce se referea? De ce-i îngăduise să înceapă această conversaţie? Îşi

adună toate resursele interioare şi spuse nervoasă:

— Îmi pare rău, trebuie să mă duc la culcare.

Făcu un efort să se întoarcă şi începu să urce scările.

Privirea lui o urmă mult timp după ce dispăruse. Acum era mai mult decât curios. Voia neapărat să vadă ce text citise.

Luă cartea. Biblia Soncino în versiunea ebraică şi engleză. Ochii îi căzură asupra cuvintelor: „Iată, tu eşti frumoasă, iubirea mea… ochii tăi sunt ca nişte porumbei".

Era convins că aceeaşi mare putere îl îndemnase şi pe el să citească exact aceleaşi cuvinte.

Şi, se gândea el, poate că Domnul Wasserstein e încă treaz şi mă va ajuta să învăţ acest pasaj în ebraică, la noapte.

Din nou Deborah era curioasă, confuză şi înspăimântată. Trebuia să vorbească cuiva şi singura persoană în care putea avea încredere era fratele ei mai mic.

— Ei drăcia dracului, spuse Danny adormit în timp ce ea bătea uşor la uşă ca să intre în camera lui. E aproape miezul nopţii.

Simţind nerăbdarea ei, se ridică.

— Bine, spuse înăbuşindu-şi un căscat. Ce problemă grozavă ai?

— Este – îl ştii pe Shabbs goy?

— Mda, Tim, răspunse Danny. Bun băiat, nu-i aşa?

— Îmde, nu ştiu, bolmoji Deborah.

— Hei, Deb, se tângui Danny, ce-i cu cimilitura asta?

— Ştiai că vorbeşte idiş?

— Sigur. Am discutat de câteva ori cu el. Pentru asta m-ai sculat când ştii că e singura noapte în care pot să dorm şi eu ca lumea?

— Ei, nu ţi se pare că asta e o vrăjitorie? insistă Deborah.

— Nu chiar. Tim este un băiat neobişnuit.

— Adică? întreabă ea dornică să afle tot ceea ce putea despre tânărul care acum pusese stăpânire pe imaginaţia ei.

— Odată când *shaygetz,* Ed McGee a încercat să mă omoare, Tim a intervenit şi l-a pus la pământ. E un luptător grozav. De fapt, niciodată nu i-am mulţumit. Atunci n-am făcut decât să fug şi să-mi scap pielea. Făcu pauză o clipă şi apoi se uită la sora lui care îşi muşca buzele cu nervozitate. Şi acum, ce-ai vrut să-mi spui?

Deborah simţi că era prea riscant să-i facă confidenţe fratelui ei.

— Nimic, răspunse ea. Îmi pare rău că te-am plictisit.

În timp ce se îndrepta, Danny şopti:

— Hei, Deb!

— Da?

— A încercat – ştii tu – ceva?

— Nu ştiu ce vrei să spui.

— Ştii tu foarte bine, parşivo. A încercat?

— Nu fii prost.

— Nu, Deb. Nu fii *tu* proastă.

Toată săptămâna Deborah a aşteptat cu nerăbdare Sabbath-ul – şi nu doar din motive religioase. Mai avea ea un motiv special care îi trezea şi curiozitatea dar o şi tulbura.

De data asta a venit chiar mai devreme – de fapt abia trecuseră zece minute după ce restul familiei urcase scările.

— E numai zece şi un sfert, se plânse ea în şoaptă, temătoare.

— Am pândit din stradă, mărturisi Tim. Când am văzut că ai rămas singură, m-am gândit că va fi bine.

— Ei bine, nu-i, răspunse ea. Vreau să spun că poţi să stingi lumina şi să te duci. N-ar fi trebuit să vorbesc cu tine. N-ai ştiut asta?

— Nici eu n-ar fi trebuit să vorbesc cu *tine.* N-ai ştiut *asta?*

A urmat o pauză. În cele din urmă, Deborah l-a întrebat cu voce joasă:

— De ce?

— Ne-au învăţat la şcoală să nu ne întovărăşim cu necatolicii. Mai târziu ni s-a spus că fetele evreice sunt Jezebel.

— *Jezebel* n-a fost evreică, obiectă Deborah. Dar presupun că şcoala voastră crede că tot ce-i rău în lume ar trebui să fie evreu.

— N-ai dreptate…

— Ei bine, spune-mi un singur lucru corect care te-au învăţat, îi porunci ea.

— Christos a spus: Ceea ce ţie nu-ţi place, altora nu face.

— Înţeleptul nostru Hillel spune exact acelaşi lucru.

— Care a fost primul?

— Ei, spuse Deborah, Hillel a trăit în prima jumătate a secolului întâi.

— La fel şi Isus.

Stăteau şi se uitau unul la altul.

— De ce ne-am servit de acest argument, oare? întreabă Deborah după o clipă.

— Pentru că este singurul mod în care ţi-ai îngăduit să-mi vorbeşti.

— Şi cine ţi-a spus că am vrut să-ţi vorbesc?

— Ei bine, eu am *vrut* să-ţi vorbesc, spuse el blând.

— De ce? întrebă ea brusc, incapabilă să înţeleagă de ce pusese această întrebare.

— Pentru că îmi place de tine, răspunse Tim. Te deranjează?

Şi oricât de inofensive ar fi putut să pară pentru lumea de afară aceste cuvinte, ele erau cele mai intime pe care i le spusese vreodată un bărbat. Nu-şi putea pune stavilă emoţiilor.

— Nu mă deranjează. Mă întreb doar ce te-a făcut… să simţi astfel.

Tim zâmbi.

— Realmente, nimic. Presupun că n-ai nicio vină că eşti frumoasă.

O parte din Deborah a fost şocată. Nici chiar falnicul Asher Kaplan nu fusese atât de familiar. Dar

acest compliment făcut feminităţii sale era de-a dreptul copleşitor. Oricât ar fi încercat ea să nu creadă vorbele lui, îşi dorea totuşi să le audă tot mai mult.

— Putem să schimbăm subiectul, spuse ea prezumţioasă.

— Sigur. Bine.

A urmat o tăcere incomodă, ruptă în cele din urmă de întrebarea aparent lipsită de semnificaţie a lui Tim.

— Ai fost vreodată la film?

— Nu. Noi nu avem voie. E prea complicat să-ţi explic. Dar ce te face să mă întrebi?

— Ei bine, mă întrebam dacă aş fi fost evreu, aş fi putut să te invit la un film? Unii dintre voi se duc, nu-i aşa?

— Nu ortodocşii, răspunse ea. Vreau să spun…

Exact în momentul în care ceasul începu să sune trezindu-i la realitate, ei şi-au dat seama că nu erau separaţi doar de măsuţa de cafea ce se afla între ei, ci şi de prăpastia dintre cele două credinţe peste care nu se putea clădi niciun pod.

— Am o surpriză pentru tine, şopti Tim.

— Ce anume? întrebă ea cu greutate.

El îşi drese glasul uşor şi spuse cerându-şi scuze:

— Sper ca accentul meu să nu fie atât de prost. Şi apoi recită: „Atunci poporul ales al lui Dumnezeu coborî la porţi. Trezeşte-te, trezeşte-te, Deborah; Trezeşte-te, trezeşte-te, rosti un cuvânt…” Ochii îi străluceau de bucurie când se uită la ea şi îi spuse: „Judecata 5:12”

Se simţea flatată.

— Cântecul lui Deborah! Oh, Doamne, zâmbi ea. Nu ştiu dacă să mă simt flatată sau ofensată.

— Te rog să fii flatată, răspunse Tim sincer.

Şi-apoi se aşeză lângă ea. Atât de uşor încât nici n-a avut timp să se îngrijoreze.

— Vreau să te sărut, murmură el.

Ea întoarse capul şi privi în *oceanul* ochilor lui.

— Dar nu trebuie s-o faci.

Totuşi în tonul ei nu era nicio notă de protest.

Vorbele lui Tim începură să curgă în cascadă de parcă s-ar fi grăbit să prindă sfârşitul lumii:

— Deborah, trebuie să-ţi spun acum pentru că ştiu că nu voi mai avea niciodată curajul s-o fac din nou. Eu… eu… Din toată inima, într-adevăr… îmi placi.

Ea închise ochii, dar nu se îndepărtă de el. Simţi atingerea ciudată pe ceafă, a mâinii lui, şi apoi căldura buzelor sale apropiindu-se de ale ei.

Pentru Tim a fost ca şi cum nu i s-ar mai fi întâmplat niciodată.

Deborah era prea speriată să-i răspundă dar voia ca acest moment *electrizant* să dureze o veşnicie.

Şi chiar în clipa aceea, Rav Moses Luria intră în cameră.

Tim sări imediat în picioare.

Nu era decât o singură lampă ce mai ardea – cea pe care Timothy avea datoria s-o stingă.

Urmă un moment cumplit în care Rav se uită la ei şi apoi vorbi cu un calm supranatural:

— *Nu,* ce se întâmplă aici?

— E vina mea, Papa, răspunse repede Deborah.

— Nu, Rav Luria, o contrazise Tim. Este *a mea* – şi numai a mea. A fost ideea mea să-i citesc în ebraică.

Rabinul întrebă cu vocea încă blândă dar ridicând din sprâncene:

— În ebraică?

— Tim ia lecţii de la Domnul Wasserstein.

Rav Luria cumpăni o clipă, apoi păstrându-şi încă firea ca printr-un miracol, vorbi:

— E admirabil că un creştin vrea să citească biblia în original. Dar mă întreb, cu ce scop anume? Şi de ce a ales-o pe Deborah drept auditoriu? Aş fi aranjat bucuros cu cineva din personalul meu bisericesc ca să-l îndrume şi iarăşi mă întreb, ce-o să se mai întâmple?

Mustrarea de conştiinţă a lui Tim l-a făcut să vorbească din nou:

— Rav Luria, spuse el cu curaj. Eu am început totul. Numai eu sunt de vină. Vă rog să nu vă vărsaţi mânia pe Deborah.

— *Mânia?* Tinere, situaţia mă obligă la mai mult decât mânie. Făcu o pauză şi apoi adăugă: aşa că dacă vei lăsa cheile, vom putea să-ţi spunem noapte bună. Şi la revedere.

Şocat, Timothy scoase cheia din portofel şi o aşeză pe masă. Sunetul metalic păru să impieteze liniştea Sabbath-ului. Se uită la Deborah.

— Îmi pare rău, Deborah. Dar sunt sigur că tatăl tău nu va crede că tu…

— Noapte bună, spuse Rav apăsând cuvintele.

Acum tatăl şi fiica erau singuri. Ea stătea luminată de strălucirea singurei lămpi. El rămăsese în întunericul atât de adânc încât părea la fel de invizibil ca şi Dumnezeu.

Era îngrozită simţind focul care îl pârjolea. Era convinsă că avea s-o biciuiască – dacă nu fizic, cel puţin cu vorba.

Dar el o surprinse.

— Deborah, spuse cu blândeţe, am greşit supărându-mă pe tine. Pe mine ar trebui să mă învinovăţesc. Ştiu că tu eşti o fată bună dar există tentaţia. Iată cum înclinaţia spre Rău ne ispiteşte să păcătuim.

— Eu n-am păcătuit, şopti ea.

Rav ridică privirea la ceruri unindu-şi palmele. Apoi o cercetă pe fiica lui şi spuse liniştit:

— Du-te la culcare, Deborah. Vom discuta despre asta după Sabbath.

Ea dădu din cap pe muţeşte şi urcă scările. Întotdeauna scârţâiau, dar în noaptea aceea scrâşnetele scândurilor păreau ca nişte glasuri subţiri care o acuzau.

Intră în camera ei şi se aruncă îmbrăcată pe pat. Nu-şi făcea nicio iluzie despre calmul tatălui ei. Ştia că atunci când cele trei steluţe aveau să se aprindă pe cerul zilei de mâine, el avea s-o jupoaie de vie. Şi la urma urmei o merita.

Necinstise casa părinţilor ei, profanase Sabbath-ul şi-şi atrăsese dizgraţia familiei.

Dar mai era ceva. Punând în balanţă păcatul, simţea o reverberaţie fizică a senzaţiei pe care o

avusese atunci când Timothy o atinsese.

În timp ce-şi bea cafeaua de dimineaţă, Rav Luria părea să nu arate nicio urmă a furiei sale provocate de evenimentele din noaptea trecută. Plecă devreme cu Danny la *shul* lăsând femeile să vină din urmă după o jumătate de oră. Deborah era îngrozită ce-ar fi putut să-i spună mama când avea să rămână singure. Din expresia lui Rachel şi timbrul vocii sale, Deborah înţelese că Tata îi spuse totul. Dar Rachel n-a rostit nicio vorbă.

În cele din urmă ziua s-a sfârşit. Refugiată în dormitorul ei, Deborah auzi uşa de la intrare. N-avea să mai aştepte mult. Aşa că se ridică, îşi dădu cu apă rece pe faţă şi coborî.

Rav executa *havdalah,* ritualul încheierii Sabbath-ului. Cele sfinte şi cele lumeşti fuseseră servite. *Îngerii de Sabbath* se îndepărtaseră. Şi lumea cu toate imperfecţiunile sale reapărea.

În virtutea obişnuinţei, Deborah o urmă imediat pe mama ei în bucătărie s-o ajute la lumescul spălat de vase – ultima rămăşiţă a Sabbath-ului. Era convinsă că tatăl ei avea să vină să-i ceară să vorbească cu ea între patru ochi. Dar el nu veni. În schimb, dispăru în biroul lui.

Aproape o oră mai târziu, când apăru, el o strigă liniştit:

— Deborah, vrei să intri, te rog?

Nu era nepregătită. Petrecuse ultimele douăzeci şi patru de ore căutând disperată un mijloc de a-şi ispăşi păcatul şi de a linişti furia tatălui ei. Deja ştia că trebuia să adopte o atitudine de sacrificiu. Îndată ce intră în birou, izbucni:

— Papa, am să mă mărit cu Asher Kaplan.

Tatăl ei îi făcu semn liniştit cu mâna să se aşeze.

— Nu, iubita mea. În situaţia de faţă, nu-i mai pot pretinde lui Rav Kaplan să considere un asemenea aranjament necesar.

Deborah se aşează mută, simţind că se răceşte şi o ia cu ameţeală.

— Copila mea, continuă Rav rar şi răspicat: Este greşeala mea. Întotdeauna am crezut prosteşte că tu trebuia să fii sus când venea el.

Făcu o pauză şi apoi murmură:

— Cred că cel mai bun lucru pentru tine este să pleci departe.

Deborah simţi o lovitură în moalele capului.

— Unde?… Unde vrei să mă duc?

— Iubita mea, spuse el privind-o trist. Nu-i vorba de Siberia. Mă refer la Pământul Sfânt, „Ierusalimul de Aur", şi la urma urmei, n-a ales Atotputernicul doar cu câteva luni în urmă să întregească oraşul lui David – în numai şase zile? Fără îndoială că soldaţii lui Israel se pot odihni în a şasea zi. Cred că ar trebui să fii încântată de noua ta viaţă acolo.

Noua viaţă? se gândi Deborah. Mă va exila pentru *totdeauna*? rămase încă pe locul ei un moment, apoi întrebă şovăitoare:

— Ce am de făcut?

— Rav Lazar Schiffman, care conduce comunitatea noastră în Ierusalim a fost de acord să găsească o familie la care să locuieşti. Îţi vei termina şcoala.

Apoi tatăl ei se aplecă peste birou şi privi la ea.

— Ascultă-mă Deborah, te iubesc din tot sufletul. Crezi că vreau să pun o jumătate de lume între noi doi? Mă doare, dar fac ceea ce fac pentru binele tău.

A urmat o altă tăcere.

În cele din urmă, ea a întrebat:

— Şi ce vrei să spun, Papa?

— Poţi să spui că-l vei uita pe acest Creştin. Că vei respira aerul sfânt al Ierusalimului şi îţi vei purifica sufletul de această întâmplare nefericită. Oftă din nou şi conchise: Mai bine du-te şi ajut-o pe mama, acum.

— Am terminat toate vasele.

— Nu, am spus să te duci să o ajuţi să-ţi împacheteze lucrurile.

— Când urmează să plec? întrebă ea, simţind că pluteşte ca o frunză în vânt.

— Mâine noapte, cu voia Domnului.

12
DANIEL

Odată când eram foarte mic, tata mi-a împărtăşit din înţelepciunea lui practică. Scăpând de holocaust ca prin urechile acului, el trăsese următoarele concluzii: Un evreu sensibil este acela care are întotdeauna un paşaport pentru el şi pentru fiecare din membrii familiei sale. Dar un evreu într-adevăr inteligent este acela care poartă tot timpul paşaportul cu el.

Aşa se face că înainte de a fi împlinit un an, noi aveam deja documente de călătorie valabile. Era un ritual situat pe locul doi ca importanţă după circumcizia mea. Pe primul loc era legământul făcut lui Dumnezeu. Pe cel de-al doilea urma angajamentul respectării tradiţiilor şi imigraţiei. Dar niciodată, nici în cele mai rele visuri ale mele nu mi-am închipuit că această prevedere a lui avea să accelereze exilul surorii mele.

Ultima noapte în Brooklyn a lui Deborah a marcat sfârşitul copilăriei noastre. Am petrecut tot timpul împreună, nu doar pentru a o consola, ci şi pentru a-i uşura durerea în perspectiva de a nu ne mai vedea luni întregi, poate ani.

Mă simţeam neajutorat, dorind cu disperare *să fac ceva.* Şi am fost bucuros când în cele din urmă Deborah mi-a şopti cu acea voce îndurerată:

— Hei, Danny, poţi să-mi faci într-adevăr o mare favoare? Vreau să spun ceva care ar putea fi periculos.

Eram speriat, dar hotărât s-o ajut.

— Sigur. Despre ce-i vorba?

— Aş vrea să-i scriu lui Tim o scrisoare, dar nu ştiu cum să fac să ajungă la el.

— Scrie-i Deb, am răspuns eu. Am s-o expediez în drum spre şcoală.

— Dar e posibil s-o găsească familia lui.

— Okay, okay, am întrerupt-o eu. Am să încerc s-o strecor acolo chiar în noaptea asta.

Îşi aruncă braţele în jurul meu şi mă ţinu îmbrăţişat mult timp.

— O, Danny, te iubesc, murmură ea.

Asta mi-a dat curajul s-o întreb:

— Îl iubeşti şi pe el?!

Ea a ezitat o clipă şi apoi mi-a spus:

— Nu ştiu.

Trecuse puţin de ora două noaptea. Am aşteptat până am fost absolut sigur că toată lumea, chiar şi Deborah, era adormită, mi-am pus pantofii de tenis şi m-am aruncat în întunericul gol.

Era sinistru. Alergam de-a lungul străzilor acelea pustii şi ceţoase, luminate numai de felinarele ce aruncau o lumină difuză.

Eram chiar în inima teritoriului catolic. Chiar şi ferestrele caselor păreau să se holbeze mânioase la mine. Nu-mi doream decât să ies mai repede de-acolo.

Am ajuns la casa Delaney cât de repede am putut, năpustindu-mă pe poartă şi strecurând scrisoarea sub uşa de la intrare. Deborah mă asigurase că Tim era primul care se trezea, de când se ducea în fiecare dimineaţă la Slujbă.

Apoi, am luat-o la fugă din toate puterile până când am ajuns la noi acasă. Ţinându-mi respiraţia, am deschis uşor şi m-am strecurat înăuntru.

Am fost surprins – îngrozit chiar – să aud zgomote venind din biroul Tatălui. Se auzea un vaiet, un strigăt de durere.

În timp ce m-am apropiat, mi-am dat seama că recita din Biblie. Era un paragraf din Lamentaţii: „Şi îndepărtată este fiica lui Zion de toate splendorile”.

Chiar şi din cealaltă cameră puteam să-mi *dau seama* de suferinţa lui.

Uşa era uşor întredeschisă. Am bătut încet, dar el părea să nu mă audă, aşa că am deschis-o ceva mai mult.

Se afla la birou, clătinându-şi capul în mâini, şi citind cuvintele dureroase ale lui Ieremia.

Pentru o clipă mi-a fost teamă să vorbesc, cu siguranţă tata nu voia să-l văd în această situaţie.

Însă el mi-a simţit prezenţa şi a ridicat privirea;

— Danny, a murmurat el. Vino să stăm de vorbă.

M-am aşezat. Dar îmi venea greu să vorbesc. Mă temeam că orice aş fi spus aş fi putut într-un fel să-l rănesc şi mai mult.

În cele din urmă îmi luă obrajii în palme. Toată faţa lui era o mască a durerii.

— Danny, spuse el. Promite-mi că n-ai să faci niciodată aşa ceva tatălui tău.

Amuţisem.

Nu-mi veneau cuvintele cu care aş fi putut să-i uşurez suferinţa.

PARTEA a II-a

13
DEBORAH

Pentru credincioşii tuturor religiilor, Ierusalimul a existat de la începutul timpurilor. De-a lungul secolelor venerabilele străzi au fost călcate pe rând de faraoni. Împăraţi, califi şi cruciaţi, creştini, musulmani şi evrei.

Aici pe vârful muntelui Moriah, Abraham l-a adus pe fiul său Isac pentru a-l sacrifica ca un gest de supremă credinţă.

Regele David a făcut din Ierusalim, capitala sa, aducând aici Arcul Sfânt pentru care mai târziu fiul său Solomon a construit primul mare templu în anul 955 înainte de Christos.

Zece secole mai târziu, urmaşul lui David, Isus, a intrat în oraş în triumf doar cu cinci zile înainte de a fi crucificat. Aici, multe biserici – inclusiv cea etiopiana şi coptă – sărbătoresc moartea Lui precum şi învierea.

Pentru ultra ortodocşii evrei cea mai importantă zonă după Zidul Plângerii este cartierul numit Mea Shearim. Este un ghetou autoconstruit pentru cei ce urmează această credinţă – atât doar că barierele sale nu-i constrâng pe evrei să stea *înăuntru,* ci îi ţin pe păgâni *la distanţă.*

Idiş este aici lingua franca, ebraica fiind folosită doar pentru rugăciuni. Evreicile poartă *sheitels,* îmbrăcăminte modestă, cu mâneci lungi şi gulere înalte. Chiar şi în cele mai călduroase zile ale verii, bărbaţii continuă să îmbrace haine groase, pălării de blană şi bineînţeles, nelipsitul *gartl* – brâul încins peste stomac pentru a despărţi corpul în două părţi, cea sacră şi cea profană.

Câteva dintre multele secte ortodoxe au recunoscut statul Israel chiar de la înfiinţarea lui în 1948. Unele chiar şi-au trimis fiii (dar nu şi fiicele cum au făcut israeliţii de rit vechi) în armată unde s-au adaptat şi antrenat în unităţi religioase speciale,

astfel ca să poată studia Torah atunci când nu trebuiau să lupte.

Desigur, mai exista şi un număr considerabil de extremişti fanatici cum erau cei numiţi Neturei Karta – „Paznicii Oraşului" – care nu recunoşteau existenţa naţiunii. Cu toate că trăiau în inima oraşului Sfânt, se considerau încă exilaţi. Pentru ei prezenţa statului evreu este un păcat care a întârziat venirea lui Messiah.

Dar toate facţiunile din Mea Shearim au căzut de acord asupra unui singur lucru: sărbătoarea Sabbath-ului. Vai de cel care trece cu maşina pe una din străzile lor sâmbăta – dacă desigur, intrarea nu a fost deja închisă cu lanţuri. El va fi întâmpinat de o ploaie violentă cu pietre. Pentru acelaşi inexplicabil motiv, conducătorii lor spirituali nu privesc această acţiune, ca o violare a liniştii Sabbath-ului.

Aici, în această fortăreaţă sfântă a fost exilată Deborah Luria.

A fost o despărţire plină de lacrimi pe aeroportul din New York, unde spre deosebire de mama şi fratele ei, tata plângea numai în sufletul lui. În timp ce se îndepărta în mulţimea ce o înghiontea din toate părţile pentru a ajunge la scara avionului EL AL, Deborah recita cea mai potrivită rugăciune pentru această călătorie cu avionul:

Şi dacă am sa mă ridic la cer, Tu eşti acolo…
Dacă am să zbor pe aripile dimineţii
Şi am să vieţuiesc în cel mai depărtat colţ al mării,
Chiar şi acolo mâna Ta mă va conduce,
Şi Acea mână dreaptă mă va sprijini.

La început ea îşi lăsă gândurile furate de grija însoţitorilor de bord care făceau eforturi să-i mulţumească pe acei călători coloraţi, exotici – mai ales atunci când câţiva au hotărât că era momentul potrivit pentru o rugăciune.

Dar această diversiune n-a durat mult şi toate gândurile ei s-au întors la pierderea grea pe care o

suferise: mama, fratele, familia.

Şi Timothy.

Nu putea înţelege sentimentele ciudate care se născuseră în sufletul ei. Relaţia lor fusese oare nevinovată? Desigur, abia dacă se putea numi „relaţie”.

Se întreba dacă într-adevăr Dumnezeu intenţionase să-i aducă pe unul în calea celuilalt – sau cel puţin într-o asemenea apropiere – ca după aceea să-i azvârle departe unul de altul cu brutalitate. Era poate acesta un mod de a o pune la încercare?

Luminile s-a stins pentru a-i lăsa pe pasageri să doarmă, dar ea încă îi mai auzea pe copii plângând, pe cei care murmurau rugăciuni şi bâzâitul motoarelor avionului, întunericul îi acoperea lacrimile iar celelalte zgomote îi înăbuşeau suspinele.

În cele din urmă a furat-o somnul. Nu s-a trezit nici măcar la Londra când avionul a oprit pentru a mai îmbarca câţiva pasageri.

Următorul lucru pe care l-a auzit a fost vocea veselă a stewardesei:

— Doamnelor şi domnilor, acum puteţi vedea ţărmurile Israelului. Vom ateriza în zece minute.

Şi în timp ce staţia de amplificare transmitea cântecul, *„We bring peace unto you”*, Deborah simţi un fior pe şira spinării.

Din punct de vedere spiritual, ea se întorcea acasă după nenumărate secole de exil.

Acesta era Pământul Sfânt. Locul naşterii religiei sale.

În timp ce trecea încet pe uşă, coborând treptele către pista fierbinte din cauza căldurii, observă că erau soldaţi peste tot. Această ţară se afla sub asediu.

Ceea ce a izbit-o după aceea a fost faptul că deşi ştia că toţi erau evrei, nu erau mulţi ca ea care să arate ca nişte coreligionari întorşi acasă.

Câţiva dintre soldaţi erau chiar mai negri decât portoricanii pe care-i văzuse în Brooklyn. În interiorul aeroportului, în ghişeele pentru verificarea

paşapoartelor erau femei, unele dintre ele cu ochi negri şi piele măslinie, altele cu părul roşu şi pistrui. Unele erau blonde ca scandinavele. Doar atunci când a fost împinsă fără politeţe afară. În noaptea înăbuşitoare, a putut să vadă figurile pe care le-ar fi putut recunoaşte.

La sfârşitul coridorului flancat de oameni care strigau cuvinte de întâmpinare într-o mulţime de limbi, stătea o femeie în vârstă mijlocie. Era îmbrăcată cu o rochie cu mâneci lungi şi basma, şi ţinea o pancartă pe care seria Luria. Când Deborah s-a apropiat, femeia a întrebat-o în idiş:

— Tu eşti fiica Rabinului?

— Da, a răspuns ea transpirând şi abia trăgându-şi răsuflarea. Sunt Deborah.

— Eu sunt Leah, spuse femeia scurt. Soţia Rabinului Schiffman. Maşina este acolo.

S-a întors păşind repede lăsând-o pe Deborah la un pas în urmă, cărându-şi obosită bagajul.

Când a văzut-o pe Leah Schiffman de aproape a rămas şocată. Cea care părea de departe o femeie de vârstă mijlocie, era de fapt o fată trecută la cei douăzeci de ani ai săi, cu ochii lipsiţi de viaţă şi cu faţa palidă.

După aproape o sută de paşi au ajuns la maşină. Deborah se aştepta să fie cine ştie ce vechitură. În loc de asta, spre surpriza ei, a văzut un Mercedes diesel împodobit cu o coroană de plastic pe care scria „Taxi”.

În timp ce şoferul punea bagajul lui Deborah deasupra, pe portbagaj, Leah îi făcu cunoştinţă cu ceilalţi pasageri – sora ei Brache, o femeie îmbrăcată ca şi ea ţinând un copil, şi soţul Brachei, Mendel, un tânăr cu barbă care arăta ca un învăţat.

— Shalom, răspunseră amândoi deodată, primele cuvinte de bun venit pe care le auzise.

N-a putut să nu observe că bărbatul şi-a întors privirea de la ea precaut. Nu voia să rişte ca înclinaţia spre Rău să-l ispitească la lucruri neaşteptate.

Cât de multe ştiau? se întrebă ea. Li se spusese de păcatul ei?

În orice caz, pentru a supravieţui în acest mediu, va trebui să câştige în faţa lor. Sau dacă nu, n-avea decât să le vadă spatele aşa cum îl vedea acum pe al lui Mendel, angajat într-o discuţie animată cu şoferul.

La jumătatea drumului spre Ierusalim, copilul Branchei a început să ţipe şi mama a început să-i cânte un cântec de leagăn care îi aduse aminte lui Deborah de propria ei copilărie. Asta n-a făcut decât să-i sporească sentimentul de înstrăinare. Dar s-a străduit să fie politicoasă.

— E un copil drăguţ, a spus ea. Băiat sau fată?

— Băiat, slavă Domnului, răspunse femeia. Am deja trei fete.

Ferestrele taxiului erau deschise şi mireasma pinilor umplea aerul. În mai puţin de o oră umbrele dealurilor iudaice au fost sfâşiate de o oază de lumină ce strălucea în faţa lor. Deşi Deborah se întreba cum pot rămâne ceilalţi pasageri atât de tăcuţi în timp ce se ivea în zare cetatea sfântă a Ierusalimului, nimeni nu scoase o vorbă.

Au ajuns pe străzile înguste din Mea Shearim, în crucea nopţii. Ici colo câte o fereastră luminată, de o lampă solitară anunţa că un învăţat se mai afla cufundat încă în studiul vreunui text sfânt.

Taxiul trase lângă colţul străzii *Shmuel Salant* şi ei au coborât.

Doamna Schiffman a bâjbâit stângace câteva chei, apoi uşa s-a deschis şi au intrat, Deborah încheind şirul.

Un bărbat masiv, cu barba sură stătea la masă. Faţa de masă unsuroasă sugera că peste zi acolo era sufrageria.

Se ridică şi privi la Deborah.

— A, tu eşti fiica lui Rav Moses? Pari o fată sănătoasă. Dumnezeu să te aibă în paza lui.

Obosită după drumul cu avionul şi extenuată din cauza emoţiilor, Deborah nu ştia ce-ar fi trebuit să spună. Tot ce-a putut să facă a fost să răspundă:

— Mulţumesc, Rebbe Schiffman – Vreau să spun vă mulţumesc că m-aţi primit…

— E târziu, răspunse gazda ei întorcându-se spre soţia lui. Arată-i unde sa doarmă.

Leah se uită la Deborah, dădu din cap şi apoi o porni în spatele casei unde erau câteva uşi ce clădeau pe un coridor strâmt.

Ea deschise una dintre uşi şi spuse:

— Aici. O să-ţi dau patul pe fereastră.

Abia atunci a auzit Deborah sunetele. Mai erau şi alţi oameni în acea cămăruţă care dormeau şi sforăiau. În lumina scăzută ce răzbea de pe hol abia şi-a dat seama că în cameră erau trei paturi înghesuite. Două dintre ele erau ocupate de nişte forme mici înghesuite sub păturile cenuşii.

— Poate-i mai bine să te duci la baie ca să-ţi schimbi hainele. Să nu-i trezim pe copii pentru că se duc mâine la şcoală.

Deborah dădu din cap fără să scoată o vorbă. Îşi deschise valiza, trase un capot şi lăsă sacii de haine înăuntru întrucât vedea acum că era o cameră foarte aglomerată. Uşurată la gândul de a fi rămas singură, cu toate că doar pentru câteva minute, ea păşi în holul către baie.

În timp ce-şi freca faţa privi în oglinda pătată. Aceasta reflecta imaginea palidă a unei fete tinere pe care odată ea o cunoscuse, o fată care acum era total transformată. Cearcăne negre în jurul ochilor ce păreau stinşi şi lipsiţi de viaţă.

Tu eşti cea care ai fost Deborah Luria? întrebă ea imaginea.

Şi figura extenuată răspunse: Da – eu am fost aceea.

14
TIMOTHY

În luna care a urmat plecării lui Deborah, Timothy a oscilat între vinovăţie şi furie. Nu-şi putea ierta că a fost cauza exilului lui Deborah. A îndrăznit chiar să-i scrie lui Rav luându-şi din nou responsabilitatea incidentului şi insistând ca pedeapsa, oricare ar fi fost ea, să cadă numai asupra lui.

Şi cu toate acestea abia dacă suporta restricţiile pe care i le impunea confesorul său. Deoarece preotul îi amintea tot timpul ceea ce spusese Domnul în timpul Predicii pe Munte: Şi anume că acela care doar privise la o femeie cu dorinţă ascunsă, acela şi păcătuise în inima lui.

Era afectat de faptul că sentimentele lui pentru Deborah Luria puteau fi descrise într-un fel atât de impur. Şi îi era grozav de dor de ea.

Cu toate acestea, acceptă de nevoie că dacă avea să devină preot trebuia să-şi ispăşească pedeapsa. Printre textele şi rugăciunile pe care trebuia să le înveţe erau şi cuvintele Apostolului Pavel:

„Sunt convins că nici moartea, nici viaţa, nici îngerii… nu vor fi în stare să ne îndepărteze de dragostea lui Dumnezeu care este Isus Cristos, Domnul nostru”.

Dar oricât de des ar fi repetat acest pasaj, nu-şi putea scoate din minte versurile din Cântarea Cântărilor pe care le citea pentru că ştia ce mult însemnaseră ele pentru Deborah: *„Dragostea este puternică la fel ca şi moartea”.*

Încerca să se cufunde în rugăciune. Timp de trei săptămâni la rând, el a urmat un *cursillo* de Jesuism intensiv organizat pentru oameni hotărâţi să se retragă, ca şi el. Asta îi oferea şansa de a-şi privi în suflet şi a se confrunta cu sine, şi apoi ridicând privirea la ceruri să descopere ce înseamnă Dumnezeu pentru el.

Fără ştirea familiei sale, el se dedică religiei. De multe ori, noaptea, peste săptămână, rămânea în

biserică şi medita câteva ore.

Această putere extraordinară nu putea rămâne neobservată – în special într-o parohie atât de mică. Într-o seară târziu, Părintele Hanrahan veni la el în timp ce stătea îngenuncheat cu capul în mâini şi îi şopti:

— Timothy, Episcopul Mulroney vrea să te vadă mâine la ora unsprezece.

Desigur se gândi el, în ciuda secretului confesiunii, vestea ofensei sale ajunsese într-un fel la urechea prelatului.

Tim a rămas trăsnit, cu siguranţă era chemat la judecată.

Toată noaptea n-a dormit. Iar când a venit timpul, îmbrăcat cu singurul costum pe care îl avea, a parcurs cele două mile care despărţeau St. Gregory de birourile diocezei, preocupat doar să-şi încetinească bătăile inimii.

Îi tremurau picioarele în timp ce urca scările spre cancelaria din piatră cenuşie unde era biroul episcopului.

— Hogan, am auzit o mulţime de lucruri despre tine, spuse Episcopul Mulroney enigmatic, în timp de Timothy îi săruta inelul. Bărbatul masiv era impunător în costumul lui negru cu crucea mare pe care o purta la piept. Stai jos, fiule, continuă el, avem de vorbit.

Timothy se aşeză pe marginea scaunului în timp ce omul bisericii se întoarse la biroul său. Într-un colţ, secretarul lui, un tânăr arătând ca un preot învăţat stătea, ca un semn de rău augur, cu creionul şi caietul în mână.

— Ştii, reflectă Excelenţa Sa, cred că Dumnezeu veghează asupra unora dintre noi cu o grijă deosebită. El ne încearcă inimile şi citeşte limbajul sufletelor noastre.

Tim era convins acum de ceea ce avea să urmeze – un trăsnet răzbunător pentru toate gândurile lui rele.

Dar se înşelă.

— Activităţile tale nu-mi sunt necunoscute, continuă episcopul. Zelul de care ai dat dovadă la cursillo, purtarea ta în general dovedeşte o pietate care este – mai ales în aceste zile – extraordinară. Părintele Hanrahan şi eu credem că ai într-adevăr vocaţie…

Timothy asculta în tăcere dorind să creadă că acesta este felul în care Dumnezeu îi spunea cum să-şi rezolve dilema lui dureroasă.

— Am dreptate în ceea ce priveşte sentimentele tale? întrebă Episcopul Mulroney.

— Da, Excelenţa Voastră, răspunse el cu promptitudine. Dacă dumneavoastră credeţi că sunt demn, aş vrea să-mi dedic toată viaţa în serviciul Domnului.

Prelatul zâmbi:

— Îmi face plăcere ce aud. Instinctul mi-a spus că nu greşesc şi am mers mai departe. Am făcut câteva aranjamente pentru tine. Seminarul St. Athanasius are chiar acum un loc. Aşa că după ce termini anul la St. Gregory poţi să începi în vara asta, sau…

— Nu, nu îl întrerupse Tim îngrijorat, aş vrea să merg imediat dacă-i posibil.

Episcopul râse.

— Dumnezeule, dar tu eşti cel mai devotat băiat pe care l-am întâlnit vreodată. De ce nu-ţi acorzi o zi, două, să te gândeşti la asta, şi să hotărăşti împreună cu familia?

— Nu am familie.

— Vreau să spun, bineînţeles, cu unchiul şi cu mătuşa ta.

Tim se gândi. Mă întreb cât de multe ştie despre mine acest om?

Părăsi biroul diocezei mult mai mâhnit decât venise. Ştia că ceea ce numise episcopul „devotament” era în realitate o disperare frenetică. Voia să scape, să renunţe la lume şi în felul acesta să se elibereze de gândurile sale pentru Deborah Luria.

Se opri la un semafor de la intersecţie. Căută în buzunarul hainei sale şi dădu peste o bucată de

hârtie împăturită pe care o scoase afară. Era deja ponosită de câte ori o citise.

Dragă Timothy,

Ştiu că este periculos, dar este ultima mea şansă de a lua legătura cu tine.

Mâine voi fi trimisă în Israel. Ca să fiu cinstită, mă simt vinovată de a-mi fi nesocotit religia şi părinţii. Dar mă simt încă şi mai rău pentru ceea ce ţi-am făcut ţie.

Tu ai dat dovadă de atâta prietenie şi sinceritate încât sper să nu ai niciun necaz din partea mea.

Sunt atât de tristă să mă gândesc că probabil nu ne vom mai vedea niciodată. Dar ceea ce sper este că voi rămâne undeva în gândurile tale.

A ta,
D

P.S. Mi s-a spus că YMCA la Ierusalim păstrează scrisorile pentru cei care călătoresc departe. Dacă poţi, te rog să-mi scrii acolo. Asta şi dacă tu vrei.

Dintr-o dată a avut sentimentul că acela era cel mai important moment din viaţa lui, intersecţia a două drumuri, ambele ducând pe un drum fără întoarcere.

Îşi dădu seama că prin intermediul episcopului său, Dumnezeu îi dădea un semn – să uite lumea.

Avea el într-adevăr şansa?

Începu să rupă scrisoarea.

Şi în timp ce arunca bucăţile în coşul din apropiere, izbucni în lacrimi.

15
DEBORAH

Deborah ar fi putut să doarmă o veşnicie. Bineînţeles că în acea primă dimineaţă în casa lui Rebbe Schiffman ea ar fi dorit să nu se mai trezească.

La cinci şi jumătate dimineaţa, fetiţa de cinci ani din patul alăturat începu să ţipe tare după mama ei.

După câteva minute, Leah, adormită, intră înfăşurată într-un capot, şi văzând-o pe Deborah se plânse:

— N-ai putut s-o linişteşti?

Deborah era uimită.

— Dar nici măcar nu ştiu cum o cheamă!

Soţia rabinului se uită la fetiţă.

— Ce-i cu tine, Rivkah? întrebă ea.

— Am făcut pipi în pat, murmură copilul cu teamă.

— Iar? Cearceafurile nu cresc în copac, să ştii. Scoală şi te spală.

Ruşinată, fetiţa o ascultă supusă şi se îndreptă către uşă.

— Şi dă-i hainele lui Deborah, strigă mama ei după ea.

Mie? se gândi Deborah. Ce-aş putea să fac cu pijamalele ude ale unui copil? Dar curând află.

— Lasă patul să se aerisească după ce-i scoţi cearceaful, îi ordonă doamna Schiffman printre altele. Şi asigură-te că înainte de a le spăla le-ai clătit bine. Dar nu da drumul la maşină până când nu s-au adunat destule. Electricitatea costă.

Deborah intenţionase, normal, să se implice în unele îndatoriri ale casei. Acest început părea să însemne însă mai mult decât o „implicare”. În timp ce îndepărta somnoroasă cearceafurile murdare, o altă tovarăşă de cameră – o fată care părea să fi avut trei ani şi jumătate – se trezi şi o întrebă nepăsătoare în idiş:

— Tu cine eşti?

— Mă cheamă Deborah şi vin din New York.

— Oh, răspunse micuţa deloc impresionată de atuurile transatlantice ale lui Deborah.

Familia Schiffman avea adesea vizitatori din toată lumea.

Tremurând de slăbiciune, Deborah îşi puse capotul, adună cearceafurile şi le duse într-o nişă din capătul holului unde era o maşină de spălat veche ce se arăta ticsită sub fereastra de control. Atunci umplu un lighenaş de alături, puse lenjeria la înmuiat şi se duse spre baie. Nu era mai cald decât în noaptea dinainte şi începu să se întrebe dacă familia Schiffman nu avea niciun fel de încălzire.

Baia era deja ocupată, şi doi băieţi tineri aşteptau la coadă dincoace de uşă.

Fiii lui Schiffman – palizi, cu ochi negri înfundaţi în cap, păreau chiar şi mai obosiţi decât surorile lor. Ea le spuse „Bună dimineaţa”, dar ei păreau să n-o ia în seamă.

Când i-a venit rândul, apa caldă se terminase, aşa că s-a spălat cu apă rece cum a putut, iar apoi s-a îmbrăcat repede şi s-a îndreptat către sufragerie.

Familia Schiffman era deja aşezată la masă, tatăl studiind ziarul de dimineaţă, câţiva copii mâncând – sau refuzând zgomotos să mănânce – pâine albă prăjită şi unsă cu gem. Leah avea deja un alt copil în braţe.

Rebbe Schiffman a răspuns dând din cap la „Bună dimineaţa” şi apoi i-a spus cu tonul pe care Deborah se străduia optimistă să-l considere cordial.

— Serveşte-te singură. Cafeaua este în bucătărie.

Ea răspunse cu un zâmbet, luă o felie de pâine şi rostindu-şi repede rugăciunea, o înghiţi într-o clipă.

În timp ce-şi ungea încă două felii de pâine, Rebbitsin Schiffman o certă:

— Nu fii aşa de lacomă. Mai lasă şi la alţii.

— Îmi pare rău, regret, răspunse Deborah cu umilinţă.

Apoi, încercând să încropească un dialog, spuse într-o… doară:

— A fost într-adevăr un zbor foarte lung.

— Şi? îi răspunse nevasta rabinului. Doar n-a trebuit să conduci tu avionul, nu-i aşa?

Deborah nu putea decât să considere atitudinea lor glacială ca o dovadă că infamia ajunsese înaintea ei. Amândoi părinţii erau calzi şi plini de afecţiune cu copiii lor, îmbrăţişându-i şi sărutându-i înainte de a pleca la şcoală.

— Îi lăsaţi să plece singuri? observă Deborah cu surprindere.

— Ce-i aşa nemaipomenit? întrebă Rebbe.

— Ei bine, când se întorc acasă copiii n-au voie…

Se cutremură la rostirea cuvântului acasă. Părăsise America şi avea o puternică convingere că multă vreme nu va mai avea casă.

— Lucrurile nu sunt ca la voi în America, îi explică patriarhul. Noi suntem o comunitate. Avem grijă unul de altul. Toţi copiii sunt copiii noştri.

Deborah continuă să-şi soarbă cafeaua în tăcere, sperând că va afla ceea ce se hotărâse în privinţa propriei sale educaţii. Dar Rebbe Schiffman era prea absorbit de citirea unui articol despre cel mai arzător subiect al zilei.

— Ah, ce nesăbuiţi sunt aceşti oameni! se înfurie el. Vor să deschidă cinematografele în Ierusalim, vineri noaptea!

— Revoltător, era de acord cu el Leah plesnind din limbă cu dezaprobare. Deja am auzit de câteva în Tel Aviv – dar oricum ele sunt pentru goymi.

Deborah care venea dintr-un loc unde cinematografele erau deschise şi în ziua de Sabbath, nu vedea niciun rău în asta. Şi apoi nu era niciun cinema în Mea Shearim, oricum. Dar ea păstră totuşi tăcerea.

Apoi, se aventură să întrebe:

— Rebbe Schiffman?

— Da, Deborah?

— Ce se aude cu şcoala *mea?*

— Ce-i cu ea?

— Unde-i? Şi la ce oră trebuie să mă duc?

— Este în America şi deja ai fost, răspunse el scurt.

Deborah protestă.

— Dar credeam că am…

— Ai şaisprezece ani, nu? întrebă doamna Schiffman.

— Aproape şaptesprezece.

— Ei bine, legea acestui aşa numit stat cere ca fetele să meargă la şcoală numai până la şaisprezece ani. Tu ai fost destul.

Deborah a fost luată prin surprindere.

— Nu spun înţelepţii…

— Ce vorbe-s astea? se supără Leah. Ce are a face o fată tânără cu înţelepţii? Ştii Codul Prescurtat de Legi, da?

— În mare parte. Dar mai sunt multe pe care vreau să le învăţ.

— Ascultă Deborah, interveni Rebbe Schiffman cu politeţe tranşantă. Ai învăţat ce trebuie să facă o soţie. Mai mult decât atât, nu-i treaba unei femei.

— Acum îmi dau seama de ce a intrat în bucluc, făcu Leah remarca pentru soţul ei.

Deborah se simţi rănită, dar în acelaşi timp uşurată. Cel puţin ştia că ei aflaseră despre greşeala ei. Totuşi, nu voia să se dea bătută fără luptă.

— Tata mi-a spus că îmi voi termina educaţia aici, spuse ea pe cât de politicos putea.

— Educaţia poate însemna multe lucruri, răspunse Rebbe Schiffman. Tatăl tău mi-a cerut – cum să-ţi spun?

— Să mă aduci pe cărarea cea dreaptă? îl ajută Deborah.

Rabinul dădu din cap.

— Da, mai mult sau mai puţin. El m-a încredinţat să te tratez ca pe propria mea fiică. Şi, crede-mă, imediat ce micuţa mea Rivkah va împlini şaisprezece ani se va mărita cât ai zice peşte. În felul acesta nu vom avea nici bătaie de cap şi nici scandal.

Bătaie de cap şi scandal, se gândi Deborah. Ce Dumnezeu or fi crezând ei că *am făcut?*

— Ei, dacă nu mă duc la şcoală, atunci ce am de făcut toată ziua? întrebă ea simţind un gol în stomac.

— Spune-mi copilă, întrebă *Rebbe Schiffman.* Ţi-ai aruncat un ochi prin casă? Ai impresia că aici e Hilton? Nu crezi că nevasta mea ar avea nevoie de un pic de ajutor?

Până în acea clipă Deborah s-a simţit doar pierdută, rătăcită şi obosită din cauza schimbării fusului orar. Acum oboseala făcea loc la furie.

— Nu asta mi-am dorit să fac, Rebbe Schiffman, spuse ea cu fermitate.

Rabinul ridică o sprânceană, se holbă la ea şi apoi rosti rar:

— Ascultă madam Luria, eu sunt capul familiei aici. Şi ceea ce spun eu, se face.

Luând-o cu slăbiciune de la inimă, Deborah rămase tăcută la mijlocul mesei, în timp ce soţul şi soţia o priveau de fiecare parte.

— De exemplu? întrebă ea.

— De exemplu, acum spălăm vasele, răspunse Leah.

Şi aşa au făcut.

16
DEBORAH

Zilele şi nopţile erau toate la fel de cenuşii pentru Deborah. În mod curios, singura pată de culoare nu era Sabbath-ul însuşi – cu toate că i se permitea să meargă la sinagogă, ea nu avea totuşi acces în grupul de studiu de după-amiază al lui Rebbe Schiffman. Singura ei bucurie erau cele trei ore pe care le petrecea cu Leah în fiecare vineri dimineaţa făcând cumpărături la Machaneh Yehudah, magazinul zgomotos şi aglomerat de pe strada Jaffa. Ochii ei umbriţi de melancolie au tresărit la vederea unei grămezi de portocale ca şi cum lumina soarelui ar fi orbit-o.

Chiar şi atât de flegmatica Leah se trezea la viaţă, tocmindu-se vioaie cu negustorii pentru bunătăţile pe care familia ei nu şi le putea permite decât în această noapte specială.

Pe Deborah gustul acestei mici libertăţi o făcea să-şi dorească mai mult. Nu i-a scăpat din vedere că strada care dădea în cartierul Mea Shearim nu avea decât un sens – *spre.*

Pentru prima dată aici, în magazin, într-o vineri de aprilie strălucitor, i se întâmplă ceea ce la început a crezut că era o halucinaţie. Nu mai departe decât la zece metri privirea ei căzu asupra unei fete de vârsta sa – care purta *sheitel,* şi încă unul foarte frumos – şi care îi întindea pachetele unui bărbat roşcat, înalt, atletic şi cu tichie.

El a fost cel care a văzut-o şi a strigat:

— Deborah, Deborah Luria, eşti chiar tu?

Un val de bucurie o inundă la recunoaşterea lui, ceea ce o determină pe Leah să se întoarcă şi să întrebe suspicioasă:

— Ce se întâmplă? E cineva pe care îl cunoşti?

— O, da! E Asher Kaplan.

— N-am auzit de el niciodată, bombăni Leah. Nu e unul dintre ai noştri.

— E de la Chicago, începu Deborah să-i explice, în timp ce Asher se apropia.

— Hello, zâmbi el. Ce mică-i lumea, nu-i aşa?

— Da, răspunse ea gândind: Asher, tu ai făcut-o pentru mine chiar mai mare decât îţi poţi închipui.

— Ce faci aici? întrebă el.

— Stau la nişte prieteni, răspunse ea. Şi apoi continuă, făcându-le cunoştinţă. Ea este Rebbitsin Schiffman. Locuim în Mea Shearim.

— Locuim? Vrei să spui că te-ai căsătorit cu fiul ei?

— Ce vorbeşti? răspunse Leah cu necaz, fiul meu cel mare nu e nici măcar *bar mitzvah.*

Nu-i plăcea malacul acesta american. E adevărat că purta el tichie, dar mai purta şi un tricou pe care scria ce-i drept în ebraică, *Koka-Kola.*

— Ce faci aici, Asher?

— Sunt în luna de miere, răspunse el cu uşoară sfiiciune.

Încercând să-şi compună o notă potrivită de entuziasm, Deborah răspunse:

— *Casă de piatră. Mazel tov.*

— Mulţumesc, răspunse Asher. Aşadar tu studiezi la universitate, nu? Îmi amintesc că aveai planuri academice mari. Mount Scopus este grozav – tatăl lui Channah este profesor la Şcoala Medicală.

Abia atunci soţia lui i-a ajuns din urmă. Era frumoasă chiar şi cu perucă – bronzată şi cu ochi căprui strălucitori.

— Alţi prieteni, Asher? îl dojeni ea vesel. Apoi adresându-se celor două femei, le explică. Suntem aici, doar de trei zile şi am întâlnit peste două sute de oameni pe care el îi cunoaşte.

— Haide, Channah, ripostă el. O mulţime din enoriaşii tatălui meu au emigrat aici.

Dintr-o dată Leah avu o revelaţie.

— Doar nu vrei să spui că vorbeşti de Rav Kaplan din Chicago?

— Da, răspunse Channah cu mândrie.

Asher se adresă lui Deborah cu un zâmbet timid:

— Acum înţelegi de ce am vrut să mă fac doctor? Cel puţin pacienţii mei n-or să mă mai întrebe dacă nu cumva „Sunt fiul lui Rav Kaplan”? Dar încă nu mi-ai spus, ce faci aici?

Deborah aruncă o privire nervoasă înspre Leah.

— Oh, tata a vrut ca eu… ştii… să trăiesc puţin în Oraşul Sfânt.

Asher se întoarse spre doamna Schiffman şi o întrebă politicos:

— Putem s-o invităm pe Deborah să ia masa cu familia noastră sâmbătă la King David? Channah şi mama ei ar putea ieşi cu ea la plimbare. Asta numai în limitele Sabbath-ului.

Deborah privi la Leah şi ochii ei erau rugători.

— Ei bine, dacă şi soacra dumitale vine, cred că soţul meu n-ar avea nimic de obiectat. Dar de ce nu mă suni după-amiază înainte de a începe Sabbath-ul?

— Bine, spuse Asher, şi apoi se întoarse spre Deborah. Ne vedem atunci.

Întâlnirea o făcu pe Leah şi mai vioaie decât de obicei. În timp ce-şi cărau pachetele prin Hacherut Square, ea o întrebă pe Deborah:

— De unde-l cunoşti pe acest băiat?

— A fost aranjamentul pe care a încercat să-l facă tata, răspunse ea fără niciun entuziasm.

— Şi ce s-a întâmplat? întrebă Leah ridicând sprâncenele.

— L-am refuzat.

— Eşti nebună la cap?

— Da, răspunse Deborah, copleşită de melancolie.

Deborah n-a văzut niciodată ceva atât de fastuos ca sufrageria de la hotelul King David, cu tavane înalte sprijinite pe coloane pătrate, uriaşe din marmură roz-trandafirie. Bufetul de Sabbath era aici legendar.

Mese fără sfârşit, pline cu pastă de peşte şi hering într-o jumătate de duzină de sosuri, pate de ficat, suficiente răcituri pentru a hrăni o armată întreagă, şi

salate multicolore de fructe şi legume plus o duzină de diferite varietăţi de vinete.

Şi astea nu erau decât hors d'oeuvres. Urmau apoi felurile calde – consomeuri, carne fiartă, pui la cuptor, kasha varnishkes, viţel umplut şi kishkes.

Desertul umplea alte două mese – prăjituri şi plăcinte, creme de ciocolată, curcubee de şerbeturi şi îngheţată – toate nerecomandate pentru regim, bineînţeles.

Deborah se simţea ca un prizonier eliberat pe cuvânt.

Dacă părinţii lui Channah n-au întrebat de ce ginerele lor invitase această străină atrăgătoare, în schimb Channah ştia. În timp ce stăteau în faţa mesei de desert minunându-se, ea a şoptit:

— Simt că *trebuie* să-ţi mulţumesc, Deborah.

— Pentru ce?

— Pentru că nu te-ai măritat cu Asher. Nu ştiu de ce l-ai refuzat, dar mă bucur că ai făcut-o.

Cafeaua au luat-o pe terasa hotelului. Banchetul durase mult şi era aproape ora patru.

— De ce n-ai sta până la apusul soarelui? sugeră Channah. Te-am putea duce acasă cu taxiul.

— Mulţumesc, răspunse Deborah. Mi-ar plăcea foarte mult.

De fapt ea avea un motiv mai vechi. Imediat peste stradă, în faţa hotelului King David era o clădire mare din piatră colorată pe a cărei firmă scria YMCA. Deborah vedea în asta o ocazie – poate singura ei ocazie – de a descoperi dacă Timothy îi scrisese.

În clipa în care cele trei stele au răsărit pe cerul Ierusalimului, ea a dat telefon ca să-şi justifice absenţa şi a primit îngăduinţa morocănoasă de la Leah.

— Nu întârzia prea mult, o atenţionă ea. Avem o mulţime de vase de spălat.

În timp ce puse receptorul în furcă, Deborah observă că deja începuse activitatea de după Sabbath, stingerea luminilor în încăpere, discuţii pe

hol şi zgomotul traficului în strada care cu doar douăzeci de minute înainte părea pustie şi tăcută.

— Ei bine, le spuse Deborah însurăţeilor. A fost într-adevăr foarte frumos, dar cred că e mai bine să mă grăbesc să prind autobuzul ca să mă duc acasă.

— Nu poţi face asta, răspunse Asher.

— Cum adică?

— Mai întâi de toate, ştiu că nu porţi bani la tine de Sabbath. Şi apoi i-am promis familiei Schiffman că te ducem cu taxiul. Dacă voi, fetele, aşteptaţi aici, mă duc imediat să-mi iau geanta.

Acum nu mai rămăsese decât un singur obstacol între Deborah şi posibilul mesaj de la Timothy.

— Channah, te superi dacă trag o fugă vis-à-vis? Vreau să las o scrisoare pentru nişte prieteni de-ai mei care vin săptămâna Viitoare.

— Merg cu tine, insistă ea amabilă.

— Nu… mulţumesc, aşteaptă-l pe Asher căci eu mă întorc într-o secundă.

Traversă în goană strada King David până la aleea străjuită de chiparoşii înalţi şi subţiri ce duceau până la trepte, şi în cele din urmă intră în holul imens de la YMCA.

Se strecură prin mulţimea de studenţi poligloţi până la ghişeu şi întrebă cu răsuflarea tăiată:

— E posibil să fi primit aici o scrisoare – adică, vreau să întreb dacă cineva mi-a scris?

— Pe ce nume? îi răspunse plat funcţionarul palid.

— Luria, răspunse ea. Deborah Luria.

El se întoarse către un maldăr uriaş de scrisori dintr-o casetă etichetată cu „Hold For Arrival” şi începu să trieze plicurile multicolore fără niciun criteriu.

— Mă grăbesc foarte tare, spuse Deborah nervoasă.

— Ştiu, răspunse funcţionarul. Toată lumea se grăbeşte.

O luă de la început cu căutatul ca şi cum s-ar fi mişcat cu încetinitorul şi în cele din urmă spuse flegmatic:

— Am doar una pentru „Deborah Luria”. Aveţi actele de identitate la dumneavoastră?

Rămase perplexă.

— Îmi pare rău, se scuză ea, am uitat.

— Atunci veniţi mâine cu paşaportul.

— Nu pot, Mâine… ah, mâine lucrez.

— Ţinem deschis până seara.

La mai puţin de trei picioare distanţă se afla probabil cel mai important mesaj din viaţa ei şi ea nu putea pune
mâna pe el.

Ochii i se umeziră de lacrimi.

— Vă rog, credeţi-mă, eu sunt Deborah Luria. Cine altcineva aţi vrea să mai fie?

— Bine, capitulă el. N-ar trebui să fac asta, dar te cred pe cuvânt.

Îi înmână scrisoarea.

O deschise în timp ce se năpusti afară. A avut suficient timp să vadă că scrisoarea venea într-adevăr de la Tim înainte să sorească cei doi Kaplan.

— Ai rezolvat totul? întrebă Asher.

Îndesând scrisoarea în buzunar şi încercând să mascheze starea de agitaţie, Deborah răspunse:

— Da, totul e în regulă. Vreau să spun – totul e okay.

— Bine. Acum să mergem acasă până când familia Schiffman nu crede că te-am răpit.

— Cum a fost? întrebă Leah.

— Ce? răspunse Deborah tot cu o întrebare, în timp ce se luptau amândouă cu maldărul de vase ale Sabbath-ului.

— Masa, Deborah, insistă Leah. Soţul meu se mai întâlneşte, uneori cu filantropii de peste ocean, la King David. Întotdeauna se întoarce încântat de acolo.

— Ei bine, cu siguranţă că a fost multă mâncare şi bună, admise Deborah. Dar eu cred că tu eşti o bucătăreasă mai bună.

În mod paradoxal această insolentă încercare de a o flata i-a mers direct la inimă lui Leah. Brusc, aproape că o îndrăgi pe servitoarea ei americană, şi

izbucni într-un torent de sporovăieli copilăreşti. Deborah abia aştepta să scape în refugiul dormitorului său.

Ca de obicei, lumina era stinsă, nu atât din cauza economiei cât mai degrabă pentru faptul că întotdeauna era acolo un copil care dormea. Orbecăind pe întuneric, trase valiza de sub pat şi îşi scoase ceea ce aproape că era de nepreţuit – o lanternă mică pe care o folosea când citea înainte de a adormi. Cu mâinile tremurânde, ea mişcă lumina firavă deasupra scrisorii.

Dragă Deborah,

Mă rog ca aceste rânduri să ajungă într-o zi la tine. Împărtăşesc sentimentele pe care tu le-ai exprimat în scrisoare şi mă consider îngrozitor de vinovat de a fi cauza pentru care ai fost exilată.

Şi întrucât aşa stau lucrurile, eu de asemenea urmează să plec din Brooklyn pentru a studia la St. Athanasius, un seminar în nordul statului New York.

Spre deosebire de călătoria ta, a mea nu este o pedeapsă, ci mai degrabă o recunoaştere a străduinţei mele şcolăreşti – un fapt ce mă face să mă simt încă şi mai vinovat întrucât printre lucrurile ce le voi face este şi acela la care tu ai visat mereu – voi studia Vechiul Testament în ebraică.

Am încercat tot ce mi-a stat în putinţă pentru a-l vedea pe tatăl tău şi a-i explica. Dar de câte ori am sunat mama ta mi-a răspuns întotdeauna spunându-mi că el nu era acolo. Apoi l-am aşteptat ore întregi în faţa biroului la sinagogă, dar, Reb Isaacs, paracliserul, mi-a interzis să intru. I-am scris de asemeni, dar el nu mi-a răspuns.

Am încercat să mă conving pe mine că ceea ce a fost între noi doi a fost un balon de săpun care s-a spart în adierea iernii. Luând calea preoţiei ar fi o naivitate din partea mea să cred că ne-am mai putea vedea vreodată. Şi tocmai această imposibilitate îmi dă curajul să spun ceea ce n-aş fi putut altfel.

Cred că ceea ce am simţit eu pentru tine a fost *iubire* – tot ceea ce poate fi iubit pe pământ. Ştiu că

asta a însemnat tandreţe, dorinţa de a fi cu tine şi de a te proteja.

Îţi doresc numai bine Deborah, şi sper de asemenea că vei lăsa undeva un colţişor în gândurile tale şi pentru mine.

Să ne rugăm unul pentru altul.

Cu afecţiune al tău,
Tim

Pe Deborah o necăji puţin felul în care el îi scrisese. Nu era nicio îndoială. Ei… s-au iubit.

Şi nu era nimic de făcut.

17
TIMOTHY

La Seminarul St. Athanasius, ziua începea înainte de ivirea zorilor. La şase fără un sfert suna clopotul şi un student striga în timp ce se deplasa printre rândurile de paturi din dormitorul imens, îndemnându-i pe seminariştii tineri: „Benedicamus Domino” – Să-l binecuvântăm pe Dumnezeu. La care ei trebuiau să răspundă fiecare: „Deo gratias” – Slăvit să fie Domnul.

Aveau douăzeci de minute pentru a se rade, a-şi face paturile şi a coborî la capelă. Făceau toate acestea fără să vorbească unul cu altul. De fapt, perioada de timp de la ivirea zorilor până la ora nouă şi jumătate când era micul dejun, era numită Marea Tăcere.

Apoi, îmbrăcându-şi sutanele negre, se îndreptau către capelă pentru meditaţie. Acesta era, aşa cum le aminteau Preoţii întotdeauna, timpul în care ei îşi scrutau sufletul, pentru a vedea cum era mai bine să trăiască în ziua ce avea să vină. Şi cum era mai bine să stabilească o relaţie personală cu Christos.

După meditaţia de dimineaţă, seminariştii se aliniau în refectoriu, fiecare ţinând o tavă şi aşteptând să-i vină rândul pentru a trece prin pasajul strâmt de unde îşi luau hrana pentru dejunul liniştit, dar consistent.

Ghişeul era destul de larg pentru a se vedea mâinile înmănuşate care aşezau mâncarea pe platou. Deoarece femeile admise în seminar nu erau decât cele care lucrau la bucătărie, o regulă strictă interzicea angajarea femeilor sub patruzeci şi cinci de ani, ca cel puţin tinerii să nu fie în niciun fel expuşi la ceea ce Preoţii numeau „Tentaţia sexului opus”.

Şi cu toate astea aproape totul îi amintea lui Tim de Deborah…

Deşi preoţii o făceau destul de des, nu era deloc nevoie să se insiste asupra pericolului influenţei

femeilor, câtă vreme singurele femei existente între zidurile seminarului nu erau decât nişte braţe dezarticulate dincolo de ghişeul refectoriului, ori în visele nocturne ale băieţilor.

Şi cât timp aceştia erau adolescenţi, de la paisprezece la douăzeci şi unu de ani, nici chiar cuvântul prelaţilor nu putea condamna imboldul hormonilor. Pentru tinerii credincioşi care cădeau victima îndemnurilor erotice cel mai la îndemână ordin al zilei era lovitul cutiei – mărturisirea şi obţinerea iertării.

Sexul era prezent pretutindeni, intensificat cu precizie în proporţie cu puterea cu care era interzis. Iarna, clasele erau neîncălzite – cu un anume scop, după cum se spune. Pentru a-i învăţa să facă faţă greutăţilor ce atrăgeau după sine umilinţa.

Cu toată asprimea vremii, după prânz trebuiau să se plimbe pe afară o jumătate de oră. Câţiva se apucau de sport folosind inelul metalic fără plasă pentru baschet sau un set de haltere ruginite şi câteva piste de scândură pentru mers.

Puteau discuta liber – cu toate că li se cerea să umble în trei, iar subiectele discuţiilor erau îndeaproape supravegheate. Preoţii accentuau tot timpul nevoia regimului de a fi „cu ochii în patru” şi vegheau împotriva a ceea ce ei numeau prietenii „particulare”. A-ţi iubi vecinul era una – şi colegul de clasă era alta. Cuvântul de ordine era *numquam duo:* niciodată în doi.

În fiecare zi orarul era acelaşi – meditaţie, rugăciune, studiu, treizeci de minute recreere în aer liber. Excepţie făcea Sabbath-ul.

Duminica după-amiază, băieţii îşi puteau scoate sutanele lor sumbre şi se înveşmântau în haine speciale – costum negru, cămaşă albă, cravată neagră şi pantofi – pentru a vizita lumea obişnuită.

Se plimbau în sat conduşi doar de însoţitorii lor, preoţii. Nu le era tocmai clar de ce nu aveau voie să cumpere un ziar sau măcar un baton de ciocolată. Se plimbau pur şi simplu în oraş, înainte şi înapoi sub

privirea curioasă a sătenilor, cărora bineînţeles, le era interzis să se adreseze.

Către sfârşitul primului an al lui Timothy, patru băieţi din dormitorul lui au fost descoperiţi cu serioase tulburări de comportament.

Exista o regulă potrivit căreia toată corespondenţa – sosită şi expediată – trebuia să treacă prin biroul Rectorului. Dar Sean O'Meara a expediat o scrisoare în timpul uneia dintre plimbările de duminică. Alţi trei seminarişti l-au văzut, dar n-au raportat greşeala lui.

În faţa auditoriului prezidat de Rector, Sean a încercat cu curaj – deşi prosteşte – să se apere spunând că scrisoarea fusese expediată bătrânului preot din parohia sa, conducătorul lui spiritual.

Asta n-a micşorat vinovăţia lui.

Pedeapsa a fost aspră. O'Meara a fost exclus din rangul clerical superior, pentru douăsprezece luni, timp în care el a trebuit să studieze, să se roage şi să facă penitenţă.

Conspiratorii au fost pedepsiţi să stea în şcoală pe timpul lunii iulie şi august, să lucreze în grădină – şi să se roage.

Timothy a rămas şi el. Lunile de vară s-au dovedit o ocazie nimerită de a lua meditaţii zilnice la ebraică şi greacă pentru a-şi grăbi drumul către hirotonisire.

Pe lângă asta, nici n-avea unde se duce.

Într-o după-amiază fierbinte de iulie, la sfârşitul zilei sale de pregătire, Tim s-a scuzat ca să se poată duce la bibliotecă să recapituleze ceea ce învăţase peste zi.

Părintele Sheehan l-a îndemnat să se ducă mai bine la soare.

— Băieţii aceia care curăţă trandafirii nu îndeplinesc chiar o pedeapsă, spuse el zâmbind. E o bucurie să fii în aer liber – soarele de vară este răsplata Domnului pentru suferinţele din timpul iernii.

Şi aşa, fără voia lui la început, Tim se duse în grădină, după prânz, şi se alătură pedepsiţilor la curăţitul plantelor.

A fost prima ocazie în aproape un an de zile când Timothy s-a găsit în prezenţa celor de vârsta lui fără o supraveghere oficială. La început au fost prevăzători, temându-se unul de altul şi cu toţii de el, dar pe măsură ce căldura verii se intensifica, creştea şi nevoia de prietenie. Au început să vorbească.

Toţi trei prizonierii erau supăraţi din cauza pedepsei lor. Nu atât din cauza muncii, pentru că le plăcea frumuseţea lumii de afară. Doar că abia aşteptau să se întoarcă la familiile lor.

— Dar tu, Tim? întreabă Jamie MacNaughton, cel mai înalt, cel mai aplecat şi mai nervos dintre ei. Tu nu ai familie – fraţi, surori – nu ai pe nimeni de care să-ţi fie dor?

— Nu, răspunse el, fără intonaţie.

— Părinţii nu trăiesc?

Ezită o clipă, nefiind sigur cum ar trebui să răspundă. Discreţia era cel mai înţelept lucru, bineînţeles.

— Nu tocmai… răspunse el evaziv şi vocea i se pierdu.

— Într-un fel eşti norocos, spuse altul din trio. Drept să-ţi spun, Hogan, întotdeauna am admirat felul tău de a fi, autosuficient. Acum îmi dau seama de ce. Ţie nu ţi-e dor de lumea de afară, pentru că nu ai pe nimeni acolo.

— Da, răspunse Tim.

Şi – aşa cum încercase în tot timpul acelui an îngrozitor, încerca şi acum să-şi înăbuşe cu totul gândul la Deborah Luria.

18
DANIEL

Dragă Deb,

Mulţumesc pentru ultima ta scrisoare. Sper că de acum te-ai obişnuit într-un fel. Presupun că tristeţea ta este numai rezultatul de a fi atât de departe. Vreau să-ţi spun că nimeni nu poate fi atât de respingător, aşa cum îi descrii tu pe cei din familia Schiffman.

Sunt fericit să te anunţ că eu continui să-mi lărgesc orizonturile. Drumul meu traversează Podul către Universitatea Ebraică din New York şi asta nu înseamnă doar traversarea râului ce separă Brooklyn de Manhattan. Acest pod desparte două culturi. Copilăria noastră era insulară, ermetică şi sigură. Noua mea lume este plină de tot felul de tentaţii şi confuzii.

Suntem douăzeci şi şase de studenţi în primul an la cursul de rabini (spre deosebire de aproape o sută de viitori doctori).

Mai mult de jumătate din colegii mei de clasă sunt căsătoriţi şi strămutaţi din Staten Island. Noi împărţim aceeaşi zonă cu Columbia şi Union Theological Seminary, astfel că chiriile în vecinătatea noastră sunt exorbitante. Şi de când câteva dintre soţiile viitorilor rabini au început să urmeze deja mitzvah pentru a creşte şi a se înmulţi – cuplurile căsătorite sunt obligate să trăiască în casele părinţilor lor şi să supravieţuiască cu mijloacele limitate care le oferă bursele la seminar.

Eu, pe de altă parte, cu subvenţia plătită de comunitatea noastră pot trăi fără griji ca orice holtei din „Hyam Solomon Dormitory for Men”, unde am o cameră numai a mea, plină cu rafturi pentru volumele Talmudului.

Competiţia este absolut brutală. Dar cel puţin nu mai trebuie să suport şicana de a fi tachinat mereu ca prinţul încoronat al regatului de Silcz. Printre colegii mei studenţi, sunt şi fii ai altor distinşi rabini. Singura trăsătură pe care aparent am moştenit-o în

comun este teama de a nu ne ridica niciodată la nivelul bărbaţilor care sunt taţii noştri.

Papa încă mă mai sună de câteva ori pe săptămână să mă întrebe ce mai fac. Îi spun tot timpul ce mare aventură este pentru mine aceasta, cum orele de Talmud ne incită la dueluri mentale folosind săbiile Scripturii pentru a lua piuitul adversarilor şi a câştiga la puncte.

Dar cel mai grozav din toate mie mi se pare religia noastră care mă face să mă simt în siguranţă, spre deosebire de mulţi studenţi din aceste vremuri tulburi cu războiul din Vietnam, care desparte generaţiile.

Şi acum câteva secrete personale pe care nu le pot împărţi decât cu tine.

Aici, departe de supravegherea părintească, pot să mă duc până pe Upper Broadway, dar totuşi Broadway, suficient pentru mine. Pot să intru într-un bar, să iau o coca – sau ceva mai tare, deşi încă n-am mers aşa departe.

Şi pe terenul din apropiere este cinematograful numit Thalia, care prezintă tot felul de filme clasice. Nu-ţi poţi imagina cât de mulţi credincioşi din acest West Side ştiu pe de rost dialogurile.

De când mă duc acolo, sunt pur şi simplu captivat de filme. Ele mă transpun în alte locuri pe care nu le-am văzut niciodată – şi pe care, probabil nici nu le voi vedea. Am privit – şi practic am trăit – Revoluţia Rusă aşa cum se vedea prin intermediul lenţilor pline de imaginaţie ale lui Serghei Eisenstein.

Dar şi cu un fel de jenă îţi mărturisesc ţie, sora mea, plăcerea mea preferată este să stau seara şi să aştept în hol să se termine filmul pentru a privi la fetele Barnard şi a asculta râsul lor.

Aşa că pot să-ţi spun, că îmi desăvârşesc educaţia. Nu numai din cărţi, dar şi din ceea ce văd după ce le închid.

Mi-ar plăcea să aud ce se întâmplă şi în sufletul tău, de asemenea. Scrie-mi curând.

Cu dragoste,
Danny

19
DEBORAH

Era Postul lui Esther, ziua solemnă ce preceda Purimul. Cea mai fericită sărbătoare din calendarul ebraic.

Serbarea Purimului celebrează actul de curaj al Reginei Esther care i-a cerut cu succes soţului ei, Regele Ahasuerus să anuleze condamnarea la moarte pe care o dictase pentru toţi confraţii ei evrei din Persia. De când Esther şi-a petrecut ziua dinaintea sărbătorii în rugăciune şi în post, evreii credincioşi comemorează pietatea ei făcând acelaşi lucru.

În ciuda tristeţii exterioare a Zilei Postului, Deborah întotdeauna a găsit această sărbătoare ca un eveniment încurajator, pentru că nicio altă zi sfântă în religia ei nu celebra acţiunile nobile ale unei femei.

De când era captivă la Ierusalim, spre marea ei nemulţumire, familia Schiffman nu i-a îngăduit niciodată să viziteze Zidul Plângerii. Aşa că nu era de mirare că Deborah alesese acest loc pentru a-şi plânge exilul şi a se ruga acolo.

Poate că chiar spera să expedieze un *kvitl* – bucăţica de hârtie conţinând o rugăciune personală către Tatăl Ceresc – pe care pelerinii în mod tradiţional le lăsau în crăpăturile numite Cutii poştale ale lui Dumnezeu.

Ştia că Rebbe Schiffman venea la Zidul Plângerii adesea, nu atât ca să se roage cât mai mult să comunice cu alţi lideri religioşi. Totuşi, de când stătea cu ei, Deborah n-a fost niciodată invitată, nici măcar când soţia lui se ducea singură.

— Şi ce-i aşa grozav, mă rog? încerca Leah s-o convingă pe Deborah în puţinele momente când stătea de vorbă. Ne înghesuie într-un colţ îngrădit, iar bărbaţii se roagă atât de tare că nici măcar nu te poţi concentra.

— Eu mă voi concentra, insista Deborah.

Rebbe Schiffman capitulă în cele din urmă.

— Bine, Leah. Dacă vrea aşa de mult, du-te cu ea.

Soţia lui bombăni, obosită fiind din cauza treburilor casei şi de grija copiilor. Chiar acum mai aducea unul pe lume şi nu era deloc încântată de perspectiva mersului pe jos până la Oraşul Vechi – nici chiar în scopuri sfinte. Ea, se încruntă şi murmură:

— Foarte bine. Am s-o rog pe doamna Unger, vecina noastră să aibă grijă de copii.

O oră mai târziu cele două femei îşi târau picioarele pe Hanevi'im Street. Uliţele înguste din Mea Shearim păreau umbrite tot timpul, aşa că lui Deborah îi prindea bine soarele primăverii timpurii care-i scălda faţa. Când au intrat în Oraşul Vechi pe Poarta Damasc şi au coborât aleile pietruite şi înguste, Deborah se simţi aproape năucă. Simţea prezenţa milioanelor de pelerini care lăsaseră în urmă atomii invizibili ai spiritului lor reverberând încă în mii de graiuri ca o rugăciune tăcută.

Au trecut de Via Dolorosa şi au ajuns la metereze deasupra curţii largi ce fusese evacuată de soldaţii israelieni după Războiul de Şase Zile.

În timp ce un poliţist militar controla în geanta lui Leah, ea făcu o grimasă şi apoi se adresă lui Deborah în idiş: „Uită-te la soldăţoii ăştia. Arăt eu ca o teroristă care poartă bombe?"

Înainte ca Deborah să-i poată răspunde, unul din soldaţi îi răspunse de asemenea în idiş:

— Credeţi că mie îmi place această slujbă, doamnă? Dar trebuie s-o fac chiar dacă aţi fi mama mea.

Leah se încruntă şi din nou comentă către Deborah:

— Ai auzit cu câtă lipsă de respect vorbeşte?

Soldatul se mulţumi doar să zâmbească indulgent şi le făcu semn cu mâna să intre.

Când au coborât în curtea exterioară au văzut o mulţime de credincioşi îmbrăcaţi în negru care se legănau cu ardoare în faţa zidului. Rugăciunile lor se ridicau în aer şi răsunau într-o multitudine de

melodii cu accente diverse după cum erau vorbitorii: din Damasc, din Dresda, din Dallas.

O barieră metalică fixa o zonă îngustă în colţul din dreapta, îndepărtat, pentru a fi folosit de femeile ce se rugau. În timp ce se îndreptau în acea direcţie, Leah o apucă strâns de mână pe Deborah pentru a o ţine cât mai departe de bărbaţi.

— Ce faci? şopti Deborah surprinsă. Eu nu-i deranjez.

— Nu vorbi, o repezi Leah. Fă doar cum îţi spun.

Zona îngustă în care se afla sanctuarul lor separat era foarte aglomerată, dar Deborah îşi făcu drum cu uşurinţă împingându-le pe celelalte femei ca să ajungă în faţă. Şi când a sărutat uşor piatra sfântă, a simţit un fior.

Fără să-şi deschidă cartea s-a alăturat celorlalte femei în rugăciunea de dimineaţă. Când au ajuns la *ashrey* – „Fericiţi sunt cei ce locuiesc în Casa ta" – vocea superbă a lui Deborah a crescut în volum şi ardoare, inspirându-le pe celelalte să-i urmeze exemplul.

Roagă-te lui Dumnezeu, o suflete al meu:
Mă voi ruga lui Dumnezeu cât voi trăi
Voi cânta rugăciunile mele lui Dumnezeu
Cât voi fi…

Apoi a urmat atacul.

De dincolo de barieră, strigăte furioase au început să le bombardeze: *„Shah! Zoll zein shah!"* Tăceţi! Cântaţi mai încet!

Dar femeile erau atât de molipsite de zelul lui Deborah încât şi-au cântat rugăciunile chiar şi mai tare – în afară de Leah Schiffman care încerca să le potolească.

Bărbaţii au continuat să strige şi femeile au continuat să cânte. Dintr-o dată au aruncat un scaun de lemn peste barieră lovind o femeie în vârstă şi trântind-o la pământ.

Atunci, în timp ce Deborah se aplecă s-o ajute, un obiect metalic a zburat prin aer. Şi când a lovit

pământul s-a desfăcut şi a început să fâsâie.

— Dumnezeule… gaze lacrimogene!

Revoltată mai mult decât înfricoşată, a înşfăcat butelia şi a aruncat-o în bărbaţi cu toate puterile. După care s-a auzit un strigăt de indignare. Dar şi mai multe proiectile au început să zboare peste barieră, iar femeile, urmând exemplul lui Deborah, le aruncau înapoi.

Deborah strigă înnebunită la poliţistul care-şi făcea rondul în zona de deasupra:

— De ce dracu nu faci ceva?

Numai că gardienii nu erau siguri cum trebuie să acţioneze. Ei aveau ordine stricte să nu se amestece între credincioşii care se rugau decât dacă aveau permisiunea specială de la Ministerul Cultelor. (Cine aruncase gazul lacrimogen, nu se ştia).

Căpitanul Yosef Nahum găsi singura soluţie de a preveni şi mai multe injurii.

— Scoateţi femeile de aici, se răsti el. Şi încercaţi să-i ţineţi pe bărbaţi departe.

Câţiva dintre ofiţeri s-au grăbit să le ajute pe femeile înfricoşate să se retragă. Alţii, o duzină, s-au prins de mâini pentru a-i opri pe bărbaţii zeloşi să se dezlănţuie şi să le hăituiască.

Zece minute mal târziu li se îngădui femeilor să se regrupeze şi să-şi termine rugăciunile în altă parte.

Cu toate că era şocată, pe Deborah n-a părăsit-o însă simţul ironiei. Fuseseră surghiunite la Poarta Dung – locul prin care de mii de ani se scotea gunoiul din Oraşul Vechi, se gândi ea.

Când au ajuns acasă, Rebbe Schiffman scotea flăcări.

— Adică deja ai auzit? îl întrebă Leah pe soţul ei.

— În Mea Shearim n-ai nevoie de ziare ca să ştii ce se întâmplă.

Ţintuind-o cu un deget acuzator pe Deborah, el spuse mânios:

— Şi asta din cauza acestui diavol. Ştiam eu că nu trebuie s-o lăsăm să meargă la Zid.

— Pe mine? întrebă Deborah cu voce mirată.

— Bineînţeles, răcni rabinul. Tatăl tău nu mi-a spus că eşti aşa de desfrânată.

— Desfrânată?

— Ai cântat, strigă el acuzator.

— *M-am rugat,* protestă Deborah supărată.

— *Dar tare,* tună rabinul. Bărbaţii ţi-au auzit vocea. Nu ştii că Talmudul spune că „Vocea femeii este o tentaţiei la desfrâu”?

Se întoarse spre soţia lui.

— Îţi spun, Leah, mi-e ruşine că această fată stă în casa noastră. Îmi vine în gând să-i cer lui Rav Luria s-o ia de la noi.

Oh, se gândi Deborah, rănită în sinea ei şi supărată, numai dacă ar face-o.

20
DANIEL

Universitatea noastră funcţiona după tipicul secolului douăzeci în afară de câteva seminarii ultra ortodoxe destul de simple ca şi cum bursierii evrei abia ar fi familiarizaţi cu Talmudul babilonian. Universitatea Ebraică era o instituţie „modernă”. Ea credea mai mult în activităţi intelectual-liberale cum erau filosofia seculară, artele şi fizica nucleară. Ceea ce abia dacă erau îngăduite ca o lectură ocazională de rabinii conservatori.

Din perspectiva acestui progres, noi, viitorii rabini eram obligaţi să luăm cursuri „la alegere”. Bineînţeles asta în afara domeniului nostru principal. Ceea ce ar putea fi, matematică, chimie, literatură engleză, sau oricare dintr-un vast număr de discipline. Dar cei mai mulţi dintre noi erau destul de practici pentru a alege cursurile oarecum apropiate viitoarei noastre chemări, aşa că am optat pentru filosofie.

Cu toate că H.U. oferea un splendid curs de Istoria Ideilor de la Platon la Sartre, nu eram obligaţi să ne limităm doar la cei patru pereţi ai propriei noastre şcoli. Datorită unui aranjament reciproc cu Universitatea Columbia din apropiere, puteam alege şi dintre cursurile ţinute de renumiţii titani ce semnau în registrul respectivei instituţii academice. Răsfoirea enormului catalog de la Columbia era echivalentă cu citirea unui vast meniu la un banchet al cunoaşterii.

Dar cred că ştiam ce voi alege chiar înainte de a examina catalogul. Era renumitul curs de psihologie a religiei ţinut de un eminent rătăcitor numit profesor Aaron Beller, el însuşi descinzând dintr-o linie de distinşi rabini.

Beller era ceea ce noi numeam peiorativ *epikoros* – un învăţat evreu care-şi părăsise turma. Hasizii credeau că atunci când va veni Mesia asemenea imorali vor arde în iad.

De ce am ales deliberat să mă confrunt cu şarpele care ar fi putut să mă tenteze cu mărul lepădării de credinţă?

Poate că fiind convins că de-a lungul vieţii mele ca rabin aş putea să întâmpin argumente chiar mai puternice împotriva religiei, mă gândeam că aş putea în acest fel să mă înarmez. Şi să învăţ cum să mă înarmez. Şi cum puteam s-o fac mai bine decât ascultându-l pe diavolul însuşi – prin cele mai revoluţionare şi mai rebele noţiuni concepute de un rebel strălucit.

În fiecare marţi şi miercuri dimineaţa, mergeam la distanţă de opt blocuri de căminul meu până la Columbia's Hamilton Hall, cea mai mare sală de lectură din campusul facultăţii pe care Aaron Beller o umplea până la refuz.

În prima dimineaţă n-am văzut prea mulţi colegi de-ai mei seminarişti, deşi am observat o mică enclavă de tichiuţe. Poate că restul erau prea speriaţi, dar studenţii de la Columbia şi alţi ascultători facultativi s-au strâns în jurul lui Beller ca şi moliile la lumină – de parcă ar fi vrut să vadă cât de aproape pot zbura fără să-şi ardă aripile propriilor credinţe.

Printre tineri erau răspândiţi preparatorii de la Columbia îmbrăcaţi în sacouri de tweed şi o serie de studenţi absolvenţi cu ceafa groasă precum şi un număr de gentlemeni de vârstă mijlocie, raşi şi cu colerete de clerici – evident vizitatori de la Union Theological Seminary de peste drum.

În clasă era murmur. Dintr-o dată se auzi un zgomot care îl însoţi pe bărbatul uscăţiv cu părul argintiu ce se deplasă de la uşă până la podium.

Profesorul Aaron Beller, M.D., Ph. D. îşi fixă posibilele victime cu un zâmbet mefistofelic în special pe aceia din rândul din spate, cei care stăteam la distanţă de el şi care ne trădam ca fiind cei mai înspăimântaţi de ideile lui.

— Pentru a mă pune la adăpost de susceptibilităţile celor mai mulţi dintre voi, începu el, ar trebui să vă explic filosofia cursului. Cred că

ar fi bine ca şi cursul meu să poarte un avertisment la fel ca şi acelea de pe pachetele de ţigări. Poate fi dăunător sănătăţii voastre mintale. Experienţa mea psihiatrică mi-a confirmat opinia că omul l-a creat pe Dumnezeu – şi *nu* invers.

El se plecă pe podium şi ne privi conspirativ.

— Şi acum, un secret nerostit al tuturor religiilor! Făcu o pauză. Într-un fel sau altul, omul ajunge la Dumnezeu prin sexualitate.

Clasa începu să murmure.

— Chiar în timpul domniei Regelui David, continuă Beller, timp de cinci secole întregi după ce Moise a primit cele Zece Porunci, evreii încă se mai închinau zeiţei *„Earth Mother”,* ca şi lui *Baal*, consortul ei falic. Aceste religii includeau în riturile lor prostituţia sacră.

La acest punct un grup al unei comunităţi mici hasidice ortodoxe se ridică în picioare. L-am recunoscut pe conducătorul lor, bărbosul meu coleg Wolf Lifshitz, care a început să tropăie furios în timp ce părăsea încăperea.

— Stai! le ordonă Beller.

Ei s-au oprit din drum.

Atunci li se adresă calm.

— Scopul meu este să informez, nu să ofensez. Puteţi să-mi spuneţi ce este atât de inacceptabil în ceea ce aţi auzit?

Studenţii s-au uitat unul la altul, fiecare crezând că celălalt va lua cuvântul. În cele din urmă, Lifshitz se umflă în piept şi răspunse:

— Aţi insultat religia noastră.

— Am insultat-o? întrebă Beller. Religia voastră priveşte adevărul ca pe o insultă?

— Ceea ce aţi spus dumneavoastră nu este adevăr, protestă Lifshitz.

— Poţi să fii mai clar?

Faţa lui Wolf se făcu roşie ca para focului:

— Ceea ce aţi spus despre… prostituţia sacră.

— Sunt sigur că voi ştiţi ebraica mult mai bine decât mine, răspunse Beller. Cum aţi traduce voi cuvântul *kodesh* pentru ceilalţi studenţi, aici de faţă?

Wolf răspunse şovăitor:

— Înseamnă… „sfânt”, „sacru”. Şi se poate referi chiar şi la Sfântul Templu.

— Foarte bine, comentă Beller. Şi ştii şi la ce se referă precis cuvintele *kadesh* şi *kedeshah?*

O expresie de îngrijorare trecu peste faţa lui Lifshitz în timp ce murmură ceva unuia dintre tovarăşii lui. Apoi se întoarse şi răspunse:

— Ei bine, evident, este ceva legat de sacralitate.

— Bineînţeles că este, zâmbi Beller triumfător. Sunt cuvintele ebraice pentru prostituaţii sacri – bărbat şi femeie – în slujba zeului Baal şi al zeiţei Astarte.

Litshitz fierbea de mânie când luă din nou iniţiativa.

— Unde aţi găsit dumneavoastră asemenea cuvinte în Biblie?

— Ei bine, spuse Beller, ele sunt prezente fără niciun dubiu în Deuteronom 23:18. Pot să-ţi citez cuvânt, cu cuvânt, dacă vrei.

— Cred că ştiu pasajul, îşi reveni Wolf. Dar nu spune Biblia că nu *trebuie să facem* aceste lucruri?

— Absolut, era de acord Beller. Dar trebuie reţinut faptul că acţiunile dezgustătoare pot fi pentru noi sensul curent al moralităţii. Strămoşii noştri erau atraşi de această practică ce era foarte răspândită în antichitate, în Orientul Apropiat. Mă refer acum la *Codul lui Hammurabi,* continuă el, unde cuvântul *guadistu* evident are acelaşi sens cu *kedeshah.* Cu alte cuvinte, vă place sau nu, vechii preoţi iudei erau foarte obişnuiţi cu aceste practici. Erau, îmi imaginez, chiar inspiraţi de acestea când vizitau Templul.

La acest punct clasa izbucni în râs.

Mărturisesc că am fost un pic mâhnit. Dar am fost de asemenea şi fascinat. Lifshitz şi compania stăteau ţepeni pe loc în timp ce Beller diserta.

— Vedeţi, rabinii care au scris şi codificat Legile erau destul de iscusiţi pentru a recunoaşte că cea mai puternică forţă ce îl conduce pe bărbat este *Yatzer Hara* – în traducere literară „înclinaţia spre rău”, dar

traducerea actuală, obişnuită în special în literatura psiho-analitică, este aceea de libidou. Aşa cum vor confirma şi învăţaţii noştri cei mai vechi, Legea ebraică cere ca bărbatul să-i facă plăcere soţiei sale în ziua de Sabbath.

Privind rapid către opoziţie, el cită din textul ebraic original:

— *Lesameach et ishto.* Am spus bine, domnilor?

Wolf Lifshitz nu se simţi intimidat.

— Vă referiţi la *mitzvah,* doctor Beller – o poruncă din Torah. Trebuie să fim cu toţii mândri că noi tratăm relaţiile conjugale cu respect.

— Foarte bine, recunoscu profesorul. Dar ştiţi de asemenea ce porunceşte *midrash* unui bărbat atunci când el se apropie de orgasm?

Adversarul său se încruntă supărat, dar nu răspunse.

Beller cită pasajul din volumul patru al Codului Prescurtat, capitolul 1:5.

— „În timpul coltului bărbatul trebuie să se gândească la unul sau altul din subiectele sacre din Torah". Apoi, ne întrebă pe noi, restul: Nu cumva găsim o contradicţie aici? Dacă unui evreu credincios i se porunceşte să facă sex, de ce i se porunceşte *să nu se gândească* la apropierea plăcerii lui maxime? Şi mai ales, de ce i se spune în mod expres că actul sexual „nu este pentru satisfacerea dorinţei lui personale?"

Grupul murmură o clipă, în timp ce Beller se întoarse către ei şi făcu remarca:

— Asta este şi concluzia pe care o trage Armageddon în sintagma lui *ambivalentă.*

Aşteptă să se potolească râsetele şi apoi continuă:

— N-are importanţă dacă doctrina este „Trebuie să te împerechezi", sau „Trebuie să *nu* te gândeşti la asta" Semnificaţia reală este că în orice caz sexul este pe primul plan.

Se mai uită încă o dată la tinerii antagonişti şi spuse fără sarcasm.

— Îmi pare rău că aţi găsit în asta o ofensă.

Wolf vorbi din nou în numele lor:

— Profesor Beller, eu pe dumneavoastră vă găsesc ofensator.

Cu asta au părăsit camera.

Beller s-a întors spre noi.

Beller îi privea pe dezertori care încă mai stăteau îngrămădiţi la ieşire, apoi îşi întoarse ochii spre noi.

— Ei, cel puţin acum ştiu că cine a rămas va fi o minte deschisă.

Apoi, trecu în revistă practicile religioase atât din Est cât şi din Vest pentru a demonstra că în fiecare dintre ele sexul joacă un rol central.

— Multe culturi încurajează plăcerea fără remuşcare. Hinduismul, de exemplu, vede în unirea bărbatului cu femeia o reafirmare a coerenţei universului. Astăzi în India sunt realmente mii de altare închinate falusului în erecţie – *linga*, simbol al zeului Shiva. Taoismul antic chinez susţine că a face dragoste este o acţiune solemnă „o nevoie de fericire" care aduce paradisul pe pământ. Chiar şi creştinismul timpuriu, continuă el, care nu era altceva decât celibat. Un om sfânt căpăta sanctitate numai după ce cunoştea sexualitatea obligatorie. Sfântul Anton şi Sfântul Jerome, de exemplu, au admis de bună voie că erau libertini din punct de vedere sexual înainte de a alege celibatul. Să cântărim, de exemplu, şi rugămintea plină de ardoare către Dumnezeu a tânărului Sfânt Augustin: Dă-mi castitate şi puterea de a mă stăpâni – dar nu prea curând.

În timp ce râsul răsuna din nou în sala de lectură, eu nu-mi puteam dezlipi privirea de oamenii bisericii aflaţi între noi. Spre deosebire de studenţii rebeli, ei îl ascultau plini de respect pe Beller, unii dintre ei aprobând din cap – poate pentru că mulţi dintre ei erau mai bătrâni şi ştiau că el marşa pe evidenţă şi nu pe speculaţie.

Abordarea subiectului de către Beller era aceea a unui psihiatru freudian, ce respingea credinţa oarbă ca iraţională şi nevrotică sau ca o sublimare a impulsului erotic.

Realmente am citit tot până la ultima silabă, cufundându-mă adânc în acest conflict religios şi, spre mirarea mea, aveam să constat că m-am ridicat la suprafaţă cu credinţa intactă.

Cursul nu a avut un examen final. Singura condiţie a fost o lucrare de cinci mii de cuvinte. Şi, deoarece grupa era prea mare ca Beller să poată citi eseurile personal, patru asistenţi licenţiaţi îl ajutau să facă evaluarea, însă eu doream cu disperare ca el să-mi vadă lucrarea şi mi-am zdrobit creierul să găsesc un mod de a aranja acest lucru.

Cursul lui s-a terminat la ora unu. Decât să mă mai întorc la masă în goană, am luat o salată frugală la cofetăria studenţească de la John Jay Hall.

Miercurea următoare, am tras o raită prin autoservire şi m-am uitat după un loc să mă aşez şi eu. L-am depistat pe profesorul Beller mâncând singur. Răsfoia nişte jurnale de specialitate şi mă întrebam dacă să îndrăznesc să-l deranjez. Dar, cum să spun, era: acum ori niciodată.

— Scuzaţi-mă, profesor Beller. Vă deranjează dacă vin lângă dumneavoastră?

El se uită la mine cu un zâmbet prietenesc.

— Aş fi fericit să am companie. Te rog, spune-mi Aaron.

— Mulţumesc, pe mine mă cheamă Luria – ah, Danny. Sunt în grupa dumneavoastră.

— Zău? remarcă el vizibil încântat în timp ce lua notă de tichiuţa mea şi sutana neagră. Presupun că pe bună dreptate te numeşti Daniel. Ai fost singurul destul de curajos să rămâi în groapa cu lei.

Voiam să-i spun cât de mult însemna cursul lui pentru mine, dar el mă întreba tot felul de lucruri despre mediul meu. Am fost surprins şi mândru atunci când mi-a spus că îl cunoştea pe tata. Asta e, îl cunoştea pe Silczer Rebbe.

— Cei din Silcz au o tradiţie de învăţătură splendidă. Ai de gând să-i calci pe urme? întrebă el.

— Da, am mărturisit eu. Cu toate că paşii mei nu sunt atât de mari.

— Asta dovedeşte adevărata umilinţă socratică, remarcă el.

— Ei bine, eu nu sunt Socrate.

— Şi eu nu sunt Platon, răspunse el. Dar asta nu ne opreşte să urmărim toate adevărurile insesizabile. Spune-mi, ce cărţi bune ai mai citit în ultima vreme?

I-am răspuns, căutând cu ardoare aprobarea lui, că îmi cumpărasem câteva din cărţile pe care le scrisese – că le ţineam în rezervă – şi aveam intenţia să le citesc în timpul vacanţei următoare.

— Te rog, protestă el. Nu risipi banii. Cumpără Martin Buber sau A.J. Heschel – *Dumnezeu în căutarea omului.* Ei sunt nişte minţi originale. Eu sunt doar sintetizator. Ochii lui străluciră şi apoi adăugă: Şi profesional vorbind, un încurcă lume.

— Dimpotrivă, am răspuns eu cât am putut de curajos. Dumneavoastră aţi aprins flacăra într-o mulţime de locuri întunecoase. Cu siguranţă şi în mine.

Pot să spun că a fost într-adevăr încântat.

— Mulţumesc, spuse el cu căldură. Asta este cel mai frumos lucru pe care îl poate auzi un profesor. Poate că într-o zi ai să scrii ceva care să mă aducă înapoi la turmă.

Asta m-a surprins.

— Chiar vreţi să credeţi? am întrebat cu.

— Bineînţeles, mi-a răspuns el cu candoare. Ştii cât sunt de agnostici oamenii care vor cu adevărat să găsească dovada că Dumnezeu se află în Ceruri? Poate că tu vei face subiectul iudaismului existenţial, Daniel.

Apoi brusc privi la ceas şi se ridică în picioare.

— Scuză-mă, dar trebuie să-l văd pe primul meu pacient la ora două. Mi-a făcut plăcere mica noastră discuţie. Haide s-o mai repetăm o dată, într-o zi.

Am rămas holbat fără să clipesc, privindu-l cum se îndepărta.

În timp ce cântăream discuţia noastră, mi-a trecut prin cap că cel mai important lucru pe care îl spusese era replica de la despărţire. Asta pentru că într-adevăr se ducea în lumea reală pentru a trata

suflete disperate şi nu oameni care se îndoiesc şi pentru care credinţa nu era suficientă.

Şi apoi am început să mă gândesc, e posibil ca şi eu să fiu unul dintre ei?

21
DEBORAH

Acum era rândul lui Rebbe Schiffman să ia masă la King David şi se îmbrăcă pentru această ocazie cu cămaşa curată albă, costum negru şi cravată. Soţia chiar îi perie cea mai bună pălărie neagră.

Plutea un aer de mister în jurul acestui prânz. Oaspetele lui era cunoscut doar că venea din Philadelphia.

Petrecuse dimineaţa citind o filă de corespondenţă îndoită cu semne criptice, care i se păru lui Deborah – atunci când îndrăzni să se uite la ele după ce el a părăsit camera – că arătau ca nişte litere japoneze.

— Okay, oftă el, închizând foaia şi ridicându-se să plece. Spuse apoi, jumătate pentru el, jumătate pentru Leah care îl ajuta să-şi pună haina neagră: Când vine de la Philadelphia, soţia ia deciziile.

Leah îi scutură mâna soţului ei.

— Succes, Lazar.

El zâmbi recunoscător şi plecă să prindă autobuzul. Deborah făcu tot ce putu ca să smulgă secretul de la rebbit-sin.

— Trebuie să fie o întâlnire la înalt nivel – despre ce-i vorba?

— Nu te priveşte, vezi-ţi de treaba ta, i-o tăie ferm Leah. Şi apoi, Rav Luria – fie-i numele binecuvântat – trebuie să facă acelaşi lucru.

Deborah era foarte nedumerită. Nu-şi putea aduce aminte nicio situaţie în care tatăl ei ar fi trebuit să ia masa la Waldorf Astoria cu „Philadelphia" sau cu cineva din alt oraş. Rabinul s-a întors exact înaintea rugăciunilor de seară, plin de încântare.

— Ei, *nu*? întrebă Leah nerăbdătoare.

— Slăvit să fie Domnul, răspunse soţul ei. Doamnei Philadelphia i-a plăcut ideea. S-a strâns o jumătate de milion.

Deborah începuse să se teamă că cei doi Schiffman erau implicaţi în vreo acţiune ilegală, şi

trase cu urechea, atentă, neputând însă rămâne ascunsă multă vreme.

Intră în camera din faţă şi întrebă nevinovată:

— Am auzit eu oare pe cineva vorbind de o jumătate de milion de dolari?

Şi atunci s-a întâmplat un lucru absolut uimitor: Rebbe Schiffman nu s-a înfuriat. Ba mai mult, a zâmbit cu gura toată şi i-a răspuns:

— E o zi minunată. Familia Greenbaum din Philadelphia ne-a dat fonduri pentru construirea unui cămin în parohia noastră. Acum putem primi mai mulţi studenţi.

— Minunat, răspunse Deborah. Asta înseamnă că veţi putea să vă permiteţi şi o casă mai mare. Şi chiar mai călduroasă, se gândi ea. Poate şi cu grădină ca să poată ieşi copiii la soare.

Rabinul s-a încruntat şi i-a tăiat elanul cu o mişcare a mâinii.

— Muşcă-ţi limba! M-ar bate Dumnezeu să folosesc chiar şi un penny din aceşti bani. Aici nu-i America unde credincioşii oferă rabinilor Cadillac-uri.

Spre surprinderea ei, mustrarea rabinului Schiffman o surprinse pe moment şi o făcu să-l respecte pentru altruismul său. Dar asta n-o putea opri să-l deteste.

Îşi lăsa familia să trăiască în mizerie, ca să nu mai vorbim că pe ea o trata cum îi trataseră faraonii pe înaintaşii ei pe când erau sclavi, în Egipt.

Deborah ştia că trebuia să se elibereze. Nu mai putea suporta lipsa de condescendenţă cu care o trata Rebbe Schiffman, nici tirania soţiei sale care o privea ca pe o anexă a maşinii de spălat.

Oare ştia tatăl ei într-adevăr unde o trimisese? El le spusese să combine pedeapsa exilului cu rigorile unei tabere de muncă?

Nu ştia sigur, pentru că nu-i scrisese niciodată. În schimb, mama ei, da, pentru a-i spune că făcea tot timpul presiuni asupra lui Moses să fie rezonabil şi să stabilească o limită în pedepsirea fiicei lor.

Mai mult decât atât, aşa cum îi promisese în secret, Rachel îi trimitea bani în fiecare scrisoare. Evident că făcea sacrificii, pentru că întotdeauna erau cel puţin zece dolari – uneori mai mult.

Deborah ţinea banii într-o cutie goală de cafea *Elite* în singurul dulap care i se dăduse din dormitorul fetelor.

În dimineaţa în care a împlinit optsprezece ani, n-a avut parte de nicio festivitate. Şi nu că ar fi aşteptat fanfara sau vreo prăjitură. Dar ce i-ar fi costat pe cei doi Schiffman să o felicite sau măcar să-i zâmbească?

Cel puţin mama ei şi-a amintit de asta. Şi scrisoarea plină de afecţiune a fost însoţită de un dar generos în bani – o hârtie de zece şi una de douăzeci!

Cutia de cafea a lui Deborah era plină ochi şi acum nu mai avea unde să-şi pună ultimul ei dar. Leah, deja o avertizase că deşi – slavă Domnului – nu erau hoţi în Mea Shearim, totuşi n-ar fi trebuit să-şi lase banii în dulap. De ce nu-şi deschidea ea un cont în bancă?

Părea o idee bună. Dis-de-dimineaţă a doua zi, Deborah părăsi casa şi se duse la bancă pe Hanevi'im Street.

Cu toate că era în plină vară, bărbaţii purtau caftane groase şi pălării de blană. Şi de câte ori se apropia de vreo unul, el îşi ferea privirea de parcă ar fi fost Meduza.

Ea însăşi era prea înfofolită pentru acel anotimp. Chiar dacă nu fusese deprinsă în educaţia ei să poarte mâneci lungi şi guler înalt, ei nu-i lipsiseră omniprezentele postere care le îndemnau pe femei să fie modeste în îmbrăcăminte.

Cu toate astea, simţea o oarecare plăcere să fie departe de casa sufocantă a lui Schiffman.

La un bloc distanţă de bancă, în timp ce aştepta la intersecţie, a aruncat o privire la indicator şi şi-a dat seama că se afla la colţul străzii Rechev Devora Hanevia cu strada Deborah the Prophetess. Era de-a dreptul uimitor că în ciuda obiceiurilor hasidice ce

confereau un aspect masculin până şi reşedinţelor, astfel că nici măcar nu se menţiona despre o femeie în public, totuşi aici era o stradă a cărei denumire cinstea numele ei biblic: Deborah, o Ioana D'Arc a evreilor care condusese armata israeliţilor în confruntarea cu cele nouă sute de care de luptă ale puternicului Canaan.

Oare Deborah Luria nu putea să aibă măcar o scânteie din acel curaj? Aşa cum stătea aici, într-o miercuri dimineaţă, la câteva sute de yarzi de temniţa ei, cu nouăzeci de dolari – *şi cu paşaportul* – în buzunar!

Temându-se să nu-şi piardă firea, o rupse la fugă îmbrâncind câţiva trecători intrigaţi, şi trecu de bancă, în jos, pe strada Jaffa, apoi traversă Nordau până la Central Bus Station.

Deborah se opri cu răsuflarea tăiată dar înveselită. Aproape că scăpase.

Acum singura problemă era – unde să se ducă?

Indicatoarele îi ofereau o mulţime năucitoare de destinaţii: Jerichon cel mai vechi oraş din lume, Tel Aviv cel mai frumos oraş *nouveau.* Sau Galileea.

Ultimul i se păru cel mai atractiv, nu numai din cauza frumuseţii sale legendare, dar şi pentru că era cel mai îndepărtat de familia Schiffman.

Dintr-o dată îi trecu prin minte un alt gând. Sunt femeie. Nu, să fiu cinstită – sunt *fată.* Şi nu pot merge oriunde de una singură. Am nevoie… de alţi oameni.

Păşi în staţie temătoare frământându-şi mintea şi încercând să găsească o rezolvare convenabilă pentru fapta ei.

Atunci văzu un mic semn ce indica *Egged Tours.*

Cu cincizeci şi şase de dolari, două ore mai târziu, ea s-a alăturat unui autobuz cu pelerini turişti din Atlanta, Georgia ce făceau o călătorie de trei zile prin Haifa, Nazareth şi Nordul Galileei. Mai avea şaptezeci şi două de ore – şi treizeci şi patru de dolari – la dispoziţie ca să-şi hotărască soarta.

S-au oprit să ia prânzul într-un restaurant pentru turişti, sus pe Muntele Carmel în Haifa. S-au aşezat

la mesele lungi de lângă fereastra pictată. La câteva sute de paşi mai jos ţărmul părea un safir uriaş pe o masă albă de marmură.

În timp ce turiştii făceau fotografii, Deborah se duse la casă şi schimbă trei fise pentru telefon.

Se uită la ceas şi apoi formă numărul. Trecuseră aproape cinci ore de când plecase la bancă. Cei doi Schiffman începuseră oare să se îngrijoreze? Or fi sunat la poliţie?

Puţin probabil, se linişti ea. Era atât de neînsemnată încât era convinsă că nici n-au observat că ea fugise.

— Alo? Leah – eu sunt Deborah.

— Nu, Madam Prinţesa – unde eşti? A trebuit să pun masa singură.

Aluzia la servituţile ei întăriră şi mai mult hotărârea lui Deborah.

— Ascultă, Leah, eu nu mă mai întorc. Nu mai pot sta la voi.

— Ce nebunie mai e şi asta? Şi-apoi cine ţi-a permis?

— N-am nevoie de permisiune. Eu ştiu că tu n-ai observat, dar am împlinit optsprezece ani. Asta înseamnă că sunt liberă să mă duc unde vreau.

Leah schimb macazul imediat:

— Ascultă, dragă, o imploră ea, iar tonul trăda panica. Ştiu că eşti supărată. Spune-mi doar unde eşti şi-l voi trimite pe Mendel cu maşina să te ia.

— Nu te mai interesează unde sunt. Dar am să fac un târg cu tine.

— Orice, orice.

— Nu-i spune tatei nimic şi atunci îţi voi da telefon peste trei zile la aceeaşi oră.

— De unde, Deborah?

— De oriunde voi fi, răspunse ea şi închise telefonul întrebându-se singură unde ar putea să fie.

Când se întoarse la masă, nu mai era decât un singur loc gol. Vecina ei, o femeie corpolentă care se prezentase ca fiind Marge – cloncăni:

— Ai pierdut supa, iubito. Ar trebui să-i spui chelnerului.

— E-n regulă, răspunse Deborah îngândurată, întinzând mâna flămândă după pâine.

— Nu, insistă noua ei prietenă, ai plătit pentru asta…

Chelner!

În timp ce i se aşeza castronul cu supă în faţă, Deborah se gândea cu încântare că Marge a avut ideea să-i reclame drepturile. Cu mai puţin de patruzeci de dolari în buzunar, ea nu trebuia să renunţe la nicio calorie la care avea dreptul.

Şi, bineînţeles, în timp ce se ridicau de la masă, a luat un măr şi l-a îndesat în buzunar.

Apoi autobuzul s-a îndreptat spre Nazaret. Aici Deborah a avut impresia că negustoria afişată cu ostentaţie pângărea oraşul copilăriei lui Christos, la care se rugau pelerinii. Se aflau într-o bazilică nou construită, biserica Bunei Vestiri, privind uimiţi la mozaicul spectaculos adunat din toate cele patru colţuri ale lumii creştine.

Spre marea supărare a conducătorilor de grup au stat aici peste program şi deja era ora nouă seara când în cele din urmă au ajuns la Roman Villa Hotel în Tiberias pe Malul Mării Galileei. Hotelul era mai degrabă un buncăr cu patru etaje fără lift şi fără aer condiţionat. În sufragerie, ventilatoare demodate din tavan împrospătau aerul greu adunând mai degrabă la un loc muştele din golf.

— A fost într-adevăr o zi plină, oftă Marge la masa de cină. A fost una din marile momente ale vieţii mele. Tu ce părere ai, dragă Debbie?

Deborah răspunse simplu:

— Da… a fost fascinat.

— Ai venit singură aici? o întrebă Marge.

— Într-un fel, trase Deborah de timp. Oh, o să mă întâlnesc cu părinţii mei mai târziu.

Sufrageria era neaerisită şi discuţia evazivă o făcea să transpire şi mai mult.

— O! Cred că-i minunat!, remarcă bătrâna. Cele mai multe fete din ziua de azi sunt hippies, călătorind cu prietenii lor – dacă ştii ce vreau să spun.

Neştiind cum să răspundă, Deborah simula că este preocupată de desertul lor, salata de fructe conservate nepotrivită cu acest pământ al portocalilor de Jaffa şi a bogăţiei de copaci fructiferi.

— Nu ţi-e cald cu mânecile acelea lungi, dragă? continuă Marge să sporovăiască.

— Ba da, răspunse ea. De fapt am să le scot chiar acum.

Zgomotul făcut de Deborah a atras atenţia turiştilor cu care era, până în cel mai îndepărtat capăt al mesei. Şi-a rupt mai întâi mâneca dreaptă, apoi mâneca stângă.

Pentru Deborah a fost o dublă eliberare. Ea nu se făcea comodă numai din punct de vedere fizic, se despărţea de asemenea şi de trecut.

Cu toate că ar fi preferat să fie singură, Deborah nu putea să risipească douăzeci de dolari în plus pentru o cameră singură.

Colega ei de cameră era o profesoară severă de la un Colegiu Baptist din Sud care îngenunchease lângă pat timp de câteva minute bune, cu palmele unite şi privirea în tavan.

O fulgeră pe Deborah cu o privire dezaprobatoare şi făcu remarca:

— Sper că n-ai să crezi despre mine că sunt impertinentă, domnişoară, dar aici este Pământul Sfânt. Nu crezi că ar trebui să-ţi spui rugăciunile?

— Le-am spus, răspunse Deborah pentru a evita discuţia, în timp ce eraţi pe hol.

În dimineaţa următoare, Deborah şi-a spus în minte o rugăciune specială, binecuvântându-i pe bucătarii israelieni care ofereau nu numai ouă şi pâine pe alese, dar şi iaurt, fructe şi salate.

De data asta şi-a însuşit două banane.

Conducătorii lor de grup, tiranici, i-au adunat în autobuz la ora opt dimineaţa, fix pentru a face turul oraşului antic şi al Mării Galileei – unde Sfântul Petru pescuise, grecii alergaseră pe stadion şi Regele Irod construise o monetărie pentru împăraţii romani.

După aceea au trecut în revistă zidurile oraşului construite de cruciaţii secolului doisprezece şi s-au îndreptat către punctul final al călătoriei lor: vizita acelei comunităţi altruiste ideosincratice, numită Kibbutz.

Şi acesta era unul încă foarte radical – înfiinţat de evreii europeni al mişcării *Ha-Shomer Ha-Tza'ir,* care se lepădaseră de credinţă pentru a-şi regăsi înrudirea lor cu pământul.

Pelerinii au găsit interesant Kfar Ha-Sharon deşi. După cum se exprima Marge „un pic cam prea comunist".

Dar Deborah era captivată. Aici erau evrei complet diferiţi de ceea ce văzuse sau cunoscuse ea vreodată. Dacă studenţii Torah erau caracterizaţi de o paloare cadaverică şi de o fragilitate pe care o sugerau umerii lor încovoiaţi, membrii Kibbutz-ului se situau la extrema cealaltă – bronzaţi şi plesnind de sănătate.

Aici, bărbaţii în şorturi lucrau cot la cot cu femeile în şorturi şi mai scurte. Ei îngrijeau livezi, plantau câmpuri imense de cartofi şi scoteau miere din stupi în imensa lor prisacă.

Gazda acestui tur nu era altcineva decât liderul Kibbutz-ului, un tip falstafian, numit Boaz, care le vorbea într-o engleză cu accent unguresc.

— Astăzi, kibbutz-urile mici cum este al nostru nu pot supravieţui numai din agricultură. Dacă vă uitaţi mai sus pe deal, veţi vedea o clădire care seamănă cu o fabrică mică. Aici ducem producţia pe care o obţinem, o congelăm rapid, o împachetăm şi apoi o expediem cu vaporul pe pieţele străine.

Făcu o pauză şi întrebă:

— Doamnelor şi domnilor vrea cineva dintre dumneavoastră să vadă cum se congelează cartofii în feliuţe subţiri?

Americanii ezitau. N-au făcut cinci mii de mile ca să vadă ceea ce vedeau şi la televiziune în programul de seară.

Dar ceea ce i-a impresionant a fost idealismul aşezării – faptul că întreaga comunitate putea lucra

pentru beneficiul egal al tuturor şi nimeni nu era plătit în bani. Cu toate acestea, după cum spunea Boaz, fiecare membru era aprovizionat cu tot ceea ce avea nevoie – fizic şi spiritual.

— De exemplu, dacă ştim că avem nevoie de un doctor peste, să zicem, cinci sau şase ani, noi trimitem un băiat deştept sau o fată la Universitate în Ierusalim sau Tel Aviv.

Pentru Deborah asta a fost o revelaţie. Boaz spusese: „Trimitem un băiat deştept sau o fată…". În Kibbutz, indiferent dacă domeniul era agricol sau academic, evreii şi evreicele erau egali.

Şi încă ceva. Aproape în orice loc de muncă pe care l-au vizitat, tinerii se uitau la ea – bineînţeles unii s-au uitat cu atenţie şi chiar au zâmbit.

Chiar în timpul cinei ce închidea acel tur, Deborah s-a hotărât să vorbească cu Boaz. Spre surprinderea ei şi el avea aceeaşi intenţie.

— Spune-mi? întrebă el, ce o aduce pe o fată ca tine într-un tur al creştinilor de la Bible Belt? Te-ai convertit cumva?

Deborah zâmbi.

— Dacă aş mai fi stat o săptămână în Mea Shearim, poate că aş fi făcut-o.

Boaz ridică din sprâncene.

— Mea Shearim – şi tu ai mâncat la masa noastră?

— A fost carne de porc? întreabă Deborah nefiind în stare să-şi ascundă tulburarea.

— Nu, răspunse Boaz. Dar puiul a fost cu unt adevărat, nu cu margarină. Noi combinăm laptele cu carnea. Ceea ce după standardul oricărui rabin este nekosher.

— Oh, spuse Deborah şocată, simţindu-se vinovată. Nu m-am gândit la asta. Eram convinsă că toată lumea în Israel este kosher.

— Ai stat prea mult timp în Mea Shearim, zâmbi Boaz. Şi acum, spune-mi, ce-i cu turul ăsta nebunesc?

Deborah îşi spuse povestea – asta este, în cea mai mare parte. N-a considerat necesar să explic de ce

fusese exilată din casa tatălui ei.

— Aşadar, trase Boaz concluzia când ea îşi termină povestea, acum eşti fără casă în ţara propriului tău popor.

— Cam aşa ceva, ridică Deborah din umeri. Şi când se vor termina banii…

Ea se opri.

În realitate se temea să se gândească serios la ce avea să facă atunci când aveau să se termine dolarii rămaşi. Ştia doar că n-avea să se mai întoarcă la familial Schiffman.

Boaz găsi cuvintele care ar fi putut s-o mângâie cel mai mult.

— De ce n-ai rămâne aici în kibbutz, să zicem pentru o lună, timp în care să te gândeşti? Bineînţeles, va trebui să munceşti ca toată lumea.

— Nu te teme. Sunt obişnuită cu muncile grele, răspunse ea cu zel. Apoi întrebă neîncrezătoare: Munca poate fi şi în aer liber?

— În aer liber, înăuntru – pe câmp, în bucătărie, cu copiii. Toată lumea aici face câte ceva.

— Atunci am să fac câte ceva din toate, afirmă ea cu un zâmbet subţire – şi pentru prima dată de când părăsise America se simţi plină de fericire. Când încep?

— Ei bine, oficial, de mâine dimineaţă – neoficial chiar de acum. Am s-o pun pe soţia mea să-ţi găsească un pat într-unul din dormitoarele fetelor şi, adăugă e zâmbind, să-ţi găsească ceva de îmbrăcat în afară de *shmatta* pe care o porţi. Între timp am să mă duc să-i explic cum stau lucrurile conducătorului tău de grup.

— Oare se va supăra? întreabă Deborah cu greutate.

— Nu, răspunse Boaz râzând din inimă, îi plătim comision pentru fiecare recrut pe care ni-l aduce.

În ziua următoare a dat ultimul telefon la Mea Shearim pentru a anunţa că intenţiona să rămână la un kibbutz din nord.

Prima întrebare a lui Leah era previzibilă:

— Sunt hasizi? Mâncarea este kosher?

— Nu, răspunse Deborah, dar oamenii sunt.

— Ne dai cel puţin adresa? Trebuie să-l sunăm pe tatăl tău. Te rog, Deborah, în afară de respectul pentru…

— Nu, o întrerupse ea pe Leah. Îi voi suna eu însămi pe părinţii mei – când voi fi pregătită. După o clipă adăugă: Vă mulţumesc pentru ospitalitate.

Cu alte cuvinte, Slavă Domnului că s-a terminat.

Cu toată bravada ei faţă de Leah, Deborah nu i-a sunat pe părinţi imediat. I-au trebuit câteva zile şi multe unghii roase – ca să-şi facă curaj.

Spre surprinderea ei Tata nu s-a enervat.

— Deborah, murmură el cu simpatie, trebuie să fii sub un stress extraordinar.

— Dimpotrivă, Papa. Mă simt mai calmă decât am fost vreodată în viaţa mea.

— Dar un kibbutz nu este un loc pentru o fată ca tine – şi cu siguranţă nu unul ca *Ha-Shomer Ha-Tza'ir*. Aceia sunt oameni imorali.

— Nu-i adevărat, răspunse ea jignită şi furioasă. Şi pe lângă asta nu-mi pasă ce spui, eu îi admir.

Îl întărâta intenţionat acum, vărsându-şi furia pe care o acumulase de când fusese repudiată, dar Rav îi răspundea pur şi simplu cu blândeţe.

— Ascultă-mă Deborah, spunea el, nu am timp pentru ceartă acum. Mâine voi trimite după tine pe cineva să te ia acasă.

— Papa, aici e casa mea, acum. Şi mă rog, la cine te referi când spui „cineva”?

— Pe cineva dintre ai noştri… din Ierusalim.

— Parcă te-ai referi la Mafia.

— Deborah, o atenţionă tatăl ei, îmi pui răbdarea la încercare. Ai de gând să faci ce-ţi spun eu sau…

— Sau ce? Am optsprezece ani, Papa. Oficial sunt adultă. Şi dacă vreunul din „oamenii” tăi va încerca să mă scoală de aici, va avea de-a face cu două sute de kibbutznici.

Pentru un moment s-a lăsat liniştea. Apoi, s-a auzit remarca exasperată a tatălui ei:

— Rachel, încearcă tu şi înţelege-te cu ea.

Acum era mama ei la telefon.

— Deborah, cum poţi să-i faci asta tatălui tău? Îi rupi inima.

— Îmi pare rău, Mama, răspunse ea, dar m-am hotărât.

Tonul din vocea lui Deborah o convinse pe Rachel că era de neclintit.

— Cel puţin ai să ne scrii? o rugă mama în sfârşit. Măcar o ilustrată ca să ne dai de ştire că eşti bine.

Deborah încercă să vorbească dar simţea un nod în gât. Era tristă pentru mama ei, închisă într-un ghetou din Brooklyn, captivă a unui mariaj medieval şi a unei mentalităţi de Epoca întunecată.

În sfârşit, în ciuda lacrimilor ce aproape o înecau, ea răspunse:

— Da, Mama, N-am să te necăjesc niciodată. Te rog, transmite-le tuturor dragostea mea. Se opri, trase aer în piept şi apoi adăugă încet: Inclusiv lui Papa.

22
TIMOTHY

În vara în care Tim a împlinit douăzeci şi unu de ani, el se afla deja de trei ani încheiaţi la St. Athanasius.

În timpul vacanţelor a rămas în şcoală şi s-a pregătit intensiv în particular nu numai cu Părintele Sheehan dar şi cu Părintele Costello, care îşi luase doctoratul în limbile vechi la Institutul Pontifical Oriental din Roma.

În ultima vreme numărul candidaţilor la preoţie scăzuse îngrijorător de mult în America! Şi iată că dintr-o dată apăruse de nicăieri în acest deşert sterp figura uluitoare a lui Timothy Hogan, izbitor de chipeş, plăcut şi strălucit.

Profesorii erau uimiţi. Tim nu avea numai dexteritatea de a-şi însuşi limbile biblice – latina, greaca şi ebraica – dar deprinsese chiar aramaica, limba de zi cu zi vorbită pe Pământul Sfânt pe vremea lui Isus.

Tim era unic şi din alt punct de vedere: părea să nu aibă nici un singur prieten. Unii susţineau că deşteptăciunea lui îi intimida pe ceilalţi studenţi, dar minţile mai pătrunzătoare din facultate realizaseră că evita orice fel de relaţie – cu altcineva în afară de Dumnezeu. Când nu era ocupat cu studiul, îşi petrecea timpul în capelă, rugându-se.

Aşa se face că spre deosebire de restul colegilor de clasă care vedeau vara ca singura lor ocazie de a lenevi – şi de a trage poate cu ochiul – pe o plajă aglomerată, Tim nu avea intenţia să-şi petreacă aceste luni preţioase în frivolitate. În ultima zi de şcoală, el şi-a luat rămas bun de la colegi şi în ciuda soarelui ispititor s-a îndreptat spre bibliotecă.

Era atât de cufundat în compararea celor două versiuni ale Sfântului Jerome date Psalmilor, încât abia dacă a simţit bătaia uşoară pe umăr şi-a auzit vocea joasă a fratelui Thomas, unul dintre noii diaconi hirotonisiţi.

— Te cheamă la biroul Rectorului.

Tim ridică privirea uimit.

— Cine? întrebă el.

— Nu mi s-a spus. Ştiu doar că a venit cineva în cea mai lungă maşină pe care am văzut-o vreodată.

Să fi fost cineva care să-l anunţe că unchiul sau mătuşa sa a murit? Era singurul lucru pe care şi-l putea imagina întrucât nu avea alte legături cu lumea de afară.

Bătu la uşă politicos, şi apoi auzi vocea prietenoasă a Părintelui Sheehan strigându-l.

— Intră, Timothy.

Tim deschise uşa şi fu luat prin surprindere, într-un fel, să vadă – în afară de rector – încă cinci vizitatori impozanţi. Toţi erau elegant îmbrăcaţi, şi numai unul în haine bisericeşti – Episcopul Mulroney, care acum avea părul complet cenuşiu.

— Excelenţa Voastră!

— Mă bucur să te văd, Tim. Am auzit lucruri absolut splendide despre studiile tale. Sunt extraordinar de mândru.

Tim privi la rector, care aprobă din cap fericit.

— Da, Timothy. Am fost tot timpul în legătură cu dioceza.

— Oh, a fost tot ce-a putut să îngaime Tim, pentru a-şi exprima încântarea, lăsând la o parte faptul că mândria era un păcat. Mă bucur că n-am… dezamăgit-o pe Excelenţa Voastră.

— Dimpotrivă, răspunse episcopul. De fapt, tu eşti scopul călătoriei noastre.

Tim se uită şi la ceilalţi vizitatori şi crezu că recunoaşte cel puţin pe doi dintre ei. Pentru că chiar în ziarele pe care seminariştii aveau voie să le citească, el văzuse fotografia lui John O'Dwyer junior, senatorul de Massachusetts. Şi era absolut convins că bărbatul în costum gri închis din trei piese era ambasadorul la Naţiunile Unite, Daniel Carroll.

Dar ei n-au fost prezentaţi oficial.

Fiecare îi adresă lui Tim un zâmbet prietenos, în timp ce episcopul îl îndemnă să se aşeze şi apoi îi explică în parte:

— Aceşti domni sunt nişte oameni de afaceri foarte importanţi şi funcţionari publici, după cum sunt şi catolici foarte devotaţi… Tim, recordul pe care tu l-ai stabilit la St. Athanasius ne-a atras în acest loc, ca o comoară preţioasă.

Tim înclină capul neştiind ce era mai bine să spună.

— Sunt încântat.

— Spune-mi, Timothy, îl întrerupse senatorul politicos. Care sunt planurile tale de viitor?

El ridică privirea surprins. *Planuri?*

— Eu – sper să fiu hirotonisit în doi sau trei ani.

— Ştim asta, îi aduse la cunoştinţă ambasadorul Carroll, întrebarea noastră se referea la planurile tale în cadrul bisericii.

— Ai vreo aspiraţie în mod special? întrebă unul dintre ceilalţi bărbaţi.

Aspiraţii? Un alt termen care îl lovi pe Tim ca un cuvânt nepotrivit în contextul ecleziastic.

— Nu chiar, domnule. Vreau numai să-l servesc pe Dumnezeu în orice situaţie aş putea fi folositor. Ezită şi apoi mărturisi – aşa cum poate v-a spus Părintele Sheehan, am avansat mult în studiul Scripturii. Într-o zi mi-ar plăcea să predau.

Ceilalţi de faţă au dat din cap unul la altul, schimbând priviri între ei. Senatorul O'Dwyl a şoptit chiar destul de tare către episcop:

— Nu mai am nicio îndoială.

Apoi s-a uitat la rector care i s-a adresat tânărului seminarist.

— Tim, a început Părintele Sheehan, sunt două drumuri care duc la Roma…

— *Roma?*

— Primul este cel pe care tu deja ai pornit – dobândirea învăţăturii sfinte. Al doilea, este ceea ce noi am putea numi – din lipsa unui cuvânt mai bun – conducerea.

— Nu cred că înţeleg, murmură Tim cu greutate.

Episcopul luă atunci cuvântul.

— Tim, ca păstori ai Bisericii, primul nostru scop este bineînţeles, să facem voia Domnului. Dar noi suntem de asemenea şi o instituţie pământeană. Vaticanul are nevoie de funcţionari talentaţi. Şi Biserica Americană are nevoie ca interesele ei să fie reprezentate la Sfântul Scaun.

În timpul pauzei ce a urmat, Tim a încercat să cuprindă dimensiunile conversaţiei. Către ce se îndreptau?

În cele din urmă senatorul vorbi în numele colegilor săi:

— Am vrea să te trimitem la Roma să-ţi completezi studiile.

Copleşit, Tim abia reuşi să îngaime:

— Mă simt onorat… foarte onorat. Asta înseamnă că voi merge la Colegiul Nord American?

Episcopul se lăsă pe spate în scaunul său şi zâmbi.

— La timpul cuvenit. Evident, ar trebui să îţi iei licenţa în Dreptul Canonic. Dar mai întâi am fi foarte fericiţi să studiezi un semestru italiana la Universitatea din Perugia.

— Italiana?! întrebă Timothy.

— Bineînţeles, răspunse Episcopul Mulroney. Asta este *lingua franca* la Vatican pentru toţi cei care servesc acolo – de la Gărzile Elveţiene până la Sfântul Părinte, însuşi.

Timothy era mult prea impresionat ca să mai spună ceva.

— Vei pleca pe cinci iulie, continuă episcopul printre altele. Asta îţi lasă răgazul două săptămâni ca să-ţi vizitezi familia şi apoi să vii la Universitatea Fordham pentru a-i întâlni pe ceilalţi din grup.

— Domnule? întrebă Tim.

— Da, explică unul dintre industriaşi. Sponsorizăm încă patru tineri la fel de talentaţi ca şi dumneata. Băieţi, buni catolici.

Senatorul de Massachusetts adăugă:

— Irlandezo-catolici.

Tim se întrista la perspectiva plecării de la St. Athanasius – singura casă adevărată pe care o

cunoscuse el vreodată. Mai mult decât atât, îi era silă să se ducă să-şi viziteze familia pentru a-şi lua rămas bun, chiar în ciuda faptului că trebuia să păstreze aparenţele.

Dar cel mai rău din toate era că trebuia să se întoarcă la locul crimei.

Familia Delaney s-a bucurat să-l vadă – cu toate că sentimentele n-au fost reciproce. Şi mătuşa Cassie a găsit cel mai nefericit mod de a şi le exprima.

— Dacă biata ta mamă ar fi fost sănătoasă…

Tuck a profitat de ocazie pentru a face o mulţime de urări de parcă ar fi fost o sărbătoare.

— Nu trimit ei chiar orice preot la Roma – mai ales că n-a fost încă hirotonisit. Dumnezeu te-a ales, Tim, crede-mă. Şi te iubesc pentru asta.

Lui Timothy nu i-a scăpat faptul că a fost singura dată când unchiul lui a folosit această expresie.

Tim a binecuvântat zorile plecării sale.

Tot timpul cât a stat la Brooklyn i s-a părut că de-abia mai respira. Evident, s-a întâlnit cu câţiva dintre vechii lui profesori, dar cea mai mare parte a timpului a rămas în casă, citind. Nu s-a dus nici măcar să se plimbe pe Nostrand Avenue de teamă să nu se întâlnească cu cineva din familiile pe care le servise odinioară – în special cu cei din familia Luria.

S-a trezit la şase, s-a îmbrăcat repede în hainele lui oficiale, a îmbrăţişat-o pe mătuşa Cassie, a îndurat îmbrăţişarea unchiului, şi a plecat spre staţia de metrou ce se afla la distanţă de trei blocuri, exact în momentul în care la St. Gregory au început clopotele să bată pentru slujba de dimineaţă.

Aproape că ajunsese în staţia IRT când i s-a părut că vede pe cineva alergând în depărtare şi strigându-l pe nume.

Era Danny Luria, alergând cu o servietă grea.

Inima lui Tim a început să bată cu putere. Cu toate că nu mai vorbise cu Danny din noaptea aceea

cumplită, el îşi închipuia că era încă pus la index de toţi membrii familiei Luria.

Un minut mai târziu, Danny ajunse lângă el.

— Mă bucur că te-ai întors, sufla el din greu în timp ce-şi strângeau mâinile. Cât mai stai?

Spre marea uşurare a lui Tim i se păru că el îi vorbeşte cu o voce prietenoasă.

— Ei bine, de fapt plec chiar acum.

— Mergi în Manhattan? întreabă Danny.

— Mda, şi de acolo plec la un drum ceva mai lung.

În timp ce se cufundau în adâncimile Brooklyn-ului, Tim nu putea să nu gândească: Uită-te la noi, doi viitori oameni ai lui Dumnezeu – un catolic şi un evreu – îmbrăcaţi ca doi gemeni. Singura diferenţă este că veşmântul negru al lui Danny a fost asortat cu o pălărie.

Şi-au cumpărat amândoi tichete şi purtându-şi fiecare geanta prin bariera de control, au ajuns pe platforma lungă şi goală în aşteptarea trenului.

— Deja eşti preot? întreabă Danny.

— Mai am câţiva ani până să fiu, răspunse Tim, întrebându-se care va menţiona primul numele lui Deborah şi sperând că totuşi n-o va face niciunul.

— Tu eşti rabin?

— Şi eu mai am câţiva ani – şi încă multă minte de căpătat.

Exact în clipa aceea trenul ajunse în staţie. Uşile se deschiseră brusc înghiţindu-i pe amândoi. Vagonul era pustiu şi ei s-au aşezat unul lângă altul într-un colţ.

— Ei, *nu,* şi ce drum lung ai de făcut?

— La Roma – pentru a-mi continua studiile de preoţie.

— Ei, comedie, trebuie să fii foarte emoţionat.

— Da, răspunse Timothy devenind tot mai anxios în timp ce se gândea la sine.

De ce nu face nicio aluzie la… scandal.

— Ce fac părinţii tăi? întreabă Tim provocator.

— Amândoi sunt bine, mulţumesc, răspunse Danny. Şi după o clipă de şovăială, adăugă: Deborah

este încă în Israel.

— Oh! spuse Timothy, e fericită? Când de fapt a vrut să întrebe: e măritată?

— E greu de spus. Scrisorile ei sunt atât de telegrafice. Vreau să spun că nu vorbeşte despre nimeni în ele.

Timothy înţelese din asta că ea era încă singură, cu toate că el fusese convins că tatăl îi găsise un soţ care s-o aştepte atunci când sosise la Ierusalim.

Au mers câteva minute iar tăcerea lor nu era întreruptă decât de zgomotul roţilor vagonului.

Danny putea să vadă din expresia lui Tim că nu se simţea în largul său.

— Poate să pară o prostie după atâta timp. Dar îmi pare rău de ceea ce s-a întâmplat, spuse el încet. Vreau să spun că din câte mi-a spus Deborah că nu a fost mare lucru – am înţeles că a fost o neînţelegere cumplită.

— Da, spuse Tim recunoscător în timp ce se gândea. N-a fost niciun sacrilegiu. Studiază? întrebă el sperând că întrebarea lui era în limita politeţii.

— Nu chiar, într-un fel învaţă limba.

Danny nu văzu niciun motiv pentru a trece sub tăcere amănuntele actului curajos al surorii lui de a-şi manifesta independenţa şi îi vorbi lui Tim despre servituţile ei de la Mea Shearim şi fuga la Kfar Ha-Sharon.

— Ce-i aceea?

— Un kibbutz în Galileea. Se află acolo de mai bine de un an.

— Frumos nume, spuse Tim şi imediat recită în ebraică „Eu sunt trandafirul din Sharon, şi crinul din vale…” Cântarea Cântărilor, capitolul doi, versul unu şi doi.

— Hei, remarcă Danny, Ebraica ta este mai bună decât a unor colegi de-ai mei.

— Mulţumesc, răspunse Tim sfios. O învăţ de câţiva ani, de-acum. Încerc să descopăr ceea ce i-a spus Dumnezeu lui Moise.

— Crezi că Dumnezeu i-a vorbit lui Moise în ebraică?

— Nu m-am îndoit niciodată de asta, răspunse Tim, surprins de întrebare.

— Ei bine, acest lucru nu este menţionat nicăieri în Biblie. După câte ştim, ei ar fi putut vorbi în egipteană sau în chineză, de exemplu.

— Nu e puţin ireverenţios ceea ce spui? chicoti Tim.

— Nu, răspunse Danny. Colegiul m-a făcut liber cugetător. Şi la urma urmei Moise a trăit după Turnul Babel. De atunci se vorbesc sute de limbi pe lume. Ar fi putut să vorbească în akkadiană sau ugaritică.

Tim dădu din cap, simţind un fluid mental din direcţia Danny. Părea atât de matur acum, atât de *deschis*.

— Ei bine, atunci, răspunse Tim cu vioiciune, ce dovadă avem că Moise *n-a vorbit în* chineză?

Danny se uită la el şi îi răspunse strâmbându-se:

— Dacă ar fi făcut-o, noi evreii am fi mâncat mai bine.

În cele din urmă trenul ajunse la staţia Street 116. Danny se ridică şi Tim îi urmă exemplul. Abia când ajunseră pe platformă, Danny realiză.

— Hei, nu trebuia să coborî la Şaptezeci şi doi?

— Întocmai. Dar nu-i nimic, răspunse Tim. Mai am încă timp şi mi-a făcut plăcere conversaţia noastră.

— La fel şi mie, spuse Danny întinzându-i mâna. Succes la Roma – şi ţinem legătura. Ştii unde să mă găseşti acum.

— Şi tu la fel, răspunse Tim prietenos.

Şi apoi în timp ce Danny Luria se îndepărtă îşi repetă; Sunt trandafirul din Sharon şi crinul din vale…

Kfar Ha-Sharon.

Şi acum ştiu cum s-o găsesc pe Deborah.

Când Timothy se întâlni cu colegii săi de călătorie la Fordham, a fost mai mult decât uimit că a fost ales pentru această călătorie.

Se gândise el că trebuia să fie vorba de nişte învăţaţi – şi chiar erau. Dar doi dintre cei patru seminarişti erau sponsorizaţi de un „comitet” care deja publicase nişte articole. Şi poate lucrul cel mai semnificativ dintre toate era că fiecare dintre ei emana un magnetism aproape animalic. Era prea puţin să i se spună aură.

De ce eu? se întreba Timothy uimit.

Mai târziu, în acea noapte, pe când stătea în pat în luxoasa cămăruţă, de unul singur, se întreba ce avea el în comun cu aceşti seminarişti impunători. Singura legătură pe care o găsea era destul de superficială. Aveau cu toţii vârsta lui şi erau irlandezo-catolici.

Abia pe la două dimineaţa îşi dădu seama că nu enigma alegerii sale îl ţinuse treaz ci sentimentele scoase la iveală în timpul discuţiei cu Danny Luria. Acum ştia că avea s-o mai vadă o dată pe Deborah. Nu pentru a continua relaţia lor, ci pentru a-i pune capăt cu adevărat.

În seara următoare, în timpul zborului au fost însoţiţi de Părintele Leoyd Devlin, un sexagenar foarte vioi care din nefericire era îngrozit de călătoria cu avionul.

Cât au traversat oceanul a încercat să-şi ţină firea cu ro-sariul într-o mână şi paharul în cealaltă.

După ce cabina s-a întunecat pentru a rula un film, Timothy s-a prefăcut că răsfoieşte fără niciun scop anume o revistă Al Italia sperând că, în felul acesta nimeni n-avea să observe că el studiază o hartă a rutelor aeriene.

Da, existau zboruri regulate din Roma spre Israel. Dar cum avea să aranjeze?

Încercă să-şi imagineze ce avea să se întâmple când avea s-o vadă pe Deborah faţă în faţă, la mii de mile depărtare de autorităţile care hotărâseră despărţirea lor. Ce avea să-i spună ea? Cum avea să se simtă el?

Nu putea să previzioneze răspunsurile. Dar ştia că avea să le găsească.

23
DANIEL

A fost cea mai cumplită noapte din viaţa mea.

Eram epuizat din cauza studiului *Învăţăturile lui Solomon,* renumita lucrare bazată pe diferitele tratate ale Talmudului scrise de Rav Solomon ben Jehieb Luria la jumătatea secolului al şaisprezecelea – fapt ce explică şi efortul pe care l-am făcut.

Intenţionam să-mi scot pantofii şi să mă trântesc în pat, când un băiat de pe coridor mi-a bătut la uşă să-mi spună că eram chemat la telefon.

— La ora asta?

Era mama – şi era înnebunită.

— Ce s-a întâmplat? am întrebat-o. Şi inima îmi bătea nebuneşte. E ceva rău cu Papa?

— Nu, mi-a răspuns ea şi vocea îi tremura, cu Rena… A suspinat adânc şi apoi a izbucnit: e posedată! Are halucinaţii – stă într-un fel de transă – şi geme cu o voce străină. Tatăl tău crede că trebuie să fie un duh rău.

— Duh rău? aproape am strigat eu într-un amestec de teamă şi neîncredere. Pentru Dumnezeu, Mama, suntem în secolul douăzeci. Demonii nu intră în oameni. Trebuie să chemi un doctor.

— Am făcut-o, spuse mama încet. Doctorul Cohen vorbeşte cu tatăl tău în clipa asta.

— Şi el ce-a spus?

Vocea i se cufundă într-o şoaptă temătoare.

— Că trebuie să chemăm… un exorcist.

— Bineînţeles, Papa n-o să fie de acord cu *asta.*

— Danny, deja a găsit unul.

Incredulitatea mea a lăsat cale liberă fricii. Eu nici măcar nu ştiam că există asemenea oameni.

— Mama, vrei să spui că Papa crede că aşa-zisul duh se află într-adevăr în Rena şi vorbeşte prin intermediul ei?

— Da, mi-a răspuns mama. Am auzit eu cu urechile mele.

— Ei bine, şi cine… cine pretinde el că este?

Ea ezită pentru o clipă.

— E Chava…

— Prima soţie a lui Papa?

Mama n-a putut decât să repete:

— Chava spune că a pus stăpânire pe sufletul Renei şi nu-l va părăsi până nu i se face dreptate. Te rog Danny, imploră ea, vino aici cât poţi de repede.

M-am întors în cameră, mi-am luat un fulgarin şi m-am grăbit spre staţia de metrou. Abia atunci m-am întrebat: Ce dracu puteam eu face? Vreau să spun că eu nu credeam în duhuri. Pentru Dumnezeu, morţii sunt morţi.

Şi dintr-o dată mi-am dat seama că nu mă puteam duce singur.

Deşi mi-era ruşine, m-am străduit să formez numărul de telefon al profesorului Beller. O voce somnoroasă mi-a răspuns.

— Da.

Tremuram de frig şi teamă în timp ce vântul pătrundea prin crăpăturile cabinei telefonice.

— Aici e Danny Luria, domnule profesor – ştiţi, studentul de la cursul dumneavoastră. Îmi pare foarte rău că vă sun aşa târziu, dar e vorba de ceva foarte serios.

— E-n regulă, Danny, a răspuns Beller calm. Despre ce poate fi vorba?

— Domnule profesor, l-am rugat eu. Vă rog să mă ascultaţi mai înainte de a crede că sunt nebun şi să-mi închideţi telefonul. Nu ştiu ce să fac. Mama m-a sunat adineaori să-mi spună că sora mea vitregă este posedată de un *dybbuk.*

— Este o superstiţie prostească, a răspuns el fără să ridice vocea.

— Ştiu, dar Rena delirează şi are halucinaţii.

— Nu mă îndoiesc de asta, răspunse Beller. Dar orice-ar spune sora ta – chiar dacă vocea ei s-a schimbat – asta vine din propriul ei psihic. Am să-l sun pe unul din colegii mei din Brooklyn.

— Nu, vă rog! Ştiţi tatăl meu a chemat deja un exorcist.

— Nu, n-a făcut Silczer Rav una ca asta, a răspuns Beller cu jumătate de voce.

Apoi a întrebat repede:

— Unde eşti acum, Danny?

— În staţie la IRT, Strada o sută şaisprezece.

— Mă îmbrac şi vin la tine. Aşteaptă-mă zece minute.

În timpul călătoriei îngrozitor de lente cu metroul către Brooklyn, profesorul Beller încercă să-mi explice ce ştia el despre ceremonia pe care spera s-o împiedice.

— Dacă a avut o cădere mintală – ceea ce cu siguranţă cred că s-a întâmplat, spuse el, acest ritual medieval nu poate decât să-i facă mai rău.

Am ajuns la sinagogă aproape de unu şi jumătate noaptea. Era întuneric, în afară de luminile ce veneau din apropierea Arcului Sfânt.

Vreo şase bărbaţi stăteau strânşi în cerc în jurul tatălui meu aşezat pe scaun frângându-şi mâinile. Printre ei erau unchiul Saul, cumnatul meu David – profesor în parohie care se căsătorise cu sora mea vitregă mai mare, Malka şi soţul Renei, Avrom, care era palid şi tremura.

Reb Isaacs, paracliserul se ducea înainte şi înapoi între ei şi colţul îndepărtat unde erau femeile – sora mea vitregă şi mama – care încercau s-o potolească pe Rena în timp ce aceasta mormăia neînţeles.

Doctor Cohen, evident, cu permisiunea lui Papa, stătea în separeul femeilor şi ridica din umeri.

În timp ce ne apropiam, mi-am dat seama dintr-o dată că Beller nu avea tichie. Din fericire întotdeauna eu purtam una de rezervă pe care i-am oferit-o, temându-mă puţin că avea să refuze s-o poarte. Dar el a dat pur şi simplu din cap şi şi-a aşezat-o pe creştet.

În timp ce ne-am îndreptat spre bărbaţi, am văzut o figură bizară aplecându-se spre tata – un bărbat bărbos, zbârcit, îmbrăcat cu un caftan lung şi pălărie cu boruri mari. El părea că le vorbeşte în şoaptă

tuturor celor prezenţi suplinindu-şi vorbele cu gesturi emfatice.

În spatele lui, la câţiva paşi stătea plin de respect un tânăr înalt, cadaveric, evident, un fel de asistent.

În acel moment ne-a văzut tata. Faţa lui era cenuşie ca o piatră de mormânt. În viaţa mea nu l-am văzut niciodată atât de tulburat. Gulerul cămăşii era deschis şi eşarfa de rugăciune îi era răsucită peste haina încreţită. El s-a îndreptat către noi şi m-a îndemnat să vin aproape.

— Danny, mărturisi el cu voce răguşită. Mă bucur că eşti aici. Pur şi simplu am nevoie de sprijinul tău.

El are nevoie de mine? Asta era o inversare de roluri neaşteptată.

Când am întrebat cine era bătrânul acela ciudat, el s-a uitat la mine neajutorat şi îndurerat.

— Este Rebbe Gershon de la *WILLIAMSBURG TALMIDEY CABBALA.* Eu l-am rugat să vină. Ştii că strămoşii noştri erau mistici. Dar eu n-am crezut niciodată în această magie neagră. Şi acum ea se petrece chiar în faţa ochilor mei.

Făcu o pauză şi adăugă îndurerat:

— Ce puteam face? Şi oricum avem o altă problemă. Nu suntem zece la număr. N-am putut chema decât oameni în care ne puteam încrede. Cum sunt Rebbe Saul, cei doi cumnaţi, Reb Isacs, Rebbe Gershon şi asistentul său, doctorul Cohen – şi tu eşti al nouălea. Mai avem nevoie de unul.

Se uită la tovarăşul meu şi parcă mă întrebă din priviri cine este:

— Acest domn – este profesorul Beller, Papa, l-am întrerupt eu.

— Oh, răspunse tata. Sunteţi evreu, domnule profesor?

— Sunt ateist, răspunse el. De ce nu le rugaţi pe una din acele femei să completeze cvorumul?

Tata ignoră întrebarea şi îi ceru urgent:

— Vreţi să staţi cu noi? Asta-i tot ce cere Legea.

— Foarte bine, căzu de acord Beller.

Un ţipăt sfâşietor veni din faţa sinagogii şi ecourile îi răspunseră din stranã.

Bărbaţii au mutat-o acum pe Rena în faţa amvonului şi au înconjurat-o. De data asta, în ciuda isteriei din vocea ei, am auzit clar cuvintele:

— Sunt Chava Luria şi nu pot intra în lumea de dincolo până când bărbatul care m-a ucis nu-şi va ispăşi pedeapsa.

Beller şi cu mine ne-am uitat unul la altul.

— E vocea surorii tale? întrebă el.

— Nu, am răspuns şi inima bătea să-mi iasă din piept. N-am auzit niciodată această voce, în viaţa mea.

În timp ce ne apropiam de cerc, o vedeam pe Rena zvârcolindu-se pe scaun, cu faţa schimonosită. Se trăgea de sheitel şi arăta atât de grotesc încât abia dacă am putut-o recunoaşte. Bucălatul ei bărbat, Avrom stătea lângă ea îngrozit şi neajutorat.

M-am îndreptat spre ea, m-am aplecat şi i-am spus cât am putut de blând:

— Sunt eu, Danny. Spune-mi, ce s-a întâmplat?

A mişcat din buze şi totuşi o altă voce nepământeană s-a auzit.

— Sunt Chava. M-am lipit de sufletul Renei şi aşa voi rămâne până când voi fi răzbunată.

M-au cuprins fiori de gheaţă. Ca şi pe ceilalţi martori.

Numai Beller a reacţionat. Spre surprinderea vizibilă a lui Rebbe Gershon, el păşi înainte, îngenunche lângă sora mea şi vorbi cu ea ca şi cum ar fi conversat cu vocea soţiei moarte a tatălui meu.

— Chava, spuse el încet. Eu sunt doctorul Beller. Despre ce răzbunare vorbeşti? Cine crezi că ţi-a greşit?

Replica ne împroşcă de parcă ar fi fost lava unui vulcan.

— El m-a *ucis.* Rav Moses Luria m-a ucis!

Nouă perechi, de ochi s-au fixat instantaneu asupra lui Papa, în timp ce profesorul Beller se întoarse spre el şi întrebă:

— Aveţi idee despre ce vorbeşte?

Tata dădu din cap cu putere şi adăugă în şoaptă:.

— N-am făcut nimic ca s-o răănesc.

— M-ai ucis, răsună vocea. M-ai lăsat să mor.

— Nu, Chava, nu, protestă tatăl meu. I-am rugat pe doctori să facă orice ca să te salveze.

— Dar i-ai lăsat să aştepte. Voiai să ai un fiu.

— Nu! şi faţa tatei se făcu albă ca varul.

— Mâinile tale sunt murdare de sângele meu, Rav Moses Luria.

Tata lăsă capul în jos pentru a evita privirile speriate ale martorilor şi murmură cu durere:

— Nu-i adevărat, nu-i adevărat.

Apoi se adresă exorcistului cu voce rugătoare:

— Şi-acum ce facem Rebbe Gershon?

— Deschideţi Arcul Sfânt şi ne vom ruga ca duhul rău să părăsească sufletul fiicei tale.

M-am îndreptat către amvon, am deschis uşile şi am tras într-o parte şi în alta draperiile. Aici se aflau, unul lângă altul, sulurile sacre de pergament îmbrăcate în husele lor de mătase brodate cu auriu şi ornamentate cu argint. Păreau că strălucesc mult mai tare decât oricând în acest întuneric supranatural.

Rebbe Gershon se întoarse către ceilalţi.

— Vom înconjura această femeie şi vom recita Psalmul Nouăzeci şi unu.

Am întors repede paginile şi am aşteptat instrucţiunile lui.

El ne-a făcut somn să începem.

Evident, rugăciunile noastre erau şuvoaie de cuvinte ce parcurgeau cu viteze diferite textul creând zgomotul sacru. Dar în acelaşi timp cu toţii vorbeam la unison ca şi cum Dumnezeu ar fi trimis un metronom în mijlocul nostru.

Studiasem acest psalm într-una din orele mele de clasă şi atunci aflasem că, în timpurile vechi, evreii superstiţioşi îl considerau ca având puteri antidemonice cu toate că primele două versuri îl invocau pe Dumnezeu cu patru nume complet diferite.

O, Tu, ce sălăşluieşti deasupra lumii la cea mai Mare

Înălţime

Şi trăieşti în umbra Atotputernicului;
Mă voi ruga Domnului care este refugiu şi
fortăreaţa mea,
Dumnezeul meu, în care cred
Căci El ţi-a dat naştere…

Am întors capul şi am văzut-o pe mama şi pe sora mea vitregă rugându-se cu ardoare. Apoi am privit pe rând feţele înspăimântate ale celor ce se rugau – în afară de tata. Nu puteam suporta să mă uit la el.

În timp ce recitam, capul Renei a căzut în faţă. Se zbătea ca şi cum s-ar fi luptat de moarte cu duhul care o poseda. Apoi dintr-o dată a căzut în nesimţire. Profesorul Beller s-a lăsat jos lângă ea şi i-a luat pulsul.

Am încetat cu toţii să ne mai rugăm. Era o tăcere mormântală. Puteam auzi rafalele vântului furios de afară.

Tata a întrebat cu teamă:

— Ţi-e bine acum, Rena?

Fiica lui a ridicat privirea, cu ochi rugători. Dinlăuntrul ei demonul urlă din nou:

— Nu voi pleca până când nu-ţi vei cere iertare Atotputernicului!

Tata îşi luă capul în mâini neştiind ce să facă. Voiam să mă duc la el şi să-l mângâi. Dar înainte de a face o mişcare spre el, Rebbe Gershon i-a poruncit:

— Rav Luria, trebuie să mărturiseşti.

Tata se holbă la el.

— Dar nu-i adevărat!

— Te rog, Rav Luria. Nu pune la îndoială cuvântul Tatăl Ceresc. Dacă El te găseşte vinovat, atunci tu trebuie să mărturiseşti.

Tata era de neclintit.

— Dar le-am spus doctorilor că viaţa ei era mai importantă. Ştii că i-am spus – este legea religiei noastre. Sunt nevinovat!

După o tăcere înspăimântătoare, Rebbe Gershon a murmurat din nou:

— Câteodată nu ne dăm seama ce facem. Dar El stă deasupra, în Ceruri şi nu poate fi împăcat decât dacă cerem iertare pentru păcatele ce le-am fi putut înfăptui.

— Bine! strigă tata.

Se lăsă în genunchi în faţa Arcului Sfânt şi suspinând a cântat *Al chet,* Marea Mărturisire a Păcatelor, pe care noi o recităm de câte nouă ori în Ziua de Ispăşire.

Fără un semn sau semnal, cu toţii la unison, răspundeam celui ce se ruga:

— Iartă-ne, izbăveşte-ne, mântuieşte-ne.

Când vocile noastre în cele din urmă s-au stins într-un ecou în sinagoga goală, profesorul meu a spus:

— Rav Luria, cred că fiica dumneavoastră ar trebui văzută de un psihiatru imediat.

Tata a dat repede din cap şi l-a ţintuit pe Beller cu privirea.

— Nu vă amestecaţi.

— Bine, faceţi cum vreţi, dar vă rog să reţineţi, ca doctor e de datoria mea să insist ca ea să fie dusă la spital.

Ceilalţi din grup se holbau la el. Sunt sigur că dacă n-ar fi avut nevoie de el ca cel de-al zecelea bărbat în cvorum, l-ar fi expediat de-acolo.

— Ce trebuie să facem, Rav Luria? întrebă unul dintre ei.

— Întrebaţi-l pe Rebbe Gershon, răspunse tata cu voce slabă.

Era clar că renunţase la întreaga autoritate.:

— Nu avem de ales, declară rabinul mai în vârstă. Trebuie să ducem la capăt întreaga ceremonie a excomunicării – coarne de berbec, Torah, lumânări – totul. În această situaţie implacabilă trebuie să ducem totul până la capăt. Sunteţi de acord, Rav Luria?

— Spuneţi-mi doar de ce aveţi nevoie, spuse tata încet.

— Mai întâi de toate să ne punem cu toţii *kittels.*

Exorcistul se îndreptă grăbit către asistentul său.

— Ephraim – repede.

Tânărul scotoci în geamantanul mare şi scoase de-acolo veşmintele albe evreieşti care se purtau în Zilele Sfinte – precum şi ca haine de înmormântare.

Rebbe Gershon se întoarse apoi către tata.

— Vom folosi şapte coarne de berbec şi şapte lumânări negre.

— Lumânări negre? spuse tata nevenindu-i a crede.

— Am adus totul – murmură Rebbe Gershon. Am lăsat geanta în biroul dumneavoastră.

Papa dădu din cap…

— Danny, du-te repede şi le adu, te rog!

M-am năpustit pe scări şi am intrat în biroul mic de la etajul doi. Arăta de parcă ar fi fost călcat de vandali.

Cărţi deschise, aruncate peste tot. Tratate de misticism şi demonologie. Câteva teorii mistice ale secolului al şaisprezecelea, *Divine Rabbi,* de Isaac Luria. N-am ştiut niciodată că se ocupase de asemenea lucrări. Sau poate le adusese exorcistul.

Lângă birou era valiza ponosită a lui Rebbe Gershon. M-am holbat la ea o clipă, temându-mă de ce ar fi putut conţine, apoi am înhăţat-o şi am dus-o cu grijă în jos pe scări.

În timp ce eu m-am întors la sinagogă, ceilalţi, inclusiv profesorul Beller, şi-au pus straie albe.

În clipa în care i-am dat geanta lui Rebbe Gershon, tata mi-a întins un *kittel* şi mie.

— Grăbeşte-te, Danny… să terminăm cu asta.

În timp ce mă îmbrăcam rapid, o auzeam pe Rena – sau poate era Chava? – gemând incoerent.

Rebbe Gershon porunci acum ca şapte oameni să dea jos Torah de pe Arcul Sfânt. Apoi deschise valiza şi îmi făcu semn să mă apropii de el.

— Ia astea de aici, băiete!

Îmi întinse una câte una cele şapte lumânări sinistre.

Tata se plimba înainte şi înapoi, de fiecare dată pocnindu-se peste frunte de parcă şi-ai fi bătut cuie.

Mama se apropie nervoasă de exorcist.

— Rebbe Gershon, vrem să facem şi noi ceva. Putem să ţinem cel puţin lumânările – vreau să spun în separeul femeilor, bineînţeles.

Bătrânul o îndepărtă cu un gest al mâinii. Apoi arătă cu degetul din nou spre mine. Am înţeles fără să fie nevoie de vorbe că îmi poruncea să sting celelalte lumânări.

Într-o clipă, uriaşă sinagogă s-a cufundat în întuneric în afară de cele şapte flăcărui ale lumânărilor.

În lumina lor pâlpâind sinistru, exorcistul ne împărţi cele şapte coarne de berbec. Am luat şi eu unul dar nu eram sigur că voi putea scoate vreun sunet pentru că buzele mele erau încleştate.

La un alt semnal al lui Rebbe Gershon, am înconjurat-o din nou pe Rena care încă mai stătea cu umerii rigizi şi cu ochii strâns închişi.

Trase adânc aer în piept în timp ce stătea în faţa ei şi începu să recite:

— Duh al răului, dacă n-auzi rugăciunea noastră, noi vom invoca puterea Celui mai înalt să te îndepărteze.

Apoi ne porunci nouă:

— Suflaţi în tekiah.

Întotdeauna m-a luat cu frig numai ce auzeam sunetul unui singur corn de berbec la sărbătoarea High Holy Days. Îmi imaginam că puternicul suflu trebuie să fie pecetea Judecăţii Supreme a lui Dumnezeu. Dar dintr-o dată şapte sunete erau mai mult decât orice închipuire.

Toţi ochii erau fixaţi pe obrazul Renei.

Ea începu să se strâmbe din nou şi vocea dinlăuntrul ei striga:

— Lăsaţi-mă! Nu mă mai trageţi! N-am să plec!

Rena părea să clacheze. Se prăbuşi din nou în scaun, complet paralizată.

Rebbe Gershon insista, broboane de sudoare îi străluceau în lumina lumânărilor pe sprâncene.

— Şi dacă nu iei în seamă cele mai înalte spirite, am să invoc acum cele mai necruţătoare puteri ale universului să te arunce afară.

Se întoarse spre noi iarăşi şi ne porunci:

— Suflaţi shevarim.

Trei note chiar şi mai joase au urmat după aceea umplând sinagoga. Cu toţii eram aplecaţi peste Rena. Demonul era încă în ea dar mult mai slăbit.

— Toate puterile universului sunt acum împotriva mea – se văita ea. Sunt sfâşiată de spirite fără nicio milă – dar în ciuda durerii n-am să plec!

Rebbe Gershon porunci acum brusc:

— Puneţi Torah-ul la loc şi închideţi Arcul.

Bărbaţii l-au ascultat şi au îndeplinit porunca cât au putut de repede. Eram singur, întrebându-mă ca întotdeauna ce mai putea face exorcistul.

Când am încercuit cu toţii din nou duhul cel rău, bătrânul a păşit în mijloc, s-a uitat drept la Rena şi a scos un răget ca de leu:

— Ridică-te, o, Doamne! Lasă-ţi duşmanii să se împrăştie şi să se risipească… eu Gershon ben Iacov rup orice legătură ce te ţine lipit de corpul acestei femei.

Făcu o pauză şi apoi strigă din nou chiar şi mai tare:

— Acum eşti excomunicat de Dumnezeu Atotputernic!

Arătând iarăşi cornurile ne spuse:

— Teruah.

Mânaţi de o frică oarbă, am suflat în cornurile noastre transformând atmosfera într-un haos primordial. Şi cu toate că aproape ne dădeam sufletul, el ne îndemna s-o ţinem tot aşa. Acum spasmele surorii mele erau atât de violente încât trupul ei aproape sărea de pe scaun. Dintr-o dată căzu inconştientă.

Rebbe Gershon ne făcu semn cu mâna să ne oprim. Papa a fost primul care s-a dus lângă ea. I-a ridicat faţa.

— O, Rena, fetiţa mea, ţi-e bine?

Ea deschise ochii uşor dar nu spuse nimic.

— Vorbeşte-mi, te rog, copila mea, o imploră el.

Ea încă tăcea privind în gol.

Cineva m-a bătut uşor pe umăr. M-am întors. Era Beller.

— Du-te la ea, şopti el.

Am aprobat din cap şi am făcut doi, trei paşi înspre sora mea. Ca printr-un miracol ea păru să mă recunoască.

— Danny, murmură ea, unde sunt? Ce s-a întâmplat?

— E-n regulă, am încercat eu s-o liniştesc. Soţul tău este aici…

I-am făcut semn lui Avrom. El a venit în faţă, s-a aplecat şi a îmbrăţişat-o pe soţia lui.

Rebb Isaacs a aprins luminile din nou în timp ce asistentul lui Rebbe Gershon strângea de la noi lumânările stinse.

Urmându-i exemplul bărbaţii şi-au scos veşmintele albe revenind din nou în hainele lor de zi cu zi.

Beller îi controlă din nou pulsul lui Rena şi împrumutând o lanternă mică de la doctor Cohen se uită în ochii ei. Se ridică apoi evident satisfăcut.

— Duceţi-o la culcare, aveţi grijă să se odihnească bine. Am să mă duc să vorbesc cu cineva de la spital să vină s-o vadă.

Mă aşteptam ca tata să obiecteze, dar el n-a spus nimic. Spre surprinderea mea era acum şi el pacientul lui Belier.

— Pot să vă vorbesc un moment, Rav Luria? întrebă el.

Papa aprobă numai din cap şi făcu câţiva paşi într-o parte cu profesorul. Au vorbit în şoaptă iar eu n-am putut auzi ce-şi spuneau. După un timp au dat amândoi din cap unul către altul şi apoi Papa s-a întors la noi ceilalţi.

Avrom o ţinea pe Rena îmbrăţişată. Am fost impresionat de devotamentul lui. Apoi tata ni se adresă tuturor.

— După cum vedeţi, Tatăl Ceresc ne-a auzit rugăciunile. Mulţumesc Rebbe Gershon, vă mulţumesc tuturor. Apoi adăugă cu o surprinzătoare

severitate: Dar vă poruncesc să nu vorbiţi despre ceea ce aţi văzut şi aţi auzit în această noapte.

În timp ce ne-am întors acasă, mi-am adunat curajul şi l-am întrebat pe Beller:

— Despre ce aţi discutat cu Papa?

— Despre prima lui soţie, Chava. L-am întrebat cum a murit.

— De fapt eu nici n-am ştiut. El n-a vorbit niciodată despre asta.

— Ceea ce mi-a spus a fost suficient ca să pun lucrurile cap la cap. Mi-am dat seama că a murit de toxemie.

— Ce-i asta? l-am întrebat.

— E una din marile suferinţe misterioase ale sarcinii. O formă specială de otrăvire a sângelui. Dacă scoţi copilul, încetează imediat şi mama se face bine. Bineînţeles, dacă copilul este foarte imatur… oftă el, apoi continuă: În cazul lui Chava a fost probabil prea târziu iar doctorul a încercat prosteşte să salveze şi mama şi copilul – şi i-a pierdut pe amândoi. Sunt sigur că indiferent de hotărârea tatălui tău lucrurile s-ar fi întâmplat la fel. Dar el tot se mai simte vinovat…

— De ce?

— A vrut un fiu, Danny, răspunse Beller. Se simte responsabil pentru moartea lui Chava şi crede că pierderea băiatului a fost pedeapsa lui.

Am mers tăcuţi amândoi câteva minute. Apoi din senin el mi-a spus încetişor:

— Sunt surprins.

— Ce vreţi să spuneţi?

Se uită în ochii mei şi răspunse cu compasiune:

— Sunt uimit că n-ai fost *tu* cel cuprins de duhul rău.

Acea ceremonie aproape păgână a marcat un punct de cotitură în viaţa mea. L-am văzut pe tatăl meu pe care până atunci îl considerasem omniprezent şi atoateştiutor, cuprins de neputinţă în

gheara superstiţiei atavice – redus la o replică slabă a eului său altădată titanic.

Nu-l mai puteam privi cu aceeaşi ochi.

Şi mă întrebam dacă mai puteam crede într-un Dumnezeu care lăsa duhurile rele să zburde aiurea prin lume ca apoi să fie alungate de lumânări negre, vrăji şi sunetul coarnelor de berbec.

Un singur lucru îmi devenea tulburător de clar.

Dacă exorcismul era ceremonia în care Silczer Rav credea, eu nu puteam să fiu succesorul lui.

24
DEBORAH

Părul negru a lui Deborah era învârstat cu şuviţe arămii – rezultatul direct al lucrului în bătaia soarelui pe câmpia de la Kfar Ha-Sharon.

Boaz a făcut în aşa fel încât să-i dea posibilitatea să lucreze cât mai mult afară, cu toate că nu putea s-o absolve în totalitate de serviciul mesei şi al curăţeniei în sufragerie.

În primele săptămâni la kibbutz, dieta ei părea să nu cuprindă decât aspirină şi suc de portocale – prima îi alina durerea muşchilor, şi a doua îi înlocuia apa pe care o pierdea prin transpiraţie în fiecare zi.

În ciuda disconfortului fizic, era bucuroasă. Şi pentru prima dată de când se afla în Israel, ea începu să-şi facă prieteni.

Boaz şi soţia lui, Zipporah, erau realmente mai ceva ca nişte părinţi. El, cu tot hirsutismul lui masculin se purta ca o cloşcă adăpostindu-şi puii răniţi sub aripă.

Erau peste o sută de familii în kibbutz, fiecare cuplu locuind în srif – o colibă spartană din lemn pentru nevoile lor, în timp ce vlăstarele lor se alăturau celorlalţi copii care locuiau într-un dormitor separat.

Spre surprinderea lui Deborah această separare nu era cea mai drastică. Totuşi tinerii păreau să se bucure să trăiască la un loc cu alte câteva zeci de copii asemenea lor şi acceptau ca foarte natural faptul că părinţii lor îi vizitau doar după-amiaza târziu. Timpul petrecut împreună, deşi era scurt, era foarte pasionant.

Ea însăşi locuia în *srif* cu alte patru femei voluntare – o nemţoaică, două olandeze şi o suedeză, fiecare dintre ele fiind acolo într-o vizită de şase luni de zile.

Toate erau creştine convinse, şi au fost determinate să vină în Israel din motive complicate şi diferite.

Tatăl lui Almuth fusese căpitan în armata germană, dar el n-a vorbit niciodată despre experienţa lui de război. Doar atunci când părinţii ei au fost ucişi într-un accident pe autostradă iar ea şi fratele ei Dieter au căutat prin lucrurile lor personale, au găsit documentele şi medaliile din campania de luptă ce arătau că tatăl ei servise cu cinste în Grecia şi Iugoslavia organizând deportarea evreilor. Ca şi mulţi alţi tineri germani, Almuth s-a simţit obligată să facă un gest de căinţă, dacă nu de ispăşire, cel puţin de împăcare.

Celelalte erau inspirate de diferite sentimente religioase – de exemplu să citească Vechiul Testament în ebraică – în original. Dar toate erau foarte convinse de motivele lor pământeşti. Nu numai strălucirea extraordinară a soarelui le încălzea, ci şi figurile amabile ale bărbaţilor israelieni îndemnându-le să se bronzeze şi mai mult.

În kibbutz se ţinea Sabbath-ul după cum era la modă. Aprindeau lumânări şi cântau cântece, apoi după cină puneau un film.

Sâmbăta, în loc să meargă la lucru luau autobuzul şi se duceau la picnic sus pe dealuri sau la malul mării.

Uneori vizitau câte o aşezare arheologică şi pentru a mai schimba munca la câmp luau atunci mistria şi săpau cu entuziasm după antichităţi în timp ce arheologii priveau la ei cu amuzament.

La început, Deborah ascultase de porunca credinţei ce-i interzicea călătoria de Sabbath. În cele din urmă însă, când toţi ceilalţi au plănuit să facă o călătorie la Marea Moartă, ea n-a mai putut rezista ispitei lor.

În dimineaţa aceea de sâmbătă şi-a împachetat prosopul şi costumul de baie – care cu toate că era uniforma standard a kibbutz-ului, arăta jenant de decoltat pe ea – şi îi urmă pe colegii ei până la anticul autobuz de şcoală, bun la toate, deşi scârţâia din toate balamalele.

Atunci a ezitat.

Boaz care aduna la un loc cârdul vesel de kibbutznici în autobuz, o văzu că stă nemişcată lângă uşă.

— Deborah, spuse el blând, toate lumea din autobuz a citit Biblia. Şi nu spune oare Torah că Sabbath-ul este pentru odihnă şi bucurie?

Ea aprobă din cap nervoasă, dar încă nu se mişcă. În cele din urmă, el o luă de după umăr şi îi spuse:

— Şi pe lângă asta tu crezi cuvintele lui Zaharia! Căci chiar dacă păcătuieşti un pic, Dumnezeu te va îndrepta ca pe aur sau argint şi vei putea iarăşi să mergi în paradis cum se cuvine.

A fost mişcată de cuvintele profetului.

În timp ce se aşeza lângă Yoni Barnea, fiul adolescent al medicului kibbutz-ului, gândi cu voce tare:

— Cum se face, băieţi că voi care sunteţi atât de necredincioşi ştiţi cu toţii Biblia pe de rost?

Yoni zâmbi şi ochii îi străluciră:

— Ah, Deborah, nu înţelegi. Pentru noi Biblia nu este o carte de rugăciune – este un ghid.

Ea zâmbi, apoi se lăsă pe spate pe banchetă încercând să uite cât de multe interdicţii de Sabbath încălcase, hotărâtă să se bucure de ziua de odihnă într-un fel nou.

Deborah n-a fost niciodată într-o tabără de vară. Asemenea activităţi frivole erau supărătoare pentru părinţii ei şi cercul lor. Vacanţa de vară constând dintr-o săptămână sau două într-o enclavă din Spring Valley, nu era altceva decât Brooklyn transplantat din aşezarea lui concretă de pe asfalt, pe iarbă, în pădure, iar piatra cenuşie era schimbată cu bungalowurile din lemn vechi.. Feţele însă rămâneau aceleaşi.

Această călătorie cu autobuzul era prima din viaţa ei pe care o făcea pur şi simplu de „plăcere”. Cuvântul ca atare era foarte străin de experienţele copilăriei sale. Şi în timpul acestei călătorii plină de praf prin toate hârtoapele, adulţii dând în mintea copiilor cântau şi băteau din palme, repertoriul lor

întinzându-se de la cântecele biblice la acordurile şlagărelor din Israel (care uneori coincideau).

Când pasagerii nu cântau ci înşişi răsunau ultimele noutăţi din America Top 40 – găzduit de Abic Nathan în Voice of Peace, la postul de radio pirat aflat la bordul unei nave ancorată undeva în apele Orientului Mijlociu. Directorul său renegat credea că magnetismul muzicii ar putea ajuta acolo unde diplomaţii fuseseră învinşi – să-i unească pe arabi şi pe evrei pe aceeaşi lungime de undă.

Au făcut o staţie pentru Coca-Cola la Tall as-Sultan, localitate aflată pe ruinele vechiului Jerichon, cel mai vechi oraş locuit din lume.

Cei mai mulţi dintre kibbutznici purtau hărţi turistice şi toată lumea părea să fie expertă într-un loc sau altul. Aşa era Rebecca Mendoza, o imigrantă din Argentina care citea cu voce tare traducând în ebraică din *Guia de la Terra Santa.*

— Jerichonul a fost un oraş important al cruciaţilor, şi mai sunt încă multe puncte de interes creştin. Mănăstirea Temptation, explică ea, este construită pe locul unde Satan l-a ispitit pe Isus să transforme pietrele în pâine pentru a-i dovedi că este El. Şi Isus a răspuns: „Este scris că omul nu va trăi după legea, lui, singur, ci după fiecare cuvânt rostit din gura lui Dumnezeu”. Acest adevăr poate fi găsit în Evanghelia după Matei, capitolul patru.

— Ai uitat să spui ceva, domnişoară a intervenit unul din kibbutznicii mai în vârstă. Isus l-a citat pe Moise – „Omul nu poate trăi numai după legea lui ci după fiecare lucru predicat de glasul lui Dumnezeu”. Deuteronomul opt, versul patru.

— Greşeşti ca de obicei, Yankel, îl dojeni o altă voce ridicându-se deasupra.

— Ce vrei să spui? ripostă bătrânul cu o indignare dramatică.

— Este versul trei!

În timp ce se întorceau la autobuz, Deborah era deja epuizată şi o dureau picioarele.

— Nu aşa că-i minunat? trâmbiţă Boaz în timp ce se îmbarca după ce mai dădu o raită pentru ultimul răzleţ. Şi partea cea mai bună abia de-acum încolo vine!

Uitându-se la sexagenarul neobosit, Deborah îi şopti lui Almuth:

— De unde are atâta energie?

Nemţoaica ridică din umeri:

— Aproape toţi evreii sunt la fel. De parcă ar sta conectaţi la un generator electric şase zile pe săptămână pentru ca în a şaptea să-şi poată descărca energia.

Autobuzul se îndreptă spre sud trecând prin Qumran, unde în 1947 un ciobănaş căutându-şi un miel rătăcit a dat din întâmplare peste un depozit antic de suluri de papirus, care mai târziu au fost cunoscute ca Manuscrisele de la Marea Moartă. El le-a vândut unui anticar din Ierusalim pentru extravaganta sumă echivalând preţul unei perechi de pantofi noi. În decursul timpului paşii băiatului s-au dovedit a fi mai scumpi de cinci milioane de dolari.

În mai puţin de o oră după aceea, ei se aflau deja pe malurile Mării Moarte.

— Cel mai jos punct de pe pământ, citi Boaz. Un sfert de milă sub nivelul mării.

— Hei, strigă o tânără, uitaţi-vă la oamenii aceia în apă…

— Nu sunt *în* apă, o corectă Boaz, ci sunt *pe* apă.

Toţi ochii se întoarseră spre cei care făceau baie şi care stăteau culcaţi pe suprafaţa ei ca pe o saltea invizibilă. Concentraţia mare de sare îi transformaseră în plute umane.

În tulburarea ei, Deborah uită pe moment teama de a-şi îmbrăca costumul de baie şi de a înota în compania bărbaţilor. Câteva minute mai târziu, ea şi prietenele ei plonjară în apă săltând în sus şi în jos râzând.

Ceva îi transformase lui Deborah întreaga concepţie despre viaţă. Poate magia apei sau balsamul aerului? Pentru câteva momente ea se gândi că ar putea fi chiar fericită.

Dragă Danny,

Trebuie să te anunţ un lucru foarte important. În felul meu umil, am dobândit un loc foarte special în analele familiei Luria.

Cu toate că noi am dat de-a lungul secolelor învăţaţi, comentatori biblici şi filosofi – cel puţin după cunoştinţele mele n-am dat încă niciun şofer.

Cu toate astea, eu am obţinut această distincţie în după-amiaza asta, un pic după apusul soarelui şi sentimentul de libertate pe care mi-l dă este indescriptibil.

Acum pot să iau o maşină de la Subarus şi să conduc până la Haiffa, de două ori pe săptămână după-amiaza pentru a începe cursurile de B.A. la literatura ebraică.

Mi-am tipărit chiar lucrarea pe o maşină de scris cu litere ebraice – deprindere pe care am căpătat-o în timpul cât am fost de serviciu în biroul kibbutz-ului.

Programa universităţilor israeliene pare accesibilă oamenilor încadraţi în muncă şi au o mulţime de cursuri seara. Materia pe care o învăţ este veche şi fascinantă (sau poate că este fascinantă tocmai pentru că este veche dar *nu* este religioasă).

Am descoperit geniul câtorva strămoşi ai literaturii noastre despre care n-am auzit niciodată în Brooklyn.

De exemplu, incomparabilul Judah Halevi (care a trăit în Spania secolului unsprezece). El cântă iubirea pământească şi celestă cu aceeaşi pasiune:

„Mă îndrept către izvorul vieţii şi al adevărului,
Fugind de o viaţă de minciuni şi vanitate,
Dacă aş putea doar să-i reţin chipul iute în inima mea,
Ochii mei n-ar mai privi la lumea de-afară”.

Asta doar ca să-ţi dau un exemplu de cum mă simt pe moment.

Te rog, găseşte-ţi timp să-mi scrii mai mult despre filmele pe care le vezi la Thalia. Mă faci geloasă.

Tot ce se găseşte în kibbutz par să fie western-uri.

Sărut-o pe mama.

Cu dragoste,
D

În timp ce strecura hârtia în plic şi îl lipi cu două timbre colorate, Deborah se gândi la versurile finale ale poemului pe care îl citase în scrisoarea ei:

Dacă aş putea doar să-i reţin chipul iute în inima mea.
Ochii mei n-ar mai privi la lumea de-afară.

Lumea părea plină de expresiile iubirii sale pentru Timothy.

25
DANIEL

Mi-am sărbătorit recent a optsprezecea aniversare şi o duceam de azi pe mâine. Legea cere ca bărbatul să se căsătorească când ajunge la vârsta de optsprezece ani. Ştiaţi că nu există niciun cuvânt pentru „holtei" în Vechiul Testament? Şi asta pentru că evreii nici măcar nu puteau concepe ca un bărbat să fie necăsătorit, mariajul fiind singura lui cale de a-şi înfrânge „înclinaţia spre rău". Şi-apoi, la optsprezece ani, sexul bărbatului ajunge la maturitate.

Fără îndoială că libidoul meu era în plină floare şi aş fi avut visuri erotice chiar şi fără să fi văzut acele filme exotice de la Thalia. Mai mult decât atât eram dureros de conştient că Talmud-ul priveşte gândurile păcătoase cu aceeaşi asprime ca şi faptele însăşi.

Aşa că am tras concluzia că dacă tot aveam să fiu pedepsit doar pentru că mă gândeam la sex, aş putea tot atât de bine chiar să o şi fac. Bineînţeles că nu aveam nicio idee despre ce trebuia să fac pentru asta.

Atunci, conştient sau nu, Beller mi-a oferit ocazia.

Spre sfârşitul lui aprilie m-a invitat la o petrecere acasă la el. Ştiam că aveau să fie mai ales studenţi de la Columbia, dar trebuia să mai întâlnesc şi fete de la Barnard de asemenea. Şi până una alta nimeni nu putea să-l învinovăţească de a mă fi dus în ispită. El doar mi-a deschis uşa. Eu am fost cel care a intrat, de bună voie. Şi cu nerăbdare.

Nu mi-a spus-o niciodată, dar ştiam că chiar şi cele mai bune haine ale mele de Sabbath nu erau potrivite pentru o astfel de ocazie. Aşa că am făcut o expediţie din proprie iniţiativă la Barney unde mi-am cumpărat prima mea haină de mirean: un blazer albastru de bun gust.

Apoi a venit momentul unei reale confruntări cu mine însumi. Puteam eu să particip la un cocktail la New York cu perciunii cârlionţaţi atârnându-mi până

la jumătatea obrajilor? De altminteri eu mai văzusem postere ale unor interpreţi de rock-and-roll ale căror coafuri erau chiar mai lungi şi mai cârlionţate decât a mea. Dar întrucât eu nu puteam să cânt nici din gură nici la chitară, credeam că cel mai bun lucru pentru mine era să-mi asigur o înfăţişare cât mai puţin defavorabilă.

De aceea, m-am dus la un bărbier (la douăzeci de blocuri distanţă de şcoală) şi i-am cerut să-mi tundă perciunii lăsându-i suficient de lungi pentru a satisface cerinţele biblice ce interziceau ca părul să fie tăiat deasupra punctului de legătură dintre ureche şi obraz.

— Şi ce facem cu buclele, domnule?

— Oh, un fel de… scurtaţi-le, de asemenea, am răspuns eu cu nervozitate.

— Nici vorbă, era el de altă părere. Nu sunteţi primul hasid care staţi în scaunul meu. Trebuie să vă răzgândiţi – dacă sunt destul de scurte pentru a fi „moderne” ele nu vor mai fi destul de lungi ca să fie kosher. Înţelegeţi ce vreau să spun?

Vai ştiam eu foarte bine. Am închis ochii – gest pe care el l-a interpretat corect ca fiind un acord. Lamele lui erau ascuţite şi nedureroase. N-am avut nici măcar o strângere de inimă ulterior. Aveam să port pălărie cu boruri largi, practică pe care colegii mei studenţi o puneau pe seama unei profunde pietăţi. Mare ipocrizie.

Am încercat să mă conving singur că nu-mi era de niciun folos.

Ceea ce m-a izbit prima dată a fost orchestraţia unor noi sunete. Clinchete subţiri de parcă ar fi bătut lapoviţa în fereastră, vocea lui Ray Charles (aşa cum am aflat mai târziu), stereo, conversaţia cu voce tare ridicându-se deasupra muzicii totul se amesteca într-un zumzăit, care suna ca zgomotul mixerului din bucătăria mamei.

Rămăsesem în pragul camerei de zi a lui Aaron Beller şi priveam, nevenindu-mi să cred ochilor, încăperea plină de lume.

Peste tot erau bărbaţi şi femei discutând liberi unii cu alţii. Unii chiar atingându-se. Totul părea… străin.

— Rabbi Luria, tu nu eşti Moise pe muntele Nebo. Aici este pământul făgăduinţei în care *poţi* intra.

Era chiar gazda şi alături de el o blondă elegantă în jur de patruzeci de ani.

— Intră, Daniel. Aici sunt mulţi oameni pe care cred că vei fi bucuros să-i întâlneşti. Pentru început aceasta este soţia mea, Nina. Ţi-aminteşti panourile din biroul meu pe care le-ai admirat? Ea este artistul.

Doamna Beller zâmbi:

— Mă bucur să te cunosc, în sfârşit, spuse ea. Aaron mi-a vorbit atât de mult despre tine.

— Mulţumesc, am răspuns eu, întrebându-mă ce anume a putut Beller să-i spună. Faptul că eram un evreu torturat de o criză de identitate?

Cu toate că doamna Beller însăşi era frumoasă, n-am putut să nu privesc dincolo de ea. Erau o mulţime de femei şi toate superbe.

— Aaron, s-a adresat ea soţului ei, de ce nu te duci să vezi de punci în timp ce dau eu o roată împreună cu Danny?

În salonul familiei Beller erau de asemenea multe minţi luminate, inclusiv un poet premiat care ţinuse să-mi spună „omule” – poate pentru faptul că îmi uitase numele – în timp ce îmi solicita părerea asupra meritelor relative ale lui Whitman şi ale lui Allen Ginsberg.

Spre regretul meu nu citisem nici *Leaves of Grass* şi nici *Howl.* Odată tata se oprise într-o librărie asupra unui volum hippie, intitulat *Kaddish,* dar după ce a răsfoit câteva secunde paginile de versuri le-a pus înapoi găsindu-le nişte „blasfemii”. Mi-am pus în minte să-mi cumpăr ambele cărţi.

După o mulţime de introduceri, Nina m-a lăsat să mă descurc singur sfătuindu-mă:

— Treci pe la fiecare şi spune-le hello. Eşti între prieteni.

M-am uitat în jur fiind încă nesigur de mine, pentru că nu mai auzisem niciodată un asemenea râs fără reţinere – cu excepţia petrecerilor de Purim.

Dintr-o dată am simţit o bătaie uşoară pe umăr şi am auzit o voce şoptită de femeie.

— Eşti una dintre acele persoane sfinte?

M-am întors şi am văzut… creatura. Era blondă, cu o rochie decoltată, mulată pe corp, ce-i lăsa umerii goi. Fuma o ţigaretă lungă şi subţire. Iar zâmbetul îi era ameţitor.

— Nu înţeleg, m-am bâlbâit eu.

— E-n regulă, mi-a răspuns. De fapt n-a fost decât un motiv ca să fac cunoştinţă cu tine. Dar am vrut să spun că pălăria pe care o porţi te face să semeni cu un popă.

— Bună glumă, i-am răspuns eu considerând ca ea ştia foarte bine că eram evreu hasid.

Şi în afară de asta sarcasmul ei mi-a dat mai multă încredere. În timp ce am continuat să discutăm, mi-am scos tichia şi mi-am îndesat-o în buzunar cum am putut eu mai discret.

Da, m-am simţit vinovat… trădător chiar. Dar am considerat că era un gest de a pune la adăpost buna reputaţie a unui evreu cu adevărat pios. De ce simţeam oare nevoia să-mi pun păcatele pe seama lor?

— Sunt rabin student, i-am explicat eu.

Ea m-a privit cu ochii mari:

— Zău? Ce fascinant! Asta înseamnă că trebuie să crezi în Dumnezeu?

— Bineînţeles, i-am răspuns eu.

— Oh? a exclamat ea. Şi crezi probabil că eşti singura persoană din această cameră care crede?

Într-un fel mă gândesc că era complet fătarnică. Petrecerea asta avea aşa un fel de – nu ştiu – hedonism păgân. Şi fata asta în mod particular.

— Tu cu ce te ocupi? am întrebat-o eu indiferent.

— Oficial sunt absolventă la Istoria Artei, la NYU. Dar am o mulţime de proiecte în lucru, mi-a răspuns ea. Apropo, mă cheamă Ariel.

— Ştii că numele tău înseamnă „Ierusalim” în Biblie?

— Zău? mi-a răspuns ea. Întotdeauna am crezut că înseamnă numai „spirit curajos” ca *în Furtuna* lui Shakespeare…

— Îmi pare rău, n-am citit niciodată *Furtuna.*

— E-n regulă, nici eu n-am citit niciodată Biblia. Ceea ce ne face egali. Eşti sigur că asta înseamnă numele meu?

— Absolut, am răspuns eu, simţindu-mă bine pentru prima dată. În Isaia, douăzeci şi unu, versul unu se spune: „Ariel este oraşul unde a trăit David”.

— Fascinant. Cât de mult ştii tu din Cartea Cărţilor?

— O bună parte, presupun, am răspuns.

— Pariez că eşti modest. Sunt sigură că ştii toată afurisenia aia pe de rost. Probabil că mă iei în râs. Mă aştept să ştii chiar şi ce au mâncat ei la Masa Cea De Pe Urmă.

— Întocmai, am răspuns eu reuşind să zâmbesc. „Matzos”.

— Adică găluştile alea mici pe care le pui în supă?

— Nu, Masa Cea De Pe Urmă a fost popasul făcut la Paşti când evreii au mâncat numai pâine nedospită, numită matzos.

— Ei, chiar aşa, Isus a fost evreu.

— Dar ştiai că el a fost şi rabin?

— Adică aşa cum vei fi şi tu?

— Ei bine, mai mult sau mai puţin, am răspuns eu în doi peri.

Dintr-un motiv anume era interesată să ducă dialogul pe această temă:

— Spune-mi – rabinii sunt obligaţi să facă jurământ de castitate?

Cred că am roşit.

— Nu, am răspuns. Numai preoţii fac asta.

— Ce uşurare, comentă ea. Nu crezi că este împotriva firii ca oamenii să interzică acea parte componentă a naturii lor umane?

Nu mi-au trebuit decât câteva schimburi de păreri cu această Lilith blondă şi ameţitoare pentru a-mi da seama că subtextul conversaţiei noastre nu era abstinenţa sexuală ci indulgenţa sexuală. A ei… şi a mea.

În acest moment, Nina Beller s-a apropiat cu o tavă cu gustări asortate foarte ispititoare, niciuna fiindu-mi familiară.

— Ei bine, mă bucur că voi doi v-aţi împrietenit, zâmbi ea, oferindu-i gustările lui Ariel.

— Dumnezeule, Nina, se entuziasmă ea, mă înnebunesc după pateurile tale.

Şi luă o crochetă cu degetele ei lungi şi delicate. Apoi Nina îmi oferi tava mie. Cred că am recunoscut cuburile mici de somon afumat şi tocmai mă pregăteam să iau unul când Ariel mi-a sugerat:

— Încearcă-le pe acelea, mie îmi plac cel mai mult.

— Ce sunt? am întrebat eu precaut.

Înfulecase cantalupul înfăşurat într-un soi de carne greu de recunoscut.

— De fapt, sublinie Nina, cred că Danny preferă ou şi măsline.

Cu asta cred că gazda a încercat în mod intenţionat să mă îndrume în direcţia cea bună, dar această femeie mă ispitea intenţionat să mănânc ceva ce evident era nekosher.

— Haide, insista Ariel. O să-ţi placă într-adevăr.

Nu aveam nicio iluzie. Era un păcat flagrant fără nicio circumstanţă atenuantă.

Am întins mâna după pepene. Şi – mi-e ruşine să recunosc – prima mea grijă n-a fost mânia cerului ci teama că aş fi putut să fiu oprit.

În cele din urmă am încetat să mă mai gândesc, am întins mâna şi am deschis gura. Am înghiţit… noutatea cât am putut de repede.

Cu un efort mental suprem, am reuşit să-mi inhib papilele gustative în aşa fel ca să nu-mi mai amintesc ceea ce înghiţisem.

— Ei, mă întreabă Ariel, zâmbind.

— Ai avut dreptate. Este foarte bun, am minţit eu. Cum zici că se cheamă asta?

— Prosciutto, mi-a răspuns ea.

— Oh, mă străduiam eu să par indiferent. Trebuie să ţin minte.

— Prosciutto este cuvântul italian pentru şuncă, mi-a spus Nina Beller şi a trecut mai departe, lăsându-mă în mâinile unei femei care evident era chintesenţa înclinaţiei Răului. Şi în mâinile căreia simţurile mele erau complet paralizate.

În această viziune nouă, o priveam pe Ariel şi îmi imaginam corpul ei senzual abia ascuns sub rochia neagră de mătase.

Nimic nu mă împiedica să o seduc pe această seducătoare.

Întrucât petrecerea era pe sfârşite, m-am uitat la ceas. Era aproape miezul nopţii. A doua zi aveam curs la ora nouă, ceea ce însemna că trebuia să mă trezesc la şapte ca să-mi pot face rugăciunea.

Cu toate astea, nu mă înduram să renunţ la acest aspect al paradisului.

— Ariel, mi-a făcut plăcere să stăm de vorbă. Am putea continua conversaţia în altă parte?

O anume parte din mine spera în secret ca ea să spună nu.

— Ce-ai zice să mergem la mine acasă? răspunse ea repede.

Nu ne-au trebuit decât două minute ca să ne instalăm în bâzâitoarea maşină sport de fabricaţie italiană a lui Ariel şi să ajungem la apartamentul ei de două camere situat în vârful unui bloc cu apartamente mobilate scump, exact la marginea lui Central Park West.

Pe drum şi-a pus mâna pe o parte a anatomiei mele pe care n-o mai atinsese până atunci decât mama, eu însumi şi *mohel.*

În noaptea aceea de extaz am experimentat pentru a doua, oară, dar mult mai prelungit, ritualul bărbăţiei.

În timp ce mă întorceam acasă în zori, contemplam numărul trădărilor pe care le săvârşisem în mai puţin de douăzeci şi patru de ore.

Mâncasem mâncarea nekosher. Lipsisem de la rugăciunile de dimineaţă – şi întrucât aveam de gând să dorm, aveam să lipsesc şi de la curs dovedind o lipsă de respect total faţă de profesorii mei. Dar cel mai rău dintre toate, abdicasem în faţa înclinaţiei Răului. Eram plin de păcate.

Dar mai fericit decât fusesem vreodată.

26
DEBORAH

Deborah stătea pe scările cabanei sale trăgând în piept mirosul de iasomie ce îmbălsăma aerul serii. Colegele ei de cameră sporovăiau înăuntru sau scriau scrisori părinţilor şi prietenilor lor în timp ce Frank Sinatra cânta la „Voice of Peace”.

Privea fix la clădirea principală, aflată la trei sute de yarzi mai jos de dealul care se topea uşor la marginea Mării Galileei.

O voce necunoscută de bărbat o trezi din reverie.

— Tu trebuie să fii Deborah.

Se întoarse repede şi văzu un tânăr cu o înfăţişare aspră stând lângă ea. Pe umeri însemnele lui Force îi străluceau pe fondul cămăşii kaki.

— Îmi pare rău dacă te-am tulburat, spuse el cu un pronunţat accent englez. Dar am aflat că kibbutz-ul a votat în seara asta cererea ta de aderare. Tata mi-a spus că trebuie să fii tulburată, aşa că am venit să te ţin de mână. Apropo, eu sunt Avi, fiul lui Boaz şi al lui Zipporah.

— Alegerea nu este automată, ştii, declară Deborah pentru a-şi justifica teama.

— Bineînţeles că ştiu, răspunse Avi. Eu nu voi candida decât când îmi voi termina stagiul militar.

Apoi adăugă zâmbind:

— Te superi dacă te întreb ceva personal?

— Depinde cât este de personal.

— Ulla mai este aici?

Deborah oftă gândindu-se în sinea ei: „Tipic Casanova israelian”, apoi răspunse:

— Ai noroc. Ulla este înăuntru. Nu pleacă decât săptămâna viitoare.

— Mulţumesc, spuse Avi în timp ce urca scările. Şi nu mai fi îngrijorată.

O jumătate de oră mai târziu, Deborah asculta sporovăiala lor precum şi scârţâitul scaunelor din jos de deal – zgomote ce dădeau de ştire că marea adunare se terminase.

Câteva clipe mai târziu, silueta lui Boaz se contura pe fundalul dealului luminându-şi calea cu lanterna în direcţia cabanei lui Deborah. Cu toate că răsufla din greu, el reuşi să spună dintr-o dată:

— Deborah, acum este oficial! Eşti *chavera.*

În timp ce o îmbrăţişa strâns ridicând-o de la pământ, ea se gândea: „În sfârşit, aparţin şi eu unui loc!"

Pentru a-şi sărbători noile drepturi, în ziua următoare Deborah a fost desemnată să spele oalele la bucătărie.

Şi ce oale! Păreau mai mari decât nişte butoaie de aluminiu. Când ea şi tovarăşele ei de muncă au terminat primele şase oale de spălat, mâna dreaptă deja îi atârna grea.

Aproape o oră mai târziu, apăru şi Avi.

— Vezi, ţi-am spus că n-o să fie nicio problemă, spuse el vesel. În orice caz am lipsit la micul dejun. Pot să şterpelesc un corn şi o cafea?

— Şterpeleşte dacă-ţi face plăcere, răspunse Deborah. Oricum este proprietate comună.

În acest timp el deja deschisese uşa de la un frigider uriaş şi scosese afară un calup de brânză. După ce-şi turnă o ceaşcă de cafea se întoarse agale la Deborah.

— Nu va trebui să mai munceşti atât de greu, glumi el. Eşti deja admisă.

Deborah se încruntă numai şi continuă să frece oalele.

Se sprijini de un dulap în timp ce-şi mesteca brânza şi spuse:

— Încă nu înţeleg ce a determinat-o pe o prinţesă iudeo-americană să vrea să se facă kibbutznic.

— Nu te-ai gândit niciodată că ar putea să fie şi o fată simplă, nu neapărat o prinţesă iudeo-americană?

— Ştiu şi eu, n-am mai întâlnit niciodată una. N-ai fost cumva putred de bogată şi apoi jefuită? Ce mare afacere învârte tatăl tău?

— Este rabin – Silczer Rav, dacă trebuie să ştii.

— Zău? spuse Avi cu mirare. Şi ce crede el de faptul că fiica lui lucrează într-o bucătărie nekosher?

— De ce ţii să afli atât de multe lucruri despre mine? îi răspunse ea.

— Pentru că nu m-ai întrebat nimic despre mine.

— OK, spuse Deborah continuând jocul. Vorbeşte-mi despre tine.

— Ei bine, începu Avi. M-am născut în kibbutz, am mers la şcoală în kibbutz şi când voi termina cu zborurile mă voi duce la Universitate, îmi voi scrie *teza* şi apoi voi veni înapoi în kibbutz.

— Teza despre ce? întrebă Deborah mirată într-adevăr.

— Nu despre Talmud – este mult mai pământeană. De fapt, este *sub* pământ. Voi studia noile forme de irigaţie.

— Şi vei veni într-adevăr înapoi? întrebă Deborah.

— Numai dacă nu vei iniţia tu o mişcare care să-mi respingă cererea.

— Asta-i minunat, spuse Deborah sincer. Se vorbeşte mult despre kibbutznicii care pleacă în armată şi nu se mai întorc după ce văd strălucirea lumii de afară.

— Ei bine, răspunse Avi, nu toate kibbutz-urile sunt la fel de frumoase ca Kfar Ha-Sharon.

— Vrei să spui că nu au voluntare suedeze frumoase.

Observă un licăr de jenă în privirea lui Avi.

— N-ai să mă crezi, Deborah, răspunse el, dar este un aspect foarte important al vieţii noastre. Bărbaţii nu se căsătoresc aproape niciodată cu femei din propriile lor kibbutz-uri. Cu toţii suntem ca fraţii şi surorile. Ar fi într-un fel incestuos.

— Aşa că te foloseşti de femeile voluntare în materie de sex.

El râse.

— E nostim să afli că există o feministă într-un loc ca acesta. Dar pentru ştiinţa ta, află că şase voluntari – doi dintre ei bărbaţi – s-au căsătorit cu kibbutznici şi trăiesc aici ca chaverim. Poate că în vara asta când vor veni noi voluntari ai să-ţi găseşti şi tu un neamţ chipeş.

— Mulţumesc, dar nu-i nevoie, răspunse Deborah acru. De ce vrea oare toată lumea să scape de mine, măritându-mă?

— De ce „să scape”? întrebă Avi. Cred că oamenii vor doar numai să te mărite. Şi în orice caz de ce o fată frumoasă ca tine nu are deja bărbat?

Tulburată, Deborah se retrase îndărătul muncii sale, frecând oalele uriaşe.

— Am atins un punct sensibil? întrebă el cu simpatie.

Deborah ridică privirea şi spuse:

— Foarte, şi apoi se întoarse la frecat.

— Pot să-ţi dau o mână de ajutor?

— Cu plăcere, răspunse ea întinzându-i o perie aspră. Şi acum, spune-mi, ce face un pilot toată ziua?

— De fapt se plictiseşte, spuse el nevinovat. Trag de câteva ori maneta şi apoi mă ridic în aer. Apăs de câteva ori maneta şi brusc bondarul meu sonic sparge ferestrele oamenilor.

— Şi de ce-i atât de plictisitor? întrebă Deborah.

— Ei bine, nu ajungi să vezi prea multă lume. La Mach Two ajungi să treci Israelul de la un capăt la altul în aproape trei minute.

— Aşa de repede? spuse Deborah într-adevăr impresionată.

— Da, răspunse el aspru, Israelul este mic.

Brusc au fost întrerupţi de o voce supărată.

— Deborah, asta numeşti tu lucru?

Era Shauli, uriaşul bucătar şef, stăpânul absolut ai bucătăriei.

Deborah se înroşi.

Avi sări în apărarea ei.

— N-ar fi trebuit s-o ţin de vorbă.

— Tu, îl privi Shauli de sus, tu nici măcar n-ai *voie* să vii aici.

— Da, domnule, răspunse Avi salutând. Îmi permiteţi să-i mai pun lui Csavera Deborah o singură întrebare?

— Numai dacă-i una scurtă, răspunse bucătarul.

Avi puse repede întrebarea:

— Ţi-ai planificat ceva după cină – adică după ce termini spălatul vaselor şi celelalte?

— Nu, răspunse Deborah, în cumpănă. Nu chiar.

— De ce n-am pleca din kibbutz cu maşina? La Aviv, în Tiberias rulează *Butch Cassidy* – care este grozav. L-am văzut de patru ori.

— Adică la film? întrebă Deborah cu greutate.

Cum putea ea să-i spună că încă se simţea vinovată privind la televizor noile transmisii şi că evitase chiar filmele de sâmbătă seara de la kibbutz.

Dar Avi sesiză imediat problema.

— Ascultă, dacă ai scrupule de ordin religios, n-ai decât să ţii ochii închişi tot timpul.

Râse el. Şi râse şi ea.

Dar în timp ce Avi se îndepărta, Deborah se simţi oarecum nesigură. Fericită şi în acelaşi timp curios de neîncrezătoare.

Cred că-mi place de el.

Deborah n-a fost numai zguduită după film. Desigur, a găsit reclamele care îl precedau – mai ales cele patru costume de baie – mult prea stridente.

Au luat o cafea şi o prăjitură într-un restaurant de pe Tayellet, pe promenada de la malul mării, care vroia să aducă aminte de Riviera. Când s-au urcat din noii în maşină, Avi se lăudă:

— O dată am făcut de aici şi până la poarta kibbutz-ului şapte minute şi treisprezece secunde. Vrei să încercăm să batem recordul în seara asta?

Amintindu-şi de mulţimea curbelor de pe şosea, Deborah sugeră:

— De ce n-am încerca să batem recordul la viteză mică?

Avi observă privirea ei plină de subînţeles.

— Bine. Ochii lui sclipiră. Vom merge cât de încet vrei tu.

Douăzeci de minute mai târziu trase maşina pe dreapta într-un colţ liniştit de lângă livezile de la Kfar Ha-Sharon. Sub ei Marea Galileei reflecta pe întinderea ei vastă griul perlat al luminii selenare.

Se întoarse spre Deborah şi îi puse mâna uşor pe umăr.

— Ţi-e teamă? şopti el.

— De ce mi-ar fi? întrebă ea încercând să fie nonşalantă.

— O fiică de rabin trebuie să ducă o viaţă foarte retrasă.

Privi la el o clipă apoi fu de acord.

— Ai dreptate. Mă simt într-un fel… stingherită cu tine. Şi-apoi, n-ai spus tu singur că kibbutznicii sunt ca şi fraţii cu surorile?

— Da, ai dreptate, spuse el încet, dar noi n-am crescut împreună. Pentru mine tu eşti o femeie atrăgătoare.

Cu toate că Avi n-a dat multă importanţă semnificaţiei lor, cuvintele lui au lovit-o ca un fulger. În cei aproape douăzeci de ani de viaţă fusese considerată, invariabil, ca o fată, o shayne maidel, o fiinţă crudă şi dulce – dar niciodată o femeie. Şi ce era cel mai surprinzător, ea însăşi se simţea astfel.

Se bucură de îmbrăţişarea lui Avi şi încercă să-i împărtăşească sărutul, dar se temea că el ar fi putut să încerce să meargă prea departe.

Cu toate acestea *întrebările* lui au fost cele care au devenit prea intime.

— De ce te-au trimis părinţii în Israel?

Ezită o clipă şi-apoi răspunse neconvingător:

— Motive obişnuite.

— Nu, Deborah, spuse el ferm. Am trăit destul în acest kibbutz ca să recunosc un voluntar de un exilat. Eşti legată de cineva?

Ea plecă uşor capul.

— Şi lor nu le place?

De data asta ea recunoscu cu o mişcare afirmativă a capului.

— Şi a mers? întrebă Avi încet.

— Ce?

— Despărţirea te-a vindecat?

— N-am fost bolnavă, răspunse ea apăsat.

Avi tăcu o clipă şi-apoi întrebă:

— Încă îl mai iubeşti? Vreau să spun, îl porţi în inimă?

Sentimentele ei înăbuşite atât de mult stăteau să erupă, încât ar fi vrut să strige: Este singura persoană în lumea asta care m-a iubit pentru ceea ce sunt eu.

Totuşi vocea cu care i-a răspuns lui Avi de-abia dacă se auzea:

— Aşa cred… da.

Întrebările lui au urmat cu o insistenţă delicată.

— Vă scrieţi unul altuia?

Ea negă din cap.

— Nu am adresa lui.

— Dar el o are pe a ta?

Din nou ea scutură capul.

Un licăr de speranţă – sau poate de uşurare – străbătu obrazul lui Avi.

— Atunci nu e decât o chestiune de timp, murmură el. Mai devreme sau mai târziu, când vei fi jelit destul, te vei elibera.

Ea ridică din umeri şi răspunse:

— Presupun că da.

Ţinând-o de după umeri, el îi şopti:

— Şi când o vei face sper să fiu acolo.

Apoi încercând să-i ridice moralul adăugă cu dezinvoltură:

— Mai bine te-aş duce acasă. Trebuie să mă întorc la bază la ora şase.

În timp ce creşteau turaţiile motorului, el schimbă viteza şi se întoarse pe şosea intrând apoi în parcare.

— Cum ai să ajungi acolo? întrebă ea în timp ce se îndreptau spre noua ei cabană.

— Cu autostopul, cum altfel?

— Şi nu-i periculos?

— Nu, glumi el. Făcutul din deget nu-i periculos. Numai când te urci lângă un şofer palestinian îţi rişti viaţa.

Îi strânse mâna, o sărută pe obraz, se întoarse şi se îndreptă către drumul pietruit, pierzându-se în cele din urmă din vedere.

Deborah rămase pe loc privindu-l şi dintr-o dată văzu dincolo de bravada lui sensibilitatea pe care încerca să o camufleze – teama permanentă de a trăi în numai şaizeci de secunde întâlnirea cu moartea.

Îşi dorea din toată inima să-l îndrăgească destul de mult ca să-l poată uita pe Timothy.

27
TIMOTHY

Avionul care îl purta pe Tim ateriză dimineaţa devreme pe aeroportul Leonardo da Vinci din Roma, unde aştepta un autobuz să-i ducă pe cei cinci seminarişti printre dealurile roşcate ale Umbriei la Perugia.

Când au intrat în oraş, Părintele Devlin le-a atras atenţia asupra numeroasele relicve ale culturilor rămase una lângă alta – etruscă, romană, carolingiană, renascentistă timpurie şi târzie, toate amintindu-le că aceste civilizaţii s-au ridicat şi au apus, numai Credinţa a trăit veşnic.

— Şi poate cel mai semnificativ lucru din toate, folosi Părintele Devlin o figură de stil, Perugia este casa singurei plăceri care nu înseamnă un păcat de moarte. Mă refer bineînţeles, la ciocolata lor.

Autobuzul se îndreptă spre Ospizio San Cristoforo – singurul bloc din secolul al optsprezecelea, Palazzo Gallenga, în care se afla Universitatea italiană pentru străini.

În primele zile petrecute la Perugia, Tim începuse să se întrebe dacă nu cumva grupul lor era supus anume unei încercări, unui test de a le măsura rezistenţa la ispită.

Cu toate că Universitatea organizase cursuri speciale la care erau înscrişi numai seminarişti şi şase preoţi hirotonisiţi care fuseseră transferaţi la Vatican din alte ţări, dincolo de cursuri nu exista nicio cale de a proteja celibatul studenţilor.

Vara, Perugia era o mină de aur pentru studentele americane, toate întrecându-se pentru maximum de atenţie masculină prin minimum de haine pe care îl purtau. Ele învăţau italiana, nu ca pe o limbă străină ci ca pe o limbă *Romantică.*

— Nu pot să cred, remarcă Patrick Grady, un băiat din grupul lui Tim, dând din cap cu uimire. N-am văzut în viaţa mea fete ca acestea. N-aş fi în stare să fiu preot într-o *asemenea* dioceză.

Se întorceau la Ospizio, la masă, sufocându-se în sutana lor în timp ce o pereche de nimfe texane cu îmbrăcămintea lor frivolă le-au tăiat calea.

Ochii lui Grady au ieşit din orbite.

— Stai locului, Pat, îi spuse Timothy. Peste câteva săptămâni te vei obişnui.

— Vrei să spui că tu chiar eşti insensibil la asta, Hogan? Cum reuşeşti?

Tim se prefăcu a nu înţelege, dar Grady insistă.

— Uite ce, noi suntem bărbaţi normali. Acasă la mine cei mai mulţi bărbaţi de vârsta mea sunt deja căsătoriţi – şi asta doar pentru că aproape toţi şi-au pierdut virginitatea pe bancheta din spate a unei maşini. Nu vrei să mă faci să cred că tu nici măcar – ştii – uneori… nu ţi-ai descărcat tensiunea.

Tim ridică doar din umeri. Cum putea el să-i spună unui coleg de seminar că avea gânduri chiar mai înflăcărate decât ale lui şi că de aceea era indiferent la tentaţiile locale?

În timpul mesei, fiecare şi-a spus rugăciunea întrecându-se unul pe altul în durata şi complicaţiile rugăciunilor.

Tim nu se potrivea cu Martin O'Connor ale cărui rugăciuni erau adesea prea lungi încât era nevoie ca părintele Devlin să tuşească de câteva ori pentru a-i reaminti că se răceau farfuriile cu mâncare.

Şi întrucât nu mai aveau alte cursuri până la clasa de limbă italiană de la ora patru, mulţi dintre ei au adoptat obiceiul local de a-şi face siesta postprandială.

În timp ce ceilalţi dormeau, Tim rămânea într-un colţ retras al curţii memorând cu sârguinţă verbele neregulate din italiană.

Într-o după-amiază toridă de iulie în timp ce deprindea principalele forme ale lui *rispondere,* Tim îl observă cu coada ochiului pe George Cavanagh strecurându-se pe furiş prin portic dinspre cameră având o privire încordată.

— Ai păţit ceva, George? strigă Tim.

Cavanagh se întoarse scurt şi imediat îi răspunse:

— Ce te face să crezi că e ceva rău?

— Nu ştiu, răspunse Tim ingenuu. Pari abătut. Poate-i doar din cauza căldurii.

— Mda, mda, admise Cavanagh, îndreptându-se spre el. Suntem ca într-un cuptor aici.

Se aşează, scoase o ţigară, o aprinse şi trase adânc fumul în piept.

Tim simţi să prietenul lui avea nevoie să se confeseze.

— Vrei să-mi vorbeşti despre ceva, George? se oferi el.

După un alt moment de ezitare, Cavanagh spuse încet:

— Nu ştiu cum am să fiu în stare să mărturisesc asta.

— Haide, îl linişti Tim. Orice ar fi îţi este iertat.

— Mda, dar nu uita, murmură George îndurerat. Apoi se uită la Tim cu o privire rugătoare. Promiţi că n-ai să spui nimănui?

— Mda, jur.

Cavanagh izbucni – deşi vorbea încă în şoaptă:

— Am fost cu o femeie, o prostituată.

— Ce?

— Am avut un contact sexual. Acum înţelegi de ce nu pot mărturisi?

— Uite, spuse Tim, nu eşti singurul care ai cedat ispitei. Gândeşte-te la Sfântul Augustin. Ştiu că vei găsi curajul.

— Aici e-aici – se chinuia Cavanagh. Nu voi găsi niciodată puterea să rezist.

Îşi luă capul în mâini şi îşi frecă fruntea cu disperare.

— Cred că mă dispreţuieşti pentru asta, nu?

— N-am să fac aprecieri morale, răspunse Tim. Dar nu te lăsa copleşit, George. Vorbeşte cu Directorul tău Spiritual şi lămureşte-ţi sentimentele.

Seminaristul privi tulburat în ochii nevinovaţi ai colegului său de clasă şi murmură:

— Mulţumesc.

„Carissimi studenti, il nostru corso è finito. Spero che abbiate imparato non solo a parlare l'italiano

ma anche ad asaporare la musicalità di nostra lingua”.

Cursul se sfârşise. Tim şi colegii lui de clasă se ridicară să recunoască cu aplauzele lor că învăţaseră nu numai să vorbească italiana ci aşa cum subliniase profesorul lor să se şi bucure de muzicalitatea ei.

În după-amiaza aceea, în timp ce patru din cei cinci seminarişti îşi cărau bagajul înapoi la minibus, Părintele Devlin îi felicita cu efuziune.

George Cavanagh nu era acolo. Pentru că îşi încredinţase secretul Părintelui Devlin îşi petrecea weekendul în apropiere de Assisi.

După ce dădu dovadă de un devotament făţiş, Martin O’Connor murmură aproape audibil:

— Spectacolul s-a terminat.

La Roma îi aştepta o surpriză.

Cursurile de vară speciale la North American College mai aveau încă trei săptămâni până să înceapă. Şi întrucât ei nu puteau fi cazaţi cum se cuvine, membrii grupului american de elită din care făcea parte şi Tim, aveau posibilitatea să opteze fie să-şi petreacă timpul retraşi la o mănăstire din Dolomiţi, fie – chiar şi mai aventuros – să se alăture unui grup de seminarişti tineri din Germania şi Elveţia într-un pelerinaj în Ţara Sfântă.

Grupul era condus de Părintele Johannes Bauer, un bătrân pios uşor bâlbâit şi complet ignorant în ce priveşte alte limbi decât cea germană şi latină – care sunau identic în rostirea lui.

Încă o dată Tim văzu intervenţia divină în această ocazie nevisată. El se înscrise repede pentru tur, regretând doar faptul că George Cavanagh şi Patrik Grady aleseseră aceiaşi variantă. Chiar de la conversaţia lor intimă în curtea de la Ospizio, la începutul acelei veri, George se manifestase cu vădită răceală faţă de el.

Tim spera cel puţin că în timpul acestor trei săptămâni avea să scape de privirea saturniană a colegului lui de clasă.

În momentul în care George află că grupul avea să se împartă în două la cazare, el făcu pereche cu

Patrick, lăsându-l pe Tim în voia valurilor, pe marea intraductibilă a limbii germane, cu bavarezul rumen în obraji ce răspundea la numele de Cristoph.

Şi, cu toate astea, când s-au aflat în avion, chiar din prima jumătate de oră, Tim şi Cristoph au descoperit că puteau bineînţeles să comunice. Timothy nu uitase idişul din Brooklyn, limba ce deriva în mare parte din Germania de Sus a evului mediu. Atunci când el fu de părere că posibilitatea lor de a conversa ar putea face turul unei *gryse fargenign,* Cristoph zâmbi.

— Ja, ein sehr grosses Vergnügen. Cu alte cuvinte plăcerea reciprocă de a se înţelege.

Se făcuse seara târziu când au ajuns pe aeroportul Ben-Gurion din Tel Aviv, unde ofiţerii de la serviciul israelian de imigraţie i-au chestionat pentru a fi siguri că motivele care îi aduceau în vizită în Israel erau sacre şi nu subversive.

Unul dintre seminarişti îşi ieşi din fire.

— Ne faceţi asta numai pentru că suntem germani, ja?

Şi ofiţerul – o brunetă în jur de treizeci de ani – răspunse dulce:

— *Ja.*

Timothy şi Cristoph au fost ultimii interogaţi.

Paradoxal, faptul că seminaristul american blond vorbea ebraica, asta l-a făcut chiar mai suspect decât oricare dintre nemţi. Dar îndată ce şeful ofiţerilor de serviciu a aflat de la Timothy că îşi începuse cariera ca „Shabbes Goy" şi că putea cita pasaje întregi din Vechiul Testament, el a izbucnit într-un torent de urări de bun venit şi ca semn al prieteniei i-a oferit jumătate din tableta lui de ciocolată Elite.

— *Baruch ha-ha,* spuse el. Binecuvântată fie sosirea ta.

Apoi cei doi tineri şi-au luat geamantanele şi au ieşit în noaptea fierbinte de august îndreptându-se spre autobuz unde restul grupului aştepta nerăbdător.

Şoferul lor izraelian, cu energia care îl caracteriza, i-a condus către Ierusalim cu o viteză ce părea egală cu a avionului cu care zburaseră. În timp ce treceau

pe lângă dealurile iudaice şi se apropiau de oraş, Timothy, spre deosebire de ceilalţi – nu privea pe fereastră.

În schimb, cu ajutorul unei lanterne mici studia o hartă a Oraşului Sfânt pe care o luase în timp ce stătea la coadă în aeroport şi încerca să memoreze ruta dintre Terra Sancta College, căminul franciscan unde aveau să fie cazaţi şi YMCA de pe King David Street.

Cu toate acestea, când autobuzul a făcut într-adevăr ultima curbă şi văzu „Welcome to Jerusalem", din flori iluminate pe un strat de iarbă, sufletul lui tresări. Privind la oraşul din piatra atât de albă încât se putea vedea şi pe întuneric, el îşi şopti pentru sine: „Rugaţi-vă pentru pacea Ierusalimului: Fericiţi cei ce te vor iubi".

În timp ce îşi căra bagajele în cămăruţa lui, Tim auzi prin perete vocile iritate ale lui George şi Patrick.

— Poate-i singura ocazie când ajung să văd Pământul Sfânt, şi dacă tu crezi că am să-mi pierd timpul cu un ghid care nu vorbeşte o boabă englezeşte, trebuie să fii nebun.

— De acord, Cavanagh. Dar ce putem face?

— De ce nu-i spui Părintelui Bauer adevărul? îi sugeră George. Suntem adulţi. Avem patru hărţi de orientare în engleză. Poate ne dă permisiunea să călătorim singuri.

— Bună idee, răspunse Grady. Să ne rugăm să ne lase să plecăm singuri.

Timothy spuse amin în sinea lui.

Spre marea lui uşurare, colegii lui Tim nu l-au invitat să li se alăture când au făcut cererea conducătorului german în dimineaţa următoare. De pe feţele lor zâmbitoare, în timp ce îşi luau micul dejun, el îşi dădu seama că cererea lor fusese aprobată.

Acum era rândul lui.

Totuşi în cazul lui Tim, Părintele Bauer a fost mai reţinut.

— Sunt atât de multe inscripţii în greacă şi ebraică şi am avea nevoie de ajutorul tău să ne traduci, protestă el în germana pe care Tim nu o înţelegea decât cu mare dificultate.

— Asta pentru că, se rugă Tim în latină, mi-ar plăcea într-adevăr să petrec câtva timp în locurile unde Domnul Nostru a predicat – în special în Capernaum.

— Cum aş putea să-ţi refuz asemenea rugăminte demnă de respect, fu de acord Părintele Bauer. Foarte bine. *Facă-se.* Oricum tu ai itinerariul nostru, aşa că poţi să ni te alături oricând vrei. Pot să mă bazez pe tine că vei fi înapoi exact la ora şase după-amiază pe cincisprezece septembrie?

— Absolut, răspunse Tim.

— Atunci, poţi pleca, zâmbi Părintele Bauer. Alătură-te prietenilor tăi americani şi respiraţi adânc aerul Pământului Sfânt.

Tim abia îşi putea reţine bucuria în timp ce se întorcea să plece, gândindu-se că de fapt nu-l minţise pe Părintele Bauer.

Neamţul nu specificase *căror* prieteni americani să se alăture.

Prima lui oprire a fost la ghişeul poştei de la YMCA, unde a întrebat sfios:

— Cât timp păstraţi scrisorile aici dacă n-au fost ridicate?

— Permanent, răspunse funcţionarul.. Şeful meu este nebun. Avem încă unele din anii cincizeci, care s-au îngălbenit complet.

Simţind fiori reci pe spinare, Timothy întrebă:

— Aveţi ceva pentru Timothy Hogan?

— Să văd, răspunse funcţionarul alegând un carton maron etichetat cu H şi începând să caute. În cele din urmă ridică privirea şi spuse: Îmi pare rău, nu am nimic pentru Hogan.

Tim abia mai putea respira. Nu mai avea decât o slabă speranţă.

— Aş putea să vă întreb dacă este ceva pentru Deborah Luria?

Funcţionarul scotoci în dreptul literei L şi răspunse:

— Îmi pare rău. Nimic nici pentru numele acesta.

— Asta înseamnă că ea ar fi putut să-şi ridice scrisoarea? întrebă Tim surexcitat.

Amuzant de teama lui, tânărul zâmbi.

— Este cea mai logică concluzie pe care o putem trage.

Tim năvăli afară din clădire, coborî scările largi din faţă de-a lungul cărării străjuite de chiparoşi şi se îndreptă către Central Bus Station.

Plutea pe aripile speranţei.

Chiar înainte de a pleca din Italia, Timothy făcuse suficiente cercetări pentru a afla unde era localizat kibbutz-ul lui Deborah şi ce număr de autobuz trebuia să ia de la Ierusalim pentru a ajunge acolo.

În ultimele zile tensionate de la Roma, el îşi restrânsese cheltuielile pentru a avea rezerve în această călătorie.

Acum sacrificiul lui era răsplătit. Astfel că la unsprezece patruzeci, în aceeaşi dimineaţă se îmbarcă în autobuzul pentru Tiberias – cel ce avea să-l ducă la o distanţă foarte mică de kibbutz-ul Kfar Ha-Sharon.

În timp ce străbăteau distanţa, vocea şoferului în sistemul de amplificare le atrăgea atenţia asupra scenelor unde se întâmplaseră cele mai dramatice evenimente din Biblie.

Într-o situaţie obişnuită, Timothy ar fi fost pătruns de veneraţie la remarca şoferului.

— La dreapta puteţi vedea străvechea Bathany, casa surorilor Maria şi Martha, unde Isus l-a ridicat din morţi pe fratele lor Lazăr.

În loc de asta, el îşi umplea timpul privind pe fereastră în gol. Se afla într-un fel de hipnoză, totuşi nu era atât de absent încât să nu-l încerce sentimentul fricii. Cum avea să reacţioneze Deborah? La urma urmei, ea îi citise scrisoarea şi nu îi lăsase niciun răspuns.

Undeva lângă Afula, Tim văzu un indicator arătând la stânga *Nazareth*.

Cum putea să nu se simtă mişcat?

Puteau oare sentimentele lui pentru Deborah să fie chiar mai puternice decât iubirea lui pentru Christos?

28
DEBORAH

— Deborah… Deborah!

Era ocupată la munca câmpului când un băiat de zece ani alergă înspre ea strigând-o.

— Fii atent, Motty, îl certă ea. Nu facem piure de cartofi aici.

Îşi şterse sprâncenele cu o batistă murdară deja, de cât transpirase toată dimineaţa.

— Deborah, strigă băiatul încă o dată. Boaz vrea să te vadă.

— Într-o jumătate de oră facem pauză de masă. Nu poate aştepta? îl întrebă ea îndreptându-şi spinarea.

— El mi-a spus „îndată”.

Deborah oftă şi înfipse furca într-un dâmb de pământ, apoi se îndreptă cu greu înspre birourile kibbutz-ului.

La jumătatea dealului o fulgeră un gând. Ar putea oare cineva din familie să fie bolnav – sau mai rău? Începea să se teamă. Boaz n-ar fi chemat-o de pe câmp pentru ceva neînsemnat. Precis trebuie să fie vorba de nişte veşti rele.

În anticameră erau trei kibbutznici mai în vârstă. Două femei care băteau la maşină şi bătrânul de optzeci şi doi de ani, Jonah Friedman în centrul unui pupitru de comandă.

— Jonah, întrebă Deborah cu voce temătoare, ce-i aşa urgent?

— De unde să ştiu eu? ridică din umeri bătrânul. Eu nu sunt decât recepţioner. Pot să-i spun lui Boaz că eşti aici – sau vrei să te împrospătezi puţin?

— De ce m-aş „împrospăta”? întrebă ea nerăbdătoare.

— Ei bine, răspunse el cu un zâmbet prevenitor. Eşti un pic murdară, aici şi aici…

— Am cules cartofi – cum ai vrea să arăt?

— Bine. Du-te aşa cum eşti.

Ea bătu uşor la uşă.

— E-n regulă, Deborah, îl spuse Boaz solemn. Trage aer în piept şi intră.

Să tragă aer în piept? Aproape că-i venea să cadă. Deschise uşa încetişor.

Stând în faţa ei, arătând nepotrivit în hainele lui sport ce nu-i veneau pe măsură şi roşu ca racul din cauza soarelui israelian, era un bărbat a cărui figură ea o purtase în minte mai mult de trei ani de zile. Cineva pe care ea nu visase niciodată să-l mai revadă.

La început a rămas complet paralizată.

Timothy nu era mai puţin confuz şi n-a putut decât să îngaime:

— Hello, Deborah, mă bucur să te văd.

Camera era cufundată în tăcere şi nu se auzea decât bâzâitul tare al ventilatorului lui Boaz.

— Arăţi minunat spuse Tim în cele din urmă cu glas şoptit. Vreau să-ţi spun că nu te-am văzut niciodată atât de bronzată.

Vocea lui se pierdea încetişor. Dintr-o dată pe ea a cuprins-o jena.

Cu toate că era demult familiarizată cu costumaţia obişnuită a kibbutznicilor, stând acum în faţa lui Tim doar în şort, ea se simţea într-un fel dezbrăcată.

Boaz încercă să atenueze încordarea:

— Ascultă, Deborah, văd că voi doi aveţi de discutat. Du-te la bucătărie şi ia nişte sandwich-uri. Luaţi o gustare. Apoi adăugă cu falsă ironie: Numai să te întorci la câmp la patru fix.

Se ridică şi ieşi din birou lăsându-i pe amândoi mult prea uluiţi ca să ştie cum să se poarte.

Se uitau unul la altul. Niciunul nu se mişca.

— Cum te simţi? întrebă în cele din urmă Tim, ezitând.

— Mi-e frig, zâmbi ea frecându-şi braţele bronzate. Aerul condiţionat…

— Şi mie, răspunse el simţindu-se deja mai în largul său. Hai să mergem undeva unde-i mai cald.

Au pus o bucată de pâine, brânză şi fructe într-un coş de plasă şi tocmai erau pe punctul de a pleca când bucătarul şef strigă după ei:

— Aşteptaţi o clipă…

S-au oprit şi au întors capul. Shauli ţinea în mâinile lui grase o sticlă desfundată de vin roşu.

— Luaţi asta, copii, le oferi el darul într-o engleză stâlcită. Asta-i pe deasupra.

Stăteau unul lângă altul la marginea lacului privind bărcuţele legănându-se în depărtare.

— Aşadar, aici a pescuit sfântul Petru, murmură Tim.

— Şi aici a mers Christ pe apă, adăugă Deborah.

— Nu vrei să spui că l-ai acceptat pe Isus? întrebă Tim făcând ochii mari.

— Nu, zâmbi ea, dar El a petrecut atât de mult timp în această zonă încât aproape că-L socotim un membru al kibbutz-ului. Ai fost la Bethleem?

— Nu încă.

— Ei bine, acum şofez – poate că am să te duc.

— Oh, răspunse el într-un fel surprins nu de natura sugestiei, ci pentru faptul că ea se putea gândi la orice dincolo de realitatea acestui moment distilat.

Prezentul era destul de dificil, viitorul era mult prea plin de mii de întrebări fără răspuns. Bineînţeles că tot ce puteau face era să discute cu calm despre trecut.

— Cum mi-ai dat de urmă? întrebă ea.

— Ghidul meu a fost Jeremiah 23:13: „Şi dacă mă cauţi, ca să mă găseşti, atunci când mă cauţi fă-o cu toată inima”.

— Ebraica ta este superbă, Tim, i-a spus Deborah încetişor. Era mişcată.

— Ei, răspunse el uşor jenat. M-am străduit, într-adevăr. Presupun că am învăţat destule de când te-am văzut ultima dată.

La fel şi eu, se gândi Deborah, apoi spuse cu voce tare:

— Nu, serios, cum ai reuşit într-adevăr să dai de mine?

— Aş fi pornit din Sinai şi aş fi cercetat înălţimile Golanului – dacă dintr-o simplă coincidenţă nu l-aş fi întâlnit pe Danny la metrou.

— Oh!

— Am văzut în asta mâna sorţii, insistă el.

Deborah privi într-o parte şi începu să rupă nervoasă firele de iarbă. În cele din urmă vorbi:

— Am trecut într-adevăr prin multe… din acea noapte.

Îi povesti despre servituţile din Mea Shearim şi despre fuga ei.

— Ai fost foarte curajoasă, murmură el.

— Tata nu vede lucrurile chiar aşa.

— Pun pariu că nu, recunoscu el. Este o persoană foarte încăpăţânată.

— La fel şi eu. Sunt fiica lui la urma urmei, spuse ea. Şi în afară de asta am crescut foarte mult. Am aproape douăzeci de ani acum.

— Da, răspunse el privind-o în faţă. Şi eşti foarte frumoasă.

— Nu asta am vrut să spun, îi răspunse ea timidă.

— Ştiu. Am vrut doar să schimb subiectul la ceva mai important.

— Nu vrei să afli restul povestirii mele? întrebă ea cu greutate.

— Altădată, răspunse el trăgându-se la o lungime de braţ de ea însă neatingând-o.

— Mie mi-ar plăcea să aud cum a fost la seminar, spuse ea.

— Nu, nu ţi-ar place, şopti el. În niciun caz în această clipă.

— Ce te face să fii atât de sigur?

— Deborah, insistă el, îţi citesc gândurile. Eşti încă speriată şi te simţi vinovată.

Ea plecă uşor capul şi încleşta pumnii, apoi răspunse:

— Da, ai dreptate – aşa sunt. Dar e normal să fiu speriată. Numai că nu ştiu de ce mă simt atât de vinovată.

— Ţi-e teamă că greşeşti, murmură el ridicându-i cu o mână faţa pentru a-l putea privi. Dar tu nu greşeşti, Deborah. Crede-mă. Nu-i o greşeală ceea ce simţim unul pentru altul.

Mâna lui se mişcă uşor înspre umărul ei.

— Tim, ce se va întâmpla cu noi?

— Astăzi? Mâine? Săptămâna următoare? Nu ştiu Deborah, şi nu-mi pasă. Ceea ce ştiu, este că sunt cu tine acum. Că te iubesc, şi că n-am să te las să pleci.

Obrajii lor erau foarte aproape unul de altul. Deborah se simţea ca şi cum ar fi stat pe marginea prăpastiei celor trei ani care îi separaseră.

Şi-a pus braţele în jurul gâtului lui şi l-a sărutat.

Şi-a adus aminte cum fusese cu Avi.

Dar acum ştia că era altfel.

— Deborah, nu pot să cred că acesta este un păcat, îi şopti Tim în timp ce se ţineau strâns unul de altul.

Ea aprobă doar din cap fără niciun cuvânt.

Amândoi erau nervoşi dar nici unuia nu îi era teamă. Cu toate că erau total neştiutori, ei intuiau implicaţiile actului iubirii.

Căci ceea ce făceau ei, asta însemna.

Şi aşa într-un colţ împădurit de lângă Marea Galileei, viitorul preot şi fiica rabinului şi-au consumat pasiunea ce-i cuprinsese cu mult timp înainte într-o seară de Sabbath.

Deborah, fără complexe, îi spunea Tim, atunci când l-a prezentat în aceeaşi seară la cină colegelor, pe prietenul ei american. Pline de tact, acestea s-au abţinut să-l întrebe cu ce se ocupa. Singura lor întrebare era şi cea mai esenţială pentru ele:

— Cât mai rămâi?

Tim se uită la Deborah sperând că ochii ei aveau să-l înveţe cum să răspundă dar tot ce citi în ei era „Asta mă întreb şi eu”.

— Să nu crezi că sunt chiar aşa de curios, explică Boaz. Suntem, e-adevărat, dar avem şi nişte reguli – oricine vizitează kibbutz-ul şi rămâne mai mult decât două nopţi este obligat să-şi asume nişte sarcini.

— Eu ce-aş putea să fac? răspunse Tim îndată.

— Te pricepi la vaci?

— Mă tem că nu, se scuză el. Dar în America m-am ocupat un pic de grădinărie. Aş fi bucuros să

lucrez la câmp.

— Bine, spuse Boaz. Numai să-ţi iei pălărie cu boruri largi şi să te ungi cu loţiune. Altfel o să ajungi la fel de roşu ca o pătlăgică şi or să te culeagă din greşeală.

Tim a fost repartizat la un bungalow cu doi voluntari australieni. Dar toată lumea ştia că era numai de formă.

Deborah împărţea noua ei cabană cu Hannah Yavetz, care dintr-o fericită coincidenţă plecase să-şi îndeplinească datoria ei anuală de treizeci de zile concentrare în Singal Corps. Pentru mica lor întâlnire îndrăgostiţii aveau un loc pe care-l puteau numi al lor propriu.

În fiecare zi lucrau alături la câmp, prima dată când aveau ocazia să vorbească, să se cunoască unul pe altul, fără presiunea ceasului ce alerga spre ora douăsprezece a nopţii de Sabbath.

Cu fiecare noapte pe care o petreceau unul în braţele celuilalt, noţiunea de păcat legată de dragoste se împrăştia precum ceaţa dimineţii deasupra lacului.

Într-un fel erau deja căsătoriţi şi nicio forţă de pe pământ nu-i putea despărţi vreodată. De ce n-ar rămâne astfel toată viaţa? Bineînţeles, a fost o întrebare într-adevăr arzătoare în mintea lui Deborah.

Putea ea să-i ceară să rămână?

Avea el să-i spună că pleacă?

Deborah voia să-i împărtăşească toate sentimentele lui Tim. Trecând peste obiecţiile lui, că singurul lucru care conta pentru el în aceste zile era să rămână împreună, ea obţinu permisiunea să plece cu el să viziteze locurile sfinte ale religiei lui.

Bazându-se pe chenzina în avans a lui Deborah, ei au plănuit să plece ca nişte pelerini pioşi să facă drumul pe care îl făcuse Messiah.

Printr-o înţelegere tacită n-au vorbit – n-au îndrăznit să vorbească – despre viitor. Pur şi simplu trăiau de pe o zi pe alta. Dar fiecare arc al soarelui pe cer îi aduceau inexorabil tot mai aproape de

momentul când deciziile grele nu mai puteau fi evitate.

Şi apoi nu erau ei pe pământul unde Joshua poruncise soarelui să mai rămână – şi acesta nu-l ascultase? După-amiaza târziu, în timp ce Deborah se plimba de-a lungul ţărmului punându-şi o mulţime de întrebări fără răspuns, ea a ajuns în dreptul lui Boaz care stătea citind în linişte pe un strat de iarbă.

Ştia că uneori el venea aici ca să scape de sarcina conducerii sale (două sute de kibbutznici – două sute de opinii) şi tocmai se gândea să-l lase în pace. Dar de departe, el simţise nevoia de a-i vorbi şi-i făcu semn să se apropie.

— Cât a mai rămas, intră el direct în miezul problemei renunţând la cordialitate.

— Nu ştiu, ridică Deborah din umeri.

— Bineînţeles că ştii, spuse el părinteşte. Ai ştiut în fiecare ceas, în fiecare clipă, poate.

— Plecăm mâine să facem un tur prin ţară, răspunse ea.

— Dar nu ca Moise după patruzeci de ani în deşert, răspunse el. El trebuie să se întoarcă în Ierusalim – când?

— Pe cincisprezece, răspunse ea slab.

— Ei bine, adăugă el liniştit, îţi mai rămân cinci zile.

— Vrei să spui pentru cazul în care unul din noi ar trebui să se hotărască? întrebă că optimistă.

— Nu, Deborah, răspunse Boaz cât putu de blând. Niciunul dintre voi nu se poate schimba. Cele cinci zile sunt ca să vă obişnuiţi cu ideea.

În dimineaţa următoare, Deborah şi Tim s-au urcat într-o limuzină hodorogită pentru a face – ceea ce amândoi ştiau dar niciunul nu spunea – călătoria de despărţire.

Deborah se mai uită o dată la cabana pe care o împărţise cu Tim în timp ce el îşi punea valiza în portbagaj. Îşi luase toate lucrurile. Totul. Nu mai lăsase nimic după care s-ar fi putut întoarce

Ultimele zile au fost cu totul umbrite, cu toate expediţiile însorite în Nazareth, Caesarea, Megiddo, Hebron, Bethleem.

Seara îşi căutau temători adăpost în hoteluri, simţindu-se nesiguri – cu toate că o mulţime de alte cupluri tinere făceau acelaşi lucru.

În cele din urmă au ajuns la Ierusalim, oraşul plin de primejdii pentru amândoi. Nu aveau să se teamă doar pentru credinţa lor ci şi pentru viaţa lor.

Făceau tot ce puteau ca să-şi învingă tristeţea. Deborah chiar spuse în glumă că hanul lor era doar la zece minute de Mea Shearim şi chiar se oferi în glumă să-i facă cunoştinţă lui Timothy cu familia Schiffman. Au colindat peste tot, vizitând Oraşul Vechi, unit acum din punct de vedere fizic, despărţit totuşi în mici fragmente de spiritualitate.

În timp ce treceau pe străzile înguste îşi frecau umerii de preoţi armeni, ortodocşi greci şi din bisericile etiopiene, mullahi din moscheele arabe şi domnişoare ce păreau copii la indigo ale vecinelor lui Deborah din Brooklyn.

În cele din urmă, Deborah l-a adus pe Timothy la marginea Zidului Plângerii arătându-i locul unde „vocea ei păcătoasă” stârnise scandal.

— Nu pot să cred, declară Tim. Par atât de pioşi. Sunt atât de cufundaţi în rugăciune.

— Crede-mă că unii dintre ei încă m-ar recunoaşte. Aşa că nu mă pot ruga nici măcar în locul rezervat femeilor. Dar tu – blondul meu prieten irlandez, vei fi primit cu braţele deschise.

Se apleacă şi îi şopti ceva la ureche.

— Nu, protestă el zâmbind, asta ar fi un sacrilegiu.

— Nu, decât dacă-l faci tu să fie, chibzui ea.

— Dar nu am tichie.

— Nu de teme dragule, spune-le doar ceva repede în idiş şi-ai să vezi ce repede te împrieteneşti cu ei.

Tim ridică din umeri şi porni reverenţios înspre grupul de credincioşi.

Dintr-o dată, o mână de tineri au început să arate înspre el:

— Priviţi, priviţi, strigau ei în idiş. Iată un suflet care a venit să se salveze.

S-au repezit cu toţii înainte înconjurându-l cu bonomie.

— Vorbeşti idiş? întrebă unul.

— Yo, a bissel, răspunse Timothy.

Curiozitatea lor creştea pe măsură ce continuau cu întrebările.

— Ştii cum să te rogi?

— Ei bine, ştiu câteva rugăciuni.

— Vino, o să te ajutăm.

Ca printr-o minune apăru o tichie pe capul lui Tim în timp ce ei îl conduceau cu afecţiune în faţă unde a putut să atingă pietrele sfinte.

Timothy era atât de mişcat încât se vedea de departe.

— Roagă-te, îl îndemnă unul dintre ei îndesându-i o carte în mână. Poţi citi ebraica, nu-l aşa?

— Puţin.

Altul începu să răsfoiască Psalmii.

— Pot să aleg singur? întrebă Tim.

— Desigur, răspunse conducătorul lor cu entuziasm. Care?

— Ultimul – o sută cincizeci, răspunse Tim.

— Minunat, răspunse cu toţii veseli.

Timothy recită ceea ce fusese învăţat că era „Cea mai mare simfonie a rugăciunii pentru Dumnezeu ce fusese vreodată compusă pe pământ”, un cântec care începea şi se sfârşea cu Aleluia („roagă-te lui Dumnezeu”) şi avea acelaşi cuvânt în fiecare rând. Colectorii spirituali erau uimiţi.

— De ce n-ai veni să-l cunoşti pe rabinul nostru? îl îndemnară ei.

Pentru o clipă Tim se simţi pierdut şi asta din cauză că tinerii descrişi de Deborah ca fundamentalişti, lipsiţi de bucurie, erau plini de iubire pasionată ce o închinau lui Dumnezeu.

Pe loc s-a gândit la singura scuză logică.

— Îmi pare rău, spuse el în idiş, dar eu am deja un lider spiritual.

Apoi, se întâlni cu fiica rabinului şi porni să cutriere cele paisprezece Opriri ale Crucii.

Ultima oprire, care cuprindea şi locul Crucificării, Calvarul şi Mormântul lui Christos erau incluse în Biserica Sfântului Mormânt, un loc solemn împărţit de şase secte: ortodoxă greacă, romano catolică precum şi de coptă, armeană, siriană şi abisiniană.

În timp ce Tim se holba mut la acest adevărat memorial al Patimilor Mântuitorului său, Deborah simţi că nici nu era conştient măcar de prezenţa ei.

A rămas tăcut mai mult de o jumătate de oră şi chiar după aceea abia dacă a putut vorbi.

— Ce-ai vrea să faci acum? îl întrebă ea şovăind.

— Deborah, răspunse el şi vocea îi tremura uşor, te superi dacă ne plimbăm?

— Nu, sigur că nu.

— Dacă ne gândim bine, e destul de departe. Putem lua autobuzul.

— Nu, nu, insistă ea. Mergem unde vrei tu.

— Vreau să mai văd Bethleem-ul o dată.

Ea aprobă din cap şi îl luă de mână în timp ce s-au întors pentru a relua hoinăreala.

Era după-amiază târziu când însetaţi şi plini de praf au intrat în Biserica Naşterii Mântuitorului construită cu mai mult de o mie de ani înainte pe locul unde se născuse Christos,

Au trecut printr-un pasaj şi au ajuns în Biserica Catolică St. Catherine unde Timothy a îngenunchiat în ultima strană şi a început să se roage. Deborah rămase în picioare lângă el, neştiind ce să facă. Dintr-o dată îl auzi şoptind îngrozit:

— O, Doamne. Şi apoi cu o şoaptă furioasă îi porunci: Îngenunchiază, Deborah. Îngenunchiază!

Simţindu-i groaza, ea se supuse repede. Apoi, el murmură o altă poruncă:

— Pleacă-ţi capul şi roagă-te.

Câteva clipe mai târziu, doi credincioşi s-au ridicat din strana din faţă şi s-au dus către altar îngenunchind, făcându-şi cruce şi apoi întorcându-se să plece. Purtau sacouri negre şi cămăşi albe deschise la gât.

În timp ce se apropiau, Tim s-a putut convinge de ceea ce bănuise de departe – şi anume că erau George Cavanagh şi Patrick Grady.

— Eşti sigur că nu te-au observat? întrebă Deborah mai târziu în timp ce aşteptau în umbră autobuzul pentru Ierusalim.

— Nu ştiu, răspunse el nefiind în stare să-şi stăpânească teama. S-ar putea să o fi făcut şi să n-o fi arătat.

— Dacă te-au recunoscut crezi că vor spune cuiva? întrebă ea împărtăşindu-i pe deplin teama.

— Sunt absolut sigur că aşa va fi în cazul lui Cavanagh, spuse el cu amărăciune.

— Şi cum ai să afli?

— Aici e aici, i-o tăie el scurt mişcându-şi capul cu groază. Nu voi şti niciodată.

Stăteau pe un zid scund din piatră pe Muntele Măslinilor. Niciunul dintre ei nu vorbeau. În mai puţin de o oră Deborah avea să-l părăsească şi să se întoarcă în kibbutz.

O parte din viaţa ei se încheia.

Priveau la valea de sub ei şi la Oraşul Vechi dincolo de ea conturându-se ca o siluetă reflectând din când în când strălucirea de aur a soarelui de apus.

În cele din urmă, Tim rupse ceea ce era aproape o tăcere monastică

— Am putea trăi aici, spuse el încet.

— Ce vrei să spui?

— Aici, în acest oraş – Ierusalim. Dacă te uiţi în jur vezi aproape toate religiile trăind împreună – spiritul lui Dumnezeu ce pare că pluteşte în ceruri concentrice deasupra Oraşului Vechi. Aici e casa tuturor.

— Casa Spirituală, îl corectă ea.

— Vreau să spun Deborah, că aici este locul unde am putea trăi amândoi. Împreună.

— Tim, spuse ea cu disperare. Tu vrei să fii preot. Toată viaţa ta ai vrut să-l serveşti pe Dumnezeu.

— Şi încă mai vreau, chiar şi fără să fiu hirotonisit, răspunse el încercând de asemenea să se convingă singur. Simt sigur că una din şcolile creştine mi-ar da posibilitatea să predau…

Vocea lui se pierdea.

O privire, şi ea ştia foarte bine implicaţiile cuvintelor lui dar îl iubea prea mult ca să se prefacă altfel.

— Timothy, începu ea, în străfundul inimilor noastre noi suntem deja căsătoriţi. Dar în lumea reală asta n-ar fi admis niciodată.

— De ce nu?

— Pentru că eu nu-mi pot uita religia – aşa cum nu poţi uita nici tu. Nimic – cu toată aghiasma din lume – n-ar putea îndepărta esenţa a ceea ce suntem.

— Vrei să spui că încă te mai temi de tatăl tău? o întrebă el.

— Nu, eu nu-i mai datorez nimic lui. Vreau să spun că de Tatăl Ceresc mă tem.

— Dar până la urmă nu Lui îi servim cu toţii?

— Da, Timothy, îl servim dar fiecare în felul nostru până la sfârşitul zilelor.

— Şi când Messia va veni din nou…

El n-avea să-şi termine propoziţia.

Cu toate că amândoi credeau într-o perfectă credinţă că în cele din urmă Messia va veni, amândoi ştiau că lumea în care trăiau era mult prea stricată pentru a-L întâmpina.

Messia nu avea să vină – în orice caz nu în timpul vieţii lor.

29
TIMOTHY

S-au despărţit la staţia de autobuz Ierusalism. Când Deborah puse piciorul pe prima treaptă a scării el o trase impulsiv înapoi pentru a o mai îmbrăţişa o dată.

Nu se îndura s-o lase să plece. O iubea cu atâta patimă încât dragostea lui ar fi anulat toate hotărârile sale dacă Deborah ar fi îngăduit.

— N-ar trebui să faci asta, protestă ea slab. Prietenii tăi, vreau să spun că cineva ne-ar putea vedea.

— Nu-mi pasă – nu-mi pasă de nimeni în afară de tine.

— Nu-i adevărat.

— Jur pe Dumnezeu, că te iubesc mai mult.

— Nu, Tim, zău că nu ştii ce simţi.

— Ce te face să fii atât de sigură?

— Pentru că nici eu nu mă cunosc prea bine.

Ea încercă să se desprindă din îmbrăţişare nu numai pentru preoţia lui ci şi pentru ea. Dacă n-avea să-l lase acum, nu avea să-l mai lase niciodată. Şi apoi nu dorea ca el să-şi amintească de obrazul ei scăldat în lacrimi.

Şi cum stăteau aşa, unul în braţele celuilalt, îl simţea şi pe el suspinând, luptându-se să-şi înăbuşe durerea.

Cuvintele de despărţire erau foarte asemănătoare şi aproape spuse la unison.

— Dumnezeu să te binecuvânteze, şi-au spus ei unul altuia şi s-au despărţit.

Ajuns la Terra Sancta College, constată că ceilalţi doi americani erau deja acolo.

— Suntem frânţi de oboseală din cauza căldurii, îi spuse Patrick Grady. Lăsând la o parte faptul că nici n-am petrecut prea mult timp în Ierusalim.

— Ţi-ar trebui probabil o viaţă întreagă să-l vizitezi tot, spuse colegul lui Cavanagh.

Nimic nu dădea la iveală nici cea mai slabă bănuială că i-ar fi văzut pe îndrăgostiţi la Bethleem. Încă o cruce pe care Tim avea să o poarte. De-acum încolo, el avea să trăiască cu teama continuă întrebându-se ce şi cât ştiau cei doi colegi de clasă. Dacă aveau să-l discrediteze în vreun fel. *Şi când.*

— Mărturisesc, Hogan, spuse George pe cel mai prietenesc ton, ne pare rău că nu ţi-am cerut să vii cu noi. Ne-am fi simţit mult mai bine.

— Chiar aşa? întrebă Tim.

— Vreau să-ţi spun că latina mea este destul de bună, dar cele mai multe inscripţii păreau să fi fost în greacă. Tu ne-ai fi fost într-adevăr de ajutor.

— Mulţumesc, răspunse Tim scurt. Sunt flatat.

Aşa cum promisese *pünktlich* la minut, Părintele Bauer a întors împreună cu seminariştii germani. Cu toţii erau obosiţi, prăfuiţi şi arşi de soarele verii târzii.

Tim privi în urmă şi se cutremură. A fost o minune că el şi Deborah nu s-au întâlnit şi cu ei.

În dimineaţa următoare, la treizeci de mii de picioare deasupra pământului, mult mai aproape de ceruri, Timothy îşi citea însemnările încercând să-şi umple mintea cu gândurile pioase. În timp ce avionul lor se rotea deasupra oraşului aşteptând permisiunea de aterizare, au survolat Vaticanul. St. Peter cu bazilica rotundă a lui Michelangelo ce se deschidea în piaţa Bernini străjuită de mulţimea columnelor, părea o uriaşă gaură a cheii.

Şi ca nu cumva metafora să-şi piardă orice semnificaţie, Părintele Bauer comentă:

— Asta este adevărata Poartă a Paradisului, fraţii mei. Este de datoria noastră să dobândim cheile împărăţiei lui Dumnezeu.

Timothy privi în jos şi se întrebă dacă aceste Porţi erau închise pentru el pentru întotdeauna.

PARTEA a III-a

30
TIMOTHY

— Binecuvântează-mă, Părinte pentru că am păcătuit… Cum să încep, se frământa Tim în timp ce îngenunchea în confesionalul sufocant din Capela Colegiului North American. Cum să descrie el ceea ce se întâmplase pe Pământul Sfânt?

Că se îndrăgostise de o femeie? Dar asta este o expresie atât de nepotrivită pentru a-şi defini sentimentele.

Că se culcase cu ea? El e un seminarist care alesese deja celibatul, care, în cel puţin doi ani avea să depună jurământul singurătăţii eterne?

— Si, figlio mio?

Era o oarecare consolare căci confesorul său vorbea în italiană. Gravitatea cuvintelor sale s-ar fi putut poate atenua prin filtrul unei limbi străine.

— Ho peccato, Padre, am păcătuit, repetă el.

— Şi cum te-aş putea ajuta? şopti vocea de dincolo de panou.

— Am iubit o femeie, Părinte.

A urmat o pauză. Pastorul repetă:

— Vrei să spui că te-ai culcat cu ea…

— Nu-i nicio diferenţă, afirmă Tim aproape indignat.

Confesorul tuşi.

— Am făcut dragoste pentru că am ţinut cont unul de sufletul celuilalt. Când corpurile noastre s-au atins, sufletele s-au întâlnit.

— Dar corpurile voastre… s-au atins, răspunse confesorul.

Nu înţelege, se gândi Tim. Cum Dumnezeu să mă mărturisesc cuiva care nu ştie ce înseamnă dragostea pământeană?

Încercă să spună povestea coerent dar cu toate că dorinţa lui imediată era să mărturisească totul, dorea totuşi să o protejeze pe Deborah. Nu i-a menţionat numele. N-a spus nici măcar că tatăl ei era un om al lui Dumnezeu.

Dialogul i-a luat mult timp. Preotul i-a pus atât de multe întrebări. Unde? De câte ori?

— De ce trebuie să ştiţi toate acestea? se rugă Tim disperat. Nu-i oare de ajuns că am făcut ceea ce am făcut?

Încercă să înţeleagă că probabil această scormonire intenţiona să fie o parte a penitenţei sale. Să extragă carnalitatea din sufletul lui, să o scoată la lumină ca pe un cancer pe tăviţa chirurgului, malignă şi separat de el.

În cele din urmă chinul a luat sfârşit. Mărturisise, atât cât fusese în stare. Pentru ceea ce mai rămăsese, se gândea el, Dumnezeu ştie de ce-am făcut asta şi cum mă simt. Să mă judece el.

Era lac de sudoare şi abia mai respira în timp ce aştepta comentariile preotului.

— Mai sunt câteva întrebări ce au rămas fără răspuns… a fost tot ce-a catadicsit confesorul să-i spună. Tăcea, aşteptând să drămăluiască pocăinţa lui Timothy.

— Ştiu, ştiu. Sunt seminarist. Ar fi trebuit să fiu mai ferm. Îl iubesc pe Dumnezeu şi vreau să-l servesc. De asta sunt aici. Făcu o pauză şi apoi adăugă: De asta am şi fost în stare să mă întorc.

— Eşti sigur de noua ta hotărâre?

— Sunt o fiinţă umană, Părinte. Nu pot să cunosc decât propriile mele intenţii.

— Vrei să discuţi de bună voie cu directorul tău spiritual despre viitorul tău?

Timothy dădu din cap şi şopti:

— Da, Părinte, voi face tot ce este necesar pentru a fi demn de preoţie.

În cele din urmă confesorul îşi emise judecata.

— Toţi suntem făcuţi din carne. Chiar şi sfinţii s-au luptat cu asemenea demoni. Mai e nevoie oare să menţionez pe St. Augustine şi St. Jerome, ambii doctori ai Bisericii acum? Exemplul lor trebuie să-l urmezi şi pentru penitenţa ta în următoarele treizeci de zile să spui de trei ori rozariul în fiecare zi, să meditezi asupra fiecăruia dintre misterele bucuriei, tristeţei şi gloriei, rugând-o pe Preacurata să

intervină pentru tine la Domnul nostru pentru a primi iertare. De asemenea, să reciţi Psalmul cincizeci şi unu la rugăciunile de dimineaţă şi de seară.

— Da, Părinte.

Tim surprinse mişcarea confesorului său prin panou exact când făcea semnul crucii în timp ce preotul îl absolvea de păcat în numele Tatălui al Fiului şi al Sfântului Spirit.

— Mergi în pace, murmură preotul, şi roagă-te pentru mine.

Roma, fabulosul „oraş al celor şapte coline" mai avea şi al optulea deal: Janiculum, situat dincolo de Tibru pe malul drept. Aici, în secolul trei al erei noastre, Împăratul Aurelian construise ceea ce crezuse el a fi un zid de netrecut, de douăzeci de picioare înălţime şi lung de douăsprezece mile, făcut să apere Roma de atacurile barbarilor.

Aici, la Janiculum în 1953, Papa Pius al doisprezecelea însuşi a inaugurat împreună cu Francisc Cardinal Spellman de New York, Colegiul Nord American – o clădire cu şapte etaje din cărămizi pastelate. Gestul lui a fost o recunoaştere a fidelităţii şi credinţei din Lumea Nouă.

Porticurile curţii lui elegante se aliniau afişând inscripţii ce răsplăteau generozitatea diferitelor dioceze din Statele Unite. O fântână graţioasă în centru împroşca apă curată dintr-o rocă ornamentală cu stele, fiecare reprezentând un stat al Uniunii.

Diferitele birouri publice purtau ca blazon un motto al colegiului, *Firmum est cor meum.* Inima mea este de neclintit. Valabil pentru parte semnificativă de o sută şi treizeci de locuitori, în mare parte candidaţi americani la hirotonisire. Dar, motto-ul ascundea şi o întrebare invizibilă: Este destul de puternică inima mea?

În acest, loc a fost cazat Timothy împreună cu cei patru colegi ai săi pentru a-şi continua studiile. Câteva cursuri, cum era şi cel de Lege Canonică, erau predate în latină, dar cele mai multe dintre ele

erau în italiană, limbă ce se presupunea că o deprinseseră în timpul cursului intensiv de vară de la Perugia. Şi întrucât nu erau lingvişti, nu aveau decât să apeleze la dicţionarul italiano-englez Mondadori care le stăteau întotdeauna la dispoziţie cu abrevierile sale.

În timpul penitenţei sale, Tim i se adresa de două ori pe zi lui Dumnezeu în cuvintele Psalmului cincizeci şi unu, rugându-L: „Îndepărtează de la mine nedreptatea şi spală păcatul meu". Şi era încredinţat, în cuvintele psalmistului, că Atotputernicul îi dăduse o inimă nouă şi îi renăscuse un „spirit drept".

Îngenunche în faţa altarului şi jură că niciodată nu avea să mai comunice cu Deborah.

Dar, chiar când îşi rostea jurământul, o luminiţă licărea în colţul cel mai îndepărtat al disperării sale. Ea îi lumină gândurile cu o întrebare fulgerătoare. Va îngădui Dumnezeu să ne mai întâlnim o dată?

Era lac de sudoare în timp ce părăsea capela şi asta nu din cauza căldurii din noaptea romană de octombrie când vântul nu adia o frunză, ci din cauza gândului disperat că se ivise o spărtură bruscă în zidul lui de apărare.

Voi trăi cu speranţa de a o vedea pe Deborah.

Pentru tot restul vieţii mele.

31
DEBORAH

Mai degrabă a fost un şoc decât o surpriză.

De când petrecuse împreună cu Tim cele trei săptămâni, Deborah ar fi trebuit să nu fie deloc surprinsă să constate că era gravidă, dar în realitate o parte din ea spera să fie doar o alarmă falsă nenorocirea cu care s-a confruntat la numai patru săptămâni după ce Timothy plecase.

A aflat rezultatele testelor de la doctor Barnea, medicul kibbutz-ului. Cel puţin el nu avea dubii şi i-a zâmbit călduros:

— Să-ţi trăiască.

— Nu ştiu ce să fac, murmură ea după ce a tăcut o clipă.

— Nu te teme, i-a spus doctorul îmbărbătând-o. Te voi învăţa tot ce trebuie să ştii. Şi pe lângă asta întotdeauna este o persoană însărcinată în kibbutz. Poţi să te informezi de la ele mai bine decât din cartea mea.

Era aşa de simplu? se întrebă ea. Nu avea decât să stea şi să se uite cum îi creşte burta? N-avea să ajungă bătaia de joc ori chiar mai rău, copleşită de vălul crescând al milei comune?

— Doctor Barnea… acest copil pe care îl port…

El aşteptă răbdător ca ea să-şi găsească cuvintele pentru a continua:

— Nu există nicio posibilitate ca eu să mă pot căsători cu tatăl. Nici măcar n-aş putea să-i spun, remarcă ea în cele din urmă.

Doctorul zâmbi încurajând-o:

— Dar cine întreabă? În kibbutz sosirea unui copil pe lume este întotdeauna un prilej de bucurie. Şi copilul tău va creşte în cele mai minunate condiţii din lume. Apropo, nu eşti singurul părinte în această situaţie. N-ai observat?

— Nu, răspunse ea.

— Aha, spuse doctorul mişcându-şi degetul într-un gest retoric de triumf. Exact ce spuneam. N-ai

observat pentru că toţi copiii sunt trataţi la fel.

— Şi dacă acest copil… întreabă despre tatăl lui?

— Ei bine, zâmbi el, numai dacă este extrem de precoce, altfel n-o va face pentru multă vreme. Şi până atunci situaţia ta se poate schimba.

Nu, se gândi Deborah, nu se va schimba. Acesta este copilul lui Timothy şi nu al altcuiva.

Doctorul confundă introspecţia ei cu tulburare şi adăugă:

— Ascultă, Deborah, e destul de trist că uneori soţii tineri pleacă în armată… şi nu se mai întorc. Spre regretul meu pot să-ţi spun că avem două văduve chiar mai tinere decât tine cu câte cinci copii.

El se aplecă şi dădu cu putere cu pumnul în birou.

— Dar copiii sunt bine! Comunitatea le acordă toată dragostea de care au nevoie. Cel mai important pentru tine acum este să-ţi supraveghezi dieta, să-ţi iei vitaminele şi să te gândeşti la lucruri vesele.

Deborah ştia că indicaţiile lui sunt imposibil de urmat. Ea avea să plece din clinică, afară în lumea adevărată şi avea să fie singură – cu toate acestea nefiind singură. Şi fiind hotărâtă să nu mai iubească niciodată pe altcineva, era pregătită să fie mamă chiar înainte de a fi soţie.

Dar acum doctorul era conştient că mai avea şi alte temeri.

— Eşti îngrijorată pentru părinţii tăi? întrebă el plin de solicitudine.

— Da, mărturisi ea. Tatăl meu pare să aibă felul lui de a judeca altfel aceste lucruri.

Doctor Barnea înţelese totul foarte bine.

— Deborah, tu ştii definiţia mea pentru un adult? Adultul este acela care se trezeşte dimineaţa şi îşi spune: „Nu-mi pasă ce gândesc părinţii mei.” Pentru mine acesta este un adevărat majorat psihologic.

Ea dădu din cap, se ridică şi părăsi încet clinica. Soarele palid de amiază îi reaminti cât de mult stătuse înăuntru, pentru că o luase cu frig la aflarea veştii.

Era destul de sigură că nu avea să-i mai pese despre ce va crede Moses Luria.

Singurul lucru de care îi păsa şi îl dorea era imposibil de realizat.

În timp ce se îndrepta agale spre cabană, o mie şi una de gânduri contradictorii i se învârteau în minte şi o şfichiuiau ca o furtună de nisip de deşert.

Voia ca Tim să nu afle.

32
DANIEL

Pe măsură ce poftele mele trupeşti creşteau, credinţa mea se diminua, şi înţelegeam de ce eram atât de atras de Ariel: într-un anumit fel, uluitor, ea era încarnaţia a tot ceea ce considera tabu religia mea.

Îmi spusese că studia istoria artelor la NYU şi părea să o facă în stil mare. Pereţii apartamentului său erau plini cu lucrări impresionante de artă modernă, incluzând un ulei autentic de Utrillo şi câteva picturi de Braque şi Picasso. Rafturile din sufragerie erau înţesate cu sute de albume ilustrate cu lucrările maeştrilor contemporani.

Eu n-am văzut niciodată mai înainte un loc ca acesta – şi bineînţeles, nicio studentă licenţiată.

Pentru a începe cu începutul, toată casa ei era mobilată în alb. Singura excepţie era serviciul de masă argintiu, chiar şi atunci când erau pline – pun pariu că nu vă imaginaţi cu ce – cu ciocolată albă.

Frigiderul ei era aprovizionat cu şampanie, caviar şi gustări copioase reci.

Trebuia să îmi dau seama că nu mă putea vedea niciodată în serile de marţi, miercuri sau joi. Bineînţeles, ştiam că era imposibil să aibă cursuri serale, dar când o dată sau de două ori i-am propus să trec pe la ea la miezul nopţii, ea a râs de mine.

În cele din urmă am obţinut o noapte de vineri (da, eram destul de înnebunit să violez Sabbath-ul) atunci când accidental a răsturnat vin peste mine şi s-a oferit veselă să mă lingă ca „pedeapsă”. M-a dezbrăcat şi m-a împins în moderna ei baie cu o mulţime de robinete în jur.

Când am ieşit afară nu mi-a dat un halat de baie, ci o cămaşă bărbătească şi o pereche de pantaloni.

Am încercat să înţeleg prezenţa acestor haine masculine gândindu-mă că ele aparţineau unui fost iubit sau chiar a unui soţ.

Într-un fel pantalonii erau prea netezi şi cămaşa prea curată. Iar când m-am uitat la monogramul cu iniţialele CM curiozitatea m-a scos afară din matcă.

— Ale cui sunt? am încercat să par indiferent,

— Ale unui prieten, mi-a răspuns ea nepregătită şi s-a înclinat către mine continuând jocul.

Dar chiar şi în timpul îmbrăţişărilor preliminare, eu tot insistam.

— Ce fel de prieten?

— N-are importanţă. Las-o baltă, vrei?

— Mi se pare destul de important dacă-şi lasă hainele în dulapul tău.

— Pentru Dumnezeu, Danny, îşi pierdu ea în cele din urmă răbdarea. Eşti atât de rupt de lume? Nu ţi-e clar că sunt o femeie întreţinută?

Îmi venea să-i spun adevărul, şocat de calmul ei – şi foarte rănit.

— Nu mi-a fost clar, am murmurat eu. Vrei să spui că ăsta este apartamentul lui?

— Nu, este al meu, dar el plăteşte chiria. Găseşti că-i scandalos, micuţule rabin?

— Nu, am minţit eu, numai că de-acolo de unde vin eu acesta este…

— Iubitule, tu vii de pe altă planetă.

— Ai dreptate, am răspuns, simţindu-mă jenat de a fi păstrătorul unui vestigiu al valorilor convenţionale. Un lucru însă nu înţeleg.

— Care?

— Ce dracu te atrage la mine?

— Inocenţa ta.

Şi-apoi râse cu toată gura. Ea răspunse netulburată:

— Nu-i aşa că asta-i o salată uriaşă din fructul oprit pentru tine?

Am dat din cap şi am înhăţat-o înfometat.

În timp ce mi se arcuia în braţe, murmura gutural:

— N-ai să te mai poţi întoarce la evreicuţele tale frumoase după asta.

În acele multe nopţi înăbuşitoare m-am pregătit pentru cursurile care nu aveau să marcheze decât

începutul căderii mele. O parte din mine a fost recunoscătoare când prietenul ei a invitat-o pe Ariel să se întâlnească pe Riviera. Pe timpul verii trebuia să locuiesc acasă şi-mi era imposibil să vorbesc cu ea sau să mă duc să-i dau telefon.

Puritanismul tatălui meu era atât de intuitiv încât făceam tot ce-mi stătea în putinţă ca nici măcar să nu mă gândesc la ea, să nu-mi poată citi gândurile.

Casa părea ciudată fără Deborah. Îi mâzgălise ea câteva rânduri mamei, spunându-i că „toate erau bune", dar scrisorile pe care le schimbam între noi erau cu mult mai nevinovate. Mă aşteptam să aud că idila ei – aşa cum speram eu a fi – cu pilotul Avi era pe bune.

De fiecare dată când mă duceam la culcare aveam grijă să văd dacă n-a venit poşta. Dar tot ce găseam era câte o vedere ocazională de la seducătoarea mea. În orice caz, mă cufundam în studiu încercând cu disperare să-mi şterg din minte gândurile de la Ariel.

Câteodată Papa îmi bătea uşor în uşă. Apoi, spunându-mi că speră să nu mă fi deranjat se aşeza lângă mine şi încerca să mă ajute să găsesc topica ideilor pe care trebuia să le scriu ca parte a lucrării cerute la absolvire.

Cele mai multe din sugestiile lui implicau misticismul, tradiţie potrivit căreia „lurianismul" se întindea mult până în Evul Mediu. Erau câteva dintre cele mai importante cărţi care tratau subiectul – cum era *Zohar* – care prin tradiţie, dacă nu prin legea formală erau interzise de a fi citite de bărbaţii sub patruzeci de ani. Totuşi tatăl meu era convins că ar fi putut să-l determine pe decan să mă considere „o situaţie specială".

N-am făcut decât să dau din cap şi să-i ofer câteva crochete cu unt de cacao şi ghimbir pe care mama avea grijă să le am tot timpul pe birou. Am făcut tot ce am putut pentru a ascunde adevărul că ştiam deja ce aveam să scriu şi cine să-mi fie conducător de lucrare.

La sfârşitul verii m-am dus să-l văd pe decan şi să-i fac o rugăminte specială. Ca de obicei m-a

primit cu inima deschisă. Ca de obicei puneam asta pe seama renumelui tatălui meu.

— Aş vrea să dau teza cu doctorul Beller, am spus eu încercând să nu par încurcat.

— Un om într-adevăr, erudit, remarcă decanul. Dar n-am ştiut niciodată că te interesează arheologia.

— A, nu, l-am întrerupt eu. Nu m-am referit la Rabbi Beller. Ci la fratele lui de la Columbia.

— Ah, şi entuziasmul lui scăzu brusc.

Îşi trăgea barba rostind sunete neinteligibile pe diferite tonuri. În cele din urmă rosti câteva silabe distincte.

— Acel Aaron Beller, acel *epikoros,* este un geniu al răului. Dar totuşi niciun învăţat cinstit nu poate nega că este cea mai mare şi cea mai strălucită minte pe care familia lui a produs-o timp de generaţii…

— Da, domnule, am răspuns eu. De asta am şi ales cursul lui. Puteţi vedea din catalog că am obţinut nota A.

Aşteptării temător răspunsul în timp ce decanul recurgea la şi mai multe mormăieli interogative. În cele din urmă, spre surpriza mea, el se aplecă peste birou şi zâmbi.

— Ştii ceva, Danny? Poate că dacă te ia Beller s-ar putea molipsi un pic de pietatea ta. Ai putea într-adevăr să-l aduci înapoi la turmă. Nu te teme, am să dau câteva telefoane şi am să aranjez lucrurile.

— Mulţumesc, m-am ridicat eu jubilând şi am plecat.

— Dar, te avertizez, strigă decanul după mine. Acest om are un dar de a te trage în ispită. Nu lăsa personalitatea lui să te copleşească.

— Nu, domnule, am răspuns eu.

— Aşa deci, fiul Rabinului de Silcz nu-şi va lăsa credinţa zdruncinată, spuse decanul cu o încredere care mă tulbură.

Titlul pe care Beller şi cu mine l-am stabilit pentru lucrare a fost „Sublimarea sexualului ca factor în credinţa religioasă”. Titlul al cărui prim

cuvânt am fost de acord să-l omitem atunci când vom prezenta propunerea pentru aprobarea Comitetului de Diplomă Universitar.

Evident, punctul de plecare a fost monografia eretică „Viitorul unei iluzii” de Freud în care acesta vede originea religiei ca o refulare ori cel puţin o reorientare a acelei forţe primitive ce conduce viaţa – şi anume libidoul. La urma urmei puteam mărturisi pe pielea mea puterea înclinaţiei Răului.

Cercetările mele de la Platon la Freud şi mai mult decât atât, m-au apropiat chiar şi mai mult de punctul de vedere esenţial al lui Beller şi anume că religia izvora din acea nevoie inspirată de vinovăţie, de a inventa o putere supremă patriarhală.

Bănuiesc că m-am îndepărtat mult, căci deşi curriculumul cerea zece mii de cuvinte, eu i-am dat lui Beller aproape douăzeci de mii.

Şi cu toate că devenisem musafir obişnuit în casa lui – cu Ariel bineînţeles – eram încă într-o stare de agitaţie extremă atunci când ne-am întâlnit, o săptămână mai târziu de la predarea proiectului meu. Din fericire m-a scos din încurcătură imediat.

— Asta-i prima variantă, Danny. Zău, cred că ai aici nucleul unei cărţi. Ţi-am făcut câteva note marginale unde mai poţi scurta ideile controversate, astfel ca acest proiect să poată fi calificat „kosher” de către decan.

A fost un sfat bun pentru că lucrarea mea era plină de erezii.

Într-o seară târziu, pe când împărţeam împreună o sticlă de vin alb l-am întrebat intenţionat:

— Aaron, putem vorbi?

— Sigur, Danny, mi-a răspuns el, şi cred că a simţit ce avea să urmeze.

— Ştiind ceea ce ştiu – vreau să spun lucrurile pe care le-am învăţat de la tine – eu nu mai pot merge înainte. Mă refer… la hirotonisire.

Aşteptam nervos reacţia lui.

— Daniel, spuse el încet, mă bucur că ai deschis subiectul şi îmi dai posibilitatea să-ţi vorbesc liber.

Făcu o pauză şi apoi adăugă cu blândeţe: întotdeauna m-am gândit că ţie ţi-e teamă să ajungi rabin – mai ales că trebuie să-i urmezi tatălui tău. Nu te pot vedea petrecându-ţi restul vieţii în Brooklyn şi scriind Responsa cu întorsături de fraze medievale. Pentru mine asta înseamnă o mare risipă a unei minţi strălucite.

Eram foarte încurcat de felul cum îmi citea gândurile. Şi cu toate astea am simţit o mare uşurare.

Mi-am dat seama că prelegerea lui a fost pentru mine un pretext de a scoate la lumină cele mai adânci sentimente care mă făcuseră toată viaţa să oscilez între teamă şi resentiment faţă de tatăl meu.

Cea mai înfricoşătoare descoperire n-a fost numai aceea că nu vreau să fiu următorul Rabin de Silcz, ci faptul că eram absolut sigur că nu vreau deloc să fiu rabin.

— Nu ştiu ce să fac, am spus eu disperat.

— Fă ceea ce a spus Hillel acum două mii de ani: „Dacă Eu nu sunt eu pentru mine, atunci cine?” Danny, este viaţa ta, făcu el o pauză reflectând şi apoi se încruntă. Şi-apoi cine sunt eu ca să-ţi dau un sfat? spuse el în cele din urmă. Mărturisesc că am avut şi eu adesea accese de îndoială. Vreau să spun că propriul meu tată şi cei doi fraţi sunt rabini. Poate că ei au dreptate şi eu greşesc. Ei pot să accepte că „Dumnezeul nostru” a avut scopurile lui neştiute anume, atunci când a lăsat şase milioane dintre ai noştri să piară. Dar vin şi mă întreb ce păcate de nedescris au putut face acei evrei ca să merite anihilarea completă? Martin Buber încearcă să explice asta spunând că Dumnezeu a suferit atunci „o eclipsă”. Dar aici eu şi credinţa suntem de neîmpăcat.

Se înroşi la faţă şi era clar că spusese mai mult decât avusese în intenţie.

— Îmi pare rău, făcu el remarca, cred că am scăpat caii din mână.

— Nu, l-am liniştit eu. Ai spus în cuvinte exact ceea ce simţi. Mai spune-mi doar ce le recomanzi

pacienţilor tăi când ei descoperă adevărul despre sine şi este aproape imposibil să-l suporte?

Aaron zâmbi şi răspunse liniştit:

— Îţi spun numai – ne vedem la următorul examen.

33
DEBORAH

După ce a fost convinsă că va muri, Deborah supravieţui în cele din urmă valurilor de greaţă care au sâcâit-o în primul trimestru al sarcinii.

Acum se simţea destul de bine pentru a privi în faţă realitatea maternităţii sale cu destul sânge rece şi chiar cu o scânteie de speranţă. Purta copilul lui Tim – ceva de la el pe care nicio forţă de pe pământ nu i-l putea lua.

Apoi se întâmplă tragedia.

Ştirea a sosit în timp ce îşi luau cina în sufragerie. Un colonel solemn, cu buze subţiri, de la Air Force, şi-a făcut apariţia şi a cerut să vorbească între patru ochi cu Zipporah şi Boaz. Amândoi l-au urmat albi ca varul într-un colţ îndepărtat.

Cu toate că ofiţerul vorbea destul de încet ca să poată fi auzit, toată lumea din sufragerie ştia deja mesajul pe care îl aducea. Temerile lor au fost confirmate atunci când au auzit ţipătul de durere al lui Zipporah.

Ea a continuat să urle pierzându-şi de tot controlul încât chiar atunci când Boaz a încercat s-o îmbrăţişeze şi-a agitat mâinile în aer pentru a-l ţine la distanţă pe soţul ei.

Doctorul Barnea era deja alături de ei. Împreună cu un alt membru al kibbutz-ului au ajutat-o pe Zipporah să meargă până la clinică.

Restul au rămas nemişcaţi ca şi cum s-ar fi transformat în stane de piatră.

Deborah o întrebă în şoaptă pe Hannah Yavetz:

— Avi?

— Da, a dat ea din cap eu tristeţe. S-a dat un atac aerian asupra bazei de gherilă de la Sidon. Am auzit la radio. Unul din avioanele noastre a fost lovit de antiaeriană.

O, Doamne, se gândi Deborah năucită.

Au rămas tăcute. În câteva secunde se transformaseră într-o congregaţie de îndoliaţi fără

cuvinte. Apoi, douăzeci de minute mai târziu apăru doctorul, el însuşi gata să dea în plâns. Toţi s-au strâns în jurul lui pentru a auzi ceea ce le spunea cu o voce ridicată şi răguşită:

— Avi a fost grav rănit. Cu toate astea el n-a folosit paraşuta când a fost din nou stăpân pe bord. A vrut să aterizeze – şi vocea doctorului se frânse la aceste vorbe – astfel ca avionul să mai poată fi folosit şi de altcineva.

Mulţi dintre kibbutznici, bărbaţi şi femei care-l cunoscuseră pe Avi de când se născuse şi crescuseră împreună cu el, şi-au acoperit ochii şi-au început să plângă încet.

— N-ar fi trebuit să plece, murmură cu amărăciune Hannah.

— Ce vrei să spui? întrebă Deborah.

— Era unicul fiu. În Forţele de apărare israeliene, băieţii singuri la părinţi nu sunt niciodată trimişi pe linia întâi a frontului. Avi a trebuit să aibă o permisiune specială.

Deborah dădu din cap fără să spună o vorbă.

— Ştiu că nu se temea de moarte, continuă Hannah. Dar şi-a distrus şi părinţii. Acum ei nu mai au nimic.

Într-adevăr kibbutz-ul se îngrijea de oamenii săi de la leagăn până la mormânt. În partea opusă apartamentelor copiilor, într-un colţ îndepărtat la sud-vest era cimitirul.

Aici, în prezenţa familiei sale numeroase – la care se adăuga comandantul său şi camarazii piloţi, Avi Ben-Ami în vârstă de douăzeci şi cinci de ani era adus pentru odihna veşnică. S-a tras o salvă de foc în timp ce sicriul simplu acoperit de steagul cu Steaua lui David era coborât în pământ. N-a fost niciun rabin. Şi în afara unui scurt elogiu adus de Ofiţerul de Comandă, serviciul funerar a fost cât se poate de simplu. Durerea însă era adâncă.

Un val de întuneric s-a lăsat peste kibbutz timp de mai multe săptămâni. Deborah simţea neapărată

nevoia să-şi descarce gândurile cuiva dincolo de comunitatea închisă.

Şi astfel, ea se aşeză la măsuţa mică de lemn şi începu o altă scrisoare lungă pentru Danny, de data asta reanalizând cum moartea unui singur soldat putea îndurera nu numai o comuniune ci o întreagă naţiune. Pentru că întreaga ţară văzuse în seara aceea fotografia lui Avi la televiziune şi, în felul acesta, ei au putut împărţi într-adevăr tristeţea familiei Ben-Ami.

Scria de vreo cincisprezece minute când auzi o bătaie în uşa deja deschisă. N-a fost deloc surprinsă să-i vadă pe Boaz şi pe Zipporah. De la moartea singurului lor copil, perechea luase obiceiul de a face o plimbare ce le îngăduia astfel să facă faţă fiecărei nopţi lungi. La nouă şi jumătate – imediat după ştirile de la televiziune, plecau să se plimbe pe tarlaua kibbutz-ului până când oboseau suficient ca să se poată culca.

— E cineva acasă? întrebă Boaz încercând să pară vesel.

— Intraţi, spuse Deborah, ea însăşi străduindu-se să pară indiferentă.

— Nu, nu, răspunse el. Şi-apoi aici nu este loc pentru toţi. Hai să te plimbi cu noi. Îi face bine şi micuţului tău să ia o gură de aer proaspăt.

Ea dădu din cap şi se ridică. Statul în picioare era acum un pic mai dificil, dar ieşi împreună cu ei.

Deborah ştia că nu fusese invitată doar ca să schimbe câteva vorbe obişnuite. În ultimele săptămâni, Boaz şi Zipporah erau aproape izolaţi.

— Deborah, începu Boaz, ne-a trebuit ceva curaj ca să-ţi vorbim.

— Curaj? îl întrerupse ea.

— Ei bine, da, continuă Boaz cu stângăcie. Dar dacă ai în vedere situaţia noastră şi a ta, cred că asta ne-ar putea fi de folos la toţi.

— Din punctul ăsta de vedere am nevoie de tot ajutorul care mi se dă, se strădui Deborah să zâmbească.

— Tot aşa văd şi eu lucrurile, continuă Boaz. Copilul tău nu va avea niciodată un tată – iar eu şi Zipporah nu vom avea niciodată un nepot. Dacă am putea pune împreună într-un fel aceste lucruri sparte, poate că am face din nou un întreg. Făcu o pauză şi adăugă: Atât cât este posibil.

— Şi ce… începu ea şovăielnic. Ce aţi vrea să fac eu?

— N-ai vrea să-i dai copilului numele nostru? Vreau să-ţi spun că nu-ţi cerem să-l numeşti Avi. Sau Aviva. Doar să-l laşi să fie un Ben-Ami. În felul acesta noi doi am putea fi Bunica şi Bunicul.

— Asta ar fi într-adevăr bine pentru copil… adăugă şi Zipporah aproape cerându-şi scuze.

Deborah îi îmbrăţişă pe amândoi cu ochii în lacrimi.

— Mulţumesc, murmură ea.

— Nu, protestă Zipporah. Noi îţi mulţumim.

Într-o dimineaţă devreme de mai, o apucară durerile facerii pe Deborah. Întrucât nu aveau telefon în cabană, colega ei, Hannah, dădu fuga să-l trezească pe doctor Barnea care murmură somnoros:

— Aşteaptă până când contracţiile se repetă la trei minute. Şi apoi ad-o la sala de naşteri. Am să chem şi moaşa.

În timpul ultimelor trei luni de sarcină ale lui Deborah, Hannah se dusese cu ea la cursurile de naştere naturală, astfel ca să fie pregătită s-o ajute să-şi controleze respiraţia.

Durerea era mai rea decât îşi închipuise Deborah. La fiecare contracţie strângea din dinţi şi încerca – în zadar – să evite văicărelile. În timpul unui moment de pauză, ea îi şopti lui Hannah:

— Afurisita ele Evă – uite ce-a făcut atunci când a mâncat mărul.

Kibbutz-ul avea o sală de intervenţii mică dar foarte bine dotată. Astfel că doctor Barnea şi cele două surori în tură puteau să asigure urgenţele precum apendicectomiile şi reducerea fracturilor osoase. Şi bineînţeles, naşterile.

La opt şi un sfert doctorul consideră că era momentul hotărâtor să intervină. Surorile au urcat-o pe Deborah pe masă iar Hannah i s-a alăturat pentru a-i spune vorbe de încurajare.

La opt şi douăzeci şi şapte de minute s-a ivit capul copilului şi câteva clipe mai târziu, Hannah striga în culmea bucuriei:

— E băiat, Deborah. Ai un băieţel blond, foarte drăgălaş.

— Mazel tov! strigă şi personalul medical aproape la unison.

Deborah era euforică.

În aceeaşi zi, mai târziu, ea şi bunicii, Boaz şi Zipporah, lăcrimau împreună.

— Cum ai să-l numeşti? întrebă Zipporah.

Deborah se gândise mult la asta şi hotărâse că dacă avea să fie fată avea să-i spună Chava, după numele primei soţii a tatălui ei. Nu putea pătrunde exact sensul motivaţiei sale dar avea o vagă impresie că ar fi putut încerca să-i fie pe plac într-un fel.

Nu încăpea îndoială totuşi că dacă avea să fie băiat, ea avea să-i dea ca nume echivalentul ebraic al lui Timothy, care însemna „Cinstindu-l pe Dumnezeu”. Alegerea căzu pe Elimelech – care însemna Dumnezeul meu este Rege – şi Elisha – care însemna „Dumnezeu este salvarea mea”. Deborah se hotărî asupra acestuia din urmă.

Pe 22 mai în 1971, Elisha Ben-Ami a fost circumcis şi a intrat în rândul oamenilor făcând acelaşi legământ cu Dumnezeu pe care îl făcea poporul lui. Cel de-al doilea nume al său comemora un bărbat mort care nu era tatăl lui, în timp ce primul nume îl onora pe acela care, deşi trăia, nu avea să ştie niciodată că Eli era fiul lui.

Deborah oscila între bucurie şi deznădejde. De multe ori, chiar în timpul acelor zile copleşitoare, ea rămânea mută privind impresionată la ceea ce făcuse.

Câtă vreme Eli rămăsese în pântecele sale, ea reuşise să facă faţă momentelor de îndoială, gândind totul va fi bine îndată după ce se va naşte copilul

meu. Prezenţa lui vie însă, îi transformase aceste fantasme trandafirii într-o realitate dureroasă.

Evident, toţi kibbutznicii îi ofereau sprijinul şi lauda. Dar pentru toţi, în afară de Boaz, Zipporah şi Deborah însăşi, Eli nu era decât unul din mulţimea copiilor care întotdeauna erau întâmpinaţi cu afecţiune.

Deborah simţea nevoia să împartă valul crescând al afecţiunii sale cu familia ei adevărată, cu mama ei şi nu în ultimul rând cu Danny căruia de câteva ori în timpul sarcinii sale era cât pe ce să-i împărtăşească secretul său.

Şi sigur că da, recunoştea ea, o parte a ei iraţională dorea încă să împărtăşească totul tatălui ei. Cu toate că era convinsă că rupsese toate legăturile emoţionale, fetiţa din ea era încă sensibilă la aprobarea lui Papa.

Dar o va primi el vreodată pe fiica rătăcitoare înapoi în turmă?

34
DANIEL

Am fost ultimul dintre candidaţi care am mers alături cu drumul. Doar prin atâta m-am distins. Încă din primul an unul dintre colegii noştri, Label Kantrowitz, a suferit un fel de şoc nervos. A fost o tragedie întrucât avea soţie şi doi copii. Mergea vorba că se întorsese acasă şi preda într-o parohie din Baltimore dar încă mai suferea de dureri de cap şi de tensiune. Eu eram sigur că era vorba de mai mult decât atât.

Au mai fost două eşecuri spre sfârşitul celui de-al treilea an când nu mai aveam decât douăsprezece luni până la hirotonisire. Despre aceştia doi, profesorii noştri nu spuneau nimic, abia catadicsind să îndruge ceva despre „tulburări interioare”.

Spre deosebire de Kantrowitz, ultimii doi delicvenţi nu erau fii de rabini, iar tatăl lui Label abia dacă era personajul de frunte a unei mici parohii şi nicidecum liderul unei comunităţi.

Niciunul dintre ei, evident, nu era moştenitorul Rabinului de Silcz. Niciunul dintre ei nu rupea veriga „Lanţului de aur” şi inima tatălui său.

Mă întrebam ce avea să facă tata. Dusese o viaţă atât de merituoasă şi se rugase atât de mult pentru un moştenitor. De ce îi era hărăzită oare această durere de la Înaltul?

Aici, m-am oprit. Cum puteam îndrăzni să-mi închipui că pierderea credinţei mele fusese determinată de o putere supranaturală? Nu era vorba de o slujbă modernă al cărui test nu-l luam. Eram o fiinţă umană care nu mai putea crede în dictatele religiei sale.

Totuşi, cum aveam să dau eu ochi cu tata ştiind că el privea viitoarea mea hirotonisire ca o dedicaţie perpetuă a vieţii sale? Cum aveam să pronunţ vorbele care aveau să-l distrugă?

Am fost mai mult decât recunoscător când Beller a venit la mine la cămin neanunţat ca să-mi insufle

curaj.

— De ce fac toate astea? mă frământam eu.

Beller se uita la mine şi mă întreba încetişor în ceea ce presupuneam eu că era tonul terapeutic al vocii sale.

— Mai precis cui crezi tu că faci ceea ce faci?

— Tatălui meu, am lăsat eu ochii în jos, mărturisind, şi apoi am repetat: fac ceea ce fac, să-l rănesc pe tatăl meu. De ce Aaron? De ce vreau să fac asta? îl întrebam ridicând ochii spre el, chinuindu-mă.

— Numai tu poţi găsi răspunsul, şopti el încet.

— Oare îl urăsc?

— Îl urăşti?

Cum puteam răspunde unei asemenea întrebări teribile – decât spunând adevărul.

— Da, am murmurat eu. O parte din mine vrea să-l pedepsească. Uită-te cum a tratat-o pe sora mea!

— Numai Deborah este motivul? interveni Beller.

— Nu, ai dreptate. Şi ceea ce îmi face mie. De ce trebuie să fia eu rabin? De ce trebuie să-i îngădui să-mi modeleze el viaţa după cum vrea? Să presupunem că nu m-aş fi născut niciodată?

— E prea târziu acum pentru asta, spuse Beller cu o sclipire de umor. E prea târziu să te mai ascunzi în pântecele mamei.

Am încercat să-i întorc zâmbetul dar n-am reuşit.

— Când ai de gând să-i spui? m-a întrebat el.

— Îndată ce am să-mi pot cumpăra o vestă antiglonţ, am glumit anemic şi apoi am mărturisit: Aaron, chiar nu ştiu cum am s-o fac.

— Simplu. Spune-i adevărul. E modul cel mai onorabil.

— Ştiu. Dar asta este că nu-i pot spune pur şi simplu. L-ar ucide.

Beller scutură din cap:

— Danny, el a suferit catastrofe mult mai mari în viaţa lui. Holocaustul, moartea Chavei şi pierderea primului său fiu. Îţi garantez că asta l-ar putea răni pe tatăl tău dar nu-l va ucide.

— Nu-l cunoşti, am protestat încetişor. Nu ştii ce om e.

Nu mi-a răspuns.

Tot timpul călătoriei mele cu metroul spre Brooklyn m-am chinuit cum să fac acel „Lucru onorabil”. M-am gândit la un milion de subterfugii, la tot felul de scuze şchioape, la întârzieri de felul „mi-ar plăcea să mai fac un an suplimentar în Ierusalim…” dar Beller mă convinsese că toate acestea nu aveau să fie decât o cruzime nefolositoare pentru amândoi.

În timp ce trenul ajungea la Wall Street, eu deja îmi formulasem textul, aşa că puteam străbate restul distanţei doar recitându-l.

Seara târzie de primăvară era ceţoasă şi cu toată răcoarea relativă a nopţii eu transpiram.

Era aproape de miezul nopţii când am păşit încet pe
strada noastră trecând pe lângă sinagoga întunecată şi urcând scările casei noastre. Mama probabil că plecase de mult la culcare. Partea laşă din mine spera că poate şi tata se dusese mai devreme la culcare în această noapte.

Mă înşelam. În timp ce toată lumea dormea adânc, el lucra ca întotdeauna la biroul lui. Pot să-mi aduc chiar aminte, momente din copilărie când el venea la dejun după ce petrecuse întreaga noapte însemnându-şi ideile pe baza unei probleme dificile de doctrină.

Cu mâna tremurândă, am băgat cheia în broască. Uşa a scârţâit, ceea ce ar fi putut-o trezi pe mama. Poate că, inconştient, doream ca ea să fie prezentă, să-l ajute pe tata să treacă peste şoc şi chiar să servească ca mediator între noi, ori şi mai mult să-l îmbărbăteze. Pentru binele nostru, al amândurora.

O şuviţă de lumină se strecura pe uşa întredeschisă a biroului tatei împrăştiindu-se în calea mea. L-am auzit strigându-mă cu afecţiune:

— Tu eşti, Daniel?

— Da, Papa, am răspuns eu, dar vocea îmi era atât de slabă încât el s-a ridicat de la birou şi a venit să se uite dincoace de uşă. Strălucea de bucurie.

— Ei, viitor Rebbe Luria, ce surpriză! Ţi-ai terminat examenele mai devreme?

N-am răspuns. Am rămas în întuneric ezitând dacă să intru în raza palidă de lumină.

Nereuşind să-mi vadă expresia, el continua, vesel:

— Intră, intră. Vreau să auzi ce-am scris despre adevărata transformare în căsnicie. La ora asta mi-e mintea limpede pentru interpretarea Talmudului.

Am păşit încet spre el, în timp ce-mi plecam capul. M-a luat pe de după umeri şi m-a condus înăuntru. Tremuram nu numai din cauza tensiunii ci şi pentru că biroul lui era singura cameră din casă cu aer condiţionat. Avea nevoie de asta nu atât pentru confortul lui personal ci mai degrabă să protejeze marile volume de Lege. Aceste comori legate în piele, unele dintre ele – cum era Talmudul de la Viena – aveau mai mult de o sută de ani şi fuseseră salvate din ghearele lui Hitler cu cel mai mare risc. Acum ele erau nu doar testamentul lui viu ci şi relicvele din praful şi cenuşa oraşului Silcz.

— Stai jos, stai jos, mă îndemna el cu un gest afabil. Vrei ceva rece? Ceai cu gheaţă sau poate un pahar cu apă minerală…

— Nu, mulţumesc Papa, nu mi-e sete.

În realitate gâtul şi gura îmi erau uscate. Buzele aproape îmi plesneau.

Se aplecă peste birou privindu-mă, peste ochelarii pe care-i folosea la citit şi se holbă la mine.

— Daniel, remarcă, eşti palid. Din caua examenelor, aşa-i?

Abia dacă am ridicat din umeri.

— Probabil că ai dormit foarte puţin în aceste ultime săptămâni.

Am dat din cap, vinovat şi ruşinat în acelaşi timp să mă arăt atât de obosit în prezenţa lui. Dintre multele calităţi ale lui, eu mai eram lipsit de una şi anume imensa energie care-i dădea posibilitatea să o

scoată la capăt cu toate, cu un minimum de odihnă. Se lăsă pe spate în scaun şi continuă cu întrebările.

— Ei, *nu,* cum a fost? zâmbi el.

— Ce?

— Examenele. Au fost grele?

Am început propoziţia dar încă nu aveam curajul să o termin:

— N-am…

— Asta-i bine, se bucură tata.

— Poftim?

— Încercai să-mi spui că n-au fost grele, nu-i aşa? Asta înseamnă că ai învăţat bine.

— Nu, nu, am răspuns eu repede.

Şi vocea îmi tremură uşor.

— Daniel, spuse el cu un ton îngrijorat. Doar nu vrei să-mi spui că… n-ai trecut…

— Nu, Papa.……

— Slavă Domnului! Nu contează ce notă ai luat. Important este că ai trecut.

Dumnezeule din Ceruri, după toţi aceşti ani în care el a vrut să fiu cel mai bun, dintr-o dată era dispus să mă accepte şi ca mediocru – poate chiar mai mult. Ironia situaţiei dădea apă la moară nebuniei mele.

Acum n-aveam decât să ies la iveală şi să spun tot ce-aveam de spus înainte ca inima să-nceapă să-mi bată prea tare şi să nu mai pot vorbi deloc.

— Tată… am început eu, şi eram încă nehotărât după tremurul vocii mele.

Şi-a scos ochelarii şi cu un ton mai mult decât înţelegător a murmurat:

— Danny, ceva nu e în regulă. Pot vedea asta pe faţa ta. Spune tot. Nu te teme. Adu-ţi aminte că sunt tatăl tău.

Da, sunt dureros de conştient, cine eşti tu.

— N-am luat niciun examen, i-am răspuns slab aşteptând să cadă trăsnetul peste mine.

Dar n-a căzut. Încă o dată tata m-a surprins.

— Daniel, spuse el cu blândeţe, nu eşti primul care are o criză lăuntrică într-un moment ca acesta.

Cred că ceea ce ai nevoie acum este odihna. Examenele pot fi luate oricând.

Dând din cap, el îmi îngăduia să mă îndepărtez. Dar nu puteam. Ştiam că n-am să pot primi în faţă lumina soarelui până când n-aveam să-i spun totul.

— Tată…

— Da, Daniel?

— Nu vreau să mă fac rabin.

Pentru o clipă a rămas tăcut. Poate că nu existau cuvintele care să răspundă unei asemenea judecăţi.

— Nu vrei să te faci? Nu vrei să urmezi calea tatălui tău şi a tatălui său înainte de el? făcu o pauză şi întrebă aproape rugător: De ce, Danny? Spune-mi doar de ce?

Trebuia să merg până la capăt. Trebuia să-i spun totul.

— Pentru că… mi-am pierdut credinţa.

A urmat o tăcere apocaliptică.

— Asta este imposibil, murmură el zguduit şi dezorientat. Ceea ce n-au reuşit romanii, grecii, Hitler…

Nu şi-a terminat propoziţia. Amândoi ştiam că mă acuza de crimă, de întreruperea liniei Rabinilor de Silcz.

În sfârşit, şopti cu vocea aspră:

— Daniel, cred că va trebui să vezi un doctor. Primul lucru, mâine vom suna…

— Nu! i-am retezat-o eu. Pot fi bolnav dar asta este incurabil. Creierul meu este plin de demoni, tată. Şi niciun doctor – apoi am adăugat subliniind – şi nici măcar Rabinul Gershon… nu mi-ar putea îndepărta durerea.

Era atâta linişte încât aproape auzeam norii mişcându-se pe cerul întunecat.

În mod curios, tata părea acum stăpân pe sine întru totul.

— Daniel, începu el rar, cred că va trebui să pleci din casă. Imediat.

Am acceptat, dând din cap cu supunere.

— Ia tot ce vrei şi lasă cheia. Pentru că imediat ce vei pleca din această cameră, eu n-am să mai doresc

să te revăd.

Anticipasem totul în timpul călătoriei cu metroul. Mi-am făcut chiar o listă mentală de ceea ce aveam să-mi împachetez din camera mea. Dar nu eram pregătit pentru ceea ce avea să urmeze.

— În ceea ce mă priveşte, spuse tata, eu nu mai am niciun fiu. Voi spune rugăciunea de *Kaddish* timp de timp de unsprezece luni şi apoi te voi scoate din mintea mea pentru totdeauna.

Se ridică şi ieşi afară din cameră.

O clipă mai târziu am auzit uşa închizându-se încet. Ştiam unde se duce. La altar, să-şi spună rugăciunea de

Pentru că fiul său era mort.

35
DANIEL

Am petrecut următoarele patruzeci şi cinci de minute împachetând cu frenezie. Pe lângă o mulţime de aduceri aminte am înhăţat şi câteva haine şi o jumătate de duzină de cărţi. Din fericire, adevărata mea bibliotecă era în urmă, la şcoală.

Mama care se trezise din cauza *vocilor* stătea acolo în cămaşă arătând ciudat, fără *sheitel,* vorbindu-mi – de fapt bâlbâindu-se – ca şi cum cuvintele ei ar fi putut şterge într-un fel supărarea cu care se confrunta. Scena aceasta îi amintea de scena jucată în urmă cu cinci ani. Piesa se numea Izgonirea lui Deborah. Numai că de data asta mama era complet dezolată.

— Nu pot să suport, plângea ea. Mi-a izgonit amândoi copiii. Unde ai să te duci, Danny? Când am să te văd din nou?

Tot ce-am putut să fac a fost să strâng din umeri. Mă temeam să vorbesc, mă temeam să nu izbucnesc în lacrimi şi să nu mă arunc în braţele ei pentru mângâierea de care aveam atâta nevoie.

Dar ea pusese o întrebare valabilă. Unde *aveam* să mă duc? Probabil că aveam să petrec o noapte sau două la cămin înainte ca ei să mă dea afară numindu-mă trădător – şi după aceea ce aveam să fac?

— Ce vei face, Danny? suspina mama.

— Nu ştiu, am murmurat eu. Poate că am să-mi dau licenţa toamna viitoare.

— Şi ce-ai să studiezi?

— Nu ştiu. Sunt mult prea confuz acum.

Nu-i puteam spune că intenţionase să urmeze psihologia pentru că nu voiam să-l incriminez pe Beller.

Frâiele cu care-mi strunisem supărarea îmi scăpaseră şi îmi vărsăm acum toată furia asupra bietei mele mame.

— Crezi că-i uşor pentru mine? strigam eu. Chiar crezi că am vrut să te rănesc – sau pe Papa? Sunt supărat. Sunt foarte…

Mă luă în braţe şi începu să plângă atât de tare încât lacrimile ei îmi udară cămaşa.

— Danny, noi suntem părinţii tăi, imploră ea. Nu ne părăsi aşa.

Nu mai puteam rămâne.

— El s-a lepădat de mine, am strigat eu din nou. Pentru el, eu nu sunt o fiinţă vie – sunt doar o verigă în afurisitul lui „lanţ de aur”.

— Te iubeşte, spuse mama rugător. Va trece peste asta.

— Chiar crezi aşa ceva? am provocat-o eu.

Mama rămase nemişcată. Se afla în mijlocul unui conflict de interese şi se simţea mult mai pierdută decât mine.

M-am uitat la ea cu tristeţe şi compasiune. La urma urmei, ea trebuia să rămână în casă într-un doliu continuu.

Am sărutat-o pe frunte, mi-am luat geamantanul şi am alergat pe scări până în stradă.

Am ajuns la colţ, m-am întors şi m-am mai uitat o dată la locul unde m-am născut şi am crescut, la casele atât de familiare ale oamenilor care făceau parte din copilăria mea, la sinagoga unde mă rugasem de când crescusem suficient ca să pot citi. Flacăra eternă avea să ardă deasupra arcului dar ştiam că niciodată ea nu va mai lumina faţa mea din nou.

Pedeapsa mea începuse.

M-am întors la cămin şi am intrat în camera mea unde – ca şi printre gânduri – era o dezordine totală. Cărţi deschise împrăştiate peste tot, pe pat, pe calorifer, toate rămăşiţe ale existenţei mele haotice anterioare.

Cu un gest inconştient lipsit de respect, am dat la o parte câteva cărţi aruncându-le pe podea şi m-am aşezat pe pat. Cu toate că era târziu, simţeam nevoia disperată de a vorbi cu cineva – fie măcar la telefon.

Dar nu-mi puteam face curaj să-l trezesc pe Beller. Iar Ariel ştiam eu bine că nu-mi putea asigura consolarea spirituală de care aveam nevoie.

Nu era nicio ieşire. Aşa că am rămas nemişcat locului pe măsură ce întregul meu univers se transforma în tristeţe. Nu-mi amintesc cât a trecut de când jeleam exilul meu până când mi-am dat seama că zorile se transformaseră în zi.

Atunci am auzit o bătaie în uşă şi m-am gândit o clipă că ar putea fi unul din decani – ori poate doi – ce veneau să mă arunce afară… ori să mă pună în faţa plutonului de execuţie.

Am descoperit totuşi că era unul din foştii mei colegi de clasă de la parter.

— Hei, Luria, spuse el pe un ton de reproş din cauza excursiei pe care trebuise să o facă până în camera mea şi care îl întrerupsese de la studii. Eşti chemat la telefon.

Târşâindu-mi picioarele, am plecat să răspund la telefon şi am ridicat receptorul ce se bălăbănea. Era mama.

— Danny, spuse ea cu o voce stinsă, tatăl tău a avut un atac.

36
DEBORAH

După cursul de Poezie Ebraică Modernă, profesorul lui Deborah, Zev Morgenstern – un imigrant canadian înalt şi musculos în jurul a treizeci şi cinci de ani, o aşteptă la intrare pentru a o invita discret la o ceaşcă de cafea.

S-a simţit flatată. Câteva clipe mai târziu stăteau la o cafenea în aer liber – Zev încercând să se bucure de ceea ce părea să fie o prăjitură cu brânză, iar Deborah mâncându-şi sandwich-urile pe care obişnuia să le ia pentru cină întrucât marţea şi miercurea ajungea târziu în kibbutz, după ce se închidea sufrageria.

Zev tocmai era de părere că seminarul prilejuise explicaţia strălucită a poeziei lui Yehuda Amichai „Jumătate din oamenii lumii", şi evocase comparaţia cu poetul roman Catullus precum şi cu Shakespeare şi Baudelaire.

Jumătate din oameni iubesc.
Jumătate din oameni urăsc,
Şi unde este locul meu între aceste jumătăţi
Atât de bine potrivite.

— Interesant, se înflăcără Deborah. În Brooklyn nu ni s-a spus niciodată că ar exista vreo altă literatură ebraică în afară de Biblie. Cred că ai dreptate să-l situezi printre cei mai mari.

— Mă bucur că gândeşti aşa, răspunse Zev. Apropo, el locuieşte la trei blocuri distanţă de mine. Te-aş putea lua o dată să-l întâlneşti, dacă ai vrea. Consider că este tot atât de bun ca şi Yeats. Tu, nu?

— Mi-e jenă să-ţi spun, zâmbi subţire Deborah, dar cunoştinţele mele de literatură engleză se opresc pe undeva la Julius Caesar.

— Ei, bine, zâmbi Zev, dacă îmi îngădui am să te conduc peste Rubicon. Bucuros ţi-aş acorda meditaţii în poezia engleză modernă. Poţi să rămâi la cină la sfârşitul orelor, săptămâna viitoare?

Era copleşită. Încerca inexplicabil să nege plăcerea pe care i-o oferea compania acestui bărbat.

— Am un băieţel de un an şi o lună şi zău că trebuie să mă întorc la kibbutz înainte ca el să meargă la culcare. Dar aş putea veni o oră mai devreme, dacă îţi convine.

Zev nu-şi putu reţine o expresie de mirare, monosilabică.

— Oh!

— Ce?

— N-am ştiut că eşti căsătorită. Vreau să spun că nu te-am văzut purtând verigheta.

— Mda, într-adevăr, n-o port. Vreau să spun… se foi Deborah încurcată în scaunul ei.

Niciodată nu mai spusese această minciună elaborată, la care colegii ei kibbutznici erau complici, considerând că era ruşinos să exploateze tragedia morţii lui Avi, dar acum considera că era nevoie, aşa că merse mai departe.

— A fost pilot, începu ea rar.

Dar n-a trebuit să mai spună ceva.

— Îmi pare rău, răspunse Zev cu compasiune. Când s-a întâmplat?

— Acum un an şi ceva, răspunse ea. În Liban.

— Şi, nu şi-a văzut niciodată fiul?

— Nu, răspunse Deborah încet, scuturând capul. Tatăl lui nu l-a văzut niciodată.

— Ei bine, comentă el în cele din urmă. Ţi-a rămas kibbutz-ul. Sunt sigur că te ajută foarte mult.

Ea dădu din cap şi apoi privi nervos la ceas.

— Cred că e mai bine să plec. Îmi displace să conduc noaptea pe drumurile acelea înguste.

Se ridică. Şi Zev se ridică după ea.

— Nu uita săptămâna viitoare! Am să aduc şi cărţile.

— Abia aştept! zâmbi Deborah.

De un an, de când se născuse Eli, ei nici nu-i trecuse prin cap să caute o altă legătură cu vreun bărbat. La urma urmei, îşi spunea ea cu ironie

amară, era o femeie care nu fusese măritată niciodată, dar care fusese de două ori văduvă.

Se întreba de ce pusese Zev ochii tocmai pe ea. Erau atâtea fete mult mai drăguţe la seminar şi totuşi el întotdeauna îi zâmbea ei într-un fel aparte ori de câte ori intra în clasă. Şi ori de câte ori citea o poezie, părea că o recită special pentru ea.

Trebuia să recunoască că şi ea îl găsea atractiv. Înainte să-şi fi luat rămas bun, ea se şi gândea să-l vadă din nou. Gândul acesta îi făcea plăcere dar o şi tulbura.

Soarele era la apus deasupra Muntelui Carmel şi Deborah simţea briza rece dinspre mare.

O oră şi jumătate mai târziu, când deschise uşa cabanei sale a fost surprinsă să găsească un nor de fum de ţigară. Dincolo de el afla Boaz Ben-Ami.

Deborah, *luă aminte* la expresia feţei lui şi apoi lăsă cărţile să cadă pe duşumea.

— Ei bine, porunci ea dând să-i iasă inima din piept. Spune-mi!

37
DANIEL

Papa a fost dus la Brooklyn Jewish Hospital şi internat în serviciul de reanimare.

Când am sosit eu, surorile mele vitrege erau adunate protector în jurul mamei, amândouă cenuşii la faţă de parcă ar fi fost deja în doliu – jelind memoria tatălui meu.

Se uitară la mine de parcă eu aş fi fost ucigaşul.

— Cum se simte? am întrebat eu.

Au refuzat să-mi răspundă.

Sala de aşteptare cafenie era cufundată în tăcere, excepţie făcând ecourile slabe ale suspinelor mamei. Am îngenunchiat lângă ea, aşa cum stătea, cu capul în mâini.

— Mamă… trăieşte?

Ea dădu din cap abia perceptibil. Apoi, am auzit nişte cuvinte înăbuşite:

— Dar este tot inconştient.

— Ce spun doctorii? am ridicat eu privirea la surorile mele.

— Că va trăi, îmi răspunse Rena îndurându-se de disperarea mea. Dar după testele făcute, spun că va rămâne cu o paralizie. Făcu o pauză şi apoi adăugă: se pare că vorbirea lui va fi… foarte greu de desluşit.

— Tu i-ai făcut asta. Să-l ai pe conştiinţă, şuieră la mine Malka, cea mai mare dintre surori.

Numai de mustrarea ei nu aveam nevoie eu.

— Haide, unde scrie că ascultarea îţi porunceşte să urmezi automat profesia tatălui tău? apoi m-am întors spre mama. A anunţat-o cineva pe Deborah?

Ea dădu din cap.

— Am telefonat la kibbutz. Vine şi ea – explică Rena

— Minunat, bombăni Malka. Va termina ea ceea ce a început fratele ei.

Dintr-o dată mama s-a ridicat în picioare şi a strigat:

— *Shtil, kinder!* Încetaţi cu cearta. Sunteţi copiii lui – cu toţii. Acum Danny, te vei duce duminică să o aşteptaţi pe sora ta la aeroport… Iar deseară vei sta acasă.

Eu am dat afirmativ din cap.

— Nu, se opuse Malka.

— Scuză-mă, se uită mama la ea sever. Cât timp Moses este… bolnav, eu stabilesc regulile, spuse ea.

Au aranjat ca mama să doarmă la spital. Surorile mele şi soţii lor se puteau duce acolo după slujba de dimineaţă.

Amândouă perechile plecau înainte de lăsarea serii, astfel ca să poată prinde autobuzul până acasă.

Am aşteptat să împart cu mama o cină pe jumătate decongelată, dar kosher, oferită de spital, în timpul căreia abia dacă am vorbit. Apoi, după ce i s-a dat un sedativ, am plecat acasă.

Aşa cum hălăduiam pe străzi, în întuneric, ceva se ruga în mine să fiu spulberat de pe faţa pământului.

Voiam să fiu demolat fizic deoarece mă simţeam responsabil de crima indescriptibilă pe care o înfăptuisem.

Cu toate că era epuizată din cauza zborului şi foarte îngrijorată, Deborah arăta mai plină de sănătate şi mai frumoasă decât o văzusem eu vreodată. Bronzată şi suplă, era total diferită de adolescenta palidă şi un pic grăsuţă de care îmi aminteam.

Ne-am îmbrăţişat unul pe altul strâns într-un moment de bucurie dar şi de tristeţe. Fusesem la spital mai devreme şi puteam s-o asigur că Papa îşi redobândise cunoştinţa la şase dimineaţa, vorbind scurt cu mama şi apoi adormind din nou.

— Când pot să-l văd? întrebă ea imediat.

— Îndată ce-i vor îngădui mamei să intre la el. S-ar putea să-i dea voie să aibă mai mulţi vizitatori în seara aceasta.

— Danny, ce anume s-a întâmplat?

I-am spus despre Marea mea Trădare şi acuzaţiile Malkăi privind tentativă mea de patricid.

— Ascultă, Danny, spuse ea cu afecţiune, nicio lege nu spune că trebuie să trăim după fanteziile părinţilor noştri.

M-am uitat la ea. Se schimbase chiar mai mult decât părea.

Evident, Deborah se simţea murdară după călătoria cu avionul şi dorise să se spele şi să se schimbe. În timp ce făcea duş, m-am aşezat pe pat, fericit să fiu în camera ei din nou.

O cutie mică de noapte era deschisă şi sub două cărţi poştale văzui o fotografie cu o femeie fericită care ţinea în braţe un copil blond şi frumos. Peisajul aparţinea clar kibbutz-ului.

Femeia era Deborah.

Şi copilul nu părea să fie al altcuiva.

Eram atât de răvăşit încât n-am găsit cuvintele cu care să deschid subiectul în timp ce mă îndreptam cu Deborah spre spital. Preocuparea mea era sănătatea tatei.

Când am sosit, surorile vitrege şi soţii lor erau adunaţi la uşa lui Papa, supraveghind-o, neliniştiţi.

Bineînţeles, Malka m-a întâmpinat cu un alt reproş:

— N-ai venit la slujbă ieri.

Am protestat spunându-i că ce făceam eu cu viaţa mea nu era treaba ei. Şi nu simţeam nevoia să-i spun ei adevărul, că mă simţisem prea vinovat ca să apar în public. Petrecusem toată dimineaţa în camera mea rugându-mă singur. Dar ea continuă să-mi ţină discursuri argumentând că dacă aş fi fost la slujbă m-ar fi chemat la Torah şi atunci aş fi putut spune rugăciunea specială pentru însănătoşirea Tatei.

În replică i-am spus că dacă se simţea atât de puternică, n-avea decât să se ducă la Beth El, noua Sinagogă Reformată din Ocean Parkway unde femeile erau chemate la Torah.

— Aceştia nu sunt evrei adevăraţi, răspunse Malka. Ei au muzică de orgă – la fel ca la biserică.

— În Templul Sfânt sunt toate felurile de muzică, răspunse Deborah. Citeşte Eremia 33:11 şi vei găsi

acolo trimiterea la Psalmul o sută care a fost interpretat de corul Levitic şi de orchestră.

Această dezbatere stupidă s-ar fi putut înăspri şi mai mult dacă mama n-ar fi ieşit din cameră. Niciunul dintre noi n-am îndrăznit să întrebăm cum se simţea el. Doar ne uitam lung la ea.

— Vorbeşte – puţin cam gângav, dar vorbeşte, a început ea încetişor. Doctorul spune că fetele pot să se ducă câte una la el.

— Slavă Domnului, murmură Malka şi porni să intre.

— Nu, o opri mama. El vrea s-o vadă pe Deborah mai întâi.

— De ce? întrebă sora mea mai mare îngheţând în drumul ei.

— Pentru că aşa vrea el, afirmă mama.

Mi-am putut da seama că însuşi Deborah era tulburată de această nesocotire curioasă a ierarhiei de familie. Abia îndrăznind să respire, ea deschise uşa încetişor şi intră.

A stat împreună cu el aproape zece minute, după care a vorbit cu celelalte surori. În timp ce eram afară, am întrebat-o pe Deborah cum se simţea tata.

— Bine, ridică ea din umeri şi îşi muşcă buzele încercând să nu plângă.

— Ce s-a întâmplat? Încă mai e supărat pe tine?

— Nu, scutură ea din cap. M-a… rugat să-l iert.

În clipele următoare mi-am îngăduit o scânteie de speranţă. Poate că el şi cu mine ne-am putea împăca printr-o minune.

Dar când a ieşit Malka a răspuns întrebării pe care eu încă nici n-o pusesem:

— Nu vrea să te vadă, Daniel – deloc.

— Dar de ce? am întrebat eu.

— Spune că fiul lui trebuie să devină rabin. Stăpânul Universului a hotărât aşa.

În clipa aceea, Deborah – fie binecuvântată – m-a luat de mână şi m-a scuturat. Asta a împiedicat inima mea să se oprească în loc.

Era ciudat. În timpul drumului spre casă cu autobuzul, eu şi Deborah de abia dacă am schimbat un cuvânt. Puneam tăcerea ei pe seama îngrijorării pentru tata. Mai târziu, am descoperit că la fel gândea şi ea despre mine. Şi, cu toate astea, noi aveam atâtea să ne spunem. Atâtea gânduri numai ale noastre. În ciuda distanţei şi a lipsei de comunicare, amândoi ştiam că eram încă cei mai buni prieteni pe care i-am fi putut avea.

Când am ajuns acasă n-am mai putut suporta amânarea. Am făcut un ceai cu lămâie pentru amândoi şi m-am aşezat lângă ea.

— Deb, am început eu timid, putem să mai stăm de vorbă aşa ca de la inimă la inimă, cum făceam când eram copii?

— Şi mie mi-ar plăcea.

Atunci am întrebat-o direct:

— Deborah, tu ai un copil?

— Da, mi-a răspuns fără să clipească.

— Şi cum se face că nu mi-ai spus că te-ai măritat?

— Pentru că nu-i aşa, spuse după un moment de ezitare.

Eram prea şocat ca să mai spun ceva şi presupun că ea a interpretat tăcerea mea ca pe o întrebare subtilă, o nevoie delicată de *a şti* mai mult. Dar nu catadicsi să-mi spună nimic.

— Uite ce, am spus eu în cele din urmă, nu-ţi fac eu morală.

Îşi ţinea gura atât de închisă încât buzele i se albiseră.

— Bine, am spus eu cedând, dacă nu vrei să-mi spui…

— Nu, nu, îmi tăie ea vorba. Vreau. Vreau să-ţi spun. Dar este atât de greu…

— Bine, am răspuns eu, bea-ţi ceaiul. Nu mă grăbesc. Când de fapt ardeam de curiozitate şi nu m-am putut abţine să nu întreb: e cineva din kibbutz?

— Da, cineva din kibbutz, a răspuns ea încet după un moment de tăcere.

— Oh. Bănuiesc că acele poveşti despre amorul liber nu sunt chiar gratuite.

Ce necioplit am fost. Şi cât am rănit-o…

— N-a fost chiar o idilă, a protestat ea şi lacrimile i-au ţâşnit din ochi. A fost înrolat la Air Force – şi a adăugat rar cuvintele – a fost ucis.

— O, Doamne, am spus eu căutând disperat cuvintele. E îngrozitor. Îmi pare rău.

Am luat-o în braţe. Ne-am strâns unul pe altul foarte plini de reverii, şi am plâns împreună.

Ironia sorţii, ea era aceea care încerca să mă consoleze:

— Danny, Danny, e-n regulă. Copilul are bunici în kibbutz şi o mulţime de fraţi şi surori.

— Tata ştie?

Ea dădu din cap.

— Dar mama?

Dădu din cap din nou.

— Dar de ce? Asta le-ar putea aduce un pic de bucurie. Apropo, am un nepot sau o nepoată?

— Un băiat, răspunse ea slab. Îl cheamă Elisha.

— Elisha – Dumnezeule este salvarea mea, am tradus eu ca într-un reflex. Asta-i minunat. Ce te-a făcut să alegi acest nume?

Nu ştiu de ce ea n-a fost în stare să-mi răspundă direct la această întrebare.

— Hei, Deb, am spus eu cât am putut de vesel. Asta-i încă un motiv pe care am putea să-l sărbătorim. *Să-ţi trăiască.* Pare să fie un copil drăguţ. Aş fi vrut să-l aduci şi pe el. Şi nu m-am putut abţine să nu adaug: ar fi putut să-l consoleze pe Papa de moartea mea prematură.

— Haide, Danny, veni replica ei, nu vorbi aşa! O să vă împăcaţi.

— Nu, am scuturat eu capul. S-a jurat să nu-mi vorbească din nou decât când voi fi Rabbi Luria, şi asta înseamnă niciodată.

— Încă nu pot înţelege de ce n-ai amânat tu, spuse ea. Ce-ar fi însemnat câteva săptămâni în plus? Asta l-ar fi împăcat – şi ţi-ar fi dat ţie timp.

— Asta este, am răspuns eu din ce în ce mai furios. Am vrut să rămân drept în faţa lui, să-i arăt că nu mă mai poate împinge de la spate.

Faţa ei părea împietrită în timp ce murmuram:

— Da, ştiu că voi arde în iad pentru asta.

— Credeam că noi, evreii, nu credeam în iad, spuse ea.

— Îmi pare rău Deb, am corectat-o eu pedant. Noi credem în ceea ce se numeşte *Gehinnom.* Aşa că, dacă vrei să-mi scrii la viitoarea mea adresă, mai bine scrie-mi în azbest.

Se uită la mine surprinsă.

— N-am s-o fac. Tu crezi în iad. Crezi şi în Ziua Judecăţii. Crezi în Dumnezeu?

— Da.

— Atunci de ce nu poţi să fii rabin?

— Pentru că nu cred în mine însumi, am răspuns eu smulgându-mi cuvintele.

38
DEBORAH

Toată lumea va veni să Te întâmpine
Şi să cinstească Numele Tău glorios.

Întreaga congregaţie cânta imnul final tare şi din toată inima. Apoi au înclinat capetele şi liderul lor spiritual a ridicat mâinile binecuvântându-i.

Dumnezeu să vă binecuvânteze şi să vă aibă în paza lui,
Fie că lumina înţelegerii Lui
Să strălucească deasupra voastră şi să vă aducă împăcarea
Fie ca spiritul Lui să se îndrepte către voi şi să vă aducă pacea.

În timp ce orga imensă începu să interpreteze solemn „Adagio *în G* minor" a lui Albioni, Rabinul Stephen Goldman în veşminte negre şi cu pălărie ce se deosebea doar prin culoare de bereta unui cardinal coborî energic din strana ce se afla în centrul Templului Beth El. Se opri la ieşire şi împărţi saluturi de Sabbath membrilor congregaţiei sale în timp ce aceştia plecau.

Cu toate că în Tabernacol era aer condiţionat, numărul lor era foarte mic în această seară fierbinte de iunie. După mai multe strângeri de mână, mulţimea se subţiase destul dându-i posibilitatea lui Rabbi Goldman să observe o tânără foarte bronzată stând preocupată în centrul unei strane îndepărtate.

Îi întâlni privirea şi îi zâmbi în timp ce schimbară felicitările de Sabbath.

— *Sabbat Shalom.* Sunteţi nouă pe aici, nu-i aşa? întrebă rabinul în timp ce-i strângea mâna.

— De fapt sunt doar pentru câteva zile.

— Oh, îi răspunse el şi apoi continuă: cum vă cheamă?

— Deborah răspunse ea şi ceva mai încrezătoare adăugă imediat: Deborah Luria.

— Nu cumva una dintre membrii cunoscutei familii Luria? întrebă el cu mirare.

— Da, răspunse ea ezitând.

— Şi cum se face că veniţi să vă rugaţi aici? Enoriaşii dumneavoastră nu ne consideră păgâni?

— Eu nu sunt tocmai unul dintre ei. Locuiesc într-un kibbutz.

— Minunat, reacţionă el entuziast. În care?

— Kfar Ha Sharon. Îl cunoaşteţi?

— Sigur că da. Câţiva dintre colegii mei de seminar şi-au petrecut verile acolo. Cu ce vă ocupaţi? Cu conservarea roşiilor sau cam aşa ceva?

— Nu chiar, zâmbi Deborah. Congelăm cartofi.

— Ei, cel puţin am ştiut că-i vorba despre legume, glumi el. Puteţi să mai aşteptaţi un minut până mai strâng câteva mâini? Mi-ar plăcea să mai discutăm.

Ea dădu din cap.

După câteva momente, Deborah şi tânărul rabin stăteau în strane alăturate şi îşi împărtăşeau amintirile israeliene.

— Mi-a plăcut slujba dumneavoastră, Rabbi.

— Mulţumesc, a răspuns el. Rebeliunea lui Korah împotriva lui Moise te conduce la o mulţime de analogii moderne – incluzând chiar Consiliul de Administraţie al Templului.

— Veţi vorbi şi mâine dimineaţă? întrebă ea.

— Da. Voi dezbate, o parte specială din Isaia.

— Îmi amintesc capitolul şaizeci şi şase, spuse Deborah. Îmi place imaginea Ierusalimului comparată cu o femeie în chinurile facerii. Metafora este tulburătoare.

— Văd că ştii lecţia, comentă rabinul. Dar la ce-ar fi trebuit să mă aştept din partea fiicei lui Rav? Cât mai stai aici?

— Nu pot spune exact. Tata a suferit un atac. Este la spital.

— O, îmi pare rău să aud aşa ceva. Cât este de grav?

— Destul de rău, răspunse ea. Dar sper să-şi revină cu minimum de urmări.

— Cu permisiunea dumneavoastră, aş vrea să spun o rugăciune pentru însănătoşirea lui mâine. Veţi veni aici?

— O, foarte drăguţ din partea dumneavoastră. Da, sigur că voi veni.

— Bine, răspunse el. Atunci vă voii chema să citiţi din Torah.

Până în această clipă, Deborah s-a considerat eliberată. Acum dintr-o dată realiza că de fapt nu era aşa.

— A, nu, nu. Nu pot face asta, se bâlbâi ea.

— Nu văd de ce nu, se întrebă Rabbi Goldman. Sunt sigur că citiţi în ebraică mai bine decât mine. Şi pe lângă asta, tot ce va trebui să spuneţi sunt binecuvântările care…

— Ştiu binecuvântările, îl opri ea. E vorba numai de felul în care am fost crescută.

— Nu trebuie să spuneţi mai mult, răspunse el cu simpatie. Consider că sunteţi destul de curajoasă pentru a deschide tradiţia şi a gusta puţină egalitate.

Ea încă a ezitat. Dar numai o miime de secundă. Haide, Deborah se gândi ea, ai aşteptat toată viaţa această clipă.

— Da, răspunse în cele din urmă cu curaj. Voi fi onorată să citesc binecuvântările.

— Bine, răspunse Rabbi Goldman. Onoarea este reciprocă. Ne vedem mâine dimineaţă.

— Mulţumesc, Rabbi, spuse ea grăbită şi se precipită către ieşire.

Deborah era buimăcită din cauza amestecului de încântare şi teamă.

Mâine – excepţie făcând doar ziua în care s-a născut Eli – avea să fie cel mai important moment al vieţii sale. Îşi dorea încă de pe când avea Danny treisprezece ani să interpreteze ritualul, pasajele care îi acordau deplinul accept ca adult în lumea ebraică.

A fost o dimineaţă de iunie superbă.

O vreme perfectă pentru plajă, se gândea Deborah.

Cu un pic de noroc nu va veni nimeni la Templu.

Aproape că chiar avusese dreptate. Din cei câţiva credincioşi care se aflau în sanctuarul imens, cei mai mulţi dintre ei erau bătrâni.

Deborah s-a aşezat în spate – dar în strana din care s-ar fi putut ridica imediat în caz că numele ei ar fi fost strigat. În timpul primelor rugăciuni, şi-a tot răsucit nervoasă batista sperând că Rabbi Goldman avea să ia notă de semnalele ei disperate. Dar de acolo de unde stătea în amvon, el îi zâmbi doar îmbărbătând-o.

În cele din urmă, la unsprezece şi douăzeci de minute congregaţia se ridică în picioare. Arcul Sfânt a fost deschis iar rabinul împreună cu cantorul au tras pergamentele sacre ţinându-le cu dragoste la fel cum îşi ţineau părinţii preţioasele odrasle.

Corul – acompaniat de orgă – a cântat cuvintele proverbelor care descriau atât de frumos cea mai preţioasă rapsodie din Torah.

El este copacul vieţii de care se prind cu putere
Iar susţinătorii lui sunt fericiţi. Drumurile lui sunt
drumuri ale prieteniei şi toate cărările lui sunt pace.

Doi membri ai congregaţiei – un bărbat şi o femeie – au ajutat la îndepărtarea microfonului şi a altor podoabe care decorau masa unde stăteau manuscrisele, pentru a se citi din ele deschizându-le la pasajele zilei.

Mai devreme, în timp ce intra în sanctuar înaintea serviciului, rabinul a trecut pe lângă rândul ei de strane şi i-a şoptit:

— Bună dimineaţa, Deborah. Tu eşti numărul patru.

Acum aştepta nervoasă în timp ce cantorul cânta succesiv în ebraică:.

— Să vină primul cititor. Să vină al doilea… Să vină al treilea…

Deborah aştepta ţinându-şi respiraţia, temându-se că nu avea să audă când îi vine rândul sau că avea să

se ridice prea devreme.

În cele din urmă ea auzi – sau i se păru că aude „să vină *al patrulea”…*

Se ridicase, trase adânc aer în piept şi dintr-o dată, ca printr-un miracol, îşi găsi stăpânirea de sine.

Păşind cu spatele drept urcă treptele acoperite de covor până la locul unde se afla Rabbi Goldman la cel puţin zece picioare sau chiar mai aproape de Torah.

Acesta a fost momentul când s-a aflat cel mai aproape de pergamentele sacre.

Imediat ce i s-au înmânat cuvintele sfinte, cantorul i-a aşezat eşarfa de rugăciune din mătase potrivindu-i-o pe umeri. Ea se înfioră.

Era îmbrăcămintea tradiţională purtată în exclusivitate de bărbaţi. Cu toate acestea ea îi cinstea acum umerii potrivit cu onoarea ce i se acorda.

Cu un indicator de argint, cantorul îi arătă de unde începea textul ei. Ea luă ciucurii eşarfei sale de rugăciuni, îi aşeză pe înscriere şi apoi sărută eşarfa aşa cum văzuse de mii de ori că trebuia să facă bărbaţii în sinagoga tatălui ei.

Aproape pe neobservate cantorul îi strecură pe pupitru la vedere, o bucată mare de carton alb cu nişte indicaţii. Privi cu atenţie. Erau rugăciunile ebraice din Torah transcrise fonetic cu litere englezeşti.

Dar Deborah Luria ştia totul pe de rost.

Binecuvântat să fii Tu, o Doamne, Rege al Universului
Care ne-ai ales pe noi dintre popoarele lumii
Şi ne-ai cinstit cu darul Tău, Torah…

Ea încercă să urmărească indicatorul de argint în timp ce cantorul interpreta partea *ei,* dar ochii îi erau plini de lacrimi.

Apoi totul s-a terminat, în afară de rugăciunea ei de mulţumire la sfârşit. De data asta a cântat cu voce

tare ceea ce acorda momentului semnificaţia unui eveniment.

Cantorul a început să cânte rugăciunea specială ce era închinată în mod tradiţional unuia dintre cei care fuseseră chemaţi la Torah.

Din nou Deborah aproape că repetă împreună cu el.

— „Fie ca El, Care îi binecuvântează pe Părinţii noştri – Abraham, Isaac şi Jacob."

Şi dintr-o dată a fost uimită să audă ceva nou, întrucât cantorul continuă:

— „Şi Mamele noastre – Sarah, Rebecca, Rachel şi Leah – fie ca El să o binecuvânteze…"

Şi aplecându-se înspre Deborah o întrebă care era numele ei în ebraică. Ea îi şopti.

— …Deborah, fiica lui Rav Moses şi Rachel – şi fie ca El să trimită însănătoşire grabnică cinstitului ei tată…

În viaţa ei scurtă, Deborah cunoscuse momente teribile, apocaliptice. Dar acesta le întrecea pe toate. Era ca şi cum un fulger i-ar fi străpuns sufletul şi i l-ar fi cuprins în flăcări.

Îşi îndeplinise datoria ei filială. Şi credea din toată inima că Dumnezeu îi ascultase rugăciunea pe care o făcuse pentru tatăl ei.

În timp ce cobora de la altar, diferiţi enoriaşi o întâmpinau cu „felicitări" şi „Dumnezeu să-ţi dea putere".

Aproape că era prea mult ca să poată suporta şi în timp ce ieşea din sinagogă n-a mai putut vedea figura care o observase din spatele unei coloane.

— Felicitări, Deb.

Danny venise să cinstească majoratul ei.

39
DEBORAH

— Deborah, la telefon…

— Cine este, mama?

— Ce ştiu eu? ridică Rachel din umeri. A spus că-l cheamă Steve. Şi imediat adaugă cea mai importantă întrebare: este evreu?

— Dacă-i cine cred eu că este, e rabin, Mama, îi răspunse Deborah neputându-şi reţine zâmbetul.

— Ce fel de rabin care-şi spune Steve. Nu poate fi unul dintre ai noştri. Dar dacă este… o persoană convenabilă, invită-l la Sabbath.

— Este căsătorit, Mama, răspunse Deborah indiferentă în timp ce se ducea la telefon.

Oh, spuse Rachel şi entuziasmul i se risipi repede. De când este fiica mea chemată la telefon de un rabin căsătorit? Uitându-se apoi la cer, adăugă: Tată Ceresc, oare trebuie să arunci toate încercările asupra copiilor mei?

— Salut, Deborah. Realmente am aşteptat până am văzut patru stele pe cer ca să fiu absolut sigur că a trecut Sabbath-ul.

— E-n regulă, Rabbi, răspunse ea.

— Te rog, insistă el. Singurii oameni care mi se adresează cu „Rabbi” sunt enoriaşii care au ceva de obiectat la slujbele mele. În orice caz, soţia mea şi cu mine ne întrebam dacă n-ai putea veni mâine să iei o gustare cu noi. Doar nişte cornuleţe şi un pic de convertire.

— Ce vrei să spui? întreabă ea surprinsă.

— Afli după ce guşti cornuleţele, răspunse rabinul cu umor.

Îi dădu adresa şi închise.

— Despre ce-i vorba, pot să ştiu, se uită Rachel sever la Deborah în timp ce ea se întoarse în camera de zi.

— Nimic, răspunse Deborah uşor. Doar cornuleţe.

În clipa în care Esther Goldman deschise uşa apartamentului, Deborah simţi o mâhnire adâncă văzând-o pe ea şi pe soţul său, fiecare ţinând în braţe câte un copil – gemeni.

Dintr-o dată lui Deborah i se făcu grozav de dor de fiul ei.

Steve Goldman îşi închipui că înţelege emoţia înscrisă pe obrazul lui Deborah.

— Copiii nu sunt numai bucurie, îţi spun eu, îi explică el în timp ce o conducea în sufragerie. Sunt minunaţi, dar nu la miezul nopţii. Îi arătă înspre masa încărcată cu gustări şi îi spuse: serveşte un cornuleţ.

Aşa cum îi promisese, rabinul nu se angaja într-o conversaţie serioasă mai înainte ca Deborah să-şi termine cel de-al doilea cornuleţ.

— Mă frământă curiozitatea – şi te rog să-mi spui dacă nu-i treaba mea. Dar mi se pare că eşti o enigmă.

— Ei bine, mi s-a spus în multe feluri, dar enigmatică nu. Ce anume ţi se pare misterios?

— Sunt convins că ştii, răspunse Steve împăciuitor. Vreau să spun că fiica Rabinului de Silcz locuieşte într-un kibbutz cu oameni atât de vehemenţi încât lucrează pământul chiar şi în Zilele Sfinte. Apoi, ea se întoarce la Brooklyn şi participă la un serviciu pe care familia ei îl consideră păgân. Făcu o pauză pentru a lăsa posibilitatea ca remarcile lui preliminare să-şi facă efectul şi apoi adăugă: Nu pot decât să trag concluzia că tu cauţi ceva…

— Ai dreptate, recunoscu ea, şi sper ca acest lucru să nu pară preţios. Da, cred că sunt în căutarea unei relaţii mai bune cu Dumnezeu.

— Asta caută şi mişcarea noastră, interveni în discuţie Esther. Şi nu tot ce facem noi înseamnă desţelenire. A chema femeile la Torah este o practică folosită cu mult în urmă, în istoria Talmudului. Credincioşii noştri au reformat asta.

— Cinstit, sufăr că oamenii se uită de sus la mine pentru că nu accept idiosincraziile cu care interpretează ei Biblia, spuse Steve bătând cu palma

în masă în timp ce fervoarea lui creştea. Torah aparţine tuturor evreilor. Dumnezeu a dat-o lui Moise, pe Muntele Sinai şi nu unui rabin anume din Brooklyn care crede că numai el are privilegiul sacralităţii.

Deborah aprobă din cap:

— Steve, multe lucruri pe care le-ai spus le-am auzit de la fratele meu, Danny. De curând a fost exmatriculat de la seminar. Se pare că tatăl meu va fi ultimul pe linia Silcz.

— Îmi pare rău, răspunse Steve. Eşti supărată.

— Pentru Papa da, pentru Danny nu. Şi ca să fiu necioplit de sinceră, sunt sigură că nu mai avem nevoie de un Rabin de Silcz într-o lume în care Silcz nu mai există.

— Dar asta nu înseamnă că linia rabinilor de Luria va pieri totodată, îşi dădu cu părerea Steve. Te-ai gândit vreodată să devii unul dintre ei? Seminarul meu a început deja să hirotonisească femei.

Deborah a fost luată prin surprindere. N-a putut decât să spună:

— Tatăl meu probabil că îţi va da o mie de motive ştiinţifice pentru care femeile nu pot deveni rabin.

— Şi eu, cu respectul cuvenit, răspunse Steve, îi voi da o mie unu de motive conform cărora femeile pot face acest lucru. Ai timp să mă urmăreşti?

— Ascult, zâmbi Deborah.

— Să începem doar, enumeră el, cu faptul că de secole rabinii au insistat pe teoria potrivit căreia Biblia foloseşte pronumele masculin în fraze precum „bărbatul nu trăieşte de unul singur” ceea ce înseamnă implicit că legile lui Dumnezeu sunt un fel de prerogative masculine. Dar la o traducere mai exactă a cuvântului „bărbatul” vom vedea că în acest caz el înseamnă „fiinţă” sau „persoană”.

— De fapt, cum stăm noi aici, există o echipă inter-confesională ce trece în revistă Versiunea Standard Reviziuită a Bibliei. Ei încă folosesc „El” pentru a se referi la Isus şi la Dumnezeu dar

termenul oferit de ei ca şi în Deuteronom 8:3 este *„cineva* nu trăieşte de unul singur”.

Ochii lui Deborah străluciră. Ea rememora repede cuvintele pe care o viaţă întreagă le folosise în apărarea ei:

— Nu-ţi aminteşti de faimoasa obiecţie a lui Rabbi Eliezer de a lăsa fetele să înveţe Torah?

— Ce să mai spunem de Ben Azzai? continuă Steve. Un înţelept care nu a fost doar supraponderal. El a spus că bărbatul trebuie să-şi înveţe fiica din Biblie. De fapt – pun pariu că tu n-ai auzit nimic din toate acestea la şcoală – şi Talmudul spune că Dumnezeu de fapt le-a înzestrat pe femei cu o mai mare înţelegere decât pe bărbaţi.

— Ai dreptate, spuse ea cu un zâmbet strâmb. Niciodată nu s-a mai spus asta.

— Este vorba de Tratatul Niddah 45 G, exclamă Esther. Asta pentru cazul în care ai vrea să vezi cu ochii tăi.

În timp ce Deborah se minuna de învăţătura soţiei sale, Steve continuă cu entuziasm:

— Tu, Deborah, din toţi oamenii te tragi direct din Miriam Spira.

— Cine?

— Lasă-mă să-ţi arăt negru pe alb.

Se întoarse spre raftul cu cărţi şi trase un volum din *Enyclopaedia Judaica,* răsfoind-o repede.

— Vrei să citeşti cu voce tare, te rog, Deborah? îi indică el un loc pe pagină.

— Luria, o familie renumită ce se trage din secolul al paisprezecelea.

— Continuă, te rog, îi arătă el paragraful de mai jos.

— „Se presupune că fiica fondatorului, Miriam, circa 1350 – preda legea ebraică în spatele unei cortine, în parohie”.

Deborah ridică ochii cu uimire.

— Vezi, îi zâmbi Esther, n-ai fi prima.

Şi după o altă secundă în care a lăsat cuvintele să-şi facă făgaş, soţul ei a întrebat:

— Acum nu crezi că este timpul ca femeile Luria să iasă din spatele cortinei?

A urmat un moment de tăcere încordată. În cele din urmă Deborah a murmurat:

— Dar eu n-am absolvit colegiul.

— Dar Moses l-a absolvit? zâmbi ironic rabinul. Dar Christ? Dar Buddha? Testul de admitere la Hebrew Union College este Torah, Talmudul şi limba ebraică. Sunt convins să îl vei trece.

Deborah ezită o clipă.

— Asta ar însemna într-adevăr o cotitură pentru mine. Nu ştiu ce să spun.

— Promite-mi doar că te vei gândi serios.

— Asta pot să promit cu certitudine, admise Deborah

— Destul de cinstit, răspunse Steve. Acum e timpul lucrurilor cosmice. Aşteaptă până guşti şi ştrudelul lui Esther.

În timp ce soţia rabinului tăia prăjitura, Deborah se simţi destul de jenată că nu-i acordase decât câteva cuvinte. Aşa că reveni cu o serie de întrebări politicoase:.

— Spune-mi Esther, cum te simţi măritată cu un rabin modern?

— Ai putea să-mi pui mie această întrebare, o întrerupse Steve.

— De ce? întreabă Deborah.

— Pentru că Esther este şi ea rabin.

Singura persoană către care se putea îndrepta era Danny.

— Hei, îmi pare rău că-ţi mai vin şi eu pe cap acum cu astea.

— Hai, Deb. Dacă necazurile ar veni când le aşteptăm n-ar mai fi necazuri. Să nu crezi că dacă sunt atât de întors pe dos nu pot să fiu obiectiv cu tine… Şi mândru, de asemenea, adăugă el cu căldură după ce făcu o pauză.

— Dar Danny, să presupunem că sunt admisă. Îmi va plăti oare *B'nai Simcha* o bursă, cum ţi-a plătit şi ţie?

Entuziasmul lui Danny rămase acelaşi.

— Ei bine, poate că te vei prezenta atât de bine la examene încât îţi vor da o bursă.

— În regulă, să zicem că sunt nebuni şi mi-o acordă. Acum, spune-mi mă rog, sub care copac din Prospect Park ne vom aşeza tabăra eu şi nepotul tău?

Danny a rămas tăcut un moment, ţinându-şi fruntea între arătător şi degetul mare ca şi cum ar fi vrut să preseze creierul.

— Fii rezonabilă, Deb, spuse el cu un ton care sugera că el însuşi încerca să se convingă de cele spuse. Ştii cât sunt de disperaţi Mama şi Papa ca să te aibă înapoi. Iar perspectiva unui nou nepot – în propria lui casă – îi va da într-adevăr lui Papa voinţa de a trăi.

— Şi ce se va întâmpla când va afla cu ce mă ocup?

— Cine spune că trebuie să-i dai amănunte despre ocupaţia ta? „Rabbi" înseamnă profesor. N-ai decât să-i spui că studiezi ca să ajungi profesor. Asta nu este o minciună – este doar un adevăr incomplet. Acum tu eşti cea care poţi să-mi rezolvi problemele mele, glumi el încrucişându-şi braţele şi strălucind de bucurie.

Dar Deborah rămase sobră.

— Hei, o dojeni el. Acum ce mai e?

— Nu mai pot minţi, spuse ea încet.

— În legătură cu perspectiva de a fi profesor? Ţi-am mai spus…

— Nu despre asta e vorba. Danny, strigă ea. Şi când ai să auzi ce-am ţinut ascuns vei dori probabil să fi fost moartă. Dacă nu spun cuiva ce am pe suflet simt că explodez.

Făcu o pauză aşteptând semnalul lui Danny ca să ridice stavilă torentului.

— Dă-i drumul Deb. Te ascult.

— Eli nu este fiul lui Avi. E numai o poveste pe care am copt-o pentru a ascunde adevărul. Într-un fel, la început părea atât de simplu…

— Deb, răspunse fratele ei, cui îi pasă cine este tatăl copilului? Este evident că tu îl iubeşti. Orice ai

fi făcut nu va schimba aceea ce simt eu pentru tine sau pentru Eli.

— Da, aşa este, trase ea aer în piept şi privindu-l fix pe Danny rosti dintr-o suflare: e vorba de Timothy Hogan.

Pentru o clipă el încremeni nevenindu-i să creadă.

Nu era şocat. Nu era ofensat. Era complet paralizat.

Următoarele clipe au trecut cu încetinitorul – chiar şi lacrimile ce se scurgeau pe obrazul ei păreau că abia se mişcă.

În cele din urmă el murmură:

— Credeam, că este preot de-acum. Vreau să spun că studia la Roma…

— Danny, spuse ea. Roma este la numai trei ore distanţă de Israel.

Şi atunci îi povesti totul.

— Timothy ştie despre asta?

Deborah scutură din cap şi aşa cum făcuse mai înainte chemă în imagine chipul tatălui copilului ei atunci când au făcut dragoste ultima dată, ochii lui albaştri privind-o cu o inefabilă tandreţe.

Mai înainte ea îşi găsise mângâierea crezând că îl scutise pe Timothy de durere. În realitate, ea nu făcuse decât să-i refuze bucuria. Acum, cu un regret netrucat, îi spuse fratelui ei.

— Nu-şi va întâlni niciodată fiul. Nu va şti nici măcar că are unul. O, Doamne, Danny, ce pot să fac?

— Ei bine, pentru început, spuse el încercând s-o înveselească, va trebui să bei ceva. Unde şi-o fi ţinând Papa rachiul?

— N-aş putea.

— Hai, Deb, adu-ţi aminte Ecleziaştii: „Vinul îţi face viaţa mai frumoasă…”

— Okay, încuviinţă ea, ştergându-şi obrajii. Mi-ar prinde bine un pic de bucurie acum.

Bufetul cu lichioruri al lui Rav Moses Luda era cel puţin modest: câteva sticle de vin sfânt, câteva şnapsuri şi – evrika! – şliboviţă.

— Şliboviţă! exclamă Deborah în timp ce Danny scotea sticla specială a tatălui lor cu rachiu de prune distilat. Am auzit că o sticlă din asta e echivalentă cu o bombă.

— Ei bine, spuse Danny uitându-se la etichetă. Se confirmă de o sută de ori. Dacă ar fi un pic mai tare ai putea s-o pui în loc de benzină la maşină…

Aşeză două păhăruţe gradate şi le umplu cu lichidul puternic şi atât de aromat. Simpla adiere o făcu pe Deborah să se albească la faţă.

— Cred că ocazia necesită anumite urări, spuse Danny în timp ce ridica paharul. Fii binecuvântat, Domnul Dumnezeul nostru, Împăratul Ceresc, Tu care ne ţii în viaţă, ne sprijini şi ne-ai dăruit această clipă minunată, spuse el în ebraică şi vocea îi tremură de emoţie. Dacă aş avea un corn de berbec, aş suna din el, mai adăugă el privind cu afecţiune către sora lui şi îşi continuă urarea. Ţie, Deborah, viaţă lungă, sănătate şi noroc lui Eli…

Vocea i se gâtui dintr-o dată.

— Fiul meu are într-adevăr un al doilea nume, îi spuse ea rugător.

— Ştiu, ezită Danny pentru un moment, apoi mărturisi: dar pur şi simplu nu-i pot rosti acest nume.

40
DANIEL

Am aşteptat zadarnic o chemare din partea tatălui meu pentru a-i fi aproape de pat.

N-a venit.

Acum trimestrul s-a sfârşit, Rabinii – toţi în afară de cei picaţi – au fost miruiţi. A trebuit să mă împac până la urmă cu faptul că nu mi-am luat examenele finale, şi nu numai că nu aveam să primesc hirotonisirea, dar nu aveam să primesc nici Bachelor's Degree – ceea ce pot să spun că este echivalent cu diferenţa între a avea o limuzină şi a o conduce.

Din fericire mai aveam câţiva prieteni. Doi, ca să fiu mai exact. Beller – care mi-a oferit biroul din apartamentul lui şi Ariel la care mi-am dus jumătate din garderobă. Ea a fost de acord să-mi duc şi cărţile la ea. M-a invitat chiar să stau pe timpul verii în timp ce era plecată cu „ţiitorul" ei – cum îl numea ea în zeflemea – într-un alt voiaj prin Europa.

Ce aveam să mai mănânc după ce mă înfruptam cu toate acele bunătăţi din frigiderul ei, era altă problemă.

Beller mi-a mai propus de asemenea şi cabana de oaspeţi pe care o avea el în Truro – refugiul de vară al psihiatrilor la Cape. Dar eu trebuia să rămân în oraş şi s-o ajut pe Deborah să se pregătească la examenele de admitere la seminar.

După ce i-am împrumutat banii de cărţi, am tras concluzia că nu-mi mai rămâneau în cont decât două sute şaizeci şi unu de dolari ceea ce mi-ar fi ajuns probabil pentru şase săptămâni – considerând că nu aveam să mănânc decât o dată pe zi.

Nu i-am împărtăşit lui Ariel deficitul meu bugetar. Totuşi, înainte să plece, ciudata creatură imorală m-a provocat la o discuţie ca de la inimă la inimă. Aparent Charlie Meister schimba Riviera cu Marea Caspică şi închiriase anul acesta o vilă şi un yacht urmând probabil să facă o croazieră pe cel mai mare

lac al lumii şi să mănânce caviar şi sturioni direct de la sursă.

— Sunt îngrijorată să te las singur aici, Danny, spuse ea. Aş fi vrut mai degrabă să stai cu Aaron. Cel puţin aţi mai putea discuta despre analizele acelea.

— Căzăturile nu vorbesc, i-am răspuns eu. Ele doar ascultă. Şi apoi trebuie s-o meditez pe sora mea. Iar locul acesta este perfect ca ea să se poată concentra. O să mă descurc.

— Hai, Danny, spuse ea cu un surprinzător accent matern, nu mă prosteşti tu pe mine. Ce-ai să te faci cu banii?

Mă străduiam să fiu caustic când am observat îngrijorarea din ochii ei frumoşi şi atunci am fost total dezarmat.

— Nu ştiu, Ariel, am mărturisit eu. Îndată ce Deborah îşi rezolvă problema, o să-mi iau o slujbă.

— Mândria ta masculină ar fi foarte atacată dacă m-aş oferi să-ţi dau un împrumut?

Cum să-i fi răspuns la asta – că nu aveam mândrie? Sau şi mai nevinovat că nu aveam bani? Am strâns doar din umeri.

— Okay, spuse ea, aplecându-se spre mine. Dă-mi numărul de cont şi-ţi voi transfera mâine nişte bani.

— Dar numai sub formă de împrumut, am protestat eu. Vreau să-ţi spun că îţi restitui banii.

— De acord, dădu ea din cap atât de tare încât o buclă blondă îi alunecă în faţă. Oricum nu-i nicio grabă. Şi zău că cinci mii de dolari nu-mi sunt indispensabili.

— Cinci mii? am întrebat eu năucit. Ce dracu te face să crezi că am nevoie de atât de mulţi bani?

— Nu vreau decât să te simţi bine cât timp sunt departe. Şi apoi, ai putea investi inteligent aceşti bani, şi data viitoare când te întâlnesc să fii un om bogat.

— Dar eu nu ştiu lucruri elementare…

— Ei bine, poate că am să te ajut. Charlie este un fel de geniu al învârtelilor. Uneori mai prind şi eu câte ceva.

Se întrerupse brusc şi se gândi o clipă înainte de a continua pe un ton conspirator.

— Danny, n-ar trebui să-ţi spun, dar în vara asta cea mai mare pâine nu va fi făcută din grâu. Gândeşte-te la asta.

Singurul sens pe care l-am dat vorbelor generoase ale lui Ariel, a fost să îmi păzesc sănătatea şi să am grijă să evit pâinea albă. Am jurat să mă gândesc mai mult după ce am trecut de şocul iniţial al îmbogăţirii mele neaşteptate.

A doua zi dimineaţa, Charlie şi-a oprit Rolls-ul în faţa casei să o ia pe Ariel. Am fost tentat să cobor scările cu ea şi să-i spun la revedere.

Dar nu puteam să stau faţă în faţă cu el.

Tristeţea de a o fi pierdut – ceva îmi spunea că ne-am despărţit fără s-o fi recunoscut – mi-a fost uşurată la nouă treizeci, când am fost sunat de la bancă (pentru prima dată!) ca să mă informeze că acum contul meu era mai sănătos datorită transferării celor cinci mii de dolari. Cred că funcţionarul era chiar mai impresionat decât mine.

Încurajat de această dărnicie, m-am dus la Zabar şi am cumpărat un munte de peşte alb, somon Nova Scoţia, pâine albă şi alte câteva delicatesuri ca să-mi pot hrăni curajoasa soră atunci când avea să vină la lecţie. Aşa cum avea să se dovedească, noi mai aveam de sărbătorit şi ieşirea tatei din spital.

Deborah muncea ca o maniacă. Ani întregi de frustrare academică îi construiseră un punct de sprijin şi o ghidau în munca ei neobosită. Nu numai că învăţam împreună de dimineaţa până seara, dar Dumnezeu ştie cât stătea ea trează toată noaptea să înveţe materia prin care trecuse. În orice caz, a doua zi ştia totul la rece.

Previziunile mele în legătură cu Papa s-au adeverit întocmai. Confruntarea lui cu moartea l-a înmuiat şi el a încurajat-o chiar pe Deborah în hotărârea ei de a deveni „profesoară de ebraică”, fără să ridice nicio problemă în privinţa alegerii sale academice. Bineînţeles că avea să vină vremea când

ea avea să-i spună şi despre nepotul lui neştiut. Dar mai putea aştepta cu asta până când avea să fie puţin mai puternic.

La prima ei vizită în casa de plăceri a lui Ariel, Deborah nu s-a putut abţine să nu întrebe cum dracu eu care fusesem izgonit din Edenul nostru aterizasem într-un asemenea loc. Şi cât ne-am luat cafeaua la sfârşitul după-amiezii i-am povestit totul.

În ciuda a toate prin câte trecuse, ea rămăsese într-un fel inocentă. Cu toate că avea un copil în afara căsătoriei – cu un seminarist Romano-Catolic – niciunul din aceste avataruri nu părea să-i fi afectat puritatea spirituală. Îl iubise pe Tim cu sufletul şi nu avea în niciun fel sentimentul păcatului.

Mi-am putut da seama că a fost şocată de mărturisirea mea, s-a abţinut să mă judece, mulţumindu-se doar să comenteze:

— Hei, Danny, asta nu mi se pare foarte kosher. Dar cine sunt eu să te judec pe tine?

Astfel că la rândul meu m-am simţit dator să mă îngrijesc de confortul ei emoţional.

Ştiam din instinct cât de multă afecţiune îi putea dărui fiului ei, dar chiar şi un sucit ca mine era conştient că adulţii au nevoie să fie iubiţi ca aceste sentimente să se materializeze în dragoste pentru copii.

Avi Ben-Ami a fost întotdeauna un mit. Timothy, cu toate că era real, se ştergea din memorie treptat – eram convins – ca o figură de pe o tapiserie antică.

Ştiu că viaţa ei era plină ochi cu grija examenelor în acest moment. Dar asta nu putea să fie decât un calmant de scurtă durată pentru a-şi îndura durerile singurătăţii. Cum putea oare să cânte cântece de copiii cum erau „Bye, Baby, Bunting, Daddy's Gone A Hunting" ştiind tot timpul că Eli nu avea să aibă niciun tată?

Deborah susţinea că viaţa ei era *plină* dar când am determinat-o să-mi spună personajele care i-o împlineau a refuzat să dea orice informaţie.

Cu toate acestea, am reuşit să prind un indiciu.

Una din materiile speciale pe care le avea de pregătit pentru examen era poezia ebraică modernă despre care eu nu ştiam nimic, întrucât seminarul meu nu trata virtuţile unui poet decât dacă el murise de cel puţin o sută de ani.

După ce am tras-o de limbă subtil, am descoperit că luase cursuri cu un tip numit Zev, care dacă nu-i aprinsese focul în inimă – aşa cum numai Ariel putea să facă – cel puţin aprinsese o candelă *undeva prin ceva* mai mult decât cuvintele de dragoste.

Bineînţeles că ea se apăra.

— Ce te face să crezi că l-aş putea interesa?

— Hai, Deb, profesorii de colegiu nu se oferă să te mediteze decât dacă au un motiv *ulterior.* Ai de gând să-l suni când te întorci în Israel?

— Numai dacă fac bine la test, temporiză ea.

În regulă, mi-am spus eu. Sper numai ca Zev să nu fie căsătorit sau să nu fie vreun fel de călugăr ebraic.

Deborah a dat examenele de admitere pe 27 şi 28 iunie 1972. Douăsprezece ore de teste scrise la Torah, Talmud, istorie şi limbă, urmate de examene orale – pe care ştiu că avea să le treacă cu brio.

Înainte de a se întoarce în kibbutz la colegii ei – şi la fiul ei – Deborah a trebuit să-şi asume teribila sarcină de a-i pune pe părinţii noştri în faţa secretului maternităţii ei.

A aşteptat până când a trecut prima seară de Sabbath de când venise tata acasă şi putea să stea din nou confortabil pe locul lui în capul mesei. După cina care reunise surorile noastre cu soţii şi copiii lor – un fel de cor grec ce sublinia drama – ea le-a spus povestea ei.

Au plâns pentru Avi Ben-Ami şi tatăl meu se angajă să spună o lună de zile Psalmii în memoria ginerelui său erou, reacţie de care Deborah s-a simţit şi mai ruşinată. Toată lumea a fost de acord că era o binecuvântare că Avi mai trăia încă în fiul lor.

Mama nu şi-a putut ascunde bucuria la gândul că va mai răsuna în casă o dată râsul unui copil. Şi poate, lucrul cel mai important, nobila mea soră

avea să-l ajute pe tata să-şi vindece sufletul lui îndurerat.

Cu înclinaţia mea psihanalitică – dobândită de la Beller – am tras concluzia că tata îl privea pe tânărul Eli ca pe un substitut al meu, încredinţându-mă astfel nu numai uitării ci nonexistenţei.

Plecarea lui Deborah, miercuri pe 29 iunie m-a lăsat total nepregătit să mă confrunt cu persoana pe care atât de conştiincios o evitasem în timpul pregătirilor ei frenetice: cu mine însumi. Şi apoi, Patru Iulie – weekend. Festivalul Independenţei.

A fost – ca să fiu poetic – seara ce ar fi putut să fie noaptea unui suflet. Telefonul pe care l-am primit însă, mi-a schimbat întregul curs al vieţii.

41
DANIEL

Ariel m-a sunat de pe malurile Mării Caspice din cea mai roşie Rusie. Legătura era mizerabilă, iar ea nu uşura de loc lucrurile cu şoaptele ei.

— Nu poţi vorbi mai tare?

— Nu, murmură ea chiar şi mai încet. Am putea fi înregistraţi.

— Cine să ne înregistreze?

— Nu ştiu. KGB-ul sau vreunul din partenerii lui Charlie. Singurul telefon sigur este pe yacht, dar îl foloseşte el acum.

Egoist cum eram, speram că în conversaţia scurtă, ea
ar fi putut să-mi mărturisească eterna dragoste ce mi-o purta. Mă înşelam.

— Cât grâu ai cumpărat?

— Nu ştiu, în jur de o pâine pe zi.

— Danny, n-avem timp de glume, mă certă ea grăbită. Charlie a intermediat toată vara pentru Brejnev iar Departamentul Agriculturii este pe cale să anunţe o vânzare masivă de grâu în Rusia.

— Zău? am întrebat eu mirându-mă ce legătură aveau astea cu mine.

— De ce credeai că m-a adus în această fundătură uitată de Dumnezeu? mi-a răspuns ea. Ai idee cât borş şi vodcă au curs? Intră imediat în afaceri cu grâu, cât mai poţi. Îţi aduci aminte de micuţul meu Utrillo?

— Scena de iarnă, adică? am întrebat eu şi capul îmi vâjâia. Ce-i cu ea?

— E al tău. Asta e. Vreau să-l iei.

— Fii serioasă, Ariel. Ce-aş putea face altceva decât să-l fac să atârne unde atârnă şi acum?

Făcu o pauză şi apoi îmi răspunse subliniind cuvintele:

— Du-te cu el la Grăsanul.

— Ce?

Lucrurile căpătau o notă de suprarealism. Dar Ariel îmi explică misterul: săracii lăsau lucruri în gaj de nevoie, bogaţii de obicei lăsau lucrurile în gaj din capriciu. Evident, ei nu se grăbesc cu vizonul lor până în Harlem.

Cu toate că Grăsanul locuia, după cuvintele lui Ariel, într-un loc „umbrit şi discret", el avea o afacere legală în Upper 80s. Picturi scumpe atârnând pe pereţi mărturiseau în egală măsură calitatea matroanelor din Park Avenue pentru care împrumuturile lui se dovediseră providenţiale în menţinerea stilului lor de viaţă.

Cu toate că nu mă simţeam chiar în voie din cauza generozităţii sale, Ariel m-a convins în cele din urmă că gestul ei ar face-o tot atât de fericită ca şi pe mine. Aşa că am mâzgălit furios o notiţă în timp ce ea îmi explica metoda uşor bizantină de a mă apropia de misteriosul intermediar.

Aproape la fix, în momentul în care şi-a terminat instrucţiunile a intervenit o tăcere bruscă. Nu ştiu dacă 'Ariel fusese întreruptă de KGB sau mai degrabă de compania telefonică.

În dimineaţa următoare destul de încordat, am format numărul domnului numit, cel puţin de clienţi, Laurence de Medici. A răspuns la primul apel.

— Bună dimineaţa, a răsunat vocea lui cu accent de Stradivarius.

— Bună dimineaţa, domnule. Eu sunt Daniel – oh – Luria. Din anumite motive iraţionale am făcut o pauză înainte de numele de familie probabil din teama că îmi dezonoram familia. Sunt un prieten a lui Ariel Greenough.

— Ah, ce mai face domnişoara Greenough? A trecut mult timp de când n-am mai văzut-o.

— Bine. O, aş putea dacă-i posibil să am o întâlnire cu dumneavoastră pentru a discuta despre o pictură pe care tocmai mi-a lăsat-o?

— Sigur, domnule Luria, mi-a răspuns el afabil. Staţi să-mi consult agenda. O clipă mai târziu revenea la telefon. Iau masa la Lutece, dar dacă ar fi posibil aţi putea veni aici la doisprezece.

— Minunat, am răspuns eu repede, mulţumit că nu eram supus chinurilor aşteptării. Aş putea ajunge acolo într-o jumătate de oră.

— Splendid, răspunse el, adăugând printre altele: care dintre tablouri este de data asta – Braque sau Utrillo?

— Utrillo, am răspuns eu uimit că ştia atâtea.

— Minunat, a comentat domnul de Medici. Nu este o capodoperă dar pentru ceea ce este e chiar un tabloaş drăguţ.

De la început imaginea se potrivea perfect cu vocea de la telefon.

Grăsanul era, bineînţeles, uriaş şi manierismul său părea să fie o replică studiată a lui Sidney Greenstreet, aşa cum îl cunoşteam eu pe inimosul actor din filmele de la Thalia.

— V-a explicat domnişoara Greenough condiţiile mele? m-a întrebat el încercând să pară că se uita indiferent la pictură şi nu că îi verifica autenticitatea.

— Da, cred că da.

— Şi sunteţi conştient că ratele mele sunt mai mari decât de altor instituţii de împrumut? Nu din lăcomie bineînţeles – dar cum puteţi vedea şi singur, am aici aproape treizeci de milioane de dolari investiţi în artă pe aceşti pereţi şi companiile de asigurare sunt foarte hrăpăreţe.

— Înţeleg, domnule.

— Bravo. Atunci am să vă dau câteva veşti splendide. Acest *petite toile a* crescut considerabil în ultimele luni, spuse el bătându-l uşor pe Utrillo pe ramă cu afecţiune. Tocmai a depăşit bariera de o sută de mii.

M-a luat cu frig la gândul de a fi trăit în imediata apropiere a unei arte atât de scumpe.

— Asta înseamnă că pot să vă dau treizeci de mii de dolari, a spus Grăsanul.

— Ce? m-am bâlbâit eu.

— Atunci, treizeci şi cinci. Mă tem că nu pot merge mai sus.

— Da, bineînţeles, am răspuns eu cu simpatie. Ratele dumneavoastră de asigurare.

Atunci el a renunţat la formalităţi imediat ce a fost posibil, citindu-mi oferta de preţ din contractul standard pe baza căruia îmi împrumuta treizeci şi cinci de mii de dolari pentru şaizeci de zile cu o dobândă de şaisprezece la sută. După ce mi-am scris numele în locul indicat, Grăsanul a deschis un secretair uriaş şi a tras de-acolo un fel de cărămizi de hârtie verde, legate cu banderolă, şi a început să le pună una peste alta.

— Cash? am rămas eu cu gura căscată.

— Da, a oftat el cu nostalgie teatrală. În această epocă barbară a plasticului, rareori mai vezi aşa ceva. Dar eu sunt iremediabil demodat.

A aşezat banii repede într-un plic uşor uzat şi mi l-a dat. Apoi ne-am strâns mâinile.

— Mulţumesc, domnule, am spus eu politicos.

— *A votre service, Monsieur.*

M-am gândit că era de bon-ton să rostesc singurele două cuvinte pe care le ştiam în franceză şi care din întâmplare se potriveau în acest moment.

— *Bon appetit.*

În drum spre casă, m-am oprit la un magazin de cărţi la raionul pentru afaceri şi am căutat materialul cu care să mă instruiesc în ale comerţului. Spre dezamăgirea mea, fiecare text era prevăzut cu acelaşi avertisment.

„Deşi amatorismul în contractele pe termen pare seductiv – iar câţiva bănuţi par uneori mecanismul ce duce la cumpărarea multor dolari – începătorii pot de asemenea să ajungă şi faliţi peste noapte”.

Mintea mea filosofică extrăgea de aceea şi legea nescrisă: dacă poţi da lovitura într-o singură zi reversul trebuie să fie de asemenea valabil.

Am cumpărat două volume din colecţia „How to” ca şi lucrarea *Chicago Commodities Booklet* care conţinea regulile jocului. Şi am petrecut o săptămână de singurătate productivă absorbind tot

ce am putut afla despre contractele la termen în comerţ.

Potrivit ziarului *The New York Times,* livrarea de grâu pentru septembrie se încheiase sâmbătă la un dolar şi jumătate baniţa. Dacă cumpăram un contract de cinci mii de baniţe cu numai 375 de dolari, şi dacă foloseam alocaţia mea de vară aş fi putut să înmulţesc banii de pe Utrillo, începându-mi cariera din 5 iulie cu exact o sută de contracte.

Dar mai era o problemă, aşa cum mă avertizau manualele mele. Rata de schimb se putea modifica în orice clipă, ceea ce însemna că aceşti cumpărători ai contractelor pe termen trebuiau să aibă neapărat fonduri suplimentare pentru a-şi menţine afacerea.

Aşadar, vai de plevuşca ce se arunca în negoţul cu grâu. De drept, pentru a cumpăra pe credit, eu trebuia să-mi dovedesc posibilitatea de revenire în cazul unui faliment. Asta însă implica ceva mai mult decât un fals, aşa că nu-mi puteam începe afacerea cu o firmă mare cu reputaţie în intermedieri, ci mai degrabă trebuia să găsesc una mică suficient de flămândă ca să se uite la mine cu ochi de miop.

Am studiat Yellow Pages şi m-am oprit asupra firmei McIntyre & Alleyn, care făcea afaceri într-o cămăruţă dintr-o clădire imensă de la Wall Street. O blondă conservatoare, îmbrăcată ca o recepţioneră s-a arătat aproape uimită când a auzit că voiam să fiu clientul lor. Mi-a luat repede numele şi a dispărut în spatele unui separeu de sticlă întorcându-se cu un tip aproape de vârsta mea. Era îmbrăcat, evident, de la Brooks Brothers de parcă ar fi purtat uniformă: fără buzunare, cămaşa roz încheiată în nasturi, papion şi bretele roşii.

Se prezentă ca fiind Pete McIntyre, nepotul fondatorului. Invitându-mă în spate, în biroul său, mă întrebă dacă voiam ceva răcoritor. Am refuzat politicos cafeaua, ceaiul şi Jack Daniel's şi am trecut direct la subiect.

Când i-am explicat intenţia vizitei mele, el a făcut remarca:

— Contractele la termen sunt o afacere foarte riscantă. Mai ales cu grâu – care se cumpără întotdeauna în avans. Oricând poţi ajunge la ananghie.

— Ei bine Pete, am insistat eu, vrei să vezi dacă poţi face ceva în câştigul meu?

Şi la acest punct am tras cecul de bancă cu cei treizeci şi şapte de mii de dolari şi i l-am pus pe birou.

Interesul lui a crescut. A tras o linie şi mi-a înregistrat datele particulare – adresa (mulţumesc, Ariel, că m-ai lăsat într-o asemenea vecinătate de invidiat), telefonul şi numerele de asigurare socială.

Apoi, am trecut la o problemă mult mai spinoasă şi anume cum puteam eu acoperi un potenţial eşec.

— Care este valoarea exactă a resurselor tale financiare, Dan?

— Ei bine – m-am retras eu în spatele vorbelor – nu-ţi aduci aminte de Psalmi – ştii, „Ce este omul de care te îngrijeşti Tu?”

— Mă rog, într-un fel, răspunse el uşor încurcat dar îşi reveni repede şi făcu observaţia: de fapt, în această afacere noi avem tendinţa de a fi ceva mai pragmatici, Dan. La urma urmei tu te angajezi la cheltuieli de circa şapte sute cincizeci de mii de dolari fără comision.

— Ei bine, aşa cum văd lucrurile, am răspuns eu în doi peri, asta înseamnă exact o jumătate sau cam aşa ceva din preţul unui Utrillo.

— Oh, eşti colecţionar? întreabă Pete examinând o clipă situaţia.

— Da, am răspuns eu şi, punându-mi imaginaţia la lucru, am adăugat: normal, tocmai am împrumutat câteva din cele mai bune piese unor muzee. Dar, de ce n-ai face tu o investiţie în sensul acesta, luăm câteva sandwich-uri şi-ţi arăt colecţia mea.

— Să lăsăm asta în altă seară, răspunse Pete entuziast. Mi-aş lua şi soţia atunci. Între timp o trimit pe Gladys să facă nişte cumpărături – şi te invit la masă.

O săptămână mai târziu preţul grâului crescuse cu trei cenţi la baniţă, dându-mi posibilitatea de a mai achiziţiona încă treizeci de contracte. Pete primi comanda la telefon fără nicio problemă… Eu în schimb am refuzat prânzul.

Grâul a continuat să crească şi pe 19 iulie se ridica la 1,57 dolari baniţa, înlesnindu-mi încă şaizeci de contracte. Pete din nou m-a invitat la masă. Şi eu am refuzat.

Iar investiţia mea a crescut.

Era în noaptea de 2 august 1972, când deţineam nici mai mult nici mai puţin decât două sute cincizeci de contracte la termen iar grâul valora 1,60 dolari baniţa. Tocmai mă chibzuiam dacă n-ar fi trebuit să trag ceva foloase din acest câştig, când am primit un alt telefon de la Ariel care mi-a luat piuitul.

— Vinde toate picturile – vinde tapetul, vinde tot – cumpără cât de mult grâu poţi.

— Şi mai mult? am întrebat eu, *nevenindu-mi să cred.*

— Mda, chiar şi mie îmi vine greu să cred aşa ceva. Dar Leonid şi Charlie se scaldă în vodcă în camera de alături, aşa că mă aştept să vedem ceva absolut spectaculos.

I-am lăsat colecţia intactă, dar aşa cum spuneau prezicerile ei, în ziua următoare grâul a crescut dintr-o dată cu şapte cenţi. Pete McIntyre încercă isteric să tragă un mic profit. Acum eram pe cale să pierd mii de dolari pentru fiecare bob de grâu al cărui preţ creştea. Dar m-am menţinut. Mai mult, mi-am întărit poziţia.

Douăzeci şi patru de ore mai târziu valuri galbene de grâu au ridicat alte valuri crescând cu încă cinci cenţi. Valoarea bogăţiei mele nu mai era demult fictivă. Mă aflam într-adevăr în posesia a mai mult de un sfert de milion de dolari.

— Vinde, vinde, Danny! strigă McIntyre la mine ca şi cum şi-ar fi încurajat echipa de fotbal favorită, Notre Dame.

— Nu, Pete, i-am răspuns eu rece, pe deplin convins de infailibilitatea mea. Acum pot să-mi permit încă două sute cincizeci de contracte…

— Nu, Danny, nu!

— Da, Pete, da!

Şi tot aşa, timp de două săptămâni cu zvonurile unei posibile intervenţii chineze care au alimentat creşterea preţului mai departe. În cele din urmă pe 23 august i-am spus lui Pete calm să-mi vândă poziţia, în totalitate, ce consta acum din o mie trei sute de contracte. De data asta el era atât de orbit de succes încât s-a arătat aproape dezamăgit.

După ce şi-au tras comisionul, McIntyre Alleyn a transferat în contul meu la bancă 1.095.625 dolari. Aşa că acum eram un milionar adevărat. Dar cu cine aş fi putut împărţi acest triumf? Chiar dacă am fi rămas în termeni buni, şi l-aş fi sunat pe tata, el probabil că mi-ar fi citat din proverbele ebraice: „Cine este bogat? Cel care se îngrijeşte de averile lui?”

I-am dat o telegramă lui Deborah în care am informat-o euforic şi enigmatic că îi aranjasem întreaga bursă pentru studiile ei rabinice.

Dar asta a fost. N-am avut pe nimeni altcineva cu care să sărbătoresc.

Eram singur şi citeam de toate, *Eclesiastul.*

În dimineaţa următoare am luat metroul până în Bronx şi am găsit un *shtibel,* un fel de mini sinagogă hasidică, unde am fost onorat conform tradiţiei pentru străini de a fi chemat la Torah. A fost singura modalitate pe care am găsit-o de a-i mulţumi lui Dumnezeu.

În timp ce Cititorul mă binecuvânta, în sinea mea rosteam o rugăciune către Atotputernicul propunându-i un târg pe care speram eu, El nu avea să-l refuze: scade bursa pentru Deborah şi notele de plată pentru doctor ale familiei mele, socoteşte banii pentru bursa de colegiu a lui Eli şi te rog, Doamne, *ia restul, şi dă-mi înapoi dragostea tatălui meu.*

La câteva zile mai târziu, Ariel m-a sunat din nou. De data asta legătura era clară ca şi cristalul. Aş fi putut să cred că-i într-o ureche.

— Prea multă vodcă, am glumit eu.

Înainte de a-mi putea revărsa canonada de mulţumiri, ea m-a întrerupt:

— Danny, eu sunt la Vegas. Te-am sunat să-ţi spun la revedere. Îmi pare într-adevăr rău…

Anticipam restul anunţului său.

— Pe când te măriţi? Hei, zău, mă bucur.

— Nu, mormăi ea. Presupun că nu ştii ce zi este astăzi.

Îmi închipui că ştiam data dar nu ştiam semnificaţia ei.

— Este ziua mea de naştere, mi-a spus ea atunci îndurerată. Afurisita mea de aniversare. Am treizeci de ani.

— Şi ce-i cu asta? am întrebat eu. Tu, Ariel, „spiritul curajos”…

— Nu, Danny, mi-o tăie scurt. Potrivit statutului lui Charlie treizeci este limita.

— Vrei să spui că te debarcă?

— Într-un fel. El a fost total cinstit de la început. Şi pe lângă asta, nu mă concediază în adevăratul sens al cuvântului.

— La dracu, am asigurat-o eu. Dar asta nu contează. Poţi să fii sigură că voi avea grijă de tine. De fapt, voiam…

— Nu, a spus ea inflexibilă. Tu eşti un băiat prea drăguţ ca să ai o nevastă sucită ca mine. Şi pe lângă asta eu nu sunt bună decât când sunt ilicită. Oricum, continuă ea, Charlie mi-a cumpărat o casă în *Bel Air* şi o companie de înregistrări. Sunt în Vegas încercând să descopăr vreun talent. Cu un pic de noroc sper să-l ademenesc pe Tom Jones la ieslea mea.

— Sunt sigur c-ai să reuşeşti, i-am spus eu cât am putut de călduros, gândindu-mă cât putea să fie de tristă această creatură atât de plină de viaţă.

— Oh, mda Danny, era să uit. Charlie a spus dacă ai putea să te muţi, până la Ziua Muncii…

— La dracu. O să mă mut la Pierre, mâine. Promiţi că ţinem legătura?

— Nu, mi-a spus ea accentuând. Tu meriţi pe cineva mai bun decât mine.

— Poţi să-mi spui cel puţin unde să ţi-l trimit pe Utrillo?

— Hei, spuse ea uşor. Nu mai are nicio importanţă. Vinde-l şi dă banii unui orfelinat.

Ştiam că pentru tot restul vieţii aveam să mă întreb mereu dacă sensul cuvintelor ei finale nu aveau cumva un înţeles mai adânc.

42
DEBORAH

A fost o ruptură grozavă.

Pe 30 august 1972, Deborah îşi lua la revedere de la locul pe care întotdeauna avea să-l considere familia ei.

În timpul ultimelor zile pe care le-a petrecut la Kfar Ha Sharon, pe unde se ducea, prietenii se opreau din lucru ca să mai stea de vorbă. Şi fiecare conversaţie se sfârşea cu o îmbrăţişare.

Punând în balanţă tristeţea de a pleca, avea bucuria nesfârşită de a-şi creşte copilul şi de a trăi în perspectivă alături de el în aceeaşi casă.

Când a sunat-o la telefon Steve Goldman să-i dea vestea că fusese admisă în seminar, ea a jubilat privind acest lucru ca un alt pas mic făcut în bătălia pentru egalitate a femeilor ebraice.

Părea că jumătate de kibbutz se îmbarcase în autobuzul vechi pentru a o conduce la aeroport. Deborah stătea ţinându-l pe Eli în poală, incapabilă să privească înapoi la azurul apelor din Galileea, fără să izbucnească în lacrimi.

Nici măcar binevoitorul Boaz n-a putut convinge Securitatea să lase tot grupul să intre în terminal. N-au fost admişi decât el şi Zipporah pentru a o vedea când pleacă.

— Acum, Deborah, o admonestă serios Boaz, vreau să-mi promiţi solemn că te vei întoarce să ne vizitezi în vara următoare.

— Voi reveni în fiecare vară, jur.

— Să le luăm pe rând, îi răspunse el filosofic. Facem noi doi un târg special. Vei lucra la câmp numai jumătate de zi ca să-ţi rămână restul pentru studiu.

Eli simţi tristeţea evenimentului şi începu să plângă.

— Sssââss, iubitule, murmură Deborah. Eşti băieţel mare. Acum sărută pe Bunul şi pe Buna şi spune-le la revedere.

Băieţelul ascultă şi spuse cu o voce subţirică:
— Shalom sabta.

Eli era mult prea neastâmpărat să stea locului, aşa că Deborah a fost aproape tot timpul zborului pe post de pernă. N-a putut să-şi tragă sufletul decât când o stewardeză drăguţă s-a oferit să ţină „dulceaţa" – cuvânt pe care Deborah nu-l folosise până atunci – ca Mama să se ducă să se împrospăteze la baie.

Deşi a fost obositor, insomnia fiului ei i-a ţinut mintea departe de alte gânduri negre. Cum ar fi perspectiva *mergerii la universitate, dacă va reuşi să fie o mamă bună pentru fiul ei.* Şi mai mult decât toate, perspectiva de a trăi din nou în casa tatălui ei.

Plecase ca o fetiţă neascultătoare ce fusese pedepsită. Acum se întorcea ca o femeie care cunoscuse durerea şi gustase cea mai profundă bucurie a vieţii.

Avea să accepte această schimbare tatăl ei? Avea să o recunoască ca adult? Căci chiar dacă n-avea s-o facă, altă alternativă nu era. Cel puţin până când îşi găsea mijloacele de a-şi asigura independenţa.

Acest lucru o îngrijora chiar mai mult decât cursurile de la seminar, căci ea era foarte încântată de perspectiva studierii Talmudului, Torei şi istoriei împreună cu bărbaţii. Nu se gândise că după cursuri avea să fie hirotonisită ca rabin. Mai erau totuşi atâţia ani încât nu putea lua lucrurile chiar atât de în serios încât să se teamă. Avea deja suficiente atuuri.

Realitatea copilului surorii sale îl izbi în plin pe Danny care se afla pe peronul Sosirilor. El se repezi să îmbrăţişeze firimitura umană, caldă. Profund mişcat, îl privi pe Eli fixându-l bine, apoi remarcă încet:

— Are ochii tatălui său.

— Da, şopti Deborah.

Somnoros şi înfricoşat, Eli începu să plângă.

— Hai, copile, aici e unchiul tău, Danny, îl linişti el şi apoi o întrebă pe Deborah: el ce vorbeşte?

Ebraica?
Engleza?

— Jumate, jumate, răspunse Deborah.

Dintr-o dată, Eli se linişti şi îşi aşeză mânuţa caldă şi grăsună pe gâtul lui Danny.

Făcând semn cu capul hamalului, unchiul lui porunci:

— Urmează-ne la maşină.

Limuzina care îi aştepta era atât de lungă că mai degrabă părea un vagon de tren.

Şoferul îmbrăcat în uniformă albastră ţinea uşa deschisă. După ce se asigură că Deborah şi Eli stăteau bine, făcu înconjurul pentru a vedea de bagaje.

— Danny, eşti nebun? protestă Deborah în timp ce fratele ei se strecură înăuntru şi închise uşa. Asta trebuie să coste o avere!

— Nimic nu-i prea mult pentru sora mea, răspunse el cu afecţiune. În ce priveşte banii, singura mea problemă este ce să fac cu ei.

I-a povestit apoi cât a putut de concis povestea saltului său spectaculos de la rabinat la bogăţie.

Pentru Deborah povestea succesului fratelui ei şi euforia pe care o manifesta erau foarte tulburătoare. Părea că se străduie foarte mult să o convingă că era fericit.

— Mama şi Papa ştiu ceva despre asta?

— Nu, scutură el din cap. N-am găsit curajul să pun mâna pe telefon. Vreau să spun că Papa e mult mai bine, dar el părăseşte casa foarte rar, excepţie făcând atunci când se duce la *shul.*

Muşchii feţei lui obosiseră de atâta încercare de a zâmbi. A lăsat ochii în jos şi apoi a spus încet:

— Aş vrea să-i pot ajuta, Deb. În special pe Mama. Mi-ar plăcea s-o iau la Saks Fifth Avenue şi s-o las să cumpere tot magazinul. Dar ştiu că ea nu-i de acord cu ce-am făcut şi n-ar merge. N-aş vrea decât să găsesc un mijloc… şi vocea i se stinse:

— Spune-mi, îl îndemnă ea cu afecţiune.

— Deb, o luă el de mână. Dacă descoperi că au nevoie de ceva – pentru casă, pentru şcoală, pentru,

orice – dă-mi doar de ştire. Vreau să fac ceva, ştii – să-i ajut – să fiu folositor…

Spre uimirea lui Deborah când s-au apropiat de Brooklyn Queens Expressway, şoferul a arătat peste umăr unde îi aştepta o altă maşină.

— Ce se întâmplă?

— Mă tem că fiul risipitor nu poate merge decât până aici. Nu mă pot arăta la faţă pe teritoriul tatălui meu. Mă simt ca Spinoza când a fost excomunicat.

— Ascultă, Danny, îi strânse ea mâna fratelui ei cu amândouă mâinile. Voi face lucrurile să meargă mai bine, îi şopti cu ardoare. Jur că aşa voi face. Acum îmi promiţi că vom ţine legătura?

— Tu eşti cea care va trebui să o faci, răspunse el. Stau la Pierre Hotel.

Se scotoci prin buzunare şi scoase o agendă îmbrăcată în mătase neagră:

— Numărul este aici. Sună-mă când lucrurile se mai limpezesc. Pot să-mi iau cel puţin nepotul o dată să-i cumpăr câteva milioane de jucării?

— Da, râse Deborah, în timp ce se sărutau pe obraji.

— Să ai grijă de mama ta, okay? îi şopti ei micuţului Eli când îl îmbrăţişă.

Apoi s-a îndepărtat brusc.

În timp ce maşina porni, Deborah îl văzu prin parbrizul din spate pe Danny urcându-se în cealaltă maşină, trist.

43
DEBORAH

Ea care plecase pe muteşte şi în dizgraţie se întorcea acum în plină glorie precum Regina Esther.

Deborah şi Eli n-au fost întâmpinaţi numai de părinţi şi surori ci şi de o sumedenie de rude, toţi care doriseră să vadă copilul pe care cu înflăcărare îl declarau acum chiar mai frumos decât în poze.

Când s-au adunat cu toţii, Rav Luria le-a poruncit să facă linişte. Pe lângă faptul că mai avea mişcările limitate pe partea dreaptă, el mai era şi foarte palid şi într-un fel fragil, lucru încă şi mai vizibil atunci când a propus un toast pentru sosirea celui mai nou membru al familiei Luria… Eli Ben-Ami.

Deborah putea spune că tatăl ei aranjase cu atâta grijă desfăşurarea întregii acţiuni ca nimeni să nu rostească numele fratelui ei.

Dacă ar fi fost călcat de un camion în loc de a fi fost exilat cel puţin s-ar fi referit, la el invocându-i amintirea.

Dar aşa nu se spunea nimic. Niciun cuvânt.

Nimic nu dădea la iveală că măcar vreunul dintre ei avea habar de metamorfoza lui.

Cu toate acestea când sărbătoarea era în toi, Deborah trase cu ochiul înspre colţul liniştit în care se retrăsese mama, plângând în sinea ei după singurul fiu pe care îl avea.

Imediat ce a plecat şi ultimul musafir, cei din familia Luria s-au aşezat la masă pentru o cină târzie.

Rav îi zâmbea nepotului lui cu ochi albaştri şi cu toate că puştiul se încăpăţâna să arunce lingura pe jos dându-i de lucru lui Deborah să adune după el, îi spuse:

— *Nu,* fiule, hai să vorbim un pic *mamaloshean.*

Deborah se zbârli la gândul că tatăl avea de gând să-i vorbească fiului ei în yddish. Într-un anume fel bătrânul mai trăia încă în ghetoul din Silcz şi mamaloshen era reminiscenţa unei epoci în care

yddish-ul era limba maternă pentru cetăţenii unei pături sociale de rangul doi – în care mamele nu aveau privilegiul să înveţe Ebraica.

Dimpotrivă, ea tocmai venea de pe pământul unde Ebraica era limba folosită nu numai la rugăciuni ci şi în viaţa de toate zilele când puteai să întrebi în ebraică unde-i staţia unui autobuz.

Departe de a fi comparabil cu abominabilul Rabbi Schiffman, tatăl ei era totuşi foarte departe de concepţia lui Deborah de a fi un evreu modern. Cu toate acestea era tatăl ei. Trebuia să înveţe să despartă ideologia de afecţiune.

Una din marile ei consolări când îşi luase fiul din Israel a fost aceea că cel puţin el va învăţa engleza. Acum îşi dădea seama că în timp ce ea se afla la şcoală toată ziua, Eli avea să audă chiar mai puţină engleză decât ar fi auzit în kibbutz. Şi ea nu dorea ca fiul ei să ajungă să citească Shakespeare şi Thomas Jefferson ca dintr-o limbă străină.

Decanul Victor Ashkenazy – un bărbat lat în spate ce părea mai degrabă un membru al echipei de fotbal urcă pe podium.

Zâmbi privind în jos la audienţa sa, alcătuită mai mult de jumătate din femei şi rosti cuvintele pe care Deborah Luria nu visase niciodată că ar putea să le audă, adresate de cineva studenţilor rabini.

— Doamnelor şi domnilor…

Ce drum lung şi greu trebuise să străbată Deborah ca să ajungă aici!

— Înainte de a fi un titlu onorific, îşi duse decanul ideea mai departe, cuvântul rabin înseamnă simplu „învăţător”. Este destul de interesant că acest cuvânt a primit înţelesul acesta modern încă de pe timpul lui Hillel, care era bineînţeles contemporan cu cultul lui Christos.

Şi iată un alt cuvânt pe care Deborah nu-şi imaginase vreodată că l-ar putea auzi într-un seminar ebraic.

— În Evanghelia după Marcu, atunci când Petru îl vede în vedenia sa pe Isus stând de vorbă cu Ilie şi

Moise, el se adresează conducătorului lui spiritual cu cuvântul „rabbi”. Din punct de vedere istoric este evident că nu se putea adresa celorlalţi doi sfinţi evrei cu acest titlu, spuse decanul şi apoi făcu o pauză pentru a cerceta figurile din faţa lui.

— Rabinul nu are privilegii preoţeşti. El nu este intermediarul dintre Dumnezeu şi Om. El nu poate oferi mântuirea decât dacă i-a fost dăruită de Atotputernicul. Nu poate porunci nimănui. Dar trebuie să impună respect. Pentru că este mai întâi de toate un învăţător. Şi este de datoria sa să fie pildă în tot ce face pe pământ şi în felul cum se închină lui Dumnezeu.

— Daţi-mi voie să repet o glumă foarte veche care este dureros de actuală şi azi, aşa cum era şi pe timpul copilăriei mele când am auzit-o.

„Câteva cucoane stau pe o plajă în Florida şi se laudă cu realizările odraslelor lor. Una spune mândră că fiul ei este chirurg. Alta se făleşte că fiul ei e avocat şi aşa mai departe.

În cele din urmă vine şi rândul lui Madame Greenberg:

— Ei, nu? Ce ne poţi spune de copiii tăi? au întrebat celelalte.

— Ei bine, fiul meu s-a făcut rabin.

La care celelalte au mormăit ceva, iar una dintre ele chiar a compătimit-o:

— Oh, vai! Ce slujbă groaznică pentru un băiat aşa drăguţ!”

Audienţa decanului a zâmbit, împărtăşind adevărul spuselor sale.

— Evident, adăugă decanul repede, astăzi se poate spune la fel şi pentru fete. Mă tem că denumirea de „slujbă” e puţin prea specifică.

Sarcina aproape imposibilă a rabinului este de a încerca să-şi determine semenii evrei să-şi păstreze identitatea într-o lume non-ebraică atât de mare. Să-i ajute să rămână o minoritate câtă vreme ei vor asta. Ca să nu mai vorbim de simpla încercare de a face bine într-o lume în care răul nu numai că există dar

el este creat de însuşi Dumnezeu aşa cum reiese din Isaia, capitolul patruzeci şi cinci, versul şapte.

Păşi apoi în faţa pupitrului pentru partituri ca să fie mai aproape de ascultătorii săi şi le vorbi într-un ton mai moale, aproape confidenţial.

— Ceea ce duce la esenţa lucrurilor, nu-i aşa?

Pentru că de aici încolo nu va trece o zi din viaţa voastră să nu fiţi abordaţi de cineva – evreu sau creştin – şi să nu fiţi confruntat cu cea mai importantă problemă. O adevărată provocare existenţială pentru bărbatul sau femeia lui Dumnezeu: „De ce bunul, dreptul şi iubitul nostru Dumnezeu a mai creat şi răul?”

Problema asta nu poate fi înţeleasă într-o slujbă. Nici măcar de către victimele Holocaustului – sau de supravieţuitorii lui. Menirea noastră ca rabini este să-i învăţăm pe bărbaţi şi pe femei cum să trăiască în această lume imperfectă.

Învăţătura noastră pentru a ajunge rabini are dublu scop. Unul de a privi înapoi şi a asimila moştenirea de înţelepciune acumulată de milenii şi trecută ca o torţă de la vârstnici la cei tineri. Şi al doilea scop, poate cel mai important este funcţia pastorală pe care şi-o asuma clericul modern – aceea de a sfătui şi a mângâia. Şi mai presus de toate de a arăta calea – aşa cum spun cuvintele din Micah: „De a da numai ce-i drept, de a fi îndurător şi de a urma calea lui Dumnezeu cu umilinţă”.

Şi cu astea spuse aveţi binecuvântarea mea şi toate cele bune.

Deborah îşi petrecea dimineaţa cu Moses şi după-amiaza cu Jonah.

Cu toate că ştia textele din lecturile ei independente, era pentru prima dată că le putea discuta liber cu profesorul şi colegii ei studenţi.

Lectorul pentru Vechiul Testament, Profesorul Schoenbaun era cunoscut ca un conservator şi unul dintre cei care votaseră împotriva hirotonisirii femeilor. Replica lui „chiar şi o femeie ar putea înţelege asta”, era de-acum renumită.

Cu toate acestea văzând chiar din prima zi noţiunile şi puterea de pătrundere a lui Deborah ce depăşeau cu mult pe ale colegilor ei de clasă, Schoenbaun nu putu să nu facă remarca:

— Eu cred că ar fi spre folosul tuturor dacă aţi urma exemplul domnişoarei Luria care gândeşte ca un adevărat bocher.

Cu alte cuvinte ca un bărbat.

În timp ce părăsea clădirea să se ducă acasă după prima zi de şcoală, a fost întâmpinată de mentorul ei credincios.

— Ce surpriză plăcută, exclamă ea grăbindu-se să-l îmbrăţişeze.

— Am vrut să mă asigur că totul merge bine, îi răspunse fratele ei.

— O, Danny, îmi place. Vreau să spun că toată viaţa mi-am petrecut-o citind Torah la lumina lumânării şi acum dintr-o dată stau în bătaia soarelui la un loc cu oamenii care împărtăşesc aceleaşi valori cu mine.

— A fost greu? întrebă el în timp ce-i luă geanta cu cărţi şi o aruncă peste umăr.

— Comparativ cu un supraveghetor de sclavi ca tine, Profesorul Schoenbaun a fost o pisică blândă.

— Ei, spuse Danny cu falsă modestie, a făcut parte din planul meu – să te pregătesc pentru lupta adevărată. Ai timp să bem o cafea?

— Numai una, repede, răspunse ea.

— Ai avut vreo ocazie să vorbeşti cu el? Cu Papa, adică, întrebă el slab în timp ce serveau un cappuccino pe Wall Street, pe terasa unei cafenele pe care o alesese în silă ceea ce i se părea a fi un semn rău.

— Nu. Nu încă. Nu vreau să grăbesc lucrurile.

— Îmda! Îmda! spuse Danny încercând să-şi mascheze dezamăgirea. Cred că-i cel măi bine. Vreau doar să ştiu dacă are… nevoie de ceva.

— Ca să fiu cinstită, răspunse ea, cred că ceea ce îi trebuie este timpul. Dar am să mă îngrijesc eu să iasă bine. Îţi promit.

— Şi mama? insistă el: Ai descoperit dacă are nevoie de ceva, ce i-aş putea oferi?

— Ei, zâmbi Deborah. Cred că visează la un aparat de prăjit pâinea. Dar i s-ar părea suspect dacă el ar apărea dintr-o dată în bucătărie. De ce n-am aştepta până la ziua ei ca să i-l cumpărăm cadou?

— Okay… bine… sigur, spuse Danny care părea iritat. Numai că eu voiam să fac ceva mai mult. Ceea ce voiam într-adevăr era să le cumpăr bungalow-ul pe care îl închiriau ei mereu la Spring Valley. Ştii, să-l poată folosi ori de câte ori vor. Făcu o pauză şi apoi mărturisi: de fapt, l-am şi cumpărat.

Deborah îl luă de mână.

— Danny, spuse ea încet, încearcă să ai răbdare. Nu cred că poţi cumpăra dragostea tatălui nostru.

— Îmda, răspunse fratele ei cu amărăciune. De asta mă temeam şi eu.

— Spune-mi, cu ce te ocupi toată ziua, încercă ea să-i abată gândurile.

— Păi, admiratorii mei de la McIntyre & Alleyn mi-au instalat propriul meu birou şi mi-au dat o secretară iar acum mă sponsorizează ca să-mi pot lua testul oficial de broker la Institutul de Finanţe.

— Ah, eşti student din nou? întrebă Deborah zâmbind.

— Îmda, îmi place partea asta. Din nefericire ei mă tratează ca pe Oracolul din Delphy şi-mi aşteaptă prezicerile cu religiozitate. În orice caz, mi-am cumpărat un computer. Am nevoie de toată inteligenţa de care pot dispune.

— Trebuie să fii foarte ocupat.

— Tocmai, că nu sunt, răspunse el posomorât. Nu mă satisface numai să-mi privesc banii cum se înmulţesc. Am un apartament cu şase dormitoare pe Fifth Avenue – iar cinci dintre ele sunt chiar goale. Pentru acelaşi motiv nu-mi pot cumpăra nici măcar prieteni.

— L-ai mai văzut pe Beller?

— Îmda, i-am invitat la cină seara trecută. De cum s-a aşezat a început s-o scalde.

— Şi?

— În loc să ia notă de starea mea de spirit, tipul a ţinut să mă întrebe de bacşiş.

— Asta vrea să fie o glumă? întrebă ea.

— Mă vezi că râd?

Se uită la ea eu un zâmbet palid şi apoi o întrebă:

— N-ai vrea să vii, tu şi Eli să locuiţi la Manhattan cu mine? E aşa de lung drumul de aici şi până în Brooklyn. Vreau să-ţi spun că ţi-aş angaja o menajeră – sau orice ai vrea tu.

Deborah ar fi vrut foarte mult să spună da, dar avea nevoie de timp de gândire pentru a renunţa la acoperişul părintesc pe care tocmai îl recâştigase.

— Danny… Eli are un grup de joacă format din două fete israeliene cu care se simte foarte bine. Nu vreau să-l dezrădăcinez iar. Aş vrea să locuiesc acasă ceva mai mult timp.

— Hei! Măreaţo, nu-ţi poţi rupe din nou cordonul ombilical, nu-i aşa? spuse Danny pe un ton din ce în ce mai agresiv. Doar nu vrei să cred că într-adevăr grupul de joacă a lui Eli te ţine acasă?

— Nu, spuse ea lăsând ochii în jos. Mi-e jenă să recunosc, dar ceva mă ţine încă legată de aprobarea lui Papa.

— Înţeleg, dădu din cap Danny şi mărturisi în şoaptă: la fel se întâmplă şi cu mine.

Apoi revenindu-şi într-o clipă se uită la ceas.

— Hei, e târziu. Mă duc să-ţi aduc maşina.

— N-am maşină.

— Ba da, îi spuse el, luând-o de braţ în timp ce părăseau cofetăria.

Deborah simţea extravaganţa plutind în aer şi îl rugă:

— Nu. Te rog, fără hărăbaia aia neagră cât un bloc de lungă.

— Aş fi vrut, zâmbi Danny. Dar nu e bine ca ei să ştie că ne întâlnim. Ar crea prea mare tensiune acasă. Aşa că am făcut un compromis. El e Moe.

— Ce?

Văzu de departe taxiul galben parcat aproape de colţul străzii şi pe şoferul corpolent cu şapcă de piele sprijinindu-se de el.

— Hei, băieţi, trebuie s-o luăm din loc dacă nu vrem să ne blocăm în tunel din cauza traficului.

— El cine-i? întrebă Deborah.

— Moe, şoferul tău – şi te rog să mă crezi că am intervievat o mulţime înainte de a-l alege. El te va lua în fiecare zi de la cursuri şi te va duce acasă – aşa n-ai să mai mergi atârnată de curea în vagonul metroului şi în timpul ăsta poţi să înveţi sau să te odihneşti.

Deborah se simţi flatată.

— Danny nu trebuie să cheltuieşti cu mine.

— Dar mor să fac ceva pentru tine, Deb. Lasă-mă cel puţin să ţi-l dau pe Moe.

— Mulţumesc Danny, îl îmbrăţişa Deborah cu afecţiune pe fratele ei.

— Hei, haideţi! îi zori Moe. Încă cinci minute şi avem nevoie de elicopter.

Aşa cum îşi aşeză pălăria pe cap în timp ce ţinea uşa deschisă pentru Deborah să intre în maşină, ea nu se putu reţine să nu gândească în sinea ei: dacă Danny ar fi ascultat discursul Decanului Ashkenafy, ar fi ştiut că el însuşi este o pildă – de bunătate, generozitate şi iubire.

Apoi şi-l imagină pe fratele ei stând în balcon şi asistând la carnavalul activităţilor din Central Park – îndrăgostiţi şezând pe pajiştile verzi, bătrâni plimbându-se, tineri făcând jogging, cei de vârsta a doua mergând la pas pe undeva între cele două vârste – dar neaparţinând nici uneia

De ce era atât de singur? se întreba ea. Sigur un băiat – nu se putea gândi la el ca la un adult – care avusese atâta „joie de vivre” – îşi putea găsi prieteni dacă chiar voia acest lucru.

De ce se exilase el şi din viaţa normală?

44
DANIEL

Cu toată înţelepciunea lui, nici măcar tata n-a putut împiedica istoria să se repete.

De doi ani o rugam pe Deborah să vină să locuiască în Manhattan. În tot acest timp eu am dat o serie de lovituri norocoase pe plată şi prevăzând devalorizarea dolarului în ’73 apoi creşterea lui în ’74 am investit în contracte pe termen la sucul de portocale iar acum eram atât de nenorocit în bogăţia mea încât trebuia să-mi trăiesc singurătatea într-un apartament de douăsprezece camere.

I-am propus chiar lui Deborah să-mi despart apartamentul în două mai mici astfel ca să fim împreună dar să trăim independent. Cu toate acestea ea a ales cu încăpăţânare să rămână în Brooklyn şi să facă drumul în fiecare zi până la HUC.

În cele din urmă, într-o duminică, în urma unui incident, ea a fost obligată să se confrunte cu conflictul pe care îl simţea, trăind ca femeie matură în casa părinţilor săi.

Se afla sus, în camera ei şi lucra la o teză de sfârşit de trimestru când se gândi să coboare ca să ia o carte din imensa bibliotecă talmudică a tatălui său. Din biroul lui se auzea glasul unui băieţel recitând *„In Ersthten hut Got gemacht Simmel un erd!”*

Tata îl învăţa pe nepotul lui cuvintele nemuritoare ale Genezei în limba evului mediu, yddish.

Deborah trase cu ochiul înăuntru şi spre marea ei dezamăgire îl văzu pe fiul ei stând pe genunchii lui Papa – aşa cum stătusem şi eu odată – învăţând Torah.

Pentru o clipă a fost încântată de privilegiul de care se bucura fiul ei şi de care ea nu avusese niciodată parte. Apoi, dintr-o dată realiză obsesia tatălui nostru de a retrăi prin Eli experienţa pe care o făcuse cu mine.

În clipa în care Papa plecă să-şi facă turul lui obişnuit de duminica la şcolile din parohie, şi ea se

asigură că nimeni nu o putea auzi, Deborah mă sună la telefon pentru a-mi spune că avea să se mute la mine chiar în noaptea aceea – cel puţin până va putea găsi ceva numai pentru ea.

A fost mai degrabă încântată decât surprinsă când i-am spus că dintr-o nebunie a mea sau mai degrabă dintr-un optimism vizionar eu deja cerusem aprobare la oficiul de construcţii pentru a realiza apartamentul 1505 – alături, de al meu.

Şi întrucât mama nu va mai găti şi nu va mai fi babysitter (încă un aspect al ataşamentului el adolescentin prelungit după cum aveam s-o fac să vadă mai târziu), am anunţat-o spre încântarea ei că îi găsisem şi o menajeră foarte convenabilă. Ca matroană, doamna Lucille Lamont, deşi venea din Birmingham, Alabama, gătea de aproape patruzeci de ani kosher. Aşa că cel puţin din punct de vedere gastronomic, Eli nu avea să sufere un şoc cultural.

După cum mi-a spus în noaptea aceea, atât tata cât şi mama au fost mâhniţi din cauza deciziei ei bruşte de a pleca de acasă şi s-au mai consolat puţin când le-a promis că va veni ori de câte ori va putea să petreacă Sabbath-ul cu ei.

Tristeţea din ochii tatălui meu reflecta un sentiment de vinovăţie şi asta aproape că înfrânse voinţa ei de a rezolva lucrurile. În cele din urmă, slavă Domnului, spiritul de conservare al surorii mele i-a slujit de sprijin în dorinţa de a supravieţui. La ora trei după-amiază, Moe sosi cu taxiul şi o ajută să se mute cu totul.

Lucru curios, în timp ce îşi împacheta ultimele cărţi, apăru şi mama pretinzând că o ajută, în fapt întărind-o în hotărârea ei.

— Crede-mă, copilă, îi spusese ea. Nimănui nu-i va lipsi Eli mai mult decât mie. Dar asta-i cel mai bun lucru pentru tine, orice-ai fi pe cale să faci – ezită ea înainte de a-şi termina gândul.

— Să fac, ce?… Mama? o întrebă Deborah.

— Ştii tu, se bâlbâi mama, înroşindu-se încurcată. Să duci o viaţă normală.

— Şi cum trăiesc acum nu-i o viaţă normală?

— Nu, răspunse ea. Nu eşti măritată.

Cu toate că tata refuzase cu încăpăţânare să o întrebe unde se duce, amândoi ştiau destul de bine. Mama i-a dat lui Deborah chiar şi un mesaj pentru mine.

— Ai grijă ca Danny să îmbrace o haină călduroasă.

PARTEA a IV-a

45
TIMOTHY

Bărbaţii. Douăzeci şi şase dintre ei stăteau neclintiţi pe podeaua rece din piatră de la Sf. John Lateran. Îmbrăcaţi la fel, în cămăşi albe ca neaua, priviţi de sus păreau un ciorchine de gogoşi de mătase. Cu toate că stăteau pe covor, piatra dedesubt le răcorea ca un paleativ obrajii aprinşi nu numai de vara romană ci şi de ardoarea mulţimii.

Era 29 iulie 1974, sărbătoarea Sfinţilor Petre şi Pavel, una din cele mai mari sărbători din calendarul ecleziastic. De aici încolo ziua avea să aibă o semnificaţie în plus pentru ei. Era memorabila zi în care ei se desprindeau de legăturile pământeşti trecătoare şi îşi logodeau sufletele cu nemuritoarea Biserică.

Printre cei douăzeci şi şase erau şi cei patru candidaţi irlandezo-americani (George Cavanagh fusese hirotonisit cu un an înainte). Rudele de peste tot, fie că veneau de la Neapole, fie că veneau din Filipine, sosiseră să vadă această ceremonie. Totuşi în rândul contingentului mare de familii americane, adunate să se încălzească de la gloria fiilor sau nepoţilor lor, nu se afla nimeni din partea lui Tim.

Într-un fel, el prefera să experimenteze acest moment de unul singur, pentru că aşa avea să fie tot restul vieţii. Public, mireasa lui avea să fie Biserica. În particular, însă avea să-i spună pe numele ei adevărat: singurătate.

Îmbrăcat în roşu din cap până în picioare, pe un tron cu trei trepte deasupra lor, stătea principalul oficiant, Emilio Cardinal Auletta, Prefectul Congregaţiei de la Institutul Catolic. Era o onoare specială pentru aceşti tineri, era evident că erau cinstiţi de însăşi aristocraţia Sfântului Scaun.

După rugăciunea Slujbei de Hirotonisire, candidaţii au fost prezentaţi cardinalului şi pentru ultima dată întrebaţi despre chemarea şi consimţământul lor.

Apoi ei au îngenunchiat, au înclinat capetele şi ca într-un ceremonial, vocea gravă de stentor a Părintelui John Hennessy, rectorul Colegiului Nord American – şi Maestru de Ceremonii – citi tare numele lor întorcându-se apoi spre Eminenţa Sa.

— Sfânta Mamă, Biserica, îţi porunceşte să-i hirotoniseşti pe aceşti bărbaţi, fraţii noştri, pentru a servi ca preoţi.

— Crezi că sunt vrednici? întrebă cardinalul.

— După ce am cerut recomandări privind educaţia lor şi după ce i-am cercetat pe ceilalţi creştini în privinţa lor, mărturisesc că au fost găsiţi vrednici.

În timp ce Tim îngenunchia, cardinalul îşi puse mâna pe creştetul lui uşor. În tăcerea ce a urmat, ceva înlăuntrul său a început să se mişte din ce în ce mai tare pe măsură ce ceilalţi preoţi care oficiau veneau la rând să-şi aşeze mâinile pe capul lui şi să-l binecuvânteze.

În mod paradoxal a fost cel mai realizat moment al zilei atât fizic cât şi spiritual. Cei care deja fuseseră atinşi de mâna lui Dumnezeu treceau acum această sfântă onoare asupra lui Tim. Un fel de a spune: Suntem cu toţii fraţi acum.

După ce Cardinalul Auletta a cântat Rugăciunea Consacrării, preoţii asistenţi i-au îmbrăcat repede pe candidaţi cu patrafire roşii şi cu odăjdii. Cei care începuseră dimineaţa stând în prostraţie ca nişte nimfe albe se ridicau acum ca nişte fluturi născuţi din purpura Bisericii.

Aveau acum privilegiul să stea de fiecare parte a cardinalului şi să oficieze slujba.

În timp ce se îndrepta în procesiunea finală până la altarul din centrul bisericii, Tim îi văzu pe oaspeţi, rude şi prieteni, cu toţii în lacrimi şi, în ciuda hotărârii sale, se întreba: pentru mine oare cine plânge?

Dacă ceremonia a fost solemnă, ce-a urmat după aceea numai cumpătat n-a fost. La Colegiul Nord American sub tirul dopurilor de la sticlele de

şampanie curgea spumantul care era cu atât mai gustos cu cât se schimbau mai repede paharele.

Printre prelaţii americani care călătoriseră special pentru hirotonisire era şi patronul lui Tim, Francis Mulroney, fostul episcop al Brooklyn-ului care de curând fusese ridicat la rangul de Arhiepiscop de Boston şi onorat cu primirea beretei roşii de cardinal. În timp ce Tim se străduia să-l felicite, Eminenţa Sa îi răspunse:

— Nici vorbă, fiule. Tu meriţi felicitări. Sunt încântat că te-ai hotărât să te muţi în centru şi să-ţi continui studiile.

— Sunt sigur, Eminenţa Voastră, că aţi uzat puţin de influenţa dumneavoastră de a aranja generoasa bursă pe care am primit-o, zâmbi Tim.

— Cel puţin atâta lucru am putut să fac. Îţi va plăcea la Universitatea Gregoriană, Tim. Nu-i nevoie să-ţi mai spun că de aici au ieşit mai mulţi cardinali şi papi decât au ieşit de la Harvard, senatori şi preşedinţi. Apropo, ştii cum numesc colegii noştri europeni *Pontificia Universitas Gregoriana?*

— Da, Eminenţa Voastră. Îi spun „PUG”. Sună foarte nostim pentru o ureche americană.

— Da, chicoti Mulroney în consens. Mai ales pentru o ureche din Brooklyn.

— Vă referiţi din întâmplare la fosta mea carieră de maidanagiu? glumi Tim.

— Nu. Sigur că nu, răspunse Cardinalul, cu toate că Părintele Hanrahan obişnuia să vorbească despre croşeul tău de stânga cu o admiraţie aproape periculoasă.

Din nou Tim fu obligat să se gândească la acelaşi lucru: ei par a şti totul despre mine, totul!

Proaspătul hirotonisit, Părintele Timothy Hogan ieşi în grădina Colegiului Nord American situat deasupra Oraşului Etern. În acea zi ce trebuia să fie cea mai fericită din viaţa lui, el privi la Cer şi întrebă cu o durere în inimă: „O Doamne, cât trebuie să te slujesc până voi afla cine sunt cu adevărat?”.

46
TIMOTHY

— *Domine* Hogan, ridică-te!

— *Adsum,* răspunse Timothy în timp ce se ridică în picioare.

De acum era obişnuit cu limba latină nu numai ia lectură ci şi în dialogurile din timpul cursurilor.

Timp de cinci zile pe săptămână, în ultimii doi ani Tim urcase scările de marmură ale clădirii principale de la Universitatea Gregoriană până la sala de lectură de la *primo piano.* Aici, de la 8:30 la 12:30 el şi aproape încă o sută de colegi se aşezau la birourile mici de lemn şi asistau la cursurile obligatorii pentru Licenţa în Legea Canonică.

Câteva dintre cursurile sale se ocupau de filosofie, teologie şi istoria Legii Canonice. Dar punctul lor principal era îndreptat asupra examinării cuvânt cu cuvânt, propoziţie cu propoziţie, capitol cu capitol a masivului *Textus* cunoscut oficial sub numele de *Codex Iuris Canonici.*

— *Domine* Hogan.

Tim îşi ridică privirea la profesorul *Patrizio di Crescenza, S.J.*

— *Dic nobis, Domine,* continuă profesorul, *Habenturne impedimenta matrimonii catholicorum cum acatholicis baptizatis in codice nostra?* În traducere: Specifică undeva Codul nostru vreun obstacol în calea căsătoriei unui catolic cu a unui necatolic, botezat?

— *Itague, Domine,* răspunse Tim, fără nicio ezitare. *Codex noster valet pro omnibus baptizatis et impedimenta matrimonii sunt pluria.* Da, Părinte, codul nostru se aplică oricui este botezat iar obstacolele cum sunt cele ale căsătoriei sunt numeroase.

— *Optime,* exclamă Părintele di Crescenza în timp ce-şi întorcea privirea în altă parte pentru a alege alt student care să enumere câteva din piedicile specifice ale căsătoriei unui drept

credincios cu altcineva aparţinând altei biserici. Tim nu putea să nu se întrebe de ce îşi arogau romano-catolicii dreptul de jurisdicţie asupra tuturor creştinilor.

Nimic nu era convingător. De câte ori Tim învăţa nuanţele Constituţiei Apostolice, el se gândea: câteodată aş vrea să dezbatem cazul unei vulpi care a mâncat găinile cuiva. Orice, cât de puţin relevant, pentru viaţa de zi cu zi.

Asta îi amintea despre o conversaţie avută de mult cu Danny Luria în timp ce mergeau cu metroul de la Brooklyn la Manhattan. Tânărul student rabin îi oferise câteva exemple de ambiguitate legislativă în anumite capitole ale Talmudului.

Textul pe care îl ţinea Tim în mâini avea aproape o mie de pagini şi stabilea două mii patru sute paisprezece Canoane – câteva dintre cele mai ascunse taine – pe care el trebuia să le ştie pe de rost în timpul examenului scris şi oral de Licenţă.

Câteva dintre ele erau reguli pe care fiecare preot trebuia să le înveţe pentru a servi în parohie. De exemplu: subiectul anulării mariajului pentru neconsumarea acestuia.

Şi cu toate că le memora, Timothy se întreba dacă şi ipoteza opusă era valabilă – şi anume consumarea actului fără căsătorie. Ori cel puţin fără ceremonie.

Putea Dumnezeu să consfinţească o căsnicie bazată numai pe iubire?

— *De impedimentis matrimonii clericorum,* despre problema căsătoriei preoţilor – un subiect de teză excelent dacă n-ar fi periculos, Părinte Hogan. Dar dacă cineva ar putea să ducă la îndeplinire acest subiect, acesta trebuie să aibă o minte ca a dumneavoastră, spuse profesorul di Crescenza în italiană acum, când Tim veni să-l vadă în timpul oficierii.

Una din cele mai mari satisfacţii ale învăţatului mai în vârstă era aceea că i se permisese să predea şi după ce împlinise şaptezeci de ani ceea ce însemna că încă se mai bucura de stimulentul contactului cu

minţile strălucite ale tinerilor – în cazul lui Tim el se pronunţase a fi una din minţile cele mai strălucite.

— Este un teritoriu care cel puţin după Vatican II necesită o nouă reconturare. Ştiu că ai putea face un lucru valoros, Părinte Hogan.

Dintr-o dată Tim auzi din spate o voce irascibilă a unul om în vârstă. Adresându-se Părintelui di Crescenza:

— *Patricio, habesne istas aspirinas americanas? Dolet caput mihi terribiliter.*

Tim se întoarse şi recunoscu imediat faţa smochinită ce iscodea prin uşa întredeschisă. Părintele Paolo Ascarelli, S.J. era scribul latin oficial, unul din membrii anturajului papal de cel mai înalt grad.

Profesorul răspunse din nou în italiană:

— Îmi pare foarte rău, Paolo. Am să-ţi dau o aspirină italiană obişnuită. Ţi-am dat ultima pilulă miraculoasă luni.

— Oh, afurisenie, răspunse bătrânul, tresărind în timp ce simţea durerile de cap. Durerea asta cumplită nu-mi trece decât cu Excedrin. Crezi că ai putea să suni la Ambasada Americană?

— Am eu Bufferin, îl întrerupse Tim, dacă vă e de ajutor? întrebă el întrucât profesorul zâmbea indulgent.

— Ah! exclamă Preotul. Cerul te-a trimis tinere. Cum te cheamă?

— Timothy Hogan, Părinte. Din nefericire flaconul este în camera mea.

— Şi unde locuieşti? întrebă bătrânul.

— Pe Via dell' Umilta.

— Ah… strada umilinţei. Ei bine, dacă eşti precum arăţi, probabil că n-o să-ţi trebuiască mai mult decât câteva minute să tragi o fugă până acolo şi să te întorci înapoi. Mulţumesc anticipat.

Părintele di Crescenza aruncă o privire elevului său încercând să-i transmită un mesaj telegrafic: doar n-ai de gând să-i cânţi în strună acestui ipohondru.

Dar Timothy răspunse:

— Bineînţeles, Părinte Ascarelli. Mă duc imediat.

— Splendid, splendid, răspunse servitorul, *bolnav al lui Dumnezeu.* Apoi strigă după Tim, care era de acum la jumătatea drumului spre uşă: şi poate aduci în drum şi o sticlă de San Pellegrino…

În mai puţin de zece minute, Timothy Hogan, cu respiraţia tăiată, punea pe masă o sticluţă mică cu Bufferin şi o sticlă mare cu apă minerală.

Profesorul plecase deja. Îşi făcea plimbarea lui obişnuită de noapte pe considerabila distanţă de la Universitatea Gregoriană până la periferia lui St. Peter pe Borgo
Santo Spirito la numărul cinci unde se aflau căminele iezuite.

— Stai jos, stai jos, Părinte Hogan, îi porunci Părintele Ascarelli în timp ce îndeplinea ritualul înghiţirii leacului de durere de cap. Aş vrea să te cunosc mai bine. În intervalul de timp scurt în care ai lipsit, profesorul tău n-a încetat să te laude. Rareori l-am auzit pe Patrizio – şi el e aici de ani de zile – să se oprească din expunere ca să-mi arate una din lucrările tale scrise. Este remarcabil.

— Mulţumesc, Părinte, spuse Tim jenat dar şi încântat.

— Bineînţeles că mai ai de învăţat până să ajungi doctor în Legea Canonică, îl avertiză Ascarelli. Dar latina ta este absolut splendidă. Îndrăznesc să spun că dacă n-ai fi învăţat în America ai fi acum aproape la nivelul meu. Iartă aroganţa unui om bătrân dar cred că adevărata învăţătură a limbii lui Cicero nu se poate realiza decât în interiorul Forumului Roman.

Oftă dramatic.

— Ce păcat de Vatican II. Mă refer la situaţia mea desuetă. Slavă Domnului, încă se mai enunţă bule papale, enciclice şi scrisori de acreditare în latină lucru ce mă ţine la curent cu verbele neregulate.

Timothy zâmbi.

— Spune-mi, îl întrebă scribul cu un licăr în ochi, crezi că Mântuitorul nostru ştia limba latină?

— Ei, răspunse Timothy prudent. Ar fi putut să pledeze în cazul lui în limba Romană în faţa lui

Pontius Pilat. Evident, înregistrările lui Eusebius surprind o conversaţie dintre împăratul Domiţian şi câteva rude ale lui Isus.

— Aşa şi este, strigă bătrânul cu plăcere. „Historia Ecleziastica 3:20". Ai prins bine acest punct, Timothy, exclamă el cordial. Va trebui să mai vorbim.

— Cu plăcere, răspunse Tim cu egală căldură.

— În acest caz, spuse Ascarelli, aş vrea să iei cu tine motivul discuţiei noastre. Îşi puse mâinile zbârcite pe masă şi se ridică obosit în picioare. Ia asta, spuse el.

— Ce? reacţiona Tim mirat. Scribul arăta la sticluţa cu tablete pe care el i-o dăruise. Dar vi le-am dat dumneavoastră, protestă Tim.

— Ştiu, ştiu, răspunse bătrânul încruntându-se. Dar dacă le iei înapoi voi avea un motiv să trimit după tine şi aşa vom mai putea sta de vorbă o dată. Mulţumesc, mă simt mult mai bine. Roagă-te pentru mine.

— Şi dumneavoastră pentru mine, abia putu răspunde Tim înainte de a fi prea tulburat. Bătrânul preot dispăruse.

Pe măsură ce treceau lunile, durerile de Cap ale Părintelui Ascarelli păreau să se îndesească, reclamând tot mai multe vizite ale lui Timothy în apartamentul lui din Governatorio, o clădire cu o sumedenie de coridoare întortocheate din Vatican.

Uneori bătrânul îl ruga pe Tim să treacă pe curat câte un document care tocmai i se returnase. Nu era mult, totuşi înainte de a i-l da îi spunea indiferent:

— Dacă vezi vreo omisiune retorică pe ici pe colo, nu ezita s-o corectezi. Şi apoi adăugă clipind din ochi: ţine minte, numai papii sunt infailibili!

În primăvara acelui an cei doi stabiliră un raport care nu se baza numai pe aspirină ci şi pe Latină, desigur. Era cea mai strânsă relaţie părinte-fiu pe care Tim o cunoscuse vreodată. Nu exista niciun lucru pe care n-ar fi putut să-l facă pentru scribul papal şi, cel mai important lucru, probabil că sentimentul era reciproc.

— Sunt prea bătrân pentru slujba asta, Timothy, se plânse el într-o după-amiază pe tonul lui ţâfnos, ca de obicei. Dar Sanctitatea sa nu are încredere în nimeni cum are în mine când e vorba de traducerile în latină. Este o sarcină prea grea aşa că a trebuit să-mi dau demisia.

— Ce?

— O, n-a fost acceptată, bineînţeles. N-aş fi făcut-o dacă nu m-aş fi gândit că există cea mai mică şansă. Dar am primit o concesie, mai bine zis permisiune – precum şi sprijinul material de a-mi angaja un asistent. Ai idee la cine m-am gândit?

Cei doi bărbaţi îşi zâmbiră unul altuia.

— Trebuie să-mi termin teza, răspunse Tim sfios.

— Da, dar eşti tânăr şi poţi lucra şi noaptea, când fosilele ca mine dorm cufundate în aşternuturi. Crede-mă, băiete. Dacă-ţi câştigi în avans reputaţia prin şansa pe care ţi-o dau vei ajunge să-ţi împlineşti cele mai mari ambiţii aici pe pământ.

— Şi care credeţi că ar fi acestea? întrebă Timothy precaut.

Fără să-i răspundă direct la întrebare, Ascarelli spuse:

— După cum văd eu, cea mai mare plăcere pe pământ este să iei cina la masa pontificală. Apoi adăugă misterios: şi de obicei nu sunt italieneşti, de calitate proastă.

— Ce, Părinte? întrebă Tim realmente nedumerit.

— Vinurile, bineînţeles. Sunt franţuzeşti. Evident, ca italian deplâng cusurul Papei Clement al Cincilea. Când papalitatea s-a întors în cele din urmă de la Avignon, la reşedinţa sa de drept, asta în 1937, s-au adus aici şi butoaie cu vinul cel mai fin din Burgundia. De atunci pontifii au continuat să privească nordul ca pământul binecuvântat de Dumnezeu cu cei mai buni struguri. *Experto crede* sunt vrednici de munca lor. Noapte bună, fiule.

Cu toate avertismentele mentorului Său, pe drumul de întoarcere către Via dell Umilta, Tim zăbovi în Piazza Navona să contemple extravaganţa cântecelor, râsul femeilor şi clinchetul paharelor.

Privea festinele perene ale romanilor şi se întreba, după ce jurase să uite de toate, dacă merita să facă acest sacrificiu.

47
TIMOTHY

PONTIFICIA UNIVERSITAS
GREGORIANA ROMAE
AD DOCTORATUM CONSEQUENDUM
IN FACULTATE IURIS CANONICI
(Cum specializatione în Jurisprudentia)
R.P. TIMOTHY HOGAN
PUBLICE DEFENDET DISSERTATIONEM
DE IMPEDIMENTIS MATRIMONII CLERICORUM
(Director R.D. Prof. Patrizio di Crescenza)
DIE VENERIS 26 MAIAS 1978, HORA 16 IN AULA MAGNA.

Timp de luni – *de facto* dacă nu *de jure* – Tim a devenit Scribul papal de Latină iar Părintele Ascarelli, titularul acelui serviciu funcţiona mai degrabă ca editorul său. Întrucât îi înapoia manuscrisele fără nici cea mai mică observaţie gramaticală sau de stil, Tim începu să se întrebe dacă Scribul le citise măcar.

În cele din urmă îşi luă curajul şi îl întrebă pe mentorul său,

— Timotheus, băiatul meu, îi răspunse Ascarelli. De ce mi-aş irosi vederea şi aşa slabă studiind o scrisoare de acreditare pentru învestirea unui episcop de Texas, câtă vreme nici el nu înţelege altceva decât că-şi schimbă pălăria aia de zece galoane cu o mitră? Mai degrabă mi-aş pierde timpul scriind un articol pentru *Latinitas* în care să propun propriile mele strategii în fotbalul american – *pila poete pulsanda americana.*

Expedierea diferitelor comunicate papale în toate colţurile lumii avea un dublu efect asupra lui Tim. Mai întâi îl determina să aprecieze longitudinea, latitudinea şi magnitudinea populaţiei catolice. Prindea astfel gustul puterii căci asta semăna cu trimiterea poruncilor în locuri cât mai îndepărtate, să

zicem Sri Lanka şi el ştia că cei de acolo le ascultă fără nici cea mai mică eschivare. Înscrisul papal putea schimba soarta a milioane de suflete dintr-o singură trăsătură de condei.

Între scrisori de acreditare şi enciclice, Tim reuşea într-un fel să înveţe şi pentru examenele lui şi le luă pe toate cu brio. Când el şi Ascarelli puneau capăt activităţii de seară, mai bine zis muncii pe care el o făcea – şi se răsfăţau cu un pahar două de vin, Tim trebuia să ţină seama că el încă mai avea de făcut un drum cu bicicleta înapoi la Via dell Umilta ca să înveţe şi să scrie, în timp ce Ascarelli – şi probabil tot Vaticanul – se cufunda în somn adânc.

Deşi clădirea colegiului era o mănăstire din secolul al şaptesprezecelea transformată, erau evidente semnele modernizării în acest *gymnasium* mic dar bine dotat. Şi pentru că nicio muncă oricât de grea nu putea stoarce toată energia din Tim, el putea fi găsit uneori chiar la două-trei dimineaţa trăgând la vâsle în sala de sport. Pentru a-şi abate gândurile de la alte preocupări îşi crease o deviză: să facă o călătorie imaginară din Italia la New York. Fiecare antrenament de seară însemna un număr de mile parcurse şi spera să facă două mii până la sfârşitul primului an.

Într-o noapte în timp ce asuda îndreptându-se spre Azore, o voce aparţinând trecutului nu prea îndepărtat rupse vraja.

— Doamne, Hogan! Vrei să faci un atac de cord?

Era George Cavanagh, cel care de mult, într-o după-amiază fierbinte, la Perugia, îi mărturisise lui Tim căderea lui în păcat. Acum părea cu totul altul, gulerul clerical dându-i o ţinută impozantă. Cu toate acestea Tim oftă în sinea lui. Fusese mai mult decât uşurat să nu-L
mai vadă în ultimul an pe George Cavanagh care îi amintea atât de dureros de ultima după-amiază petrecută cu
Deborah. Demult.

— Ar trebui să dormi, îi răspunse Tim suflând din greu.

— Cum pot dormi când modelul meu demn de urmat e încă treaz? zâmbi George şi se aşează pe una din băncile tapisate luând nişte haltere mici şi făcând mişcări dezordonate, numai cu o jumătate de flectare a braţelor. Zău aşa, continuă el. Nu vreau să fiu sarcastic. Te admir, Hogan! Eşti într-un fel un geniu al tacticii. Vreau să spun, am auzit că vei fi sărbătorit ca un campion şi de dreapta şi de stânga şi de conservatori şi de avangardă. Eşti un adevărat maestru al *romanităţii.*

Tim acceleră mişcările şi începu să respire greu, trăgând aerul în plămâni cu zgomot.

— Nu-mi spune că nu ştii ce-i aceea romanitate, Hogan, continuă Cavanagh. Este secretul succesului în societatea Vaticanului. Abilitatea, de a îndulci enigma cu şarm. Dacă Machiavelli ar mai trăi astăzi, ar scrie probabil o carte despre tine.

Tim se uită la el.

— Haide, spuse George şi tonul lui era acum de o candoare admirativă. Merge vorba că Fortunato te-a invitat să predai la un seminar de Drept Canonic.

Tim vâslea mai departe fără să scoată o vorbă iar George continua să-l testeze.

— Mai merge vorba că l-ai refuzat. Exact, ce-ai de gând să faci?

— De ce mai întrebi Părinte Cavanagh? Se pare că ştii deja.

— Ei, tot ce-am auzit este că ai solicitat un post de paroh, înapoi în State. Ştiu că „lucrul în domeniu" face bine la curriculm vitae, dar eşti sigur că faci bine să părăseşti Roma tocmai acum când steaua ta se ridică pe cer?

— Eu sunt preot, nu sunt politician, spuse Tim supărat.

— Îmi pare rău, Hogan, spuse George fără să-şi ascundă exasperarea în timp ce se ridică. Eu am rămas repetent la *romanitate* dar mă pricep la mersul pe furiş. *Pax tecum.*

La sfârşitul primăverii Tim îşi încheie teza. Susţinerea ei a fost fixată în cea de-a patra

săptămână din mai sub îndrumarea Părintelui Angelo Fortunato, însuşi decanul facultăţii.

— Este o mare onoare, îl asigură Ascarelli pe Tim. Voi fi şi eu de faţă, bineînţeles. Asta îmi aminteşte, desigur, că n-am primit invitaţie.

— Pentru susţinerea tezei? întrebă Tim surprins.

— Nu. Bineînţeles că pentru public, intrarea este liberă. Mă refeream la banchetul dat în onoarea ta.

— Mă tem că nu va fi niciun banchet, răspunse Tim.

— Ai înnebunit, fiule? îl certă Ascarelli. Sau pur şi simplu vrei să privezi un om bătrân de o masă bună?

— Cinstit, Părinte, nu va fi niciun banchet.

— Aha, ripostă scribul, scuturând degetul în timp ce-l admonesta. Încă nu ţi-au spus. Te asigur însă că atunci când Decanul Fortunato se află în prezidiul pentru susţinerea tezei, întotdeauna urmează după aceea o festivitate somptuoasă.

Cuvintele scribului au fost profetice. Când s-a întors la Colegiu, puţin după ora unu noaptea, Tim a găsit un plic strecurat pe sub uşă. Blazonul auriu imprimat pe verso purta un motto: *Civitas Dei est patria mea* – Oraşul Domnului este patria mea.

Tim deschise plicul şi citi textul ce urma sub antetul ce înscria într-o caligrafie superbă, cu majuscule: Cristina, Principessa di Santiori – precum şi adresa ei potrivită rangului de nobleţe, în vecinătatea Dealului Palatin.

Dragul meu, Părinte Hogan

Iartă-mi îndrăzneala, dar multele dumitale realizări au depăşit zidirile Vaticanului încât am impresia că deja te cunosc.

Bunul meu prieten, Decanul Fortunato mi-a spus că susţinerea tezei dumitale (care sunt sigură că va fi mai mult un elogiu decât o interpelare) va avea loc pe douăzeci şi şase luna aceasta. Şi întrucât am înţeles că nimeni din familia dumitale nu va putea traversa Atlanticul pentru acest eveniment, mi-am

luat libertatea să propun o recepţie şi un supeu în onoarea dumitale, la reşedinţa mea.

Dacă găseşti acceptabilă propunerea mea, te rog dă-mi numele oricărui prieten cu care ai vrea să împărţi bucuria sărbătoririi doctoratului dumitale.

Foarte sincera dumitale,
Cristina di Santiori

Tim zâmbi de plăcere în timp ce punea fierbătorul în priză ca să-şi fiarbă apa pentru cafea. Mai avea destul timp pentru a lucra înainte ca soarele să se ivească deasupra dealului Esquiline.

Când s-a trezit, după numai trei ore de somn pe sponci, era de-abia ora şase dimineaţa. În timpul slujbei de dimineaţă semnificaţia scrisorii începea să se contureze.

Cei din familia Santiori, erau membri a ceea ce era cunoscut la Roma ca *aristocrazia nero* – Aristocraţia neagră.

Acestea erau familii de mireni care timp de secole dăduseră curţii papale prinţi influenţi care purtau titlul de Şambelan Particular de Capă şi Spadă.

Unii dintre ei moştenesc îndeplinirea unor funcţii la ceremoniile papale. Dinastii precum Serlupi, Crescenzi,
serviseră ca Maeştri de Călărie timp de secole. Iar cei din clanul Massimo deţineau slujba de Ministru al Poştelor.

Dar cei din familia Santiori reclamau o poziţie chiar şi mai înaltă. Ei au îndeplinit funcţia de Mare Maestru al Lăcaşului Sfânt, cel mai mare rang pe care îl putea deţine un mirean la curtea papală. Poate că cel mai semnificativ semn al adevăratei lor nobilităţi era faptul că numele lor nu apărea niciodată în presă. Când dădeau o petrecere aceasta nu era mediatizată. Oricine era îndreptăţit să afle despre ea era invitat dar asta nu includea şi cea de-a patra putere în stat.

În timp ce Tim stătea retras într-un colţ al refectoriului, ciugulind fulgi de porumb, apăru şi George Cavanagh.

— Pot să mă aşez lângă tine, Părinte Hogan?

Tim ridică privirea încercând să-şi mascheze iritarea şi îi răspunse indiferent:

— Poftim.

George, care se aşezase deja, îl luă prin surprindere pe Tim cu cordialitatea lui aparent sinceră.

— Hei, ascultă, Hogan. Ştiu că intrarea este liberă dar crezi că te-ar stingheri dacă aş apărea şi eu la susţinerea tezei? Vreau să spun că de-a lungul anilor te-am împuns de multe ori. Mă întrebam dacă prezenţa mea acolo nu te-ar deranja.

— Nu. E-n regulă, răspunse Tim. Nimic nu m-ar face mai nervos decât sunt deja.

— Mulţumesc. Nu-mi spune, că ştiu.

Mişcat de grija lui, Tim îi întoarse imediat gestul:

— George, după aceea urmează o mică petrecere…

— La Santiori? zâmbi George făcând ochii mari de uimire.

— Da.

— Mulţumesc. Speram să mă inviţi.

Cu toate că nu era niciun dubiu asupra rezultatului plutea totuşi un aer de suspance la susţinerea tezei lui Tim. Aula Magna era plină de studenţi, de corpul profesoral şi – cel puţin undeva în mulţime – Prinţesa aparţinând Nobilimii negre împreună cu anturajul ei.

Tim sosise cu cincisprezece minute mai înainte de începerea grelei încercări şi îl găsi pe Părintele Ascarelli deja instalat.

— Auzul meu este atât de slab că întotdeauna trebuie să mă aşez în rândul din faţă, declară bătrânul iezuit, aplecându-se să-i dea protejatului său o povaţă în şoaptă – o armă secretă. Aminteşte-ţi. În ciuda învăţăturii celor ce întreabă – să fii pregătit să primeşti şi întrebări idioate. Nu trebuie decât să spui *„non pertinet”* şi să treci mai departe. Nimeni nu cunoaşte subiectul mai bine decât tine câtă vreme îţi e proaspăt în minte. Decanul Fortunato va poza desigur punându-ţi întrebări, dar

acestea vor fi mai degrabă discursuri pentru a-ţi arăta cât e el de deştept. Cel mai măgulitor pentru el va fi să-l aprobi din toată inima şi să treci mai departe.

— Mulţumesc, Părinte, îi spuse Tim cu un zâmbet palid.,

— Şi acum ia asta! îl îndemnă bătrânul îndesându-i ceva în mână. Era un baton de ciocolată Hershey. Unul dintre foştii mei studenţi mi-a trimis câteva cutii din America, îi explică Ascarelli. Stimulează mintea perfect.

Tim nu se putu abţine să nu râdă vesel la acest gest excentric şi devoră bucuros „combustibilul" sub privirea plină de satisfacţie a lui Ascarelli.

— Şi un ultim cuvânt, îi mai spuse Ascarelli cu afecţiune în timp ce Tim se îndepărta. Acestea vor fi ultimele tale două ore ca student. Bucură-te de ele!

Într-un fel, a fost ca la o finală de tenis. Timothy prindea cu îndemânare şi arunca înapoi o mulţime de întrebări diferite: serviciu puternic, mingi bine plasate şi pe deasupra – aşa cum prevăzuse bătrânul – total în afara limitelor. A fost mai degrabă o atmosferă veselă – cu toate că a fost desigur linişte, cu excepţia unui moment în care s-a auzit murmurul de apreciere al iezuitului mai în vârstă de pe primul rând de bănci: *„Bene… optime"*.

Când s-a terminat, uşurarea lui Tim fu însoţită de un sentiment de tristeţe. Ascarelli a avut dreptate. Aceasta fusese ultima dată când strălucise ca student.

Imensul Palazzo Santiori era situat sus, pe eleganta Via San Teodoro. Camerele înalte erau împodobite cu superbe lucrări de artă, unele datând din epoca Renaşterii când artiştii lucrau direct sub patronajul familiei.

— Incredibil, spuse Tim stând încremenit în faţa picturii „Buna vestire" de Raphael.

Era destul de impresionat când întâlnea intermediari de artă, moderni, dar, în confruntarea cu

vechii maeştri se vedea total nepregătit.

— Neamul Santiori a sesizat întotdeauna talentul, îi spuse prinţesa, o femeie scundă, durdulie, cu păr cenuşiu şi ochi care reflectau mulţimea nestematelor ei. Versiunea aceasta este chiar mai veche decât cea de la Vatican. Dar chiar aşa, când vine de la Raphael, nu există un al doilea tablou să fie cel mai bun, eşti de acord?

— O, da. Bineînţeles, răspunse Tim repede întrebându-se cum trebuie să te simţi trăind într-o casă cu atâtea comori nepreţuite.

— Vino, Părinte – pot să-ţi spun Timoteo? Vreau să te prezint câtorva persoane cu adevărat fascinante. Treci în altă zi pe aici să petreci cât timp vrei în faţa picturilor.

Tim o urmă pe prinţesă sus pe scările imense din marmură lucioasă. Tocurile ei înalte sunau aproape sincronic cu bătăile accelerate ale inimii lui.

După încă o întorsătură a scării, au ajuns într-o grădină suspendată, luminată de torţe, plasate la intervale regulate în gardul de fier forjat. Grădina oferea o privelişte a Oraşului Etern ce-ţi tăia respiraţia. Din acest punct avansat se putea vedea întreg Forul Roman luminat de reflectoare. Ochii lui Tim rămăseseră fixaţi pe nobilele rămăşiţe ale Imperiului, în parte pentru că nu se simţea destul de vrednic să dea faţă cu grandoarea vie ce se etala de pe terasă.

Sunetul unei voci familiare îl aduse înapoi la prezent.

— *Nunc est bibendum.* „Acum e timpul să sorbi”, după cum spune poetul, îl auzi el pe Părintele Ascarelli recitând. Horaţiu a fost adevăratul poet roman, nu-i aşa?

Tim privi la mentorul său şi îi veni să râdă.

— Văd că profitaţi din plin de ocazie, Părinte, remarcă el privind la cupele de şampanie pe care le ţinea în fiecare mână.

— Ei, râse şi Ascarelli pe seama sa. La vârsta mea fac tot ce pot să trag maximum de folos. Am băut deja în sănătatea ta şi o mai fac o dată. Îţi sunt

recunoscător că i-ai spus prinţesei să mă treacă pe listă. Acum pot să mor căci am un pedigree social, impecabil.

— *Carpe noctem,* spuse Tim cu căldură.

— *Et tu, fili,* răspunse Ascarelli şi se topi în marea eminenţelor prezente.

În clipa aceea Tim jură să nu bea decât apă minerală ca să-şi poată aminti fiecare faţă, fiecare sunet, silabă, rostită la petrecerea dată… în cinstea lui.

Totuşi se trezi în dimineaţa următoare cu durere de cap. Nu atât de la ce băuse sau mâncase, ci mai degrabă, trase el concluzia, din cauza efortului mare intelectual pe care îl făcuse cu o zi înainte precum şi din cauza după-amiezii în care strălucise şi a nopţii sub a cărei strălucire se aflase.

S-a întors la colegiu exact la timp pentru slujba de dimineaţă după care s-a urcat în pat şi a dormit tot timpul dejunului.

În aceeaşi seară George se aşeză lângă el în refectoriu.

— Aproape că ai fost ales, în noaptea trecută, Hogan…

— Ce?

— După socoteala mea au fost şaisprezece Prinţi ai Bisericii – şi nu toţi italieni. Atât timp cât şi Cardinalul, Arhiepiscop de Paris, a ridicat paharul în sănătatea ta, pot spune, că vei obţine toate voturile francezilor fără mari probleme.

— A fost într-adevăr şi el? întrebă Tim nevenindu-i a crede. De-acum învăţase să ignore aluziile caustice ale rivalului său privitoare la ascensiunea lui pe scara ecleziastică.

— Vrei să spui că nu l-ai văzut? Erai probabil prea ocupat s-o priveşti pe La Loren.

— Ce?

— Haide, trebuie să fi fost orb să n-o observi pe frumoasa Sophia şi pe consortul ei politicos, Carlo. Avem voie să ne uităm, să ştii! Totuşi cu cine ai stat de vorbă?

Tim îşi duse o mână la tâmpla ce-i zvâcnea şi spuse:

— George, încerc să-mi aduc aminte de fiecare persoană întâlnită dar este imposibil. Şi nu glumesc. Poţi să vii în camera mea să vezi lista pe care am făcut-o?

— Ei, asta-i o invitaţie pe care n-am s-o refuz, răspunse George imediat.

Mai târziu, când stăteau amândoi aplecaţi peste biroul de lemn al lui Tom comparând bucăţile de hârtie, George observă cu uimire nedisimulată.

— Asta da, cinstire! Şi tot mai eşti hotărât să te întorci la Brooklyn pentru a asculta mărturisirile adolescentelor şi babelor?

— Voi merge la St. Gregory, răspunse Timothy ferm. De acolo vin.

— Okay, ridică George din umeri. Dar pentru cineva atât de talentat ca tine nu cred că asta-i cea mai bună cale de a servi Biserica.

— Ei, dar planurile tale, care sunt? întrebă Tim.

— Fără îndoială că este o mutare nechibzuită pentru carieră, explică George. Dar am cerut acreditare specială pentru iezuiţi în Argentina. Presupun că probabil voi avea o şansă în plus de a ajunge în Rai dacă fac bine altora şi mai puţin mie.

— Asta este foarte lăudabil, spuse Tim sincer. Ca să fiu cinstit, nu m-am gândit niciodată la tine ca la un…

— Altruist? întrebă George fără să se simtă ofensat. Ştiu. Sunt puţin surprins şi eu de hipertrofia simţămintelor mele creştine.

Următoarea invitaţie a venit în acelaşi plic aproape pergamentos ce purta sigiliul Santiori.

Dragul meu Timoteo,

Nu era nevoie să trimiţi flori. A fost o extravaganţă inutilă. Pentru că adevărata floare a seratei noastre ai fost tu şi personalitatea ta extraordinară. Toţi prietenii mei au fost captivaţi de şarmul şi înţelepciunea ta.

Ştiu că trebuie să fii îngrozitor de ocupat în aceste zile înainte de întoarcerea ta în America dar mă întreb dacă n-ai putea sacrifica puţin timp pentru a lua masa, duminică, la Villa? Voi invita una din rudele mele pe care sunt sigură că vei fi bucuros să o întâlneşti.

Era semnat simplu Cristina.

De data asta erau numai patru persoane, fiecare stând la distanţă pe una din laturile mesei lungi acoperită cu faţa de masă albă din sufrageria somptuoasă a familiei Santiori: Prinţesa, Timothy la dreapta ei, sora sa Giulietta la stânga, şi în sfârşit un cleric cu părul cărunt şi arătând foarte bine la cincizeci şi ceva de ani ai săi.

El i-a fost prezentat ca fratele mai tânăr al prinţesei, Gianni, dar Tim ştia precis că el figura în Annuario Pontifical ca Monsignor Giovanni Orsino, Secretar de Stat adjunct pentru America Latină.

Fratele nu era mai puţin curtenitor decât sora lui.

— Dacă nu te superi, spuse el pe un ton glumeţ de scuză, ţi-aş fi recunoscător dacă am vorbi în engleză. Adică, dacă ai putea vorbi englezeşte, aş încerca şi eu să mă fac înţeles îmbunătăţindu-mi nivelul aproape primitiv la care mă aflu.

— Desigur, răspunse Timothy, şi adăugă politicos: dar engleza dumneavoastră este foarte bună.

— Te rog, fără complimente. Aş fi mult mai fericit dacă m-ai corecta. Nu o voi lua absolut deloc drept ofensă.

— Desigur, Monsignor, răspunse Timothy ignorând malopropismul imediat al clericului. Trebuie să folosiţi engleza în secretariat?

— Nu neapărat, răspunse Monsignor Orsino. Documentele cu care lucrez zilnic sunt desigur în spaniolă. Şi într-adevăr spaniola, cum se spune, este mai degrabă o italiană puţin sâsâită. Dar într-o zi…

În acel moment, din capătul opus al mesei, sora lui mai mică îl întrerupse prevestitor:

— Foarte curând, Gianni, foarte curând.

Orsino păru să se roşească şi arătând spre Cristina îi spuse lui Timothy:

— Ei bine – atunci aşa cum spune optimista mea soră – „foarte curând”, aş putea primi o nouă nominalizare.

— Cred că Monsignor a vrut să spună o „nouă numire”, zâmbi Timothy politicos.

Prinţesa îşi asumă privilegiul rangului şi completă gândurile fratelui ei:

— Gianni este cel mai vechi membru al Secretariatului şi peste un an şi jumătate când Bonaventura se retrage, postul Nunţiului Apostolic la Washington rămâne liber. Astfel…

Cu o delicateţe tipic italiană, prinţesa termină cu un gest graţios restul propoziţiei care părea să indice faptul că ea îl vedea pe fratele ei devenind succesorul Arhiepiscopului Bonaventura. De aici nevoia de a-şi şlefui engleza şi de a-i da strălucire diplomatică.

— Am vrut neapărat ca voi doi să vă întâlniţi, continuă ea, mai ales că toate numirile episcopale în America se fac prin intermediul Romei. Iar Roma pune mare accent pe sfatul Nunţiului său Apostolic de la Washington.

— Cristina, protestă Tim. Urmează ca eu să fiu doar preot, secund. Nici măcar în vise nu mă văd episcop.

— Dar eu, da, insistă prinţesa.

În timp ce se îndepărta de Dealul Palatin, în lumina soarelui de după-amiază târzie, Tim se gândi că numele de prinţesă nu era doar o vorbă goală când se referea la Cristina Santiori.

Coroana ei nu se vedea, puterea însă, da, se vedea.

48
DEBORAH

În timpul celei de-a doua jumătăţi a pregătirii lui Deborah în vederea hirotonisirii, ponderea interesului a trecut de la dreptul străvechi la viaţa modernă.

Rabinii aspiranţi studiau psihologia – cum să răspundă nenumăratelor strigăte disperate ale enoriaşilor lor. Probleme în căsnicie, divorţuri, boala, moartea, întreg ciclu al durerii.

— Şi aici, accentua profesorul Albert Aedmont, rabinii diferă de psihoterapişti. Pentru că cei mai mulţi doctori din ziua de azi sunt prea ocupaţi ca să dea pacienţilor lor mai mult decât o evazivă indicaţie farmacologică pe care să o înghită de trei ori pe zi. Rabinii sunt mai eficienţi decât medicina. Credinţa îi poate ridica pe cei căzuţi. Chiar poate vindeca boala mai bine decât savanţii, a căror putere se subînscrie în frontierele cunoaşterii acolo de unde începe credinţa în Dumnezeu.

Viitorii rabini lucrau în spitale, cămine de bătrâni şi grădiniţe. Învăţau mai întâi de toate să se confrunte cu durerea chiar dacă era mai rea decât moartea însăşi – muribundul se teme de necunoscut.

— Ţine-mă de mână şi repetă după mine: „Da, cu toate că trec prin valea umbrelor, nu mă tem de rău. Pentru că Tu eşti cu mine: Drumul Tău şi fiinţa Ta îmi sunt mângâiere…”.

— Mulţumesc, Rabbi Luria. Mulţumesc pentru bunătatea ta.

Pentru Deborah acest contact uman nu putea decât să-i sporească dragostea pentru chemarea ei.

În ultimul ei an, Deborah a fost trimisă la o congregaţie ca şi inexistentă din New England pentru a sluji în sinagogă de High Holy Days.

Ca să spunem aşa, ea avea să fie liderul spiritual al unui grup de evrei care *se strângeau* la un loc de

Anul Nou şi Yom-Kippur şi avea să le ierte păcatele şi să le revigoreze credinţa.

Enoriaşii în cauză erau împrăştiaţi pe o arie de trei sute de mile pătrate în zona New Hampshire şi Vermont, aproape de frontiera cu Canada. În fiecare an ei se strângeau într-o sală în oraş sau la Biserica Unită a unuia dintre sate şi aduceau cu ei un pergament din Torah – aflat tot timpul anului în grija chirurgului ortoped – şi absorbeau suficientă solidaritate de la coreligionarii lor pentru a putea supravieţui încă un an într-o regiune atât de îndepărtată încât erau depăşiţi ca număr de urşii bruni.

— Domnule Decan Ashkenazy, spuse Deborah politicos după ce primi numirea. Nu vreau să par că m-aş plânge, dar cei mai mulţi colegi ai mei au primit repartiţii în oraşe mai mari, chiar la colegii. Apoi arătând pe hartă destinaţia ei, întrebă: de ce eu?

— Adevărul? întrebă decanul.

— Vă rog, dădu ea din cap.

— Slujbele la colegiu sunt uşoare. Fiecare poate vorbi în limba lui. Şi pe lângă asta, dacă acei copii simt destul de puternic în ei credinţa pentru a-şi întrerupe vacanţa sau cursurile ca să se roage, apoi audienţa ta va fi mult mai însetată. Făcu o pauză gânditor şi apoi adăugă: Deborah, oamenii cărora le vei predica tu sunt izolaţi. Ei îşi petrec anul – mai ales Crăciunul – întrebându-se de ce trebuie să se străduiască atât ca să fie altfel decât ceilalţi. Sunt un grup mic, dar rata convertirii este alarmantă. Aşa că, spuse el, trebuie să trimitem acolo pe cel mai bun. Se uită la ea şi conchise: iar cel mai bun, Rabbi Luria, eşti tu.

49
DEBORAH

Laroche Vermont era atât de nordic încât chiar la sfârşitul lui septembrie frunzele erau deja galbene şi arămii.

Un vânt subţire ca o răsuflare rece o întâmpină pe Deborah în timp ce coborî din autobuz cu picioarele amorţite din cauza călătoriei lungi pe care o făcuse. Era ca şi cum ar fi străbătut întreaga Europă, şi Orientul Mijlociu la bordul unui Greyhound care abia se mişca între atâtea oraşe cu nume exotic aşa cum erau Bristol, Calais, West Lebanon şi Jericho.

Ultima staţie a fost Laroche iar Deborah era de data asta unul din ultimii călători, doi la număr.

O clipă asta a creat confuzie celor doi bărbaţi de vârstă mijlocie îmbrăcaţi la patru ace care îl aşteptau pa „Rabbi Luria". Numai că nici fermierul de optzeci de ani şi nici tânăra cu haina din păr de cămilă şi valiză nu păreau să se potrivească ideii lor preconcepute de om al lui Dumnezeu.

Seniorul a fost întâmpinat de familia lui în dialectul din Quebec. Aşa că prin eliminare n-a mai rămas decât
Deborah.

— Nu vi s-a spus că sunt femeie? a întrebat Deborah observând că stinghereala doctorului Harris şi a domnului Newman se prelungeşte şi în timpul dineului oficial de bun venit.

— Ei, sunt sigur că ni s-a spus, răspunse doctorul. Dar am fost prea ocupat, să le potrivesc pe toate – nu mai vorbesc de oasele rupte – aşa că presupun că semnificaţia mi-a scăpat. Ca să fiu cinstit, HUC ne trimite de obicei bărbaţi.

— Asta înseamnă că vă aşteptaţi să vă ajute şi la tăiatul copacilor şi la construirea cabanelor după Yom Kippur?

— Nu. Bineînţeles că nu, răspunse domnul Newman zâmbind încurcat în timp ce îi deschidea

uşa cabanei. Mă întrebam numai ce vor spune soţiile noastre.

— Mă gândeam că vor fi încântate să vadă o femeie la amvon.

— O, da. Bineînţeles, mormăi Newman. Doar că sunteţi atât de…

— Tânără? i-o luă înainte Deborah.

— Da. Cam aşa ceva, recunoscu el şi aproape involuntar adăugă: şi-atât de drăguţă.

— Asta e bine sau e rău? întrebă Deborah.

Newman bătu în retragere. Atunci interveni doctorul ca să-l scoată din încurcătură:

— Vă rog, domnişoară Luria – vreau să spun Rabbi – nu luaţi asta ca o ofensă. Doar că suntem atât de izolaţi aici. Aceste întruniri sunt singurele noastre legături cu ceea ce se întâmplă în lumea ebraică.

— Bine, spuse Deborah uşurată. Presupun că aţi putea spune că şi eu sunt una din aceste întâmplări.

Biserica Unită era plină cu oameni despre care Deborah nu ar fi crezut niciodată că sunt evrei. Aspectul lor era schimbat din cauza climei străine şi a anilor în care ei au evoluat ajungând să fie atât de asemănători vecinilor lor creştini.

În timp ce organistul bisericii se lupta cu acordurile muzicii pe care Deborah o adusese pentru el, ea se înălţă pe podium îmbrăcată în rochia albă şi pălăria canonică în patru colţuri. În rândul credincioşilor se auzi un murmur şi se simţi puţin încordată.

— Shana tova, le zâmbi ea. După cum vedeţi s-a schimbat ceva de Anul Nou.

Râsul de uşurare ce umplu biserica era garanţia succesului ei tactic.

— Ei bine, vom începe slujba noastră la pagina treizeci şi unu din cărţile dumneavoastră de rugăciuni.

Organistul dădu tonul şi Deborah uimi congregaţia cu vocea superbă în timp ce cânta în ebraică: „Cât de bune sunt corturile tale, O Jacob”,

şi apoi le indică să citească traducerea englezească: „În marea Ta iubire, eu intru în Casa Ta. Şi cu smerenie mă închin în faţa Arcului Sfinţiei Tale”. Apoi continuă: „În amurgul, pribegiei noastre noi ne întoarcem la Tine aşa cum au făcut-o şi părinţii noştri la timpul lor, înaintea noastră. Venim la Tine, deodată cu toate celelalte congregaţii sfinte ale Poporului Tău…”

Ardoarea ei unea aceste enclave risipite care se adunau doar de două ori pe an pentru a-şi reînnoi identitatea şi credinţa lor. Ea însăşi era absorbită de acest sentiment, al coeziunii.

— Fie ca sunetul cornului să ajungă la noi şi ecoul lui să ne trezească dorinţa de bunătate şi de viaţă nouă în sufletele noastre.

În timpul slujbei au ajuns şi la citirea pergamentului pe care era scrisă Torah şi pe care doctorul Harris îl ţinea ca pe o comoară. Deborah i-a uns pe toţi la inimă.

La recepţia pe care au dat-o după aceea părea că fiecare enoriaş vrea să-i vorbească nu numai să-i strângă mâna ci să se bucure şi de avantajul unei consultaţii publice.

— N-ai să crezi cât de mult înseamnă asta pentru noi, Rabbi, spuse Nate Berliner, un ortodont dintr-un oraş de lângă graniţa cu Maine. Familia mea face sute de mile pentru această slujbă. Dar dacă la anul vei fi la câteva mii de mile depărtare de aici, atunci vom veni acolo.

— De ce nu trimite seminarul aici oameni ca dumneata mai des? întrebară câţiva credincioşi.

Dar cele mai multe discuţii se învârteau în jurul singurătăţii. Cât le era de greu – aşa cum spusese un bărbat – să-şi ţină bateriile religiei tot timpul încărcate. Un salt de două ori pe an nu era de ajuns.

— Am să vorbesc cu decanul, spuse Deborah. Poate că reuşeşte să trimită un rabin în fiecare lună.

— În felul acesta am putea organiza şi o şcoală de duminică pentru copii, adăugă un alt credincios.

— Şi încă ceva, spuse doamna Harris, care iniţial fusese ofensată să vadă o femeie la amvon. Ar trebui

să trimită pe cineva la fel de grozav ca dumneata.

Când i-a spus lui Danny despre experienţa ei, el s-a oferit s-o însoţească de Ziua Ispăşirii.

Nu era îndemnat numai de curiozitate. Era renegat, şi încă mai tremura la gândul judecăţii Domnului. Aşa că voia să participe la această zi, cea mai solemnă, în compania persoanei pe care o iubea cel mai mult pe lumea asta.

Deborah îl convinse să cânte porţiunea din Torah pentru asistenţa încântată să vadă că el ştia totul pe de rost. Şi la sfârşitul lungii zile de sărbătoare şi rugăciuni în care congregaţia stătuse în faţa porţii deschise a lui Dumnezeu rugându-se a fi înscrisă în Cartea Vieţii pentru anul următor, Danny a sunat din cornul de berbec.

A suflat cu atâta forţă încât mai târziu domnul Newman avea să spună că a fost convins că însuşi Dumnezeu l-a putut auzi.

Pe drumul lung la întoarcere Danny abia dacă-şi putea reţine entuziasmul.

— Acum înţeleg fraza: „Dumnezeu care veghează, asupra urmaşilor lui Israel”, spuse el. Oamenii aceştia trăiesc într-un altfel de ghetto. Le trebuiesc trei sute şaizeci şi cinci de zile ca să se adune la un loc. Dacă vrei să-ţi pui puterile la încercare ca rabin, Deb, de ce nu faci cerere să fii repartizată aici după ce termini?

— Sigur. Şi Eli s-ar duce la altă şcoală în fiecare zi. De ce nu iei tu slujba?

— Trebuie să-ţi amintesc faptul că eu nu sunt rabin? zâmbi el evaziv.

— Asta se poate lesne repara, ştii doar, îi răspunse Deborah. Adică nu trebuie să-ţi spun eu ţie că nu e ca atunci când vrei să te faci preot. Orice rabin poate rosti cuvintele sfinte şi poate hirotonisi un alt evreu. Aşa că la anul când voi absolvi…

— Am să mă mai gândesc, spuse Danny încercând să pară că nu-i fusese atinsă coarda sensibilă. După o pauză întrebă: când ai spus „preot”, adineaori – de fapt tu n-ai mai adus

niciodată vorba despre asta – vreau să spun, te mai gândeşti încă la Tim?

— Da, răspunse Deborah încet. Întotdeauna el este prezent, undeva în gândurile mele. Mai ales în Ziua Ispăşirii.

— Dar n-a fost un păcat, o asigură Danny punându-i o mână peste ale ei.

— Mă întreb când dracu am să-i spun lui Eli, rosti ea după un moment de tăcere. Îi sunt datoare cu adevărul.

Danny aprobă din cap:

— Apropo de dezvăluiri. Te-ai gândit cum ai să-i spui lui Papa că urmează să fii următorul rabin Luria?

— Ai nimerit-o, îi răspunse Deborah. Mi-am jurat în timpul rugăciunilor ca anul acesta să încetez a mai spune minciuni.

— De când?

— De când voi găsi curajul.

50
DEBORAH

Deborah alese Poezia Ebraică Modernă la cursul facultativ pentru anul de seniorat, spunându-şi că ar fi trebuit să-şi completeze cunoştinţele pe care i le dăduse Zev cât a fost în Israel.

Printr-o coincidenţă fericită, i-a găsit numele pe coperta culegerii de texte pe care o folosea: Noul Ierusalim. Poezia Modernă Ebraică, tradusă şi editată de Z. Morgestern.

— Cât de mult se deosebeşte această colecţie de altele, spuse profesorul Weiss la începerea cursului. Acest Morgenstern nu numai că ştie limba dar el însuşi este un poet…

N-am ştiut niciodată asta, îşi spuse Deborah. N-a lăsat niciodată să se întrevadă acest lucru la ore, acum şase ani. Era oare o dovadă de egoism din partea sa – aşteptându-se ca noi să ştim? Sau poate – aşa cum se gândise ea adesea – era mai degrabă sfios? Atât de sfios, că de fapt a aşteptat o săptămână ca s-o invite la o ceaşcă de cafea.

Atenţia i se îndreptă din nou asupra profesorului exact la timp ca să audă:

— De altfel cititorii lui Morgenstern se pot întâlni cu poezia lui săptămâna viitoare. E adevărat că s-au vândut toate biletele, dar dacă cineva este amator să meargă, cred că pot aranja – întrucât el stă la mine acasă.

Deborah se întreba ce să facă. Nu dacă să meargă ori nu, pentru că nu avea nici cea mai mică îndoială. Singura ei dilemă era dacă să ceară un loc în faţă în cazul că era posibil.

Avea să fie încântat s-o vadă, avea să-i zâmbească şi din cauza asta să recite cu şi mai mare emoţie? Ori avea să-l stingherească şi să-l încurce?

Ori şi mai rău, ar putea nici să nu-şi amintească de ea?

În seara lecturii, Deborah veni acasă după ultimul curs, luă masa cu fiul ei şi întrucât Danny era în oraş îl lăsă în grija doamnei Lamont înainte de apleca, explicându-i lui Eli că se duce la un „Curs important”.

Amfiteatrul de la YMHA, situat pe strada 92, era plin până la refuz când profesorul Weiss urcă pe podium şi îl prezentă pe poet. Holul era atât de aglomerat încât abia a reuşit să-şi găsească un loc în ultimul rând.

Îi cercetă faţa lui Zev de la distanţă şi de sus. Părea acelaşi, mereu acelaşi – se gândi ea – doar puţin obosit.

După introducerea măgulitoare a profesorului Weiss, Zev păşi sfios pe podium. Băgă mâna în buzunarul jachetei impecabile de tweed şi scoase o pereche de ochelari fumurii.

Ah, se gândi Deborah, timpul totuşi nu stă pe loc. Mai înainte nu avea nevoie de ochelari.

Îşi amintea cu câtă pasiune citea el versurile ebraice în timpul seminarului. Dar acolo camera era mică şi nu erau decât doisprezece studenţi. Acum Zev avea o audienţă de sute de persoane iar acest fapt îl făcea timid.

A început prin a recita versuri albe ale poeţilor ebraici contemporani şi apoi o serie din vignetele sale satirice cu caracter academic.

Doar la sfârşit a citit ceva care era foarte personal, dar şi cel mai curajos poem pe care ea îl auzise vreodată – o expunere aproape nudă a sufletului lui – o elegie dedicată fiului său, la majorat, care a murit la puţin timp după asta.

Era clar de ce a lăsat asta la urmă. Căci după ce a citit acest poem n-a mai putut continua.

Aplauzele slabe nu au însemnat o lipsă de admiraţie ci mai degrabă un gest de solidaritate.

Profesorul Weiss i-a spus în treacăt lui Zev că una din studente ceruse un bilet pentru lectura din acea seară.

— Deborah, ce surpriză incredibil de frumoasă! Cum ai dispărut aşa?

— E o poveste lungă, răspunse ea, încântată să-i strângă mâna.

— Ce-ţi face băieţelul?

— Nu mai e chiar aşa de mic. E în clasa întâi la Solomon Shechter School.

— Grozav, răspunse el. Spune-mi, Weiss a invitat câţiva oameni la urmă. Au organizat un mic bufet. Sunt convins că nu-i deranjează dacă mai aduc un oaspete. Eşti – ha – singură?

— Da, şi de fapt mi-ar plăcea să vin, răspunse ea.

Deşi toată lumea de la petrecere părea că vrea să stea de vorbă cu oaspetele de onoare, Zev reuşi să găsească un colţ retras unde să stea cu Deborah.

— A fost foarte tristă poezia despre fiul tău, spuse ea încet.

El dădu simplu din cap.

— Am pierdut mai mult decât un copil, murmură el. Căsnicia mea s-a prăbuşit. Presupun că amândoi am gândit că dacă ne despărţim vinovăţia ne va părăsi. Nu ştiu cum se simte Sandra, dar eu încă mă simt ca un criminal, căci sănătos fiind, am dat naştere unui copil care s-a îmbolnăvit de leucemie. Ridică mâna s-o oprească înainte de a apuca să spună ceva. Nu-mi spune că acest lucru este iraţional. Am petrecut prea mult timp ascultând instinctul de conservare care-mi spunea acelaşi lucru. Se pare că el nu ţine cont de coşmarul ce te bântuie chiar dacă eşti convins că nu se petrece întocmai.

— Înţeleg, spuse Deborah încet. Apoi adăugă repede: aşadar când ne-am întâlnit noi, tu erai căsătorit?

— Sunt vinovat Deborah. N-am fost unul dintre cei mai buni soţi, dar nu mai sunt aşa. Poţi să mă crezi că de opt luni, de la divorţul nostru, nu m-am mai apropiat de o femeie?

Deborah răspunse cu o candoare care o surprinse pe ea însăşi:

— Vrei să mă crezi că de când… a murit soţul meu, eu nu m-am mai gândit la un bărbat?

— Şi nu e timpul s-o faci? o întrebă Zev cu blândeţe fixând-o cu privirea.

— Presupun că da, încercă ea să-i evite privirea, în timp ce răspundea aproape fără să se audă.

— Aş vrea să fiu eu acela care să te fac să te hotărăşti, îi spuse încet, apoi adăugă: dar nu cred că pot.

— De ce nu? întrebă ea simţindu-se rănită.

— Pentru că nu sunt în stare să mă implic emoţional. Şi cu tine nu-mi îngădui să nu mă implic emoţional.

— Ar fi altfel dacă invitaţia ar veni din partea mea? întrebă Deborah, surprinsă de propriile cuvinte. Adică, dacă ţi-aş garanta că nu va fi nicio implicare emoţională – ai vrea?

— Desigur, Deborah, răspunse Zev cu afecţiune. Dar nu cred că tu eşti mai capabilă decât mine să faci dragoste la voia întâmplării.

Iar mai târziu au descoperit amândoi că el avusese dreptate.

Deborah nu mai lipsise niciodată de la cursuri. A doua zi însă după ce s-a întâmplat cu Zev, a lipsit de la toate cursurile ca să fie cu el în speranţa că ar putea găsi un răspuns la întrebarea atât de grea: dacă îşi vor pune la un loc nevoia lor limitată de iubire, asta ar fi suficient ca să sprijine o relaţie suportabilă?

După dejun s-au dus în parc şi şi-au împărtăşit unul altuia evenimentele care au apărut în viaţa lor de când îi fusese ea elevă.

Era curioasă – şi într-un fel nerăbdătoare să-i afle părerea în legătură cu hirotonisirea ei ce avea să urmeze.

— Ca să fiu brutal de sincer, am o antipatie instinctivă faţă de rabini, spuse Zev. Dar, desigur, n-am mai sărutat niciunul până acum. Zău, Deborah, nu ştiu dacă cineva în situaţia ta mă poate înţelege cât de mult urăsc aspectul religios al iudaismului. Pentru mine ultra-credincioşii sunt rigizi, doctrinari şi aroganţi. Îmi pare rău că te supăr.

— Ofensa nu are nimic de-a face cu asta. Mai degrabă mă surprinde. Cunoscându-te acum, cum dumnezeu ai ajuns în Israel să faci foamea doar ca să predai literatura ebraică?

— Ah, ridică el un deget demonstrativ, aici e diferenţa. Poate că eu greşesc faţă de religie dar sunt devotat întru totul moştenirii mele culturale. Iubesc Biblia pentru frumuseţea poeziei sale, pentru bogăţia sentimentelor descrise. Dar sunt absolut împotriva propovăduitorilor care cred că vor merge la clasa-ntâi atunci când va veni carul de foc al Sfântului Ilie.

Îşi potoli furia. Pentru o clipă şi o întrebă pe jumătate în glumă:

— Încă nu te-am făcut să mă urăşti?

— Pari că te străduieşti, în orice caz, spuse ea zâmbindu-i jucăuş. Am să te ascult însă până la capăt.

— Cred cu sfinţenie că existenţa bărbatului este îngrădită. Şi asta atât la evrei cât şi la vecinii lor, creştinii. Fiecare om trebuie să aibă un cămin.

— Dar ce are asta cu profesia mea de rabin?

— În felul meu încerc să-ţi spun că depinde foarte mult de ceea ce vrei tu. Adică, dacă vei predica dogma potrivit căreia noi suntem poporul ales de Dumnezeu, atunci îţi spun cinstit că nu sunt de acord cu ceea ce faci.

— Cum crezi că ar trebui să procedez?

— Să-l iei de guler pe fiecare evreu complezent şi să-i spui să-şi iubească aproapele, îi spuse el din ce în ce mai aprins. Asta începând cu evreul de alături. N-am să-ţi spun eu ţie, dar Hillel a spus că asta-i baza întregii noastre religii. Restul este comentariu.

— Cred că Hillel a spus totul, îi spuse ea încet, zâmbind.

— Atunci sunt convins că ai să fii un rabin al naibii de bun, îi spuse el brusc întorcându-se şi luând-o în braţe. Ah, Deborah, aş vrea să stau în primul rând la toate slujbele tale.

În timp ce se plimbau prin parc, Zev îi spuse că singurul paleativ pe care îl găsise era munca. Învăţa

şi scria până la epuizare. De când murise fiul său, îşi înăbuşise emoţiile ca un înotător sub apă ce se ridică la suprafaţă doar pentru a trage o gură de aer când era pe punctul de a se îneca.

— Câteodată mă simt ca un nor de ploaie, spuse el. Împrăştii umbre peste tot pe unde trec. Ştiu că asta fac şi cu tine acum. Nu găseşti că melancolia mea este insuportabilă?

— Nu, o găsesc foarte obişnuită, îl scutură ea de mână, vorbindu-i cu blândeţe.

Zev se opri şi o privi cu intensitate.

— Atunci avem ceva în comun – amândoi avem câte o jumătate de inimă. Dacă le punem la un loc…

Ea îi atinse buzele uşor pentru a-l face să tacă.

— Nu, Zev. N-am vrut să spun asta. Am petrecut aproape toată noaptea privindu-te cum dormi. Chiar şi atunci se vede tristeţea şi singurătatea pe faţa ta. Am vrut să te fac să te simţi mai bine.

— Ei bine, poţi s-o faci, insistă el. Amândoi putem.

— Nu, îl întrerupse ea. Mi-am dat şi eu seama că sunt doar o parte din „doi". Eu nu i-am dăruit numai jumătatea mea… tatălui lui Eli, eu i-am dăruit totul. Simt că ai nevoie disperată de a fi iubit şi a iubi. Meriţi pe cineva care să-ţi împlinească această dorinţă, îmi pare rău, Zev. Aş fi vrut să pot fi eu aceea.

Privirea lui Zev se întrista din nou:

— Deborah, vrei să spui că ai de gând să-ţi petreci toată viaţa singură?

— Nu sunt singură. Am munca mea.

— Da, da. Ştiu, răspunse el. Şi îl ai pe fiul tău. Trecem peste asta. Dar un soţ? Nu simţi nevoia să ai un bărbat în viaţa ta?

— Ştiu ce vrei să spui, răspunse ea încet, plecând capul. Dar ştiu tot atât de bine că nu voi fi niciodată în stare să iubesc pe altcineva.

— Şi noaptea trecută? N-ai vrut decât să faci un test cu mine?

— Îmi pare rău, spuse ea ridicând din umeri. Nu-i putea mărturisi cât era de aproape, de adevăr. Nici

eu nu mă cunosc prea bine.

— La dracu, Deborah, luă foc Zev. Viaţa-i destul de scurtă. Ai să te trezeşti într-o zi şi-ai să-ţi dai seama că ai aşteptat prea mult.

Se uită la el şi spuse îndurerată:

— Deja este prea târziu, Zev. Sunt convinsă de asta.

O prinse de braţe, străduindu-se s-o scuture până o trezeşte la realitate.

— Deborah, nu înţelegi? E mort. Soţul tău e mort! Când dracu ai să te împaci cu gândul ăsta?

Se uită la faţa lui contorsionată şi spuse:

— Niciodată.

Se întoarse şi plecă mai departe. Nici chiar când îl auzi că o strigă nu se întoarse.

— Eşti nebună, Deborah, îi strigă el. Nu ştii ce faci!

— Ba ştiu, murmură ea. Nădăjduiesc doar că într-o zi ai să mă ierţi.

51
DANIEL

Un paradox: de ce oare cel mai fericit moment din viaţă păleşte cu timpul iar când e vorba de o nenorocire faci tot ce poţi ca să nu uiţi nici cel mai mic detaliu?

La ora 5 şi 16 minute precis, într-o miercuri de mai a lui 1978 în timp ce dormeam fericit la Ritz Hotel din Chicago, Deborah m-a sunat la telefon şi m-a trezit.

— S-a întâmplat ceva cu Eli? am întrebat eu.

— Nu, Danny. De Papa e vorba.

— E bolnav?

— Încă nu, dar cred că scandalul îl va ucide, răspunse ea. A stat de vorbă cu bătrânii toată noaptea şi s-au sfătuit.

— Hei, se lasă zorile, am protestat eu din ce în ce mai supărat. Ce s-a întâmplat, a fost jefuită sinagoga?

— Într-un fel, da. Papa a fost trădat de unul din rabinii lui. Şi te las pe tine să ghiceşti cine e ticălosul.

— Schiffman din Ierusalim? m-am aventurat eu.

— Afurisit să-i fie numele! aruncă Deborah cel mai cumplit blestem din credinţa noastră.

— Ce-a făcut? Hei, potoleşte-te ca să pot înţelege!

— Ai să înţelegi, bine, spuse ea cu amărăciune.

Şi îmi povesti totul.

Se pare că Rebbe Schiffman care îşi manifesta ascetismul atât de făţiş „se împrumutase" timp de ani de zile din fondurile noastre. Un fel elegant de a spune că furase banii pe care oamenii pioşi îi dăduseră pentru a-i ajuta pe băieţii săraci să studieze la Ierusalim. Bineînţeles că noi aveam în parohie un centru de promovare al celor care studiau Torah, dar unii contribuabili mai naivi trimiteau banii direct pe adresa lui Schiffman.

Deborah îmi povesti despre incidentul care apăruse chiar în timpul servituţii sale în gospodăria

bunului rabin.

Irv şi Doris Greenbaum, un cuplu de evrei inimoşi şi darnici din Philadelphia ajunseseră milionari dar nu aveau copii. Schiffman reuşi să obţină de la ei pe căi necinstite cinci sute de mii de dolari în urma prânzului de la King David. Contribuţia lor fusese donată bineînţeles pentru construirea atât de necesarului internat. Totuşi banii au luat altă destinaţie, într-un cont din Zürich.

Recent, în urmă cu câteva luni după trecerea în nefiinţă a domnului Greenbaum, văduva lui însoţită de nepoata ei, Helena, au plecat în călătorie pentru a vizita locurile pe care ea şi Irv le înzestraseră cu rezultatul muncii lor comune.

Mai întâi au vizitat centrul de educaţie din portul Ashkelon unde a fost încântată să afle că mulţi emigranţi săraci din ţările arabe au beneficiat de pregătirea tehnică pe care au primit-o aici.

În ziua următoare a plecat la Ierusalim, a luat taxiul până la Mea Shearim şi a cerut să fie dusă la parohia B'nai Simcha. Când au ajuns aici, tot ce-au văzut a fost o clădire îngustă cu două etaje care era evident că fusese un cămin transformat în săli de clasă. Şcoala părea că nu are internat.

— Trebuie să fie o greşeală, murmură Doris către nepoata ei, apoi îl întreabă pe şofer: eşti sigur că asta-i adresa pe care ţi-a dat-o portarul?

— Sigur, sigur, răspunse omul, vânturând hârtia într-o mână şi arătând cealaltă cu semnul înscris pe clădire. Vedeţi şi dumneavoastră ce scrie, Jeshivat B'nai Simcha.

— Îmi pare rău, spuse Helene. Noi nu ştim să citim în ebraică. Poate putem întreba pe cineva.

— Nu, nu, spuse şoferul precaut. Niciun bărbat nu va vorbi unei femei aici iar cele mai multe dintre femeile lor nu vorbesc străinilor. Lăsaţi că încerc eu.

Cele două vizitatoare au aşteptat în taxiul care se transforma treptat în cuptor în timp ce şoferul încerca să găsească un trecător destul de liberal care să vrea să vorbească cu un bărbat care nu purta tichie.

Se întoarse repede înapoi, îşi strecură capul printr-una din ferestrele deschise şi spuse:

— Bărbatul acela insistă că aici este ceea ce căutaţi. Nu au internat. Studenţii lor locuiesc în gazdă la diferite familii.

— Asta-i imposibil, ţipă d-na Greenbaum în pragul isteriei. Irv şi cu mine le-am dat banii acum mai bine de zece ani. Trebuie să-l contactăm pe Rabbi Schiffman imediat.

Şoferul lor plecă din nou în recunoaştere îndrăznind chiar să intre pe poarta şcolii. Ieşi cinci minute mai târziu şi se întoarse mergând încet spre pasagerele sale.

— Mă tem că nu mai e aici, le spuse el.

— Ce vrei să spui? întrebă dna Greenbaum.

— Asistentul lui conduce şcoala acum. Mi-a spus că Rebbe şi familia lui au părăsit ţara acum o lună.

— Dar nu înţeleg, spuse Doris din ce în ce mai tulburată. I-am scris acum o lună şi i-am spus data precisă când vin, aşa că putea să fie aici.

— Poate că exact de asta au şi plecat, sesiză nepoata situaţia exactă.

Întorcându-se la Hotel, Helene îl cheamă pe Mort, soţul ei, care era avocat în Statele Unite. El fusese cel care aranjase prima dată transferul banilor.

Cu toate că era foarte dimineaţă la Philadelphia, Mort îi promise că avea să se ducă la birou şi avea să le sune după aceea. Câteva ore mai târziu el avea confirmarea legală din partea băncii că în 1969 viraseră banii în contul care le fusese indicat.

Mort sună apoi banca în cauză, din Ierusalim, sub pretextul că Fundaţia Greenbaum, doreşte să contribuie din nou cu bani pentru B’nai Simcha şi le ceru să verifice dacă numărul de cont nu se schimbase.

Temerile lui cele mai rele s-au confirmat. Contul fusese închis de mai bine de trei ani.

Fără să mai piardă timpul, ţipă în telefon să i se dea imediat legătura cu şeful serviciului şi pretinse să afle despre soarta banilor pe care fundaţia sa îi donase deja.

Înregistrările arătau că la o zi de la sosirea lor, banii fuseseră transferaţi într-un cont din Zürich. Asta era tot ce permitea etica profesională a bancherului, să dezvăluie. Avocatul american trebuia să treacă prin formalităţile obişnuite ale protocolului pentru a afla mai multe informaţii.

Două zile mai târziu cei trei Greenbaum se aflau în biroul lui Morton din Philadelphia conversând la interfon cu leaderul internaţional al grupării B'nai Simcha, Rav Moses Luria.

Între timp Mort cercetase şi descoperise că peste ani bunul Rebbe Schiffman îşi însuşise aproape două milioane de dolari şi se afla pe undeva prin Elveţia – evident pentru a fi aproape de bani.

După cum spusese Deborah, Papa a fost aproape copleşit de durere şi surpriză, mai ales când avocatul îl informă că o agenţie de ştiri mirosise deja povestea şi nu putea fi ţinută la distanţă mult timp.

Mort promisese să ajute cât poate la îndreptarea lucrurilor înainte ca scandalul să ajungă în presă.

Dacă i se dădea o listă a contribuabililor din ultimii zece ani, Mort ar putea contacta părţile interesate, să le solicite discreţia şi să-i asigure că deturnarea banilor va fi reparată.

— Dar de unde să fac eu rost de aceşti bani? gemu tatăl meu.

— Îmi pare rău, Rav Luria, veni răspunsul avocatului. Miracolele sunt domeniul dumneavoastră, nu al meu.

Am întrebat-o pe Deborah ce măsuri de urgenţă avea să ia Papa, deşi ştiam că o a doua ipotecarea proprietăţii şcolii era moralmente inadecvată.

Deborah înţelese de asemenea că nu există nicio şansă ca oamenii noştri să poată strânge o astfel de sumă de bani. *Dar Tata nu avea să admită înfrângerea,* spuse ea. De fapt el convocase adunarea întregii comunităţi la ora şapte în acea seară la *Shul.*

— Danny, mă rugă ea. Crezi c-ai putea face ceva?

Eram atât de tulburat că abia puteam gândi. Bineînţeles că eram bogat, dar nimeni nu poate face

rost de aşa o sumă de bani în douăzeci şi patru de ore. Cu toată tulburarea mea am încercat s-o îmbărbătez pe ea.

— Hei, Deb, calmează-te şi fă tot ce poţi ca să-l întăreşti pe Papa. Te sun din nou peste exact trei ore.

— Slavă Domnului, Danny, răspunse ea. Eşti singura speranţă.

Am închis telefonul, uşurat că cel puţin o consolasem pe ea.

Singura problemă era că nu ştiam ce dracu să fac.

52
DEBORAH

La 6 şi 45 de minute sinagoga era atât de plină că nu mai erau destule locuri pentru toţi tinerii, câţiva dintre ei se întorseseră special de la studiile universitare pentru a fi prezenţi la această adunare extraordinară. În balconul de sus tinerele stăteau chiar şi pe scări.

Exact la şapte seara, Rav Luria se ridică cenuşiu, tremurând, şi se îndreptă spre podium unde recită din Psalmul patruzeci şi şase: „Dumnezeu este scăparea şi puterea şi nădejdea noastră la necaz. Aşadar nu avem de ce să ne temem, chiar dacă se schimbă pământul, chiar dacă se mută munţii în mijlocul pădurilor…”

Îşi îndreptă privirea tristă spre marea figurilor perplexe care îl priveau.

— Prieteni, ne aflăm la ceas de cumpănă. Este atât de grav încât ceea ce facem aici în seara aceasta va hotărî dacă rămânem împreună sau ne vom fărâmiţa în mii de bucăţi şi ne vom împrăştia la voia soartei în deşert. Nu exagerez. Nici nu mă tem că vreunul din cuvintele spuse aici vor trece dincolo de aceşti pereţi atât timp cât în comunitatea noastră fratele nu-şi trădează alt frate… Oftă adânc. Poate că n-ar trebui să pun problema aşa. Pentru că unul dintre ai noştri a jucat rolul lui Cain cu noi. Spectacolul învinovăţirii nu merită să fie adresat unui anonim aşa că, lăsaţi-mă să spun lucrurilor pe nume. Rebbe Lazar Schiffman, şeful parohiei noastre din Ierusalim a delapidat banii donaţi timp de zece ani pentru menţinerea bunei credinţe şi pentru învăţătură.

Întrucât se ridicau murmure din imensa adunare Rav ridică tonul. Se baza pe sentimentul lor şi pe disperarea comună pentru a le spori dorinţa de a acţiona.

— Acum, pot încredinţa chestiunea autorităţii seculare. Să-i las pe ei să decidă ce-i de făcut cu un

hoţ ca el. Dar asta ne va ştirbi şi demnitatea noastră, ceea ce avem noi mai de preţ, după cum am învăţat din Torah. În loc de asta, continuă el, v-am chemat împreună în această seară pentru a face un apel extraordinar. Congregaţia noastră numără aproape o mie de membri. Unii sunt şi afacerişti a căror avere este considerabilă. Putem spăla ruşinea între noi dacă strângem suma de… Făcu o pauză şi trase aer în piept, abia reuşind să pronunţe o asemenea sumă uriaşă. În cele din urmă, rosti: aproape două milioane de dolari.

Şi mai multe murmure. Teama plutea în aer.

— Am angajat deja o a doua ipotecare asupra acestui sanctuar şi asupra şcolii, dar asta abia dacă ne va aduce două sute de mii de dolari. Restul trebuie să-l strângem într-un fel de la adepţii noştri. Amintiţi-vă, continuă Rav şi vocea lui tremura de emoţie. Dacă nu vom reuşi, vom fi declaraţi infractori. Acesta nu este un apel făcut la Yom Kippur, când aveţi timp să vă duceţi acasă să discutaţi, să cântăriţi, să puneţi în balanţă. De data asta trebuie să declaraţi contribuţia – acum.

Şi în timp ce rabinul vorbea, Paracliserul Isaac şi câţiva băieţi mai mari de la şcoală au început să înmâneze fiecărui membru al congregaţiei un formular conceput în după-amiaza aceea. Sus, fetele dădeau aceleaşi copii femeilor.

— După ce completaţi asta, spuse Rav Luria, vă sugerez să vă ridicaţi şi să începeţi să recitaţi psalmii…

Zgomotul era totuşi foarte mare. Fâsâitul hârtiei, zgomotul pantofilor pe duşumeaua veche de lemn se adăuga la acel haos.

Timp de câteva minute enoriaşii au strâns dovada credinţei lor într-o cutie şi apoi ridicându-se unul câte unul şi-au purificat şi sufletul în rugăciuni.

Între timp în amvon se petrecea un ritual extraordinar. Paracliserul Isaac citea foile de hârtie pe care erau donaţiile pentru doctorul Cohen şi alţi doi enoriaşi mai în vârstă.

Erau cufundaţi în această activitate de aproape patruzeci de minute când Rav a oftat atât de tare încât imediat au tăcut toţi credincioşii.

— Regret să vă spun că suntem în impas. Disgraţia noastră este inevitabilă. Voi scrie o scurtă declaraţie şi voi încerca să ne disociem de „acuzaţiile ce se aduc lui Rebbe Schiffman. Vom solicita restituirea banilor chiar dacă ar dura sute de ani.”

Dintr-o dată se ridică o voce de la balcon.

— O clipă, Papa.

Toate capetele s-au întors şi au privit în sus. În mod normal bărbaţii ar fi dojenit o femeie care îndrăznea să-i întrerupă de dincolo de cortină, dar acum era o situaţie specială. Şi aceasta era fiica lui Rav.

— Da, Deborah? întrebă tata liniştit. De ce ai întrerupt?

Ea veni la marginea balconului şi întinse braţul. În mâna ei flutura un petec dreptunghiular de hârtie roz:

— Rabbi Luria, spuse ea demn. Cu permisiunea dumneavoastră, aş vrea să vă anunţ ceva.

Sesizând nerăbdarea credincioşilor de a auzi ce avea de spus Deborah, el îi răspunse cu voce scăzută:

— Dă-i drumul.

— Doamnelor şi domnilor, începu ea. În spatele ei simţi femeile foindu-se încurcate din cauza priorităţii care li se dăduse. Ceea ce am în mână, continuă ea, este un cec pe numele congregaţiei B’nai Simcha, în valoare de… Făcu o pauză, întrucât şi ea avea simţul dramei. Apoi îşi completă propoziţia: un milion şapte sute şi cincizeci de dolari.

Au urmat şoapte confuze. Nimeni, nici măcar doamna Herscher care se afla cel mai aproape de ea nu-şi putea crede urechilor că auzise bine. Cu toată experienţa lui, Rav, a fost într-adevăr luat prin surprindere şi asta l-a descumpănit.

— Şi cine este această persoană care nu este aici prezentă? Ca să-i putem mulţumi.

— Nu, răspunse Deborah. El nu are nevoie de niciun fel de mulţumiri. Nu are decât o simplă rugăminte.

Înainte ca Rav să mai poată întreba care ar fi acea rugăminte, enoriaşii şi-au recăpătat glasul şi au strigat şi ei aceeaşi întrebare.

— Binefăcătorul nostru nu vrea decât să fie chemat la Torah în dimineaţa de Sabbath pentru binecuvântarea pe care numai Rav Luria i-ar putea-o da.

Gândurile ca un stol de păsări îi uni pe câţiva credincioşi în aceeaşi concluzie: ce om corect trebuie să fie! Toţi ochii s-au fixat atunci asupra lui Rav. După expresia lui puteai spune că în cele din urmă înţelesese cui îi era atât de îndatorat.

Cu toate acestea au încremenit aflând răspunsul lui.

— Poţi să-i spui fratelui tău, Danny, că indiferent cât de grea ar fi situaţia, noi nu ne călcăm principiile. Mântuirea nu poate fi cumpărată.

— Asta înseamnă că refuzi, Papa? întreabă Deborah cu o notă de avertisment.

— Da. Absolut, spuse Rav bătând cu pumnul în pupitru într-o ieşire necontrolata. Refuz, refuz, refuz!

Dar întreaga congregaţie s-a ridicat în picioare strigând

— Nu, Rav Luria! Şi apoi: Binecuvântat fie! Binecuvântat fie!

Deasupra acestui vuiet cea mai dârză obiecţie veni din partea lui Deborah

— Pentru Dumnezeu, Papa! Nu fi atât de egoist.

— Egoist? strigă Rav furios congestionându-se la faţă. Cum îndrăzneşti să-ţi închipui…

Dintr-o dată se apucă de piept şi căzu pe spate. Congregaţia a încremenit în tăcere înainte ca trupul lui Rav să atingă duşumeaua.

De la balcon Rachel Luria deschise gura să ţipe dar nu putu scoate niciun sunet.

Timpul părea să se fi oprit în loc. Dr. Cohen îngenunche lângă el. Apoi chiar şi cei din cel mai îndepărtat colţ au putut asculta şoapta:

— E mort. Rav Luria a murit.

În clipa în care enoriaşii au auzit verdictul teribil al doctorului, toţi au acţionat instinctiv spunând la unison rugăciunea ce se cere la aflarea veştii despre moartea cuiva drag: Binecuvântat fie Domnul – pentru dreapta judecata Sa.

Tăcerea care a urmat după aceea a fost întreruptă de sunetul impresionant făcut de cei care îşi rupeau o bucată de veşmânt în semn de doliu. Era ca şi cum cerul însuşi s-ar fi despicat în două. Un mare leader murise în public şi erau obligaţi să se umilească cu toţii.

Atât Deuteronomul cât şi Sanhedrimul Talmudic porunceau ca trupul să fie îngropat a doua zi de la moarte, dacă e posibil, chiar de la miezul nopţii.

În acest sens, pentru un om mare ca Moses Luria nicio energie nu a fost cruţată pentru a face pregătirile rapid.

Ca printr-o minune, într-o clipă au apărut câteva figuri noi, membri ai Societăţii Chevra Kaddisha – Sfânta Frăţie.

Nimeni nu ştia cine-i chemase. Totuşi ei erau o echipă specială de oameni sfinţi, gata mereu să-şi îndeplinească îndatorirea lor solemnă. Aceea de a onora mortul.

L-au transportat pe Rav Luria înapoi acasă. În timp ce soţia şi fiicele au fost lăsate să plângă şi să jelească împreună cu alte femei într-o cameră scundă, grăbiţii şi eficienţii membri ai Frăţiei au făcut pregătirile pentru înmormântarea de la miezul nopţii.

Doctorul Cohen şi Unchiul Saul împreună cu bătrânii reprezentând congregaţia stăteau ca nişte martori muţi şi priveau cum cei de la Frăţie lucrau la flacăra lumânărilor. Tradiţia mistică poruncea să se aşeze douăzeci şi şase de lumânări în jurul trupului.

Leaderul lor recită o rugăciune atât de veche care data încă din secolul întâi. Ea îl implora pe Cel Sfânt să îngăduie ca răposatul „să poată merge direct în grădina Raiului”.

Murmurând psalmi şi fraze biblice cei de la Frăţie aşezau un cearşaf peste picioare şi pe tors – deoarece prestanţa lui Rav nu îngăduia ca el să fie expus gol. I-au spălat apoi capul şi părul cu diferite lichide, inclusiv ouă crude, i-au purificat restul corpului prin acoperământ şi i-au astupat toate orificiile cu bumbac.

În acest moment, doi membri ai Frăţiei au apucat cadavrul lui Rav Luria şi l-au ridicat în timp ce ceilalţi vărsau vase cu apă peste mort incantând continuu: „Este pur. Este pur. Este pur”.

Apoi au început să înfăşoare corpul într-un giulgiu cusut de mână, i-au pus eşarfa pentru rugăciuni şi o glugă peste cap. Dar mai era o ceremonie finală de îndeplinit înainte de a se acoperi faţa mortului cu vălul.

Leaderul Frăţiei se adresă doctorului Cohen:

— Acest act trebuie îndeplinit de către fiul său.

— Am luat legătura cu Danny, spuse doctorul. Vine din Manhattan. Dar cine ştie cât îi ia ca să ajungă?

— Suntem presaţi de timp. Şi pe lângă asta, Rebbe Saul, aici de faţă este de asemenea un membru al familiei.

— Nu, spuse leaderul imperios. Trebuie să fie fiul. Vom mai aştepta puţin.

Au rămas cu toţii nemişcaţi, câţiva recitând rugăciuni, până când în sfârşit Daniel Luria a intrat timid în cameră, cu faţa aproape la fel de albă ca şi a tatălui său mort.

— Danny, începu unchiul său cu o voce care deşi era şoptită era cu o octavă mai jos decât a altor oameni. Mă bucur că ai venit.

Noul sosit rămăsese fără grai. Îşi învârtea ochii prin cameră cu teamă.

53
DANIEL

Ceea ce am simţit atunci a fost mai presus de teamă. Era un soi de panică mortală – aşteptându-mă să fiu făcut direct răspunzător de moartea lui – dar mai mult decât toate a fost groaza de a privi cadavrul tatălui meu.

Cea mai mare durere am simţit-o când telefonul de la Deborah mi-a risipit toate speranţele. Ce ironie… Aşteptam telefonul să aud veşti bune, că tata era de acord să mă ierte şi să-mi acorde din nou favorurile lui. În loc de asta vocea copleşită de supărare a surorii mele, mă informa că omul de a cărui dragoste aveam nevoie cu fiecare atom din fiinţa mea, mă repudiase chiar şi în moarte. În timpul călătoriei nesfârşite cu taxiul de la Manhattan am trecut în revistă evenimentul. Pur şi simplu nu puteam crede că mă aştepta cineva în acea cameră – unde tata zăcea întins – şi pentru care prezenţa mea conta.

Şi totuşi, deşi un rătăcit, eram singurul fiu şi aveam o datorie specială de îndeplinit.

Leaderul a arătat spre mine. Eu am ezitat. Era la capătul cel mai îndepărtat al mesei, ţinând un colţ al vălului dar nu credeam că am să pot suporta priveliştea feţei neacoperite a tatălui meu. Am făcut câţiva paşi în faţă dar încă nu puteam privi în jos.

Unul dintre asistenţi întinse pumnul spre mine indicându-mi clar că voia să iau ceea ce ţinea el.

— Acesta-i pământ sfânt – pulbere din Ţara Sfântă. Trebuie să-i pui un pic pe ochi, îmi spuse el vărsând conţinutul în mâinile mele tremurânde.

După mult timp în sfârşit mi-am găsit curajul să arunc o privire.

Spre uimirea mea tata nu arăta rău. De fapt chiar părea că zâmbeşte, în felul în care încă mi-l aminteam de când era tânăr şi eu stăteam pe genunchii lui. Paradoxal, acum nu-mi puteam dezlipi privirea de el. Mă holbam la Moses Luria,

omul pe care îl divinizasem şi mă temusem de el – şi am fost izbit de o dorinţă bizară, iraţională.

Te-aş putea trezi, tată? N-ai putea să-mi mai dai puţin timp ca să te fac să înţelegi? Să încerc să-ţi spun de ce am făcut ceea ce am făcut? Şi mai presus decât toate să te rog să mă ierţi. Te rog nu pleca să-ţi dormi somnul de veci înmormântând odată cu tine şi ura ce mi-ai purtat-o în inimă.

Unchiul Saul m-a atins, risipindu-mi reveria dureroasă.

— Dă-i drumul Danny, şopti el blând. Se face târziu.

Am luat un pic de pământ şi i l-am presărat peste ochii închişi şi aşa cum mai făcusem, i-am atins fruntea cu degetele.

Era rece dar nu părea fără viaţă. Să-mi fi auzit oare gândurile? Leaderul m-a bătut pe umăr, arătându-mi drumul pe scări înainte. Am făcut un efort să merg şi să stau cu unchiul Saul în timp ce i-au acoperit faţa tatei şi i-au pus trupul într-un sicriu plan din scândură de brad.

I-am urmat în jos pe scări pe jumătate hipnotizat, în timp ce cărau sicriul. O clipă le-am văzut pe mama şi pe Deborah încercând să vină cât mai aproape în speranţa că-şi vor mai zări odată soţul şi tatăl.

M-am strecurat prin mulţime şi le-am îmbrăţişat. Deborah era mută de supărare dar mama reuşi să mă roage în şoaptă:

— Spune-i că l-am iubit întotdeauna, Danny.

Doar când am ieşit afară din casă şi ne-am îndreptat spre dric, enormitatea momentului m-a lovit. Străzile întunecate erau flancate de-o parte şi de alta de oameni. Sute, poate mii. M-au împins în fruntea procesiunii care se forma.

Şi nu erau numai adepţi ai lui B’nai Simcha. În timp ce urmam dricul, am trecut prin diferite cartiere în care membri ai altor secte stăteau reverenţioşi în aşteptare, pentru a-i aduce un ultim omagiu. Reputaţia de pioşenie a tatălui meu depăşise cu mult marginile înguste ale teritoriului nostru.

În sfârşit când am ajuns la graniţa lumii de afară, ne-am urcat în maşini şi ne-am îndreptat spre Sha'aray Tzdek Cemetry. Am rămas singur cu gândurile mele care se întorceau la mama şi la Deborah. Întrucât femeile noastre nu aveau voie să meargă la cimitir, ele erau nevoite să stea acasă, lipsindu-se de cinstea şi mângâierea de a-l vedea pe Papa aşezat pentru odihna veşnică.

Cred că sufeream pentru ele tot aşa de mult cât sufeream şi pentru el.

Dintr-o dată am văzut focuri.

O clipă mai devreme parbrizul se confruntase cu un întuneric aproape la fel de gros ca şi cel din inima mea. Iar acum erau flăcări peste tot. Zeci de oameni au înconjurat maşina ţinând în mâini torţe uriaşe.

Au scos sicriul tatei din dric şi am început să formăm convoiul până la mormântul lui.

O singură dată, în timpul celor şapte opriri, am îndrăznit să arunc repede o privire în urmă. L-am văzut pe unchiul Saul plângând şi recitând unul dintre psalmii ce sunau ca un geamăt prelungit. În spatele lui erau cumnaţii mei, doctorul Cohen şi bătrânii. Sute de oameni pe care eu nu-i cunoşteam deloc.

Frenezia jelaniei lor transforma evenimentul într-un extaz de supărare, care, iluminat de flăcările pâlpâitoare, mă copleşea. Când şi când mai auzeam un cuvânt, o frază din psalm.

„Doamne, lasă-mă să-mi cunosc sfârşitul… cât sunt de trecător…"

Ar fi trebuit să mă rog şi eu. Voiam s-o fac. Dar într-un fel eram prea tulburat ca să-mi găsesc cuvintele.

În sfârşit am ajuns la groapa proaspăt săpată. Cei care l-au cărat, au pus sicriul pe pământ şi m-au aşteptat pe mine să-mi îndeplinesc datoria filială. Să spun cuvintele pe care fiecare evreu le ştie pe de rost, ca şi cum le-ar fi repetat o viaţă întreagă.

Cu o voce grozav de răguşită, de parcă ar fi stat captivă în cutia pieptului şi acum abia se putea

strecura afară, eu am început ritualul înmormântării Kaddish:

— Binecuvântat şi preamărit fie numele Domnului în împărăţia Lui ce va să fie iar creată pentru că El vrea să-i învie pe morţi şi să le dea viaţă veşnică.

Congregaţia mi s-a alăturat:

— Lăudat fie numele Lui glorios acum şi în vecii vecilor.

În acest moment cumplit eu n-am uitat că asta fusese rugăciunea pe care însuşi tata o recitase la moartea mea simbolică.

Purtătorii l-au aşezat pe tata în mormânt în timp ce leaderul recita:

— O, Doamne, împărat al nostru, plin de înţelegere… în mare bunătatea ta, primeşte sufletul lui Rav Moses fiul lui Rav Daniel Luria care s-a ridicat dintre ai săi…

M-am cutremurat când am auzit că tata era fiul unui om al cărui nume îl purtam şi eu. Doar că bunicul meu fusese, bineînţeles, Rav Daniel Luria.

La sfârşitul rugăciunii cimitirul era atât de tăcut încât sâsâitul torţelor se auzea ca o rafală de arme. Leaderul societăţii mi-a făcut semn. Îmi ştiam datoria. Am luat hârleţul care aştepta şi am început să arunc pământ pe sicriu.

Apoi, în timp ce ceilalţi făceau la fel, şi alţii, şi alţii fără sfârşit, eu i-am şoptit mesajul mamei. După aceea m-am îndepărtat cufundându-mă în întuneric.

54
DANIEL

În timpul celor şapte zile de doliu am rămas îmbrăcat cu hainele sfâşiate şi ne-am aşezat cu toţii pe cutii sau pe scaune scunde suportând un milion de vitregii pentru a ne consola.

Viaţa parcă se oprise în loc şi această apatie nu era punctată decât de cele trei momente ale rugăciunii – în care noi, bărbaţii – recitam Kaddish.

Potrivit unui obicei străvechi, toate oglinzile din casă erau acoperite şi chiar întoarse cu faţa la perete. Nimeni nu ştia într-adevăr originea acestei practici, dar eu personal cred că a fost născocită ca să împiedice îndoliaţii să-şi privească propriile reflecţii iar vinovăţia morţii să le fie trează.

Oamenii de vază care veneau de pretutindeni pentru a-şi aduce omagiul nu-mi puteau uşura în niciun fel supărarea. Singurul lucru care îmi făcea bine era singurătatea mea. Şi în mod ironic tocmai de asta nu aveam parte.

Dimpotrivă, mama părea că se bucură de mângâierea prietenelor care o înconjurau, îndurându-le şuvoiul de sfaturi şi silabe – care cel puţin pentru sufletul ei rănit – părea să treacă drept conversaţie.

Dar inima mi se rupea pentru Eli. Având abia şapte ani, el nu era doar traumatizat de evenimentul în sine; mai era afectat şi de faptul că-i vedea pe cei mari plângând mereu şi se temea de mulţimea străinilor în haine negre ce se vânturau prin casă şi murmurau rugăciuni la orice oră.

Dar şi mai rău era că nimeni nu se gândea să-i mai acorde atenţia necesară nevoilor lui specifice. Şi eu şi Deborah eram prea orbiţi de supărarea noastră încât pur şi simplu îl neglijam.

Da, Eli înţelegea moartea în sensul abstract al cuvântului. A învăţat la şcoală că Abraham şi-a părăsit poporul său la vârsta de o sută şaptezeci şi cinci de ani şi cu toate că Matusalem a trăit până la

surprinzătoarea vârstă de nouă sute şaizeci şi nouă de ani, chiar şi el a părăsit în cele din urmă pământul. Când i s-a întâmplat asta bunicului său, totuşi fenomenul a fost mult prea complicat ca să-i poată prinde sensul. La urma urmei, cărţile lui Papa încă mai erau neatinse pe rafturi, mirosul pipei sale încă se mai făcea simţit în birou. Eli era incapabil să creadă că „Bunu" nu avea să se mai întoarcă.

L-am ţinut lângă mine în timpul rugăciunilor de seară făcându-l să înţeleagă cel puţin că slujba de Kaddish era o rugăciune specială pentru bunicul lui.

Toată lumea a observat cât de bine s-a comportat Eli. Dar, bineînţeles, nimeni nu şi-a dat seama câtuşi de puţin că era exact invers.

În timp ce surorile mele mai mari nu primeau musafiri, ele avându-i pe soţii lor să împlinească această datorie, Deborah în cea mai mare parte a timpului nu avea pe nimeni, decât pe mine atunci când şi eu mă puteam elibera de consolatorii mei bine intenţionaţi.

Ea aştepta Sabbath-ul cu nerăbdare. Nu atât din cauză că ritualul de doliu avea să înceteze în acea zi cât mai degrabă din alt motiv mult mai urgent. Atunci avea să spună Kaddish cu voce tare – în parohia păgânilor de la Templul lui Steve Goldman din Beth El.

Am fost surprins să aflu că voinţa tatei mă învia din morţi. Ultimul lui testament revela ceea ce nu spusese niciodată în timpul vieţii: că nu pierduse cu totul speranţa pocăinţei mele.

Documentul exprima speranţa că aveam să fiu îndrumat de Tatăl Ceresc să-mi accept destinul şi să-i urmez calea. Şi cum asta avea să se întâmple, el îmi dădea binecuvântarea lui cea mai fierbinte.

Dar era şi pragmatic. În cazul în care persoana la care se referea el ca la „fiul meu Daniel", (cuvântul fiu făcu să-mi tresalte inima) era incapabil să-l servească pe Domnul, el hotăra ca mantia lui să treacă pe umerii iubitului său nepot, Elisha Ben Ami, care, credea el, avea să devină un mare leader.

Mai departe, dacă se va întâmpla ca el să moară înainte ca Eli să împlinească vârsta, Papa cerea ca Rebbe Saul Luria să fie desemnat să îndrume paşii lui Eli până când avea să fie destul de mare ca să-şi poarte singur de grijă.

Deborah se afla într-o dilemă îngrozitoare. Ironia sorţii, ea care îl iubise cel mai mult era cea care fusese cel mai rău lovită de el. Doar nu trecuse prin trauma rebeliunii sale – cel puţin într-un anume sens – pentru ca acum să-i fie luat fiul! Nu născuse acest fiu dând dovadă de atâta curaj, ca acum să-l sacrifice de dragul unor dogme ale trecutului!

Stătea cu pumnii încleştaţi, răsucindu-şi batista udă de lacrimi şi îmi transmitea gândurile ei.

Încă nu-şi putea reprima consternarea. În mod ciudat, m-am trezit apărându-l pe Papa.

— Deb, încearcă să înţelegi. El s-a referit la asta ca la o *cinste.*

— Nu, a răspuns ea cu amărăciune. Este felul lui special de a mă pedepsi. Nu pot crede că undeva într-un colţişor al conştiinţei sale el n-a ştiut ce-am făcut eu. N-a putut să mă pedepsească atunci când trăia… dar o face acum.

— Nu, am insistat eu, apucând-o de umeri. Eu am refuzat, poţi să refuzi şi tu în numele lui Eli.

Cu toate astea stătea în cumpănă.

— Da, dar atunci nu vor mai avea un leader. B'nai Simcha se va dizolva…

— Uite ce, insistam eu. Un lucru îi deosebeşte pe oamenii noştri de ceilalţi şi anume abilitatea lor de a supravieţui. Îţi spun eu, Deb, că se vor descurca. Între timp, Slavă Domnului, Saul este sănătos şi puternic şi ei îl respectă. Uită-te cât sunt de nerăbdători să-l aibă ca leader până când Eli va fi destul de mare ca să răspundă pentru el.

— Da, şi atunci îl vor întreba, se împotrivi Deborah.

— Bine, i-am răspuns eu. Şi atunci el va putea spune Nu, cu propria lui voce.

Expresia feţei ei sugeră că se străduia să-mi dea dreptate.

— Crede-mă Deborah. Adu-ţi aminte vorbele lui Hillel: „Fii cinstit cu tine însuţi şi nu te simţi vinovat”.

La aceste vorbe ea se întoarse şi mă privi. Era palidă la faţă şi ochii îi scăpărau.

— Şi tu nu te simţi vinovat? întrebă ea.

M-am uitat o clipă pe deasupra, înspre uşa ce dădea spre sufrageria în care câţiva vizitatori cântau psalmi.

Cei mai mulţi erau din grupul bătrânilor conduşi de doctor Cohen care m-au pus la colţ în noaptea precedentă încercând să mă convingă să-i urmez tatei. Eu am protestat, spunându-le cât de mult mă îndepărtasem de calea cea dreaptă şi că moralmente nu eram demn de această cinste iar spiritualiceşte eram mort.

Păreau să nu ia în seamă aceste vorbe, crezând că o pocăinţă deplină avea să mă spele de păcate în ochii lui Dumnezeu. Ar fi insistat o veşnicie dacă Unchiul Saul n-ar fi intervenit, spunând:

— Lăsaţi-i răgazul să se găsească pe sine.

Între timp ritualul nostru de doliu se sfârşi iar Saul – care era văduv de aproape zece ani – se mută în casa noastră. Şi cu toate că ştiam că prezenţa lui avea să fie o mângâiere pentru mama, eram încă tulburat să-l văd aşezându-se la biroul tatei. Mai ales când m-a chemat înăuntru şi mi-a pus cea mai dureroasă întrebare existenţială.

— Spune-mi Danny, ce ai de gând să faci cu Viaţa ta?

Pur şi simplu am ridicat din umeri, incapabil să mărturisesc chiar şi acestui om atât de bun, că trăiam într-o junglă de aur şi că îmi pierdusem drumul fără nicio speranţă de a-l mai găsi.

55
DEBORAH

— Calci pe mormântul tatălui tău! strigă Malka.

Toată familia Luria se afla în păr. Era prima seară de Sabbath după cele şapte zile de doliu şi la insistenţele lui Rachel („eu conduc acum această casă"), a avut şi Danny voie să participe.

În lumea de afară timpul nu se oprise în loc şi hirotonisirea lui Deborah se apropia. Aşa că ea alesese această noapte ca pe cea mai potrivită ocazie pentru a anunţa că avea să devină rabin. Reacţia surorii sale mai mari era previzibilă. Nu însă şi vehemenţa ei.

Moartea lui Rav Moses dezvălui la Rachel o putere pe care nimeni n-o observase până atunci. Era clar că în ciuda diferenţei de vârstă soţul el îi acordase o înaltă consideraţie şi se bazase mult pe părerile ei.

Succesiunea la tronul comunităţii din Silcz mai putea fi discutată, dar în privinţa autorităţii în familia Luria nu mai încăpea nicio îndoială. În noaptea aceea Danny a văzut-o pe Rachel trecând de la Mama la matriarhat. Se ridică şi se adresă copiilor ei:

— Ascultaţi la mine, cu toţii, şi ascultaţi-mă bine! În casa asta nimeni nu va rosti vorbe de ocară.

— Malka, sări Deborah să se apere. Sunt sigură că nu ştii că noi suntem descendenţii unei femei rabin.

— Nu există aşa ceva.

— Nu-ţi flutura ignoranţa în public. A chemat-o Miriam Spira şi este o glorie a moştenirii noastre. În regulă! Poate că n-a chemat-o „Rav Miriam". Dar ea a propovăduit Legea şi datorită ei, acum la cinci sute de ani, familia Luria este încă vestită ca o familie de învăţaţi.

— Are dreptate, interveni Danny încet dar ferm. Are absolută dreptate.

— Tu, strigă Malka. Tu şi sora ta! Amândoi sunteţi ruşinea familiei!

În acest moment, încă traumatizat de moartea bunicului său şi speriat de acea revărsare brutală a sentimentelor celor mari, Eli izbucni în lacrimi. Danny îl luă şi îl împăcă.

— Nu înţeleg, unchiule Danny suspina micuţul.

— Vei înţelege într-o zi, îl asigură Danny pe nepotul lui, uşurat în sinea sa că nu trebuia să-i explice de ce unii oameni considerau minunata chemare a mamei sale ca pe o palmă pe obrazul Atotputernicului Dumnezeu.

Reacţia surorilor sale a fost atât de dură încât Deborah nu mai găsi de cuviinţă să le informeze că ea şi acceptase un amvon în alt oraş pentru anul următor. Sarcina pe care şi-o luase era una de prioritate. Majoritatea colegilor de clasă nu avuseseră curajul să-şi ia răspunderea conducerii unei congregaţii pe spesele lor şi şi-au căutat posturi de asistenţi. Puteau aşadar să-şi continue educaţia în profesia lor şi să înveţe din greşelile rabinilor seniori.

Cu rezultatele ei grozave, Deborah stabili alte criterii de apreciere şi răspunse la toate. Trebuind să facă faţă cerinţelor numirii sale, de a păstori Diaspora din New England – ca să nu mai vorbim că aproape toată viaţa ei îl avusese ca exemplu pe tata – ea n-a ezitat să se prezinte pentru postul de Rabin Senior într-o comunitate relativ tânără dar în continuă creştere.

Voise să rămână la o distanţă accesibilă de New York astfel ca Eli să o poată vedea pe bunica lui şi să-şi viziteze locurile favorite ale copilăriei sale – parcul, grădina zoologică, grădina botanică.

Nefiind însă nicio posibilitate de a reduce distanţa, Deborah îşi găsi o parohie ce-i oferea luxul de a trăi în împăduritul Connecticut. Cu toate astea avea şi acces la New York City, putând călători uşor.

Congregaţia Beth Shalom din Old Saybroox era relativ nouă. Mai mult, din cauza apropierii sale de Yale procentajul intelectualilor era ridicat. Nu mai existau orele de religie pe care Eli le frecventase la

New York şi dar la numai un sfert de oră distanţă de casa cenuşie pe care Deborah o închinase pe malul lui Long Island Sound se afla Academia Fairchild renumită pentru standardul său academic ridicat şi pentru liberalismul filosofiei sale.

În seara zilei în care acceptase oficial numirea, Deborah era atât de emoţionată că îl luă pe Eli şi se duseră la vecinul lor, Unchiul Danny, pentru a deschide o sticlă de şampanie. Într-un fel fratele ei era mult mai puţin entuziast decât se aştepta ea.

Îndată ce au rămas singuri, Deborah l-a înfruntat.

— Ai dreptate, Deborah. Nu mă înnebunesc după ideea ta, recunoscu el. Cunosc vorba renumitului cântec „Le vorbesc copacilor", dar n-am auzit încă pe nimeni care să fi primit şi răspuns. N-o să-ţi placă ce-ţi spun, dar cred că Old Saybrook este o scuză de a da bir cu fugiţii, ce-i drept o scuză atât de picturală.

— Să dau bir cu fugiţii? De la ce?

— De la viaţa normală. Te-ai gândit vreodată când ai optat?

— Da, a răspuns ea cu candoare.

— Şi vrei să fii primul rabin în istorie care să juri celibatul, da?

— Hei, Danny, protestă ea ştiind în adâncul inimii că avea dreptate. Nici n-am avut intenţia.

— Dar aşa faci, îi spuse fratele ei pe şleau. Alegând Old Saybrook te excluzi de fapt din circuit. Apoi adăugă pe un ton mai prevenitor: şi pe lângă asta or să-mi lipsească grozav conversaţiile noastre de la inimă la inimă. Tu nu eşti numai sora mea, eşti şi sfătuitorul meu spiritual.

— Mai există şi telefonul…

— Zău Deb, ştii că nu-i acelaşi lucru.

— Ei, poţi să vii la noi în weekend, îl linişti ea afectuos pe fratele ei. Şi oricum mai avem două luni întregi cu nopţi de vară în care poţi să-ţi descarci inima.

Din nefericire, săptămânile care au urmat, Danny n-a reuşit în niciun fel să-şi adune curajul pentru a se

încrede în sora lui şi a-i mărturisi pentru ce se ruga în mintea lui şi ce anume îi frământa conştiinţa.

Că banii pe care îi încasase congregaţia şi care fuseseră salvarea lor, nu fuseseră chiar banii lui.

Întrucât avusese la dispoziţie mai puţin de o zi ca să adune aşa o sumă uriaşă, el nu fusese în stare să-şi transforme propriile lui rezerve la timp. Din această cauză, ceea ce făcuse el, fusese un act disperat de subtilizare computerizată, adică de „împrumut" temporar din stocul firmei McIntyre & Alleyn. Ca să se pună la adăpost, el a restituit suma în mai puţin de o săptămână – cu profit, bineînţeles. Dar nu există nicio justificare şi după litera legii sfârşitul fericit nu scuză metodele necinstite.

Şi într-o zi – mai devreme sau mai târziu – nu va putea scăpa de consecinţe.

PARTEA a V-a

56
TIMOTHY

Părintele Joe Hanrahan aştepta ia intrarea Aeroportului JFK când avionul lui Timothy îşi descărca pasagerii. A urmat din nou controlul de rutină.

— Cum ai reuşit să treci de pază? întreabă Tim oprindu-se în loc de surpriză.

— A fost uşor, fiule, clipi din ochi bătrânul lui paroh. Nu m-a costat decât o jumătate de duzină de binecuvântări. Băieţii de la controlul imigrărilor sunt flăcăi cumsecade.

Apoi se îmbrăţişară.

— Tim, băiatul meu, spuse pastorul cu adâncă afecţiune. Mă bucur să te văd din nou, mai ales cu sutană. De fapt e singura schimbare. Arăţi ca acelaşi şcolar care arunca cu pietre în fereastra rabinului.

— Nici dumneavoastră nu v-aţi schimbat, Părinte Joe, spuse Tim plin de emoţie, cu toate că am auzit că dioceza s-a schimbat.

— Poţi să spui şi aşa, recunoscu bătrânul în timp ce se îndrepta spre Controlul Paşapoartelor. Mătuşa ta şi unchiul au rămas singurii irlandezi care nu s-au mutat în Queens. Toate figurile vechi s-au dus. Şi, după cum ştii, ne confruntăm acum cu un val uriaş de imigranţi hispanici.

— *Jo lo se,* răspunse Tim poticnindu-se. *Estoy estudiando como un loco.*

— Trebuia să mă aştept să fii pregătit, răspunsa Hanrahan zâmbind. Oricum, am întâmpinat unele greutăţi de-a lungul timpului dar Părintele Diaz mi-a fost de mare ajutor. Am celebrat una dintre slujbele de duminică chiar în limba spaniolă. Nostim, cei mai noi enoriaşi ai noştri pot părea ciudaţi din multe puncte de vedere dar nu în ceea ce priveşte credinţa. Sunt foarte pioşi.

— Deci, presupun că şcoala parohială este tot înfloritoare, trase Tim concluzia.

— Oh, nu chiar, răspunse Hanrahan tuşind nervos. Mai avem încă grădiniţă şi ciclu primar, dar pentru restul, tinerii trebuie să meargă cu autobuzul până la St. Vincent. Ca s-o spun pe şleau, cea mai mare parte a credincioşilor noştri par a se fi îndepărtat. Dacă n-ar fi bătrânii, biserica ar fi goală.

În sufletul lui Tim apăru o umbră la perspectiva de a vedea ferestrele întunecate ale şcolii.

— Păcat, spuse el, că nu punem instruirea pe primul loc.

— Ar fi trebuit să lămureşti asta cu prietenii tăi de la Roma, oftă bătrânul preot.

Tim nu ştia cum să interpreteze acest comentariu. Ştia oare pastorul ceva despre cercurile elevate în care se mişcase el în ultima vreme? Foarte posibil că nu. Nu făcea decât să-şi exprime frustrarea la perspectiva de a părăsi o parohie mai puţin populată decât o primise.

— Evident, te aşteaptă o cameră la rectorat, continuă Hanrahan. Dar am să te rog să mă ierţi, am dat dovadă de egoism.

— Nu înţeleg.

— Mama mea a murit acum trei ani.

— Îmi pare rău, îl întrerupse Tim încet.

— Ei, avea nouăzeci şi trei de ani, era aproape surdă şi probabil că e mai bine să fie acolo unde să-i poată auzi pe îngeri cântând. În orice caz, eu mai locuiesc în vechiul nostru apartament şi mi-am luat libertatea să pregătesc unul din dormitoare pentru tine. Cinstit, aş fi mai mult decât încântat de companie, băiete.

— Bineînţeles, Părinte, răspunse Tim.

Hamalul care cărase valiza lui Tim până la maşina lui Hanrahan refuză bacşişul şi doar îi rugă pe cei doi preoţi să se roage ca nevasta lui care era însărcinată să-i facă băiat de data asta.

Câteva minute mai târziu, când au intrat pe autostrada Brooklyn – Queens, preotul mai în vârstă comentă:

— Doamne, sunt recunoscător că voi mai avea plăcerea companiei tale încă puţin.

— V-aţi pus în gând să muriţi? glumi Tim.

— Nu, nu încă multă vreme de aici încolo. Doar că… Făcu o pauză şi apoi spuse prevenitor: am auzit că nu vei rămâne multa vreme în Brooklyn.

— *Bendigame, Padre. He pecado. Hace dos semanas que no he confesado.*

Ca pastor, Tim găsi că era destul de greu să stea de partea cealaltă a cortinei. O parte din el încă îl găsea nedemn de a îndeplini datoriile de preot, în special în rolul de confesor.

De dincolo de paravan, un soţ tânăr cerea iertarea pentru infidelitatea sa.

— Nu m-am putut abţine, Părinte, protestă el. Femeia aceasta unde lucrez eu, mă tachina mereu. Apoi penitentul trase adânc aer în piept. Presupun că m-am minţit singur. Trupul meu a vrut-o. Pur şi simplu nu m-am putut controla. Începu să suspine încetişor. O, Doamne! Voi primi oare iertarea pentru ceea ce-am făcut?

Apoi veni momentul când Tim trebui să admonesteze, să apere legea, să-l pedepsească pe păcătos. Se simţea ipocrit.

— Fiule, spuse el. Dumnezeu pune uneori ispite în calea noastră ca să ne încerce devotamentul. Şi în aceste situaţii noi trebuie să dăm dovadă de cea mai mare forţă şi să ne dovedim puterea credinţei noastre.

Cu ajutorul lui Ricardo Diaz, Tim învăţă să ţină slujba în limba spaniolă şi se implică total în datoriile lui pastorale. Uneori nu părăsea biserica decât aproape de miezul nopţii. Cu toate acestea, care dintre enoriaşi şi-ar fi închipuit că Părintele Timothy se temea să meargă pe străzi ziua – de teamă să nu vadă ceva care i-ar fi putut aduce aminte de Deborah Luria?

În cele din urmă tensiunea deveni prea mare. Se hotărî să cerceteze, sperând că îşi va satisface curiozitatea.

Alese o zi ploioasă de duminică. Se potrivea cu pălăria lui neagră şi cu haina de ploaie cu gulerul ridicat pentru a-l proteja de vântul care l-ar fi putut da de gol atunci când avea să se apropie de vecinătatea familiei Luria.

Ploaia îl udă până la piele. Vântul îi făcea pe ceilalţi să fie mai atenţi la umbrele decât la trecătorii de pe stradă.

Merse mai întâi la sinagogă. Se afla încă acolo, aproape la fel deşi literele ebraice încrustate deasupra uşii erau uşor şterse iar clădirea părea împovărată de ani.

La câţiva metri mai încolo era teritoriul în care el trebuia să stingă luminile pentru evreii credincioşi, vineri noaptea – cu mulţi ani în urmă, aproape o viaţă de om.

Aici a întâlnit o evreică pioasă.

Merse mai departe, cu toate că la fiecare pas mersul îi era şi mai greoi. În cele din urmă ajunse în faţa casei lui Rav Moses Luria şi rămase privind fix la ea. Se uită la fereastra pe care o spărsese – când a fost asta? *Acum o eternitate?*

Un bărbat mai în vârstă cu părul alb observă figura străină ce stătea nemişcată în faţa casei rabinului. Teama lui exagerată de străini îl făcea suspicios.

— Scuzaţi-mă domnule, pot să vă ajut cu ceva? întrebă el.

Spre marea uşurare a bătrânului evreu, străinul răspunse în yddish:

— Mă întrebam dacă asta mai este casa Rabinului Silcz.

— Desigur. Cum ar putea să nu fie? Ce, vii de pe Marte, sau de unde?

— Şi rabinul e sănătos?

— Şi de ce n-ar fi rabinul sănătos? întrebă omul. Rav Saul se bucură de o sănătate bună – apere-l Dumnezeu de Ochiul Răului.

— Rav Saul? întrebă Tim, încurcat. Nu e Rav Moses rabin de Silcz?

— Oy Gotenyn, dar eşti în urmă cu totul, domnule! Unde-ai fost când Rav Moses a plecat la ceruri, Odihnească-se în pace!

— Rav Luria a murit? încremeni Tim. Asta-i îngrozitor.

— Mai ales când se întâmplă în asemenea circumstanţe tragice, dădu din cap omul cu barbă.

— Ce circumstanţe? întreabă Tim. Şi de ce nu este Daniel succesorul lui?

Bătrânul deveni circumspect.

— Ştii ceva, domnule? Cred că pui prea multe întrebări. Poate că nu ştii aceste lucruri pentru că nu e treaba dumitale să le ştii.

— Eu, oh! Îmi pare rău, răspunse Tim perplex. Întreb tocmai pentru că mi-a fost prieten… cu mulţi ani în urmă.

— Ei bine, „cu mult timp în urmă" este foarte mult, filosofă bătrânul. Oricum domnule, îţi doresc drum bun, înapoi în lumea căreia îi aparţii.

Bărbatul se uită la el. Tim mai rămase un pic să se uite la casa Luria încercând să extragă din tăcerea cărămizilor tragedia care se întâmplase.

Mulţumindu-i informatorului său zgârcit el se îndepărtă. Plecă să celebreze slujba de seară în limba spaniolă.

Tim îşi dădu seama treptat că dorinţa lui de a se întoarce la St. Gregory se datora cel puţin parţial – dacă nu total – preferinţei de a fi aproape de locul în care trăise odată Deborah. Să meargă pe străzile pe care mersese şi ea. Să-şi imagineze că ar putea s-o vadă apărând de după colţ, chiar la braţul cuiva.

Acum regreta că nu se gândise mai bine înainte de a hotărî să se întoarcă. Pentru că ăsta era purgatoriul pe care abia dacă-l putea suporta. O autoflagelare care-i golea sufletul de pasiunea pentru munca lui sacerdotală. Lucru care îl făcea pe jumătate bărbat, pe jumătate preot – nici-unul dintre ei întreg, ci mai degrabă nişte rataţi.

Dacă prin asta Atotputernicul îl încerca, atunci el eşuase şi nu putea acum decât să aştepte temător

răsplata Lui – să se întrebe sub ce formă avea să vină.

Atunci, spre veşnica lui agonie, află.

Tim se simţea cel mai bine când se ducea la şcoala parohială. O vizita adesea şi îi învăţa pe copii rugăciuni şi cântece religioase încercând să trezească în ei dragostea de Dumnezeu.

Încerca să treacă peste ieşirile lor, împărtăşind în aparenţă responsabilitatea de a-i păstori, în realitate însă se simţea mult mai în siguranţă în compania lor.

Într-o dimineaţă însorită s-au dus să viziteze grădina botanică. Vremea era frumoasă iar inima îi era uşoară. Cu toate că împrejurimile erau aproape de nerecunoscut, frumuseţea florilor rămăsese neschimbată.

Se simţea din nou tânăr. Şi pur.

Era atât de cald încât copiii puteau chiar să se aşeze pe iarbă să-şi mănânce sandwich-urile şi să bea lapte. Călugăriţele l-au rugat pe Tim să spună câteva cuvinte.

Inspirat de frumuseţea naturii din jurul lor el a citat din cuvântarea lui Christos pe Munte.

— Uitaţi-vă la crinii câmpului, cum cresc! spuse el făcând un gest larg cu mâna. Ei n-au nevoie de găteală cum n-au nevoie nici de spini. Şi cu toate astea, vă spun vouă, că însuşi Solomon cu toată fala lui…

Rămase mut în mijlocul propoziţiei. La mai puţin de cincizeci de paşi de locul unde se aflau ei, o mamă brunetă cu băieţelul ei de mână, se plimbau zâmbind şi sporovăitul cu o altă femeie scundă şi cu părul alb.

Nu încăpea nicio îndoială că era Deborah împreună cu mama ei. Şi copilul ei.

Dându-şi seama că grupul copiilor cu care venise se uita la el, se strădui să-şi găsească în cele din urmă cuvintele:

— Aşadar Dumnezeu a împodobit astfel pământul cu iarbă. Oare El n-a împodobit şi sufletul tău? Şi străduindu-se să-şi controleze emoţiile o întrebă apoi

pe o fetiţă: Dorie, ce crezi că a vrut să spună Isus prin asta?

Şi în timp ce fetiţa se ridică să răspundă, Tim mai urmări odată cu privirea dincolo de grupul lor.

Abia mai putea zări la distanţă. Dar chiar şi aşa era suficient ca să-i sfâşie inima. Deborah se întorsese acasă. Măritată cu altul. Cu cineva pe care-l iubise destul ca să-i facă un copil.

În aceeaşi seară se duse în sufragerie şi îşi turnă un pahar mare cu whisky, apoi întorcându-se în camera de zi îşi trase un scaun la fereastră şi o deschise ca să lase vântul să-i mângâie faţa.

Luă o înghiţitură şi apoi începu să se mustre singur.

De ce eşti aşa surprins, pentru Dumnezeu? Ţi-ai închipuit cumva că o să se facă vreo călugăriţă iezuită care să aprindă candela pentru tine în fiecare seară? Tu, irlandez netot! Ea şi-a văzut de viaţa ei. Te-a uitat… Apoi se ridică şi închină paharul:

— În sănătatea ta, Deborah Luria. M-ai şters din minte. Nu te-ai mai gândit… la ce-a fost între noi.

Mai luă o sorbitura şi lăsă alcoolul să-i învăluie emoţiile. La început n-a realizat, dar lacrimile începuseră să-i şiroiască deja pe obraji.

În cele din urmă murmură destul de tare:

— Dracu să te ia Deborah! Nimeni nu te poate iubi nici pe jumătate cât te iubesc eu.

57
TIMOTHY

Tim nu îndrăzni să telefoneze de la telefonul parohial şi nici de acasă de la Părintele Hanrahan, întrucât Sora Eleonor care vedea de treburile casei de ani de zile, putea veni în orice moment.

Simţindu-se vinovat de gândul lui ascuns, cumpără o copie a Tabletei înmânându-i vânzătorului cinci dolari şi cerând să-i dea fise pentru telefon.

— Ai de gând să joci popice, Părinte? glumi bătrânul.

— Exact, domnule O'Reilly.

Se şi gândise ce telefon să folosească, temându-se să nu fie descoperit din întâmplare de vreun enoriaş.

În disperare de cauză luă metroul până la Fulton Street şi găsi o clădire cu birouri care avea şi telefon public şi unde era sigur că n-avea să fie nici văzut nici auzit.

— Alo, Tim? Mă bucur să te aud.

— Sunt recunoscător Eminenţa Voastră că aveţi timp să vorbiţi, cu mine la telefon.

— Nu te prosti. Întotdeauna mă bucur să aud de tine. Drept să-ţi spun, asta cade la fix căci tocmai aveam de gând să te sun eu. Ce ai de gând?

— Eminenţă, răspunse Tim. E foarte greu de spus…

— Tim, simt oarecare disperare în vocea ta. Sper că nu ţi-ai pierdut încrederea? Aici în Boston, preoţii renunţă pe capete.

— Nu, nu, se grăbi Tim să spună. Dar nu vă pot explica la telefon. Aş putea trece pe la dumneavoastră să vorbim între patru ochi?

— Bineînţeles. Ţi-aş propune mâine dimineaţă, dacă te trezeşti devreme.

— Mulţumesc, Eminenţă, oftă Tim uşurat.

Reşedinţa Cardinalului, situată pe dealul Brighton, răspundea cu greu standardelor romane,

dar fusese odată o fortăreaţă puritană şi era destul de prosperă.

Tim aştepta nervos pe o bancă la capătul unui coridor placat cu marmoră. Zece minute mai târziu uşile mari de mahon se deschiseră şi secretarul cardinalului, un cubanez tuciuriu şi lat în umeri îi făcu semn vizitatorului să intre. El însuşi rămase blocat când Mulroney veni până în uşă, cu toată corpolenţa lui, şi îi strigă:

— Intră fiule! Bine-ai venit pe pământul făgăduinţei, unde curge laptele şi mierea.

Îl îmbrăţişă pe Tim şi îl conduse într-un mic salonaş adresându-se preotului cubanez ce venea din urmă:

— Părinte Jimenez vrei să ne aduci un ceai? Apoi adresându-se lui Tim, să trecem la subiect. Te-aş fi invitat la prânz dar trebuie să iau masa cu comitetul de la Boston College. Încerc să-mi păstrez teritoriul în timp ce ei îmi bat capul cu problema banilor. Cred că te pot cruţa de astfel de chestiuni până când vei ajunge cardinal.

Apoi eminenţa sa se lăsă pe spate în fotoliul tapisat în piele a cărui culoare se asorta cu veşmintele lui.

— În regulă, fiule, spuse el. Nu ţi-am văzut niciodată privirea atât de întunecată. Eşti nefericit. Spune-mi ce s-a întâmplat?

Tim petrecuse noaptea dinainte întrebându-se ce pretext să găsească, ce poveste să încropească şi, sigur, dacă va fi nevoie, ce minciună să spună pentru a-l determina pe cardinal să-l transfere din Brooklyn.

— E nostim, Tim, remarcă Mulroney. Te-am cunoscut pe când erai un seminarist cu tuleie-n barbă, apoi student la Roma şi în tot acest timp parcă n-ai îmbătrânit nici cu o zi. Astăzi văd însă o umbră pe faţa ta. Îmi închipui că te afli în grea cumpănă. Şi nu vreau să mă refer la ce mi-ai spus la telefon dar cred că eşti dezamăgit de preoţie. Am dreptate?

— Nu, Eminenţa voastră, răspunse Tim repede. Deloc. Doar că…

N-a mai putut să-şi ducă gândurile până la capăt. Apoi dintr-o dată – cu orice risc – a hotărât că adevărul era cel mai bun.

— Este vorba despre o femeie…

Prelatul se luă de cap cu mâinile şi murmură:

— Tată Atotputernic, ştiam eu că asta trebuie să fie.

— Nu mă înţelegeţi greşit, îl întrerupse Tim repede. Am vrut să spun că a *fost.* Trăia în parohia mea…

— Da?

— Dar asta cu mult timp înainte de a fi hirotonisit; adaugă el frenetic. Eram seminarist – şi, da – am păcătuit cu ea. Ezită o clipă apoi spuse: am iubit-o din toată inima.

— Şi acum? întrebă cardinalul neliniştit.

— Acum m-am întors şi am văzut-o din nou. Este insuportabil.

— Este căsătorită? îl întrerupse prelatul.

— Are cel puţin un copil, răspunse Tim dând din cap.

— A, bine! nu se putu abţine cardinalul să nu-şi exprime satisfacţia. V-aţi vorbit?

— Nu. Am văzut-o de departe. Dar a fost…

— O amintire dureroasă? îi descusu omul bisericii, punând destulă simţire în cuvintele sale.

— Exact. Asta a fost. Nu cred că voi supravieţui mult la St. Gregory fără să nu înnebunesc.

Încântat, Părintele Jimenez intră cu tava cu ceai şi cu biscuiţi cu unt. În timp ce o aşeza pe masă cardinalul Mulroney ridică privirea şi îi zâmbi:

— În regulă Roberto, poţi s-o laşi aici.

Secretarul lui se înclină reverenţios şi ieşi repede.

Cardinalul îşi întoarse privirea la Timothy ai cărui ochi albaştri exprimau nelinişte şi îi spuse:

— Părinte Hogan, tocmai începusem să mă întreb dacă mi s-a pus încrederea la încercare. Dar, slavă Domnului, ai făcut lumină.

— Nu înţeleg.

— Tim, de când am fost onorat cu Arhidioceza Bostonului, am tot căutat un pretext să te transfer

astfel ca să pot privi fără telescop evoluţia stelei tale. Şi ocazia potrivită a apărut chiar înainte, cu câteva zile de a suna tu. Făcu o pauză şi adaugă pe un ton îndurerat: Îmi pare rău ca circumstanţele sunt oarecum nefericite. Cât ai fost la St. Gregory nu s-a întâmplat să te întâlneşti cu un flăcău pe nume Matt Ridgeway?

— O dată sau de două ori. Era cu doi ani înaintea mea şi mi-au plăcut întotdeauna articolele lui în *Latinitas.* Avea aşa un simţ al umorului – ca să nu mai vorbesc de cât de bine stăpânea limba.

— Nu-ţi imaginezi cât de mult a făcut el pentru studiul limbii latine în şcolile noastre, continuă cardinalul. L-am desemnat şef de catedră la Latină şi a colindat în lung şi în lat Commonwelth-ul ca să vorbească credincioşilor ca de la om la om, oftă prelatul. A fost un tânăr atât de talentat…

— A fost, Eminenţa voastră? Este bolnav?

— Ca să fiu cinstit, răspunse sumbru Mulroney, plecarea lui este simptomatică. Este un fel de boală ce macină Biserica însăşi. Vrea să se căsătorească. Spune că nu poate suporta singurătatea. Şi asta-i culmea, acest lucru chiar şi eu pot să-l înţeleg.

— Da, Eminenţă răspunse Tim, impresionat de intimitatea bruscă a conversaţiei lor.

— Fac tot ce pot ca să-l ajut pe Matt să-şi obţină laicizarea la Roma, dar lucrurile astea sunt foarte dificile. Mă gândesc la Curia papală nu mai vorbesc de Sfinţia Sa. Cred că Ioan al XXIII-lea a fost un pic îngrijorat de mulţimea deficienţelor când „a deschis fereastra”. În orice caz Tim, Arhidioceza din Boston a rămas fără şef de catedră la Limbile Clasice şi fără un candidat puternic pe umerii căruia să cadă povara. Sigur asta le va face pe autorităţi să privească favorabil transferul tău imediat. Cât de repede te poţi mută?

— Pot discuta asta cu Părintele Hanrahan? N-aş vrea să-i fac niciun fel de greutăţi.

— Bineînţeles, Tim. Dar sunt sigur că bătrânul meu prieten şi succesor la Episcopia Brooklyn-ului îşi va găsi un alt A.P. la timp ca tu să poţi lua postul

în primire pe patru iulie. Atunci vom sărbători evenimentul de două ori. Privind la ceas, cardinalul mai spuse: o, doamne, dacă nu ajung la timp nu voi mai reuşi niciodată să apăr credinţa în faţa Decanilor de la B.C.

Înainte de a se îmbrăca pentru întoarcerea lui grăbită, Tim încearcă să-l sune pe Părintele Joe la biroul parohiei, pentru a-i împărtăşi vestea cea bună, dar i se spusese că Hanrahan plecase acasă.

Exact în acel moment răsună ultimul apel pentru zborul său. Se repezi să se îmbarce în avion simţindu-se dintr-o dată uşurat ca şi cum şi-ar fi luat o piatră de pe inimă.

58
TIMOTHY

Tim sosi acasă un pic după ora opt seara şi simţi pe data că s-a întâmplat ceva îngrozitor.

Nu era decât o farfurie pe masă iar bătrâna Soră Eleonor stătea ca o statuie cu o expresie de teamă pe figură.

— Ce s-a întâmplat, Nell? Unde este părintele Joe? Se simte rău cumva?

— Nu, nu, răspunse ea. Dar a trebuit să plece repede ca să dea Ultima împărtăşanie – după câte am înţeles eu.

— Da. „Miruirea Bolnavului", răspunse Timothy neliniştit. Cine este pe moarte? Călugăriţa păli brusc:

— Nu ştiu. Cineva bolnav de pneumonie, răspunse ea nervos. Îmi scapă numele.

— Spune-mi, cine este! îi porunci el simţind că îi ascunde ceva.

— Mama ta, Părinte Tim, răspunse Sora clipind des, înfricoşată. S-a dus s-o vadă pe mama ta. Au sunat de la spital şi au spus că ea a întrebat de el.

Mama lui?

Dacă Tuck şi Cassie l-au obligat să creadă că mama lui era incapabilă să vorbească inteligibil – şi chiar să-şi recunoască propriul fiu – atunci cum a putut ea să fie atât de lucidă pe patul de moarte ca să-şi amintească de Părintele Hanrahan. Şi să trimită după el?

Tim alergă la biroul parohiei şi scotoci frenetic în sertar după cheile minibuzului în timp ce-l interoga pe Părintele Diaz despre ruta cea mai scurtă până la Mount St. Mary's Nursing Home. Năvăli apoi în stradă, urcă la volan şi se precipită o clipă încercând să pornească motorul. Porni în trombă.

Tim apăsă pe acceleraţie, conducând maşina imprudent. Era aproape un act sinucigaş ca şi cum s-ar fi temut că ce avea să afle în această noapte, avea

să-i schimbe viaţa atât de mult încât ar fi putut tot atât de bine să-şi piardă şi drumul.

După o oră şi jumătate s-a oprit să alimenteze cu benzină şi observă maşina veche a lui Hanrahan în parcarea de la Howard Johnson. În timp ce vânzătorul îi umplea rezervorul el se repezi în salon unde îl găsi pe bătrânul preot sorbindu-şi ceaiul pentru a-şi calma nervii.

Tim nu mai avea timp de etichetă.

— Bine, Joe, spuse el brutal. Nu mă mai minţi. De ce nu m-au lăsat niciodată s-o văd pe mama? Merg cu tine restul drumului, aşa că ai timp să-mi povesteşti *totul.*

Abia se putea abţine să nu-l ia şi să-l scuture pe bătrânul preot.

Cinci minute mai târziu, erau la drum din nou, Tim conducând – şi Joe încercând nervos să-i explice.

— Vezi tu, Tim, ea avea halucinaţii. Spunea tot timpul lucruri care îţi rupeau inima.

— Adică, ai auzit-o?

— Da, recunoscu preotul slab. A fost datoria mea de pastor.

— Şi cu datoria mea, de fiu cum rămâne?

— Datoria ta era să trăieşti, băiete.

— Toţi anii ăştia m-aţi minţit, se înfurie Tim.

Hanrahan era tăcut când au ieşit de pe autostradă şi au început să urce pe un drum îngust şi bătut de vânturi. După nici douăzeci de minute au ajuns la spital.

Aici Tim şi-a găsit răspunsul la întrebări.

Coloane de piatră şi un gard din fier forjat. Două linii subţirele indicau: Mount St. Mary’s Nursing Home.

Tim era prea agitat ca să comenteze încercarea palidă de a îndulci cuvântul „azil”. Singurul lucru la care se gândea era că după atâta durere ajungea în sfârşit la destinaţia dorită încă din copilărie.

Erau aşteptaţi în uşă de un trio de călugăriţe, una dintre ele părând să fie Maica Superioară.

— Părinte Joseph, îl întâmpinară ele cu teamă şi iubire amestecată.

— Bună seara surorilor. Îmi pare rău că ne vedem într-o ocazie atât de tristă. Oh, el este noul meu asistent, Părintele Timothy.

Două dintre ele n-au acordat nicio semnificaţie specială prezenţei lui Tim. A treia, o novice la cei douăzeci de ani ai săi nu se abţinuse însă să privească feţele preoţilor fără a vedea dincolo de ele pe bărbaţi.

Cele două surori ce-l flancau pe Hanrahan l-au condus pe un coridor întunecat.

Câţiva paşi mai în urmă, tânăra călugăriţă se întoarse spre Tim şi şopti:

— Părinte, vă rog să nu vă simţiţi ofensat. Dar mă izbeşte asemănarea ochilor dumneavoastră cu ai ei.

— Da, şoptise el încet. Sunt fiul ei.

— La fel mă gândeam şi eu, şopti ea. Margaret vorbea adesea de dumneavoastră.

Vorbea? strigă cugetul lui.

— Ce spunea? întrebă cu voce tare.

— Ei, răspunse călugăriţa tânără. Aiura, după cum sunt sigură că ştiţi. Cu respectul cuvenit, e clar că nu sunteţi Mesia.

— Nu, spuse Tim abia auzit. Dar din ce spunea, ce avea vreun sens?

— Că sunteţi „superb”, se înroşi călugăriţa. Vorbea despre ochii dumneavoastră.

Abia dacă m-a văzut o săptămână sau mai mult, se gândi Tim, şi îşi mai aducea aminte de figura mea…

— Soră, care-i diagnosticul exact?

— Nu ştiţi nimic? întrebă novicea uimită. Ei bine, dacă-i citiţi fişa – şi sunt acolo însemnări de mai bine de douăzeci şi cinci de ani – cuvântul care pare să fie constant este „schizofrenie”.

— Ce mai spun rapoartele, întrebă Tim repede în timp ce-l văzu pe Părintele Joe şi cele două infirmiere dispărând după colţ.

— Ei bine, în ultima vreme *condiţia* ei s-a înrăutăţit din cauza unei demenţe senile. Şi

bineînţeles pneumonia i-a ridicat febra. Mă tem că aţi venit să asistaţi la sfârşitul ei, Părinte.

— Sunt pregătit, răspunse Tim privind în gol.

Ca să nu mai vorbim că se pregătise pentru acest moment toată viaţa.

La capătul coridorului lung şi tăcut o rază de lumină licărea pe linoleumul întunecat. Uşa era deschisă. Părintele Hanrahan şi cele două călugăriţe mai în vârstă intraseră deja.

Timothy era speriat până în măduva oaselor. Călugăriţa tânără sesiză acest lucru şi îi atinse cu blândeţe mâneca în timp ce intrau în cameră.

Ceea ce vedea Timothy nu era o persoană. Era o fantomă scheletică. Şuviţe încurcate de păr alb îi încadrau faţa zbârcită şi scofâlcită. Singurul amănunt care amintea de o fiinţă umană erau ochii.

Ochii lui.

În ciuda *cateterelor* femeia împingea barele care încadrau patul. Tuşea îngrozitor având plămânii plini de lichid.

Atunci ochii lor s-au întâlnit.

Margaret Hogan a rămas privind fix. Aşa nebună şi muribundă cum era a ştiut imediat cine intra în viaţa ei, exact la sfârşit.

— Tu eşti… Timothy, spuse ea răguşit. Eşti fiul meu.

Era gata să i se rupă inima. Când un nou val de nebunie îi răvăşi conştiinţa.

— Nu, tu eşti îngerul Gabriel sau Mihail sau Ilie care ai venit să mă iei la ceruri…

Tim încercă să-i atragă atenţia Părintelui Hanrahan făcându-l să recunoască faptul că chiar şi acum când era în mâna morţii Margaret Hogan îşi recunoscuse fiul.

Cât de mult ar fi contat pentru ea dacă l-ar fi văzut în urmă cu şaisprezece ani când Tuck Delaney l-a bătut atât de rău pentru încercarea de a o vedea? Conspiraseră cu toţii să-l ţină departe de ea.

— Aş vrea să plecaţi cu toţii, murmură Tim cu un calm glacial.

— Dar Părintele Hanrahan este… spuse Maica Superioară neînţelegând.

— Sunt fiul ei, mărturisi Tim încetişor.

Bătrânul le făcu semn surorilor să plece. Atunci Timothy a rămas singur cu femeia care îi dăduse viaţă.

— Margaret, spuse el străduindu-se să-şi păstreze calmul. Putem discuta?

Ea se uită la el fără să-l vadă.

— Am venit să te mirui, adăugă el.

— Adică, ultima împărtăşanie, spuse ea.

— Da, aprobă Timothy din cap.

Părintele Hanrahan îşi lăsase geanta pe măsuţă şi Tim luă patrafirul şi şi-l puse pe umeri. Ţinea în mână o sticluţă cu ulei în timp ce se aşeză pe o parte a patului în care se afla mama lui, întrebându-se cât timp avea să mai fie lucidă. Tusea puternică îl făcea să se teamă.

Încercă să se poarte ca un pastor. Era prea târziu pentru el să se mai poarte ca un fiu.

— Margaret Hogan sunt gata să-ţi ascult mărturisirea, îi spuse el încetişor…

Mama lui acţiona din reflex. Se închină şi mormăi:

— Binecuvântează-mă părinte, pentru că am păcătuit. Au trecut trei sute de ani de când nu m-am mai mărturisit…

O, Doamne, gândi Tim.

Ea începu să bodogănească despre îngeri, vrăjitoare, demoni. Spunea că ea era mama Mântuitorului.

Tim îşi acoperi ochii cu mâinile prefăcându-se că ascultă dar încercând să nu plângă.

Atunci, ca o rază de soare străbătând uraganul, ea avu un moment de luciditate.

— Tu nu eşti preot adevărat. Tu eşti băiatul meu îmbrăcat ca un preot. Tu eşti Timmy al meu, nu-i aşa?

Paradoxal era mai afectată de normalitate decât de nebunia ei.

El încercă să-i răspundă calm:

— Da, mamă. Sunt Timothy. Dar acum am crescut mare.

— Şi te-ai făcut preot? O expresie confuză îi brazdă faţa. Nimeni nu mi-a spus că băieţelul meu era omul lui Dumnezeu, se holbă ea pur şi simplu la el.

Acesta era momentul. Singura ocazie ca să întrebe.

— Mamă, cine a fost tatăl meu?

— Tatăl tău?

— Te rog, încearcă să te concentrezi, o îndemnă el. Spune-mi, cine a fost?

— De ce? Bineînţeles că a fost Isus, se uită ea la el şi zâmbi.

— Isus? încerca vocea lui s-o readucă la raţiune. Nu poate să fie Isus. El se află de-a dreapta Tatălui. Încearcă să-ţi aminteşti. Ştiu că asta s-a întâmplat de mult.

— O, da, făcu ea din cap. E atât de mult şi eu am uitat. Nu pot să-mi amintesc. Nu, nu. Sunt sigură acum că a fost Moise.

— Moise?

— Bineînţeles, spuse ea cu o privire pierdută. Da, îmi amintesc acum. Moise a venit să mă vadă într-o noapte. El mi-a spus că voi avea un fiu.

— Un fiu? strigă Tim la ea. Şi eu sunt acel fiu?

Ea se uită din nou la el:

— Nu, tu eşti un preot. Ai venit să-mi dai ultima împărtăşanie ca să mă pot duce în braţele lui Moise din nou şi să-l văd pe copilul meu, Isus.

Tim simţi un gol în stomac. De ce nu pot ajunge la ea? De ce n-o pot face să-mi spună? apoi din senin, ea izbucni:

— O, părinte binecuvântează-mă căci am păcătuit cu… Am păcătuit cu…

Dar nu-şi putu rosti vorbele până la capăt. Căzu pe pernă şi îşi dădu ultima suflare.

Uimit, Tim acţionă ca preot îndeplinindu-şi funcţiile canonice. O mirui şi îi dădu iertarea.

— În numele Tatălui. Şi al fiului. Şi al Sfântului Duh.

Se ridică, şi privi în jos la ea. Apoi se aplecă şi o sărută pe frunte şi în cele din urmă se întoarse şi plecă.

59
TIM0THY

— Întrucât atotputernicul Dumnezeu a chemat-o pe sora noastră Margaret la el, încredinţăm trupul ei pământului din care-a fost făcută…

— Amin, rosti Timothy, urmat de ceilalţi îndoliaţi care se strânseseră la mormântul lui Margaret Hogan.

Nu erau mulţi. Doar fiul ei, sora şi cumnatul şi două din cele trei fiice ale lor. Cea de-a treia, Bridget, se măritase şi trăia la Pittsburg şi nu găsise de cuviinţă să facă atâta drum pentru a participa la funeraliile unei persoane pe care n-a cunoscut-o niciodată.

După ce aruncară cu toţii o mână de pământ pe sicriul Margaretei, Părintele Hanrahan citi: „Nu vă lăsaţi”. Apoi sfârşi cu cuvintele adresate de Isus lui Toma: „Eu sunt calea, adevărul şi viaţa; nimeni nu va veni la Tatăl în afară de mine”.

Preotul dădu semnalul pentru încheierea serviciului, religios, iar ei se risipiră prin cimitir.

Tim rămase lângă mormântul mamei sale, vorbind cu ea în moarte aşa cum i se adresase în viaţă, doar că acum adresa cuvintele unei persoane invizibile.

Şi în timp ce se alătură grupului îl auzi pe Tuck Delaney, acum gras şi chel, plângându-se Părintelui Hanrahan:

— De ce n-a ţinut nimeni o cuvântare? întrebă el cu o notă de iritare.

— Îmi pare rău, Tuck. Fiul ei a cerut asta.

Unchiul său privi la Tim care răspunse solemn:

— N-am vrut să ascult un potop de vorbe deşarte. Şi pe lângă asta mă sufoc de atâta falsitate.

— Zău, Timmy, îl dojeni ofiţerul Delaney. Asta te-au învăţat la preoţie?

— Lasă-l în pace, interveni Părintele Hanrahan.

Au păşit în tăcere spre singura limuzină prăfuită care îi adusese la cimitir. Tim rămase locului în timp ce ceilalţi urcau.

— Haide, îl îndemnă unchiul. S-a anunţat ploaie la radio. Şi apoi dacă nu ne grăbim ne prinde aglomeraţia.

— Bine, răspunse Tim, sardonic. Nu mi-aş ierta dacă te-aş face să intri în aglomeraţie. Duceţi-vă! Eu iau metroul când sunt gata.

Şi trânti uşa maşinii.

Dinăuntru îl auzi pe unchiul său poruncindu-i şoferului:

— Dă-i drumul. Îţi arăt eu o scurtătură.

Tim se întoarse înapoi la mormântul mamei sale. La câţiva paşi de movila de pământ proaspăt care adăpostea rămăşiţele pământeşti ale lui Margaret Hogan se afla un cavou mare de marmură pe care scria: „Evan O'Connor, soţ iubitor, tată şi bunic". Familia O'Connor a adus o bancă din piatră ca să stea oamenii pe ea, să se reculeagă şi să se roage pentru sufletele nemuritoare ale rudelor lor.

Tim se uită la mormântul mamei sale, gândindu-se: ai luat cu tine secretul, Margaret Hogan. Acum n-am să-l mai aflu niciodată.

Zâmbind uşor adaugă: De dragul amândurora sper că a fost într-adevăr îngerul Gabriel sau Mihail, sau chiar Isus. Sau Moise…

Şi dintr-o dată avu un gând îngrozitor.

Moise, se gândi el. A cunoscut vreun Moise în timpul vieţii? Nu, n-avea cum. Era o blasfemie chiar să se gândească.

Şi totuşi…

Şi totuşi îşi aminti de un moment din adolescenţa lui. Se văzu la paisprezece ani stând în acel birou şi ascultând pe cel mai sfânt dintre oamenii lui Dumnezeu spunând:

— Când a murit soţia mea, Paracliserul Isaac a angajat-o să vină când şi când.

Şi oare nu Moses Luria spusese aceste vorbe?

Tim făcu pe loc nişte calcule în minte. Dacă nu greşea – şi bunul Dumnezeu voise ca el să vină pe lume – anul în care Eanonn Hogan lipsise de acasă – oare nu fusese acelaşi an în care Moses se afla în doliu? Puse cap la cap, lucrurile se potriveau exact.

Moses Luria era tânăr şi soţia lui murise. Cu toată durerea lui, era bărbat. Iar biata mea mamă, cu toată frumuseţea şi nevinovăţia tinereţii…

Probabil că era impresionată de om. Bineînţeles, era omul lui Dumnezeu, chiar dacă se închina altui Dumnezeu. Şi cu toată elocvenţa pe care putea s-o aibă – şi chiar că o avea – i-a trezit compasiunea pentru singurătatea lui.

Întunericul se lăsa peste cimitir când Tim se grăbi spre metrou încercând să nu se mai gândească.

Încercând să evite îngrozitoarea posibilitate, El, preot devotat iubirii pentru Isus Cristos, putea să fie fiul lui Rabbi Moses Luria.

60
TIMOTHY

Cerându-i să-i asculta mărturisirea, Tim încerca să facă pace în această lume cu Părintele Joe Hanrahan. Poate că ştia că nu mai poate rămâne preot după ceea ce descoperise.

— Binecuvântează-mă Părinte, pentru că am păcătuit. Au trecut şapte zile de la mărturisirea mea.

— Da? îl întrebă părintele Joe.

— Am comis un incest, şopti Tim în agonie.

— Ce?

— Am avut relaţii intime cu o femeie despre care tocmai am descoperit că e sora mea.

— Poţi să-mi explici ce sunt bazaconiile astea despre „incest”? întrebă Părintele Joe zguduit.

— E adevărat, răspunse Tim răvăşit. Trebuia să-mi dau seama când evreul însuşi mi-a spus că a cunoscut-o pe mama.

— Evreul?

— Rav Luria. Arză-l-ar focul iadului.

— Crezi că rabinul e tatăl tău? întrebă uimit preotul.

— Sunt sigur. Dar să-l lăsăm în plata domnului. Acum despre mine vreau să vorbesc – înţelegi că am păcătuit? Ce pedeapsă poţi *să-mi* dai pentru asta? Nimic în lumea asta nu-mi va curăţa sufletul.

Timp de câteva minute în cameră s-a aşternut tăcerea apoi bătrânul a întrebat cu vocea tremurând:

— Acum vrei să asculţi şi tu mărturisirea mea?

Tim dădu din cap.

— Nu pot. Nu mai sunt preot. Şi apoi nu mi-ai dat penitenţă.

Părintele Hanrahan îl prinse de umeri şi scuturându-l strigă la Tim.

— Ascultă mărturisirea mea ca penitenţă.

Înainte ca Tim să poată protesta, preotul din parohia copilăriei sale căzu în genunchi şi se închină:

— Binecuvântează-mă părinte, pentru că am păcătuit. A trecut o săptămână de la mărturisirea mea. Am înfăptuit cele şapte păcate de moarte. Nu numai în timpul ce a trecut de când ţi-am vorbit ultima dată ci aproape pe tot parcursul vieţii mele de adult. Am perpetuat minciuna. Singura mea scuză este că adevărul pe care l-am ascuns, mi-a fost dat sub pecetea secretului confesional. Nimeni – nici chiar Sfântul Părinte – nu m-ar putea absolvi de jurământul tăcerii.

Făcu o pauză, pe urmă adaugă:

— Dar ca penitent, pot să spun asta confesorului meu.

Ridică ochii la Tim şi îl rugă pentru înţelegere din priviri, apoi a început să vorbească poticnindu-se:

— S-a întâmplat demult.

— Cât de demult? îl întrebă Timothy sec. N-ai putea să fii mai clar?

Preotul ezită o clipă apoi răspunse aruncându-i o privire lui Tim.

— Înainte de a te naşte tu…

Cu toate că îl străbătu un fior prin tot corpul, Tim îi răspunse simplu:

— Continuă.

— Un membru al parohiei mele mi-a mărturisit că se făcuse vinovat de adulter şi lăsase o femeie însărcinată. Era sora soţiei sale. Voia ca ea să facă avort. Fiind poliţist cunoştea doctori… Trase aer în piept şi continuă: dar eu l-am oprit. Apoi când copilul s-a născut am minţit în actul de botez. Am trecut copilul pe numele soţului femeii ca să poată fi legitim. Am vrut să protejez biata femeie bolnavă. Şi copilul… Am vrut să feresc băieţelul de ocară.

Înclină capul şi începu să suspine.

Tim se cutremură. Tuck Delaney este tatăl meu? Acel animal cu gura mare? Numai gândul şi îi făcea rău.

În acest moment preotul ridică ochii şi întâlni privirea cruntă a lui Tim.

— Asta e mărturisirea mea, Părinte Hogan, murmură el. Ai să-mi acorzi iertarea?

Tim ezită o clipă apoi spuse:

— Sunt sigur că Dumnezeu în mare mila Sa, te va ierta. Făcu o pauză şi spuse rece: eu însă n-am să te iert niciodată.

Era o dimineaţă ceţoasă în New York şi cu toate că era doar în cămaşa cu mâneca scurtă care-i expunea braţele cărnoase, Tuck Delaney năduşea în timp ce tundea iarba de pe pajiştea din faţa casei cu alei prunduite din Queens, unde se mutase împreună cu familia cu câţiva ani în urmă după ce-l făcuseră sergent.

Când se opri scoase o batistă şi îşi şterse sprâncenele. Atunci îl văzu pe nepotul său îndreptându-se spre el îmbrăcat în jeans şi jachetă albă de baseball.

— Ei, Tim, se încruntă el. Ce-i îmbrăcămintea asta pentru un om al lui Dumnezeu?

Tim ignoră observaţia.

— Tacă-ţi gura! Nu eşti tu cel mai îndreptăţit să-mi faci mie morală.

Unchiul lui se înfurie şi ceafa lui de taurină se înroşi brusc…

— Hei, domnule, mârâi el. Fii atent cum vorbeşti! Preot sau nu, te pun la punct imediat.

Într-un fel Tim se bucură să-l vadă pe Tuck aşa de bătăios. Îl ajuta mai bine să-şi verse furia atunci când se confrunta cu o animozitate egală.

Tot timpul călătoriei cu metroul spre Queens se întrebase cum avea să-şi expună adevărul lui traumatizant. Acum altercaţia îi dăduse ocazia unei deschideri perfecte.

— Faci poliţia de ruşine, Sergent Delaney, îi spuse
Tim cu amărăciune. Aş putea să te reclam că ai abuzat de un copil.

Faţa mare a bărbatului părea aproape paralizată de furie.

— Ce dracu? Te crezi…

Dintr-o dată realiză că Tim ştia. Îngheţă, de-abia reuşind să-şi tragă sufletul.

— Ce încerci să insinuezi? întrebă el cu agresivitate confuză. Nici nu ştii ce spui.

Tim se uită la Tuck şi simţi un val de ruşine că era progenitura unei asemenea brute.

— Ar trebui să te ucid că m-ai ţinut departe de ea, îi aruncă el printre dinţii încleştaţi.

— Tu, sângele meu? Ţi-am dat viaţă băiete, râse Tuck nervos. Un sfânt ca tine să comită un patricid?

— Ai ucis-o pe mama – i-ai furat viaţa.

— Spune ce vrei, micuţule bastard. Că asta eşti, să ştii.

— Sunt cuvinte şi pentru ceea ce eşti tu, Tuck. Încă şi mai rele.

Dintr-o dată faţa poliţistului se strâmbă de un zâmbet crud în timp ce trânti vorbele:

— Şi apoi nu sunt tocmai sigur că eu sunt ăla, fiindcă maică-ta avea mâncărici.

— Închide gura, îl opri Tim.

— Ei, haide! îl aţâţă Tuck strângând din pumni. Dovedeşte-mi că eşti fiul meu. Încearcă să te baţi cu mine.

Tuck înţelese greşit liniştea lui, luând-o drept laşitate şi începu să-l provoace trăgându-i un croşeu de stânga în falcă.

Atunci Tim îşi ieşi din ţâţâni şi îi trase una în plex. În clipa în care bătrânul se îndoi de durere, îi mai trase şi un croşeu de dreapta în falcă.

Chiar când îl aruncă la pământ ieşi şi Cassie pe verandă.

— Dumnezeule, Tim, ce-ai făcut?

Tim, ţinându-şi dreapta care îl durea, răsuflând din greu o întrebă:

— De ce Cassie? De ce?

— Pentru Dumnezeu, strigă ea isteric, şi alergă la soţul ei care se ridicase pe coate şi încerca să-şi recapete echilibrul. Te-am adăpostit. Îţi închipui ce chin a fost pentru mine? Ce fel de preot eşti tu?

Tim privi în jos la ei, părinţii lui adoptivi, şi cu ochii scăpărând le răspunse din adâncul inimii lui zbuciumate:

— Ce fel de fiinţe sunteţi voi?

Şi se întoarse apoi depărtându-se.

61
DEBORAH

Oficial, Deborah deveni rabin la Beth Shalon încă de la întâi septembrie, când deja prezidase două Sabbath-uri şi o înmormântare. Asta o puse în legătură cu unii membri ai congregaţiei. Dar numai la Anul nou înţelese ce arhitect fusese acela care plănuise sanctuarul ce avea să ţină la un loc nouă sute de credincioşi.

La încheierea anotimpurilor evreii de peste tot se strângeau pentru ispăşirea şi pocăinţa anuală. Ritualul de purificare permis catolicilor tot timpul nu le era îngăduit evreilor decât la High Holy Days. Împărţeau vina comună, ceea ce le dădea o satisfacţie enormă în a ridica mărturisirea la unison pentru a fi iertată, bineînţeles, de leaderul lor spiritual îmbrăcat în veşminte albe.

În mod tradiţional la această ceremonie predica rabinului se bazează pe povestea biblică potrivit căreia Abraham a fost chemat să-i aducă jertfă lui Dumnezeu pe propriul lui fiu, Isaac.

Dar Rabbi Luria a folosit acest text drept punct de plecare. După ce a făcut aluzie la credinţa lui Abraham şi la ascultarea necondiţionată a lui Isaac, ea a continuat:

— Cu toate acestea mai sunt şi alte sacrificii despre care se vorbeşte în Biblie şi care depăşesc în mărime sacrificiul lui Abraham. De exemplu, continuă ea, în cartea judecăţii găsim povestea lui Jephta, un mare erou, care a fost obligat de jurământul sacru să-şi ucidă singura lui fiică.

A urmat o rumoare printre enoriaşi. Câţiva, în orice caz, cunoşteau povestea.

— Să luăm aminte la contrastele semnificative, continuă Deborah. În primul caz, Abraham nu şi-a comunicat niciodată intenţia lui Isaac despre care ştim de la comentatori că nu mai era tânăr, că avea chiar treizeci şi şapte de ani la vremea aceea.

Cei din audienţă începură să-şi şoptească unul altuia:

— Dar nu ni s-a spus niciodată asta la şcoala de duminică.

În schimb ea continuă:

— În povestea lui Abraham şi Isaac nu există niciun dialog semnificativ între părinte şi copil, în timp ce Jephta îi spune fiicei sale despre jurământul lui şi ea însăşi este cea care îl încurajează să-l îndeplinească. Şi spre deosebire de cazul lui Isaac, îngerul nu vine să-i spună lui Jephta: „Nu te atinge de copilul acesta". Şi el trebuie să-şi ucidă propria fiică.

Simţi fiorul rece care trecu prin sanctuarul tăcut în timp ce-şi continuă expunerea:

— Consider că aceasta este povestea unui devotament religios chiar mai adevărat, ceea ce ne face să ne confruntăm cu realităţile Vieţii: şi anume că trebuie să fim gata să-l servim pe Dumnezeu care nu ne trimite întotdeauna un înger; nici să ne salveze, nici să ne spună ceea ce-i corect să înfăptuim.

Astfel când vom citi mâine despre consimţământul lui Abraham de a-l sacrifica pe Isaac, eu mă voi gândi şi la fiica lui Jephta al căreia nume nici măcar n-a fost găsit demn de a fi menţionat în Biblie pentru că de-a lungul întregii istorii, femeile ebraice au fost întotdeauna tratate ca fiicele lui Jephta.

A fost desigur un An Nou promiţător pentru Congregaţia Beth Shalom şi pentru noul ei rabbi.

Enoriaşii n-o apreciau pe Deborah doar ca persoană publică. Devotamentul ei pastoral era considerat ca un leac tămăduitor. Uneori, potrivit tradiţiei biblice a numelui ei, ea acţiona ca judecător în disputele matrimoniale. Alteori îi sfătuia pe rătăciţi şi îi consola pe nefericiţi.

Imediat la o săptămână de la Yom Kippur, pediatrul Lawrence Green din Essex, s-a tamponat cu maşina în timp ce se grăbea la o urgenţă, la spital.

Deborah a petrecut aproape patruzeci şi opt de ore la spital împreună cu doamna Green până când soţul ei a fost în afara oricărui pericol. N-a lipsit decât foarte puţin cât s-a dus să-l ia pe Eli de la şcoală.

Nu era decât o singură problemă. Şi nu i-a trebuit mult lui Deborah să înţeleagă acest lucru. Viaţa ei personală era o catastrofă.

Prin definiţie, datoriile pastorale se îndeplinesc la ore anormale. Asta era de două ori mai greu pentru o mamă tânără şi singură ca ea. Îşi dădea seama de asta când se retrăgea acasă. Deborah nu mai reuşise de mult să-i asigure fiului său un Sabbath, nici măcar unul care să semene pe departe cu cele care o formaseră pe ea ca evreică. Pentru Rav Luria numele de Sabbath însemna mult mai mult decât simpla interpretare a cântecelor şi împărţirea binecuvântărilor. Ele însemnau o reafirmare săptămânală a valorilor familiale.

Dar ea sărbătorea Sabbath-ul în grabă, în trio cu Eli şi doamna Lavorit. Îl chema pe fiul ei să binecuvânteze vinul şi pâinea. După aceea se îmbrăca în grabă să plece la Templu.

Mâncau şi cântau un pic binecuvântarea pentru masă, după care alerga la Templu să-şi pună „uniforma” – aşa o numea Eli – şi să conducă serviciul serii de Sabbath.

Deborah făcea tot ce putea ca să compenseze absenţele de vineri, repetând împreună cu Eli predicile miercuri seara şi acceptându-i criticile – unele dintre ele fiindu-l chiar de folos:

— Dai prea tare din mâini, mamă, îi spunea el. Arăţi de parcă ai vrea să opreşti taxiul pe stradă.

Apoi urmau dimineţile de sâmbătă. O dată pe lună la Beth Shalom se organiza un serviciu şi pentru copii. Îl lăsa pe Eli în capela mică în timp ce ea urca în sanctuar ca să conducă serviciul pentru cei mari. De unde să-şi închipuie că în timp ce înălţa sufletele părinţilor, copiii, jos, îl tachinau pe fiul ei că era copil de rabin?

În sfârşit, în timp ce se întorceau acasă, îl descosea pe băiat ca să afle cauza melancoliei lui.

Deborah nu putea uita chinurile fratelui ei ca fiu al lui Rav Luda nici stresul la care era supus din cauza asta.

Studiile ei rabinice ajunseseră la fenomenul „SCP", cu alte cuvinte Sindromul Copiilor de Predicatori – care se referea la presiunea neobişnuită ce se răsfrângea asupra copiilor de clerici. Acum avea avantajul îndoielnic de a şti despre ce era vorba fără să aibă posibilitatea de a face ceva.

În sâmbăta în care era un *bar mitzvah*, Deborah nu putea pleca decât după ce rosteau Recunoştinţa pentru masă.

Asta însemna că avea să vină acasă mult după ce Eli lua masa şi avea să-l găsească privind, supărat, un meci la televizor.

În aceeaşi seară mai avea de dat o raită în parohie să viziteze bolnavii la pat, lucru care uneori nu-i îngăduia să se întoarcă acasă decât pe la două – trei dimineaţa.

Apoi se duceau a doua zi împreună cu maşina la Şcoala de Duminică, la Templu. Se despărţeau în faţa intrării. Şi Eli, care urma cursurile destul de sporadic, îşi dorea din toată inima ca mama lui, în calitate de Principal, să nu-i viziteze în acea săptămână.

Probabil că cea mai mare minciună pe care şi-a spus-o Deborah a fost aceea că le putea face pe toate dintr-o dată într-o singură după-amiază. Timpul de după Şcoala de Duminică trebuia să fie petrecut cu sfinţenie de mamă şi de fiu împreună. Dar bineînţeles, ea nu lua în calcul anumite fapte de viaţă, inexorabile.

De exemplu, duminica este ziua favorită a celor mai multe cupluri de a-şi fixa nunta. Apoi, pentru că nu se făceau înmormântări de vineri dimineaţa şi toată ziua de sâmbătă, se adunau un număr disproporţionat de mare de înmormântări pentru duminică. Prea mult pentru timpul ei de părinte.

Deborah era conştiincioasă şi compătimitoare. Era plină de abnegaţie. Şi cu toate că aceste calităţi îi erau de asemenea necesare şi în calitatea ei de

mamă, ea părea mai degrabă să le pună în slujba îndatoririlor sale de rabin, şi nu de părinte.

Intuiţia îi spunea că acei copii, cum era şi Eli, ştiau din instinct când sunt surghiuniţi şi răspundeau în felul lor, protestând direct în faţa celor mari. Mai era o problemă. Deocamdată comunicarea era codificată, încă nu primise o scrisoare de la „avocatul" micuţului ei de şapte ani care să-i declare: „Clientul meu are obiecţii în ce priveşte îndeplinirea obligaţiilor dumneavoastră părinteşti şi îşi rezervă dreptul de a vă da în judecată pentru orice neajuns permanent rezultat din neglijenţa dumneavoastră."

Cu toate acestea, lucrurile nu erau chiar atât de simple. Resentimentul lui Eli se exprima prin diferite purtări destructive. Cu timpul mesajele lui erau decodificate dar *posibil* că era prea târziu.

62
TIMOTHY

Timothy găsi furia furtunilor de zăpadă din New England accentuată de propria lui supărare.

Dar era recunoscător să aibă atât de mult de lucru – de revizuit calendare, de vizitat şcoli, de pregătit cursuri. Nu erau cele prin care sperase să se poată uşura, dar cel puţin era bucuros de ele – şi uneori datorită lor era binecuvântat cu un somn fără vise din cauza extenuării.

Îi spusese Cardinalului Mulroney tot ce aflase despre nelegitimitatea lui. Şi îi înapoiase atât demisia cât şi colerata.

Eminenţa să atinse coarda sensibilă şi candoarea lui

Tim, asigurându-l că dacă un bărbat născut în afara căsătoriei era din punct de vedere tehnic incapabil de a fi preot, erau în schimb suficiente precedente în Dreptul Canonic pentru a sprijini legitimitatea lui ca şi cleric.

— Pentru tine există un caz clasic de „ecclesia supplet”, îi reaminti el. Cu alte cuvinte, Biserica se află în spatele tău. Şi apoi, mai adaugă el eu brutalitate plană, saxonă, nu ne putem permite să pierdem un om ca tine. Avem nevoie de zeci de umeri ca ai tăi pe care să se sprijine spiritual zidurile instituţiei noastre ca să nu cadă.

În felul acesta Tim se repezi la noile sale responsabilităţi cu şi mai multă vigoare.

Cu toate că plecarea lui Matt Ridgeway era deplânsă, realizările lui au fost curând eclipsate de cele ale succesorului său charismatic. Era ca şi cum Părintele Timothy Hogan se născuse pentru a-i electriza pe tinerii studenţi care îi absorbeau fiecare cuvânt englezesc iar cei care nu puteau înţelege aluziile lui dramatice în latină erau influenţaţi de acest fapt ca să înveţe limba şi în felul acesta să aprecieze singuri sensul lor.

Nici superiorii lui n-au întârziat a-i recunoaşte meritele. La începutul celui de-al doilea semestru al lui Tim, Cardinalul Mulroney îl chemă în biroul său.

— Mă tem că te voi trage de la drumul tău, îi spuse Eminenţa sa, sever.

— Nu înţeleg, spuse Tim în cumpănă.

— Ei bine, în cele din urmă ţi-am găsit o vină, zâmbi cardinalul. Nu eşti pe deplin conştient de vrednicia ta. În orice caz, multele tale daruri au câştigat îndoielnica cinste de a deveni sfetnicul meu personal.

— Poftim?

— Eşti tânăr şi înţelept. Am nevoie de ajutorul tău, cu condiţia să fie destul de bun ca să justific încrederea Romei în mine. Aşa că ţi-am aranjat un birou cu un secretar la o aruncătură de băţ de mine. E-n regulă, Tim?

— Bineînţeles, bineînţeles, Eminenţa voastră, răspunse el şi adăugă cu nostalgie: dar ca să fiu cinstit, îmi vor lipsi drumurile lungi cu maşina între şcoli. Peisajul din New England poate oferi multă alinare unui suflet pustiit.

— Nu-ţi face griji despre asta, zâmbi Cardinalul. În cancelaria mea, personalul este mult prea ocupat ca să-şi mai simtă sufletul pustiit.

Râse cu gura până la urechi de propria lui glumă.

N-a trecut mult şi Mulroney a început să-l folosească pe Tim neoficial ca dublură în acţiunile de strângere a fondurilor. La început, Tim primi sarcina cu rezervă ştiind că introducerea lui „Eminenţa sa regretă…” avea să ridice obiecţii mânioase din mulţimea care se aşteptase să-l vadă pe omul cu bereta roşie. Spre surprinderea lui n-a fost nicio plângere. De fapt, pe măsura trecerii timpului a început să fie din ce în ce mai mult invitat el, personal.

Cel puţin asta îi dădea ocazia să-şi mărturisească unele „păcate” în confesional. Deoarece trebuia să-şi recunoască vanitatea – plăcerea palpabilă de a fi în centrul atenţiei.

Într-o după-amiază de primăvară, la ceai, cardinalul îl întrebă indiferent:

— Spune-mi, Tim, ce ştii despre evidenţele contabile, despre debite, credite şi alte asemenea lucruri?

— Mă tem că nimic, recunoscu el.

— Bine, dar ştiu că ai înclinaţii. Am fost convocat acum o săptămână în această problemă şi am puternica impresie că dilema noastră monetară impune prezenţa unui inocent – un miel printre tauri, ca să vorbim aşa.

— Nu înţeleg la ce vă referiţi, Eminenţa voastră. E vorba despre una din fabulele lui Aesop?

Crucea imensă de la pieptul lui Mulroney începu să se balanseze când acesta se scutură de râs:

— Nu te aştepta la atâta erudiţie din partea mea, flăcăule, răspunse el. E unul din amestecurile mele metaforice idioate. Dar cuvântul „taur" se potriveşte celor de pe Wall Street iar „miel" – în acest caz – mie şi ţie.

Pornind de la aceasta, Mulroney îi explică într-un limbaj simplu situaţia grea de la Boston – lucru tipic pentru fiecare dioceză din ţară: audienţa scădea, iar donaţiile erau încă şi mai sărace.

— Evident, suntem bine înzestraţi, îi explică Eminenţa Sa, dar asta se trage de pe vremea fericitelor zile ale lui Kennedy. Din nefericire, de-a lungul timpului, bancherii noştri abia au reuşit să ne ţină deasupra inflaţiei. Mâine vom lua masa cu ei. Va trebui să fim foarte incitanţi, altfel elevii noştri vor îngheţa la iarnă din lipsa combustibilului.

— Nu cred că m-am gândit la bani niciodată în viaţa mea. Excepţie făcând atunci când a trebuit să plătesc un geam spart, se gândi el.

— Bine, zâmbi cardinalul. Asta înseamnă că vei fi cu adevărat ageamiu.

Într-o lume a băncilor particulare dominate de instituţii protestante, firma bostoniană McIntyre & Alleyn făcea o excepţie remarcabilă. Evident, reputaţia lor – precum şi activele lor – crescuseră sigur deoarece se dorise ca banii catolici să fie

plasaţi în mâini catolice. Clienţii lor supravieţuiseră crahului din ’29 deoarece M & A reuşiseră să facă afaceri doar într-un singur sens – conservator. În timpul dezlănţuiţilor ani ’70 totuşi, această virtute s-a dovedit a fi cel mai mare dezavantaj. Şi din cauza asta mulţi depunători – unii clienţi la a treia generaţie – au abandonat strategia lor din Epoca de piatră, preferând tacticile unor aventurieri întreprinzători cum era şi Michael Milken de la Arexel.

La sfârşitul anilor ’70 şi-au închis sucursalele din Philadelphia şi Baltimore păstrând operaţiunile în curs doar la New York, într-un singur birou, mai mult de dragul antetului lor. Birourile firmei din Boston şi-au păstrat doar un apartament elegant placat cu furnir de mahon într-o venerabilă clădire din centru.

Când arhiepiscopul şi asistentul lui personal au ieşit din lift au văzut un muncitor îngenunchiat în faţă uşii de sticlă de la McIntyre & Alleyn adăugând la titlul băncii cuvântul Lurie vopsit cu auriu.

— Ce schimbări faceţi? întrebă cardinalul în timp ce se instala în birou alături de Tim şi de cei doi parteneri mai în vârstă.

— Sânge proaspăt, spuse McIntyre senior. Cu toate că la drept vorbind… făcu o pauză şi apoi adăugă cu greutate: nu Lurie ni se alătură nouă ci noi ne alăturăm lui. El vine cu cea mai mare parte a fondurilor.

Cardinalul din Boston se nelinişti. Tim exprimă teama superiorului său:

— Cum aţi putut face asta fără să-l consultaţi pe Eminenţa sa?

— Cu respect, spuse grav dl. Alleyn, activitatea domnului Lurie nu are nimic de-a face cu portofoliul arhidiocezei. Stilul lui este absolut „agresiv” cu toate că avem ordine ferme de la justiţie care ne opresc să fim chiar şi… un pic aventuroşi.

— Mă scuzaţi, domnule Alleyn, întrerupse Tim. Nu cred că puteţi preamări strategia dumneavoastră de investitori susţinând că sunteţi „conservatori”.

După cum văd eu lucrurile, aţi fost obişnuit să ne lăsaţi existenţa pe seama contribuţiilor anuale şi n-aţi acordat niciodată atenţie capitalului nostru. Acum când şi sumele şi contribuabilii s-au împuţinat, administratorii ca mine se confruntă cu perspectiva teribilă de a trebui să închidă şcolile.

— Bravo, băiete! îi şopti cardinalul aplecându-se spre Tim. Vrei să preiei chestiunea?

— Eu? spuse Tim uimit.

— Dacă-ţi place, pot să-ţi trec şi bereta, glumi Mulroney, apoi se întoarse spre bancheri: Domnilor, Părintele Hogan va lua în primire problema din acest moment. Puteţi fi sigur că părerile lui sunt ecoul părerilor mele. Sper ca Domnul să vă binecuvânteze cu inspiraţie ca să ne scoateţi din mizeria asta nefericită.

Din clipa în care prelatul dispăru, Tim rămase în acel punct fierbinte.

— Ce-aţi dori să facem, Părinte Hogan? întrebă politicos McIntyre.

— V-aş fi recunoscător dacă aţi scoate înregistrările şi mi-aţi face şi mie o traducere.

Domnul Alleyn îşi dădu seama să tânărul preot trebuia satisfăcut.

— Ei bine, vom rămâne amândoi. Vom comanda câteva sandwich-uri şi vom lucra şi în timpul prânzului.

— Bine, răspunse Tim. Dar cât punem noi lucrurile cap la cap, de ce nu l-am chema şi pe domnul Lurie să ni se alăture?

— O, sincer să fiu, nu ştiu, se scuză domnul Alleyn.. El lucrează într-un birou din afara New Yorkului.

— Ei, bine, comentă Tim, poate că astfel îşi impune să servească mai bine biserica.

— Ah, Lurie nu este catolic, spuse McIntyre. Mă tem că este evreu.

— Domnule McIntyre, găsesc remarca nedemnă pentru un creştin. Şi acum, de ce nu i-am da un telefon?

S-a apăsat pe buton, s-au dat ordinele şi înainte ca Tim să-şi fi terminat ceaşca de cafea aşezată în faţa lui s-a auzit din nou un bâzâit care anunţă că noul partener era la telefon.

— Ah, salut Dane, începu Alleyn politicos. Îmi pare rău că te deranjez, dar după cum ştii unul dintre cei mai vechi clienţi ai noştri este Arhidioceza din Boston. Asistentul cardinalului Mulroney este la mine şi doreşte să-ţi adreseze câteva cuvinte.

— În regulă. Dă-mi-l la telefon.

— Hello, domnule Lurie. Aici este părintele Hogan.

— Hogan aţi spus? întâmplător ar putea fi Timothy Hogan?

— Da, printre altele. De ce?

În acel moment fiecare realiză că Legatul cardinalului de Boston – renumit pentru rezultatele lui strălucite de latină – începuse să-i vorbească domnului Lurie din New York – în yddish.

— *Vos iz mit der nomen – „Lurie*?" întrebă Tim. De ce îţi spui Lurie?

— *Ikh hob shoyn gebracht genug shado oif die mishpocheh,* veni răspunsul. Am cauzat deja familiei mele destule neplăceri.

Un moment mai târziu convorbirea ajunse la un rezultat şi Timothy le spuse celor prezenţi:

— Danny este de acord să ia următoarea cursă rapidă. Să-i luăm şi lui un sandwich. Unul cu brânză.

63
DANIEL

După ce am dat lovitura în domeniul riscant al tranzacţiilor de mărfuri m-am gândit că nimic nu mai avea să-mi pună nervii la încercare. Totuşi în timpul zborului până la Boston abia dacă am reuşit să citesc un ziar.

Trecuseră mai mult de opt ani de când îl văzusem ultima oară pe „cumnatul" meu preoţit. Atâtea se întâmplaseră de atunci încoace, mai ales în viaţa persoanei celei mai importante din vieţile noastre şi despre care ştiam că avea să fie acum prezenţa dominantă în timpul confruntării noastre deşi se afla la multe mile distanţă.

Aerul avea să fie încărcat din cauza pasiunilor contradictorii – partenerul meu catolic atât de pios avea să se manifeste fără îndoială ca un funcţionar al arhidiocezei în schimb eu, religiosul alienat trebuia să mă port ca un finanţist. Sub aspectul civil aveau să fie o sumedenie de ostilităţi voalate.

McIntyre & Alleyn încă se mai simţeau lezaţi că mă luaseră la firma lor dragă. De dragul convenienţei uitaseră că extraordinara combinaţie a tânărului Pete McIntyre între aroganţă şi inepţie îi duseseră în pragul falimentului şi că eu apărusem ca un cavaler în alb să le salvez compania cu îndemânarea mea organizatorică sprijinind cumpărarea de acţiuni.

Şi mai mult decât atât, în această groapă cu lei în care mă duceam ca un Daniel modern, aveam să mă confrunt cu omul care o înşelase atât de mult pe sora mea încât efectiv i-a distrus toată viaţa, omul care neavând tată, într-un fel i-a distrus şi lui Eli viaţa.

Primele două secunde au fost fără îndoială cele mai grele. Am intrat în birou şi l-am văzut pe Tim un pic mai împlinit decât ultima dată dar altfel neschimbat. În timp ce ne-am strâns mâinile a îndrugat câteva platitudini despre moartea tatălui

meu. Le-am primit politicos şi l-am rugat să trecem la treabă.

Mi-am aruncat o privire în actele lor şi mi-am dat seama că nu era chiar greşeala unui cretin ca Pete McIntyre. Era rezultatul unei neglijenţe crase.

În timp ce în lumea de afară prima rată se ridica la aproape 20% ei o ţineau ca pe timpul celui de-al doilea război mondial când abia se câştigau trei-patru procente. În timp ce am făcut o pauză de prânz am stabilit un plan de restructurare preliminar şi Tim mi-a fost foarte recunoscător pentru asta.

Din fericire McIntyre şi Alleyn s-au simţit evident obligaţi să-i ţină companie lui Tim. Aşa că n-am fost singuri cât ne-am mâncat sandwich-urile iar Părintele Hogan n-a putut decât să încropească o mică discuţie, întrebându-mă, de exemplu, cum de m-am hotărât, eu care păream odată dedicat unei cariere ce păstra la mare cinste valorile trecutului să sfârşesc prin a face tranzacţii cu viitorul.

I-am ţinut o mică prelegere în legătură cu posibilităţile de cumpărare începând cu năzbâtia mea cu grâul din Rusia în vara lui ’72. I-am descris cum speculaţia aceea mi-a adus directoratul unui fond de mărfuri pe care M & A l-a lansat ca recompensă pentru prezicerile mele privind creşterea acţiunilor de soia în timpul anului 1973.

— Totul s-a întâmplat din cauză că recolta de anchoa din Peru s-a compromis, i-am explicat eu.

— Haide, Danny! răspunse Tim neîncrezător. Ştiu că mă iei peste picior.

— Nu. Cinstit, Tim. Crescătorii de cai din toată lumea folosesc resturile de anchoa pentru făina furajeră exact la fel cum folosesc şi soia. Nefericirea pescarilor peruvieni a însemnat vânt la pupa pentru fermierii din Iowa. Soia a crescut până la doisprezece dolari baniţa. A fost fenomenal.

— Nu, Părinte Hogan, interveni domnul Alleyn. Adevăratul fenomen a fost Danny care ne-a poziţionat exact în bătaia acestui vânt bun.

Am evitat cu tact să-i spun că la scurt timp după asta, în ciuda sfatului meu, Pete a stat de multe ori

contra vântului şi cu fiecare fluctuaţie a preţului aurului până la urmă a fost obligat să-mi vândă mie dreptul lui de moştenire, ca să spun aşa.

După ce am mai lucrat încă două ore şi mai bine, m-am scuzat în speranţa că aveam să mai prind cursa de ora cinci. Tim insistă să mă ducă la aeroport cu maşina pe care arhidioceza i-o pusese la dispoziţie. Nu era doar un gest de prietenie adevărată câtă vreme ştiam bine că aveam să fiu interogat pe timpul drumului.

Întrucât era o călătorie scurtă el nu pierdu timpul. Brusc încetă să mai fie clericul sigur de sine şi întrebă şovăielnic:

— Ce mai face Deborah, apropo?

— Bine, am răspuns eu fără efort.

— Eu, ha, presupun că te-a făcut unchi de multe ori, spuse el, tatonând.

La acest punct am considerat că cel mai bine era să mă sustrag şi să-i spun povestea ipocrită, dar de efect, a tragediei lui Deborah.

— Nu are decât un băiat, i-am spus încet. Soţul ei a murit.

— O, îmi pare rău, mi-a răspuns el şocat.

Aş putea spune că era pe cale să-mi ceară mai multe amănunte când din fericire apăru în vizor aeroportul Eastern Airlines. N-a mai avut timp decât să murmure ceva în legătură cu condoleanţele, când maşina noastră trase la peron şi eu am coborât.

Voiam s-o iau la goană spre uşile din sticlă dar ceva m-a făcut să mă uit înapoi la Tim. Părea atât de pierdut – şi presupun că „neajutorat” este cuvântul – încât am simţit nevoia să-l consolez.

— Hei. Am murmurat eu. Deborah este o femeie puternică. Va trece peste asta.

Apoi m-am îndepărtat încercând să nu mă gândesc la înfăţişarea de o inefabilă tristeţe de pe faţa lui Tim.

64
TIMOTHY

Vorbele lui Danny au deschis o cicatrice a memoriei. Descoperirea că Deborah născuse un copil altui bărbat fusese un fel de sfârşit, măcar că implicit îşi refuza şi propria lui afecţiune de atâta timp.

În anii de până atunci Tim chemase adesea imaginea ei, întâlnind-o într-o lume fără hotare – o grădină (pentru că literar acesta era sensul cuvântului „paradis") unde se puteau plimba mână în mână împărtăşindu-şi liber dimensiunea iubirii lor.

A fost destul de dureros. Dar, paradoxal, a fost o mângâiere pentru inaccesibilitatea ei. Acum visul lui se dovedea din nou o posibilitate – cel puţin teoretic, dar totuşi o posibilitate.

Şi încă ceva. El încă o mai iubea atât de mult că voia chiar să o şi consoleze pentru pierderea soţului ei.

— Alo, Părintele Hogan?

Recunoscu vocea şi putea chiar să-şi imagineze figura. Era Moira Sullivan, o profesoară laică a cărei clasă de latină el o vizitase când făcuse turul până la Sacred Heart Academy în Maiden. Observase cât de mult o iubeau copiii. Avea purtările blânde şi căldură în voce. Era blondă.

Şi da, trebuia să recunoască singur că era atractivă pentru orice bărbat care n-a făcut jurământul de credinţă. Dacă mai era nevoie şi de alte dovezi, atunci ea purta verighetă.

În timpul dineului – conferinţa care s-a ţinut în cancelaria profesorilor – ea i-a pus câteva întrebări, iar de câteva ori s-a adresat măgulitor la câteva dintre remarcile lui anterioare (cum spunea Părintele Hogan…) Acum, la zece zile după eveniment, ea îi telefona.

— Mă bucur să vă aud doamnă Sullivan.

— Tocmai voiam să vă mulţumesc pentru scrisoarea frumoasă pe care i-aţi adresat-o Surorii Irene.

— Răspund de fiecare cuvânt, o asigură Tim. Sunteţi o profesoară minunată – o *podoabă a limbii latine.*

— O!… Se simţea sfiiciune în glasul ei. Eu, oricum, mi-am îngăduit să vă sun ca să vă întreb dacă aţi putea să faceţi o copie după noua culegere de texte despre care am vorbit.

— Da – Cursul Cambridge de Latină. La recomandarea dumneavoastră am făcut comanda chiar în după-amiaza asta.

— O! Dezamăgirea era evidentă. Ezită. Apoi adăugă: s-a ţinut cont şi de mica mea revizuire?

— Sunt sigur că da, dar am avut nevoie de un ordin special de la Blackwells, aşa că realmente nu l-am văzut personal.

A urmat o pauză de-o clipă înainte ca profesoara să vorbească din nou.

— În cazul acesta mă întreb… poate aţi dori să vedeţi copia mea. Adică… Glasul i se precipită brusc. Aş putea îndrăzni să vă invit la masă, la mine acasă? Ştiu cât sunteţi de ocupat, aşa că dacă nu puteţi veni, voi înţelege.

— Ba da, răspunse Tim. Mi-ar plăcea foarte mult să vă cunosc şi familia. Dacă îmi aduc bine aminte aţi vorbit de două fiice…

— Da, vor fi absolut impresionate să vadă că un preot de la cancelarie vine la noi la masă. O altă tăcere stânjenitoare… În ce priveşte soţul meu…

— Este în învăţământ şi el? întrebă Tim cordial.

O altă pauză. Şi răspunsul Moirei Sullivan abia şopti.:

— E mort, părinte. A fost ucis în Vietnam acum opt ani.

Conştientizând cel puţin, Tim nu vedea nimic ieşit din comun în acest fapt. O masă cu o mamă văduvă putea fi la urma urmei una din îndatoririle lui pastorale.

Dulapurile melaminate, albe, aliniate de-a lungul pereţilor apartamentului ei din Somerville, erau pline cu cărţi. Tim nu se putu abţine să nu se gândească la faptul că soţul Moirei le făcuse cu mâna lui. Evident, cu toate că ea şi cele două fete, una de zece, alta de unsprezece ani erau pline de viaţă şi ospitaliere, atmosfera era plină de o mulţime de referiri la absenţa soţului ei.

Moira vorbea nervoasă despre munca ei de la şcoală, despre familia ei şi despre o mulţime de fleacuri ale vieţii de zi cu zi care fără îndoială lui Tim îi erau străine. O dată, de două ori aduse vorba de Chuck şi chiar se referi, destul de abstract, la el ca la „soţul meu”.

Fetiţele totuşi nu stăpâneau arta mascaradei sociale. Chiar şi când zâmbeau, tristeţea din ochii lor nu le părăsea niciodată.

Tim văzu că ele erau satisfăcute (asta fusese şi scopul vizitei în fond) de faptul că el dădea atenţie amănuntelor privind studiile, că ia seama la poveştile despre hockey ale lui Ellen, că ţine cont de mândria lui Susie de a fi fost aleasă în cor.

Era o familie închegată, unită de singurătatea lor.. Inima lui Tim le ieşi în întâmpinare. Erau nişte fetiţe atât de nevinovate, atât de lipsite de apărare într-o lume în care oamenii nu vedeau tocmai bine copiii crescuţi de un singur părinte.

Ceea ce-i mai rău, printr-o ironie amară a psihologiei sociale, copiii proveniţi dintr-un divorţ erau într-un fel mai bine primiţi decât orfanii. Era ca şi cum fetiţele ar fi purtat vina morţii tatălui lor – colegele lor de şcoală se ţineau la distanţă de ele ca să nu se molipsească de ghinionul lor.

Moira însăşi, atât de vioaie şi drăguţă, nu merita nici ea soarta hărăzită ei. Câte victime văduvite de soţi în războiul din Vietnam nu i-au plâns în confesional? Şi, lucru trist, cu cât e vorba de mai mulţi copii cu atât curg mai multe lacrimi.

— Cred că eşti plictisit de moarte să tot fii invitat la cină, Părinte, spuse Moira în timp ce se aşezau la masă.

— Numai când trebuie să ţin un discurs după aceea, zâmbi Tim. E o plăcere să fii în afara obligaţiilor – şi într-o companie atât de încântătoare.

Se uită la fete cum se înroşiră de plăcere.

Moira era vizibil nervoasă. Dar ştia, atât din experienţă cât şi din instinct, să se poarte ca o „soţie". Pentru că în ciuda faptului că Tim era preot, el era fără îndoială şi bărbatul a cărei prezenţă transforma grupul lor într-o familie.

Tim sesiză acest lucru şi în sinea lui era stingherit dar şi tulburat de plăcerea pe care i-o oferea.

La ora nouă, Moira dispăru câteva minute şi duse fetele la culcare, lăsându-l în compania copiei ei după Cambridge Latin Course, pe care el o cercetă în acest timp.

Îi trecuse în revistă deja toată biblioteca când ea apăru cu cafeaua.

— Aveţi câteva cărţi extraordinare. Aş putea petrece săptămâni întregi doar în compania colecţiei teologice pe care o aveţi, spuse el. Vă invidiez. Când mai aveţi timp de ele?

— Ei, zâmbi ea încrezătoare. După cum vedeţi este încă devreme şi fetele dorm. Dacă n-aţi fi fost aici, probabil că aş fi citit trei, patru ore.

O jumătate din Tim sesiză înţelesul ascuns al vorbelor ei, cu toate acestea el nu schimbă subiectul.

— Dar nu în fiecare seară, sunt convins. Vreau să spun că sunt convins că aveţi o viaţă socială intensă.

— Nu, spuse Moira cu candoare dar fără să se compătimească. Făcu o pauză şi apoi adăugă: poate că asta mă şi atrage spre biserică. În ceea ce atât de măgulitor aţi numit secţiunea teologică îl am şi pe William James cu The Varieties of Religious Experience. Prima lui definiţie a religiei este vocaţia bărbatului de a alege singurătatea.

— Da, recunoscu Tim. Cu siguranţă, este obligatoriu chemării preoţeşti.

Imediat a regretat spusele lui considerând că ar putea-o conduce pe un drum greşit. Cu toate că îi înţelegea aluziile şi sesiza direcţia spre care se

îndreptau gândurile ei, el încerca totuşi să-i abată atenţia în altă parte.

— Cred că îţi este dor de soţul tău…

— Nu, răspunse ea cu o siguranţă uimitoare. Apoi îi explică: Cruck şi cu mine eram copii. Niciunul nu ştia ce înseamnă mariajul. Când a aflat, lui nu i-a mai plăcut, dar deja aveam două fete, aşa că cea mai bună alegere pentru un băiat drăguţ şi infantil ca Chuck a fost să se înroleze în Marină. Sper că nu sunt cinică, Părinte.

— Tim. Te rog, spune-mi Tim. Şi nu, înţeleg ce spui. Uneori şi eu mă gândesc la faptul că oamenii nu sunt destul de educaţi înainte de a se căsători. La urma urmei este un fel de lepădare de credinţă, un lucru înfricoşător.

— Da, răspunse ea uitându-se la el. Închipuie-ţi că ştii despre mine mai mult decât un soţ obişnuit.

Tim a fost luat prin surprindere, tulburat de vinovăţia conştiinţei sale. Poate că ea a sesizat jena lui şi ca să evite neînţelegerea adăugă:

— Am vrut să spun că pesemne sfătuieşti zeci de cupluri în fiecare lună. Cu siguranţă ştii ceea ce nu este o căsnicie bună.

Tim dădu din cap şi îi zâmbi călduros. Era un gest simplu şi cast de afecţiune, dar Moira era prea doritoare să sesizeze diferenţele.

Tonul ei se schimbă şi el şi-a dat seama din instinct că acum îi vorbea bărbatului.

— De când mă ştiu îmi aduc aminte că una sau alta din prietenele mele a zdrobit inima unui preot. Presupun că enoriaşele tale trebuie să fie înnebunite după tine.

Timothy râse, sperând să găsească cel mai mic pretext pentru a abate discuţia.

— Da, mă tem că uneori întâlnesc adolescente mult prea pătimaşe… Şi vocea îi pieri.

— Dar văduve de treizeci şi patru de ani, nu? şopti ea privindu-l.

În ciuda voinţei sale nu putea să nu vadă curbura sânilor sub rochia albă a Moirei şi se temu de gândurile lui.

Realiza câtă nevoie avea ea de mângâiere. Şi spre tulburarea lui se gândi că probabil şi el ar fi putut să aibă. Îi trebui întreaga forţă lăuntrică pentru a nu se lăsa ispitit şi a nu-şi pierde amândoi controlul.

— Sunt convins că înţelegi actul unui jurământ preoţesc.

— O, spuse ea roşind. Oare chiar am întâlnit omul care să fie mai presus de tentaţiile pământeşti?

— Da, răspunse Tim, simţind o undă de vinovăţie în timp ce rostea aceste cuvinte.

— Dumnezeule, mă simt atât de prost. Te-am jignit? Mă vei urî veşnic pentru asta?

Se trase mai lângă el, faţa îi era atât de aproape încât lui Tim îi trebui toată puterea pentru a-şi înăbuşi sensibilitatea la frumuseţea ei. Îi vorbi cu blândeţe:

— Nu, Moira. Nu m-ai jignit. Dacă asta te poate consola, eu înţeleg totul dar nu pot da o explicaţie. Sper că vom putea rămâne prieteni.

Îl privi fix, cu admiraţie.

— O da, sper că măcar atât.

Nu i-a fost uşor lui Tim ca bărbat să ignore că ea era atractivă. Şi cu toate acestea preotul din el reuşise. Atât de bine, încât s-a simţit în siguranţă să o sărute pe frunte şi să-i şoptească:

— Noapte bună. Dumnezeu să te binecuvânteze, Moira.

Afară însă, Tim s-a prăbuşit peste volan, incapabil să pornească motorul. Ceva în el împărtăşea durerea pe care i-o provocase ei. Şi se dispreţui pentru minciuna pe care i-o spusese, că preot fiind era deasupra tuturor dorinţelor pământeşti.

Dar ceea ce l-a salvat de la ispită n-au fost numai scrupulele religioase ci a fost şi dorul neostoit după Deborah.

65
DANIEL

— Ei, domnule Lurie, ne-am permis o mică fraudă, nu-i aşa?

— Ai uitat să baţi la uşă, McIntyre, răspunse Danny supărat în timp ce tânărul lui partener dădea buzna în biroul său.

— O, te rog să mă scuzi. Nu mi-am dat seama că eşti atât de strict cu protocolul.

Peter McIntyre era nefiresc de arogant cu deţinătorul majorităţii acţiunilor în firma familiei sale. Îl ofensă şi mai mult pe Danny când se aşeză şi îşi propti mocasinii scumpi, marca Gucci, de marginea biroului lui şi spuse:

— Pun pariu că nici nu te-ai gândit că ştiam vorba aia mare, nu-i aşa?

— Cinstit, nu! răspunse Danny cu nerăbdare şi iritare.

— De fapt se referă la cuvântul latin pecunia ceea ce înseamnă bani – ceea ce iarăşi derivă – n-ai să crezi Danny – de la pecus, care înseamnă vită cornută.

— Hei, vrei să ieşi dracului de aici?

Peter îl ignoră şi continuă cu un rânjet:

— Mare lucru şi latina asta. Cine s-ar fi gândit că franţuzescul „peculiation" vine de la cuvântul adresat vacilor. Dar presupun că pe atunci nu se învăţa latina în şcoli, nu, Dan?

Se uită pieziş la Danny o clipă apoi reveni la subiect.

— Oricum este vorba de o infracţiune. Şi tu ai comis-o.

Furios Danny se ridică, se aplecă peste birou şi îi aruncă picioarele lui McIntyre de pe biroul său.

— Ce dracu e în capul tău, Pete?

— Ei bine, începu McIntyre. Numele familiei de pe o parte. Numele lui Alleyn pe de altă parte. Şi capul tău.

Peter McIntyre era hotărât să-şi joace până la capăt rolul.

— Trebuie să fie şi un cuvânt evreiesc pentru ceea ce-ai făcut domnule Lurie, ceva de felul „deturnare de fonduri", „delapidare", „fraudă" – verifică ce se potriveşte mai bine.

Danny simţi un fior lăuntric.

— Ştii ceva, o luă Pete mai uşurel. Când te-am întâlnit prima oară, am crezut că eşti cel mai deştept tip care exista. De fapt am încercat să te imit până în cele mai mici amănunte doar ca să văd dacă îţi pot prinde secretul. Pun pariu că nici n-ai observat că atunci când te-ai dus la Francesco pentru apartament, i-am comandat şi eu unul la fel. Am încercat să ţin pasul cu tot ce citeai. Am luat chiar un curs de computer – ceea ce a fost mană cerească pentru firma noastră.

Tulburat de această mărturisire, Danny tot nu scotea un cuvânt.

— Şi am să-ţi mai spun ceva, continuă McIntyre, m-am întors uneori la birou la unu, două noaptea când ştiam că lucrezi acasă şi ţi-am studiat toate documentele de pe birou, cuvintele încercuite, notele pe care le-ai făcut.

— Cu alte cuvinte, murmură Danny supărat, te-ai strecurat ca un hoţ.

— Spune-i cum vrei, fu de acord Pete. Dar e un fleac pe lângă ce-ai făcut tu. Mă refer la pozna pe care ai făcut-o cu Walston Industries a ta. A fost o probă uimitoare de prestidigitaţie care în alte domenii s-ar numi chiar o mare hoţie.

Danny îşi ţinu respiraţia. De la acel „scurt" împrumut de un milion şi şapte sute de mii de dolari din rezervele firmei trecuseră aproape doi ani şi el se culcase pe-o ureche. Cu toate acestea răspunse în ceea ce părea să fie un ton de siguranţă.

— Fondurile pe care le rulez în această firmă sunt revizuite la fiecare şase luni, Peter. Nu există nici cea mai mică îndoială.

— Da! spuse McIntyre. Nu e finanţist mai bun decât Marele Dan. Dar până să-ţi vină rândul la

control tu ai lăsat totul curat în urmă. Ai cumpărat deja Walston Industries şi apoi ai debarcat-o.

— Cu *profit,* îl întrerupse Danny.

— Nominal, prietene. Nominal, îi dădu replica opozantul lui. Printr-o curioasă coincidenţă precis cu valoarea primei rate de şase zile cât ai deţinut-o. Acum, aşa creştin tâmpit cum sunt eu, nu pot înţelege de ce un tip deştept ca tine n-a scos un profit mai mare decât ăsta.

— Unde vrei să ajungi? întrebă Danny.

— Ceea ce vreau într-adevăr să aflu, care a fost avantajul tău? Trebuie să fi făcut tu ceva incredibil… cu cheagul ăsta. Şi curiozitatea mea nesătulă mă îndeamnă să aflu ce.

— Poţi presupune că am avut nevoie urgentă de lichiditate pentru a acoperi un faliment temporar?

McIntyre îşi lăsă răgazul să savureze acest moment ca pe ultima picătură de vin bun.

— Presupun că adevărata înregistrare a computerului tău n-a ajuns încă pe Wall Street, Dan. Amărâţii ăia de controlori ţi-au controlat numai fişierul. N-au controlat şi ce ascunde banca ta de date.

— Chiar te-a dus capul să-mi controlezi înregistrările din calculatorul meu particular? întrebă Danny livid.

McIntyre dădu din cap.

— Din fericire pentru firmă, da. Nu trebuie să-ţi spun ce furtună s-ar fi stârnit dacă ar fi făcut-o S.E.C.-ul. Nu numai în ce te priveşte, dar pentru întreg parteneriatul – o instituţie respectată ce a fost fondată înainte ca rudele tale să fi aterizat pe Ellis Island.

Tăcu o clipă.

— Ceea ce-aş dori este ca acest lucru să rămână între noi. Nu ştie decât tata şi bunicul despre asta. Ei m-au autorizat să vorbesc cu tine în numele lor.

— Despre ce?

— Despre ceva, ce probabil tu n-ai să înţelegi – apărarea bunului nume. Aşa că ai aici propunerea noastră pe care noi o considerăm pe cât de cinstită,

pe atât de echitabilă. Şi, bineînţeles, nu se negociază.

Danny îşi ţinu respiraţia în timp ce Pete străbătea în lung şi lat biroul mare ca un jucător ce-şi face încălzirea înainte de un meci în campionat. El se opri în cel mai îndepărtat colţ al camerei şi spuse încetişor:

— Ne vei vinde înapoi majoritatea acţiunilor McIntyre şi Alleyn cu cincizeci de cenţi la dolar.

— Dar ăsta-i jaf!

— O, sunt de acord, răspunse Pete cu falsă compătimire. Crede-mă, Dan! M-am luptat cu dracu pentru tine. Tata nu voia, zău, să-ţi dea mai mult de douăzeci şi cinci.

Danny rămase mut. McIntyre continuă:

— Ai nevoie de un pic de timp de gândire? Să zicem cinci, zece minute?

— Şi dacă refuz?

— Asta-i bună! N-ai nicio şansă. În cel mai rău caz McIntyre şi Alleyn riscă un deranj. În schimb, tu drăguţule, rişti să intri la pârnaie. Înţelegi ce vreau să-ţi spun?

Danny se cufundă în fotoliul său uriaş. Închise ochii o clipă şi apoi oftă.

— Okay. Adu hârtiile şi-am să le semnez. Numai ieşi dracului din biroul meu.

— Sigur, Danny, sigur. Documentele vor fi gata mâine la unsprezece şi vom fi foarte recunoscători dacă ai să *ne* eliberezi biroul la doisprezece. Evident, îţi vom expedia scrisorile.

Pete zâmbi din nou şi făcu un gest larg cu mâna.

— Hei, am un sentiment ciudat lăsându-te aici singur. Aş putea să-ţi iau ceva de băut? Vreau să spun că dacă faci nebunia să te arunci pe fereastră, asta ar strica toată negocierea.

Danny luă ceasul micuţ de aur de pe birou – un dar de Crăciun din partea personalului Fundaţiei – şi îl aruncă după Peter McIntyre cu toată forţa. Dar greşi ţinta şi îl izbi de perete.

— Nu-ţi fie teamă. Dar, zâmbi McIntyre indiferent, putem trece şi peretele la socoteală.

Noapte bună, bătrâne!

66
DANIEL

Presupun că oricine în situaţia mea s-ar fi aruncat de pe pod. Dar departe de a fi disperat mă simţeam curios de uşurat. Dumnezeu mă pedepsise pentru ceea ce, evident, a fost un păcat. Cu toate că motivul meu fusese să salvez *B'nai Simcha* în urma delapidării lui Schiffman, cu toate că motivul pentru care n-am pus banii la loc imediat a fost doliul de şapte zile intervenit după moartea tatei, şi dacă îmi însuşeam banii chiar pentru treizeci de secunde, tot nu eram mai puţin vinovat.

Aşadar în loc să mă înec pe mine sau supărarea mea m-am dus la un mic *shtibel* în Bronx unde mă duceam de obicei. Ştiam că chiar şi la ceas târziu de seară trebuia se găsesc acolo un bărbat, doi, studiind Biblia cărora să mă alătur şi eu. Ba încă unul dintre învăţaţi, Reb Schlomo, chiar a sesizat că ceva nu-i în regulă cu mine.

— Ai necazuri, Danieleh? Eu am ridicat din umeri şi el a luat gestul ca o recunoaştere. Necazuri cu soţia? Am dat din cap. Cu sănătatea?

— Nu.

— Necazuri băneşti? forţă el nota.

— Într-un fel, am răspuns eu mai degrabă nepoliticos.

— Ascultă, Danieleh, spuse bătrânul cu compătimire. Eu nu sunt chiar Rothschild, dar dacă ai nevoie de câţiva dolari, ţi i-aş putea pune la dispoziţie.

— Sunteţi amabil, Reb Schlomo, am răspuns. Dar tot ce am nevoie este compania dumneavoastră. N-aţi vrea să citim Isaia?

— Bine, atunci, Isaia.

Eram trei, patru inşi şi am stat toată noaptea făcând pauză doar pentru un pahar de ceai. După rugăciunile de dimineaţă mi-am găsit în sfârşit curajul să mă duc acasă şi să mă confrunt cu viaţa ce îmi mai rămase.

Veioza de la Ansafone pâlpâia. Aveam un mesaj.

— Vreţi să-l sunaţi pe Decanul Ashkenazy la HUC?

Cinci minute mai târziu vorbeam la telefon cu şeful seminarului lui Deborah.

— Danny, sper că nu te superi, am luat numărul de la sora ta, spuse el. Nu te-aş fi plictisit dacă n-ar fi fost un lucru serios, dar am nevoie de ajutorul tău.

— Cum v-aş putea ajuta?

— Ştii sinagoga aceea „inexistentă" din nord unde şi-a făcut debutul Deborah?

— Sigur, cum i-aş fi putut uita pe acei oameni?

— Ei bine, te vei bucura să auzi că nu te-au uitat nici ei. Ceea ce s-a întâmplat anume, este că persoana pe care am trimis-o acolo a hotărât să joace fotbal semiprofesionist în loc să se facă rabbi. Aşa că sunt la ananghie. Vrei să mergi tu acolo, Danny?

— Eu?

— Ce? Nu mai ştii ebraica? glumi decanul.

Eu însă n-am râs.

— Cu tot respectul, domnule, am protestat eu. Nu sunt… în drept.

— Hai, Danny, chicoti el. Ştii perfect de bine că orice evreu poate conduce un serviciu religios. Acei oameni din nord contează pe tine să conduci rugăciunile şi *shofar*.

— Va trebui să ţin şi predici? am întrebat nervos.

— Absolut, răspunse Ashkenazy. Şi ştiu că abia aştepţi să te întorci înapoi la cărţi şi să prepari nişte discursuri grozave.

Nu trebuie să vă mai spun că avea dreptate.

Am început să bântui prin biblioteca de la HUC şi eram din ce în ce mai stimulat de teologia de avangardă ce emana din învăţăturile noii generaţii de savanţi. De fapt îndrăgeam multe dintre cărţile pe care le vedeam în vitrină, dar acum intram şi le cumpăram. Nu mai fusesem atât de pornit de când urmasem cursul lui Beller. Când i-am împărtăşit entuziasmul meu lui Aaron, el chiar a glumit că eram „însetat de Dumnezeu" dar în mod curios simţeam că ceva în el era plăcut impresionat.

Mă trezeam învăţând până la trei, patru dimineaţa, incapabil să mă rup de această pasiune şi eram nerăbdător să-mi pun pe hârtie toate noile mele percepţii.

În cele din urmă, cu două zile înainte de Anul Nou, am plecat la drum, mi-am închiriat o cuşetă pe care am umplut-o cu cărţi în timp ce capul îmi era plin de idei.

Eu nu eram ca Deborah, dar cred că ceea ce numeam eu „congregaţie – congelată" (la care mai pui un pic de apă în fiecare an) a răspuns cu entuziasm la chemarea mea.

În mod paradoxal a fost un act de iniţiere pentru mine. Cu toate că citisem de sute de ori în viaţa mea la amvon, n-am ţinut niciodată o predică. Chiar şi discursul meu de *bar mitzvah,* cum se obişnuieşte la hasizi, era mai degrabă o interpretare a textului ce oglindea învăţătura mea. De data asta îmi exprimasem propriile idei şi sentimente pe care voiam să le împărtăşesc congregaţiei.

Despre tradiţia noastră. Moştenirea noastră. Despre ce înseamnă să fii evreu în 1980. Mai ales asta era semnificativ pentru ei, câtă vreme tot restul anului pluteau în apele creştinilor, care cu toate că aceştia erau toleraţi, erau inconştienţi totuşi că noi suntem strămoşii lor spirituali.

Am încercat să fac totul cât mai relevant. În timpul Rugăciunii Pentru Conducătorul Ţării Noastre, m-am referit la realizările preşedintelui Carter în înfăptuirea tratatului de pace dintre Israel şi Egipt şi mi-am exprimat speranţa că în cele din urmă va aduce înţelegerea întregii regiuni atât de tulburate.

La început m-a deranjat faptul că îmi sorbeau fiecare cuvânt. Dar treptat superego-ul meu mi-a îngăduit să mă bucur iar la sfârşitul rugăciunii de Yom Kippur m-am simţit mândru.

Doctorul Harris a insistat să rămân ca după ultimul cântec al shofar-ului să pot lua masa şi să pot discuta cu el şi cu câţiva funcţionari.

Am crezut la început că încearcă să mă fixeze.

— Sunteţi căsătorit, Rabbi Luria?

— Nu, am răspuns eu. Şi nici nu mă preocupă. Dar apropo, eu nu sunt rabin oficial.

— N-are importanţă, interveni domnul Newman cu un fel de pasiune calmă. Eşti unul de-al nostru. Şi motivul pentru care am întrebat a fost să aflu pur şi simplu dacă te leagă ceva de New York.

— Numai câteva sfori, am glumit eu.

Simţeam încotro bate vântul.

Mi-au spus apoi că în urmă cu un an, ei au cerut să li se trimită un rabin permanent care să meargă din loc în loc de-a lungul parohiei lor împrăştiate.

— Mă gândesc la noi ca la un şirag de mărgele risipite, spuse doctorul Harris metaforic. Sperăm că te-ar interesa.

— Aşadar, doriţi ca eu să fiu sfoara care să le adune?

Şi deşi am spus-o în glumă eram impresionat într-adevăr.

— Ia-o cum vrei, spuse domnul Newman. Am discutat cu oamenii. Dacă aţi vizita în fiecare zi unul dintre cele cinci oraşe aproape că i-aţi acoperi pe toţi. Cred că ne-am putea permite să vă oferim douăzeci şi cinci de mii pe an – poate că am putea depăşi un pic dar nu prea mult. Bineînţeles, luăm asupra noastră cheltuielile de transport. Apoi adaugă încrezător: credeţi că aţi putea aranja acest lucru?

Ce puţin îşi dădea seama cât de bine îmi cădeau vorbele
lui. Dacă mă întrebau că un salariu modest ar fi adecvat nevoilor mele înseamnă că nu ştiau nimic despre cealaltă viaţă a mea… despre fraudă. Pentru ei eram pur. Şi gândul de a-mi lăsa păcatul în urmă făcea ca oferta lui să pară un dar ceresc.

— Doctor Harris, am răspuns eu. Mă simt onorat.

A urmat apoi un oftat de universală uşurare.

— Danny, mi-a spus emoţionat domnul Newman. Îţi suntem recunoscători. Nu ştii ce bine ne faci.

Iar eu, pe de altă parte, eram incapabil să le spun că nici ei nu ştiau ce bine îmi fac. N-aveau să ştie

niciodată că tocmai descoperisem ce doream să fac tot restul vieţii mele.

Nu-mi propuneam să fiu un rabin de categoria grea, cocoşat şi bun de pus în ramă. Ori să fiu judecătorul purtării altor oameni înainte de a-mi fi câştigat dreptul de a acorda un verdict judiciar. Şi nici să mă înclin în faţa viţelului de aur.

Poate că Noul Testament nu este Biblia mea. Dar am descoperit că el conţine multe gânduri importante. De exemplu: „dragostea pentru arginţi este rădăcina tuturor relelor”. Asta a avut un efect mult mai mare când am aflat că a spus-o Paul în Epistola întâi adresată lui Timothy. Întreaga frază conchide că atunci când cineva se înavuţeşte „el se îndepărtează de credinţă şi se expune multor supărări”.

În ceea ce mă priveşte, eu m-am întors la credinţă. Pentru simplul motiv că aveam nevoie de ea.

67
DEBORAH

Era primăvara devreme în cel de-al treilea an de când Deborah se hirotonisise. Ea conducea un seminar în vederea Paştelui apropiat când secretara ei a întrerupt-o politicos să-i spună că o chema la telefon Stanford Larkin, directorul lui Eli. La început s-a temut ca fiul ei să nu fie rănit. Avea dreptate dar nu realiza natura vătămării. Domnul Larkin voia să stabilească o întâlnire. Ea îl imploră s-o primească imediat şi el acceptă.

— Este într-adevăr un băiat plin de viaţă, începu directorul.

Fiind însăşi un consultant, Deborah ştia bine că asta nu era decât un eufemism pentru cuvântul obraznic.

— Şi foarte energic, de asemenea.

Ştia că asta înseamnă beligerant. Se întreba doar cât de departe mersese Eli.

— Într-un fel trebuie să-i admir curajul, continuă Larkin. Adică nu se teme să se ia de băieţii de două ori mai mari ca el. Singura problemă, rabbi, este că el e cel care porneşte întotdeauna bătaia. Din experienţa mea, continuă directorul, când copiii se poartă astfel, ei ne strigă, încearcă să ne atragă atenţia asupra lor.

— Ce propuneţi să fac, răspunse Deborah simţindu-se vinovată.

— V-aş propune să-l duceţi de urgenţă pe Eli la un psiholog.

— Da, da, reuşi Deborah să răspundă cu inima frântă. Aveţi dreptate. Îmi puteţi recomanda pe cineva?…

Larkin luă o bucată de hârtie de pe birou şi i-o întinse. Avea înscris un nume pe ea: Marco Wilding, Ph. D. Cel puţin Deborah îşi imaginase conversaţia sfârşind astfel, dar în josul hârtiei erau incluse ora şi data când doctor Wilding era de acord, să-l vadă pe fiul ei.

După trei, patru şedinţe cu Eli, psihologul stabili o şedinţă cu Deborah însăşi.

În timp ce Doctor Wilding se aplecă cu coatele pe birou, ieşi în evidenţă linia umerilor lui de fundaş la fotbal ce fusese în colegiu. El pronunţă diagnosticul clinic destul de incisiv pentru o femeie care era clar că era în alertă. Asta nu o ajuta pe Deborah să accepte părerea lui.

— Va trebui să te adaptezi la lungimea lui de undă, începu el. Încă îl mai consideri copil, dar băieţii la nouă ani devin conştienţi de genul lor. Psihologic cel puţin, se află în orizontul bărbăţiei sale. Înţelegi, Deborah?

— Cred că da, doctore, răspunse ea pe un ton ce intenţiona să-i interzică obişnuinţa cavalerească de a-i folosi primul nume.

— Adică, spune-mi, continuă psihologul. Există vreun bărbat în viaţa lui?

— Îl are pe fratele meu, Danny.

— Şi cât de des îl vede?

— În fiecare lună. Şi aproape în toate vacanţele.

— Ei, abia dacă contează, nu-i aşa? Când se trezeşte dimineaţa, Eli nu întâlneşte pe nimeni bărbierindu-se în baie. Nimeni nu-l duce la fotbal în weekend. Nimeni nu-i arată cum să boxeze. Se bate destul în timpul săptămânii.

— Mulţumesc, îl întrerupse Deborah cu răceală.

— Ah, spuse Wilding cu un zâmbet ştiutor. Asta cu siguranţă, Deborah. Se bate pentru că nimeni nu-l învaţă boxul. Nu pare un paradox?

— Nu, doctore, mărturisi Deborah;

— Dar tu? întrebă el. Există vreun bărbat în viaţa ta? Presupun că în calitatea ta de rabin vii în contact cu mulţi.

— Da. Dar precis pentru că sunt rabin, relaţia trebuie să fie strict pastorală. Nu eşti de acord cu mine, doctore?

— Clar ca lumina zilei, răspunse el. Dar nu crezi că problema ta este rădăcina tulburărilor lui?

— Problema mea?

— Deborah eşti tânără şi atractivă – dar disponibilă. Te asigur – vorbesc acum cu toată obiectivitatea – că dacă ai avea o relaţie stabilă asta ar face minuni pentru fiul tău. Zău, spune-mi când ai de gând să te recăsătoreşti?

Deborah s-a simţit ofensată dar în sufletul ei a trebuit să recunoască întrebarea ca fiind valabilă. Răspunse cu o candoare liniştită:

— Niciodată. N-am intenţia.

— Ce te face să fii atât de încăpăţânată?

— Nu te priveşte. Şi acum dacă ai de gând să încetezi a te mai hlizi la mine, ca o reclamă la pasta de dinţi, spune-mi, ce să fac să-l ajut pe fiul meu, altfel plec şi te las să duci grija altor părinţi. Apropo, la fel de brutal eşti şi cu taţii?

— Absolut, zâmbi Wilding. Şi-ai să fii surprinsă dacă-ţi spun cât de firesc privesc ei asta. Eşti destul de curajoasă, Deborah. Dacă eşti la fel de hotărâtă cum te văd acum, vei face tot ce-i mai bine pentru copil.

— Şi ce consideri tu „bine”?

Privind-o în ochi Wilding pronunţă două cuvinte:

— Şcoala militară.

— Ce?

— În regulă. N-ai decât să-mi spui că sunt reacţionar, fascist. Eli însă are nevoie de disciplină. Şi da, poţi să-mi spui şi sexist – dar are nevoie de câteva modele masculine pentru a-l stimula.

— Ei, haide, doctore. Chiar îl vezi pe fiul meu mărşăluind şi salutându-i pe alţii toată ziua?

— Da, răspunse psihologul, bătând cu palma în birou pentru a accentua. Şi îl mai văd croind o lume mai bună. Desigur, dacă ai obiecţii la înregimentarea permanentă mai există şi internatele tradiţionale.

Deborah nu mai putea suporta.

— Înclini să-l îndepărtezi de mine, nu-i aşa?

— Doar, ca să-l ajut, Deborah, răspunse Wilding având pentru prima dată un accent de compasiune în după-amiaza aceea. Şi nu vorbesc decât despre ceea ce cred eu că are nevoie.

— Atunci poate îmi dai o alternativă care să nu mă scoată din cadru.

Marco Wilding îşi sprijini falca în palmă reflectând o clipă, apoi vorbi:

— Okay, ar fi trebuit să mă gândesc la asta înainte…

— Da? întrebă Deborah nerăbdătoare.

— Kibbutz-ul tău. Îi place acolo. Se duce vara şi i se rupe inima când trebuie să plece, nu? De ce nu te-ai gândit să-l trimiţi permanent acolo?

— Adică să renunţ la tot? La slujbă, la responsabilităţile mele?

Dintr-o dată figura doctorului Wilding *se opri.* Se uită la mama pacientului său drept în ochi.

— Credeam că prima ta responsabilitate este fiul. Şi cu asta, doamnă Luria, am spus tot ce aveam de spus.

Pentru prima dată fratele ei refuza să stea de vorbă cu ea.

— Dar Danny, tu eşti singurul prieten pe care îl am. Pune-te în locul meu doar o clipă. Ce-ai face?

— M-aş căsători imediat cu prima fată convenabilă pe care aş găsi-o.

— Nu eşti serios. Adică „dragostea” nu contează?

— Ascultă, răspunse el. Aş face-o fără dragoste pentru copilul meu. De fapt chiar aş face-o de-adevăratelea dacă ai fi de acord ca Eli să locuiască la mine. Ştii că în misiunea mea de rabin neoficial am datoria şi de a-i asista pe părinţii problemă cu copii problemă. Sunt convins că o soţie poate supravieţui în orice condiţii, dar un copil nu poate.

Exact în clipa aceea sună soneria de la uşă. Stabiliră să se întâlnească pentru o altă discuţie la ora zece în aceeaşi seară şi Deborah se repezi la uşă.

Erau doi oameni. Dar la început Deborah nu-l observă pe Jerry Phillips, profesorul de educaţie fizică a lui Eli. Tot ce putea să vadă era sângele ce acoperea faţa micuţă a fiului ei.

— O, Doamne, şopti ea. Eli, ce s-a întâmplat?

Băiatul a înclinat capul. Explicaţia a rămas în sarcina lui Jerry.

— E-n regulă, Rabbi. Îi curge sânge din nas. Se spală cu apă rece. Din nefericire, celălalt flăcău, Victor Davis.

— O, Doamne, gândi Deborah pentru sine şi pentru enoriaşul său.

— El a început-o! sări Eli să se apere, supărat.

Ignorându-l, Deborah îl întrebă pe profesor:

— Ce s-a întâmplat, exact?

— Înainte să-i pot despărţi, Eli l-a trântit la podea pe celălalt băiat şi Vic s-a lovit la cap de duşumea.

— E teafăr?

— Să sperăm, răspunse Phillips cu greutate. Este la spitalul Middlesex unde i se face o radiografie chiar acum. Asta îmi reaminteşte că mi-am propus să-i întâlnesc acolo pe părinţi. Privi în jur stingherit şi jenat. Îmi… îmi pare foarte rău de asta, Rabbi, murmură el.

— Vă rog, domnule Phillips, răspunse ea simţindu-se prost. Mulţumesc pentru înţelegere, adăugă. Mulţumesc şi pentru că l-aţi adus acasă.

Deborah închise uşa, se uită la Eli şi strigă:

— Ar trebui să-ţi fie ruşine de tine.

Numai că băiatul se apăra întruna.

— Mamă, jur că el a început. M-a lovit cu cotul în gât.

La început Deborah a încercat să vizualizeze scena şi şi-a dat seama că potrivnicul lui Eli trebuie să fi fost considerabil mai înalt decât el. Dar, curajul nu era o scuză pentru bătaie.

— Bine, hai în baie să te speli.

În timp ce-l freca pe obraz cu o cârpă cu apă rece îi simţi cucuiul. Orice s-ar fi întâmplat era evident că încasase câteva lovituri zdravene iar acum încerca bărbăteşte să nu ia seama la durere. A făcut tot ce-a putut ca să nu se arunce şi să-l ia în braţe.

După zece minute, după ce l-a trimis pe Eli în camera lui să-şi termine tema, a sunat telefonul. Era domnul
Davis.

La întrebarea lui Deborah care era îngrijorată de condiţia fiului lui, el a mormăit că nu era o contuzie dar „ar fi putut fi, dracului, mult mai rău”.

— Nu pot spune ce rău îmi pare, spuse Deborah.

— *Vă pare rău?* răspunse Davis. Credeam că vă e ruşine. Un copil de rabin nu se poartă în felul acesta.

Ar fi vrut să strige că cei mai mulţi băieţi de nouă ani au porniri agresive – indiferent de ocupaţia părinţilor. „Orizontul bărbăţiei”, cum spusese bunul doctor Wilding.

— Adică, zău Rabbi, continuă el cu *parapon.* Dumneavoastră trebuie să daţi un exemplu în această comunitate. Este neplăcut că fiul aşa zisului meu leader spiritual se poartă ca un huligan. Vă avertizez că dacă-l mai văd vreodată pe terenul de baschet pe băiatul dumneavoastră, eu nu mai vin la Templu.

Fierbând de mânie Deborah reuşi în cele din urmă să-i răspundă civilizat

— Mă bucur să vă cunosc intenţia, domnule Davis, spuse ea rece. Noapte bună.

Puse telefonul jos şi îşi îngropă faţa în palme încercând să gândească limpede. Dacă şi tânărul Davis era ca tatăl lui, nu-i de mirare că Eli l-a trântit la podea.

Urcă în camera lui. Lumina se mai strecura încă pe sub uşă.

Bătu încet. Nu primi niciun răspuns. Deschise uşa şi îl văzu pe fiul ei încolăcit sub pătură, adormit. Lampa de citit încă era aprinsă.

Din instinct privi spre rafturile de cărţi şi brusc îşi dădu seama că ceva era schimbat.

Oriunde se ducea, Eli ducea cu el un fel de icoană sfântă, o fotografie înrămată a „tatălui” său care stătea mândru în amvon, iar Steaua lui David se vedea clar într-o parte. Întotdeauna punea fotografia lângă pat ca să-l poată vedea înainte de a adormi. Asta era probabil cea mai dureroasă din toate minciunile pe care le spusese ea. În fiecare noapte Eli îşi spunea rugăciunile şi încheia mereu cu:

„Noapte bună mamă”, apoi adăuga în ebraică: „Noapte bună Abba”.

Brusc a realizat ce se schimbase. Rama era goală. Ce făcuse cu fotografia? O fantasmă iraţională o făcuse să creadă la început că descoperise adevărul şi rupsese fotografia în mii de bucăţi.

Totuşi la o privire mai atentă realiză că fiul ei adormise cu fotografia în braţe.

A trebuit să facă tot efortul pentru a-şi stăpâni lacrimile. S-a aplecat, i-a dat bucla aurie într-o parte şi l-a sărutat pe frunte. Apoi s-a întors, a stins lumina, a închis uşa şi a coborât scările ca să dea cel mai important telefon din viaţa ei.

La dejun a reuşit să-şi reprime emoţiile aşa că discuţia a decurs normal. Cu toate că a evitat să aducă în discuţie încăierarea din ziua precedentă, Eli era cu toate acestea ursuz şi retras. Ea se aşeză în faţa lui, luă o gură de cafea şi începu conversaţia:

— Eli, ţie îţi place aici?

— Ce înţelegi prin „aici”?

— Nu ştiu, Connecticut, şcoala ta – „aici” în general.

— Îmda, sigur, răspunse fără chef. Adică e-n regulă. După ce studie faţa mamei sale ca să-i vadă intenţiile, o întrebă: dar tu, mamă? Ţie îţi place?

Ei, şi aici era un „dar”. Ea îşi pregătise totul.

— Ca să fiu cinstită Eli, eu aş fi fericită dacă ceva nu mi-ar spune că tu eşti nefericit.

— Hei, nu ştiu despre ce vorbeşti, răspunse el în apărare. De ce nu vrei să spui ce ai în gând?

— Ei bine, ezită Deborah, încercând să nu-şi dezvăluie emoţia. Câteodată mi-e dor de kibbutz. Ţie, nu?

— Ne ducem acolo vara, aşa că de ce să-mi fie dor?

— S-ar putea să-ţi fie dor iarna, îi răspunse mama lui. Apoi adăugă: nu-i aşa?

Tăcu o clipă, după care răspunse în şoaptă:

— Uneori.

— Ei bine, atunci cum te-ai simţi dacă ne-am întoarce acolo pentru totdeauna?

— Şi cu slujba ta? protestă el un pic prea repede.

— Ei, eu sunt la bază profesoară. Rabin nu înseamnă numai să-ţi pui robă şi să ţii predici. Studiul Bibliei este o parte din programul general şi aş putea preda la Liceul Regional al kibbutz-ului.

Băiatul rămase tăcut o clipă apoi întrebă liniştit:

— Cine spune că or să-ţi dea postul?

— Bunicul Boaz, spuse ea. Am vorbit cu el noaptea trecută la telefon.

Un minut a fost o linişte totală. Deborah se simţea mişcată să-l vadă pe fiul ei încercând să-şi înăbuşe bucuria crescând.

— Zău? întreabă el.

— Zău, răspunse ea.

Eli se uita la mama lui cu ochii mari şi apoi brusc, de parcă ar fi fost propulsat, alergă în braţele ei.

68
TIMOTHY

Puţini îşi dădeau seama că în ciuda imensei sale popularităţi, Timothy nu era încă membru oficial al arhidiocezei din Boston. Unui preot care se muta dintr-o episcopie în alta i se cerea să stea măcar doi sau trei ani în serviciul cardinalului.

Când perioada de pregătire a lui Tim a trecut, cardinalul Mulroney a dat un mic dineu în onoarea lui, ocazie în care i-a acordat titlul de „Monsignor".

Asta n-a făcut decât să-i sporească numărul diferitelor invitaţii pe care le primea, telefoanelor de la orfelinate pentru dineuri obişnuite de strângere a fondurilor.

Este explicabil că Tim se simţea mult mai acasă când mergea la picnic la vreo şcoală, la un grătar la Knights of Columbus decât la banchetele de la Ritz Carlton, unde prezidau matroane catolice elegante care se simţeau destul de sigure pe ele ca să-i ceară să danseze fără teama de a stârni gelozia soţilor lor.

După luni de zile de viaţă socială în slujba lui Dumnezeu – cum râdea Mulroney – Tim începuse să se îngraşe şi atunci începu să facă jogging în jurul rezervorului de la Boston College, în loc să mai mănânce la prânz.

Într-o după-amiază furtunoasă, el a fost uimit s-o vadă fugind spre el fără haină pe flegmatica Soră Marguerita, secretara lui. Flutura o scrisoare de parcă ar fi fluturat un steag.

— Monsignor, strigă ea cu emoţie în glas. Aţi primit o invitaţie de la Washington!

— Asta însă nu-i un motiv să ieşi fără haină, Meg, glumi Tim când ajunse la ea, luptându-se să-şi tragă respiraţia în aerul rece. De la Preşedintele Reagan?

— Aproape la fel de important, sufla ea. Este de la Ambasada Vaticanului.

Cu toate că afişa surpriza de dragul ei, Tim ştia aproape sigur ce conţinea scrisoarea.

Cu mai puţin de un an în urmă, în ianuarie 1984, Ronald Reagan restabilise formal legăturile diplomatice cu Vaticanul, care fuseseră suspendate de mai bine de o sută de ani. De acum înainte Nunţiului apostolic de la Roma avea să i se spună în Washington „Excelenţa Sa, Ambasadorul”.

Invitaţia din mâna lui Tim, *îl ruga* să aivă plăcerea să participe la Recepţia de Gală pentru instalarea noului reprezentant al Vaticanului în America, nimeni altul decât iubitul frate al principesei, Arhiepiscopul Giovanni Orsino.

— Nu-i aşa că-i splendid, Monsignor? îşi revărsa sora Marguerita sentimentele.

Afişând o privire inexpresivă, Tim o atenţionă:

— Meg, asta este confidenţial. Nu vreau să audă niciun bâzâitor de la etajul trei al Rezidenţei.

Secretara lui dădea din cap înroşindu-se uşor. Fără îndoială că ei deja ştiau, îşi spuse Tim.

Luminile de la Ambasada Vaticanului de pe Massachusetts Avenue, străluceau destul pentru ca de sus, din elicopter, să se vadă cavalcada fără sfârşit a limuzinelor ce parcau şi descărcau aristocraţia Washingtonului.

Tim era deja înăuntru când a auzit trompetele intonând imnul „Hail to the Chief”. Se uită cu uimire şi îl văzu pe Preşedinte împreună cu Doamna Reagan, apărând în capul scărilor zâmbind larg şi făcând semne cu mâna. S-au dus direct la gazdă, Arhiepiscopul Orsino, care i-a întâmpinat călduros şi le-a prezentat câţiva membri ai elitei Americane Catolice.

Cu toate că era cardinal, Mulroney se simţea stingher în compania diplomaţilor de rang înalt şi a oficialităţilor guvernamentale. În consecinţă îşi petrecea timpul cu Eminenţele lor din New York, Chicago, Los Angeles, Detroit şi Philadelphia.

Tim nu se putea bucura de o asemenea fraternitate aşa că treptat s-a retras sfios la periferie, privind armata strălucitoare a oaspeţilor. Printre multe minţi luminate de pe Dealul Capitoliului era şi senatorul

O'Dwyer din Massachusetts care îl vizitase de mult la St. Athanasius. Rămăsese nemişcat câteva clipe când deodată fu salutat de o voce cunoscută.

— Hei, Hogan!

Tim se întoarse şi îl văzu pe George Cavanagh, închinând o cupă de şampanie pe jumătate plină.

— Credeam că mai eşti încă în sălbăticia din America de Sud, spuse Tim când prietenul lui îi strânse mâna. Nu m-am gândit niciodată să te văd într-o împrejurare ca asta.

— Ei, doar şi asta-i un alt fel de junglă, nu-i aşa? răspunse George cu ironie nedisimulată.

— Ce mai faci? întrebă Tim, încercând să răspundă sincerităţii vechiului său camarad.

— Obosit, Părinte – ar fi trebuit să spun Monsignor – Hogan. Pot să-ţi spun că e la fel cu încercarea de a-ţi păstori turma dincolo de hotar. Am supravieţuit pentru că m-a susţinut credinţa lor. Luă o gură de şampanie şi oftă: dar m-am săturat, Tim. Nu mai suport acest război de guerilă.

— Doar nu părăseşti biserica, nu-i aşa, George?

O lumină se aprinse imediat în ochii obosiţi ai lui Cavanagh.

— Nu. Nu renunţ la lupta aceea. Dar am intrat în garnizoană. Luna viitoare voi fi consacrat Episcop secund la Chicago. Vei fi invitat.

— O, răspunse Tim, surprins la început. Apoi cu reală căldură adăugă: felicitări, eşti în Ordin, Excelenţa ta.

— Încă nu, răspunse George neconsolat. A fost o simplă numire quid pro quo.

— Nu înţeleg.

— Din cauza ziarului meu „Monsignor". A trebuit să renunţ. La Voz del Pueblo şi-a încetat apariţia.

Înainte ca Tim să poată răspunde George adaugă repede:

— Evident, asta nu înseamnă că mi-am compromis cu totul principiile. Cel puţin, am şansa să le exprim de la un amvon în loc să le înşir buştenilor din pădurea tropicală. Şi… Să fiu cinstit am privit un pic şi mai departe. Nu-i totul să ai apă

curentă şi un pat bun, ci să afli sursa unei mângâieri spirituale în acele nopţi îngrozitoare – ştii şi tu, când sufletul îţi este treaz.

— Am trecut prin asta, dădu Tim din cap.

George dădu peste cap restul băuturii şi continuă:

— Între noi doi, Timmo, câteodată aş vrea să expediez prin poştă rugăciunile noastre cel puţin aşa am avea măcar *o dată* certitudinea că au ajuns la destinaţie. Mişcând apoi piciorul se dojeni. Hei, sunt un pic răzvrătit, nu crezi?

— Nu, răspunse Tim repede. Doar un pic băut. Cred că ar trebui să mergi la culcare, acasă.

— Acasă? întrebă rar George. Unde-i casa unui preot catolic? În clipa de faţă stăm patru inşi într-un apartament la Watergate. Îţi poţi imagina, Timmo? *Campesinos* flămânzesc în Nicaragua şi aici noi ne bucurăm de serviciu la cameră douăzeci şi patru din douăzeci şi patru de ore.

Tim începu să-l îndrepte pe prietenul lui spre uşă. Odată ieşiţi afară, îl ajută să-şi găsească şoferul şi când George era instalat în maşină el îl reasigură:

— Hei, Cavanagh, asta nu înseamnă nimic. Eu te admir, zău că da.

— Vorbeşti serios, Hogan? întrebă George privind în sus la el.

— Aş vrea să am inima ta, spuse Tim cu căldură.

— Nu te cred. Dar eu aş vrea să am capul tău. Noapte bună Monsignor.

Cu acestea Cavanagh apăsă butonul electric al parbrizului şi făcu semn şoferului să pornească.

Apoi când Tim se întoarse la festivităţi, gazda însăşi se îndreptă spre el.

— *Caro Timoteo,* spuse Ambasadorul Orsino. M-am uitat peste tot după tine.

— Mă bucur să vă văd din nou. Ce face sora dumneavoastră?

— Înfloritoare ca întotdeauna. Îţi trimite cele mai calde salutări, răspunse Orsino. Dar aş vrea să discutăm mai îndeaproape. Eşti liber mâine, la dejun?

— Da, oricând doriţi.

— Bine. Trimit maşina să te ia la 7:45. Buona notte.

Dimineaţa aceea la Washington era nefiresc de strălucitoare. Pe terasa reşedinţei Ambasadorului era aşezată o masă elegantă, iar un lacheu cu mănuşi albe stătea cu respect la distanţă. În afară de el, nu mai erau decât ei doi – Tim şi fratele principesei.

— Te rog Tim, spune-mi Gianni, insistă diplomatul. Am auzit câteva lucruri minunate despre tine şi despre realizările tale din Boston. Aparent eşti priceput nu numai la cărţile de latină ci şi la evidenţele contabile.

— Drept să spun, a fost foarte instructiv, răspunse Tim înăbuşindu-şi un zâmbet. Responsabilitatea pentru alţii…

— Şi rangul? Nu te bucură să ţi se spună Monsignor? În timp ce Tim ezită, Orsino îl îndemnă mai departe. Un pic de vanitate nu este un păcat. Îţi mărturisesc deschis, cu toate titlurile pe care deja le aveam, întotdeauna am fost bucuros să mai primesc unul.

Tim zâmbi la această sinceritate copilărească.

— Iar tu ţi-ai dobândit cu prisosinţă onorurile, te asigur. De fapt, am pe biroul meu cererea Cardinalului Mulroney de a te ridica… Vocea i se pierdu, apoi continuă cu un ton teatral categoric: dar nu. Tu eşti prea valoros să lâncezeşti în Boston, fie şi ca episcop auxiliar. Roma are nevoie de tine, fiule.

Simpla menţiune a oraşului lui iubit îi stârni lui Tim nostalgia.

— Ce-aş putea să fac exact? întrebă el încercând să-şi ascundă emoţia.

— Ei, spuse Ambasadorul. Mă tem că nu va fi la fel de uşor ca traducerea în latină a epistolelor. L-am convins pe sfântul Părinte că ai destul azbest în tine ca să stai între foc şi tigaie. Se încruntă şi îi ceru părerea. A fost o engleză foarte elegantă, nu?

— Da – ah, Gianni, spuse Tim, tulburat de faptul că numele lui fusese pronunţat într-un context oarecare, de însuşi Papa.

Orsino luă o gură de cafea, îşi clăti gura şi apoi se aplecă peste masă privindu-l pe Tim.

— „Tigaia” este America de Sud, Timoteo, rosti el pe un ton confidenţial. Nimeni nu poate spune mai bine ca mine cât de mult ajutor le trebuie celor de acolo; „Focul”, mă tem că este Franz Cardinal von Jakob, fostul Arhiepiscop de Hamburg. Ştii desigur ce post ocupă acum…

— Da, răspunse Tim. Este Prefect al Congregaţiei pentru Doctrină şi Credinţă.

— L-ai întâlnit vreodată? întrebă Orsino.

— Mă tem că nu frecventez asemenea cercuri înalte, răspunse Tim.

— Acum, da, zâmbi ambasadorul. L-am văzut la susţinerea tezei tale cu toate că datorită caracterului, el n-a participat la petrecerea surorii mele. Rămână vorba între noi doi, este un om imposibil. Dar are şi o misiune grea. Numai un prusac, zic eu, poate să-şi ia în sarcină reeducarea diocezelor din Africa unde Slujba religioasă se cântă cu tobe din junglă, şi unde singura concesie făcută celibatului este că preoţii locali nu trăiesc împreună cu soţiile şi copiii lor în aceeaşi căsuţă. Nu trebuie să-ţi spun eu ţie, continuă Orsino. Von Jakob conduce acolo. Cu mână de fier.

— Pare explicabil, remarcă Tim strâmbându-se. „Congregaţia Sfântă” are o istorie lungă. Mai, ales sub primul ei nume – Inchiziţia.

— Dar, crede-mă Timoteo, Africa în comparaţie cu America de Sud este un joc de copii. Şi pot să jur că-i aşa. Iezuiţii de acolo le bagă în cap credincioşilor noştri idei inacceptabile. Chestia asta cu „incultura" este o nebunie. Ceea ce ştim este că vor cânta imnuri în ritm de tango. Dacă vom reuşi să punem aceşti revoluţionari sub control, atunci Sfântul Părinte va trebui să abolească societatea lui Isus aşa cum a făcut şi Clement al XIV-lea. E război fiule.

— Dar nu văd unde m-aş potrivi, spuse Tim într-adevăr uimit.

— Ah, spuse Orsino ridicându-se în picioare că să poată face paşi pe terasă şi să gesticuleze mai în

voie. Asta-i problema. Tu eşti un om învăţat al bisericii. Un vorbitor plăcut. Şi mai presus de toate un om cu o credinţă de nezdruncinat în Roma. Şi la recomandarea mea atât cardinalul von Jakob cât şi Sfântul Părinte au dorit ca tu să preiei postul de Trimis Special al Curiei la Diocezele din America Latină.

— Toate?

— Numai acolo unde iezuiţii fac probleme, răspunse Orsino şi apoi se încruntă. Ceea ce presupun că înseamnă toate. Nu trebuie să mai existe incidente ca ale Sandiniştilor care l-au umilit pe Sanctitatea Sa în timpul turneului din Nicaragua. Preoţii noştri sud-americani trebuiesc convinşi să ignore presa inflamatorie iezuită.

— Ca *La Voz del Pueblo?*

— Exact, fu de acord diplomatul. Şi atunci schimbând brusc subiectul întrebă: acum, vei putea să fii la Roma la sfârşitul lunii?

— Cred că da. Bineînţeles va trebui să-i cer voie Cardinalului Mulroney – îi datorez curtoazie.

— O, nu-i nicio problemă cu asta, comentă Orsino, clipind din ochi. E foarte mândru de tine, desigur. Şi cum timpul este important, sunt sigur că n-ai să te superi să facem ceremonia la Roma.

— Ce ceremonie? întrebă Timothy.

— Mă gândesc că vei fi avansat, zâmbi Ambasadorul nevinovat. Nu încredinţăm o asemenea responsabilitate unui nunţiu mai prejos de rangul de arhiepiscop. Felicitări, Sfinţia Ta!

În timp ce limuzina lui cu aer condiţionat plutea pe străzile încinse şi umede ale Washingtonului, Tim era încercat de sentimente contradictorii.

Nu există preot în lume care să nu fie euforic la gândul de a fi răsplătit cu mantia regală a episcopatului.

Şi totuşi nu o putea obţine oricine, servind… inchiziţia.

69
DANIEL

În luna în care am acceptat oferta doctorului Harris mi-am vândut apartamentul din New York şi mi-am cumpărat o cabană în Lisbon New Hampshire, punând restul banilor într-un cont la bancă. Mi-am pierdut tot cheful de a mai face afaceri pe Wall Street, şi în realitate am ştiut întotdeauna că a face bani nu înseamnă a fi fericit.

Am ales Lisbon nu numai pentru numele lui exotic ci şi pentru faptul că era aşezat în centrul grupului de cinci sate în care slujeam acum ca sfătuitor spiritual neoficial. De asemenea mai erau şi zăpezile de la Vermont şi pârtiile de schi de la Stowe şi Sugarbush. Intenţionam să mă apuc de sport nu numai din necesităţi atletice ci şi pentru faptul că întotdeauna auzeam în New York că stadionul e locul ideal de a întâlni fete singure. Probabil că era adevărat – dar cine avea timp să afle?

La timpul potrivit mi-am diversificat activitatea – luând în fiecare vară în Israel câte unul sau doi din enoriaşii mei tineri. În timp ce eu o vizitam pe Deborah şi pe Eli, membrii turmei mele risipite puteau să urmeze cursul de ebraică şi să soarbă din moştenirea lor în general. Din asta rezultau pe loc profesori pentru Şcoala de Duminică. Încetul cu încetul am alcătuit o echipă puternică.

M-am cufundat cu totul în munca mea umblând din oraş în oraş, sărind din festival în festival aşa că nu-mi venea a crede că trecuseră patru ani de când ajunsesem să fiu ales cea ce se cheamă un „rabin fără portofoliu”.

O singură dată mi-am dat seama cât de repede trece nisipul prin clepsidră: eram în Israel, în mai, la cea de-a treisprezecea aniversare a lui Eli – şi cel mai important moment din viaţa lui spirituală: *bar mitzvah* majoratul spiritual.

Kibbutz-ul nu avea capelă aşa că Deborah a aranjat cu rabinul de la *Or Chadash* din Haifa – una

dintre primele sinagogi Reformate din Israel – o clădire frumoasă la jumătate de drum spre Mount Carmel.

Rabinul a invitat-o chiar pe Deborah să împartă amvonul cu el pentru această ocazie – şi în special să cânte toate porţiunile din Torah care precedau pasajele ce trebuiau să le interpreteze Eli.

Cu toate astea o umbră neaşteptată de melancolie se lăsă asupra acestei ocazii care ar fi trebuit să fie în totalitate veselă. Pentru că alături de kibbutznicii care veniseră într-un convoi lent de autobuze astmatice mai erau şi şase bărbaţi în jur de patruzeci de ani care făcuseră călătoria din diferite părţi ale ţării. Ei se dovediseră a fi fost piloţi în aceiaşi escadrilă în care fusese şi „tatăl" băiatului *bar mitzvah.*

Boaz şi Zipporah erau foarte impresionaţi – iar Eli rămăsese aproape fără grai când a auzit cine erau aceşti bărbaţi. Deborah a aranjat imediat pentru colonelul Sassoon, comandantul de aviaţie al lui Avi, să fie chemat la Torah, chiar înaintea mea, a lui Boaz şi a ei însăşi.

Ochii lui Eli se fixaseră pe chipul acestor bărbaţi ca şi cum ar fi încercat să le penetreze memoria în speranţa de a descoperi o frântură a imaginii tatălui său.

N-am putut să nu observ, atât în timpul serviciului cât şi la petrecerea din kibbutz la întoarcere, cum colegii lui Avi se holbau la Eli, fără îndoială întrebându-se cum dracu o măslinie ca Deborah şi un tuciuriu ca Avi putuseră da naştere unui asemenea *blondini.*

Singurul necaz a fost că şi Eli a observat atest lucru.

În noaptea aceea, în timp ce adulţii sărbătoreau în refectoriu, Eli petrecea împreună cu colegii lui de clasă de la Regional High School – băieţi şi fete – în sala de sport. Se distrau bine judecând după chicotele pe care le auzeam când am trecut spre camera de oaspeţi să-mi iau un pulover.

Dintr-o dată am auzit vocea lui Eli.

— Salut, unchiule Danny.

— Salut, eşti mare astăzi flăcăule, l-am felicitat eu.

— Mulţumesc, Danny, mi-a răspuns el un pic mai puţin euforic. Dar vrei să-mi spui adevărul?

— Sigur, am răspuns eu, preocupările mele făcându-mă un pic circumspect la ceea ce voia să-mi spună el cu candoare.

— Vocea mea s-a frânt în timpul *Haftorah*-ului?

— Nu, deloc, l-am asigurat eu părtinitor. Ai o voce splendidă de bariton.

— Gila spune că mi s-a frânt vocea.

— Cine este Gila? am întrebat eu neştiutor.

— A, nimeni, mi-a răspuns el.

De data asta vocea i s-a spart.

— Aha. Aşadar ea este fata inimii tale după cum l-am auzit vorbind pe Boaz.

— Nu fii prost, unchiule Danny, sunt prea tânăr pentru fete, protestă el un pic prea mult.

Anii petrecuţi ca rabin printre pădureni mi-au dat desigur o anumită acuitate în judecarea relaţiilor umane, chiar la adolescenţi.

— Realmente, este o învingătoare, am comentat eu.

— Gila şi cu mine ne vom duce împreună să servim în Air Force, spuse el cu mândrie.

— Hei, mai ai cinci ani până atunci. N-ar trebui să te gândeşti la asta în noaptea de *bar mitzvah.*

Dintr-o dată vocea îi deveni sobră.

— Unchiule Daniel, în Israel, din clipa în care ai ajuns la *bar mitzvah* asta-i tot ce trebuie să te preocupe?

În acea clipă în ciuda vinului înghiţit la petrecere şi în ciuda aerului îmbălsămat am simţit că mă ia cu frig. Cum oare putea un copil care avusese o copilărie normală să dea astfel de examene în viaţă?

Cu toate că nici copilăria mea nu a fost minunată, poate că pentru mine a fost mai bine că ştiam exact spre ce aveam să mă îndrept la optsprezece ani – fără nicio alternativă de abatere.

Am încercat să-mi îmbrăţişez nepotul. Dar chiar la treisprezece ani era prea înalt pentru mine ca sa mai reuşesc altceva decât să-l bat pe spate.

Abia atunci am realizat că el n-avea niciun motiv să bată drumul până la cabanele oaspeţilor şi ştiam că întâlnirea noastră nu era întâmplătoare. Ceea ce voia Eli cel mai mult de la mine în această noapte în care îşi sărbătorea intrarea în rândul bărbaţilor era să afle câteva adevăruri.

— Unchiule Danny, a început el, încercând să pară calm. Am putea vorbi, ştii, ca de la bărbat la bărbat? E ceva într-adevăr important. Tu eşti singurul tip din întreaga familie în care am încredere deplină.

O, Doamne, mă simţeam de parcă îmi cădea cerul în cap.

— Dacă vrei să mă întrebi despre unele fapte de viaţă, i-am spus eu glumind, îţi voi răspunde îndată ce le voi afla şi eu.

— Nu, Danny, asta nu-i de râs, insistă el,

— Okay atunci, am capitulat eu. Spune-mi, ce-ţi umblă prin minte?

Între timp am ajuns la bungalow-ul meu şi ne-am aşezat amândoi pe trepte.

La început, se uită în direcţia lacului. În cele din urmă a început:

— Unchiule Danny, toată săptămâna asta rudele lui Boaz şi Zipporah au tot venit de la Tel Aviv şi chiar din Chicago. Au petrecut ore întregi vorbind despre timpurile de odinioară şi s-au uitat la fotografii.

Habar n-aveam unde voia să ajungă.

— E o nebunie, continuă el dus pe gânduri. Au milioane de poze. Unele din Budapesta. Şi o mulţime cu Avi de când era copil. Înclină capul şi murmură dureros: dar nu există *nici*o fotografie cu mama şi cu Avi. Niciuna. Nici măcar de la nunta lor. Făcu o pauză şi apoi mă înfruntă: ce crezi că înseamnă asta?

Îmi storceam mintea să găsesc o scăpare, o glumă să-i distrag atenţia – ceva să mă scoată dracului din

colţul ăsta. Dar ştiam că nepotul meu era prea deştept – iar puterea adevărului mai tare decât voinţa noastră, a amândurora.

— Nu l-am întâlnit niciodată pe Avi, i-am spus eu în cele din urmă făcând singurul lucru cinstit pe care îl puteam face.

— Nu asta era întrebarea, răspunse Eli sobru.

— Oh! am răspuns eu. Atunci care era întrebarea?

Eli se uită la mine şi spuse liniştit:

— Eşti sigur că el este tatăl meu?

În ciuda faptului că avusesem cel puţin un sfert de oră ca să mă înarmez cu mijloacele eludării, mă aflam lipsit de putere. Pur şi simplu îngheţasem. În cele din urmă mi-a aruncat el colacul de salvare:

— E-n regulă, Danny, a spus el încet. Nu trebuie să-mi răspunzi. Faţa ta spune totul.

70
DANIEL

Două zile mai târziu îl duceam pe Eli la Ierusalim pentru cel de-al doilea *bar mitzvah,* întrucât Silczer Rav, unchiul Saul, din motive diplomatice n-a putut participa la ceremonia de sâmbătă. Dar am căzut de acord cu el că în cinstea memoriei tatălui meu, Eli să fie chemat să citească din Torah în dimineaţa de luni la serviciul de la Zidul Plângerii.

Deborah n-a putut veni. Exista motivul legitim al separării de fiul ei şi obligaţia de a se înghesui în spaţiul aglomerat al femeilor. Şi apoi mai era şi o întâmplare de demult faţă de care ea încă mai simţea teamă.

Presupun că mai erau şi alte amintiri.

Nu mai e nevoie să spun că întreaga comunitate *B'nai Simcha* din Ierusalim era prezentă, inclusiv băieţii din yeshiva care erau de două ori recunoscători pentru o jumătate de zi liberă. Ca şi mine, Eli lucra pe două fronturi. El se simţea tot atât de mult acasă între credincioşii care dansau cu voioşie, cum se simţea printre kibbutznicii de la discotecă.

După aceea, în timpul unei recepţii cu vin şi prăjituri care s-a dat la şcoală, Saul m-a chemat deoparte să discutăm probleme Silczen.

În anii care trecuseră de la moartea tatei el şi Bătrânii din Ierusalim încă nu căzuseră de acord asupra unui loc pentru internatul yeshiva.

Ţinea să fiu de faţă, nu doar pentru că eram unul din clan ci pentru că, în ciuda generozităţi lui Doris Greenbaum de a renunţa la recuperarea darului ei, Saul considera şi banii mei ca pe o contribuţie personală importantă cu toate că desigur habar nu avea de preţul pe care îl plătisem.

De data asta avea intenţia să rezolve problema dormitorului odată pentru totdeauna. O săptămână mai devreme mă luase împreună cu el într-un tur al clădirilor libere din Mea Shearim şi chiar dincolo de

periferia ei, în vecinătatea apropiată. Locurile erau strâmte şi preţurile astronomice.

După părerea mea ceea ce văzusem mai bun era o clădire de trei etaje construită din piatră de Ierusalim şi care aproape era cenuşie din cauza timpului. Probabil că am fi putut-o transforma într-un dormitor pentru aproape şaizeci de băieţi de la yeshiva care ar fi putuţi merge astfel mai uşor la ore. Dar astăzi, Rebbe Bernstein, zgârcitul şi scrupulosul dar cinstitul succesor al abominabilului Schiffman avea o nouă propunere pentru unchiul meu care voia să o aud şi eu.

În timp ce Eli hoinărea fericit de unul singur, destinaţia lui fiind Richie's Pizza de pe King George Street (pentru un băiat de kibbutz el ştia cu siguranţă unde să întâlnească fetele într-un oraş mare), noi stăteam în biroul principal bând ceaiuri, în timp ce Rebbe Bernstein ne făcea cunoştinţă cu un gentleman suplu cu haină neagră, numit Gordon. După ce puse o mapă mare deasupra unui calendar de birou, el se lansă în prezentarea sa:

— Onoraţi rabii, acesta este cel mai impresionant oraş nou, Armon David – proiectat, cu străzi largi din cele mai fine materiale şi amenajări minunate. Credeţi-mă, vecinii dumneavoastră vor fi precis orbiţi de frumuseţe.

Făcu o pauză lăsându-ne să asimilăm aceste atracţii şi apoi continuă:

— Mai mult decât atât, Ministerul a promis pentru noua arteră amenajări speciale. Vor fi necesare doar douăzeci de minute de mers cu autobuzul – cel mult treizeci – de aici de unde ne aflăm acum.

Naiv cum eram, în special ca turist simţind acea uşurare unică de a mă afla în oraşul Sfânt, la început am fost captivat de gândul unui loc în preajmă cu camere nu prea mari dar cu peluze de verdeaţă. La felul în care lucrau aceşti copii, cu siguranţă avea să le facă bine aerul proaspăt, care într-adevăr era proaspăt.

Apoi îmi apărură brusc toate inconvenientele. Acordându-i chiar toată consideraţia acestei

hiperbole, oraşul părea mai degrabă o afacere decât o realizare. De fapt, era suspicios de aproape de satele arabe de la Dar Moussa şi Zeytounia.

Asta m-a îndemnat să întreb:

— Totul este foarte impresionat, dar poţi să-mi spui de care parte a liniei verde se află?

Gordon a fost foarte ofensat.

— Bineînţeles, fiul marelui Rav Moses Luria – fie-i amintirea binecuvântată, nu crede în dispute teritoriale absurde. Tot acest pământ ne-a fost dat nouă şi poporului nostru de Atotputernicul Dumnezeu.

A trebuit să mă abţin să întreb dacă Preasfântul ne-a dat acest pământ cum se face că tipul ni-l vinde din nou? Dar aveam lucruri mai importante de spus. M-am întors spre Sud dar intenţionam să fac observaţiile pentru toţi cei de faţă.

— Am tot respectul pentru talentele domnului Gordon ca arhitect citadin, dar mă tem că B'nai Simcha are anumite responsabilităţi, eşti de acord unchiule Saul? Mă refer la cazul că ar trebui să ne mutăm la Armon David.

— Aţi avea spaţiu pentru sute de studenţi, întrerupse Gordon atât de repede încât scoase la iveală o uşoară îngrijorare.

— Nu asta-i important, am răspuns eu, adresându-mă încă doar unchiului Saul. Dacă am construi dormitorul dincolo de linia verde, această construcţie va fi ridicată ca un stabiliment politic, ceea ce sugerează că gruparea noastră este de acord cu confiscarea teritoriilor arabe.

Gordon înţelese greşit critica mea sau se prefăcu.

— Cu alte cuvinte, trâmbiţă el, dumneavoastră nu doriţi doar să achiziţionaţi un superb complex de locuit, vreţi să daţi şi lovitura în favoarea unui Israel mai mare.

Toţi ochii erau aţintiţi asupra unchiului Saul care se trăgea de barbă şi care în cele din urmă răspunse liniştit:

— Eu nu cred în lovituri nici din punct de vedere fizic nici metaforic. Danny are dreptate.

Gordon rămase cu gura căscată. Evitându-mă cu grijă îşi adresă observaţiile către cel care sesizase că ar putea fi veriga mai slabă a lanţului nostru: minusculul Rebbe Bernstein.

— Gândiţi-vă la scandal în cazul în care oamenii află că actualul Silczer Rebbe renunţă la drepturile naţiunii noastre chiar şi cu un milimetru de pământ sfânt.

— Scuzaţi, domnule Gordon, spuse Saul liniştit dar ferm. Nu-mi amintesc să se fi folosit cuvântul „renunţ". Dar dacă e să aducem acuzaţii atunci am să vă spun că prima regulă după care trebuie să trăiască un evreu este *Pikuach Nefesh* – adică respectul pentru viaţa oamenilor.

— Bravo unchiule Saul!

I-am călcat pe urme imediat.

— Sigur, domnule Gordon, vă amintiţi Leviticul 19:16: „Niciodată să nu stai pe sângele vecinului tău". În ce priveşte acel teritoriu propunerea dumneavoastră nu mai intră în discuţie.

Pare greu de crezut dar tot ce-a spus întreprinzătorul cât timp şi-a strâns harta n-a fost decât o singură răbufnire de furie.

— Hmph!

Ceea ce eu am interpretat că *B'nai Simcha* este o grupare falită spiritualiceşte, că ei nu sunt adevăraţi evrei şi că ar fi mai bine să se ducă înapoi la Brooklyn cu banii lor cu tot. Totul asezonat cu epitete pe măsură.

Am rămas cu toţii tăcuţi în cameră pentru o clipă. Un zâmbet de uşurare i-a străbătut faţa lui Rebbe Bernstein în timp ce se uita la unchiul meu.

— Mulţumesc, Rav Luria, murmură el.

Unchiul meu se înclină spre mine:

— Am fost foarte mândru, de felul în care acţionat, Rebbe Daniel, mi-a spus el cu afecţiune.

Cu o oarecare jenă, i-am reamintit că eu nu eram un rabin adevărat. Dar el mi-a răspuns:

— Eşti, Danieleh. Eşti.

În timp ce Eli şi cu mine ne întorceam acasă spre kibbutz el părea curios de degajat pentru cineva care tocmai făcuse o asemenea criză de identitate doar cu patruzeci şi opt de ore mai înainte. Chiar fredona ultimele noutăţi ale şlagărelor din Israel.

N-am avut curajul să-l întreb cum reuşise să treacă peste criza lui existenţială cu un asemenea aplomb – ca să nu mai vorbesc de viteză. Bucuros că începuse să se înnopteze a luat totuşi iniţiativa:

— Îţi aminteşti de discuţia pe care am avut-o noaptea trecută, unchiule Danny?

— Mda, am răspuns eu laconic.

Cum dracu puteam să uit?

— Ei bine, am înfruntat-o pe mama şi mi-a spus adevărul.

— *Ţi-a spus?*

— Presupun că ai ştiut tot timpul, m-a îndemnat el generos.

La care eu am răspuns cu „Mmmm”.

— Aşa că… spuse el.

— Aşa că ce? am întrebat eu.

— Aşa că tata şi cu mama n-au fost căsătoriţi. Care-i diferenţa?

— Ai dreptate, l-am aprobat eu. După legea evreiască tu eşti destul de kosher ca să te căsătoreşti cu fiica Şef Rabinului.

Am mai mers aproape un kilometru şi apoi m-a întrebat cu un zâmbet viclean:

— E drăguţă?

— Cine? am întrebat eu puţin, confuz.

— Fiica Şef Rabinului, răspunse el. S-ar putea să mă intereseze.

Aşadar Deborah amânase inevitabilul. Dar mai devreme sau mai târziu cineva trebuia să-şi asume curajul, să-i spună lui Eli adevărul. Între timp vorba proverbului: „Trebuie să-i mulţumim lui Dumnezeu şi să-i primim fiecare zi aşa cum vine”.

Am ajuns la Kfar Ha-Sharon imediat după cină. Eli, cu vigoarea lui tinerească era în stare să uite de masă în schimbul permisiunii de a o plimba pe Gila

pe drumurile fără trafic ale kibbutz-ului. Aşa că eu am luat o gustare cu Deborah în cabana ei.

A fost încântată să audă despre evenimentele din Ierusalim şi chiar merse mai departe comentând:

— A fost o hotărâre foarte înţeleaptă pe care a luat-o
Saul.

— Dar de mine ce zici? am protestat eu dorind partea mea de laudă. Eu am fost cel care am pornit întreaga discuţie despre linia verde.

— Recunosc că ai avut curaj, comentă Deborah. Dar diferenţa este că tu te întorci înapoi în pădure şi Saul se duce la Brooklyn unde va avea de-a face cu mânia a Dumnezeu ştie câţi credincioşi.

71
TIMOTHY

La cincizeci de zile după înviere, cei unsprezece apostoli s-au strâns într-o odaie la Ierusalim în timpul sărbătorilor evreieşti. Deodată ei au auzit zgomotul unui vânt puternic pornit din ceruri şi Duhul Sfânt a apărut în faţa lor ca nişte limbi de foc.

Această epifanie este comemorată de sărbătoarea Pentecost, ocazie preferată de biserică pentru hirotonisirea episcopilor. Ceremoniile sunt uimitoare explozii de roşu, amintire atât a flăcării cât şi a sângelui apostolilor, martirizaţi până la unul.

Sâmbătă pe 26 mai în 1985 la Biserica Sfântul Petru din Roma, Timothy Hogan stătea faţă în faţă cu Sfinţia Sa Papa. Sfântul Părinte, îmbrăcat tot în roşu, exceptând scufia albă de pe cap, era flancat de doi cardinali, unul dintre ei fiind Arhiepiscopul de New York. Ca şi ceilalţi care aveau să fie unşi, Tim purta o cruce la piept – singura podoabă a veşmântului lui simplu preoţesc, pe care-l purta pentru ultima dată.

Uitându-se la Tim cu ochii lui pătrunzători, Papa, ca personaj principal îl întrebă dacă este gata să-şi asume datoria de a fi episcop:

— Ai reuşit să fi credincios prin ascultarea ta succesorului Apostolului Petru?

Tim reuşi să şoptească:.

— Da.

Se aşeză în genunchi. Căldura mâinilor Sfântului Părinte îi atinse creştetul. Sunt atât de aproape de Dumnezeu aşa cum voi fi tot timpul în această viaţă, îşi spuse el.

După aceea, cei doi cardinali îşi puseră mâinile pe capul lui Tim iar Papa îl unse cu ulei trasându-i semnul crucii cu degetul mare şi arătătorul.

Era atâta linişte în uriaşa biserică încât se auzea vocea Sfântului Părinte, atunci când şoptea „L'anello". Apoi spuse încet în italiană:

— Întinde mâinile.

Tim se supuse şi întinse inelarul în timp ce Sfântul Părinte pronunţa cu voce solemnă:

— Ia acest inel ca sigiliu al fidelităţii tale. Cu credinţă şi iubire să aperi mireasa lui Dumnezeu, Sfânta Sa Biserică.

Tim a fost cuprins de un val de tristeţe. Aceasta este nunta mea, se gândi el. Singura nuntă pe care o voi cunoaşte vreodată în întreaga mea viaţă.

În timp ce Arhiepiscopul Timothy Hogan se înclină să primească binecuvântarea pontifului, aruncă o privire scurtă în mulţimea spectatorilor şi îl văzu pe mentorul lui, Părintele Ascarelli, strălucind de bucurie. Prezenţa aceasta nu făcu decât să-i întărească lui Tim sentimentul de nevrednicie. Pentru cineva cu darurile lui Ascarelli bereta de cardinal ar trebui să fie un premiu uşor de câştigat. Cu toate acestea, ca un adevărat iezuit, el dispreţuia poziţiile înalte.

Când Tim îl întrebase cu ani în urmă dacă se simţea atras de veşmintele purpurii, bătrânul dăduse din cap spunând:

— *Sacerdos suni, non hortus.* Sunt preot nu floare de grădină.

Pontiful aşează pe capul noului Arhiepiscop o mitră alb-aurie şi apoi îi înmâna ultimul simbol al obligaţiilor pastorale, toiagul.

La sfârşitul slujbei, în timp ce corul interpreta un aleluia exultant, Tim se întoarse în sacristie, se schimbă de hainele sale regale şi ieşi afară în Piaţa Sf. Peter. Gărzile elveţiene în uniformele lor dungate oranj cu negru şi cu armuri medievale menţineau o cărare în mijlocul mării de omeni.

Acum era oficial arhiepiscop al Bisericii Santa Maria delle Lacrime. Asta era mai degrabă o formalitate căci episcopiile acreditate fără a avea o dioceză specifică sunt cu toate acestea afiliate la Biserica din Roma.

Santa Maria îi fusese „oferită” lui Timothy de principesă ca un gest de afecţiune. Într-un fel era o asociere eterică adăugată unei situaţii cu totul ireale. Era oare posibil ca Timothy Hogan, bătăuşul

incorijibil de altădată din Brooklyn să fie înzestrat cu purpura episcopală?

Pierdut în gânduri era cât pe ce să treacă de Via della Conciliazione când auzi un strigăt nazal în urma sa:

— Sfinţia Voastră! Sfinţia Voastră!

— Da, întrebă Timothy oprindu-se.

— La ordinele dumneavoastră, Sfinţia Voastră, sufla omul respectuos. Uitaţi cartea mea de vizită.

LUCA DONATELLI
VIDEO PHOTOGRAPHER
PENTRU TOATE OCAZIILE

— Vă rog acceptaţi modestele mele felicitări şi simţiţi-vă îndreptăţit să-mi faceţi o comandă în acest moment de neuitat al acestei mari ocazii. Evident, lucrez şi pe VHS şi pe Beta.

Festivitatea s-a ţinut la vila principesei.

Părea că nu se schimbase nimic la reşedinţa Santiori – începând cu gazda însăşi care-şi menţinuse miraculos tinereţea şi vigoarea printr-un regim alimentar strict, exerciţii, rugăciuni – şi excursii anuale la doctorul Niehans, la clinica lui particulară din Montreux.

În momentul în care a intrat în vilă, Tim a îmbrăţişat-o impulsiv pe principesă, aproape ridicând-o de la pământ.

— *Grazie,* Cristina, murmură el, *Grazie per tutto.*

— Nu fii prost Sfinţia Ta, zâmbi ea cu gura până la urechi. Te-ai ridicat prin propriile tale merite. Eu sunt doar mândră că m-am aflat printre primii care te-am descoperit.

— Cu respectul cuvenit, Vostra Altezza, întrerupse Părintele Ascarelli. Eu l-am descoperit înaintea dumneavoastră, spuse el în timp ce-şi îmbrăţişa protejatul. Purpura ţi se potriveşte, fiule, murmură el. Continuă să-l serveşti pe Dumnezeu tot aşa.

De-a lungul mesei lungi se aflau nouăsprezece oaspeţi întrucât Arhiepiscopul Orsino telegrafiase în ultimul moment exprimându-şi regretul că nu poate veni. Strălucirea cristalului şi vinul din viile Santiori din Toscana se potriveau cu culoarea veşmintelor mesenilor, excepţie făcând cele ale Părintelui Ascarelli.

Tim fusese recomandat unui număr de episcopi străini ce îşi făceau vizitele lor *ad limina* la Roma precum şi câtorva prefecţi ai congregaţiilor sacre ale Vaticanului. Când Cardinalul de New York i-a strâns mâna lui Tim, el a remarcat cu accent teatral:

— Arhiepiscope Hogan, sunt însărcinat cu o datorie sacră de a-ţi transmite un mesaj important. Făcu o pauză de efect şi apoi continuă: colegul meu, Cardinalul de Boston, m-a învrednicit să dau rostire afecţiunii lui din inimă şi felicitările de pe o listă atât de lungă încât fără îndoială ea cuprinde întregul Boston Bed Sox.

Tim tocmai răspundea la mesajul de gratitudine când apăru principesa. Luându-l de braţ ea îi zâmbi interlocutorului lui îmbrăcat în roşu.

— Eminenţa Voastră mă veţi scuza, gânguri ea. Trebuie să-l răpesc pe arhiepiscop întrucât unul din musafirii mei, din nefericire, trebuie să prindă avionul.

În timp ce era tras deoparte, Tim nu putu să nu se gândească: ce autoritate trebuie să aibă această femeie micuţă ca să poată întrerupe cel mai puternic prelat din Statele Unite?

Ceilalţi musafiri plecaseră de mult când Ascarelli insistă ca Tim să rămână cu el să privească forumul gol.

— Ştiu la ce te gândeşti, murmură bătrânul.

— Chiar aşa? întrebă Tim, mintea lui aburindu-se uşor din cauza emoţiilor unei lungi zile.

— Te întrebi dacă propriile tale merite sau romanitatea principesei au câştigat acreditarea ta.

Tăcerea lui Tim era o recunoaştere.

— Crede-mă, ştii că eu sunt zgârcit cu lauda. Îţi meriţi foarte bine rangul. Singura influenţă de care

s-a folosit a fost să o obţii la propria ei biserică. A fost o luptă mare pentru această onoare. Aceşti aristocraţi deţin unele dintre cele mai renumite biserici din Roma. Chiar şi bijuteria din Piazza Navona este o instituţie cu adevărat particulară.

— Au şi venit de la ele, glumi Tim.

— Fiecare în felul lui, răspunse Ascarelli. Mi s-a spus că principesa este satisfăcută să accepte ca recompensă un dineu pe an pentru Sfântul Părinte. Dar vei afla despre toate acestea când va veni timpul.

— Timpul pentru ce? întrebă Tim.

— Haide, fiule, doar nu vrei să foloseşti romanitatea cu mine. Ştii că din toţi colegii tăi de clasă, de departe tu erai cel mai *papabile.*

— Papă? Fiţi serios, răspunse Tim refuzând discuţia.

Apoi tăcu.

Într-o asemenea vecinătate, cu Forum Roman, retorica lui Ascarelli era ca un torent.

— Uimitor, nu-i aşa, că papalitatea este ultima instituţie modernă ce păstrează calităţile unei curţi renascentiste – oferind avansarea pe bază de talent. Bunul meu prieten Roncalli – John XXIII – a fost fiul unui ţăran sărac din Bergamese iar Luciani – John Paul I – a fost fiul unui muncitor imigrant. Bineînţeles, tata l-a angajat în viile noastre de câteva ori. Şi mai mult, adăugă scribul chicotind: Biserica noastră a ales trei pontifi evrei.

— Ce?

Tim presupuse că asta era o alta glumă practică a bătrânului.

— Familia Pierleoni, explică scribul, era înainte formată din cetăţeni de vază ai ghetoului roman, apoi, după ce a izvorât un mic izvor sfinţit pe pământul lor, ei au ajuns să dea Vaticanului pe Papa Gregory al VI-lea şi al VII-lea şi pe Anacletus al II-lea. Aşa că nu s-ar cutremura lumea dacă un băiat irlandez din Brooklyn…

— Părinte Ascarelli, îl întrebă Tim rugător. Ce vă face să credeţi că aş nutri ambiţii atât de mari?

Scribul se uită la el o clipă. După care adăugă:

— Ochii tăi, Timoteo. Mă uit în ei şi văd doar ceea ce poate fi descris ca… dorinţă. Altfel nu mi-aş imagina de ce arăţi atât de nefericit.

72
TIMOTHY

Când Tim s-a întors la noul lui apartament din unul din cele mai elegante construcţii, North American College de la Gianicolo, pe cer se ivea lumina timidă a zorilor. Găsi sub uşă un plic lucios conţinând o carte de vizită cu sigiliul papal şi o scurtă notă scrisă de mână:

Sanctitatea Sa solicită compania dumneavoastră pentru celebrarea slujbei la 6:00 a.m. Luni 27 mai.

Tim se uită la ceas, abia dacă mai avea timp să se radă şi să se schimbe.

Totuşi la şase fără un sfert aştepta în capela papală modernizată, proaspăt şi treaz datorită unei combinaţii infailibile de cofeină şi adrenalină.

O mulţime de călugăriţe din administraţia papală, toate în negru, exceptând inima roşie brodată pe pieptul veşmintelor lor, aşteptau deja îngenuncheate în rugăciune.

La şase fără cinci minute fix intră pontiful urmat de alţi trei, patru clerici îmbrăcaţi în veşminte diferite. Spionându-l pe noul lui arhiepiscop, el zâmbi şi îi întinse mâna dreaptă.

— Benvenuto, Timoteo.

Când Tim a vrut să-i sărute inelul, Sanctitatea Sa i-a răspuns:

— Te rog, suntem aici să ne rugăm. Înaintea Domnului suntem acum egali.

După ce au incantat Slujba, Pontiful l-a rugat pe Tim să vină cu el în liftul tapisat cu catifea verde. Singurul pasager care îi însoţea era preotul lui particular pe care Tim îl recunoscu în persoana secretarului particular al papei, Monsignor Kevin Murphy. Acest flăcău din Dublin, cu părul roşu şi pistrui pe faţă, era un alergător cunoscut în cercurile Vaticanului. El făcea în fiecare dimineaţă câte zece mile de-a lungul Tibrului înainte ca vreunul din locuitorii Palatului Apostolic să-şi fi încălţat papucii.

În timp ce le făcea cunoştinţă celor doi bărbaţi tineri, Sanctitatea Sa glumi:

— După cum ştii, Timoteo, eu sunt aici să-l slujesc pe Domnul dar Kevin stabileşte agenda. Să ţii minte.

Tim şi irlandezul schimbară zâmbete iar liftul ajunse la destinaţie. Pasagerii au coborât într-o sală elegantă al cărei tavan înalt, frumos decorat în stucatură făcea ca panourile iluminate din capela papală să pară nişte imitaţii de plastic din Hong Kong. Înalte oficialităţi din Vatican aşteptau să se alăture Sfântului Părinte la dejunul de lucru ce avea să se desfăşoare în jurul uriaşei mese ovale.

Era uşor să-l recunoşti pe Frantz Cardinal von Jakob
după ţinuta lui nemţească, fiind aproape cu un cap mai înalt decât toţi ceilalţi, iar greutatea corporală îi era accentuată de rigiditatea ţinutei. Tim luă iniţiativa şi se prezentă singur.

Austerul von Jakob răspunse cu un zâmbet abia schiţat, laconic:

— Bine ai venit, Sfinţia Ta.

Nu era nicio surpriză că von Jakob stătea la masă în dreapta Papei. Tim totuşi fu surprins să vadă că el fusese aşezat în faţa lui. Era ca şi cum pontiful avea de gând să-l plaseze într-un post de rang superior – sau cel puţin, aşa i se părea lui.

Germanul nu risipi timpul şi îşi începu imediat catehismul pentru a afla cât era de familiarizat Tim cu problema Bisericii în Brazilia.

— După câte ştiu eu este cea mai mare ţară catolică din lume – şi cea mai săracă, adăugă Tim nervos. Ar trebui să facem ceva într-o zi – să-i ajutăm mai mult – inclusiv să pregătim mai mulţi preoţi dintre ai lor.

— Sună cam ca „triumful proletariatului”, constată cardinalul iritat. Ceva în genul „Capitalului”.

Atunci pontiful spuse cu un ton liniştit, măsurat:

— Sunt convins că adevăratul Armageddon va sta între soldaţii lui Christos şi forţele întunericului lui

Marx.

— Brazilienii sunt pe punctul de a se răscula, continuă von Jakob. Preoţii instigă ţăranii şi sunt încurajaţi de unul dintre cei mai charismatici şi mai apreciaţi teologi ai noştri. Profesorul Ernesto Har.

— Am citit câteva dintre articolele lui, răspunse Tim dând din cap. E cu siguranţă un avocat al reformei.

— „Reformă" este cuvântul cheie, spuse germanul. Omul se crede un alt Martin Luther. Dar suntem şi mai îngrijoraţi de zvonul care circulă despre cartea pe care se pregăteşte s-o scrie. Se spune că ar putea fi strigătul de luptă pe care îl aşteaptă brazilienii.

— Eu încă nu înţeleg, Frantz, strigă o voce de la capătul celălalt al mesei. De ce nu-i dai prin oficiul tău penitenţă să tacă. Cel puţin asta s-a dovedit eficient cu compatriotul lui, Leonardo Biff…

— Nu, Hardt este prea periculos, răspunse Jacob. Dacă nu ne purtăm cu atenţie cu el ar putea părăsi Biserica şi Dumnezeu ştie câte mii de suflete ar putea lua cu el. Se întoarse apoi spre Tim şi întrebă: ai idee cat de multe convertiri fac Protestanţii?

— Parcă ar fi o maree, recunoscu noul arhiepiscop. Am citit într-un raport că în fiecare zi, într-o oră se leapădă de credinţă patru sute de catolici latino-american.

Murmure de tulburare au răzbătut de-a lungul întregii mese.

Von Jakob continuă să se adreseze lui Tim:

— Pentru asta va trebui să-l convingi pe Hardt să nu publice cartea. Nu-i nevoie să-ţi spun cât de importantă este această misiune.

Timothy dusese o viaţă curată. Chiar şi în ce priveşte politica, era un inocent. Asta nu însemna că nu avea scrupule şi ideea de a suprima o carte îl lovi ca un lucru imoral.

Se întrebă dacă George Cavanagh ar fi acceptat această acreditare. Şi se mai întrebă ceva:

— Cu respect, zise el încercând să-şi ascundă tulburarea, cum de m-aţi ales pe mine?

— Pentru un geniu diabolic cum este Hardt, avem nevoie de un trimis cu totul special acolo. Când l-am sunat pe Arhiepiscopul Orsino la Washington el mi-a sugerat numele dumitale fără nicio ezitare.

— Dar vă daţi seama că nu ştiu o boabă de portugheză? întrebă apoi.

— Ştii foarte bine latina, italiana şi spaniola, spuse cardinalul ţinând un document care era, evident, o piesă din dosarul lui Tim.

Sanctitatea Sa, adăugă afabil:

— Am avut prilejul să învăţ câteva cuvinte în timpul turneelor mele sud americane. Şi cu tot respectul pentru fraţii noştri lusitani, am descoperit că portugheza seamănă cu o spaniolă-vorbită cu pietricele în gură.

A urmat un hohot de râsete apreciative.

— În orice caz, continuă von Jakob, Congregaţia mea are un expert lingvistic pe a cărui tehnică poate fi invidios însuşi Berlitz. N-am nicio îndoială că în trei luni vei vorbi portugheza braziliană ca şi cum te-ai fi născut acolo.

— Nu există decât o problemă, adăugă Sanctitatea Sa cu umor: va trebui să constaţi atunci ce-ai spus acum.

Cu aceasta micul dejun se încheiase.

În timp ce prinţii Bisericii se îndreptau fiecare la treburile lor, Tim îl urmă pe Monsignor Murphy în biroul său care servea şi ca post de observaţie pentru curtea interioară a pontifului.

Secretarul papal îi explică lui Tim că pregătirea lui lingvistică va consta din şedinţe zilnice de patru ore, fiecare cu un preot nativ din Brazilia. Ei vor sta cu el chiar şi în timpul meselor asigurându-se că va vorbi portugheza.

— După asta, glumi Murphy, te poţi relaxa, cu o lectură uşoară – istoria Braziliei, de exemplu.

— Mulţumesc, Monsignor, răspunse Tim. Dar ceva îmi spune că aceste lecţii vor fi o încercare mult mai mică decât ce va urma după aceea.

Secretarul papal ezită, apoi coborând glasul, îi spuse:

— Sfinţia Ta, pot să-ţi spun ceva confidenţial – ca de la irlandez, la irlandez?

— Bineînţeles.

— Cred că ar trebui să ştii că nu eşti primul nunţiu papal trimis la Ernesto Hardt.

— O! răspunse Tim. Şi ce s-a întâmplat cu predecesorul meu?

Răspunsul lui Murphy a fost laconic:

— Nu s-a mai întors niciodată.

73
DEBORAH

Dragă Deb,

Îţi expediez o apariţie din *„Boston Globe”* – care sunt sigur că a scăpat atenţiei presei israeliene.

Ca să fiu cinstit, am stat în cumpănă înainte de a mă hotărî să ţi-l trimit. Adică, ştiu că Tim se află tot timpul undeva în mintea ta – şi cum ar putea fi altfel când îi vezi figura în fiecare zi când te uiţi la Eli.

Dar încă mă întreb cum te-ai simţi tu pe ţărmul îndepărtat al Galileei să afli că „vechiul tău” prieten a ajuns arhiepiscop.

Oare asta o va face pe Rabbi D. Luria fericită – sau chiar mândră?

Şi atunci mă întorc la întrebarea paragrafului 64: Cum se va simţi Eli atunci?

Nu crezi că merită să afle că tatăl lui este creştin? Şi ceea ce-i mai important, adevărul încă şi mai amar că chiar dacă tatăl lui va fi ales papă – şi în cazul lui Tim asta-i chiar posibil – el tot va fi dispreţuit de antisemiţii lumii pentru că are sânge evreiesc.

Departe de a-i aduce vreo jignire, ar trebui totuşi să-i dai mai mult sens vieţii căci în curând va fi riscant pentru noi toţi.

Dacă asta seamănă cu o predică, atunci fie! Dacă nu vrei să spui amin, atunci eu…

Două zile mai târziu

Încă nu pot încheia propoziţia precedentă

Poate că totuşi vei spune, amin

Cu toată dragostea mea

Danny

Deşi era hotărâtă să păstreze fotografia, Deborah ştia că trebuia să ardă preţioasa scrisoare. Oare nu era de-ajuns fotografia? Nu-şi putea ea hrăni sufletul doar uitându-se la fotografia lui şi lăsându-şi inima să reproducă textul?

O forţă lăuntrică însă, o îndemnă să păstreze toţi ce-i trimisese Danny. Şi chiar şi după aceea îi venea greu să înţeleagă de ce a trebuit să pună aceste documente în sertarul de sus al biroului ei.

Petrecuse paisprezece ani de la naşterea lui Eli, căutând cu disperare în inima ei să-şi găsească cuvintele potrivite. Acum le avea. Dar ca o laşă – sau cel puţin aşa gândea mai târziu – în loc să-i spună adevărul, ea lăsă scrisoarea într-un loc unde era sigură că o va găsi.

N-a trebuit mult.

În seara următoarea Eli n-a apărut în refectoriu la cină.

La început Deborah a crezut că stătea – iar – până târziu cu Gila în Kibbutz-ul ei. Dar când s-a întors acasă a descoperit scrisoarea lui Danny boţită într-un coş în mijlocul camerei, aşa că o sună pe prietena fiului ei, care exprimându-şi regretul i-a spus că Eli nu fusese nici măcar la şcoală în acea zi.

Deborah închise şi alergă să-şi împartă îngrijorarea cu Boaz şi Zipporah.

Spre surprinderea şi uşurarea ei îl găsi pe Eli în cabana lor. Şi judecând după grosimea fumului de ţigară, conversaţia dura probabil de câteva ore. Fiul ei se holba la ea, ochii arzându-i de furie din cauza trădării.

— Eli.

El îi întoarse spatele.

— Ai dreptate să mă urăşti, spuse ea neajutorată. Ar fi trebuit să-ţi spun mai de mult.

— Nu, interveni Boaz. Cu toţii suntem de vină. Aşa cum încercam *să-l* conving de când a venit aici: *Noi* am fost aceia care te-am îndemnat s-o faci.

Zipporah dădu din cap fără vorbe.

Eli începu să-şi verse furia mai întâi pe „bunicul” lui.

— Cum ai putut să faci asta? Cum ai putut să întinezi memoria propriului tău fiu?

Cel puţin ăsta era un lucru la care Boaz putea răspunde.

— Eu… noi am făcut-o din iubire.

— „Iubire”, pufni băiatul. Pentru cine? Pentru un creştin cu care aşa zisa mea mamă-rabin s-a culcat?

— Eli, îl avertiză Deborah. N-ai dreptul să vorbeşti astfel.

— O, nu? Ar trebui să-ţi fie ruşine…

Furia lui continuă până când termină ce-a avut de spus.

A fost rândul lui Deborah să încerce să-l facă să înţeleagă.

— Eli, îmi este ruşine. Dar numai pentru lipsa de curaj de a nu-ţi fi spus până acum. Un singur lucru insist să-l înţelegi, pentru că datorită lui ai venit tu pe lumea asta. Făcu o pauză şi apoi continuă încet: l-am iubit pe tatăl tău. A fost bun şi blând – şi cu inima curată – şi jur că dragostea noastră a fost reciprocă.

Eli se întoarse către Boaz şi Zipporah. Contrar aşteptărilor lui, aceştia aprobară din cap.

— Tatăl tău a fost, cum spunem noi, *mensch,* confirmă Boaz.

— La care „tată” te referi? La fiul tău sau la „preotul” mamei mele?

Eli îi scrută pe toţi cu privirea din nou. Deborah încremenise, dar Boaz îi răspunse cu ardoare:.

— Nu trebuie să-ţi spun ce fel de om a fost fiul nostru. Ai auzit asta timp de paisprezece ani. Singura minciună pe care ţi-am spus-o vreodată a fost aceea că el ar fi fost tatăl tău. Dar îţi spun cinstit, Eli, chiar dacă m-ai tăia în bucăţele, tot aş fi recunoscător pentru timpul pe care tu l-ai lăsat pe fiul nostru să trăiască prin tine. Şi acum, spuse el – vreau să-i ceri scuze lui Deborah. Ea abia dacă l-a cunoscut – şi pentru acea parte de minciună mânia ta îndreapt-o pe bună dreptate asupra mea.

— Dar Boaz, spuse Eli derutat. Eu… Eu nu sunt supărat pe tine.

— De ce? întrebă bătrânul. Vrei să spui că o urăşti pe Deborah pentru că te-a făcut cu un creştin? Împărţirea aceasta a lumii în „noi” şi „ei” este un mod strâmb de gândire şi eu cred că asta a dus la Holocaust. Am dreptul să spun asta pentru că ura

fără discernământ mi-a răpit amândoi părinţii şi acum *şi* pe fiul meu. Cel mai important lucru nu este să fii evreu sau creştin ci să fii bun. Tatăl tău pe care-l cunosc eu – a fost un om bun.

— El este încă, spuse Deborah regăsindu-şi vocea. *Tim încă trăieşte,* sublinie calmă. Şi cred că suntem, datori acum atât faţă de Eli cât şi faţă de Tim să le înlesnim o întâlnire.

— Niciodată, strigă băiatul. Nu vreau să mă întâlnesc cu omul acela.

— De ce? întrebă Deborah furioasă. Ne-ai învinovăţit pe toţi că ţi-am ascuns adevărul. Acum ce mai este? Ţi-e teamă poate că o să-ţi placă?

— Cum aş putea, după tot ce a făcut?

— Nu, explodă Deborah. Greşeşti dacă-ţi închipui că el m-a abandonat. A vrut… chiar să renunţe la preoţie… să trăiască la Ierusalim. Şi apoi eu nu i-am spus niciodată nimic despre tine. Habar nu are.

În timp ce vorbea pe faţa băiatului se aşternea o expresie de consternare. Deborah continuă:

— Dumnezeu ştie că te iubesc, Eli, şi am încercat să fiu un părinte bun atât cât am putut. Acum îmi dau seama că am greşit. N-am să-mi iert niciodată că te-am lăsat să creşti fără tată.

Ochii băiatului se umplură de lacrimi.

Până în clipa asta Zipporah s-a mulţumit doar să asiste. Acum ea vorbi pentru a trage concluzia:

— Cât mai trebuie să ascult asta? Cât mai trebuie să ne scuzăm şi să ne autoflagelăm simţindu-ne conştiinţa încărcată? Trăim cu toţii. Şi până ieri ne iubeam unii pe alţii cum nu se iubeau alţii în vreo familie de pe acest pământ. Cum putem oare – şi îmi fixă privirea asupra lui Eli – să lăsăm o bucată de hârtie să strice tot? Eu zic să luăm acum un şnaps! Şi uitându-se la Eli îl atenţionă. Pentru tine doar un pic, puişor. Pe urmă, ne aşezăm şi vorbim până când ne reamintim cine suntem şi ce însemnăm unul pentru celălalt.

Au vorbit toată noaptea. Când totuşi nu era nimic sigur decât doar sentimentul că experimentaseră un

fel de catarsis, rabinul Deborah Luria îl întrebă pe fiul ei:

— Ei bine, Eli, când vrei să mergi cu mine la Roma?

— Niciodată, răspunse băiatul sărindu-i ţandăra.

PARTEA a VI-a

74
TIMOTHY

Mintea îi juca feste lui Tim. După zece ore de zbor cu Varing Airlines DC-10 zumzetul motorului părea că sună obosit. O rugă pe una din veşnic amabilele stewardese să-i mai aducă o ceaşcă de cafea neagră şi-i spuse în glumă să vadă dacă nu vrea şi pilotul una. Femeia răsplăti umorul Sfinţiei sale cu un zâmbet şi se grăbi.

În timp ce alţi pasageri de la clasa întâi dormeau, Tim lucra din greu pentru prima sa misiune că nunţiu papal. Ori de câte ori era scutit de prizonieratul lui lingvistic se ducea imediat la biroul lui von Jakob pentru a studia masivul dosar Hardt, aşa că îşi întocmise propria lui versiune prescurtată pentru această excursie.

Născut în Manaus pe Rio Negro în 1918 el era fiul unui imigrant elveţian şi a unei mameluce, o metisă indiano-portugheză. Ernesto Hardt fusese educat de franciscani iar după absolvire a intrat în rândurile lor. După ce a studiat la Roma, unde şi-a luat doctoratul la Universitatea Gregoriană, el a predat în Lisabona până în 1962 când s-a întors să-şi asume prima numire la catedra de Teologie Catolică din cadrul nou înfiinţatei Universităţi de Brazilia.

Aceste fapte abia dacă umpleau mai puţin de o pagină. Restul era complet de vasta bibliografie a lui Hardt şi criticile adnotate de diferiţi învăţaţi conservatori de la Vatican. Însemnările de pe marginalii făcute de von Jakob erau remarcabile prin frecvenţa şi severitatea lor.

Secţiunea următoare era consacrată în întregime corespondenţei dintre Roma şi Brazilia şi consta în cea mai mare parte în observaţii la adresa comportamentului dizidentului Hardt, făcute cu politeţe dar categorice tocmai pentru că păreau evazive.

— E greu să predici cuvântul Domnului într-o ţară în care El pare să fi fost uitat.

Tim continuă să frunzărească publicaţiile lui Hardt – în spaniolă, deoarece aveau o mare circulaţie în toată America Latină. Fără îndoială că ele dădeau glas pledoariei pentru cei năpăstuiţi, iar frazeologia lor, deşi polemică, se baza pe Scriptură – cu siguranţă pe Vechiul Testament.

Hardt putea fi etichetat în multe feluri dar „marxist" nu era un termen mai inspirat decât „fundamentalist creştin", cu toată că el era pentru citirea literară a Bibliei. De exemplu: el a creat mai mult decât un incident referindu-se în trei din patru predici ale sale la tânărul pios care l-a întrebat pe Isus ce mai poate face el în plus ca să se asigure de viaţa veşnică. Iar Christos i-a răspuns: „Dacă vrei să fie perfect, du-te şi vinde-ţi averea şi împarte banii săracilor şi atunci vei adună comori în ceruri".

Poate orice minte creştină cinstită să-l denigreze pe Mântuitor considerându-i sfatul socialism pur?

Cu fiecare pagină pe care o întorcea Tim se aştepta să găsească referiri şi mai eretice şi mai inflamante, dar era departe de a găsi vreun motiv să creadă că Ernesto
Hardt se dedicase altcuiva în afară de Dumnezeu.

Oraşul Brazilia era proiectat să arate de sus ca un avion. Dar pentru cei care ştiu acest lucru, el pare mai degrabă un crucifix.

Până în 1940 uriaşul Mato Grosso al Braziliei era cea mai mare zonă neexplorată de pe pământ. Timp de aproape două secole guvernele Braziliei au visat construirea unei capitale în inima ţinutului, o scânteie de lumină în chiar mijlocul întunericului.

Aproape toate istoriile arhitecturii moderne includ şi fotografii ale zgârie norilor arhitectului Oscar Niemeyer şi în special ale catedralei conice.

Maiestuosul oraş futuristic a fost deschis locuitorilor în 1960 însemnând o săritură de la vis la realitate în mai puţin de trei ani. În timp ce avionul de la Rio oprea în staţie, Tim îşi luă valiza şi fulgarinul negru (pentru lungul sezon umed care îl aştepta şi care putea să-i facă misiunea dificilă) şi

ieşi prin pasaj îndreptându-se către aerogara pavată cu marmură lucioasă.

Ambasadorul Vaticanului, Monsignor Fabrizio Lindor cu figura lui rotundă, îmbrăcat impecabil într-un costum uşor, arăta remarcabil de proaspăt în ciuda orei întârziate. El se îndrepta către Tim, întinzându-i mâna:

— Benvenuto, Vostra Grazia. Ştiu că trebuie să fiţi obosit, aşa că daţi Părintelui Rafael bagajul dumneavoastră şi luaţi loc în maşină.

Tim abia găsi destulă energie să aprobe din cap în timp ce îl urma pe diplomat prin uşile înalte de sticlă până la Mercedesul negru care îi aştepta în parcarea interzisă publicului.

— Am primit instrucţiuni de la Cardinalul von Jakob să vă luăm un apartament la hotel. Vi l-am rezervat pe cel mai bun de la *National* dar mă întreb dacă nu v-aţi simţi mai în siguranţă – şi desigur mult mai confortabil, da, asta este – să staţi în una din camerele de oaspeţi ale ambasadei.

— În siguranţă, de ce? întrebă Tim uşor alertat în toropeala lui.

— Suntem departe de Vatican, Sfinţia Voastră, ridică ambasadorul din umeri. Şi foarte aproape de jungla deasă.

În timpul celor aproape două ore de zbor în cursa de legătură de la Rio, Tim s-a pregătit pentru confruntarea cu ambasadorul Vaticanului aşa că i-a cerut imediat informaţii.

— Monsignor Lindor, îl cunoaşteţi pe… predecesorul meu?

— Da. L-aţi cunoscut?

— Vă referiţi la Arhiepiscopul Rojas?

— Da. Îl cunoaşteţi?

— Pe scurt, da. N-a stat cu noi prea mult.

— O? remarcă Tim indiferent. A căzut sub vraja fabuloasă a lui Hardt?

— Ei bine, da, răspunse trimisul cu greutate. Aţi putea spune şi aşa. El a îmbrăţişat Eliberarea Teologiei şi la propunerea lui Hardt a plecat să lucreze pentru episcopul Casaldaliga în Amazon.

— Există vreo cale să pot vorbi cu el? întrebă Tim.

— Mă tem că nu, răspunse Ambasadorul. Rojas a murit. În realitate a fost împuşcat.

— Ştie cineva de către cine?

— Din câte am auzit a fost o greşeală, a spus Ambasadorul. În timpul unui marş de protest el a mers la braţ cu Casaldaliga. A fost o tentativă de asasinat. Arma l-a lovit pe Rojas în locul celuilalt. Ghinion.

Lui Tim i se păru că ambasadorul a adăugat ultimele cuvinte ţinându-şi respiraţia.

În timp ce mergeau cu maşina pe străzile nocturne şi goale ale oraşului, clădirile lui solide se ridicau ca nişte stalagmite iluminate pe cerul albastru întunecat. Ambasadorul îşi puse în pagină nostalgia lui de la distanţă pentru Roma. Tim luă aceasta ca o revelaţie inconştientă a faptului că reprezentantul Vaticanului abia mai rezista în acest Disneyland sinistru.

În timp ce se apropiau de hotel, Lindor spuse cordial:

— Cred că doriţi să vă odihniţi mâine, dar dacă vreţi, pot veni după-amiază târziu să facem un tur al oraşului.

— Sunteţi foarte amabil, Monsignor, răspunse Tim. Dar nu cred că voi dormi mult în noaptea asta şi apoi sunt nerăbdător să încep. Părintele Hardt ştie că am venit?

— Ei, trase ambasadorul de timp. Nu i-am trimis o înştiinţare scrisă şi nici nu am stabilit o întâlnire – după cum ne-aţi dat indicaţii. Dar într-un fel el a primit mesajul de la podgoreanul franciscan. Aşa că, să spun drept, nu-l veţi lua prin surprindere.

— Nu-mi fac iluzii, îl asigură Timothy, continuând. Dar în însemnările mele stă scris că el predă doar o dată pe săptămână şi petrece restul timpului „pe câmp” după cum se exprimă el eufemistic. Cred că mâine este tocmai acea ocazie săptămânală şi n-aş vrea să o pierd.

— Am toate cursurile lui înregistrate, se oferi ambasadorul. Puteţi să-l ascultaţi comod în biroul meu.

— În regulă, răspunse Tim. Am citit şi transcrierile. Dar nimic nu se compară cu a vedea omul în carne şi oase în acţiune. Nu vă temeţi, Monsignor, nu mă voi defecta.

Se uită insistent la diplomatul corpolent care părea să se foiască neliniştit.

— Ca să fiu cinstit Sfinţia Ta, e un al doilea Savanarola.

— Sugeraţi că Hardt va fi pus la frigare? întrebă Tim prefăcut.

— Bineînţeles că nu, răspunse Ambasadorul. Asta ar fi prea puţin pentru el.

Administraţia hotelului l-a întâmpinat pe Tim în apartamentul lui cu un coş cu fructe şi o sticlă cu vin. Însă el luă o cutie de bere „Antartica" de la bar şi se aşeză pe pat. Neavând pahar, luă o gură de bere rece şi se uită în oglinda de deasupra mesei.

— Încă mai arăţi a luptător, Hogan, îşi spuse el.

Desigur singurele momente incomode pentru actuala lui vanitate erau atunci când îşi pieptăna părul şi găsea un număr, tot mai mare de fire blonde în dinţii pieptănului. Nu-şi putea înăbuşi un fior la gândul de a rămâne chel. Nu atât din cauza vanităţii ci pentru că procesul este inevitabil în progres şi atunci ar fi arătat mai puţin ca Timothy Hogan şi mai mult ca mizerabilul de Tuck Delaney.

Bău berea, se lungi pe spate şi adormi în vârful patului.

În dimineaţa următoare tocmai se bucura de micul dejun cu fructe proaspete şi cafea când sună ambasadorul.

— Aţi avut dreptate, spuse el. Hardt ţine cursul azi după-amiază de la patru la şase. Voi trimite maşina ambasadei să vă ia.

Tim nu putu să nu observe că diplomatul nu se oferise să meargă şi el.

— Nu, e în regulă, Monsignor, răspunse el. Cred că mi-ar face plăcere să iau autobuzul.

Universitatea Brazilia era o altă nestemată a lui Niemeyer. Şi era situată la marginea de nord-est a oraşului. Tim coborî în staţia de autobuz pentru universitate, la Eixo Rudoviario. În timp ce traversa campusul a fost izbit de varietatea culorilor studenţilor – în sutană fără a mai vorbi că nu erau deloc complexaţi. El însuşi era îmbrăcat în civil – şi nu purta nici măcar crucea la gât.

Cursurile obişnuite de religie se ţineau în Institutul de Teologie dar cursurile lui Hardt erau atât de populare încât se ţineau în amfiteatrul clădirii ştiinţelor, unde se aflau bănci până sus.

Ca o ironie a soartei, cuvântul lui Dumnezeu era discutat în teritoriul în care ştiinţa era rege. Podiumul lui Hardt era flancat de arzătoare de gaz şi alte dotări ale laboratorului modern.

La 4 şi 15 exact, Ernesto Hardt – un bărbat înalt cu umeri laţi, cu piele tăbăcită şi o coamă albă ce-i împodobea fruntea înaltă mărşălui pe podium. El purta pantaloni din velur şi o bluză kaki cu mâneci scurte, deschisă la gât suficient de mult pentru a i se vedea cruciuliţa de aur.

Tim se aşezase discret în spate. Când restul spectatorilor se ridicară în picioare într-un gest de respect, a trebuit să se ridice şi el pentru a evita să atragă atenţia asupra lui.

Hardt nu ducea nicio servietă, sacoşă de cărţi sau notiţe. Tot ce avea era o biblie legată în piele pe care abia dacă a cercetat-o timp de o oră şi jumătate cât a durat cursul lui.

Subiectul zilei a fost Predica lui Isus pe Munte.

Dar când a citat „Binecuvântaţi cei săraci cu duhul” el a interpretat acest paragraf ca o răsplată pentru sărăcia materială.

— Şi acum, ce înţelege Domnul nostru când spune: „Fericiţi cei flămânzi şi însetaţi de dreptate?” Ar fi putut Isus să se refere pur şi simplu la un concept abstract de justiţie? Bineînţeles că nu. Cuvintele cheie sunt „flămând” şi „însetat”. În

religia noastră „dreptate” trebuie să însemne echitate, distribuirea egală a hranei între toţi oamenii de pe pământ.

— Găsim acelaşi proces de gândire în manuscrisele de la Marea Moartă, atât de sugestiv numite *„Thanksgivinq and War document?”* care datează de pe vremea lui Isus. Aşa că nu ne putem îndoi de ceea ce a intenţionat Domnul nostru.

Ochii lui cenuşii pătrunzători, scrutară fiecare faţă din auditoriu înainte de a proclama cu vocea lui puternică:

— Nu poate fi dreptate pe pământ atâta timp cât sunt oameni flămânzi.

Tim nu putea decât să se întrebe dacă mulţimea care îl înconjura pe Isus a reacţionat la aceste cuvinte cu tot atâta entuziasm ca şi audienţa lui Hardt, care vocifera vesel.

Scoţând o batistă mototolită, Hardt îşi şterse sudoarea de pe obraji şi de pe sprâncene.

— Primul lucru făcut în slujba lui Dumnezeu nu este rugăciunea ci jurământul de credinţă. Nu sacrificiu ci dăruire. Doar atunci putem vorbi de celelalte tipuri de dreptate.

Faţa lui negricioasă era acum de un roşu strălucitor. Îşi atinsese scopul, fără măcar să-şi menţioneze adversarul. El condamna Biserica Catolică. Îl luase pe Cristos din Roma şi îl adusese cu el, îl înviase, dându-i suflu ca să predice în inima junglei braziliene.

Rezemându-se de perete sub un indicator ce anunţa
„E Prohibido Fumar”, Hardt duse mâna la buzunarul de la piept şi trase un pachet de Marlboro, aprinzându-şi una. După ce a tras adânc în piept s-a apropiat din nou de pupitru:

— Oficial, cursul s-a încheiat, începu el în dialectul brazilian. Dar pentru cine este interesat, mai am câteva cuvinte de spus despre libertate.

Nimeni nu s-a mişcat. Hardt şi-a continuat expozeul:

— Fiecare şcolar ştie că practica de nedescris a sclaviei a fost oficial abolită în ţara noastră de Joachim Nabuco, în 1888. Dar unii oameni încă n-au aflat de asta. Astfel că în loc să ne ducem duminică la biserică, ne ducem la Sao Jodo să demonstrăm la ranch-ul lui Da Silva. Cei interesaţi în pictarea pancartelor să ia legătura fie cu Jorge, fie cu Victoria, după asta.

Arătă spre o pereche de asistenţi tineri îmbrăcaţi ca şi el şi având pregătite registrele pentru a lua în evidenţă soldaţii din armata justiţiei.

— Cursul nostru săptămâna viitoare va fi ecoul Vechiului Testament în predici, aşa că asiguraţi-vă să aveţi textele potrivite la voi. *Vai com Deus.* Mergeţi cu Domnul.

În timp ce studenţii se îndepărtau spre diferitele ieşiri se produse o oarecare înghesuială. Destul de mulţi s-a oprit să semneze la Jorge şi Vittoria. Exodul însă era destul de alert încât Tim se trezi faţă în faţă – ce-i drept la o oarecare distanţă – cu inamicul lui eretic.

Brazilianul vorbi primul:

— Bună ziua, Sfinţia Ta. Sper că n-a fost prea elementar pentru dumneavoastră cursul meu.

— Dimpotrivă, Dom Ernesto, răspunse Tim. A fost foarte înălţător. Pot să vă invit la o ceaşcă de cafea?

Profesorul zâmbi. În conduita lui Hardt exista o calitate pe care Tim n-o mai văzuse niciodată la un om al lui Dumnezeu. Într-un fel ochii lui erau mai limpezi şi radiau pace.

— Nu într-o ţară în care cafeaua este singurul lucru care nu-i de lux. Întrucât presupun că Vaticanul plăteşte, de ce nu v-aţi revizui oferta pentru o sticlă de *„vinho verde”*.

— Foarte bine, răspunse Tim amabil. *„Vinho-verde”*. Atunci puteţi să sugeraţi un loc?

— Dacă nu vă deranjează mâncarea simplă, mi-ar plăcea să vă invit acasă, la mine, la cină. Cum vi se pare?

— Foarte tentant, răspunse Tim. Dacă-mi spuneţi cum ajung…

— E un pic complicat. Cred că ar fi mai bine dacă v-aş lua eu. La şapte şi jumătate e bine?

— Abia aştept.

— Şi eu la fel, răspunse Hardt, adăugând tendenţios: va fi un adevărat festin dacă bugetul vă permite să aduceţi câteva sticle. *Cenaris bene apud me* – dacă-l ştiţi pe Cato.

— *Constat,* răspunse Tim.

— *Pax tecum,* mai răspunse Hardt, zâmbind.

Apoi se întoarse şi o porni spre ieşirea unde îl aşteptau Jorge şi Vittoria.

75
TIMOTHY

La 7 şi 15 minute Tim se afla în faţa Hotelului National îmbrăcat în cel mai uşor costum al lui, negru, cu două sticle verzi sub braţ, întrebându-se în ce fel de vehicul avea să sosească Hardt.

Trase concluzia că ar putea alege ceva cu specific proletar – un camion hodorogit sau vreo cotigă, trasă de măgar.

A avut şi n-a avut dreptate. Mai precis la ora şapte şi douăzeci şi nouă de minute (funcţiona oare punctualitatea elveţiană în el?) Hardt sosi într-un Land Rover atât de vechi, că dacă ar fi fost un pariu, precis ar fi câştigat un premiu pentru previziune.

— Urcaţi, urcaţi, îl îndemnă bătrânul cu un ton prietenesc.

În timp ce Tim urca în vehicul, teologul ochi sticlele.

— Ah, sunteţi un om de cuvânt. Vinul ăsta pesemne că o să coste Vaticanul ceva!

Apăsă pe acceleraţie şi cu destule poticneli maşina intră în fluxul circulaţiei.

În timp ce mergeau, cei doi intrară în discuţii despre preţurile astronomice din Brazilia. Fără să-şi dea seama au trecut prin Eixo Rodoviario Notre şi au ieşit pe autostradă.

— Întotdeauna aţi locuit în afara oraşului? întrebă Tim după zece minute.

— Nu, răspunse Hardt. Când eram în graţiile bisericii aveam locuinţa lângă catedrală. Dar acum sunt unul dintre dizidenţi. Nu-i chiar aşa de convenabil, dar asta mă ţine mai aproape de popor.

— Dizident? întrebă Tini.

— Altfel spus *„javelas”* – un alt termen pentru periferie. Nu trebuie să vă spun eu că ăsta este oraşul cel mai bine proiectat din istorie. Dar arhitecţii au uitat un lucru – să prevadă cartiere de locuit şi pentru *candogos* – pionierii care realmente au făcut această treabă. Astfel, continuă el, săracii stau

înghesuiţi în *javelas,* care înconjură oraşul ca nişte mărgele pe aţă, numai că nu sunt la fel de frumoase. Unele se află la treizeci de kilometri de oraş.

— Ce păcat! comentă Tim.

— Bineînţeles, Sfinţia Voastră, spuse Hardt zâmbind cinic. Proiectanţii oraşului s-au gândit la toate, mai puţin la oameni. Apoi aruncându-i o privire lui Tim, continuă: seamănă puţin cu starea de lucruri de la Vatican, nu-i aşa?

Trecuse mai bine de o jumătate de oră până să iasă de pe autostradă şi să intre pe un drum nepavat, într-o aglomeraţie de cocioabe şleampăte. Unele erau construite din tablă ondulată, altele din cărămizi prefabricate, fără îndoială toate luate de la diferite construcţii din oraş. Dar de pe acoperişul fiecărei case se înălţau cu disperare antene înalte TV, căutând cerul înnoptat.

Strada – dacă se putea chema aşa – era chiar şi mai îngustă şi mai aglomerată decât drumul. Hardt claxona continuu ca să îndepărteze găinile şi copiii din drumul său.

Casa lui Hardt era oarecum mai mare decât celelalte. Încă de afară Tim putea auzi generatorul electric şi simţi mirosul înţepător al gazelor. Cu toate că era de două ori mai în vârstă decât Tim, Hardt ieşi uşor din Land Rover şi se repezi să-l ajute pe musafirul său.

— E-n regulă, spuse Tim vesel. Mă descurc fără să-mi rup un picior.

— Ştiu, Dom Timoteo. Dar mă temeam pentru *„vinho”.*

În clipa asta, un băieţaş de vreo zece ani, negricios, desculţ, în şort şi maiou veni în fugă în întâmpinarea lor.

— Papa! Papa!

Hardt se aplecă şi ridică băiatul în braţe arătându-i-l mândru lui Timothy.

— El este fiul meu, Alberto.

Într-un fel, privită în lumina semiobscură a cocioabei dărăpănate, violarea flagrantă a celibatului preoţesc nu mai părea relevantă.

Tim se uită în jur întrebându-se cum fiinţele umane puteau tolera asemenea condiţii, dar nu reuşi să rostească decât nişte cuvinte de convenienţă.

— E un loc chiar plăcut.

— Da. Cred că în comparaţie cu el, iadul trebuie să arate ca Miami Beach. Vă daţi, seama că sunt…

Deodată se auzi glasul unei femei strigând:

— Încetează cu predicile, Ernesto! Este musafirul nostru, al tuturor.

Tim se întoarse şi văzu o femeie tânără, în jur de treizeci de ani al cărei zâmbet era accentuat de strălucirea părului negru şi de pielea tuciurie.

— Vă rog să-l iertaţi pentru lipsa de maniere, îl imploră ea veselă pe vizitator. Mă tem că educaţia franciscană nu include şi regula de prezentare a unei femei. Întinse mâna şi spuse: eu sunt Isabella. Sper că nu sunteţi prea grăbit şi veţi petrece o seară plăcută cu noi.

— Mulţumesc, răspunse Tim, pe deplin încântat de această femeie care sigur că era destul de tânără ca să-i fie fiică lui Hardt.

Bătrânul păru să-i citească gândurile.

— Presupun că vă gândiţi cum a reuşit un bătrân decrepit, ca mine să cucerească o gazelă aşa tânără…

— Nu vă luaţi după el, îi zâmbi Isabella lui Tim. E felul lui ocolit de a-şi exprima mândria. Ne-am întâlnit ca doi buni catolici într-un pichet de grevă. Eu studiam la Universitate.

— Şi Isabellei i s-a făcut milă de un holtei sărman care nu cunoscuse adevărul Proverbului 31 şi anume acela că o femeie bună este mai preţioasă decât un rubin, glumi Hardt recurgând la anecdotă.

Tim ştia versetul şi îl cită imediat pe St. Jerome în latină.

— Mulierem fortem quis inveniet.

Asta îi făcu o plăcere imensă lui Hardt.

— Ce plăcere să auzi un catolic citând din Scriptură! spuse el glumind. De obicei ei se mulţumesc să-i citeze pe alţi catolici.

Se uită scrutător la Tim cu privirile lui de cleştar sperând să-l facă să surâdă. În cele din urmă reuşi.

— Aşadar, spuse el conducându-şi musafirul în casă, cel puţin de data asta n-au mai trimis un posac după mine. Scuzaţi-mă, dom Timoteo, pot să vă ofer ceva de băut? Sherry, poate?

— Cu plăcere, răspunse Tim în timp ce Hardt îi puse o mână pe umăr conducându-l în bibliotecă.

Deşi era luminată de o singură lampă pâlpâind, se vedeau pe rafturile din scândură neprelucrată sprijinită de cărămizi, nu numai cărţi, dar şi jurnale de teologie şi critică biblică.

— Unde aţi studiat, la Gregoriană? întrebă Hardt.

Tim dădu din cap afirmativ.

— La Institutul Biblic?

— Nu. La Dreptul Canonic.

— A, spuse Hardt dezamăgit. O pierdere totală de vreme. Vreţi să închinăm un pahar pentru asta?

— Numai dacă am drept de apel, glumi Tim.

— În seara asta tot ce puteţi cere este un alt pahar de băutură, răspunse Hardt, turnând în două pahare mari lichidul de ambră dintr-o sticlă fără etichetă.

După ce-i arătă lui Tim să se aşeze pe o canapea ponosită Hardt se aşeză în spatele biroului şi-l ascultă pe tânărul arhiepiscop în timp ce-i punea prima întrebare serioasă:

— Dom Ernesto, dumneavoastră ştiaţi că voi veni. M-aţi recunoscut imediat. Sunt surprins că nu-mi cunoaşteţi toată biografia.

— Ah, Timoteo, sper să nu te simţi jignit, dar încă nu ai un dosar. De fapt, cred că ăsta-i motivul pentru care te-au ales. Spune-mi, continuă el, de ce crezi că risipeşte atâta energie Vaticanul încercând să ţină în ascultare preoţii din mijlocul junglei braziliene, ei?

— „Sub ascultare”, e puţin cam brutal, Dom Ernesto.

Hardt se aplecă peste birou şi spuse cu o mânie neîmpăcată:

— Atunci sub „tăcere penitentă”. Aşa cum i-a impus cardinalul von Jakob, dragului meu prieten Leonardo Boff. Când îl vedeţi data viitoare pe

Eminenţa Sa, Cardinalul von Jakob, se distanţă Hardt de noi, adresându-se la persoana a doua, spuneţi-i că a uitat Predica lui Ioan, capitolul opt, versul treizeci şi doi.

— „Şi noi vom şti adevărul”, cită Tim imediat. „Iar adevărul ne va elibera”.

— Bravo, Dom Timoteo. Şi credeţi întocmai, aşa cum vă amintiţi?

— Bineînţeles, răspunse Tim.

— Atunci de ce nu vă cheltuiţi energia pe ceva mai folositor?

— De exemplu? întrebă Tim.

Hardt se aplecă peste birou şi cu o expresie de totală indiferenţă spuse de-a dreptul:

— Ca de exemplu să procuraţi cartea mea publicată în engleză.

Înainte ca Tim să poată răspunde, Isabella îşi strecură capul pe uşă şi spuse:

— Masa este gata şi e caldă. Vă puteţi continua dialectica şi la masă.

Sufrageria era de fapt masa lungă şi îngustă din lemn, plasată într-un colţ al bucătăriei, încinse de atâtea lemne arse în sobă în timpul gătitului. În jurul ei erau aşezaţi deja, doi copii – băiatul pe care-l văzuse Tim şi o fetiţă mai mică ce îi fu prezentată ca fiind Anita.

— Sper să nu vă deranjeze dacă luaţi masa cu familia, spuse Isabella. Dar Ernesto este atât de mult pe drumuri încât rareori reuşeşte să-i vadă pe copii.

— Nu. Sigur că nu, o linişti Tim. Îmi place să vorbesc cu copiii.

— Da, recunoscu Hardt. Cu cât sunt mai mici cu atât sunt mai buni, până nu învaţă să mintă.

Gazda luă o cratiţă uriaşă de pe sobă şi o aşeză pe o tavă din tablă ondulată din mijlocul mesei. Apoi se aşeză, iar restul familiei urmă exemplul capului ei, împreunându-şi mâinile şi lăsând capul în jos pentru a-şi spune rugăciunea în dialect. Hardt se uită la „Omul Papei” şi îi spuse:

— Dom Timoteo, sunteţi oaspetele nostru de onoare. Doreşte Sfinţia Ta să spună rugăciunea?

Copiii chicotiră, dând de înţeles că ştiau mai multă engleză decât presupusese Tim.

Tim simţi că era timpul să-şi afirme dreapta credinţă şi găsi. Nimerit să spună:

— *Bendicat dominus et panem et pietatem nostram,*
amen.

Cu un polonic mare, Hardt îi puse tocană lui Tim în farfurie, explicându-i că se numea *xinxim de galinha.* În timp ce gustă, Tim văzu că în ciuda numelui exotic, mâncarea era un fel de supă. Apoi Hardt desfăcu cele două sticle verzi cu o satisfacţie grozavă.

În timpul mesei Tim discută cu Isabella care se dovedi extrem de informată atât în subiecte ecleziastice cât şi în învăţătura seculară. Ea îi spuse că îşi folosea licenţa în drept pentru a lucra trei zile pe săptămână pentru o agenţie ce apăra drepturile legitime ale indienilor.

Compania acestor copii plini de viaţă – cu toate că nu vorbea o boabă din dialectul lor – îi încălzi inima lui Tim.

Cu toate acestea, el era încordat, ştiindu-se ţinta unei tentative de spălare a creierului, căreia era hotărât să-i reziste.

După cină, cei doi bărbaţi s-au retras în bibliotecă. Hardt a deschis sertarul de jos al biroului său şi a scos de acolo o comoară de *ginjiuha,* un lichior tare făcut din cireşe macerate. A turnat pentru fiecare câte un pahar şi apoi s-a aşezat pe locul lui.

— Timothy, începu Hardt un nou capitol în dialogul lor. De ce crede von Jakob că dacă mi-aş arde manuscrisul, ideile mele ar muri? Ai văzut sala aceea de curs. Erau acolo cel puţin patru sute de oameni, care luau notiţe. I-am văzut chiar cu reportofoane. Să fie oare Isus subiect de pamflet? întrebă el fixându-l pe Tim cu ochi cenuşii, cercetători. Şi nu vreau să fiu lipsit de respect, dar el propovăduia *Cuvântul.* Propovăduia legea mozaică într-o altă interpretare, încununată de iubire. Oare n-a învăţat von Jakob din istorie că poţi arde cărţile

vechi – le poţi suprima chiar pe cele noi – dar nu poţi ucide *Cuvântul?*

Tim se gândi o clipă, apoi întrebă încet:

— Mai precis, ce aveţi împotriva Bisericii Catolice?

— Nu pot să spun decât ce-i rău în Brazilia, Tim, reveni el la un ton mai intim. Ai văzut catedrala noastră. E una din cele mai frumoase biserici pe care le-am văzut vreodată. Arată ca un supliciu dăltuit în piatră. Apoi în mijlocul frazei lovi cu palma în birou: dar e goală, Timothy! Nu-i decât ceremonie fără substanţă.

Cum pot eu ca preot să slujesc eucharistia şi să pun anafura în gura unui om care nu are o bucată de pâine? Te întreb eu, Tim. Acei oameni trebuie să-l aştepte pe Mesia să se întoarcă pe pământ ca să aibă destulă mâncare?

Preotul întinse picioarele înaintea lui şi se lăsă pe spate în scaunul ce scârţâia.

— Ştii tu oare, Timoteo, că jumătate din pământul Braziliei este stăpânit doar de cinci mii de indivizi? Imaginează-ţi, Tim, închipuie-ţi că tot acel teritoriu dintre New York şi Chicago aparţine doar câtorva oameni atât câţi încap într-un sector al Stadionului Yankee. În timp ce şaptezeci de milioane de oameni suferă de malnutriţie, iar în Africa, pe coasta de Fildeş, unde oamenii sunt la fel de flămânzi – au construit o catedrală chiar de două ori mai mare decât St. Peter. E monstruos.

Timothy era copleşit.

— Asta aţi scris în cartea dumneavoastră? întrebă el în şoaptă.

— Fii serios. Informaţia asta o găseşti în oricare dintre almanahurile lumii.

— Atunci ce poate fi atât de revoltător?

— Nimic, într-adevăr, răspunse Hardt încet. Doar atât că în loc să înscriu date statistice ca într-un almanah, eu mi-am îndreptat acuzaţiile împotriva Bisericii.

Brusc, Hardt se uită la ceas şi exclamă:

— Dumnezeule, e aproape unu! Trebuie să fii aproape epuizat de călătorie şi de tirada mea.

— Nu, deloc, protestă Tim. Dar cred că ar trebui să mă întorc la hotel.

— Bine, spuse Hardt. Aş fi bucuros să te conduc.

— Nu, nu. Nu-i nevoie. Pot să…

— Chemi un taxi? Gazda lui râse. N-avem telefon. Iar următorul autobuz pleacă la cinci dimineaţa încărcat cu muncitori. Singura şansă de-a pleca de aici sunt eu ca şofer sau dacă vrei să rămâi pe canapeaua pe care te afli, o putem transforma în pat dublu. Având în vedere însă cantitatea de alcool pe care am consumat-o, îţi sugerez să accepţi ultima variantă.

— M-am hotărât pentru canapea, spuse Tim vesel.

— Bine. Să-ţi aduc ceva de îmbrăcat pentru noapte.

Hardt părăsi camera şi se întoarse repede cu un costum de trening în culorile echipei internaţionale de fotbal ale Braziliei.

— Asta a fost singura contribuţie pentru cauza noastră pe care a făcut-o aripa dreaptă – Jose Madeiros, căpitanul echipei, ca să fiu mai pe înţeles, spuse el, apoi adăugă: am de gând să-l vând aşa că încearcă să faci în aşa fel ca să nu se vadă că l-a îmbrăcat cineva. Pot să-ţi mai aduc ceva?

— Nu, spuse Tim cu pleoapele grele ele somn. E-n regulă.

— O, da, mai spuse Hardt în încheiere. Ceea ce numiţi voi americanii „oliţa de noapte” este la capătul grădinii din spate. Ori dacă ai predispoziţii populiste, latrina comunală se află la capătul drumului, pe dreapta. Am o lanternă pe birou – ca să nu trebuiască să întrebi unde-i drumul.

În cele din urmă Tim a rămas singur. Se dezbrăcă şi îşi împături hainele cu grijă pe scaunul din spatele biroului. Se făcuse rece şi îi prindea bine că brazilienii îşi îmbrăcau atleţii cu cele mai bune haine Adidas.

Se uită împrejur prin cameră şi dintr-o dată se gândi la scopul pentru care venise. Aş putea găsi

manuscrisul imediat, îşi spuse. Chiar dacă ar fi ascuns în spatele cărţilor, n-ar trebui decât să aprind lanterna asta pe care atât de generos mi-a oferit-o.

Se opri. Era preot, nu detectiv. Şi apoi ştia că nu vrea să vadă cartea decât din egoism. Să o citească şi să-i afle gândurile lui Hardt.

76
TIMOTHY

Primul ibric cu apă fiartă era pentru cafea, al doilea pentru bărbaţi ca să se radă.

— Ţi-ai făcut un plan pentru azi, Dom Timoteo? întrebă Hardt în timp ce se rădeau amândoi în aceeaşi oglindă metalică.

— Nu chiar. Ambasadorul mi-a făcut o invitaţie la cină dar pot să trec peste ea. Trebuie să particip la slujba de la ora unsprezece de Duminică.

— Ei bine, s-ar putea să te răzgândeşti după dimineaţa asta, comentă Hardt pe un ton de avertisment. Ce am să-ţi arăt astăzi s-ar putea să-ţi mai taie din elan.

Nu, se gândi Tim, ereticul ăsta guraliv n-o să mă facă să nu slujesc Eucharistia.

Toată familia Hardt se adună din nou în jurul mesei – pentru micul dejun cu banane coapte şi bineînţeles multă cafea.

Micul Alberto arătă spre hainele lui Tim şi chicoti:

— *„Futebol, futebol”.*

— *„Sim”,* răspunse Tim zâmbind. *„Te gosto de futebol”.*

— *„Sim* senior”. Vii la meci astăzi?

— Nu ştiu ce-a planificat tatăl tău pentru mine astăzi. Apoi întorcându-se spre gazda lui, Tim întrebă: Ernesto?

— Nu te teme, îi răspunse preotul afabil. Va fi o parte din marele tău tur din *„glums”, mahalale.*

După ce bărbaţii au ajutat-o să cureţe masa, Isabella a început s-o spele la cap într-un lighean pe Anita care ţipa ca din gură de şarpe. Cei doi s-au întors la masă pentru a treia ceaşcă de cafea şi a treia ţigară pe care şi-o îngăduia Hardt pe zi.

— Ar trebui să renunţi la fumat, Dom Ernesto, îi sugeră Tim. Asta te-ar putea ucide.

— Şi tu ar trebui să renunţi la celibat, îi răspunse preotul. Pe tine asta te-ar putea ucide. Şi mai repede.

— De ce spui asta? întrebă Tim incomodat.

— Am văzut pe faţa ta în timp ce vorbeai cu Alberto. Dintr-o dată, el schimbă macazul. Apropo se va supăra ca dracu pe mine dacă mă duc mai târziu să-l văd cum joacă. Hai să mergem.

Tim se ridică şi îl urmă pe Hardt pe străzile noroioase călcând prin băltoacele cu apă murdară cu pantofii lui de piele lustruiţi de-ţi făceai mustaţa în ei.

Abia când au început turul mahalalei lor, Tim şi-a dat seama cât de mult acoperise întunericul starea de degradare a acestui loc. Era gălăgie, decădere, miros urât şi lipsă de igienă.

Poate să mai fi fost vreo zece – douăsprezece case care aveau generator electric aşa cum avea şi Hardt. Singura sursă de apă pentru tot satul erau pompele comunale. Hardt îi citi gândurile lui Tim care rămăsese cu privirea fixă.

— Aşa este, Dom Timoteo. E poluată. Şi iarăşi îţi spun, că tot ce-ai servit la noi a fost mai întâi bine fiert. În privinţa asta şi eu şi fraţii mei am făcut ceva progrese. Am învăţat câteva reguli elementare de igienă aici şi s-a redus foarte mult epidemia de dizenterie.

După ce au trecut de grupul de case care se sufocau una pe alta, ei au ajuns la un teren sărăturos unde Alberto împreună cu alţi copii ca şi el se angajase într-un meci de fotbal aprig între cele două porţi făcute din două bidoane goale de petrol.

Cu tot jocul lor, membrii celor două echipe au reuşit să-i trimită un salut prietenesc preotului lor rezident.

— Ei, Dom Ernesto. *Como vai?*

— *Bem, bem,* răspunse Hardt întorcându-le salutul.

— Par că se distrează foarte bine, remarcă Tim. Ce alte activităţi mai au?

— Niciuna, răspunse gazda lui. Şi apoi suntem prea ocupaţi ca să le acordăm multă atenţie celor sănătoşi. Hai să mergem.

În timp ce îl conducea pe Tim înapoi pe străzile înguste ale oraşului, Hardt continuă să comenteze:

— Dacă-ţi poţi imagina, aici, în ceea ce voi americanii numiţi Lumea a treia, noi avem o rată foarte crescută a natalităţii.

— Da, spuse Tim. Îmi închipui că aveţi.

— Dar ceea ce păstrează controlul asupra acestei populaţii atât de rodnice, continuă Hardt ironic, este mortalitatea infantilă aflată pe una din cotele cele mai ridicate din lume. Un copil născut aici are şanse să moară în prima lună de viaţă de zece ori mai mare decât unul născut, să zicem, în Ohio.

Iar în segmentul celălalt al vieţii – dacă vrem să definim o persoană care trăieşte în *„favela”* – procentul este următorul: un brazilian va muri cu zece ani mai repede decât vărul lui gringo din Statele Unite.

Făcură câţiva paşi tăcuţi până când Tim putu să spună ceva.

— Sper că nu par paranoic, Dom Ernesto. Dar de câte ori întâlnim un grup de localnici mai musculoşi – nu ştiu de ce, dar parcă toţi mă măsoară din cap până în picioare.

— Nu-ţi face griji, răspunse Hardt. Nu te vor plictisi.

— Dar cine sunt? Sunt gangsteri, cumva?

— Ăsta-i un cuvânt atât de insultător, Sfinţia Ta. Nu sunt chiar rezidenţi permanenţi în *„favela”* dar sunt membri *„associacao dos moradores”*. Am putea-o numi „asociaţia rezidenţilor noştri”. Pe scurt ei se îngrijesc de lucruri de care guvernul nu se îngrijeşte pentru noi.

În clipa aceea cei doi bărbaţi au ajuns la o clădire care părea să iasă din cadrul vecinătăţii sale. Era albă şi lungă ca un vagon şi se ridica pe două etaje.

— Zgârie norul ăsta este spitalul nostru, îi explică Dom Ernesto.

— Şi oamenii aceia stau în faţa doctorilor sau în faţa unor *„moradores”*.

— Nici una nici alta, îi explică el fără să nuanţeze. Aceia sunt cioclii.

Hardt se uită sumbru la Tim şi apoi adăugă:

— Nu trebuie să intrăm înăuntru. Unele dintre boli sunt chiar contagioase.

— În regulă, spuse Tim adunându-şi curajul.

Niciodată n-a fost pregătit pentru ce avea să vadă. Cu toate că vizitase bolnavi şi muribunzi în multe spitale el nu asistase niciodată oameni în agonie care nu aveau niciun fel de asistenţă medicală.

Salonul uriaş vuia de ţipetele celor tineri şi gemetele celor bătrâni. Deodată Tim simţi că Hardt îi pune mâna pe umăr cu afecţiune şi îi vorbi cu blândeţe:

— Te înţeleg, frate. Eu vin aici în fiecare zi de peste zece ani şi încă nu m-am obişnuit.

— Nu există niciun doctor? întreba Tim simţind un nod în stomac.

— Bineînţeles că există, spuse Hardt. Vin, îşi fac rondul şi apoi pleacă. Uneori, dacă au vreo donaţie de la o mare firmă de medicamente, prescriu calmante sau unele medicamente de avangardă.

— În sfârşit, asta-i o consolare, remarcă Tim.

— A, spuse Hardt. Trebuie să înţelegi, cu toată generozitatea, orice companie de medicamente din lume preferă să vândă decât să doneze. Asta înseamnă că primim medicamentele care dintr-un motiv sau altul sunt declarate nesigure pentru consumul populaţiei civilizate. Apoi adăugă: nu trebuie să-ţi mai spun câtă Thalidomidă am primit gratis.

Mai avem şi infirmiere. Una sau două dintre ele sunt calificate. Dar cel mai mult *„moradores”* sunt cei care fac injecţiile, evacuează morţii şi schimbă aşternuturile paturilor. Oftă adânc. E prima, dată când îmi doresc să fi fost doctor. Tot ce poate face un preot este să dea ultima împărtăşanie sau să explice unora, de ce vrea Dumnezeu să-i ia atât de tineri.

Tim se uită în jur la pacienţii din paturile joase, unii zvârcolindu-se, alţii având contracţii, cei mai mulţi fiind inerţi. Desigur, îşi spuse, aşa trebuia să

arate infernul lui Dante. Treptat un sunet ajunse până la conştiinţa sa ridicându-se deasupra gemetelor muribunzilor.

— Aud glasuri de copii.

— Da, îl fixă Hardt cu privirea, de data asta ochii lui cenuşii emanând simpatie pentru Tim. Sunt la etajul doi. Dacă-ţi spun că e de zece ori mai rău decât ceea ce vezi acum, nu exagerez. Eşti sigur că poţi suporta?

Ardoarea din ochii lui Tim i-a răspuns lui Hardt înaintea cuvintelor.

— N-a spus oare Domnul nostru: „Lăsaţi copiii să vină la mine şi nu-i opriţi, căci a lor este împărăţia Cerurilor?”

— Bravo, frate! spuse Hardt apucându-l de braţ cu afecţiune. Ai toată consideraţia mea.

Hardt îl conduse pe o scară de lemn ce scârţâia îngrozitor până la etajul al doilea.

Lui Tim i se făcu rău din cauza mirosurilor şi de ceea ce vedea în faţa lui. Bieţii copii palizi, numai piele şi os, unii dintre ei cu burţile umflate, zăcând apatici pe saltea, iar alţii legănaţi în braţele mamelor lor… mureau.

— Spune-mi, întrebă Tim cu vocea aspră, câţi dintre aceşti copii mai ajung să trăiască?

Cu tot spiritul lui polemic, de data asta Hardt n-avea chef să vorbească!

— Câţi, Dom Ernesto? insistă Tim.

— Uneori, începu Hardt, Dumnezeu face o minune.

Făcu o pauză din nou şi adăugă cu voce joasă – dar nu prea des.

Tim se simţi neajutorat şi furios.

— De ce suferă aceşti copii?

— De bolile obişnuite ale copilăriei – disenterie, tifos, malarie, şi bineînţeles, de când a apărut această boală la modă, avem şi cazuri de SIDA.

— Dar asta este inuman! explodă Tim. Se presupune că sunt şase noi spitale în Brazilia.

— Sunt, dădu din cap Hardt. Dar noi suntem puţin în afara teritoriului lor.

Fulgerat de un gând, Tim se întoarse şi îl rugă pe Hardt:

— Poţi să mă duci înapoi, la hotel?

— Bineînţeles, îi răspunse gazda lui, contrariat. Dar de ce?

— Nu mă întreba. Să spunem că vreau să fac ceva special pentru aceşti copii.

— În acest caz, răspunse Hardt, mai bine i-ai ajuta pe flăcăii de jos să care câteva sicrie mici.

— Îţi repet încă o dată, Dom Ernesto, îşi pierdu Tim răbdarea. Vorbesc în calitate de arhiepiscop. Fă ce ţi-am spus!

Luat prin surprindere Hardt ridică doar din umeri şi porni pe scări în jos înaintea lui Tim.

La vederea Land-Roverului plin de noroi a lui Hardt, portarul de la Nacional făcu un semn iute cu mâna îndreptându-l spre parcare, înainte de a da cu ochii de şofer.

— *Bom dia, padre.* Pot să vă iau maşina?

— Mulţumesc, dar nu stăm decât o secundă.

— În cazul acesta lăsaţi maşina aici. Am să stau de pază ca un leu.

Hardt îi făcu din ochi lui Tim ca şi cum i-ar fi spus: ai-văzut cine-i stăpânul aici?

Un minut mai târziu Tim era din nou în maşină, de data asta purtându-şi valijoara neagră.

— Pot să întreb ce ai aici? întrebă Hardt, în timp ce luau curba.

— Nu, frate, răspunse Tim. Sunt treburi oficiale ale Bisericii.

Restul călătoriei au ascultat la radio un meci pasionant de fotbal.

Când au ajuns în sat, Tim se scuză şi intră în biroul lui Hardt. În timp ce îşi schimba hainele repede îi auzea pe Ernesto şi pe Isabella exprimându-şi curiozitatea în dialectul local.

Când a ieşit, o clipă mai târziu, vederea lui le-a tăiat respiraţia. Purta purpura regală a unui episcop Romano-Catolic.

— Ce dumnezeu vrei să faci? întrebă Hardt sarcastic. Mai, sunt două luni, cel puţin, până la

carnaval.

Tim nu se amuza însă.

— Mă duc din nou la spital. Nu trebuie să mă conduci. Ştiu drumul.

Fără să mai aştepte ieşi uşor din casă. Uimiţi, Ernesto şi Isabella îl urmară prin noroi.

Douăzeci de minute mai târziu au descoperit că nu toată suflarea de pe pământ visa la eliberarea teologiei. În timp ce Tim îngenunchia pe rând lângă copii, vorbind cu ei, cu fiecare pe limba lui, atingându-i, Hardt văzu de departe cum Tim făcea copiii să râdă iar mamele să plângă. De fiecare dată făcea semnul crucii şi pleca apoi la următorul pacient, iar mamele îl binecuvântau cu lacrimi în ochi şi îi apucau instinctiv mâna sărutându-i-o.

Când ajunse la capătul salonului, Tim se uita în urmă peste marea de copii şi îi văzu pe Ernesto şi pe Isabella zâmbind. Îndeplinise cel mai frumos ritual de când intrase în preoţie.

Când s-au întors înapoi la casa lui Hardt, acesta comentă în timp ce Isabella le turnă cafea:

— Asta trebuia să fie o lecţie pentru mine?

— Dom Ernesto, răspunse Tim, dacă găseşti că te luminează, te rog să beneficiezi de asta împreună cu complimentele mele. În ceea ce mă priveşte am vrut să fac ceva bun pentru mine şi pentru dumneata. Să probez că a rămas ceva bun în puterea Sfintei Mame, Biserica.

Dar Hardt nu se lăsa convins.

— Tim, începu el, cu toată curăţenia ta spirituală nu i-ai impresionat pe acei copii sărmani decât pentru faptul că erai îmbrăcat ca moş Crăciun.

— Nu sunt de acord, spuse Isabella. Aceşti oameni ştiu că episcopii poartă purpură. Atât doar că ei n-au văzut niciunul. Întorcându-se spre oaspetele lor, repetă: ai avut dreptate, Dom Timoteo.

— Mulţumesc, răspunse Tim. Şi dacă asta ar însemna ceva, mi-ar plăcea să fac slujba aici, mâine. Pentru fiecare etaj în parte.

— Îmi vei îngădui să te asist, Dom Timoteo? îl luă Hardt prin surprindere cu rugămintea sa.

Pe măsură ce vizitele lui Tim se înmulţiseră, conversaţia celor doi bărbaţi deveni mai intimă. Tim ajunsese să prefere căldura gospodăriei braziliene în locul luxului de la hotelul său.

Adeseori petreceau toată noaptea discutând din Scriptură… şi despre sentimentele lor cele mai profunde.

Într-o seară, în timp ce Hardt pufăia din ţigară, îl întrebă pe oaspetele său:

— Spune-mi, tinere prieten. Ai iubit vreodată o femeie?

Tim ezită un moment, neştiind cum să reacţioneze. Chiar şi în acest loc îndepărtat şi străin, imaginea lui Deborah tot mai străbătea la suprafaţa conştiinţei lui, deşi nu vorbise nimănui despre ea cu excepţia confesorului său şi nici atunci nu-i spusese pe nume şi nici nu povestise despre felul în care o iubea. El nu vorbise decât de păcat nu şi despre bucurie. Acum dorea să-şi deschidă inima acestui om pe care il admira atât de mult.

Preotul brazilian ascultă atent şi nu-l întrerupsese nici chiar când naraţiunea lui devenise eliptică iar unele detalii erau ignorate.

Când Tim trase concluzia, Hardt spuse cu blândeţe:

— Cred că ar fi trebuit să te căsătoreşti cu ea. Trase adânc din pipă şi întări întrebarea: nu-i aşa?

— Am făcut un jurământ. M-am logodit cu Biserica, Dom Ernesto.

— Şi în felul acesta perpetuează o dogmă falsă. Din toate pasajele Scripturii pe care ţi le pot da exemplu, niciunul nu este mai ironic – nici mai potrivit – decât capitolul trei al Epistolei Întâi către Timotei. Bineînţeles că tu ai să aduci în sprijinul tău faptul că însuşi St. Paul a stabilit anumite reguli pentru un bun episcop, insistând că el trebuie să fie „fără prihană, vigilent şi sobru”.

Iar instinctul scolastic din Timothy îl îndemnă să completeze partea omisă din citat:

— … Şi „Soţul unei singure soţii”.

— Poţi să-mi spui cinstit dacă te mai gândeşti la ea?

Tim lăsă ochii în jos să nu poată vedea reacţia bătrânului:

— Da, Ernesto. Chiar şi acum, mereu îi văd chipul.

— Îmi pare rău pentru tine, spuse Hardt cu compasiune. Pentru că tu n-ai să cunoşti niciodată dragostea aceea specială pe care o am eu pentru Alberto şi Anita.

Tim ridică din umeri.

— Ştii cum o poţi găsi? mai întrebă prietenul lui brazilian.

— N-ar fi imposibil, admise Tim în cele din urmă, după ce ezitase o clipă.

Au rămas tăcuţi o vreme. În cele din urmă vorbi Hardt:

— Am să mă rog pentru tine, frate.

— Pentru ce, anume?

— Ca să găseşti curajul, îi răspunse el cu afecţiune.

77
DANIEL

Era ca şi cum timpul ar fi suferit o deformare. Mă plimbam pe străzile întortocheate ale Montreal-ului Galic: la câteva blocuri mai încolo, mă aflam într-o vecinătate, care ar fi putut exista în Lower East Side din New York în urmă cu o sută de ani.

Străzile erau destul de elegante. Strada Urbain Boulevard, St. Laurent. Dar nu erau decât o prelungire a zonei de specific canadian. De-a lungul Bulevardului, pe care localnicii îl numeau „The Main" numele magazinelor însă erau în yddish – limba pe care o auzeam peste tot în timpul negocierilor cu voce tare dintre vânzătorii ambulanţi şi clienţii lor bărboşi, cu cotiere negre.

După ce-am lucrat aproape şase ani în zona rurală din New England îmi era dor de aceste imagini şi de sunetele copilăriei mele.

Spun drept că „The Main" m-a făcut nostalgic. Cu excepţia unui singur lucru. Nu purtam uniformă. Veşmântul meu nu mai era în niciun fel destul de evreiesc pentru contestatarii din această zonă. Se holbau la mine de parcă aş fi avut două capete – şi nici unul dintre ele nu purta tichie.

Cu toate acestea singurul mod de a-mi reîncărca bateriile etnice era să merg în strada St. Urbain şi eu o făceam cât puteam de des.

De câte ori aveam nevoie de o carte evreiască – ori de una veche şi rară – cel mai apropiat oraş la care mă puteam duce să împrumut era Montreal. Aşa că, la câteva luni, făceam o călătorie bibliografică pentru simpla plăcere de a ţine în mână cărţi noi şi de a le răsfoi.

În acea duminică fatidică m-am alimentat ca să prind forţe cu două sandwici-uri calde cu pastramă bună, într-adevăr – un fel de ambrosie imposibil de găsit în nordul ţinutului New England. Apoi, m-am îndreptat spre destinaţia mea, Eternal Ligth Book Shop de pe Park Avenue.

Luasem obiceiul de a mă duce la magazinul învăţatului Reb Vidal. Mă duceam la el pentru că într-adevăr mă punea la curent cu tot ce era nou în ce priveşte interpretarea Vechiului Testament. Dar în această zi specială, când am intrat în magazin el nu era la vedere. Doar un vechi funcţionar, lat în spate, stătea într-un colţ sporovăind în yddish cu câţiva clienţi.

M-am dus să verific în catalogul „Noutăţilor”.

Nu pot să descriu sentimentul. În Brooklyn îl luam ca pe un lucru obişnuit. Aflându-mă însă aici, ca un evadat din provincia împădurită în care trăiam, apreciam pentru prima dată adevărata bucurie a contactului cu o carte scrisă în limba sfântă.

M-am învârtit în jur vreo douăzeci de minute. Apoi, presat de timp, m-am îndreptat pentru mai multă elucidare către tejgheaua demodată unde stătea de obicei casieriţa librăriei. Poate că avea vreun mesaj pentru mine.

A fost momentul în care viaţa mea s-a schimbat.

În locul ei se afla o fată cu obrazul proaspăt în jurul a douăzeci de ani, cu ochii cei mai negri pe care îi văzusem vreodată. De departe am simţit emanaţia aceea mistică pe care unii o numesc *Shekinah* – splendoare divină – şi care este *chintesenţa* radiaţiei divine. M-am apropiat eu respect şi am rostit:

— Scuzaţi-mă! îl caut pe Reb Vidal. Trebuia să…

Ea s-a întors imediat spre mine.

Dumnezeule, cât de eretic devenisem! Nicio drept credincioasă bine crescută n-ar fi vorbit unui străin. Evident, ea era în magazin doar pentru a servi clientela feminină.

Simţind-mă prost, cum şi eram, am încercat să-mi cer scuze – care nu puteau decât să înrăutăţească lucrurile.

— Te rog să mă ierţi, m-am bâlbâit. N-am vrut să te supăr. Vreau să spun…

Întoarse din nou capul şi se adresă în yddish bătrânului din colţ:

— Unchiule Abe, eşti drăguţ să-l serveşti pe acest domn?

— O clipă, Miriam, răspunse el. Apoi adăugă: am impresia că-i un *shaygetz* – obraznic, huligan, aşa că du-te în spate.

M-am simţit atins. Referindu-se la mine folosise termenul peiorativ pe care îl acordă ortodocşii celorlalţi evrei – ceea ce-i echivalent cu creştin.

M-aş fi înfuriat grozav, dar cel puţin după înfăţişarea mea, unchiul ei avea dreptate. La urma urmei purtam pulover en coeur cu gulerul cămăşii deschis la gât ca să nu mai vorbesc de capul descoperit şi perciunii scandalos de scurţi. Păream un străin.

— Un *„chutzpah”* şi spuse şi apoi se ocupă intenţionat de alţi clienţi, sperând probabil că voi pleca.

În cele din urmă au sunat de închidere şi magazinul a rămas complet gol.

— Oui, monsieur, mă întrebă el în timp ce mă îndreptam spre el.

Cine dracu şi-o fi închipuit că sunt? Yves Montand? În orice caz, spre marea lui uşurare, i-am răspuns în yddish sperând cel puţin să-l conving că eram acceptabil.

— Pot să vă servesc cu ceva? întrebă el puţin iritat.

— Îl caut pe Reb Vidal, am răspuns eu. Am trecut să-i dau de ştire că sunt astăzi aici.

— Oh, dumneata trebuie să fii cow-boy-ul, clipi el din ochi părând că mă recunoaşte.

— Să fiu, ce?

— Aşa-ţi spune fratele meu, mă lămuri el. A trebuit să-şi ducă soţia la spital şi te roagă să-l scuzi.

— Serios? am întrebat eu.

— Păi, ridică el din umeri, când îţi petreci copilăria la Bergen-Belsen în loc de grădiniţă, totul e serios. Dar cu voia lui Dumnezeu – nu-i decât un alt puseu de hipertensiune. Acum pot să te ajut cu ceva?

— Vă rog transmiteţi urările mele cele mai sincere lui Reb Vidal pentru sănătatea soţiei, am

spus eu. Între timp, aş vrea să mă uit la cartea lui Alfred J. Kolatch: *Îndrumar ebraic pentru «De ce».*

— De ce?

— Aşa-i titlul, am răspuns eu.

— Ştiu titlul, tinere, răspunse el. Voiam doar să ştiu pentru ce te interesează o asemenea carte? Eşti evreu cumva?

— Glumiţi, nu-i aşa?

— Nu, dacă iau în consideraţie felul în care te îmbraci. Dar pot să te cred pe cuvânt. Explică-mi doar de ce-ţi trebuie cartea care îţi explica ceea ce orice şcolar de şase ani ştie deja.

— S-ar putea să vă surprindă, am răspuns eu, dar nu toată lumea a beneficiat de învăţătură la şcoală. Am o mulţime de studenţi dornici de a învăţa despre moştenirea lor dar care nu ştiu să citească în ebraică. Acum vă pot convinge să-mi arătaţi cartea?

Unchiul Abe ridică din umeri, ridică tejgheaua şi trase un volum albastru cu roşu. Răsfoindu-l puţin mi-am dat seama imediat că era o metodă încântătoare de a explica obiceiurile ebraice.

— Grozav! am spus eu ridicându-mi privirea spre el. Puteţi să-mi luaţi comanda pentru douăzeci şi patru de bucăţi?

— Nu-i imposibil, răspunse el vag, evident nevrând să-mi facă plăcerea de a-mi răspunde cu un simplu „da”.

Exact în clipa aceea superba lui nepoată apăru din nou.

— Unchiule Abe, e tata la telefon.

— O, spuse bătrânul cu glas îngrijorat şi în timp ce se îndepărta murmură către mine:

— Aşteaptă aici liniştit. Apoi trecu de tejghea şi îi spuse tinerei: să nu vorbeşti cu cow-boy-ul, Miriam!

Ea dădu din cap ascultătoare şi îl urmări pe unchiul ei care dispăru în spatele magazinului.

Ştiu capitolul şi versetul, care spun că ceea ce am făcut eu după aceea a fost o greşeală. Dar am făcut-o oricum. Şi motivul nu poate fi găsit în nicio carte, de răspunsuri la „De ce”. M-am adresat fetei:

— Miriam, mai mergi la şcoală? am întrebat-o timid.

Ea a ezitat o clipă, dar apoi trăgând cu privirea pe furiş în urma ei, s-a întors spre mine:

— Nu se cade să vorbim despre asta, spuse ea cu greutate.

Dar nu s-a îndepărtat.

— Ştiu că n-ar trebui, am răspuns. Dar piedicile pot fi găsite în Codul Legii Ebraice 152:1 şi în *Shulchan Aruch Even Ha Ezer* 22:1 şi 2.

— Cunoşti *Shulchan Aruch*? întrebă ea surprinsă.

— Păi, l-am studiat un pic dar cunosc versiunea prescurtată destul de bine.

— O, spuse ea, pesemne că de aceea te place Papa aşa de mult.

— Adică, vrei să spui că Reb Vidal chiar a vorbit despre mine? am întrebat eu uimit.

Ea se aprinse la faţă şi se uită din nou peste umăr

— Unchiul meu s-ar putea întoarce dintr-o clipă în alta, aşa că ar fi mai bine…

— Nu, am oprit-o eu. Doar o clipă. Ce-a spus tatăl tău, exact?

— Că eşti… răspunse ea sfioasă şi adăugă repede: foarte învăţat. Şi că a fost păcat de…

— Păcat, de ce? am întrerupt eu îndemnând-o să vorbească.

— Erai…

Exact în acel moment a apărut unchiul Abe şi s-a uitat la Miriam.

— Ai vorbit cu acest străin? o întrebă el încruntându-se.

— Este vina mea, domnule, am insistat. Tocmai am întrebat-o cât e ceasul.

— Nu ai ceas? mă întrebă suspicios.

— Ah! am răspuns căutând un pretext. Ah, a stat!

Nu era decât pe jumătate adevărat. În sensul cosmic al cuvântului, timpul se oprise în loc pentru mine de când am văzut-o pe Miriam Vidal.

El îi porunci nepoatei sale să plece de acolo cât timp se va ocupa el de acest turist. Dar am fost încântat să văd că Miriam nu i-a dat ascultare. A

rămas ţintuită dincolo de tejghea, sorbind fiecare cuvânt al nostru.

— În regulă domnule, spuse el curtenitor. Am încheiat afacerile noastre pe ziua de azi?

— Nu, am răspuns eu. N-am bătut două sute de mile doar ca să comand o carte. Intenţionez să discut despre publicaţiile ce tratează misticismul cu Reb Vidal.

— Ei, vei face asta data viitoare. Acum drum bun.

— *Scholem?* l-am oprit eu din drum cu întrebarea mea înainte de a-mi întoarce spatele.

— *Scholom* şi ţie, s-a strâmbat el la auzul cuvântului pe care îl considera greşit pronunţat.

— Nu, nu, am insistat eu. Am vrut să spun *Gersham Scholem.* Se scrie în Kabala.

El luă remarca mea ca pe un joc de cuvinte. Şi îmi răspunse îndoielnic:

— Ce titlu anume te interesează?

— Păi, mi-ar plăcea să văd ce aveţi…

— Desigur, răspunse şi arătă spre peretele opus. „Misticismul" se află pe ultimele trei rafturi. Dacă ai nevoie de vreun sfat sună din clopoţelul de pe tejghea şi vin îndată. Acum, am să te rog să mă scuzi.

Se întoarse şi o văzu pe nepoata lui că încă mai era acolo.

— Miriam, spuse întorcându-se. Cred că ţi-am spus să pleci.

— Dar nu vorbesc cu el. Nu fac nimic rău.

— Dar te uiţi, trânti unchiul ei vorba. Şi ştii ce spune Codul în privinţa asta?

Acesta a fost momentul. Am intervenit cu atâta ostilitate cât a încăput într-o singură propoziţie:

— Şi în ce constă exact această interdicţie?

— Ah! fu luat prin surprindere unchiul Abe. N-are importanţă, ştiu doar că este interzis.

— Dacă nu-i cu supărare, am răspuns dând în clocot, potrivit capitolului 152:1 al Codului, *eu* nu am voie să mă uit la Miriam – ceea ce după cum vedeţi nici n-o fac. Îmi este interzis să mă uit la ea şi să-i spun că părul ei este cel mai frumos păr pe care

l-am văzut, iar vocea ei cea mai plăcută din câte am auzit. Dar, bineînţeles, eu nu fac aşa ceva.

Am tras cu coada ochiului spre ea. Zâmbea.

— În ce priveşte *„Scholem”* am luat cam tot ceaţi avut în stoc aşa că mai bine aş mai lăsa ceva şi pentru altă vizită. Dar aş putea îndrăzni să las un mesaj pentru Reb Vidal?

— Poate, răspunse cârcotaşul. Care?

— Evident, îi voi scrie o scrisoare formală, dar aş vrea să-mi acorde onoarea de a mă prezenta fiicei sale. Oficial – în prezenţa unei însoţitoare, desigur.

— Nici nu poate fi vorba, răspunse el. Ea este o fată pioasă.

— Nu vă fie teamă, am insistat. Voi purta şi tichie. Voi purta chiar şi haine negre şi pălărie de blană dacă va trebui.

— Îţi baţi joc de noi? întrebă bătrânul.

— Nu. Încerc doar să vă conving că sunt demn de audienţa nepoatei dumneavoastră. Mă rog, cel puţin să-l lăsăm pe tatăl ei să hotărască.

— Nu. Nu va fi de acord. Sunt absolut sigur, răspunse omul inflexibil. Vii de undeva din codri. Nu ştim nimic despre familia ta.

Cred că pot spune că acesta a fost momentul în care m-am mândrit cu descendenţa mea pentru prima oară: tot ce trebuia acum era să arăt clar cine eram.

— Se întâmplă să aveţi „Marea Carte a Ritmurilor Hasidice?” am întrebat eu cu candoare.

— Sigur. Ambele volume. Vreţi să le cumpăraţi?

— Se întâmplă să ştiţi şi ritmurile care sunt înscrise în ea? am răspuns cu o altă întrebare.

— Câteva, răspunse el şi privirile lui alertate îmi spuneau că se simţea intimidat. Pe cele mai renumite, desigur.

Am tras din nou cu coada ochiului la Miriam care privea cu ochii mari.

Am început să fredonez, *„Biri biri biri biri bum”*

Bătrânul se uita la mine de parcă eram lunatec.

Încurajat de consternarea lui am început să pocnesc din degete şi să cânt cu voce tare.

— Recunoşti asta, Reb Abe?

— Bineînţeles. Este scris de Moses Luria, ultimul Rav Silczer, odihnească-se în pace. Toată lumea ştie.

— Ei bine, eu sunt fiul lui – *biri bum…*

Am auzit o mică mirare şi m-am întors la timp ca să o văd pe Miriam că îşi acoperă gura. Dar nu şi ochii care îi străluceau. Bătrânul căsca gura fără să găsească cuvintele.

Exact atunci răsună o voce:

— Abe, ce faci?

Bătrânul se răsuci să-l vadă pe corpolentul lui frate, Reb Vidal, intrând.

— Acest *meshuggener* – nebun – cântă, spuse bietul Abe nervos. El spune că este…

— Ştiu, ştiu. Întrebam doar de ce…

— De ce, ce? întrebă unchiul confuz.

— De ce nu cânţi şi tu? Şi apoi bunul Reb Vidal dădu drumul la o canonadă de râs.

Nu mai e nevoie să spun că îmi câştigasem audienţa. Mai mult decât atât, am fost invitat să petrec tot weekendul de Sabbath la familia Vidal. Am fost cazat în apartamentul de la parter al unchiului Abe de pe strada Clark.

Restul săptămânii am încercat cu disperare să fac să-mi crească perciunii şi mulţumită părului meu negru, care avea o lungime convenabilă, m-am prezentat vineri după-amiază cu un minimum de avantaje. În timp ce îmi despachetam costumul în camera de oaspeţi, un cuvânt elaborat pentru closetul ceva mai mare pe care îl ocupam, mi-am trecut în revistă activitatea mea frenetică din ultimele zile. Eram disperat să obţin înfăţişarea unui ortodox şi am umblat prin toate magazinele ca să cumpăr cel mai bun – şi bine croit – suman ortodox. Mă priveam în oglindă când o voce m-a întrebat:

— Hei, Danny, unde-ai fost?

Mama lui Miriam făcuse un mare efort şi cheltuială ca să prepare masa. Invitaseră chiar o pereche de verişoare mai în vârstă pe nume Mendele şi Sophie. Contribuţia mea era o sticlă de Château

Baron de Rothschid, un vin absolut kosher, Bordeaux roşu de Franţa.

Singura mea grijă era că aş putea scăpa câteva picături pe preţioasa lor faţă de masă albă întrucât de când intrasem în casă nu-mi puteam lua ochii de la Miriam. Arăta mai frumoasă ca oricând cu rochia ei albastru şi alb, cu guler mare şi manşete iar faţa angelică radia în lumina pâlpâitoare a lumânărilor.

Simţeam un curios conflict de senzaţii. Pe de o parte eram fericit, chiar flatat că Reb Vidal trecuse evident prin toate cărţile de cântece din magazinul lui ca să poată cânta atâtea melodii lurianice câte cânta. Pe de alta, începeam să mă întreb dacă voi putea suporta să fiu acceptat doar ca fiul tatălui, meu. Şi atunci mi-am spus că dacă strămoşul nostru biblic, Jacob, a putut lucra paisprezece ani pe câmpiile Labanului pentru a o câştiga pe iubita lui, Rachel, voi putea supravieţui şi eu eminenţei familiei mele şi o voi câştiga pe Miriam prin forţele mele.

— Apropo, spuse Reb Vidal în timpul când se servea peştele. Văd în „La Tribune" că unchiul tău face valuri.

— Cum aşa? am întrebat eu cu candoare nedisimulată.

Cu toate că sunam acasă săptămânal, cele mai multe dintre conversaţii constau dintr-un bombardament de întrebări din partea mamei, toate părând a fi variaţiuni pe aceeaşi temă: „Mă îmbrăcam călduros?"

Gazda mea îmi explică:

— Se pare că a semnat o petiţie în *„The* Ne*w York Times"* alături de câţiva conservatori – şi chiar rabini reformatori – cerând statului Israel să cedeze pământul în partea de vest a ţării în schimbul păcii.

N-am putut să nu mă bucur. Nu numai că Saul se comportase ca un lider – gândindu-se la bunăstarea poporului lui – dar dăduse dovadă şi de bravură în cel mai popular forum.

— Aparent a fost criticat de mulţi lideri ortodocşi. Şi sunt sigur că nu şi-a făcut mulţi prieteni în

Brooklyn cu acestea, adăugă Reb Vidal. Tu ce crezi, a avut dreptate?

— Absolut, am răspuns eu. Prima obligaţie a unui lider este să se îngrijească de supravieţuirea poporului său. Saul a avut motivele doctrinei legitime. Şi-apoi, Biblia însăşi, stabileşte hotare contradictorii statului evreu. De exemplu: Genesa 15:18 reclamă destul de ambiţios, pentru noi toţi, pământul „dintre Nil şi Eufrat", în timp ce Judecata 20:1 se referă doar la teritoriul „De la Dan la Beersheba" ceea ce nu ne dă nici măcar Haifa şi Negev.

— De acord. Este o problemă dificilă, spuse Reb Vidal. Mă tem că nu e uşor să dai un răspuns.

Am cântat şi am mâncat. Apoi am cântat, din nou. Eu, destul de tare ca să fiu sigur că Miriam mă poate auzi, şi ea sfios şi încet, încât uneori mă gândeam că doar mimează cuvintele. Tot timpul mesei n-am putut să nu iau seama la rude – chiar şi la unchiul Abe – care se uitau unul la altul şi dădeau din cap.

Puţin după ora zece mi-am luat cu părere de rău la revedere de la familia Vidal şi am pornit-o înapoi mergând încet alături de Abe. Abia la amiază puteam s-o mai văd pe Miriam a mea. Oh, Doamne, fă te rog să fie *a mea* – şi nu puteam schimba lucrurile decât dacă aş fi îndrăznit să trag cu ochiul la galeria doamnelor, mâine dimineaţă în timpul slujbei. Lucru pe care ştiam că nu l-aş fi riscat pentru nimic în lume.

Fiind văduv de mulţi ani, Abe s-a bucurat de compania mea. Ne-am instalat în semiobscuritatea camerei din faţă şi am făcut schimb de poveşti de familie – cu toate că, evident, el ştia cel mai mult despre mine. A subliniat cu destulă durere că familia lor se trăgea direct din Chaim-Vital, care studiase pe Pământul Sfânt împreună cu Isaac Luria la sfârşitul secolului al şaisprezecelea.

Ramura familiei lor se stabilise în sudul Franţei pe vremea când popii din evul mediu îngăduiseră evreilor să trăiască în anumite regiuni printre care Avignon şi Aix-en-Provence. Familia Vidal deja

trăia în Franţa de mai bine de cinci sute de ani, când au venit naziştii şi au hotărât că nu erau decât un alt soi de combustibil. Cei care au supravieţuit războiului, neştiind engleza au ales să emigreze în Quebec. Şi aici sunt şi acum.

M-am hazardat să fac o investigaţie delicată:

— Câţi ani are Miriam?

— Optsprezece, Dumnezeu s-o binecuvânteze, mi-a răspuns Abe.

— Şi cum se face că încă nu este măritată, am întrebat, adăugând imediat: nu că m-aş plânge.

— A! a spus Abe zâmbind. Fratele meu spune că n-a găsit pe cineva potrivit. Dar drept să spun, când cel mai mic copil al tău este fată şi acea fată este o perlă ca Miriam, îţi vine greu să-i dai drumul să plece. De fapt, în ultimul an el a consimţit să facă un compromis şi a vorbit cu câteva familii. Mă gândesc chiar că i-a plăcut de băiatul lui Dessler, dar s-a opus Miriam.

— De ce? am întrebat eu curios sperând că nu l-a refuzat pe Dessler pentru că era la fel de bătrân ca şi mine.

— A spus că nu era destul de frumos.

Mi s-a frânt inima şi chiar începuse să mă doară din cauza ironiei sorţii. A călca pe urmele tatălui meu nu era doar o chestiune de ortodoxie. Cel puţin acum – în ochii lui Reb Vidal – eu eram un „cow-boy”, o creatură aproape nepământeană.

Toată noaptea n-am dormit frământându-mă şi întrebându-mă dacă aveam suficient timp ca să mă pocăiesc. Chiar dacă era un tată iubitor şi extrem de posesiv cum era tatăl lui Miriam, el n-ar fi îngăduit ca ea să rămână nemăritată la nouăsprezece ani. Aşa că timpul meu era scurt.

La slujba de a doua zi dimineaţă am avut onoarea de a fi chemat să citesc fragmentul din Profeţi. Deşi eram lipsit de talentele vocale ale lui Deborah, aveam totuşi plămânii buni şi ştiam că în tradiţia noastră puterea glasului compensează într-un fel armonia lui. Am cântat amândouă rugăciunile – şi fragmentul – cu toată forţa glasului meu.

Când m-am urcat pe podium eram mai nervos decât am fost la propriul meu *bar mitzvah.* Inima îmi bătea mai repede şi palmele îmi erau umede. Prin ceea ce avea să urmeze la începutul acelei zile eu deveneam cu adevărat un bărbat. Nu mai era posibil să greşesc sau să uit rugăciunile. Acum eram pe cale de a fi soţ şi fără îndoială că pioasa Miriam, sus în balcon, îmi urmărea fiecare silabă pe textul ei.

Când partea mea s-a încheiat, am auzit un murmur animat din toate colţurile în zona în care se aflau bărbaţii. Ici şi colo prindeam, chiar câte o frântură de dialog.

— Fiul lui Rav Luria… Cred că Vidal a făcut o partidă… Dacă Miriam spune ca de obicei, „nu", îl vreau pentru fiica mea…

În timpul prânzului care a urmat s-a întâmplat un lucru absolut minunat. În timp ce gazda noastră discuta fragmentul de scriptură al săptămânii şi eu dădeam citate din Rashi şi din alţi comentatori câţi îmi puteam aminti, un înger mi-a luat farfuria de supă. Ca să spun aşa, Miriam – nu mama ei cum ar fi trebuit – veni la o distanţă foarte mică de mine sub pretextul de a-mi lua bolul.

Apropierea ei era prea greu de suportat. Deşi tânjeam să mă uit mult mai aproape la faţa ei – m-am prefăcut că ascult interpretarea tatălui ei tot timpul cât respiraţia lui Miriam mi-a învăluit obrajii.

După ce am cântat rugăciunea de mulţumire, i-am cerut politicos lui Reb Vidal permisiunea de a mă plimba cu fiica lui, acompaniaţi, bineînţeles.

— Ei, zâmbi el genial – dacă şi soţia mea simte la fel, cred că ne-ar prinde bine un pic de soare.

M-am bucurat din plin de ocazia intimităţii cu Miriam. Pentru că de fapt eram singuri. Reb Vidal şi soţia lui mergeau intenţionat încet, aşa că eu şi cu Miriam ne-am îndepărtat treptat cu aproape cincizeci de paşi înaintea lor.

Din nou eram nervos, neştiind cum să încep conversaţia – deşi ştiam exact cum plănuisem s-o închei.

Curând am descoperit că deşi părea tăcută, Miriam era departe de a fi sfioasă. Într-un anume fel atitudinea ei îmi amintea de Deborah. Ea a fost cea care a luat iniţiativa.

— Spune-mi Daniel, rosti ea primele cuvinte care îi erau permise. Cu ce te ocupi exact?

— Păi, cu o mulţime de lucruri, am răspuns eu luat prin surprindere. Mai exact, predau. Vezi tu, sunt o mulţime de evrei împrăştiaţi în New England care au nevoie să se organizeze. Este foarte greu să păstrezi identitatea religioasă atunci când te pierzi printre copaci.

— Sunt ortodocşi şi ei? întrebă ea.

— Nu, nu chiar, am răspuns şovăind, nu că aş fi vrut să-i evit întrebarea sau că aş fi vrut să-mi discreditez propria mea congregaţie. Înainte ca oamenii să poată studia au nevoie de o flacără să-i lumineze. Eu consider că misiunea mea este să le îndrum sufletele astfel ca ei să-şi poată păstra religia şi să se ajute cu ea în tot ceea ce-şi doresc. Mă înţelegi?

— Da. Este o idee nouă, presupun, răspunse ea. Poţi să spui că îi ajuţi să se pocăiască.

Chiar dacă eram orbit de iubire nu puteam lăsa această apreciere-critică să treacă neobservată.

— Îmi pare rău, Miriam. Ei nu sunt vinovaţi decât de ignoranţă, lucru pentru care tu nu trebuie să faci penitenţă. Când am început acum şase ani această misiune, singurul cuvânt pe care aceşti oameni îl ştiau era „Amen”. Acum ştiu cu toţii cel puţin „Domnul este Dumnezeul nostru şi Stăpânul”. Acum, nu crezi că asta este minunat?

Se opri o clipă, gândindu-se probabil la ce ar fi spus profesorii ei despre filosofia mea radicală. Apoi, îşi luă curajul unui răspuns:

— Asta sună foarte idealistic, Danny. Dar oare acestui lucru vrei tu să-i dedici întreaga viaţă?

O întrebare crucială. Una cu două tăişuri.

— Ca să fiu cinstit cu tine Miriam, i-am spus eu uitându-mă drept în ochii ei superbi, pentru că întotdeauna am vrut să fiu cinstit cu tine – nu sunt

tocmai sigur. Vreau să spun că tatăl meu, evident, a vrut să-i urmez cariera. Dar eu am avut multe îndoieli.

— Adică, te-ai temut de responsabilitate?

— Da, Miriam, mi-a fost foarte frică. Ţie nu? am întrebat-o eu. Care sunt ambiţiile tale?

— Eu nu am ambiţii, mi-a răspuns ea. Eu am numai vise.

— Ei bine, atunci la ce visezi?

— Să fiu o soţie bună – *o eshe chayil* – pentru un bărbat pios şi învăţat.

— Şi n-ai găsit încă niciun „pios”? am întrebat-o cu un mic tremur în glas.

— Presupun că nu, spuse ea puţin jenată. Dar visul despre care îţi vorbeam…

— Da? am încurajat-o eu sa-şi deschidă inima.

— Am îndrăznit să cred că aş putea găsi un învăţat ca tata, spuse ea coborând pleoapele. Unul care să nu ştie doar cum să se roage… Ezită, şi apoi rosti cu voce tare gândul ascuns: ci şi unul care să ştie cum să râdă. Pentru că în religia noastră este atâta bucurie…

Am avut o tresărire lăuntrică.

— Ei bine, eu cred că ştiu cum să râd, i-am spus.

— Ştiu, mi-a răspuns ea cu un zâmbet subţire. Din clipa în care te-am văzut cântând în librărie am ştiut că Tatăl Ceresc te-a trimis acolo cu un anume scop. Ai atâta voioşie, Daniel. Emană în jurul tău ca lumina unei candele.

Se opri înroşindu-se.

— Vorbesc prea mult.

— Nu, nu, am rugat-o eu. Spune mai departe. Spune tot ce vrei.

Zâmbi încrezătoare şi îmi răspunse aproape şoptind:

— Restul nu se cuvine să-l mai spun.

Primul lucru pe care l-am făcut a fost să-i solicit lui Reb Vidal o întâlnire particulară şi să-i cer oficial mâna fiicei sale. Mă gândesc că ar fi vrut să spună da, dar era atât de emoţionat că abia a reuşit să mă

îmbrăţişeze. Cu toată nesiguranţa mea am luat acest gest în sensul lui pozitiv.

După aceea şi-a anunţat mândru restul familiei şi apoi a făcut propunerea să aşteptăm încă o oră pentru a fi absolut siguri că stelele străluceau şi pe cerul din New York, încât să-l poată suna pe unchiul meu pentru a discuta contractul marital.

Îmi tremurau degetele când am format numărul pe disc. În clipa în care am auzit ridicându-se receptorul la telefonul nostru, am strigat:

— Eu sunt, Danny. Am veşti minunate!

Am fost şocat de tăcerea surprinzătoare de la celălalt capăt. Am coborât vocea şi am spus:

— Mama. Tu eşti? S-a întâmplat ceva rău?

Tot ce puteam auzi în jurul meu erau murmurele îngrijorate ale familiei Vidal. După care m-au auzit rostind câteva cuvinte cu ceea ce îmi mai rămăsese din glas:

— Oh, am să iau primul avion.

Am pus uşor receptorul la loc şi m-am adresat gazdelor mele, absolut şocat:

— Mă tem că această conversaţie va trebui să mai aştepte. S-a întâmplat ceva groaznic.

— Ce este, Danny? a întrebat Miriam îngrijorată.

— Unchiul meu, Saul… am mormăit eu. Au încercat să mă găsească la New Hampshire… Unchiul meu Saul a fost împuşcat.

Împuşcat. Abia îmi venea să cred că rosteam aceste cuvinte. Din ceea ce a reuşit mama să-mi comunice, am înţeles că Efraim Himmelfarb, unul dintre vârstnici, fusese atât de iritat, de declaraţia politică a unchiului meu din The New York Times, încât o luase razna, cumpărase o armă şi trăsese de aproape în el în timpul serviciului de dimineaţă la Sabbath.

— Cum se simte? întrebă Reb Vidal şi vocea lui părea ecoul tulburării mele.

— A fost lovit de câteva ori, am murmurat eu. Unul dintre gloanţe i-a atins, capul. Îl operează chiar acum, dar şansele de supravieţuire sunt…

— Juma juma? întrebă el plin de speranţă.

— Nu, am răspuns eu simţind jeratec în piept. Una la un milion.

În acea stare de tulburare eram incapabil să fac faţă enormităţii gestului, aşa că m-am retras într-o contemplare absurdă a evenimentului întrebându-mă cum avea să justifice Himmelfarb necinstirea Sabbath-ului, luând în mână un pistol.

— Stai jos, Danny, am auzit atunci cuvintele compătimitoare ale lui Reb Vidal. Am să dau telefon să văd de avion.

M-am aşezat îngheţat gândindu-mă la iubitul meu unchi, înţeleptul şi curajosul meu unchi, când am văzut mâna lui Miriam înaintea mea ţinând un pahar cu apă gazoasă.

— Uite, Daniel, a spus ea blând, ai nevoie.

Ciudat, nu-i aşa? în clipa aceea a trebuit să fac tot ce-mi stătea în putinţă să nu-i ating mâna – pentru că tot ce aveam nevoie într-adevăr, era atingerea ei.

Reb Vidal se întoarse încetişor în cameră.

— Îmi pare rău, Daniel, spuse el blând. Nu este niciun zbor până mâine la şapte.

— Nu, am! izbucnit eu. O să fie mort, atunci. Voi pleca cu maşina.

— Nu, Danny – îţi interzic. Mâinile lui puternice mă apucară de amândoi umerii. Sunt unele catastrofe în care nu mai putem face nimic şi altele pe care le putem evita. N-am să-ţi îngădui să conduci în starea în care te afli.

Ştiam că avea dreptate dar eram atât de disperat încât trebuia să fac ceva. M-am uitat la el şi a înţeles.

— Vrei să mergi să te rogi?

Am dat din cap.

Se adresă apoi soţiei sale şi fiicei:

— Ne ducem la *daven.* Nu trebuie să ne aşteptaţi,

— Vom aştepta, Papa, vom aştepta, insistă Miriam.

Apoi privi la mine cu afecţiune.

— Daniel, spuse Reb Vidal în timp ce ne îmbrăcam hainele. Cred că mai sunt şi alţii care ar

vrea să se roage ca şi noi pentru Silczer Rav. Te deranjează dacă-i chem?

— Nu, nu. E foarte bine, am murmurat eu gândindu-mă poate că mulţimea ar putea într-un fel să-mi absoarbă o parte din durere.

Am rămas în sinagoga aceea mică aproape douăzeci şi cinci de oameni, spunând psalmi timp de câteva ore. N-a plecat nimeni. Poate să se fi duş vreun credincios după un pahar cu apă, dar altfel s-au rugat fără pauză ca şi cum soarta lumii ar fi fost în cumpănă. Eram copleşit de tristeţe şi vinovăţie.

La ziua majoratului lui Eli rostisem cuvintele care aveau să croiască soarta întregii noastre comunităţi. Eu am fost cel care l-a convins pe Saul să nu construiască internatul nostru în teritoriile ocupate. Şi el îşi asumase public această responsabilitate din acel moment. Glonţul primit îmi era destinat mie.

În timp ce ceilalţi îşi cântau rugăciunile, m-am dus la Arcul Sfânt şi am căzut în genunchi.

— O, Doamne, Dumnezeul părinţilor mei, cu umilinţă mă rog ţie. Lasă-l pe Saul să trăiască. Nu-l lăsa pe cel drept să sufere. Îndreaptă-ţi mânia asupra mea. Te rog îngăduie-mi aceasta şi te voi servi cu credinţă tot restul zilelor mele. Amen.

Am stat până la ivirea zorilor şi după rugăciunile de dimineaţă m-am întors acasă, încet, epuizaţi fizic şi moral. Femeile care era clar că vegheaseră alături de noi, ne aşteptau cu cornuri calde şi cafea. Mi-a fost teamă să întreb dacă aveam vreun mesaj. Dar doamna Vidal a luat iniţiativa.

— Danny, a sunat mama ta…

— Da? abia am reuşit eu să îngăim.

— Unchiul tău… ezită ea. L-au operat. I-au scos glonţul… Trăieşte.

— Ce? am căscat eu gura..

— Chirurgul însuşi spune că a fost un miracol.

Eram prea şocat să mai spun ceva. Am schimbat priviri cu Reb Vidal ai cărui ochi obosiţi păreau că se închid în timp ce murmura:

— Câteodată – poate chiar atunci când credinţa noastră este cea mai slabă – Tatăl Ceresc ne dă un

semn că ne aude rugăciunile.

Avea dreptate. Acest semn îmi era adresat mie.

Nu puteam sa mă mai sustrag destinului.

78
DANIEL

Hirotonisirea mea n-a fost una simplă. Unchiul meu a văzut asta ca rezultatul testelor a nu mai puţin de patru înţelepţi renumiţi – Gedolei Hatorah – aparţinând diferitelor secte din tot oraşul. Privind în urmă, ceea ce a fost mai curios era faptul că eu n-am învăţat pentru acest examen. N-am stat treaz ca să memorez pasaje întregi sau altceva care să-mi completeze performanţele în această încercare cu adevărat sacră. Am trecut prin ea ca prin apă. Eram de două ori şocat. *Bântuit* de spectrul focurilor de armă trase asupra unui rabin ce stătea în apropierea Arcului deschis – de către cineva ce se presupunea a fi unul de-al nostru. Şi în contraponderea acestei orori era imensa bucurie şi dragostea pe care o descoperisem la Miriam.

În sfârşit, eram fiul tatălui meu: Rav Daniel Luria – Silczer Rebbe.

Cu toate că era marţi, am venit cu o jumătate de oră bună mai devreme la sinagogă, dar aceasta era deja plină. Am păşit la altar purtând vechiul *tallit* care aparţinuse tatălui meu în timp ce credincioşii s-au ridicat plecând capetele şi şoptind cuvinte de bun venit:

— *Yasher-koyakh!* – Dumnezeu să-ţi dea putere! Să trăieşti o sută douăzeci de ani!

Am urcat cele trei trepte şi m-am oprit în faţa Arcului Sfânt şi m-am rugat:

Fie ca rugăciunea mea să ajungă până la tine.
Răsplătită de marea bunătate a Ta.

M-am întors spre congregaţie punându-mi amândouă mâinile pe masă şi privind în jur. În faţa mea se întindea o mare de credincioşi, căci aşa păreau cele o mie de eşarfe de rugăciune. Unchiul

Saul stătea în căruciorul cu rotile în primul rând. Eli se afla alături de el.

M-am uitat în sus la galeria doamnelor unde am putut vedea ochii strălucitori ai celor trei fiinţe pe care le iubeam cel mai mult pe pământ – mama, sora mea şi, între ele, iubita mea. Miriam, care avea să-mi fie soţie peste trei săptămâni.

O clipă am rămas tăcut. Apoi am rostit singura rugăciune potrivită unei asemenea ocazii:

Binecuvântat să fii Tu, o, Doamne, Dumnezeul Nostru
Împărat al Cerului, care mă ţine în viaţă
Şi mă sprijină şi m-a adus până în această
Clipă minunată.

Şi în timp ce congregaţia începuse să se roage fără să o îndemne nimeni, eu mi-am dus mâinile la ochi. Şi am început să plâng.

79
TIMOTHY

În ajunul Anului Nou după ce au plecat ceilalţi oaspeţi, preoţi, studenţi şi vecini – Hardt l-a luat pe Tim în biroul lui şi a turnat pentru fiecare un pahar mare cu *ginjinha,* spunându-i:

— Să bem.

— Pentru ceva anume? întrebă Tim.

Hardt îi răspunse deschizând sertarul biroului şi trăgând un teanc de hârtii. Se uită la Tim şi zâmbi.

— E gata. Asta-i cartea pe care von Jakob vrea atât de mult s-o interzică. Ca un semn al fraternităţii ţi-o ofer ţie.

— Nu înţeleg.

— Ea ta, insistă bătrânul. O poţi citi în noaptea asta şi o poţi arde mâine dimineaţă. Sau o poţi arde acum. Făcu o pauză apoi adăugă: ori – mă poţi ajuta să o public. L-a mulţi ani, Dom Timoteo.

Tim rămase nemişcat în timp ce prietenul său părăsi camera. Apoi se îndreptă încet către birou, se aşeză şi potrivi lumina lămpii asupra manuscrisului. Secretara de la Universitate a lui Hardt pierduse multe zile evident, ca s-o dactilografieze, s-o lege şi să-i pună titlul pe copertă: Crucificarea Iubirii.

Nu era nevoie să parcurgă toate cele patru sute optsprezece pagini ca să ştie ce conţineau ele. Tema lui Hardt era imposibilitatea şi aşa cum îşi dădea seama, lipsa de sens a abstinenţei sexuale la preoţi.

Ceea ce era potenţial un explozibil era multitudinea de date. Hardt dădea fapte, cazuri din istorie, nume şi mărturisiri ale prelaţilor de pretutindeni din lumea catolică, care nu numai că îngăduiseră să fie intervievaţi dar permiseseră şi folosirea numelor lor. Aceşti bărbaţi continuau să-şi îndeplinească funcţiile sacerdotale admiţând în acelaşi timp relaţii personale încununate de iubirea fizică.

Tim ştia că istoria Bisericii era brăzdată de nume ale preoţilor căzuţi în dizgraţie, cu papi care îşi

adăposteau „nepoţii” lor în Palatul Apostolic, dar cu toate acestea a fost năucit de datele raportate din America.

Richard Sipe, un psihoterapist din Baltimore care fusese călugăr benedictin estima că jumătate din cei cincizeci de mii de preoţi romano-catolici din Statele Unite încălcaseră jurămintele lor de celibat.

Şi cu toate acestea Ernesto Hardt nu alcătuise un document cu intenţia de a distruge Biserica. Mai degrabă se gândise să confere demnitate vieţii bărbaţilor care îl serveau pe Dumnezeu dar în acelaşi timp se îngrijeau şi de propriile lor nevoi emoţionale.

La patru şi jumătate dimineaţa Tim sfârşi ultima pagină şi îşi dădu seama că argumentul lui Hardt pentru împlinirea legitimă a dorinţei umane la acei bărbaţi care-l serveau pe Dumnezeu nu era mai bine exemplificată decât prin propria viaţă a prietenului său brazilian.

În timpul dejunului din a doua zi, gazda lui părea să evite intenţionat subiectul acestei cărţi adresându-se exclusiv copiilor. Cu toate acestea, în timp ce sporovăia cu Isabella, îşi dădu seama clar că şi ea era nerăbdătoare să-i cunoască părerea.

Puţin după opt ea îi grăbi spre uşă pe Alberto şi pe Anita care, cu reţinerea tipică a copiilor, se îndreptară în cele din urmă spre şcoala organizată de unul din preoţii voluntari ai lui Dom Ernesto.

În sfârşit, Hardt îi zâmbi lui Tim şi îl întrebă pe ocolite:

— Ai dormit bine, frate?

— Cred că lucrarea dumitale este periculoasă, subversivă – şi foarte importantă, luă Timothy iniţiativa discuţiei. Von Jakob are toate motivele să se teamă de publicarea ei.

— Bine, zâmbi Hart. Atunci mi-am făcut treaba cum trebuie.

— Încă sunt uimit cum ai putut furniza asemenea informaţii despre tine însuţi.

— O, Timoteo, numele meu poate apărea pe copertă, dar realmente am avut sute de co-autori care

m-au ajutat să strâng informaţiile din întreaga lume. Numai săptămâna asta biroul meu de la Universitate a primit un raport – manuscris din Cehoslovacia. El continuă să explice de ce a trebuit Biserica să lucreze în clandestinitate atâta timp, să hirotonisească preoţi în secret, şi chiar episcopi, drept pentru care, acum există un mare număr de clerici clandestini, dar dintre aceştia mulţi erau căsătoriţi.

— Şi crezi că von Jakob ştie?

— Sunt sigur că Sfântul Părinte ştie, ridică Hardt din umeri. Asta te poate surprinde dar pentru că suntem atât de puţini preoţi pe Amazonul superior, Papa a acordat o dispensă pentru a îngădui la doi bărbaţi căsătoriţi să fie hirotonisiţi şi să servească aici.

Tim era stupefiat:

— Cum poate face un lucru împotriva credinţei sale?

— Pentru că este un realist, răspunde Hardt, şi datoria lui ca Vicar al lui Christos este să ţină Biserica în viaţă. Din acest punct de vedere amândoi gândim la fel.

— Atunci, spune-mi, de ce Dumnezeu mă aflu aici? întrebă Tim.

— Ţi-a trecut vreodată prin minte că Dumnezeu te-a ales să proclami adevărul în loc să-l suprimi? Acum spune-mi cinstit, ce crezi?

Tim răspunse încet şi cu bună ştiinţă:

— Ei bine, vorbind ca un realist, şi accentuă cuvântul, dacă un preot căsătorit poate servi în Amazon, atunci de ce nu poate servi şi în Vatican?

— Mulţumesc, frate, îi zâmbi Hardt cu afecţiune lui Tim. Dar ce-ai să le spui la Roma?

La acest punct Arhiepiscopul Hogan întoarse foaia.

— Ştiu ce-ai vrea să-mi spui, Ernesto. Dar am să-ţi spun şi eu ceva. Adevărul, deşi admirabil, nu este întotdeauna calea cea mai bună spre un sfârşit fericit. N-are a face ce mi se întâmplă mie, să spunem dacă publici – pe fine te vor ex-comunica.

— Nu mă tem, spuse Hardt.

— Ştiu asta frate. Dar nu vreau ca Biserica să te piardă.

— Şi cum ai să reuşeşti? Roma pare să nu se sinchisească de asta.

— De ce n-am încerca să schimbăm lucrurile? De ce nu m-ai ajuta să construiesc ceva?

— De exemplu? întrebă Hardt.

— Să începem cu un spital, răspunse Timothy. Cea mai mare bucurie în viaţa mea ca preot a fost botezul pe care l-am înfăptuit aici. Făcu o pauză şi adăugă încet: şi cea mai mare durere – funeraliile. Dă-mi şansa să strâng bani pentru un spital de copii.

Hardt răspunse descurajant:

— Câtă vreme Biserica va fi condusă de oameni… n-ai să vezi spitale răsărind în junglă.

— Dacă ai vrea să-mi dai şansa să încerc, Ernesto, nu numai că te-aş ajuta să-ţi publici cartea în engleză dar chiar ţi-aş traduce-o eu însumi. Cunosc câţiva mireni bogaţi care ar simpatiza cu cauza noastră.

Hardt ezită o fracţiune de secundă. Apoi adăugă cu emoţie înăbuşită:

— Ai spus cauza *noastră,* Dom Timoteo? Pentru acest singur lucru vreau să mai întârzii cu publicarea.

— Cât timp? întrebă Tim.

— Cât va fi necesar, răspunse Hardt, sau până când vei renunţa să încerci a mai strânge acei bani.

În noaptea dinainte de a pleca la Roma, Tim stătea solemn în faţa focului împreună cu Ernesto şi Isabella căutând cuvintele pentru a-şi exprima sentimentele.

Preotul brazilian ţinea teancul de hârtii sub braţ. Dintr-o dată îi dădu drumul în flăcări.

— Ce-ai făcut, Ernesto? întrebă Tim confuz.

— Acum nu va mai trebui să-i spui o minciună Sfântului Părinte, răspunse Hardt. Îi vei putea spune cu toată sinceritatea că m-ai văzut arzându-mi cartea până la ultima pagină.

— Dar, Ernesto, te-am rugat doar să aştepţi, nu s-o distrugi.

— Oh, ştiam eu că n-ai să le poţi spune romanilor că am distrus-o, zâmbi Hardt. De fapt, este unul din cadourile mele pentru tine.

Se îndreptă spre birou şi scoase câteva discuri mici, negre din plastic.

— Poate că te surprinde, frate, dar chiar şi Universităţile de la marginea junglei au computere astăzi. Ambalează-le bine înainte de a pleca la avion.

— Dar de ce? întrebă Tim uimit. De ce mi le dai?

— Din precauţie, explică Hardt. Dacă mi s-ar întâmpla ceva mie sau computerului nostru – aş avea întotdeauna siguranţa să ştiu cartea noastră în mâinile unui prieten. *Adeus,* Tim – Roagă-te pentru mine!

Cei doi se îmbrăţişară.

80
TIMOTHY

O maşină a Vaticanului îl întâmpină la aeroport. Timothy folosi telefonul ei pentru a-l suna pe Părintele Ascarelli.

— Nu, fiule, cum ai putut să mă trezeşti când – ştii bine, de la plecarea ta capricioasă – sunt obligat să-mi fac singur treaba. A trebuit să exersez chiar şi cu mâna stângă.

— Ce? îl întrerupse Tim.

— Nimic, nimic, scurtă Ascarelli discuţia. N-ai vrea să treci mâine pe aici?

— Mulţumesc Părinte, dar aş putea să vă văd câteva minute acum?

— Bineînţeles, fiule. Pun ibricul la fiert şi fac un ceai pentru amândoi.

Câteva minute mai târziu limuzina lungă neagră trase în faţă la Governatorio iar Tim ţinându-şi strâns valiza coborî.

Rămase fără suflu în faţa apartamentului lui Ascarelli şi bătu încetişor. Dinăuntru auzi apropierea unor paşi înăbuşiţi. Se deschise uşa şi în faţa lui era mentorul său purtând acelaşi vechi halat de baie ponosit.

— *Benvenuto figlio mio.*

În timp ce se îmbrăţişau, Tim îşi dădu seama că Ascarelli îl bătea afectuos pe spate numai cu mâna stângă. Restul corpului său era rigid.

— Ce ţi s-a întâmplat Părinte? întrebă Tim îngrijorat.

— Nimic, nimic. O mică neplăcere.

În timp ce se aşezau, scribul relată cu nonşalanţă că un uşor atac de apoplexie îl obliga să nu-şi mai poată folosi mâna dreaptă. Acum, în cel de-al optzecelea an al vieţii sale, era obligat să înveţe cum să facă totul cu stânga.

Şuierul ibricului întrerupse dialogul lor. Tim îşi convinse vârstnica lui gazdă să stea liniştită în timp ce el făcea ceaiul.

Aşează cu grijă o ceaşcă la îndemâna bătrânului şi el se aşează în faţa lui.

— Nu te teme, îl asigură bătrânul. Voi fi prin preajmă şi când vei primi bereta de Cardinal.

— Mă credeţi că nu-mi pasă de aceste lucruri? protestă Tim. Nu m-am gândit niciodată şi nu mă gândesc nici acum.

— Ei, îţi place ori nu, întregul secretariat bâzâie despre realizările tale. Cât ai fost în Brazilia, Hardt n-a mai scris un singur cuvânt eretic. Sunt sigur că von Jakob te va răsplăti.

— Greşiţi, Părinte. El a scris mult. Doar că n-a publicat – încă.

Tim îi spuse apoi lui Ascarelli despre experienţele lui cu Hardt şi despre târgul pe care îl încheiaseră.

— Un spital de copii – asta sună minunat. Dar de unde crezi că ai să strângi milioanele de dolari de care ai nevoie ca să realizezi un proiect atât de măreţ? Lumea este plină de catolici generoşi. Dar ei nu sunt decât fiinţe umane. Vor monumente pe care prietenii lor să le vadă peste drum în lucru.

— Lăsaţi în seama mea, Părinte. Acum pot să vă cer o favoare? Am copia cărţii lui Hardt.

— Ai, ce? întrebă bătrânul surescitat. Repede, arată-mi-o.

Tim scotoci în valiză şi scoase afară un obiect pătrat învelit în foiţă de aluminiu.

— Ce-i asta? se uită bătrânul suspicios. Un sandwich?

— Nu pot să spun decât că este hrană pentru minte, răspunse Tim dezvelind pachetul şi scoţând şase dischete de computer. Vă mai amintiţi subiectul tezei mele?

— Bineînţeles. „Obstacolele în calea căsătoriei la preoţi”. De ce?

Tim răspunse încet:

— Această carte dărâmă obstacolele.

— Eşti sigur? întrebă Cardinalul von Jakob cu cel mai subţire zâmbet pe care-l văzuse vreodată Tim pe faţa prusacului.

— Da, Eminenţa Voastră. L-am văzut cu ochii mei arzându-şi cartea.

— Slavă Domnului, răspunse Cardinalul. Ai făcut o treabă excelentă.

Dar evident nu o treabă completă. Pentru că prelatul adăugă imediat:

— Ţi-ai făcut note privind contactele lui – sursa informaţiilor?

— Cu respect, Eminenţă, răspunse Tim încercând să-şi înăbuşe iritarea în faţa Marelui Inchizitor. Mi-am îndeplinit misiunea conform înscrisului. Nimeni nu mi-a dat o micro-cameră şi nici nu mi-a cerut să mă joc de-a James Bond.

— Da, întocmai, dădu din cap germanul. Şi totuşi, păcat că ai scăpat ocazia. Dar îţi promit că Pontiful va fi încântat.

Răsplata imediată a lui Timothy a fost un cubicul mic dar elegant printre birourile din Palatul Apostolic.

După ce şi-a despachetat ultima dintre cărţi a dat primul telefon ca Asistent Papal special.

Principessa Santiori a fost încântată să-i audă vocea şi – aşa cum sperase Tim – îl invită la masă a doua zi.

— Toată lumea vorbeşte despre tine, *Caro.* Mi-am pus în gând să stăm până târziu, aşa că o să pot să ascult totul.

Plin de optimism, Tim trecuse în grabă pe la Governatorio ca să-şi îndeplinească promisiunea din noaptea trecută de a-l lua pe Părintele Ascarelli la un dineu la Da Marcello în Trastevere.

Nimeni nu i-a răspuns însă la bătaia în uşă. Poate că scribul dormea. Tim a bătut şi mai tare. Jos în hol portarul care aspira covorul se îndreptă spre el.

— Îmi pare rău, Sfinţia Voastră. Mă tem că l-au luat pe Părintele Ascarelli mai devreme, în după-amiaza asta, la Santa Croce.

Tim se făcu palid la faţă.

— Cât de rău este?

— Sfinţia Voastră, spuse omul, are optzeci de ani. Cât de bine ar putea fi?

Alergă până la spital, câteva blocuri mai încolo, provocând remarca cel puţin a unui cleric pe lângă care trecu:

— Alt irlandez nebun, ca şi Murphy. Cu toţii trebuie să alerge.

Cinci minute de la sosirea sa, Tim stabili că, deşi scribul mai suferise un atac, avea încă multă viaţă în el. Mai mult decât atât, dacă avea să se întoarcă în aceeaşi seară după ce profesorul Rivieri avea să examineze pacientul, poate că avea să i se permită şi o vizită.

Tim dădu din cap fără cuvinte şi plecă imediat la capela spitalului să se roage.

Mai târziu mergea de-a lungul Tibrului în timp ce întunericul cădea peste oraş ca şi peste inima lui. Încerca să se pregătească pentru acea durere pe care n-o cunoscuse niciodată, iminenta pierdere a unui părinte iubit.

Când se întoarse, profesorul Rivieri îl aştepta.

— Mă tem că a suferit un atac sever. E doar chestiune de timp…

Cu permisiunea doctorului, Tim se aşeză la marginea patului încercând o conversaţie veselă recitând când şi când poezia latină pe care ştia că prietenul lui o iubise.

Încerca să zâmbească ori de câte ori bolnavul se străduia cu gemete neinteligibile să-i corecteze greşelile, ştiind că pedanteria era probabil singura bucurie care îi rămăsese bătrânului învăţat.

Tim ar fi anulat prânzul de a doua zi cu principessa dacă Ascarelli n-ar fi insistat „să dea prioritate mai degrabă copiilor flămânzi decât unui bătrân muribund”.

Se îndreptă trist către palazzo, absent la frumuseţea zilei şi la frenezia motoriştilor.

Plăcerea principessei de a-l vedea pe Tim a fost întunecată numai de tristeţea veştii pe care i-a adus-o. A dat imediat instrucţiuni secretarului particular de a trimite flori în camera scribului.

Tim era nervos. Precedenta lui acţiune de strângere a fondurilor se limitase doar la apelul de a reacoperi Biserica Parohială. Se întreba dacă putea chiar să pronunţe uriaşa sumă de care avea nevoie şi nu făcu decât să rememoreze cu voce tare numerele tot timpul drumului său.

După-prânz, în timp ce-şi beau cafeaua pe terasă, Tim studie obrazul patroanei sale. Ea fusese profund mişcată de poveştile lui despre copiii defavorizaţi ai Braziliei şi acum avea mai multă încredere de a face apelul pe care-l intenţionase.

— Principessa, copiii au nevoie de un spital. Astăzi, şi în vremurile astea, ei nu mai trebuie să moară de disenterie şi tifos.

— Sunt de acord, răspunse ea cu simpatie. Cât ar putea costa un astfel de spital?

Inima lui Timothy bătu mai repede. Luă o gură de apă minerală şi încercă să spună cât mai indiferent:

— E nevoie de… în jur de opt milioane de dolari.

Se lăsă tăcerea. Principessa căuta să înţeleagă ceea ce-i spusese el. În cele din urmă răspunse cu ardoare:

— Nu-i nicio problemă, Timoteo. Va trebui să ai aceşti bani. Şi am să veghez personal să-i obţii.

Aproape că-i venea să plângă.

— Dumnezeu să te binecuvânteze, Cristina.

Ezită, un moment gândindu-se dacă ar fi trebuit să se ridice şi s-o îmbrăţişeze. Dar ea luă apoi iniţiativa.

— Ascultă-mă, Timoteo, vom forma un comitet şi voi lua legătura cu cele mai bune familii din Roma – şi crede-mă, îi cunosc pe toţi chiar dacă unii n-au nicio legătură cu Biserica. Îi voi invita într-o seară şi tu ai să te poţi adresa lor. În noul sezon social vom putea să lansăm acest act caritabil cu o gală magnifică. Îţi promit că chiar şi Sanctitatea Sa va participa.

Făcea o demonstraţie a supremei arte romane de a spune – da – atunci când însemna – nu.

— Cristina, spuse el din ce în ce mai supărat, în timp ce stăm aici şi sorbim din cafea plănuind la

evenimente sociale, copii mici în agonie mor în braţele mamelor lor. Sigur, dacă îi strângi pe aceşti prieteni ai tăi într-o seară şi eu le vorbesc, ei n-au cum să fie decât sensibili şi plini de compasiune ca şi tine şi vor scrie cecuri – cecuri mari.

Principessa se uita la el bulversată. Oare, Timothy înţelesese greşit sinceritatea sentimentelor şi veridicitatea gestului ei de ajutor?

— Dragul meu băiat, spuse ea ca şi cum ar explica ceva unui copil simplu. Nu poate fi cineva aşa de – cum să spun – brutal în solicitarea contribuţiilor. N-are a face cât de nobilă este cauza. Dacă prietenii mei ar fi obligaţi să doneze bani oricărei instituţii caritabile din Roma, atunci n-ar mai avea din ce trăi.

— O, mă îndoiesc, răspunse Tim.

Era dureros de jenat dar simţea că nu va mai avea niciodată ocazia, aşa că îşi rosti gândul:

— Principessa, chiar şi tu ai putea scrie acel cec şi de-abia dacă te-ai resimţi…

— Te rog, Sfinţia Ta, răspunse ea rece. Vorbeşti în necunoştinţă de cauză.

Tim se ridică şi începu să se plimbe încoace şi încolo încercând să-şi controleze emoţiile.

— Uite, începu el să peroreze. Sufleteşte sunt acelaşi copil naiv din Brooklyn. Nu ştiu nimic despre lumea banilor. Dar chiar dacă n-aş fi Arhiepiscopul ei titular şi tot aş şti că Biserica ta, Santa Maria delle Lacrime, se află în cel mai valoros loc pentru care Vaticanul plăteşte suficient ca să poată fi construite cinci spitale.

— Eşti nebun, răspunse ea. Îmi sugerezi să vând Biserica ce aparţine familiei Santiori de secole doar ca să construiesc o clinică pentru oameni necunoscuţi din junglă?

Tim se strădui să-şi stăpânească furia. E femeie, e singură, e bătrână. Cu toate acestea, nu-şi putu opri cuvintele:

— Înălţimea Ta, ai tablouri în sufragerie care ar onora muzeele din cele mai mari oraşe ale lumii. În fiecare zi citim despre picturi achiziţionate cu

milioane de dolari la licitaţie. Aveţi galeria vechilor Maeştri.

Transpiră şi rămăsese fără respiraţie când se opri pentru a-şi regăsi cumpătul.

Principessa însă nu şi-l pierduse pe al ei. Ea spuse simplu:

— Sfinţia Ta, cred că ar trebui să pleci.

— Îmi pare rău, spuse el încet. M-a furat valul. Zău, îmi cer scuze.

— Dragul meu Timothy, zâmbi ea. N-am întâlnit niciodată un suflet mai pur decât al tău. Te admir şi mă voi gândi întotdeauna la tine numai cu gânduri bune.

Fusese concediat.

Mai înainte, dacă ar fi suferit o asemenea experienţă umilitoare, Tim s-ar fi dus la mentorul său pentru sfat şi consolare. Acum Ascarelli era pe patul de moarte şi fără îndoială că-l aştepta să se întoarcă victorios şi lui aproape că îi era ruşine să se ducă la spital.

Când cerul se întunecă şi mai mult decât dispoziţia lui el se întoarse în cele din urmă. Profesorul Rivieri îl aştepta cu o privire gravă de îngrijorare pe faţă. Timothy se temea de ce-i mai rău.

— E mort, Professore?

Doctorul dădu din cap în semn că nu.

— A făcut nişte complicaţii cardiace. Mă îndoiesc că va supravieţui acestei nopţi.

— Este destul de lucid ca să mă recunoască? întrebă Tim preocupat.

— Da, Arhiepiscop Hogan. Sunteţi probabil singura persoană pe care o strigă pe nume. Apoi adăugă grav: a cerut să-i daţi ultima împărtăşanie.

Timothy dădu din cap.

— Vreţi să rugaţi capelanul spitalului să-mi împrumute patrafirul şi celelalte?

Vocea i se frânse.

Doctorul îi puse o mână pe umăr şi zise blând:

— Sfinţia Ta, a avut o viaţă lungă şi fericită. Am impresia că pacientul meu este gata să se întâlnească cu moartea.

Cincisprezece minute mai târziu, Tim se afla alături pe patul bătrânului. Acesta respira cu mare dificultate şi ca servitor credincios al Bisericii, cum era, se străduia din toate puterile să repete cuvintele pe care i le cerea Tim. Bineînţeles că el ţinea slujba în latină.

După aceea Tim se aşeză şi îi privi pe Ascarelli cufundat într-un somn care probabil avea să fie şi ultimul. Cu toate acestea el se jură că nu va părăsi patul. Cel puţin când se va trezi o clipă, iezuitul va putea găsi o prezenţă mângâietoare în preajmă.

Puţin după ora unsprezece, fidelitatea lui a fost răsplătită. Scribul deschise ochii pe jumătate şi şopti:

— Tu eşti, Timoteo?

— Da, Părinte. Încearcă să nu te oboseşti.

— Nu te teme, *figlio,* spuse el, poticnindu-se la fiecare silabă ca să-şi tragă sufletul. Vorba poetului: *„Nox est perpetua mea dormienda”.* Am înaintea mea o noapte lungă să mă odihnesc.

Pentru a-i dovedi că era încă viu din punct de vedere intelectual, el îl făcu pe Tim să-i descrie întâlnirea cu Principessa. Nu, se gândi Tim în sinea lui. Nu trebuie să-i dau acele ştiri proaste. Şi totuşi dacă este destul de lucid ca să-şi aducă aminte unde am fost azi după-amiază, probabil că se mai poate bucura în că de sportul lui favorabil – expunerea ipocriziei.

Tim îi spuse povestea, făcând pe bufonul, încercând să accentueze aspectul comic. Dar când sfârşi anecdota, realiză că nu-şi putea ascunde gustul amar.

Scribul se uită la Tim şi oftă filosofic fără a mai fi nevoie să spună: „La ce să te aştepţi de la o asemenea ipocrită?” Dar imediat schimbă subiectul.

— Ştii, Timoteo, pentru un pedant ca mine, chiar şi a muri este o experienţă. Toată după-amiaza cât ai fost plecat m-am gândit la ce-a scris Sophocle, când

şi el era cu un picior în groapă. Îţi aduci aminte cum *Coloneus* – bătrânul rege – se adresa fiicelor sale?

Din cauza efortului de a-şi aminti citatele din memorie îi apărură broboane de sudoare în sprâncene.

— Un singur cuvânt te răsplăteşte pentru toate greutăţile vieţii şi acesta este… dragostea.

Se uită la protejatul său tânăr cu ochii pe jumătate deschişi şi îl întrebă:

— Îţi aminteşti? În greceşte era…

— *To philein,* răspunse Tim. Legătura umană.

— Nu mi-ai înşelat aşteptările niciodată, zâmbi Ascarelli slab. Şi asta a dat un sens vieţii mele. E uşor pentru un cleric să-l iubească pe Dumnezeu. E mai greu să-şi iubească aproapele. Dar dacă acest lucru n-ar fi fost atât de important de ce-ar mai fi fost lăsat pe pământ? Slăvit să fie Dumnezeu că te-a adus în viaţa mea, Timoteo. Mi-a dat pe cineva cu care să împart dragostea mea pentru El.

Epuizat, bătrânul îşi lasă din nou capul pe pernă şi rămase tăcut o clipă ca şi cum s-ar fi luptat să-şi adune puterile pentru a putea vorbi. Dar tot ce-a putut adăuga a fost:

— Îţi mulţumesc, fiule…

După zece minute a venit Profesorul Rivieri, i-a controlat funcţiile vitale cu stetoscopul şi apoi a completat certificatul de deces pentru scribul papal: Părintele Paolo Ascarelli, S.J.

Tim se simţi abandonat.

Tim îl găsi pe Monsignor Murphy aşteptând în biroul doctorului împreună cu Guillermo Martinez, Părintele General al Societăţii lui Jeus.

Secretarul papal luă cunoştinţă de prezenţa lui Tim dând din cap şi spuse Părintelui Martinez:

— Sanctitatea sa este profund îndurerată de moartea Părintele Ascarelli. El oferă vehiculele pentru cortegiul funerar pentru a-l duce pe Părintele Paolo la cavoul familiei din Piemont.

— Monsignor Murphy, întrerupse Tim politicos. Puteţi să aranjaţi şi pentru mine un loc?

Înainte ca secretarul papal să poată reacţiona, Părintele Martinez răspunse:

— Fără doar şi poate, Sfinţia Ta. Paolo v-a iubit. El vorbea adesea cu afecţiune şi admiraţie despre dumneavoastră.

— Sentimentele au fost reciproce, reuşi Tim să răspundă înainte de a i se pune un nod în gât.

Două zile mai târziu Tim se afla împreuna cu patru preoţi iezuiţi în limuzina papală condusă de Părintele Martinez şi se îndrepta spre nord printre bogatele ferme de la Po Valley. Erau în doliu desigur dar viaţa lungă şi liniştită a Părintelui Ascarelli era mai mult un prilej de aduceri aminte decât de jale.

Cavoul familiei se afla sus, pe un deal atât de înalt încât se vedea de departe ţărmul Lacului Garda.

Au fost întâmpinaţi de un grup de nepoţi, nepoate şi veri ai lui Ascarelli precum şi de cunoştinţe, una dintre ele prezentându-se singura ca Doctor Leone, executorul testamentar al familiei.

Serviciul funerar a fost scurt şi potrivit ultimelor dorinţe ale Părintelui Ascarelli. Nu s-a ţinut nicio cuvântare.

Rudele au invitat apoi preoţii din Roma să li se alăture pentru *collazione* la reşedinţa familiei.

Maşinile se deplasau încet printre tarlalele de vie ale Piemontului, trecând pe lângă ziduri lungi de piatră, şi prin porţi metalice mari. Au mers mai bine de un sfert de milă prin vie până la casa principală unde fuseseră aşezate două mese lungi cu diferite specialităţi locale.

Aşa cum ar fi vrut şi scribul, mâncarea servită după înmormântarea sa era însoţită de toasturi şi glume vesele, făcând din acest eveniment o sărbătoare de viaţă plină de afecţiune.

Spre amiază, Doctor Leone s-a apropiat de Tim şi l-a întrebat politicos dacă el şi Părintele General ar vrea să-l urmeze pentru a discuta în particular. L-au urmat pe avocat într-o bibliotecă cu tavanul înalt, cu un birou vechi lângă fereastra mare care se întindea de la podea până la tavan.

— Sper că n-o să consideraţi momentul inoportun, dar întrucât noi suntem departe de Roma, cred că e nimerit să discut testamentul lui Paolo cu dumneavoastră – întrucât el vă desemnează pe amândoi executori.

Iezuitul dădu din cap în semn de acord iar Timothy luat prin surprindere într-un fel, murmură:

— Da, Doctore, bineînţeles.

S-au aşezat cu toţii şi Leone a scos un plic din servieta pe care o lăsase lângă fereastră.

— De fapt, instrucţiunile sunt foarte clare. Există un mic codicil, dar mă îndoiesc de faptul că ar putea să vă dea vreo bătaie de cap.

Leone îşi puse ochelarii de citit şi răsfoi documentul apoi îl puse jos.

— Oh! Legalizarea acestui document, este atât de neglijent făcută… Am avut dreptate când am spus că trebuie s-o retranscriu. Pot să vă spun în mare?

Amândoi clericii au dat din cap. Avocatul şi-a scos ochelarii şi a început să citească:

— Întrucât Paolo a fost singurul fiu, tatăl său i-a lăsat, viile principale lui – cu o rentă pentru surorile sale, odihnească-se în pace. Ca un iezuit credincios, Paolo vrea ca Societatea lui Isus să-şi asume pe deplin proprietatea şi să atribuie uzufructul muncii ei viitoare – şi aici a fost foarte clar – în folosul Lumii a Treia. El îi cere respectuos Părintelui General să ceară sfatul Arhiepiscopului Hogan, care la timpul semnării acestui document lucra cu săracii din Brazilia.

Timothy şi Părintele Martinez se uitară unul la altul într-o comunicare tăcută, în care amândoi îşi exprimau fără cuvinte voinţa lor de a lucra împreună pentru a împlini dorinţa lui Ascarelli.

— Altceva mai este, Doctore? întrebă Tim întorcându-se spre avocat.

— De ce? Nimic, Sfinţia Ta. Aici e alfa şi omega. În fiecare an recolta este vândută. Dumneavoastră vă veţi întâlni şi veţi hotărî cum să fie distribuită partea lui Paolo. Şi eu sunt executor dar nu am dreptul de vot în această materie.

— Sper să se ridice o sumă suficientă ca să stabilim măcar un premiu anual pentru Latină în cinstea lui Paolo, la seminarul din vecinătate – luă cuvântul cel dintâi, părintele Martinez.

Ochii avocatului se măriră dintr-o dată.

— Sper că am înţeles bine… Părintele Ascarelli trăind numai în cercurile papale, eu am fost cel care am investit partea lui, timp de mai bine de treizeci de ani. Numai asta probabil şi ar ajunge să construiţi câteva şcoli mari.

— Şi la cât se ridică…? întrebă liderul iezuit plin de uimire.

— O, v-a lăsat în urmă două probleme, zâmbi Leone. Vă spun eu. Nu mă îndoiesc de faptul că veţi petrece multe luni pe an bătându-vă capul cum să cheltuiţi venitul anual.

— Şi cât ar putea fi acesta? întrebă Părintele Martinez ţinându-şi răsuflarea.

— Ei, preţul vinului creşte în fiecare an, răspunse avocatul. Iar viile Barcolo produc vin de cea mai bună calitate. Numai anul trecut am pus la bancă aproape trei miliarde de lire.

Timothy care nu fusese în stare să scoată un sunet acum căscă gura de uimire. Era o sumă astronomică. Aproape două milioane de dolari. Şi-a dat seama că numai printr-o expresie latină şi-ar putea exprima sentimentele.

— Deo gratias! spuse el.

— A, nu, îl corectă Părintele General cu umor. Ascarellio gratias! Se întoarse apoi la avocat şi întrebă: mi s-a părut că aţi amintit de un Codicil?

— Da, răspunse Leone. În ziua dinainte de a muri, Paolo m-a chemat să discutăm despre dorinţa Arhiepiscopului Hogan de a construi un spital de copii în Brazilia. Mi-a dat instrucţiuni să vă rog pe amândoi să daţi prioritate acestui proiect şi a lăsat o notă în acest sens, pe care a semnat-o în prezenţa a două infirmiere. Nu este legalizată, bineînţeles, dar…

Părintele General a ridicat mâna pentru a opri discursul avocatului.

— Nu avem nevoie de legalizare în această situaţie, *Avvocato.* Cuvintele lui Paolo au girul necesar.

— Părintele Martinez se referă la Atotputernicul, îi explică Tim, zâmbind.

În timp ce preoţii se pregăteau pentru lunga călătorie spre casă, Timothy se plimba printre viile Ascarelli. Le privea aşa cum i se înfăţişau acum, îndreptându-se către orizont. Când era destul de departe de ceilalţi ca să nu poată fi auzit el se uită la cerul de purpură şi se rugă plin de ardoare:

— Dumnezeu să te binecuvânteze, Părinte Ascarelli. Ai salvat mii de copii bolnavi. Apoi adăugă în şoaptă: şi sufletul meu, de asemenea.

Când convoiul se întoarse la Roma, deşi epuizat fizic şi emoţional, Tim ştia că n-avea să se poată odihni până când n-avea să se roage pentru sufletul mentorului său iubit.

La ora 11:30 noaptea, Piaţa Sf. Petru era pustie şi slab luminată. Tim îşi asculta ecoul paşilor pe pavajul de piatră cubică. Când ajunse la intrarea principală, spre surprinderea lui, găsi uşile mari de bronz încuiate.

Se mustră singur căci uitase că marea Basilică se închidea la apusul soarelui şi nu avea să fie deschisă decât la apariţia primei raze de lumină. În timp ce se întorcea încet pe Via della Conciliazione, de-a lungul râului, îşi aminti vorbele lui Christos în capitolul şase a Evangheliei după Matei. „Când te rogi la Dumnezeu n-o fă de dragul celor care te văd. Roagă-te în singurătate – şi El îţi va răspunde”.

Şi aşa cum predicase Mântuitorul, Tim şopti în sinea lui:

Tatăl nostru care-le eşti în ceruri, Sfinţească-se numele tău

Fie împărăţia ta. Precum în cer, aşa şi pre pământ…

EPILOG

81
TIMOTHY

Episcopul secund de Chicago se uita pe fereastră la străzile cenuşii ale fiefului său – cea mai mare dioceză catolică din America. Îi dicta tânărului absolvent de la *St. Mary of the Lake,* al cărui stilou alerga să ţină pasul cu torentul lui de cuvinte.

Telefonul sună şi preotul mai tânăr ridică receptorul:

— O! răspunse el luat prin surprindere. O, Doamne…

— Cine este? întrebă episcopul.

— Roma, Excelenţa Voastră, şopti tânărul cu răsuflarea tăiată. Nu-mi vine să cred că vorbesc într-adevăr cu Vaticanul – chiar dacă nu-i decât centralista.

— Află cine-i la telefon, porunci George Cavanagh, încercând să pară în apele lui.

— Cineva, pe nume Timothy Hogan, răspunse secretarul lui după ce făcuse investigaţia.

— Dragă Jerzy, spuse George cu falsă indignare. E vorba de un distins arhiepiscop şi nunţiu papal. Apoi luându-i telefonul continuă: Salve, Sfinţia Ta. Cărui fapt datorez onoarea aceasta?

— Ai cinci minute pentru mine? întrebă Tim cu o voce care într-un fel îl surprinse pe George părându-i-se de rău augur.

— Pentru tine, Timmo, aş avea chiar şi şase. Ce te frământă?

Pentru început Tim îi aduse la cunoştinţă moartea lui Ascarelli.

— Îmi pare sincer rău, spuse George. Ştiu cât de mult a însemnat el pentru tine…

— Mulţumesc, George. Mai am ceva important de discutat cu tine. Eşti singur? îl întrebă Tim sobru.

Episcopul secund de Chicago se uită la secretarul său şi îi spuse:

— Vrei să mă laşi singur, Jerzy? E o chestiune confidenţială.

Tânărul aprobă din cap şi ieşi.

— Okay, Timmo. Dacă duşmanii mei nu înregistrează acesta convorbire, suntem într-adevăr singuri.

— O, răspunse Tim. Vorbeşti serios când spui că ai duşmani?

— Bineînţeles. Nu mi-aş face datoria dacă n-aş avea. Acum, spune-mi, cu ce te pot ajuta?

— Am citit undeva că eşti în Colegiul de Supraveghere a ceea ce se numeşte Presa Catolică din America. E adevărat?

— Îmda? răspunse George. În afară de Noua Presă Catolică din America. Să nu-mi spui că ai scris o carte?

— Mai mult decât atât, răspunse Tim. Ce-ai zice să publici versiunea engleză a lui Ernesto Hardt care pledează pentru căsătoria clericilor?

— Ernesto Hardt? se simţea reverenţa în vocea lui George. Cât de repede pot vedea manuscrisul?

— Ei bine, răspunse Tim. Ignorând situaţia în care ispita puterii ţi-ar putea întinde o cursă şi considerând că în ciuda acestui fapt tu ţi-ai păstrat principiile, eu ţi-am trimis deja câteva dischete. Sunt în portugheză, dar cred că vei avea şi traducerea în engleză gata până într-o lună.

— Presupun că vrei să rămâi anonim, aşa-i, Timmo?

— Nu, George. Dacă tu consideri traducerea mea destul de bună, poţi să-mi treci numele pe ea.

— Scuză-mă, frate, dar cu tot respectul ţi-aş spune că asta nu-i ceea ce se cheamă o mişcare inteligentă în cariera ta.

— Exact, răspunse Tim. Nu mai am carieră.

— Ce? spuse George cu uimire.

— Mai bine stai jos. E o poveste lungă.

George ascultă cu atenţie povestea lui Tim care îi trasa evoluţia lăuntrică avându-l pe Hardt ca ghid. La sfârşit, el era profund mişcat.

— Ca să fiu cinstit, nu ştiu ce să spun. O parte din mine ar vrea să te vadă pe tronul Sfântului Petru. Dar cealaltă parte consideră că ceea ce faci tu este

un martiraj. Vrei să te ajut să-ţi găseşti un post de profesor de religie în State?

— Nu, George. Cred că am să-mi iau o vacanţă de la Biserică.

— Şi ce-ai să faci?

— Îmi pare rău, Excelenţa Ta. Singurul indiciu asupra motivaţiei mele, pe care pot să ţi-l dau este Joan I, 4:8. Mulţumesc pentru tot. Domnul să te aibă-n pază.

Când legătura se întrerupse, George Cavanagh cită paragraful din evanghelie cu jumătate de glas: „Cine nu iubeşte, nu-L poate afla pe Dumnezeu. Căci Dumnezeu înseamnă iubire”.

Cântări o clipă şi apoi se gândi: sper să fie cineva la fel de pioasă şi drăguţă ca fata aceea pe care am văzut-o atunci cu el la Ierusalim.

82
DEBORAH

Eli se uită pe vizor cu un aer de suspiciune.

— Tu eşti fiul ei? întrebă străinul.

Era înalt şi bronzat, iar părul îi era aproape alb de la soare. Cu toate acestea era clar că nu aparţinea acestor locuri pentru că vorbea o ebraică cu puternic accent american.

— Preferaţi să vorbim în engleză? întrebă Eli.

— Da, mulţumesc, spuse bărbatul. Mă simt puţin stângaci când vorbesc limba sfântă. Pot să intru?

Cu toate că era un adolescent capricios, Eli nu era nepoliticos. Totuşi era ceva la acest străin care îl punea în gardă. Îi răspunse posac pentru a-l descuraja:

— Mama nu-i acasă. Nu se întoarce de la cursuri decât după cinci.

— O, predă? spuse vizitatorul.

— De ce puneţi toate aceste întrebări? îl provocă Eli.

— Pentru că sunt un vechi prieten, răspunse americanul. Şi vin de departe ca s-o văd.

— Ce înţelegeţi prin „departe”? întrebă băiatul.

— Să zicem Brazilia, te impresionează? zâmbi bărbatul.

— Glumiţi?

— Nu. Şi acum, dacă-ţi spun „te rog” în portugheză, mă laşi să intru? Eşti destul de nepoliticos.

— Da, căzu Eli de acord. Presupun că aveţi dreptate, îmi pare rău. Dar… nu aşteptam pe nimeni. Doriţi o cafea sau Coca?

— Nu ai nimic mai tare?

— Păi… remarcă băiatul sarcastic. Dacă vreţi ceva într-adevăr mai tare, puteţi lua o bere la cantină.

— În regulă. Vreau o cafea, dacă nu-i prea mare deranjul.

Eli îi întoarse spatele intenţionat pentru a pune ibricul în funcţiune şi pentru a-şi acorda răgaz să absoarbă şocul pe care îl suferise. Spera că fusese în stare să disimuleze. În sinea lui însă nu-l vedea cu ochi buni pe străinul acesta care îl cerceta.

Nici nu-i trecea prin cap că vizitatorul lui gândea: îl cunosc pe băiatul ăsta. Nu numai că are trăsăturile lui Deborah – dar mai e ceva. Îi recunosc maniera.

Când deschise dulapul să ia cutia de ness, Eli dădu cu ochii de ştraiful îngălbenit de ziar pe care Deborah îl prinsese pe partea dinăuntru a uşii. Era scorojit ca o frunză de toamnă.

Examina fotografia care îi confirma suspiciunea. Apoi fără să se întoarcă, întrebă:

— Doriţi zahăr, Părinte?

— O linguriţă, mulţumesc. Cum de-ai ştiut că sunt preot? E aşa de vizibil, chiar şi în cămaşa sport?

Eli făcu stânga-mprejur.

— A, nu arăţi ca un preot. Mai degrabă arăţi ca un arhiepiscop, spuse el fixându-l pe vizitator cu o mânie primitivă.

— Zău? fu acesta luat prin surprindere, dar reuşi să-l atragă pe tânăr pe terenul lui. Au poposit mulţi arhiepiscopi în kibbutz-ul tău?

— Nu, răspunse băiatul. Realmente tu eşti primul. Dar se întâmplă că şi tatăl meu este arhiepiscop.

Străinul încremeni. Abia dacă mai putea găsi cuvintele.

— Nu eşti serios.

— Ba da, răspunse Eli cu încăpăţânare. Se pare că tu nu eşti!

Acum stăteau amândoi privindu-se în tăcere unul pe altul. Fiecare se oglindea în ochii albaştri ai celuilalt.

— Nu mi-a spus niciodată, murmură Timothy.

— Ar fi contat, oare?

— Da, răspunse Tim din adâncul fiinţei sale. Ar fi contat foarte mult.

— Păi, n-ai întârziat decât puţin, Părinte – n-ai lipsit decât de la majoratul meu religios. Dar atunci n-ai fost chemat la Torah, bineînţeles.

Bine, se gândi Tim, regăsindu-şi stăpânirea de sine. Va trebui să fac tot ce pot, ca să-l câştig.

— Ascultă, băieţaş. Pot să dau citate din Biblie tot aşa de bine ca şi tine, spuse el.

— În ebraică?

— Şi în aramaică. Şi în siriană, dacă-i nevoie. Şi dacă tot suntem aici, când ai studiat ultima dată Manuscrisele de la Marea Moartă?

Eli se descumpăni brusc.

A fost un moment de ezitare reciprocă.

— Mama ştie că vii?

— Nu, răspunse Tim. Până acum câteva zile n-am ştiut nici eu.

Doar atunci când a rostit aceste cuvinte, impactul adevărului lor l-a lovit cu adevărat. Cu şaptezeci şi două de ore mai înainte el se afla încă la răscrucea vieţii lui. Îl servise pe Dumnezeu din toată inima şi cu toate acestea speranţa în Ceruri încă nu-i umpluse vidul. Ştia că are nevoie de Deborah. Întotdeauna avusese nevoie de Deborah. Dar oare după tot acest timp avea şi ea nevoie de el?

— Cât mai rămâi? întrebă băiatul.

— Depinde…

— De ce?

— De… dacă mama ta… va fi fericită să mă vadă.

— Nu va fi – dacă are simţul măsurii. Ea merită un soţ adevărat nu un astronaut creştin care coboară pe pământ la zece ani odată.

— La paisprezece ani, îl corectă omul. Apoi adăugă: şi tu meriţi un tată adevărat.

— Mă descurc şi fără, strânse băiatul din umeri. Şi, mă rog, ce faci în Brazilia?

— Asta într-adevăr schimbă subiectul, remarcă Tim amuzat.

— Păi, la ce te aştepţi? spuse Eli supărat şi vocea i se sparse. Valsezi pe aici ca profetul Ilie şi te aştepţi să fiu fericit că te văd? Unde dracu ai fost cât am crescut?

Aproape că dădea în lacrimi.

Profund mişcat, Tim ar fi vrut să-l îmbrăţişeze.

— Te rog, murmură el, temându-se să deschidă braţele ca să cuprindă fiinţa asta fragilă care era fiul său. Te rog, nu plânge…

— Nu plâng, strigă Eli. Nu vezi că n-am lacrimi? Sunt furios ca dracu pentru că ai părăsit-o pe mama. Nu ştii prin ce-a trecut.

— Dar tu? întrebă Tim uşor. Îmi închipui că şi tu ai trecut prin destule.

— Cum aşa? întrebă Eli neîncrezător.

— Pentru că mai ştiu un băiat care de asemenea a trebuit să crească fără tată.

— Tot al tău?

— Nu. Nu mi-am pus în gând să suprapopulez planeta. Făcu o pauză şi adăugă imediat: niciodată n-am ştiut că te am. Jur. Niciodată – înainte de a veni aici.

— Nu mă ai. Eu nu sunt un colet pe care-l poţi depozita şi îl poţi lua când vrei tu. Sunt o fiinţă umană.

— Apropo, cum te cheamă?

— Eli.

— Ca în Psalmul douăzeci şi doi *„Eli, Eli lama azavtani”.*

— Foarte inteligent, Arhiepiscope! Dar dacă vrei să mă converteşti, las-o baltă.

— Tot ce vreau, e o ceaşcă de cafea.

Fără să mai scoată un cuvânt, Eli se întoarse, frecă ness-ul, turnă apă fierbinte şi îl aduse oaspetelui – care privea fix la o fotografie a lui Deborah ţinând un copil de şase săptămâni în braţe. Eli era tentat să facă o remarcă usturătoare dar ceva din expresia bărbatului îl opri.

— Cât mai e până vine mama ta acasă? întrebă Tim cu un uşor tremur în glas.

— Nu ştiu, răspunse Eli. Poate o jumătate de oră. Ai de gând să pleci mai înainte?

— Nu. Mă întrebam dacă n-ai vrea să te duci să joci fotbal pe-afară…

— Dacă vrei, spuse Eli cu o strângere din umeri studiată, întotdeauna e un meci de fotbal pe

terenurile kibbutz-ului. În jumătate de oră reuşeşti să-ţi clarifici lucrurile?

— Cred că mă descurc, răspunse Tim. Unde mă pot schimba?

— Acolo, îi arătă Eli spre dormitor. Vrei să-ţi dau ceva?

— Nu. Mulţumesc. Şi dintr-o dată zâmbi. Am un costum care o să te dea gata.

— Nu-mi spune, mormăi băiatul. Straiele de arhiepiscop?

— Mai ceva. Ai să vezi.

O clipă mai târziu, Tim se întoarse într-un costum de trening, albastru strălucitor cu însemnele echipei braziliene de fotbal. În timp ce băiatul rămase cu gura căscată de uimire, se deschise uşa.

— Eli, începu Deborah. Ce se întâmplă aici? A cui e maşina de afară? Şi dând cu ochii de Tim exclamă: O, Doamne!

Se uitară unul la altul uimiţi. Chiar şi după atâta timp fiecare ştia exact ce gândeşte celălalt.

— Deborah, şopti el. Nu ştii de câte ori am visat această clipă.

— La fel şi eu, răspunse ea încet. Numai că nu mă gândeam să se întâmple în această lume. Se întoarse spre fiul ei: l-ai cunoscut…

— Ce prostie, i-o reteză Eli scurt într-o încercare pripită de a-şi ascunde sentimentele. Mă duc dracului afară. Până nu ne înecăm în sirop.

Şi o zbughi, încercând să-şi ţină lacrimile.

Atunci au rămas singuri. Doar ei doi după un milion de zile şi nopţi.

— Deborah, e un băiat minunat. Trebuie să fii foarte mândră.

— Şi tu?

— Am eu oare dreptul? Dragostea trebuie câştigată. N-am prea fost pe aici adesea.

— N-ai lipsit niciodată din gândurile mele, spuse ea fără să se teamă.

— Nici tu, mărturisi el. În cele din urmă m-am hotărât să risc…

— Ce vrei să spui?

— Să mă lepăd de credinţă – de speranţa de a fi cu tine în lumea viitoare. Am dat totul ca să fiu cu tine acum şi aici. Ezită o clipă, apoi întrebă: crezi că am putea-o lua de la început?

— Nu, iubitul meu, zâmbi ea. Doar vom continua.

— FINAL —

MULŢUMIRI

La început au fost cuvintele. Prea multe – şi toate nelalocul lor. Într-un fel, Linda Grey care conducea o editură şi-a găsit timpul de a pune ordine în acest haos al manuscrisului meu. Pot spune că este un editor strălucit şi cu imaginaţie.

Toate drumurile m-au dus spre Roma – şi în Ierusalim în această documentare. Dar pe dumneavoastră nu vă duc decât până la poarta acestor oraşe. Datorez enorm oamenilor care mi-au înlesnit accesul literar şi spiritual în aceste mari citadele ale spiritualităţii.

Eminenţa sa, Roger Cardinal Etchegaray, preşedintele Consiliului papal pentru pace şi dreptate, a fost dispus să găzduiască un străin la Vatican şi mi-a oferit un amplu tablou al vieţii din centrul puterii pe care altfel nu l-aş *fi descoperit.* Asistenta lui atât de binevoitoare, Sora Marjorie Keegan, mi-a oferit documentele informative şi în acelaşi timp s-a dovedit a fi o sursă inestimabilă de anecdote privind viaţa evreilor din New York.

Părintele Jacques Roubert, S.J., Senator Regional în Serviciul General al Curţii pentru asistenţa vest-europeană, m-a găzduit în birourile iezuiţilor de pe Borga Santa Spirito, nr. 5 şi m-a iniţiat în tainele Societăţii lui Isus, adăugând o a treia dimensiune a lecturilor sale.

Adresez de asemenea mulţumirile mele pentru Mishkenot Sha, *anonim,* în special celor de la Arte pentru a-mi fi îngăduit să le fiu oaspete şi să respir atmosfera unică a Ierusalimului.

Rabbi Hugo Gryn şi fostul lui asociat Rabbi Harry Tasicek au vegheat la completarea lipsurilor mele de doctrină. Efortului lor s-a adăugat la anumite capitole cel al Rabinului doctor Lonis Jacobs. Aşa că nu mai e *nevoie să spun,* dacă s-au mai strecurat greşeli, ele sunt rezultatul neglijenţei mele.

Reverendul Donald Dohurty, M.M. de la Societatea Mary Knoll. Şi reverendul Michael Albert, S.J. de la Universitatea Gregoriană mi-au oferit informaţii preţioase privind educaţia clericală.

Capitolul privind eludarea celibatului la preoţii catolici americani este documentat de A. W. Richard Sipe în lucrarea „O lume secretă: Sexualitatea şi Cerinţele Celibatului" – New York, 1990.

Sunt de asemenea recunoscător Reverendului Edgar Wells, rectorul Bisericii Sfânta Fecioara Maria din New York City şi domnişoarei Susan Rubarchyk pentru punctul lor de vedere protestant în interpretarea unor subiecte; doamnei Jrma Rabino şi Rabbi Rhouds Nebel de la seminarul Teologic Ebraic, unde eu însumi am fost un student strălucit la începutul anilor '50, precum şi doctorului Philip Miller şi doamnei Sylvia Posner de la Colegiul Ebraic Unit.

Domnul Peter Gonett şi domnul Howard Levine mi-au asigurat o expertiză financiară de mare valoare. Sunt îndatorat, de asemenea Ritei Antilety, reverendului Malcom Foster, lui Don Galligan, Tonici Gonaj şi profesorului T.J. Suce.

Am avut privilegiul multor discuţii, cu adevărat remarcabile, în care mulţi oameni mi-au împărtăşit experienţa lor, seminarişti care evident au preferat să rămână anonimi, şi cu diferiţi membri ai Institutului Catolic American printre care unul în a cărui ascendenţă se află primul episcop catolic american precum şi prima sfântă născută în America, Mama Elisabeth Ann Selon.

Domnul şi doamna Patrick Courtney – Părintele şi Sora Margarita – mi-au împărtăşit povestea iubirii lor pentru credinţă, poveste care ea însăşi merită un volum separat.

Mi-ar fi imposibil să completez o listă cu bibliografia pe care am acumulat-o timp de patru ani, cât am scris această carte. Dar ar trebui să semnalez cât sunt de îndatorat Enciclopediei Catolice şi Enciclopediei Iudaice precum şi lucrărilor „Oamenii lui Dumnezeu" semnată de

Penuy Lernoux şi „Iezuiţii” de Malochi Martin precum şi „O viaţă a unui evreu” semnată de Hayyim Schauss.

Şi, desigur, celei mai valoroase cărţi între toate cărţile, Sfânta Biblie.

E. S.

Oxford 1991

Colecţia BEST-SELLERURILE SFÂRŞITULUI DE MILENIU

ERICH SEGAL — romancier american de prestigiu, profesor la Universităţile Harvard, Yale, Princeton, este autorul a 6 romane, toate best-selleruri internaţionale. Primele trei romane : Love story, Oliver story, Tata, mama şi copilul, au devenit mari succese cinematografice, iar Doctorii a cucerit cititorii şi critica.

Romanul PROMOŢIA (The Class), şi el in curs de apariţie la EDITURA PYGMALION, a devenit foarte repede best-seller internaţional, ocupând 17 săptămâni primul loc în topul New-York Times. A primit premii literare în Franţa şi Italia.

Romanul ACTE DE CREDINŢĂ, publicat prima dată în anul 1992, reprezintă o chintesenţă a talentului scriitorului, a îmbinării spectaculosului cu lirismul, un corolar al purităţii iubirii, credinţei într-un ideal, o victorie a valenţelor angelice ale spiritului uman.

ISBN 973-96463-2-8

Preţ 3998 lei
2 lei TL
4000 lei

EDITURA PYGMALION PLOIEŞTI

Table of Contents

DICŢIONAR DE CUVINTE
PROLOG
- 1 DANIEL
- 2 TIMOTHY
- 3 DEBORAH

PARTEA I
- 1 DANIEL
- 2 TIMOTHY
- 3 DEBORAH
- 4 TIMOTHY
- 5 DANIEL
- 6 TIMOTHY
- 7 DEBORAH
- 8 DANIEL
- 9 TIMOTHY
- 10 DEBORAH
- 11 DEBORAH
- 12 DANIEL

PARTEA a II-a
- 13 DEBORAH
- 14 TIMOTHY
- 15 DEBORAH
- 16 DEBORAH
- 17 TIMOTHY
- 18 DANIEL
- 19 DEBORAH
- 20 DANIEL
- 21 DEBORAH
- 22 TIMOTHY
- 23 DANIEL
- 24 DEBORAH
- 25 DANIEL
- 26 DEBORAH
- 27 TIMOTHY
- 28 DEBORAH
- 29 TIMOTHY

PARTEA a III-a

30 TIMOTHY
31 DEBORAH
32 DANIEL
33 DEBORAH
34 DANIEL
35 DANIEL
36 DEBORAH
37 DANIEL
38 DEBORAH
39 DEBORAH
40 DANIEL
41 DANIEL
42 DEBORAH
43 DEBORAH
44 DANIEL
PARTEA a IV-a
45 TIMOTHY
46 TIMOTHY
47 TIMOTHY
48 DEBORAH
49 DEBORAH
50 DEBORAH
51 DANIEL
52 DEBORAH
53 DANIEL
54 DANIEL
55 DEBORAH
PARTEA a V-a
56 TIMOTHY
57 TIMOTHY
58 TIMOTHY
59 TIM0THY
60 TIMOTHY
61 DEBORAH
62 TIMOTHY
63 DANIEL
64 TIMOTHY
65 DANIEL
66 DANIEL
67 DEBORAH
68 TIMOTHY

69 DANIEL
70 DANIEL
71 TIMOTHY
72 TIMOTHY
73 DEBORAH
PARTEA a VI-a
74 TIMOTHY
75 TIMOTHY
76 TIMOTHY
77 DANIEL
78 DANIEL
79 TIMOTHY
80 TIMOTHY
EPILOG
81 TIMOTHY
82 DEBORAH
MULȚUMIRI

Table of Contents

DICŢIONAR DE CUVINTE 6
PROLOG 8
1 DANIEL 9
2 TIMOTHY 13
3 DEBORAH 17
PARTEA I 21
1 DANIEL 22
2 TIMOTHY 26
3 DEBORAH 30
4 TIMOTHY 33
5 DANIEL 40
6 TIMOTHY 43
7 DEBORAH 48
8 DANIEL 56
9 TIMOTHY 59
10 DEBORAH 72
11 DEBORAH 79
12 DANIEL 90
PARTEA a II-a 93
13 DEBORAH 94
14 TIMOTHY 100
15 DEBORAH 104
16 DEBORAH 109
17 TIMOTHY 117
18 DANIEL 121
19 DEBORAH 123
20 DANIEL 128
21 DEBORAH 137
22 TIMOTHY 149
23 DANIEL 158

24 DEBORAH 172
25 DANIEL 179
26 DEBORAH 187
27 TIMOTHY 195
28 DEBORAH 204
29 TIMOTHY 216
PARTEA a III-a 218
30 TIMOTHY 219
31 DEBORAH 223
32 DANIEL 226
33 DEBORAH 233
34 DANIEL 239
35 DANIEL 246
36 DEBORAH 249
37 DANIEL 252
38 DEBORAH 259
39 DEBORAH 265
40 DANIEL 273
41 DANIEL 279
42 DEBORAH 289
43 DEBORAH 293
44 DANIEL 301
PARTEA a IV-a 304
45 TIMOTHY 305
46 TIMOTHY 308
47 TIMOTHY 315
48 DEBORAH 327
49 DEBORAH 329
50 DEBORAH 334
51 DANIEL 341
52 DEBORAH 346
53 DANIEL 352
54 DANIEL 356
55 DEBORAH 360

PARTEA a V-a 364
56 TIMOTHY 365
57 TIMOTHY 372
58 TIMOTHY 377
59 TIM0THY 384
60 TIMOTHY 387
61 DEBORAH 392
62 TIMOTHY 397
63 DANIEL 403
64 TIMOTHY 406
65 DANIEL 412
66 DANIEL 417
67 DEBORAH 422
68 TIMOTHY 430
69 DANIEL 437
70 DANIEL 442
71 TIMOTHY 448
72 TIMOTHY 454
73 DEBORAH 459
PARTEA a VI-a 464
74 TIMOTHY 465
75 TIMOTHY 474
76 TIMOTHY 483
77 DANIEL 492
78 DANIEL 510
79 TIMOTHY 512
80 TIMOTHY 517
EPILOG 530
81 TIMOTHY 531
82 DEBORAH 534
MULŢUMIRI 540